FONTES ETHNOLOGIAE HUNGARICAE VI.

PTE
NÉPRAJZ-
KULTURÁLIS ANTROPOLÓGIA
TANSZÉK

ÁLMOK ÉS LÁTOMÁSOK A 20–21. SZÁZADBÓL

I. KÖTET

Szerkesztette:
Keszeg Vilmos, Peti Lehel és Pócs Éva

L'Harmattan

0939

Álmok és látomások a 20–21. századból

Szöveggyűjtemény

I. kötet

Fontes Ethnologiae Hungaricae VI.

A Pécsi Tudományegyetem Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszék
és a L'Harmattan Kiadó közös sorozata

Sorozatszerkesztő
Pócs Éva

A sorozatban eddig megjelent kötetek:

Budai Pál: *A' Köznép babonái és Balvélekedései ellen való Prédikátziók*

Protestáns népi látomások a XVIII. századból – I. kötet

„Beteljesítem Isten akaratját…" (A lészpedi szent leány látomásai)

Sajószentpéteri István: *Ördög szára-bordája*
(„…a Dohányozás meg-töretése az Isten beszédének
Pörölye által, hét prédikációkban foglalva")

Két kárpátaljai parasztpróféta szent iratai

Álmok és látomások a 20–21. századból

Szöveggyűjtemény
I. kötet

Szerkesztette:
KESZEG VILMOS, PETI LEHEL és PÓCS ÉVA

Bosnyák Sándor, Csoma Gergely, Dyekiss Virág, Gagyi József,
Kemecsi Lajos, Kis-Halas Judit, Lengyel Ágnes, Limbacher Gábor,
Magyar Zoltán, Mód László és Simon András közreműködésével

L'Harmattan

PTE Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszék

2009

A kötetet támogatta az OTKA T 49175 sz. kutatási pályázata (témavezető: Pócs Éva)

A kötet megjelenését támogatta a Nemzeti Kulturális Alap.

A borítón: Szőkefalvi zarándokok napbanézése. Szőkefalva, 2008, Peti Lehel felvétele

© PTE Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszék, 2009
© L'Harmattan Kiadó, 2009

ISBN 978 963 236 198 7
ISSN 1586-2062

A kiadásért felel Gyenes Ádám
A sorozat kötetei megrendelhetők, illetve kedvezménnyel
megvásárolhatók: L'Harmattan Könyvesbolt
1053, Budapest, Kossuth L. u. 14–16.
Tel.: 267-59-79

harmattan@harmattan.hu
www.harmattan.hu

L'Harmattan France
7 rue de l'Ecole Polytechnique
75005 Paris
T: 00.33.1.40.46.79.20

L'Harmattan Italia SRL
Via Bava, 37
10124 Torino –Italia
T/F: 011.817.13.88

A szöveget Csonka-Takács Eszter gondozta.
A borítót Ujváry Jenő tervezte.
A nyomdai előkészítés Kardos Gábor munkája.
A nyomdai munkákat a Robinco Kft. végezte, felelős vezető Kecskeméthy Péter.

Tartalom

ELŐSZÓ 7

LÁTOMÁSOK KEGYHELYEKEN 51
- Lourdes 52
- Medjugorje 52
- Radamos, Muraszombati járás, Szlovénia 54
- Csatka, Veszprém megye 63
- Tardos, Komárom-Esztergom megye 64
- Kistapolcsány, Nyitrai járás, Szlovákia 78
- Tild, Nyitrai járás, Szlovákia 78
- Zsitvaújfalu, Nyitrai járás, Szlovákia 80
- Bény, Érsekújvári járás, Szlovákia 80
- Bernecebaráti, Hont megye 83
- Mátraverebély-Szentkút, Nógrád megye 84
- Szurdokpüspüki, Heves megye 88
- Básti-hegy, Losonci és Rimaszombati járás, Szlovákia 89
- Hasznos, Nógrád megye 92
- Szanda-Szentpéterhegy, Nógrád megye 97
- Pinci Szentkút, Losonci járás, Szlovákia 98
- Rakacaszend, Borsod-Abaúj-Zemplén megye 98
- Várhosszúrét, Rozsnyói járás, Szlovákia 103
- Debrőd, Kassa-vidéki járás, Szlovákia 105
- Rudnok, Kassa-vidéki járás, Szlovákia 116
- Barka, Rozsnyói járás, Szlovákia 116
- Uhorna, Iglói járás, Szlovákia 118
- Bodrogszentmária, Tőketerebesi járás, Szlovákia 118
- Máriapócs, Szabolcs megye 120
- Csíksomlyó, Hargita megye, Románia 121
- Szőkefalva, Maros megye, Románia 134

KOLLEKTÍV LÁTOMÁSOK, ÁLMOK 154

SZENT LÁTÓK 164
- Nógrád megyei látók 166
  - Csépe Klára (Hasznos, Nógrád megye) 166
  - K. J.-né (Szurdokpüspöki, Nógrád megye) 181
  - Karman Istvánné gyógyítóasszony (Somoskőújfalu, Nógrád megye) 185
  - Maruzs Gézáné (Mátranovák, Nógrád megye) 190
  - D. L. (Balassagyarmat) 191

Három udvarhelyi látó 193
Tófalvi Andrásné (Fenyőkút, Hargita megye, Románia) 195
Az atyhai látóasszony (Hargita megye, Románia) 199
Ilonka Ágnes (Máréfalva, Hargita megye, Románia) 203
Marián Rózsika (Szőkefalva, Maros megye, Románia) 222
Jánó Ilona (Lészped, Bákó megye, Románia) 243

HALOTTLÁTÓK 352
A karancsaljai asszony (Nógrád megye) 354
Csíki Sándorné (Lőrinci, Nógrád megye) 355
Az egerbaktai asszony (Heves megye) 356
A parádi asszony (Heves megye) 357
Vécsei Jolán (Putnok, Borsod-Abaúj-Zemplén megye) 358
A miskolci asszony 367
Fáyné, a komjáti halottlátó (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) 368
A gömörhorkai asszony (Rimaszombati járás, Szlovákia) 369
A krasznahorkaváraljai halottlátó (Rozsnyói járás, Szlovákia) 369
A körtvélyesi látóasszony (Rozsnyói járás, Szlovákia) 370
Az újszászi léleklátó asszony (Pest megye) 373
Mészáros Mihály (Csépa, Szolnok megye) 374
A tápéi halottlátó (Csongrád megye) 376
A lelei halottlátó (Csongrád megye) 377
Az egeresi halottlátó (Kolozs megye, Románia) 377
A csíkszentdomokosi mondóasszony (Hargita megye, Románia) 377
Más csíki látók (Hargita megye, Románia) 384
Moldvai ellátók 386
Beteg Mihály (Klézse, Bákó megye, Románia) 401
Éva Rózsa (Klézse, Bákó megye, Románia) 408

ÁLOMNAPLÓK, LÁTOMÁSNAPLÓK 410
Koós Ábelné Kiss Margit 1980–1966 között feljegyzett látomásai 410
Részletek egy újkígyósi asszony kéziratos látomásnaplójából 436
M. néni látomásai 437
Egy bácsszöllősi asszony látomásai 441
Özv. Pataki Sándorné naplója 442
Kovács Mária látomásai 456
Kovács Erzsébet álmai 469

KORTÁRS LÁTÓK ÉS GYÓGYÍTÓK 512

BIBLIOGRÁFIA 539

Előszó

Köteteinket az a szándékunk hozta létre, hogy mind a folklorisztika kutatói, mind a szélesebb nagyközönség számára bemutassuk, hozzáférhetővé tegyük a folklorisztika egy eddig meglehetősen mostohán kezelt szövegcsoportját. Ez olyan elbeszélés-anyagot jelent, amely többnyire kimaradt a hagyományos folklorisztikai szövegkategorizálásokból, katalógusokból, reprezentatív szöveggyűjteményekből, noha mind a múltban, mind a jelenben a népi és a populáris kultúrának egyaránt igen fontos részét képezte.

A magyar folklorisztikában meglehetősen gyökértelen a látomások kutatása: mivel e terület első kutatói vallástörténészek, teológusok, irodalomtörténészek voltak, a népi látomások kiestek a figyelem fókuszából. A magyar látomásirodalom legteljesebb összefoglalása Katona Lajos irodalmi szempontú bemutatása a kódexeinkben fellelt, a középkori egyházi kultúrából eredő látomásokról. Ezek közt kiemelt helyet kaptak az írországi „Szent Patrick purgatórium" magyar zarándokainak víziói, illetve az ír látomások (a 7. századi Szent Furseus vagy Fursa, Drithelm) megjelenése a magyar irodalomban.[1] Miközben ez az irodalomtörténeti, kultúrtörténeti vonal olykor több évtizedes kihagyásokkal, de napjainkig folytatódott (legújabban Voigt Vilmos, továbbá S. Sárdi Margit munkásságában ölt testet[2]), a közelmúlt kutatásai sokoldalúbbá váltak. A múlt század utolsó évtizedeiben a modern kor keresztény – katolikus és protestáns – vízióit már a vallási néprajz kereteiben is tanulmányozni kezdték; a szövegek mellett a társadalmi kontextus is kutatás tárgya lett.[3] Vargyas Lajos folklór-tanulmányában pedig már kereste a kapcsolatokat a Szent Patrick purgatóriumi látomások és a „népi víziók" között,[4] majd megszületett Grynaeus Tamásnak a vallásos látomásokat összefoglaló munkája.[5] Ő vizsgálta a „népi" látomások több fajtájának (keresztény látomások, halotti látomások) középkori, elit kultúrabeli összefüggéseit is, mégpedig nagymennyiségű adatanyag elemzése során. Ugyancsak Grynaeus Tamás az, aki a transz-jelenségeket etnopszichiátriai nézőpontból a legrészletesebben leírta.[6] A vallási néprajz berkeiben az utolsó évtizedben különösen a kegyhelyek, bú-

[1] Katona 1907.

[2] Lásd pl. Posonyi 1942; V. Kovács 1985; Voigt 1972; 1996; 2006; 2008; S. Sárdi 1998; 2008, és lásd ez utóbbi bibliográfiáját.

[3] Lásd pl. Molnár–Szigeti 1984; Molnár 1984; Jádi–Tüskés 1986; lásd még Grynaeus 1991 áttekintő összefoglalásának további irodalmát.

[4] Vargyas 1963.

[5] Grynaeus 1991.

[6] Grynaeus 1998.

csújárás, szent emberek terepkutatásai hoztak felszínre nagymennyiségű új, szájhagyományozott látomás-szöveget (lásd például Lengyel Ágnes és Limbacher Gábor nógrádi, hevesi vizsgálatait,[7] vagy legújabban a Kis-Küküllő menti szőkefalvi kegyhely kutatását[8]). Ugyanezek a kegyhelyek körüli látomások megjelennek az újabb mondagyűjteményekben is, különösen Magyar Zoltán ilyen szempontból is gazdag köteteiben.[9] A múlt század végi politikai, közéleti válságok különösen keleti területeinken – Székelyföldön, Moldvában – gerjesztették a szakrális kommunikáció látomásos formáinak szinte járványszerű terjedését, megszállott próféták ihletett prédikációitól a közéleti szerencsétlenségeket megjósló kollektív látomásokig. Pozsony Ferenc, Gagyi József, Peti Lehel és mások kutatásai e közéleti kríziseket artikuláló vallásos jelenségekre vonatkozóan[10] nagymértékben gazdagították és színesítették a látomások szöveg-repertoárját is, mint ez jelen gyűjteményünkből is kitetszik. Végül pedig, de nem utolsósorban: az új, különösen Erdélyben és Moldvában végzett néphit- és hiedelemszöveggyűjtések – elsősorban Bosnyák Sándor, Csőgör Enikő, Takács György, Csoma Gergely, Kóka Rozália gyűjtései – is gazdagították adatanyagunkat.[11] Ugyanekkor egyetemi diákok, fiatal kutatók az utolsó években már tudatosan irányították figyelmüket e mostohán kezelt szöveganyag minél teljesebb feltérképezésére, és a látomások mai napig tartó fontos szerepére az egyéni vallásosságban, vagy egy-egy vallásos közösség életében; az ő adataikból is sokat nyertünk. Kevesebbet mondhatunk az álmok kutatásáról a magyar folklorisztikában: e kutatási ág lényegében nem létezett; egy-egy szórványosan megjelenő tanulmányról beszélhetünk csak.[12]

A szájhagyományozott látomás-szöveganyag igen terjedelmes és változatos. Több műfajra terjed ki: a hiedelemnarratívumon, legendán túl a műfaji kategóriákba nehezen besorolható élettörténet-interjúk, vagy leírt „látomásnaplók" részleteitől az álombeszámolókig, mindennapi élményelbeszélésekig, szomszédsági beszélgetésekbe, pletykákba szőtt természetfeletti élményekig, látomás-indukáló rítusokról szóló elbeszélésekig, vagy ilyen rítusok rövid említéséig.

7 E kötetünkben és pl. Limbacher Gábor közleményeiben: Limbacher 1994a; 1998b.

8 A nemrégen indult kutatás máris igen gazdag anyagot eredményezett a látomás-szövegek vonatkozásában, mint ezt kötetünk is bemutatja.

9 Lásd pl. Salamon 1987; Magyar 2001; 2002; 2003; 2005; 2006. Az új gyűjtések – publikált vagy még nem publikált – szövegei szolgáltatják köteteinknek is egyik leggazdagabb forrás-anyagát.

10 Pozsony 1998; Szacsvay 1998; Gyagyi 1998a; 2004; Peti 2005.

11 Bosnyák 1980; Csőgör 1998; Csoma 2000; Takács 2004; Kóka 2006; lásd még Keszeg 1999; Pócs 2008b; Peti 2005; 2007; 2008a.

12 Lásd pl. Krupa 1998; Sárdi 1998; Tüskés–Knapp 1998; illetve néhány további tanulmány az *Extázis, álom, látomás* című konferencia kötetében: Pócs 1998.

Kötetünkkel nem új műfajok felfedezése, bemutatása a célunk, nem is szándékozunk műfaji – vagy általában, formai – kategóriákkal foglalkozni. Az érdekelt bennünket, ami e változatos szöveganyagban közös: a transzcendens világ közvetlen megtapasztalása a szakrális kommunikáció valamely „látomásos" formája révén: a látomásokban, jelenésekben, álmokban megélt „közvetlen" találkozásokról szóló élménybeszámolók. A *látomás*ok kategóriáját nem választjuk el élesen az *álom*tól: a látomásokkal egyenértékűként foglalkozunk a (pszichobiológiai feltételeit tekintve különböző, de szociokulturális meghatározottsága és szerepe szempontjából sok esetben azonos) álom („jelentős álom", „álomvízió") kategóriájával is. Ezt a transzcendens világot szeretnénk bemutatni, nemcsak memoratokban, illetve élményelbeszélésekben, hanem akkor is, ha szövegeink nem közvetlen tükrözői az álom- vagy látomásélményeknek; hiszen azok sokszor csak sztereotip szövegmotívummá kristályosodott alakzatokban, vagy felületesebb folklórgyűjtők rövid, utalásszerű adataiban jelennek meg. A tartalmi teljesség kedvéért az ilyen típusú adatokat is közöljük, különösen olyan témáknál, ahol más nem áll rendelkezésünkre.

A látomás[13]

Peter Dinzelbacher meghatározása szerint a *látomás* emberfeletti hatalom kinyilatkoztatás-súlyú jelenléte a természetfeletti térben („másvilágon").[14] A *látomás* szubjektív élmény a személyes találkozásról a természetfelettivel: természetfeletti kommunikáció. Vallási, de természetszerűleg nem csak a keresztény vallásra szorítkozó kategória.

A természetfeletti kommunikáció létrejöttekor az én a *transz* pszichobiológiai „technikája" révén lép ki a fizikai létből, kerül át a természetfelettibe. A *transz* (latin *transitus*ból: 'átmenet') inkább etnológusok használta terminusa mellett meg kell említeni a (többnyire azonos értelemben, de inkább a vallástörténészek kategóriájaként ismert) *ekszt*á*zist*,[15] amelynek elsődleges jelentése 'elmozdítani magát valahonnan' (*elragadtatás*, középkori vallásos látomásokban: *raptus*) – vö. „magán kívül lenni", „magához tért," „magához jött". Ide tartozik a magyar *révü-*

[13] Az előszónak itt kezdődő néhány alfejezete lerövidített és helyenként módosított változata Pócs Éva egy régi összefoglalásának (Pócs 1998; átfedések Pócs 2006-tal is).

[14] Dinzelbacher 1981, 29.

[15] Vö. Findesien 1957, 180; a keresztény látomások középkori szóhasználata is *ekstasis* vagy *revelatio, visio, ostensio* stb.

lés, rejtezés terminus is, ami a hétköznapi világtól való elrejtezésre, belőle kiszakadásra utal.[16]

A *transz* állapotát és más vele rokon, őt részben fedő jelenségeket (a *megszállottsággal* együtt) a mindennapitól eltérő, ún. *megváltozott*, vagy *módosult tudatállapotokként* (nemzetközileg elfogadott terminussal: *altered states of consciousness* – ASC) határozza meg a pszichológia és nyomában az etnopszichiátria, illetve antropológia. Ennek valamely fokán (vagy *álom*ban) megy végbe a kommunikáció a természetfelettivel. Az ASC fajtái, illetve fokozatai: éber hallucináció, az álom és ébrenlét határán, hipnogogikus állapotban észlelt látomás, teljes öntudatlanság, merev kataleptikus állapot („mélytranszˮ, amit deperszonalizáció, a szellemvilágban tett „lélekutazásˮ-képzetei jellemezhetnek)[17] – és mindezek álomban: az „álomvíziókˮ megfelelő variánsai. Másrészt: vad mozgásban, tömeges őrjöngésben kifejeződő ASC (pl. a megszállottság-kultuszok gyakorlóinál, a dionüszoszi bacchanáliáktól az újkori karizmatikus prédikátorok hatására kitörő tömegeksztázisig). Az ASC közös vonásai, amint Anna-Leena Siikala összefoglalja, a transztechnikák kulturálisan szignifikáns sajátságait jellemezvén: változás a gondolkodásban, zavart időérzékelés, a tudatkontroll elvesztése, az emocionális kifejezés hiánya, a testérzékelés változásai, az észlelés torzulásai, hallucinációk [=látomások] és ál-hallucinációk.[18]

A kommunikáció lehet képi és auditív, többnyire a kettő együtt, de számtalan beszámoló szól taktilis élményekről, illatok észleléséről is. Sajátos fajtája a transzélménynek a „belső sugallatˮ,[19] a költői, művészi inspiráció, az ihlet.[20] A transzban, álomban megélt élményt sokszor tudatosan a testből kilépő, testet elhagyó, majd oda visszatérő lélek észleli (*testenkívüliség-élmény*, illetve „lélekutazásˮ a másvilágra). A *jelenés* (középkori szóhasználattal: *apparitio*) olyan sajátos látomás, ahol a földi, mindennapi környezetben jelenik meg egy szellemlény – a környezetet az észlelő továbbra is „normálisanˮ, hétköznapi módon észleli. Az *álom* természetesen nem azonos pszichobiológiai kategória a transszal (bár többen az ASC kategóriái közé sorolják). Az észlelő felől megközelítve azonban az *álomvízió* és *álomjelenés* kategóriáit azonos szerepűnek kell tekintenünk a *transzvízió*val vagy *-jelenés*sel, mint Dinzelbacher hangsúlyozza ezt a már Augustinus óta létező kategóriát idézett művében.[21] Olyan jelentős, kinyilatkoztatásszerű álmokról van szó,

[16] Pais 1959; Diószegi 1958, 295–302.

[17] Arbman 1963, II. 591; Bourguignon 1973, 3–5.

[18] Siikala 1982, 104.

[19] Lásd erről például Lovász 1998; 2002.

[20] Vö. látnok-próféták, költő-látnokok; a középkori Európában különösen kelta adatok, terminusok (*fili* és rokonai) vallanak költő- és próféta-sámánokra: Davidson 1989, 66; Wood 1989.

[21] Dinzelbacher 1981, 39; vö. Le Goff 1977.

amelyeket maguk a Dinzelbacher vizsgálta középkori vizionálók is a természetfeletti világ üzeneténekk, illetőleg látomásnak tekintettek.[22] Tegyük hozzá, hogy – mint Bitel írja a vizionárius álmokról adott összefoglalásában – a kora középkori európaiak sokkal gyakrabban tulajdonítottak metafizikai fontosságot álmaiknak, mint mi tesszük.[23] Sokszor maguk az észlelők sem tesznek különbséget a transzcendens álmok és a víziók közt; a túlvilági élmények, illetve elbeszélések tartalma és szimbolikája is ugyanaz lehet.

Ami a transz-állapotba jutás módját, eszközeit illeti, sok esetét ismerjük a (látszólag vagy valóságosan) *spontán* módon létrejött transznak, sőt, a spontán módon, transzba-esés nélkül, ébren vagy félálomban észlelt látomásnak, de létrejöhet a transz *koncentráció, önhipnózis, meditáció révén* is (például jóga, zen, keresztény meditáció; mindehhez tárgyakat, segédeszközöket is használhatnak), vagy épp ellenkezőleg: ritmikus mozgás, zene segítségével *rituálisan* hozzák létre (egyénileg vagy kollektív rítusokban) azt az állapotot, amelyben a kommunikáció megvalósulhat.[24] Mint ismeretes, narkotikumok, illetve *hallucinogén*ek által is létrejöhetnek ASC-állapotok (kötetünk magyar néprajzi anyagában ennek azonban nincs jelentősége).

Nem tisztünk most annak részleteibe belemenni, hogy miképpen jöhetnek létre jelenések, látomások betegségek lázas vagy eszméletvesztéses állapotaiban, kómában, stb., és nem foglalkozunk a „valóban" észlelt, illetve csak képzelt, vagy az emlékezetben feltörő látomások illékony határaival. Meg kell azonban említenünk a *halálközeli élmények*nek *(near death experience=NDE)* nevezett, speciális körülmények között (pl. eszméletvesztés, klinikai halál állapotában, baleset, műtét következtében vagy öngyilkossági kísérlet, például ablakon kiugrás során) észlelt látomásokat, „testenkívüliség élményeket", „lélekutazásokat". Ezeket orvosok, vagy súlyos betegekkel, balesetet szenvedettekkel foglalkozó más személyek kezdték feljegyezni, tanulmányozni mintegy fél százada. A felélesztettek elbeszéléseiből nyert nagymennyiségű vizsgálati anyag igen értékes lehet a víziók akár vallásetnológiai, akár pszichológiai tanulmányozásához: létrejöttük pszichobiológiai kondíciói a közvetlenül az élmény után elbeszélt narratívumokkal egyidejűleg tanulmányozhatók. Hiteles, a körülményeket gondosan mérlegelő vizsgálatokkal,[25] a különböző földrajzi helyeken, népcsoportok közt azonos körülmények között gyűjtött és ezért jól összehasonlítható adatokból megállapíthatók a kulturális különbségek, a kultúraspecifikus – más szempontból pedig éppen a *nem* kultúra-

[22] Telepatikus, profetikus és misztikus álmokat különböztet meg pl. Meseguez 1963, 136–182.

[23] Bitel 1991, 39.

[24] Parker 1975; Holm 1982.

[25] Moody mintegy spontán adatgyűjtése és vizsgálata (Moody 1983 [1975]) után elsősorban: Sabom 1982; Ring 1984. Magyar vizsgálat: Ács–Pilling–Zatik 1992.

specifikus – vonások, a látomások általános, archetipikus motívumai. A jelenség kutatói ilyesféle motívumsorokat állítottak össze: *deperszonalizáció, testenkívüliség, repülés, sebes zuhanás egy alagútban, vezető, utazás, akadályok, kommunikáció,* illetve *egyesülés („unio mystica") egy fény-lénnyel* (e lény vallásonkénti variánsai: Krisztus, Ábrahám stb.), *találkozás ősökkel-halottakkal, téren-időn kívüliség, „panoráma-memória" (az univerzum „belátása"), abszolút tudás megszerzése, (telepatikus) „látás", jóslás, jövő-víziók, vonakodó visszatérés a testbe, a Földre, (majd az élményt követően:) a személyiség átalakulása.*[26] A kérdés persze az, hogy mennyiben szolgáltatnak az NDE-vizsgálatok releváns információkat a látomások összességére nézve. A felelethez fogódzót nyújt az a tény, hogy nemcsak a fenti sajátos körülmények között, hanem az „igazi" látomások kategóriájában is – mind a vízióirodalomban, mind a népi elbeszélő műfajokban – találkozunk halálközeli élményekkel: „spontán" létrejöttükkel, illetőleg narratív megfelelőikkel. Carol Zaleski[27] kísérelte meg úttörő módon összevetni a halálközeli élmények eddigi tudományos igényű feldolgozásait a vízióirodalom kutatásának eredményeivel, és sikerült rámutatnia a közös pszichikai, kulturális tényezőkre – és a közös motívumkincsre.

A látomásélmény megélésének pszichobiológiai, tartalmának pszichokulturális változatsora széles skálán mozog, a haldokló testenkívüliség-élménye, a „visszajáró" halottak jelenései és a keresztény unio mystica egyes fokozatai vagy a sámán „lélekutazása" egyaránt belefér – az egyéni és közösségi, spontán és rituális formák változatossága csak Európát tekintve is igen gazdag. Ami az első benyomásra heterogén jelenséghalmazt összeköti, az a közvetlen, „szemtől-szembe" találkozásélményekben manifesztálódó szakrális kommunikáció.

A köztudattal ellentétben egyáltalán nemcsak „primitív", „archaikus" szinten megfogható, vagy még legfeljebb a középkorban regisztrálható jelenségekről van szó, hanem olyasmiről, ami egész Európa elit és népi kultúrájában ókori emlékeinktől folyamatosan jelen volt és van.[28] A középkori, kora újkori vízióirodalom – minden társadalmi rétegre, nemre, korra kiterjedő – hatalmas anyaga[29] a látomások Európa kultúrtörténetében betöltött fontos szerepére vall. Természetesen sokkal kevesebb feljegyzett vízió utal laikusokra, paraszt vizionálókra, mint fontos egyházi személyekre, vagy szent hírében álló karizmatikus egyéniségekre, de ez nem a valós helyzetet tükrözi, hanem nagymértékben annak a függvénye, hogy mit találtak feljegyzésre méltónak, milyen típusú látomásokat ismert el az egyház. Az elit kultúra letéteményesei nagyobb közösségre kiterjedően bírhattak

[26] Ring 1984, 57, 83, 166, 171–219; Ács–Pilling–Zatik 1992, 110.

[27] Zaleski 1987.

[28] A látomások meghatározásáról, fajtáiról összefoglalóan: Dinzelbacher 1981, 29; Arbman 1963, II. 591; Bourguignon 1973, 3–5. A keresztény látomások funkcióiról lásd Benz 1969, 83–222; Dinzelbacher 1981, 210–222; Schmitt 1987.

[29] Legteljesebb áttekintések: Benz 1969; MacDermot 1971; Dinzelbacher 1981.

fontos szereppel, a paraszt vizionálók esetében a feljegyzés igénye és lehetősége legtöbbször bizonyára fel sem merült.

Hogy Lewisnek a megszállottság-kultuszok társadalmi szerepének vizsgálata során bevezetett kategóriáit használjuk, archaikusabb szinten a vallásnak lényeges *centrális* szerepet betöltő összetevője, akár a (hivatalos) kultusz része lehet a látomások látása, az eksztázis elérésének technikái, sőt, egy-egy archaikus kommunikációs technikán alapuló vallási formáció (mint pl. a *samanizmus* vagy a *megszállottság-kultuszok*) lehet esetleg maga *a* vallás. Az újkori Európában mindenesetre inkább szervezetlen *peremjelenségek*ről van szó;[30] a hivatalos vallások szervezett kultuszaiban nem kapott helyet a látomás, az egyház csak bizonyos formáit legalizálta: a kiválasztottak által kapott kinyilatkoztatásokat. Már a középkort is végigkísérte a hivatalos kultusz mellett csak megtűrten létező,[31] nem hivatalos hagyomány, az újkorban pedig nő az ASC szerepe a központi, „hivatalos" vallások ellenében fellépő alternatív vallásosságban (vö. például a transz New Age vallásokban betöltött fontos szerepét). A katolikus egyház vonakodását jelzik a legújabb kori spontán, egyéni látomások révén alakulni kezdő kegyhelyek hivatalos elismerésének, legalizálásának hosszú, általában több évtizedes – és igen sokszor eredménytelenül záródó – folyamatai.[32] Az egyéni, nem ritualizált, „spontán" látomásokat az újkori Európában is gazdag adatsor képviseli, mint ezt köteteink is bizonyíthatják. Sokszor azonban már látomás-élményeknek nem, csak látomás-elbeszéléseknek lehetünk tanúi.

Mint említettük, az *álombeli víziók*, illetve jelentőségteli álmok sajátos középkori kategóriájának is a látomáséval azonos szerepe lehetett a túlvilági kapcsolatteremtésben, az isteni kinyilatkoztatások kapásában; ugyanolyan túlvilág- és találkozásélményben lehetett része az álmodónak, mint a mélytranszban lélekutazásra indulónak. A „szent álmodók" álmait ugyanolyan fontosként jegyezték fel, mint az élő szentek víziót, amennyiben egyáltalán különbséget tettek a két kategória közt.[33]

Az *elit* és *népi* látomáskultúra elválasztása igen mesterséges, a múlt és jelen vonatkozásában egyaránt: nemcsak alapvetően közös, általános, az emberi pszichés-

30 Lewis 1971.

31 A középkori egyház kategorizálása szerint a látomások (és álmok) vagy *isteni*, vagy *ördögi* eredetűek voltak, de az isteni eredetűek is lehettek *igazak* és *hamisak*; az igaz látomások elismerésének is voltak kritériumai, fokozatai. Vö. Schmitt 1987. A tűréshatár is fokozatosan szigorodott az idők folyamán. Lásd pl. erről Jádi–Tüskés 1986, 538. Az álmok kontrolljáról lásd még Le Goff 1977.

32 Az évtizedek óta igen nagy látogatottságú, de még mindig nem legalizált kegyhely közismert példája Medjugorje, vagy újabb példa a kezdő kegyhely elismertetésének nehézségeire az erdélyi, Kis-Küküllő menti Szőkefalva. Lásd Kürti 1998; Pócs 2008. A magyarországi kegyhelyekről összefoglalóan lásd: Barna 1990 és Bálint–Barna 1994.

33 Bitel 1991, 50.

ben gyökerező sajátságokról és érzékelési technikákról van szó, hanem nagyrészt azonos, közös kultúrkincsről is; lényegében azonos módon esett transzba, vagy álmodott, és tett mennyei lélekutazást, vagy részesült pokolbeli látomásban – és hasonló élményeket élt meg – egy kora középkori szerzetes vagy egy 20. századi magyar halottlátó, gyógyító vagy jós. Az itt említett közös alapvonások révén mind az élmények tartalmának kulturális meghatározói, mind pedig rituális keretei kapcsolatban, kölcsönhatásban vannak egymással, összetett, közös és átmeneti formációkat képeznek, az élmények sokfélesége mögött pedig meghúzódik egy közös, egyetemes, „archetipikus" jelenségréteg, a különböző kultúrák különböző eksztatikus tapasztalatainak közös szimbolikája. Tehát a pszichobiológiai és kulturális sokféleség mellett egységről, az egész kultúrát behálózó nagy egészről is szó van.[34] Mindez együtt elég nyomós okot szolgáltat a transz-, illetve látomásjelenségek összességének együttes néprajzi vizsgálatához.

Ha ezek után megkíséreljük röviden áttekinteni a látomásokat tartalmuk és funkciójuk, valamint észlelőik szerepe felől megközelítve, azt mondhatjuk, hogy szempontunkból nem túl releváns kérdés az ASC-fokozatok pszichobiológiai meghatározottsága. A fokozatok mindegyike együttesen és külön-külön azonos kulturálisan meghatározott tartalmat hordozhat, különösen ami a spontán, egyéni látomásokat illeti. Ernst Benz művében, vagy például újabban Grynaeus Tamás tanulmányában[35] láthatunk jó példákat arra, hogy hogyan „használható" alternatív megoldásként ugyanarra kommunikációs célra látomás, jelenés és álom, hogyan megy át egyazon kommunikációs aktuson belül egyik a másikba.

Keresztény látomások

Mint köteteink erre vonatkozó anyaga tanúsíthatja, az újkori magyarság (vagy legalábbis a katolikus magyarság) némely csoportjánál a jelenkorban is fontos részei az egyéni vallásosságnak a szentek, istenségek látomásai, a keresztény túlvilágra tett lélekutazások. Sok ezek között a spontán módon bekövetkezett látomás. A *spontán* szót a ritualizált, rituálisan indukált ellentéteként használjuk; azonban e látomásélmények nem feltétlenül váratlanok, sőt, sokszor hallunk a testi-lelki előkészület különböző nem ritualizált formáiról: elmélyült ima, meditáció, böjt, virrasztás, vagy egyszerűen csak vágyakozás a látomásélményre. Az egyéni láto-

[34] Egyet kell értenünk Grynaeus Tamással, aki a magyar látomáskultúrát összefoglaló tanulmányában a jelenség egyetemességét, a különböző korszakok, felekezetek magyar látomásainak egységét, a népi és egyházi víziók kapcsolatait hangsúlyozza: Grynaeus 1991.

[35] Benz 1969, 108–114; Grynaeus 1991, 146–148.

másjelenségek egyik fontos alapja, indukálója az igény a szakrális kommunikációnak a pap közvetítette liturgikus formáknál közvetlenebb, szubjektívebb változataira, vagy a még teljesebb, a szenttel való egyesülést is magában foglaló misztikus élményekre; emellett azonban a mégoly spontán víziók is a látomások fontos normatív szerepére vallanak.

A keresztény látomások lényei: Isten, Krisztus, Szűz Mária, szentek, angyalok, részint a túlvilágra elhívó, kísérő szellemek, részint az ott meglátogatott vagy az ember földi környezetében megjelenő személyek. Az általános kép-, illetve élménytípusokból Dinzelbacher írta le Eliade fenomenológiai archetípusaira is támaszkodva a keresztény víziók „ideáltípusát": *előkészület, eksztázis, testenkívüliség, lélekutazás (repülés), akadályok, nehéz átkelés, egy más tér- és idődimenziójú világ, új személyiség születése, tudatvisszatérés.* Mint megállapítja, ez szerkezetileg-tartalmilag egyaránt sok rokonságot mutat a sámán (beavató) lélekutazásával,[36] és tegyük hozzá, a fent említett, halálközeli élményekből leszűrt sémával: nyilvánvaló, hogy e szinten mindegyik élménytípus *ugyanarról* szól.

A különböző túlvilágokról, túlvilág-topográfiáról, a másvilág tér- és időszerkezetéről, általános és helyi vonásairól bőséges – a látomásnarratívumok leírásait elemző – vallástörténeti, néprajzi, történeti antropológiai irodalom áll rendelkezésünkre. E téren sok helyhez-időhöz, kultúrához kötött típus állapítható meg, különösen, ami a túlvilág szerkezetét, helyét, tájolását, tagolását és az utazás egyes részmozzanatait illeti. A túlvilágoknak van egy általános keresztény kettős, majd a purgatóriumtanok késő középkori kifejlődésével hármas tagolása,[37] és igen sok helyi – kereszténység előtti vonásokat őrző – sajátsága is. Egyebek között egyiptomi, héber, perzsa, görög, kelta, germán elképzeléseket ismerünk a messze északon fekvő, folyón túli, mocsár és sziget másvilágokról, a földi paradicsom, szent hegy, a hét menny, három menny, mennyei város, továbbá a hosszú út, sötét völgy, repülés, létra, vagy a híd hagyományairól.[38]

Magának a túlvilági utazásnak – az alvilágba alászállásnak, a „földi" másvilágok meglátogatásának s a mennybe emelkedésnek egyaránt – igen szívós hagyományai vannak a legrégebbi babiloni, iráni, majd görög-római irodalmi emlékektől a mennyei lélekutazás görög és gnosztikus hagyományaiig, „barbár", főleg

[36] Dinzelbacher 1981, 253.

[37] A purgatórium-tanok kialakulásáról: Le Goff 1981.

[38] Dinzelbacher, Benz említett művein kívül legfontosabb: Dinzelbacher 1984; 1987; Bousset 1901, 137–143, 234, 258; Patch 1950; Ellis 1968 [1943], 171, 185; Kappler 1987. Aron Gurevics vizsgálta a túlvilág térszerkezetének sajátságait, a földi és szent idő párhuzamosságát és egymásba játszásait, a halál utáni ítélkezés illetve az „utolsó ítélet" közti időszak, az eszkatológiai idő problémáit. Például: Gurevics 1987, 239–243, 248–249.

kelta híradások mellett és után megjelenő zsidó-keresztény látomásokig.[39] Az első keresztény emlékek[40]: János Jelenései, a 2. századi Péter-, a 3. századi Pál-látomás (Pál apostolt Mihály arkangyal a pokolba vezeti), 2–3. századi kopt, szír, héber, etióp, arab szövegek,[41] Nagy Szent Gergely pápa dialógusai (egy „feltámadt" halott elbeszélése halála után a pokol „sötét vidékére" ragadtatásáról). A keresztény látomások írásos hagyományai egész Európában elterjedtek, különösen a keleti kereszténység őrzi őket a modern korban is. Például a bizánci középkorból eredő „Istenanya pokoljárása" írott forrásokban, kéziratos feljegyzésekben, ponyvanyomtatványokban mai napig támaszul és utánpótlásul szolgál a magyarság keleti területein élő szájhagyományozott túlvilágjárás-történetekhez.[42] A másvilágra ragadtatás azonban nem a keresztény látomások „találmánya". Említsük itt meg „pogány" példaként az egyik legkorábbi ismert lélekutazás elbeszélését, amely mintegy megadja az alaphangját (és egyik szokásos kezdőmotívumát) az európai látomáselbeszélések azóta is, jó 2300 éve tartó folyamának. Platón az *Állam* 10. könyvében írja le Krisztus előtt 375-ben[43] a pamphüliai Ér vízióját, amit az „tetszhalálként" magyarázott transzban él meg. Ér a „...háborúban elesett, s mikor tíz nap múlva a már feloszlott holttesteket összeszedték, őt épen találták meg, hazaszállították, s mikor el akarták temetni, s már a máglyán feküdt, tizenkét napos hulla létére föléledt, s fölébredvén elmesélte, amit a másvilágon látott..."[44] A továbbiakban közli Platón a látomás részletes leírását.

A túlvilági utazás hagyományos motivikája a vizionáló észlelte szubjektív élménynek ad szilárd keretet. Ez az élmény maga a találkozás, ami szintén kulturálisan meghatározott: a látomásélmény funkciójától és kulturális kontextusától függ, hogy milyen szellemlényekkel kommunikál a vizionáló. Mint Anna-Leena Siikala írja: transza közben a sámán szellemsegítőjével találkozik, egy keresztény pedig feltehetően Krisztussal vagy Szűz Máriával[45] és – tegyük hozzá – a Sátánnal és démonaival. Az ördöggel nem csak a pokol vagy purgatórium szenvedéseibe betekintő vizionálók szembesülnek. A keresztény látomások állandóan jelenlévő alakjai a középkortól napjainkig a szent lények mellett a Sátán különböző megtestesülései is, mintegy a középkor Isten–Sátán dualizmusának leképezéseként. Korunkban is jellemzőek némelyik vallásos közösség hagyományaiban az elkár-

39 Bousset 1901.

40 Lásd Bousset 1901, 137–143; Le Goff 1984; Kappler 1987.

41 Lásd MacDermot kopt gyűjteményét (MacDermot 1971), amelyben a korai keresztény szír, latin, etióp stb. szövegpárhuzamokat is közli.

42 Lásd Papp 2004; Gyimesközéplokon több kéziratos és nyomtatott példány forog mai napig közkézen: Pócs 2008, 306–308.

43 Platón 1984, II. 699–710.

44 Platón 1984, II. 700.

45 Siikala 1982, 3.

hozástól való félelem szülte víziókban a mintegy fizikai testet öltött ördögök; a kísértő, öngyilkosságra és egyéb nagy bűnökre csábító, fizikailag is bántalmazó, vagy a lélekért az arkangyallal harcba szálló ördög állandó szereplője a spontán látomásoknak, jelenéseknek.

A vallásos látomások fő funkciója a természetfeletti világ üzenete az élőkhöz, a „kinyilatkoztatás": ez szűrhető le a középkori vízióirodalomból és a mai „népi" látomásokból egyaránt. Ezen belül sokféle gyakorlati szerep jelenik meg: üzenetek a közösség, a szerzetesrend, a gyülekezet, a falu, a család ügyeiben, tanítás, figyelmeztetések, a közösség jövőjével, sorsával kapcsolatos döntések, parancsok templomépítésre, kegyhely alapítására, információszerzés a halottak sorsáról, és igen jelentős csoport a profetikus vízióké.[46] A 20–21. századi falusi látók köteteinkben is közölt víziói az egyéni életvitellel kapcsolatos figyelmeztetést vagy család számára adott üzeneteket, másrészt a vallásos kötelezettségekre vonatkozó utasításokat, a kegyes élet tanításait tartalmazhatják, figyelmeztetik és büntetik a norma- és tabusértőket. Fontos csoportot jelentenek a jósló látomások, az álomdivináció.[47]

A vallásos látomások egy, a 20. század Közép-Európájának vissza-visszatérő krízishelyzeteihez köthető típusát jelentik a tömeges látomásélmények esetei. Az etnológiai irodalomban és a középkori-újkori vallásos víziók kapcsán sem ismeretlenek a válsághelyzetek látomásjárványai. Szemben az egyéni vizionálók kontemplatív attitűdjével, ez a kategória sok szempontból rokon a rituális megszállottság mozgással, zajjal, zenével kapcsolatos dinamikus ASC-kategóriájával, és bizonyára nem véletlen, hogy sokszor *tömegpszichózis*ként vagy *tömeghipnózis*ként írják le ezeket az eseteket.[48]

[46] A középkori látomások funkcióiról pl. Benz 1964, 140; Dinzelbacher 1981, 216. A keresztény látomások fontos – az elit kultúrát érintő – kategóriáiról, pl. szentek és királyok „kiválasztásának" látomása, szent halálát kísérő látomások stb., lásd Schmitt 1987.

[47] A magyar néprajzi anyag ilyen vonatkozásban kevéssé feldolgozott; bár néhány, a látomások „lényei" köré szerveződő tematikus csoporttal foglalkoztak a kutatók: a boszorkánylátomásokról pl. lásd Klaniczay 1998, vagy Pócs 1997a; lidérc-látomások: Keszeg 2002b; tündér-látomások: Pócs 1986; 2005; a cseberbe nézés divinációs látomásairól Keszeg 2002a.

[48] Lásd Manga 1962; Jádi–Tüskés 1986, 544, 547; Siikala 1982, 106–107. Egyik fontos alapmű e vonatkozásban William Christiannak a 30-as évek politikai krízishelyzeteivel kapcsolatos spanyol-baszk látomásjárványairól írott könyve: Christian 1996; lásd egy erre vonatkozó magyarul megjelent cikkét is: Christian 2008. A múlt század végi erdélyi, moldvai, társadalmi, közéleti válságokkal kapcsolatba hozott tömeges látomások magyar kutatóiról lásd a 8. jegyzetet.

Amennyire történeti adataink látni engedik, a kommunikáció a halottakkal Európa jelenében és múltjában egyaránt a legfontosabb látomás-kategóriák egyike volt. Legfontosabb alapja, a halottak, illetve a lélek továbbélésének hite a keresztény vallásban is jelen van, legfeljebb abban van különbség a nem-keresztény látomásokkal – és ez sok középkori teológiai megfontolás tárgya volt –, hogy visszajönnek-e a halottak. Úgy látszik a vallástudományi kutatásokból, hogy az egyház tiltakozása ellenére – paradox módon – éppen a purgatórium késő középkorra kialakult doktrinája adott nagy lökést a visszajáró halottak hitének[49] (tehát jelenéseinek, látomásainak is), pontosabban a bizonyára addig is létező halotti jelenések keresztény formáinak. Ugyanis a tisztítótűzben szenvedő lelkek sorsába bele lehet szólni, értük misét, imát lehet szolgáltatni, a „szegény lelkek" tehát megjelennek hozzátartozóiknak, segítségüket kérve. E látogatásoknak a kialakuló halotti emlékünnepek legális keretet is adnak, még ha maga a „visszajárás", „kísértetjelenés" ténye az egyház részéről továbbra sem lesz legalizált hagyomány.[50] A visszajáró halottak rosszindulatú, támadó változatai (*rosszak, gonoszak* stb. neveken) mint visszataszító, olykor állatalakot is öltő démonok jelennek meg: behatolnak a házakba, megtámadják, kínozzák az alvókat, vagy az éjszaka kintjárókat; máskor „poltergeist" típusú jelenések elbeszéléseiben szerepelnek, mint zűrzavart keltő, „hajingáló" démonok.

Egy-egy közösség helyi vallásában még korunkban is jelen vannak sokszor a visszajáró halottak mellett bizonyos nem-keresztény, részint a „rossz" halottakkal, részint az ördöggel rokon *démonikus lények* is. Ilyen például a születőtől legyengült gyermekágyas anyák félelem-vízióiból ismert, az újszülötteket elrabló vagy kicserélő kísértetszerű démon, vagy olykor-olykor betegségdémonokkal is találkozunk, de legnagyobb fontosságra a víziókban a néphit démonikus lényei közül elsősorban a *boszorkány*, a *szépasszony*, és egyéb tündér-változatok, valamint a *lidérc* (vagy *lüdérc*, *ludvérc*) tett szert. Egy „szép" tündérvilág jelenései, az elragadás a tündérek másvilágára mint az olykor sanyarú valóságot kompenzáló vágyvilág jelenik meg a 20. században feljegyzett, tündérlátomásokról szóló beszámolókban.[51] A szerelmi vágyakat megtestesítő, vágyakozókat megszálló lidérc századunkig eleven hite főleg Erdély több területén éltet a mai napig sok látomáselbeszélést.[52] Általános része volt a falusi mindennapi életnek, világképnek és mentalitásnak egész Európában az embernek kárt okozó démonikus *boszorkány*ok elképzelése, az embert

[49] Vö. Le Goff 1977; Lecouteux 1987; Schmitt 1994.
[50] Gurevich 1992b, 66–72.
[51] Lásd Pócs 1986.
[52] Lásd Keszeg 2002b.

ért csapások boszorkány rontásával való magyarázata. Az európai boszorkányhiedelmek nagy késő középkori, kora újkori expanziójának írásos tanúi a boszorkányüldözés dokumentumai, a boszorkányperek jegyzőkönyvei. A jelenkori boszorkányság dokumentumai már nem mindig tükrözik azt, ami ezekből a jegyzőkönyvekből még teljesen világos: a károkozó boszorkányok éjszakai démonokként hatolnak be az emberek lakásaiba, és a fent említett rossz halottak, alvilági démonok módjára – és alakjában – bántalmazzák őket. A károsultak mindezt éjszakai *jelenések*ben, *látomások*ban érzékelik – a magyar perelbeszélések százainak tanúsága szerint is. E narratívumok ismeretében állíthatjuk, hogy a kora újkori falvainkban, mezővárosainkban a módosult tudatállapotokban megélt természetfölötti látomások jelentős százaléka *boszorkánylátomás* volt.[53] Kötetünk – a démonikus lények szerepeltetésének arányaival is – a legújabb kori helyzetet tükrözi. A magyarság néhány, hagyományokat erősebben őrző csoportjánál még manapság is számos boszorkánylátomás-elbeszélést lehet feljegyezni. Ezek között, úgy látszik, túlsúlyba jutottak a sztereotip elbeszélések, amelyek mögött nem érezzük ott a démonikus boszorkányokkal való félelmetes találkozások élményét.

A keresztény látomások esetében nemigen tudtuk szétválasztani az *elit* és *népi* gyakorlatot, az lényegében egy egységet képezett. A halotti látomások esetében is inkább csak fáziseltolódásról, illetve arról lehet szó, hogy a visszajáró halottak, kísértetek hite és élményei, valamint narratív hagyományai az újkorban már inkább csak a falusi kultúrák mentalitásának voltak fontos összetevői. Ami pedig a démon- és boszorkányvilágot illeti, ez középkori gyér és nagymennyiségű kora újkori adataink szerint is már elsősorban és majdnem kizárólagosan a falusi kultúrák része egész Európában. Ezek esetében beszélhetünk *népi látomások*ról.

A populáris és elit kultúra kapcsolatai azonban minden esetben szorosak és kölcsönösek. Az egyházi demonológia, a boszorkányüldözők teológiai tanainak hatása mellett[54] a túlvilágmotívumok, -toposzok, a keresztény menny- és pokolképek mint visszatérő közös motívumok a keresztény és nem keresztény látomás-elbeszéléseket és -irodalmat egyaránt behálózzák – az egyetemes túlvilág-szimbolika a démon- és boszorkányelragadások elbeszéléseiben éppúgy megjelenhet, mint a vizionáló középkori szentek látomásaiban vagy a kórházban fekvők halálközeli élményeiben. Ezt mindenütt színezik a helyileg ismert démonikus lényekre, halottakra vonatkozó sajátos hiedelmek. A hagyományos hiedelmek ismerete, és az irodalom- és folklór-toposzok, -motívumok együtt szabják meg mint referenciakeret az élmény elbeszélését, végső soron az élmény milyenségét is. A visszajáró halottak egyetemes víziói a tündérhiedelmek intenzív területén mindenkinek

[53] Lásd erről Pócs 1997a. 4. fejezet; Klaniczay 1998.

[54] A boszorkányüldöző demonológia a boszorkány- és ördöglátomásokról sok vonatkozásban nyilvánított véleményt. Lásd néhány vonatkozásban Cohn 1993, 97–98, 252.

*tündér*látomásként jelennek meg,[55] az éjszakai rosszulléteket okozó „nyomó" démonok a boszorkányhiedelmek területén „nyomó boszorkányként", a helyileg ismert hagyományos megjelenési formában.[56] A visszajáró személyes halottat is hagyományos módon látjuk, sőt még az is a helyi hagyományokat követheti, hogy hol, kinek mikor van „spontán" látomása. Ugyanekkor az egész vízióirodalomban közös mondai toposzok e kontextusban is megjelenhetnek.

Az írásos kultúra másféle befolyásaival is számolni kell. Részint a látomásirodalom folklórra tett hatása, részint a népi hiedelemvilág általános kereszténnyé válási folyamatának következménye lehet a *keresztény kísérőszellemek, őrzőszellemek* megjelenése a népi látomásokban, és ugyanez a helyzet a démonvilág *ördögivé* válásával. Az ördöglátomások a boszorkánylátomásokkal szinte egybefolynak, a boszorkány az ördög, a pokoli csábító arcát is öltheti az éjszakai víziókban. Mindez természetesen a boszorkányüldöző demonológia hatása is, amely alól a népi boszorkánylátomások sem maradtak mentek, de a boszorkányüldözés-mentes pravoszláv Kelet-Európában hasonló tendenciák figyelhetők meg.[57]

A hatás korántsem volt egyirányú. Gurevics megkísérelte a víziórodalomnak egy folklorisztikusabb rétegét kifejteni: Thurkill 1206-os ír és Godeschalk 1189-es német látomását a sajátos népi tér- és időszemléletet tükröző motívumaik alapján jellegzetes parasztvíziónak minősíti.[58] Folklórmotívumokat mutat ki a víziórodalomban Petschel, majd Le Goff egy-egy mesetípust elemezvén; Grambo valamint Gatto is folklór-hatásokat, illetve kölcsönhatásokat keresett.[59]

A látók

A keresztény vizionálók közül kiemelkednek a közösség laikus, lelki vezetői, a szent emberek, szent asszonyok, akik víziói révén vallásos mediátori kapcsolatot tartanak fenn a túlvilággal. A középkori és kora újkori látomásadatokban, a sokféle közösségi közvetítő-szerepben számos ilyesféle „szent" lelki vezető rejlik. E mediátor-szerep betöltőinek egy része ún. *élő szent* volt: olyan karizmatikus egyéniség, aki már életében a szentség jeleit mutatta, és a szentek reputációját nyerte el (amit azután követhetett – holta után – az igazi szentté válás). Az élő szentek

[55] Lásd például erről Ewans-Wentz 1966.

[56] Lásd erről Hufford 1982.

[57] Lásd a boszorkány–ördög kapcsolatokról Pócs 1992; a népi démonvilág és ördög egybemosódásáról: Pócs 2008.

[58] Gurevich 1992a.

[59] Le Goff 1984; Gatto 1979; Petzoldt 1985; az „Életre-halálra jóbarátok", AaTh 470 mesetípusról Petschel 1971; Grambo 1975.

életében – mint ezt sok középkori, kora újkori adat dokumentálja – a csodához hasonló szerepet tölt be a vízió; mint az, ez is a szentség jele.[60] A középkort végigkísérték az egyházi vélekedések a látomások és álmok legitimizált és nem elfogadható, hamis kategóriáiról, a kétségek valóságuk felől. E téren fontos szerepe volt ama vélekedésnek, hogy csak a szentek érdemesek arra, hogy jelentős álmaik, víziók legyenek.[61] Így természetes, hogy a szentek hagiográfiájában mintegy visszamenőleges igazolásul is sok „élő szentre" jellemző vízió van leírva. Kiválasztottságukat másrészt olyan legendai motívumok húzzák alá, mint a születési, testi jegyek, a „puer senex" motívuma (a kora gyermekkorban megmutatkozó szentség, természetfeletti tulajdonságok). Vízióik – jellemző módon – több adat szerint a beavató túlvilági lélekutazás (sámánavatáshoz közelítő) sémái szerint rendeződnek. Például Szent Colomba életének feljegyzései Adomnan tollából egy „világlátomást" tartalmaznak, amely által a szent univerzális tudást szerzett a dolgok kezdetétől a végezetéig – mintegy misztikus sámánként. A fénnyel való egyesülésében „agya csodálatosan kitágult", ahogy Adomnan leírja. Életében azután nemcsak szent mediátor, mennyei lélekutazásokkal, hanem a földi „látó" szerepét is betölti[62] (és ez megint sok más „élő szent" társára jellemző motívum). Próféta, emellett látja a démonokat és angyalokat, lélekben utazik, profán ügyekben is (így találkozik másokkal, ha nincs ideje személyesen odamenni). Más hasonló személyiségek adatai is sokszor vallanak arra, hogy az első vallásos látomásélmény beavató lélekutazásként értékelhető; ezek gyakorta tartalmazzák az *akadályok legyőzése, újjászületés, tudásszerzés* avatási motívumait, másrészt vannak utalások más szent vizionálók kapcsán is profán látói feladatok ellátására.[63]

Északkelet-, illetve Északnyugat-Magyarországról már a 16. századtól tudunk laikus prófétákról, akiknek a fellépése rendszeresen a közéleti, vallási krízisekkel, gazdasági nehézségekkel, természeti katasztrófákkal, háborús válságokkal volt kapcsolatban. Mennyei üzeneteket közvetítettek, természetfeletti kommunikációjuk fő eszköze a látomás volt. Rájuk vonatkozóan az utóbbi időben szépszámú kutatásról adhatunk számot, például Molnár Ambrus, Szigeti Jenő vagy Voigt Vilmos tollából, e sorozatunk egyik kötete is két laikus próféta látomásait mutatja be.[64]

Ami a 20–21. századi *szent emberek, szent asszonyok, próféták* ismert adatait illeti, ők sok tekintetben újkori megfelelői az élő szentek történeti alakjainak.

[60] Kieckhefer 1988, 12.

[61] Bitel 1991, 42–52.

[62] Szent Columba életéről szóló könyvében a túlvilági beavatás motívumairól: MacQueen 1989, 47–48.

[63] A középkori keresztény látók beavató látomásáról: Dinzelbacher 1981, 216.

[64] Többek között: Harsányi 1985; Voigt 1997; 1998; 1999; 2006; Péter 1997; Molnár 1998; Szigeti 2006.

Azokhoz hasonlatosan keresztény mediátori szerepük mellett ők is betölthették a laikus közösségi *látó* és különösen a *gyógyító* szerepét. Mindez sokszor mintegy peremhelyzetben, a hivatalos egyház rosszallása vagy tiltásai ellenére, máskor pap hiányában (vö. pl. a licenciátus – laikus papi – intézményét) ment végbe. Akár így, akár úgy, fontos tényező, hogy a pap által gyakorolt kultuszhoz képest e falusi szentek közvetlenül, mintegy a hivatalos pap megkerülésével kommunikáltak az Úristennel, és közvetítették kinyilatkoztatásait közösségük felé; sokszor riválisává is lettek – éppen közvetlen kommunikációs technikájuk, látomásaik révén – a hivatalos rituálénak, illetőleg az egyháznak. Közösségi fontosságukhoz lelkigondozói tevékenységük éppúgy hozzájárulhatott, mint a látói, varázslói, jós-, gyógyító szerepek felvállalása, amelyről a kora újkori dokumentumok, a boszorkányperek aktái még igen gyakran tanúskodnak.[65] Ezek a szent látók a közösségben betöltött mediátori szerepüket mind közösségük, mind a papság felé mennyei elhívásukkal, látomásaikkal legitimálják, mint ezt megfigyelhetjük például Gagyi József máréfalvi szent asszonnyal kapcsolatos adataiban is, e kötetünkben és Gagyi több publikációjában.[66] A 20. századi kárpátaljai „parasztpróféták", a Küllős Imola és Sándor Ildikó kutatásaiból megismert Borku Mariska, Szanyi Mikó Borbála nem a hivatalos egyház melletti peremhelyzetben, hanem pap hiányában, a vallásüldözés éveiben egyenesen laikus papként töltötték be hivatásukat közösségükben.[67] Némileg hasonló a szerepe némelyik korunkbeli moldvai látónak, például az e kötetünkben gazdagon reprezentált Jánó Ilonának is.[68]

A szent emberek említett világi funkciói a hagyományos falusi közösségek szinte mindegyikében tevékenykedett – nem feltétlenül szent életű – mágikus specialistáinak hatáskörébe is beletartoztak: gyógyítók, jósok, halottlátók sora alkalmazott még a közelmúltban is látomás- vagy álomtechikákat. Feladatuk lehetett a jóslás, kincslátás, boszorkányazonosítás, tolvajok felderítése, mágikus–transzcendens eredetű, rontás, vagy szellemek, démonok által okozott betegségek gyógyítása. Némelyik szerep gyakorlásának elengedhetetlen része volt a látomások látásának képessége, a „transztechnika". Az idővarázsló *táltos*oknak is szükségük volt hivatásuk gyakorlásához arra, hogy vízióik révén közvetlenül tudjanak

[65] Bálint Sándor, majd Grynaeus Tamás, Pozsony Ferenc, valamint Limbacher Gábor foglalkozott közösségi szerepükkel, látomásaikkal (Bálint 1942; Grynaeus 1974; Limbacher 1994a; 1998a; Pozsony 1991); Barna Gábor konferenciát szervezett róluk: Barna 1998b. A 17–18. századi magyar „szent" táltosok, látók peraktákból megismerhető alakjai, akik „világi" mediátori tevékenységük mellett, vagy annak részeként a keresztény mitikus lényekkel is kommunikálnak: Pócs 1997a, 163–196.

[66] Gagyi 1998b, 26–28; 1998c.

[67] Küllős 1991; 1998; Sándor 1998. E prófétaasszonyok gyülekezetük számára írásban örökül hagyott látomásai sorozatunk előző kötetében olvashatók: Küllős–Sándor 2009.

[68] Lásd róla még: Kóka 2006; Peti 2008a.

érintkezni a szellemvilággal, vagy akár álomban, transzban elhagyja lelkük testüket, és így a másvilágon is el tudják látni aktuális feladataikat (hasonlóan a sámánok e szerepéhez). A kora újkori magyarországi boszorkányperekből megállapítható, hogy a látók tevékenységének sokkal nagyobb súlya volt, mint ahogy azt 20. századi adatainkból felmérhetjük. E korban például a *kincslátók* – csakúgy, mint egész Közép-Európában – még valódi közösségi feladatokat láttak el, hasonlóképpen a *jósok*, a *gyógyító* és *idővarázsló táltosok*.[69] A 18. századi perszövegekből ismert, látomást látó vagy kincslátó táltosaink a legújabb kor néprajzi adataiban már nem jelennek meg, a révülő táltosról szóló elbeszélések is ritkaságszámba mennek. A táltos már jószerivel csak mondai alak korunkban, tevékenykedik azonban – napjainkig – a *halottlátó*, aki a halottakkal természetfeletti kommunikáció révén érintkezik: a halott túlvilági sorsáról, szükségleteiről, hiányairól, az élőknek adott üzeneteiről ad felvilágosítást. A „csak" halottlátó szerepük másodlagos, beszűkült szerepnek látszik, a szent látó középkori univerzálisabb tevékenységéhez képest.[70]

A látók minden típusát kapcsolatba hozzák a kora újkori és a 20–21. századi emlékek egyaránt a falusi *boszorkányság* intézményével is: a látó képességű gyógyítók a boszorkány rontását (a rontás okozta bajokat) gyógyítják, illetve a rontó személyét állapítják meg, tehát mint *witch doctor* – „ellenboszorkány" – tevékenykednek; ahol részletes elemzés készült a boszorkányság intézményének szereposztásáról, mindig ez derült ki, a magyar boszorkányperek elemzése is ezt tanúsítja. A lényeg az, hogy a látók képessége kiterjed a természetfeletti lényként, démonként, démonikus alakjában megjelenő vagy hasonmásait rontani küldő boszorkány „látására", felismerésére. Egy szimbolikus földi másvilágon a természetfölötti harcot is fölveszik vele: a rontó és gyógyító mint ellenfelek, lélekben, alteregóikkal csatáznak egymással.[71]

A látás technikája

Ami a működő látók gyakorlatát illeti, *a látás technikájá*ról, az ASC velük kapcsolatban észlelhető fokozatairól kevés a világos, jól értékelhető adat. Az adatok közlői sokszor említenek önszuggeszciót: olyan esetek kapcsán, amikor a látó egy tárgyra (például a vele kerestetett elveszett személy ruhadarabjára), vagy akár csak egy pontra koncentrál. A halottlátó egyes esetekben a sarokba néz, lenéz mereven maga elé, és ekkor „látja" a nála megjelenő halottat. Az erdélyi halottlátó

[69] Pócs 1997a. 7. fejezet.

[70] A magyar halottlátóról összefoglalóan: Barna 1981; Czövek 1987; Pócs 1997b.

[71] Pócs 1997a. 6. fejezet.

transz után „mond" a halottakról, akiket földi környezetben látott egy jelenésben, máskor félig öntudatlan állapotban, transz *közben* beszél, vagy a mennybe „utazik" halottakat látni; a moldvai halottlátók a purgatóriumba utaznak lélekben, a lelkeket vigasztalni, vagy esetleg a halál pillanatában a meghalóhoz, a baleset színhelyére.[72] *Transzindukáló tárgyak*, segédeszközök használatáról a 17. század óta tudunk. A *kristálybanézés* és a *vízbenézés* adatai a legszámosabbak. A kristálynézés, a *crystallomantia* gazdag antik és középkori elit hagyományokkal rendelkezik (halottidézés, szellemidézés, divináció) nemcsak Nyugat-Európában,[73] hanem például a 20. századi magyar halottlátó gyakorlatában is. A tükör, kristály nem par excellence transzindukáló eszköz (a vele kapcsolatos divináció „belenézéssel" történik: „valamit" látni és értelmezni transz nélkül is lehet), de sokszor van ilyen szerepe is (ezt már az antik adatok kapcsán is említik), feltehetően itt is meditációról, koncentrációról, önszuggesztióról van szó. Hasonló a helyzet a víztükörbe nézés, *hydromantia* szintén gazdag múltú hagyományával, amelyről nálunk elsősorban erdélyi divinációs rítusok adatai vallanak.[74]

A kommunikáció rituális létrehozásának tág kategóriájába tulajdonképpen a látók minden fent említett technikája beletartozik: a transzindukáló segédeszközök és módszerek alkalmazása, csakúgy, mint a testi-lelki előkészületek, vagy a szent idők, helyek nyújtotta rituális keretek „kihasználása"; tehát minden, ami miatt egy látomás nem fér a *spontán, váratlan* kategóriába. A látó-hivatást betöltő egyének közösségi kötelezettségeinek teljesítése feltételezte a rituális előkészületek valamely fokát: nekik akkor kellett „látni", amikor a feladatuk felvetette problémák megkívánták, amikor ügyfeleik kérdezték őket. Alkalmaztak azonban rituális technikákat a laikusok is, tehát azok, akik nem a közösség, hanem önmaguk számára keresték a választ problémáikra a természetfeletti kommunikációval.

A rituális kapcsolatok megteremtése az egyéni szükséghelyzetekben elsősorban a *szent helyek, kegyhelyek* látogatását jelentette, ahol a kapcsolat a természetfelettivel nemcsak a kultusz által, hanem az ASC állapotok révén, közvetlenül is létrehozható volt. Jelenkori adataink már inkább csak narratív hagyományok. A szent helyekre (álomban, látomásban) utazók mondái szerint többnyire gyógyulásért mennek a templomba, a paphoz, vagy a szent gyógyítóhoz. A néphit-adatok a szent helyek és szent emberek, gyógyítók, papok mellett a *halottak*nak – és a temetőnek mint szent helynek – is tulajdonítanak bizonyos gyógyító erőt: látomásokban, álmokban gyógyító halottak jelenhetnek meg.[75]

[72] Lásd Jánó Ilona látomásait (Kóka 2006) és a róluk szóló írásokat: Pócs 2006; Peti 2008a.
[73] Thomas 1971, „Magic" fejezet; Delatte 1932; Dodds 1971.
[74] A „cseberbenézés" erdélyi adatai: Keszeg 1997, 97–125; 2002a.
[75] Lásd pl. Bitel 1991, 24; Benz 1969, 20; Finucane 1977, 59–190; Salo 1974, 103–115.

Jelenkori gyér adatainkkal szemben a középkorban gyakori volt a kegyhelyekre, illetőleg a gyógyító szentekhez zarándoklás abból a célból is, hogy ott a betegek álomvízióban gyógyuljanak meg; vagy gyógyszert, máskor gyógyításukhoz útmutatást kapjanak álmukban. Mindebben nem mindig válik élesen az *élő és halott szentek* kisugárzó hatása; mindkettőnek lehet szerepe mint a látomások „adójának" – erre több középkori látomásadat vall. A gyógyítás mellett a jóslás, elveszett személyek keresése, megtalálása is előfordult e kontextusban,[76] pontosan úgy, ahogy a középkori kegyhelyeken, vagy a modernkori karéliai finn gyógyítók esetében.[77] A tündérkultusz intenzív területein álomban megjelenő *tündérek* is *gyógyították* a betegeket.[78]

Szóljunk végül a *kommunikáció létrehozásáról*, vagy ennek *imitációjáról – szimbolikus úton*. Ez a halotti, szent időszakokban, szent helyeken megy végbe, tér-idő szimbólumokkal és egyéb, a szent helyeket szimbolikusan létrehozó módszerekkel: ilyen például a varázskör, keresztút, templom körüljárása.[79] Ezek divinációs és gyógyító eljárások, amelyek révén a szentektől, halottaktól vagy a néphit nem-keresztény mitikus lényeitől kapnak információt és segítséget; másrészt lehetnek tudásszerző, beavató rítusok is, vagy pedig halottidézés, szellemidézés. A módszerek Európa népi kultúráiban rendkívül elterjedtek voltak, sok közösségük volt az elit rituális mágiával (például halott- vagy szellemidéző, ördögidéző módszerekkel) is.[80]

A technikák lényege a szimbolikus földi túlvilágok létrehozása, amely mint ilyen helyettesítheti az igazi látomást, a valódi kommunikációt; sokszor egy metaforikus túlvilágon, a másvilág szimbolikus bejáratainál, határain végzik el a rítust. A szimbolikus rítusoknak nem egyetlen és kizárólagos indítéka – és végeredménye – a *személyes* kapcsolatfelvétel, az ASC állapot létrehozása, az mégis létrejöhet: nincs éles határ a módszerekben a valódi, közvetlen kommunikáció felé. Így például a jövő évi halottak meglátása a ház körüljárásával, mint karácsonyi, szilveszteri jóslás, vagy tükörjóslás szilveszterkor, szintén a halottak megtudakolására, vagy álomban jóslás újév éjszakáján. Ide tartozik a „lucaszék" készítésével kapcsolatos, halottakat látó és boszorkányt felismerő rítus is.[81] Más rítusokhoz képest fokozottabban a közvetlen kommunikáció rendszereibe tartoznak az *álom* mozzanatát is tartalmazó, illetve az esti, alvást megelőző rítusok, egyszerűen azért, mert az alvás és az álom – ellentétben a transz-látomással – a lefekvés előtt elvég-

[76] Például az epidauroszi Aszklepiosz-szentélyek gyógyulás- és egyéb incubatio-esetei fél évezreden keresztül: Herzog 1931.

[77] Salo 1974.

[78] Lásd Pócs 2005.

[79] E szimbolikus módszerekről lásd Pócs 1983.

[80] Ennek hatalmas szakirodalmából a legjobb összefoglalás: Thorndike (1934–1958). Lásd még röviden: Kieckhefer 1989.

[81] Lásd Róheim 1920.

zett, mégannyira nem „transzindukáló" rítus után is mindenképpen bekövetkezik. Így nem véletlen, hogy e rituális-szimbolikus túlvilág-létrehozó technikákban nagy szerepe van az álomnak.

A módosult tudatállapotok különböző fokain sokféle rituális és nem rituális, kollektív és egyéni, valódi és szimbolikus technikát alkalmaztak Európában a természetfeletti kommunikáció céljából. Hogy mit lát a vizionáló, amikor módosult tudatállapotban van, ez mint láttuk, nagymértékben kultúrafüggő, a hagyományos referenciakeretre támaszkodik. Ugyanez mondható el a „jelentős" – az egyén és közössége számára jelentéssel bíró – álmokról is, és az előbb mondottak értelmében úgy látszik, hogy ugyanezen hagyományos tudásnak a szerepe a módosult tudatállapot létrejöttében, a vizionálás spontán és rituális technikájában is fontos.

Látomás és elbeszélés

A látomás személyes találkozásélmény, erről azonban csak az élménytől többékevésbé elidegenedett szövegekből szerzünk tudomást. Már a legközvetlenebb élményelbeszélés is hagyományos formában történik, akár modern szájhagyományról, akár középkori vízió-narratívumról van szó. Még – vagy már – akkor is, ha a vizionáló ébredéskor rögtön tollba mondja valakinek a látottak elbeszélését (ami megtörténhetett a középkori vizionálókkal is), csak sztereotip formában mondhatja el. Mint Aron Gurevics írja: „ahhoz, hogy a középkori ember értékelhesse valamely gyakorlati vagy szellemi tapasztalatát, azt a hagyományhoz kellett viszonyítania, vagyis saját tapasztalatát a kollektív tudat kategóriáinak megfelelően kellett értelmezni és értékelni".[82] Az élmények közvetlen elbeszélése, leírása mindig a hagyományos motívumok, toposzok ismeretében, a kulturális környezet nyújtotta referenciakeret felhasználásával történt.

Az európai látomásgyűjteményekben gazdag skála van előttünk a közvetlen élményelbeszélésektől – a folklorisztika *memorat* kategóriájától – kezdve a sztereotipizáltság különböző fokain keresztül a látomásirodalomig, az idegen szövegkörnyezetbe került betétekig, más műfajokban a (valamikori) látomásokra utaló túlvilág-allegóriákig. Már a kapott kinyilatkoztatást rögzítő első személyű leírás formai, szerkezeti kereteit motiválhatja az oktató-nevelő cél. Ha más írja le, ha később írják le, ha távolodik a közlés célja az eredeti funkciótól – tehát „vízióidegen" motivációk jelennek meg – ez mind az élmény „hiteltelenítésének" irányába hat. A látomásszövegek legtöbb kategóriája – a Karoling-korban megszaporodó

[82] Gurevics 1987, 224.

„politikai látomások", de voltaképpen az egyszerű „tanvíziók", vagy a kolostorok vagy más közösségek identifikációját, önértékelését szolgáló „pro domo víziók" sem – az eredeti szerepet töltik be. Világos, hogy a szentek életrajzában, a prédikációkban, exemplum-gyűjteményekben megjelenő víziónarratívumok csak áttételesen utalnak a látomásra mint természetfeletti kommunikációra. A késő középkorból sokféle vízión alapuló irodalmi műfajról tudunk, illetve különböző irodalmi műfajokban jelennek meg látomáselbeszélések: a sagákban, hősmondában, lovagregényben,[83] balladában és a prózai folklór-műfajokban, mesében, mondában is.[84] Számos nemzetközi monda- és mesetípus őrzi mai napig látomásélmény gyökereit: az emberek közé látogató halotti csapatokról szóló elbeszélések,[85] az Artus-mondakör, halottak miséje, Don Juan-monda, Tannhäuser-monda, hogy csak néhány híres példát említsünk. Igen nagy területet, több műfajt fog be a látomáselbeszélésekből alakult „utazásköltészet": az allegorikus földi vándorlások, akadályokon át egy földi paradicsomba vagy halottak országába, vagy a tengeri hajókalandok, valamint hegyekre, barlangokba elragadott személyekről szóló históriák.[86] Patch a túlvilág-irodalomról szóló művében végigköveti ezt a fejlődést:[87] a „mítosztól az allegóriáig" tartó útként rajzolja meg. Az álmok hasonló, műfajformáló szerepével kevesebbet foglalkozott a kutatás;[88] bár e vonatkozásban néhány magyar tanulmányt is tudunk említeni.[89]

Mindebből a látomások középkori tudatban és kultúrában betöltött fontos szerepe világlik ki, de természetesen nem következtethetünk az irodalmi szövegekből a valamikori látomásélmények minőségére és milyenségére. Erre a célra a közvetlen élményelbeszéléseket használhatjuk – ilyenek mindig voltak, a vízió-

[83] Például „Sir Gawain és a zöld lovag", Rózsaregény: Dinzelbacher 1986. Lásd a sagák utazásait földi allegorikus másvilágokra, például Simpson 1966; Power 1985; egyéb utazások a földi paradicsomba: Giamatti 1966; Delumeau 1976.

[84] Magyar látomás-ballada például a „A mennybe vitt lány" (Júlia szép leány) – lásd pl. Fettich 1959. Egy híres norvég álom-balladáról: Liestøl 1946. Erdélyi Zsuzsanna a látomásformulák imákban betöltött szerepével foglalkozott: Erdélyi 1998.

[85] Lásd pl. Meisen 1935, vagy a magyar hiedelemmonda-katalógus *Kísértet, Szellemek vonulása, Túlvilágjárás* típusait: Bihari 1980.

[86] Mese, monda, legenda: vö. Petzoldt 1985; Petschel 1980; Schwarzer 1882; Moser 1977; a testenkívüliséget, „utazást" szimbolikusan megfogalmazó ún. Guntram-monda (pici állat alakjában távozó lélek túlvilági kalandjairól, AaTh 1645), amely 8. századi első feljegyzése óta virágzik Európa egész területén: Lixfeld 1972; Le Goff (1984, 27) hat, Európa-szerte elterjedt mesetípust említ, amely látomás-motívumokon alapszik (AaTh 460A, 461A, 470 stb.).

[87] Patch 1950. A 19. századi orosz látomásirodalomról: Lettenbauer 1951.

[88] Lásd pl. az álomköltészetről összefoglalóan: Chadwick 1968; Spearing 1976.

[89] Pl. Barna 1998a; Kríza 1998.

irodalom fejlődésével, hatalmassá duzzadásával párhuzamosan. Nemcsak állandó kettősséget, hanem állandó kölcsönhatást is fel kell tételeznünk: a vízióirodalom bizonyára mindig hatott a szájhagyományra (és az élmények minőségére) közvetlenül is, és közvetve, a devóciós irodalom, prédikációk, példázatok, a legújabb korban a népies vallásos irodalom, ponyva csatornáin át is, az élményeket közvetlenül tükröző szájhagyomány pedig mindig újra beépült a látomásirodalom fejlődésébe.

Többféle külső és belső kritériumunk lehet az élményelbeszélések vizsgálata során annak valószínűsítésére, hogy valódi látomásélményről lett légyen szó. Külső tanúk beszélhetnek a vizionáló eszméletlen, kataleptikus állapotáról, amelyből az felébredve elmondja látomását. Szerencsés esetben még a transzbaesés feltételeiről, előkészületeiről is hallunk, egészen például a testenkívüliség-élmények olyan részleteiig, hogy hogyan hagyja el a lélek a testet („extra corpus suum raptus"), és látja felülről sajátmagát tetszhalott állapotban.[90] Ismerünk helyszíni beszámolókat a 10–12. századtól folyamatosan egész Európából önkívületi állapotba jutott „népi" vizionálókra.[91] A perjegyzőkönyvekben előforduló boszorkányszombat-beszámolókat többször kísérik olyan megjegyzések, hogy például látták a kalandjait elbeszélőt előzőleg megmerevedve feküdni.[92]

A látomást látó több módon verifikálhatta a látomásélményeket maga vagy közössége számára. A verifikálás látomásirodalomból ismert eljárásai a közös látomások, közös álmok több személy általi párhuzamos elbeszélései,[93] vagy például a túlvilágról hozott testi sérülések vagy ott kapott tárgyak felmutatása, amelyet többnyire bizonyítéknak hisznek önmaguk előtt is. Ez utóbbi jelenség mind a keresztény látomások középkori irodalmából, mind az újkori boszorkányszombat-látomásokból ismert.[94] Ez *számunkra* természetesen önmagában nem bizonyíték, hiszen ez is csak egy – az elbeszélés verifikálására szolgáló – toposz. A mi legfőbb bizonyítékaink a szöveg grammatikai-stiláris sajátságaiban és a túlvilág-toposzok mellett a szubjektív, változó, egyéni motívumok megjelenésében rejlenek. Valódi látomásélményre vall a testenkívüliség, felemelkedés, világbelátás stb. motívumoknak – általában a túlvilági utazás fent említett egyetemes archetipikus motívumainak – személyes élményként előadása, amely utal az elbeszélőre tett szubjektív hatásra is. (Ilyen kontextusban az sem kizáró ok, hogy a „lélekélmé-

90 Példák erre: Dinzelbacher 1981, 216; Gurevics 1987, 253; Benz 1964, 274, 225.

91 Lásd pl. Cohn 1993, 245–249.

92 Pócs 1997a, 85–88.

93 Pl. együtt járnak mennybe: Bitel 1991, 41; együtt járnak boszorkányszombatra: Henningsen 1988, 119. Közös látomások sagákból: Schmëing 1943, 778.

94 Víziókból hozott tárgyak, sérülések pl. Gottschalk látomásában: Gurevich 1992b, 53; magyar boszorkányszombat-elbeszélésekben: Pócs 1997a, 116–117.

nyek" – mint például magának a testenkívüliségnek bizonyos megfogalmazásai – is lehetnek irodalmi toposzok.[95])

A folklórszövegekben a látás mint „valóság" sokszor állítódik szembe az érzékcsalódással: a túlvilágélményt határozottan „valóság"-ként kategorizálják, és ezek az esetek ténylegesen a természetfeletti kommunikáció megvalósulását bizonyítják. Például: „Mondám, hogy csak tetszett neked, azt felelé: dehogy tetszett, láttam szememmel..."[96] A szövegek stiláris és tartalmi tényezői közül meg kell említenünk a látomás és transz sajátos terminológiáját, és ennek gyakori tudatos és megkülönböztető alkalmazását. A magyar terminusok közül a *látás* általában „jelenés"-t jelöl, az *elragadás, elragadtatás* „lélekutazás"-t, a *látomás* bármelyik lehet. Például: „történt vélle az a látás".[97] Vagy: „Azt is mondták, hogy úgy mondjuk, latamás, éjjel, ott is jártak lámpással. Látták a tündérleányokat, ott jártak..."[98] Vagy a *nappali álom, első álom* fogalmával írják körül a látomást: „...nappal is álmot bocsátván rea...";[99] „mihelyt a szemét behunyta, tüstént előtte termett Abrakosztóné..."[100]

Az *ellesz, révül, rejtezik* terminussal általában tetszhalottszerű állapotot, tehát a transz külső szemlélő általi észlelését jelöli a magyar nyelv,[101] de a terminusok használói sokszor összekapcsolják a látással: „Azt mondták, elrejtezett, hogy elment a Jóistenhez, elment a mennyországba, máskor mondták, elment a pokolba, mindet megjárta."[102] Az is egy fajta bizonyíték, amikor a jelenések, látomások szereplőire mint határozottan természetfeletti lényekre utalnak, ezzel jelezvén, hogy tudatosan látomásélményként fogják fel a látottakat: „...hirtelen, reménytelen előttem áll Bagaméríné, de ajtónyílást semmit nem hallottam, azt kérdi tőlem: – Hol urad? Mondom: – A pincében. Megrettenvén, gondolám, hogy kísértet volna, mondám felfohászkodva: – Uram Jézus!..."[103]

Bizonyíték van tehát, de korántsem a teljes adatanyagra kiterjedően. Nem látjuk világosan, mennyiben, milyen mértékben van szó igazi látomás-élményekről, módosult tudatállapotban *valóban észlelt* jelenésről, és mennyiben csak

95 A külső lélek elszakadása a testtől legendai motívumként jelenik meg Nagy Szent Gergely dialógusaiban 594-ben, amikor valaki szent Benedek alteregójával beszélget. Lásd e motívumról: Schmitt 1987, 259.

96 Kolozsvár 1629, Komáromy 1910, 98–99.

97 Nagyszeg, Nyitra, vm. 1714, Schram 1970, I. 455.

98 Gagyi József gyűjtése, Lövéte, Udvarhely.

99 Szilsárkány, Sopron vm.1737, Schram 1970, II. 107.

100 Lehoczky 1887, 303. A magyar boszorkányperek erre vonatkozó terminológiáját lásd: Pócs 1997a, 44–50, 69, 73.

101 Lásd az erre vonatkozó adatokat: Diószegi 1958, 316–330.

102 Klézse, Moldva, Bosnyák 1980, 75.

103 Felsőbánya, Szatmár vm., 1715, Abafi 1888, 365.

*narratívum*ról. A természetfelettivel való találkozásról mindenkinek lehet élményelbeszélése, de nem mindenkinek volt igazi élménye. Sokszor számolnak be az észlelők látomásról olyankor is, amikor bizonyos jelenségeket ébren, normális tudatállapotban a természetfeletti jelenléteként értelmeznek; például egy sötét mozgó alakot az éjszakai utcán kísértetnek „látnak".[104] Egy élmény természetfelettiként *értelmezése* pszichofizikai értelemben nem látomás, de pszichokulturális értelemben lehet az, illetőleg a kettő között nehéz a határvonalat – főleg egy-egy konkrét adat esetében – meghúzni. A „valódi látomás" megléte, az igazi látomás-élmény sohasem biztos. Ha valakinek – közösségi szerepe miatt – ez fontos, meg is tudja játszani hagyományos tudása alapján, képes elhitetni önmagával és a közönséggel is a „látást". Elvégezheti bárki a rituális előírásokat, de a végeredmény mindig kétséges. De mivel ez a végeredmény – a látomás tartalma – is hagyományosan előírt, a „nem látott" természetfelettit is el lehet beszélni a hagyományos narratív struktúrák és toposzok ismeretében – megtűzdelve az egyéni élmények megfogalmazásának közismert motívumaival. Dehát voltaképpen ezek az – élményt közvetlenül nem tükröző – narratívumok is látomásról és álomról – közvetlen természetfeletti kommunikációról szólnak. „Valahol, valamikor" volt látomásélmény mögöttük. A látomásirodalom sem duzzadt volna ilyen terebélyessé, ha nem hasonlóan terebélyes látomáskultúrában gyökereznék. E sok szempontból igen heterogén – és igen hatalmas – folklór- és irodalomkincs egyik közös alapját a látomások archetipikus motívumai jelentik. A jelenségek együttesen vizsgált sokasága azt bizonyítja, hogy az ASC-kommunikáció sokkal fontosabb volt Európa kultúrtörténetében, és sokkal változatosabb, gazdagabb variációs skálával létezett-létezik, mint ahogyan azt az egyes részterületekre szorítkozó, sokszor egyoldalú kutatások vélték.

Az álmokról való beszélés[105]

Ennek két *releváns kontextusa* válik külön. Az egyik releváns kontextus az egyéni életvezetés, a személyes sors, a mindennapi élet, a másik az általános emberi életről, a kollektív sorsról való beszélés ritualizált kontextusa. Első esetben az álomról való beszélést az álomban való részesülés, az álom kiváltotta élmény indítja el. Az egyén az álmot személyes sorsával, közvetlen környezetével vagy a kollektív sorssal hozza összefüggésbe. Az álomban, a látomásban részesülő egyén kezdeményezi az álomról való beszélést, ennek célja az élmény feldolgozása és értelmezése.

[104] Vö. Lauri Honko 1962 a szellemlátás „létrejöttéről".

[105] Ez a rész Keszeg Vilmos írása.

Az egyént az álommal való foglakozásra az álom kiváltotta lelkiállapot ösztönzi. Az élmény által kiváltott tipikus lelkiállapotok az eufória, az elbizonytalanodás, a depresszió. Az élményt az egyén magában gondolja végig, értelmezi, vagy környezetében verbalizálja. Az álomélmények, a látomások megosztásának szociális kontextusába tartoznak a közvetlen környezetben élő családtagok, szomszédok, a közelálló személyek (rokonok, hitközösség tagjai, bizalmas személyek) vagy a specialisták. Az élmény megosztására kiválasztott személyek általában felnőttek, gyakrabban nők. Az álomértelmezésre felkért specialista a lokális közösség vagy a régió egy erre szakosodott tagja.

Az egyén életében vagy környezetében váratlanul bekövetkező esemény, sorsesemény, váratlan helyzet indítja el a személy vagy a közösség álomrepertóriumának áttekintését, értelmezését. Ebben az esetben retrospektív módon, egy előállt helyzet vagy esemény előjeleit, okait és értelmezését keresik meg az álmokban. Az álomról való beszélés második releváns kontextusa egy olyan téma- vagy helyzetorientált beszédhelyzet, amelyben az álom példázatként, a helyzetet értelmező, összefüggéseket megvilágító evidenciaként, család-, helytörténeti epizódként vagy társalgási, szórakoztató kuriózumként hangzik el. Az álom felidézését egy adott helyzet (szerencse, szerencsétlenség, halál), vagy csupán a szövegkörnyezet (a beszélgetés fonalának alakulása) indítja el. Ez utóbbi eset jellegzetes típusai a hiedelmekről, az emberi sorsokról, a különcökről, a csodákról való beszélés.

Az álomról való beszélés az álom, látomás *narratív formába* öntése. Az álomtörténetek tipikus motívumai az álomesemény körülményei (táji környezet, napszak), meglepő élmények (fény, illat, szín, dallam, hang), a szereplők jellemzése (öltözet, meglepő alkati tulajdonságok, beszéd- és viselkedésmód), az álomban tapasztalt meglepő teljesítmények (repülni tudás, tehetetlenség, csodás megszólalás), az álombeli párbeszédek reprodukálása. Az álom narratív formába öntése az élménynek narratív sémákhoz való közelítése, narratív sémákba való illesztése. A narratív sémák a gyakran ismétlődő események *forgatókönyve*.[106] Az álom narratív formába öntése során történik meg az álom irreleváns epizódjainak kiszűrése, az epizódok narratív rendben való elhelyezése, a történet koherenciájának megteremtése.[107]

A fenti két kontextusnak megfelelően – M. Bahtyinnak a beszéd *műfajtipológiáját* követve – az álomnarratívumok két műfajba sorolhatóak. Az álomlátás hatására elinduló narráció elsődleges műfajként a kommunikatív emlékezet formája (élménytörténet, igaztörténet, híresztelés, képtelen történet). A rokon igaz-

106 Schank–Abelson 1977.

107 Az emlékezet produktív (visszaadó), konstruktív (újat csináló) és rekonstruktív (visszaállító) jellegéről: Kientsch 1978. A történetszerkezet és az emlékezeti sémák viszonyáról Pléh 1986. A történetnyelvtan szintaktikai és szemantikai szabálykészletéről: Rumelhart 1988.

történetektől eltérően bennük sokkal erősebb az önreflexív jelleg. Az álomnarratívum epizódként épülhet be másodlagos, strukturált beszédműfajokba (eposz, mítosz, legenda, biográfia, lokális és országtörténelem, regény, film).[108]

Az álomhoz kapcsolódó *attitűdök* kognitív kontextusokhoz kötődnek. A kognitív kontextusok a korszaktudattal[109] állnak összefüggésben, amely egy korszak, ezen belül egy társadalmi osztály vagy csoport önmagáról kialakított meggyőződéseit, elfogadott értékrendjét, habitusait, az előző korszakkal, más társadalmi kategóriákkal szemben érvényesített attitűdjeit és sztereotípiáit tartalmazza.

A mitikus és vallásos világképek az álmot szakrális kommunikációként alkalmazzák. Eszerint az álom divináció, a transzcendens lényekkel és az ősökkel való találkozás ideje. Az álom ideje az igazi idő, a lineáris időből való szabadulás ideje. Az álomban sugallt és receptált események a szakrális történelem eseményei. Az üzenet a transzcendens lényektől eredő utasítás, tanács. Gyakran kultuszok forrása. Álombeli üzenetben az ókori Keleten, a törzsi társadalmakban, a világvallásokban férfiak, egyházi vezetők részesültek. Az ókori Keleten gyakran a szentélyben alvás tette lehetővé az álomban való részesülést. Az álombeli üzenet egyértelmű, nem szorul értelmezésre. Az álom értelmezése papi feladat volt.[110] A francia szociológiai iskola mítoszértelmezője, Lucien Lévy-Bruhl szerint az álmok és a látomások objektív jellegűek, minthogy kapcsolatot teremtenek az egyébként láthatatlan lényekkel (halottak, ősök, mitikus lények).[111] Ugyanakkor individuális jellegűek, minthogy direkt kapcsolatot létesítenek egy egyén és egy transzcendens lény között. Az álom ideje az igazi idő, minthogy ilyenkor tárul fel a mítoszok jelentése, a rítusok forgatókönyve. Az álmok idején az egyén figyelmeztetésben, tanácsban részesül, az imák, a ráolvasások, a vallásos énekek ilyenkor sajátíthatók el.

Az álomlátás képessége bizonyos vezető tisztségek betöltésének feltétele.[112] A kötetünkben bemutatott látóasszonyok (Kovács Mária, Pataki Sándorné) vallásos missziókénti örökítik meg és a hitközösség ritualizált kapcsolathálóján terjesztik látomásaikat. Az álmot és a látomást kinyilatkoztatásként, szakrális kommunikációként kezelő közösségben az álmok gyakorlati szereppel rendelkeznek: a múlt vagy a jövő hiteles reprezentációi, vallásos ideológiát, szociális és morális értékrendet (viselkedési minták, attitűdök) támasztanak alá, társadalmi státusokat és viszonyokat legitimálnak (boszorkányok azonosítása a lucaszékről), a jogszerűséget, a társadalmi szankciót alapozzák meg (cseberbenézés), az egyén, a közösség

108 A beszéd műfajairól: Bahtyin 1988.

109 A fogalmat, Odo Marquard alapján, Kulcsár-Szabó Zoltán használja. Kulcsár-Szabó 2000, 90–91.

110 Leo Oppenheim tipológiáját ismerteti Komoróczy 1995, 51.

111 Lévy-Bruhl 1931; 1938.

112 Lévy-Bruhl 1938, 98–133.

számára életvezetési stratégiát (gyógymód, halálra való felkészülés, társadalmi viszonyok átrendezése, társadalmi tények elfogadása) képeznek.

A tudományos paradigmaváltást követően az álomfejtés tudományból hamis tudománnyá változott, s a populáris kultúrába vonult vissza. Mezopotámiában az i. e. 3. évezredben, Egyiptomban az i. e. 2. évezred közepén, Babilóniában az i. e. 1. évezredben vált általánossá az álombeli üzenetek összegyűjtése. Ninivében az i. e. 8. század végén készült el az Asszír Álmoskönyv, amely a keleti és az európai álomfejtés alapjává vált. Az álmoskönyv az álommotívumokat előjelként értelmezi, s ezek jegyzékét tartalmazza. A szócikk első fele leíró jellegű, előjel. Neve: protaszisz. Második része a motívum, az előjel értelmezése, az apadoszisz.[113] Az álmoskönyvek a 16. században kezdődő magyar nyelvű nyomtatás hatására népolvasmánnyá, szórakoztató irodalommá változtak. A nyomdászközpontokban egymás után láttak napvilágot a *Nagy Egyiptomi Álmoskönyv*, az *Álom Könyvetzke*, az *Álom könyveczke* újabbnál újabb, fordított és bővített kiadásai. A 20. században Krúdy Gyula, Lestyán Sándor, Szepes Mária állított össze álomszótárt.[114] Az álomértelmezés több más jóslási formával együtt az írott, a hangzó és az elektronikus média szórakoztató, közszolgálati rovataiban kapott helyet.

A felvilágosodás racionális világképe és elitizmusa kompromittálta a transzcendens világ különböző formáit és lényeit (a szentek, a mitikus lények, a halottak világa), a transzcendens kommunikáció formáit, az ezzel kapcsolatos technikákat és tapasztalatokat. Az álomértelmezők és látók a többi mágikus és transzcendens szolgáltatást nyújtó személlyel együtt sorozatos koncepciós perek áldozatává váltak. Az álomértelmezéssel kapcsolatos tudás a hiedelem körébe utalódott át *(álom s esős idő)*. Az álommal kapcsolatos tudás visszaszorult az intézmények (egyház, iskola, könyvkiadás, közintézmények) által érintetlenül maradt személyes és lokális univerzumba. Ebben a közegben szubkultúraként vagy ellenkultúraként egy történelmi-ideológiai helyzettel szembeni ellenállás, mozgalom formájává, a közösségi és az individuális életforma válságba jutásakor a hitet és a reményt újratermelő cselekvéssé vált (a háborúba elhurcolt férfiak sorsának megtudakolása, a kollektvizálás idején kibontakozott székelyföldi millenáris mozgalom). Ebből a rejtőzködő kontextusból és állapotból az 1989-es rendszerváltozás után az álomjóslás újra a nyilvánosság elé lépett.

Az álomnarratívumok regényben, filmben, festményen való megjelenítése az álmokat megfosztja a külső világgal, a valósággal való megfeleléstől, esztétikai horizontba vonja, fikcióba illeszti bele, szerzői intenciónak rendeli alá, egy művészi üzenet hordozásának szolgálatába állítja. Petőfi Sándor *Jövendölés* című verse az álmot a művészi sors tragikumának szemléltetésére használja fel. Thomas Mann

[113] Komoróczy 1995, 53.

[114] Pogány 1978, 211–221; Krúdy 1925; Lestyán 1940; Szepes 1989.

József és testvérei című regényének főhőse a fáraó álmait megfejtve hoz létre egy új, ökonomikus, biztonságot nyújtó világot. A király álmát sikeresen értelmező szegénylegény története a népszerű népmesei szüzsék egyike. A népballadákban megjelenő álom-epizódok a tragikus női sorsot jelzik előre.

Az álom *biografikus funkciójának* felvállalása, biografikus funkcióba való beillesztése az álomértelmezés során történik meg. Az álomértelmezés során az értelmező az álomnarratívumot külső referenciával, élettörténeti eseménnyel hozza összefüggésbe, extenziót keres az álomnarratívum számára. Az álomról való beszélés során az álomnarratívum és extenziója között koherenciát állít fel, s ennek következtében az álom egy élethelyzet, egy biografikus esemény reprezentációjaként kezd működni.[115] (A cseberbenézéssel létrehozott látomás a tolvaj biográfiájának epizódjává válik.) Az álom retrospektív módon hiányzó biográfiai epizódokat tár fel, biografikus epizódok kontextusát világítja meg, vagy a jövőre vonatkozó életpálya-epizódot tár fel. Az álomban megkonstruált biografikus narratívum a személyes identitás, azon belül a narratív identitás részévé válik. Az egyén hozzáigazítja életét, maga vagy környezete életpályája reprezentációjaként forgalmazza. Maurice Halbwachs az álmot a társadalmi ellenőrzésen kívül eső emlékezés kategóriájába sorolta. Az álomban megjelenő emlékképek rendszertelen és anarchikus voltát a társadalmi ellenőrzés hiányával magyarázta.[116]

Az álom értelmezése és a róla való beszélés a *szociális kohézió létrehozásának* egyik formája. Az 1960-as években megszületett és népszerűvé vált beszélés néprajza a *beszélőközösség* terminussal nevezte meg a beszélési szokások, normák és gyakorlat által létrejövő társadalmat.[117] Esetünkben az álomról való beszélés következő szabályai látszanak körvonalazódni: az egyén kivel osztja meg álmait, kit avat be álmainak intim világába (álomértelmezővel, családtaggal, hittársakkal, prédikátorával)? Milyen rendszerességgel (állandó jelleggel, egyszeri alkalommal)? Milyen körülmények között (otthon, gyülekezi házban, ravatal mellett, spontánul vagy ritualizált formában)? Milyen céllal (az álom kiváltotta lelkiállapot levezetése végett, a narratív identitás kifejezéséért, lelki érzékenységét bizonyítandó)? Milyen személyes jellegű mentális reprezentációk válnak nyilvános reprezentációkká?[118] 1925-ben megjelent könyvében Maurice Halbwachs olyan társadalmakat mutat be, amelyek a közös emlékezeti tartalmak és emlékezési gyakorlatok révén konstruálódtak meg (a család, a nemesség, a kereszténység).[119] W. B. Pearce, W. Barnett és V. Cronen az 1970-es években megalkotott elmélete szerint a beszédmód és a beszélés mint cselekvés – az alkalmazott kom-

[115] A szemiotikai terminológiát ismerteti Terestyéni Tamás (Terestyéni 1992).
[116] Halbwachs 1925.
[117] Hymes 1979.
[118] A reprezentációk két formáját D. Sperber mutatja be (Sperber 2001).
[119] Halbwachs 1925.

munikációs stratégiák révén – társadalmi környezetet hoz létre. A szerzők a biográfiai esemény és a biografikus önreprezentáció három formáját értelmezik. Az *átélt történet* az egyén életét mások életével hozza összhangba, másokkal közös horizontba illeszti az egyént, az egyént szociális szférába helyezi, a másokkal való szimpátiáról, szolidaritásról szól. Az *elmesélt történet* jelentéseket rendel hozzá az egyén által átélt történethez, illetve ezeket a jelentéseket a történet elmesélése által popularizálja. Funkciója az egyén és környezete viszonyának erősítése, a külvilág, az események tagolása. És végül, a még *el nem mondott történetek* titok-helyzetet alakítanak ki: megóvják a történetet, szolidarizálnak a titok ismerőivel, marginalizálják vagy megóvják a titoktól elzárt személyeket.[120]

Az *emlékezetközösség* terminust Pierre Nora és munkacsoportja alkotta meg,[121] s Jan Assmann építette bele az emlékezetről készített elméletébe.[122] Az álmok megosztása, forgalmazása a társadalomban az egyes egyénekre (álmaikra, álomhoz való viszonyukra, életpályájuk epizódjaira) vonatkozó tudást halmozza fel. Minden közösség számon tartja az álmodókat, az álomértelmezőket, a nagy álmodók, az ősök, a családtagok, a közösség tagjainak jelentős álmait, a település történetében, a település lakóinak életében beigazolódott jelentős álmokat. A lokális közösségbe való szocializáció folyamán az egyén az álomtörténetek repertóriumába és az álmokkal szemben érvényesített kognitív attitűdökbe is szocializálódik. A 20. századi világégést minden településen és régióban más-más személy, más-más álom által jövendölte meg.

Stanley Fish 1980-ban honosította meg az *interpretív közösség* fogalmát. A terminussal azt a társadalmat nevezte meg, amely egy adott időben és helyzetben egy helyzetet, egy szöveget azonos módon értelmez. Az azonos interpretáció mögött a társadalom tagjainak azonos tudása, tapasztalata, azonos értelmezési hagyománya és gyakorlata mint interpretív tőkéje húzódik.[123] Az álomnarratívumok gyakran az értelmezésükre tett erőfeszítés, az értelmezés beigazolódásának történetével társulva terjednek el. A jeles látókra vonatkozó történetek, a látomás helyzetében való jelenlét egyszerre hozza létre a vallásos beszélő-, emlékezet- és interpretív közösséget. A birodalomalapító fejedelmek, a vallásalapító hitújítók (Buddha álma), a nemzetségalapító ősszülők (Emese álma) álma a kulturális emlékezet által őrződik meg.

120 Az elméletet ismerteti Griffin 2001, 65–71.
121 Nora 1986.
122 Assmann 1999, 30.
123 Sz. Kristóf 1998; Kálmán C. 2001.

Álom és látomás a vallásantropológiai szakirodalomban[124]

A következőkben a látomások és álmok antropológiai kutatásában érvényesülő tendenciákról nyújtunk rövid áttekintést.[125] A néprajzi kutatásoktól eltérően a vallásantropológiai kutatásokban a látomások és álmok vizsgálata markánsan van jelen. Fontos eredmények születtek e témákban az antropológiai módszerekkel és megközelítésekkel dolgozó diszciplínák területén is: a látomások és álmok kutatásában gyakran fordulnak elő valláspszichológiai,[126] egyháztörténeti, művelődéstörténeti és mikrotörténeti megközelítések. Az utóbbi időben a látomás és transz jellegű tapasztalatok neurobiológiai tanulmányozásában is fontossá vált egyes kutatók számára az antropológiai megfigyelések felhasználása. Neurobiológiai, agykutatások, pszichoanalitikai kísérletek koncentrálnak a biokémiai, patológiai, drogok vagy nem biokémiai alapú stimuláló technikák hatására kialakult megváltozott tudatállapotok elemzésére.

Az antropológiai munkák az álom- és látomásnarratívákat társadalmi és kulturális termékeknek tekintik, amelyek létrejöttében a kulturális minták és a társadalmi tényezők egyaránt szerepet játszanak. Ezek a megközelítések elsősorban a vallásos élmény létrejöttének kontextusaira, az ezeket meghatározó kognitív és kulturális műveletek működésére, a bennük előforduló kulturális minták eredetére, vallási, társadalmi, politikai jelentéseinek és felhasználásának kérdéseire, egyéni és közösségi funkcióira, valamint előadásuk összetevőire figyelnek.

a) Álmok. Charles Stewart szerint az antropológiai megközelítések fő iránya az álmokra mint társadalmi tényekre és kulturális szövegekre tekint, így az antropológusok figyelme főként az álmok kulturális mintáira és társadalmi értelmezésükre fókuszál.[127] Benjamin J. Kilborne szerint, mivel az álomelbeszélések nem „direkt tapasztalatok", hanem egy kulturális mechanizmus eredményei, nem száműzhetőek a „privát szimbolizmus" területére, jelentős mértékben kapcsolódnak a „közösségi szimbolizmushoz".[128]

b) A kulturális minták hatása az álmokra, az álomelbeszélést meghatározó kognitív és kulturális műveletek működése. Változó megközelítésekkel találkozhatunk a

[124] Az előszónak ezen fejezetei Peti Lehel néhány korábbi, illetve megjelenés alatt álló munkájában szereplő szakirodalmi áttekintések lényegesen módosított változatait képezik: lásd Peti 2007; 2008b; s.a.

[125] Összefoglalásunkat nem tekintjük egy kutatástörténeti összképnek, célunk sokkal inkább az álmok és látomások antropológiai kutatásában jelen lévő tendenciák, módszerek jellegének bemutatására irányul.

[126] A pszichológiai megközelítésekről jó áttekintést nyújt: Tuzin 1975; Bereton 2000.

[127] Stewart 1997.

[128] Kilborne 1981a, 295; Benjamin J. Kilborne a *private sybolism* és a *public* (azaz nyilvános) *symbolism* kifejezéseket használja.

szakirodalomban arra nézve, hogy hogyan befolyásolják a kulturális formák az álmokat. Jackson S. Lincoln 1935-ben megjelent *The Dream in Primitive Cultures* című könyvében alkalmazott felosztása az álom antropológiai kutatástörténetében több szerző számára jelent kiindulópontot.[129] Lincoln felosztását, amelyben „individual" és „culture pattern" álmokról beszél, ugyanakkor több szerző, köztük Benjamin Kilborne is bírálta.[130] B. Kilborne szerint a Lincoln által vizsgált álmok azt hivatottak bizonyítani, hogy az álmok „idomulnak" a kulturális formákhoz, hogy bizonyos kulturális minták kulturálisan meghatározott, „culture pattern" álmokat eredményeznek. Kilborne úgy gondolja, hogy ez a felfogás a kultúrák automatizmusát sugallja, és kizárja az egyéni variálódás lehetőségét az álmok köréből.[131]

Ezzel szemben több szerző is hangsúlyozza az álmoknak azt az aspektusát, hogy a bennük előforduló kulturális elemek értelmezése nem zárja ki a „nyitott interpretációt",[132] amely lényegében a Lévi Strauss által *bricolage*-nak hívott kognitív műveletnek felel meg. Ebből a perspektívából nézve egyes álmok egyéni és kulturális elemek feltűnő összefonódásából állnak.[133] Ez a megközelítés elutasította azt a tipologizáló motívumelemzésekben megfigyelhető tendenciát, amely az álmokban előforduló kulturális minták rögzített szemantikai jelentését hangsúlyozta.

Douglas kimutatta, hogy az általa vizsgált indonéziai faluban az emberek félelmeiket, szorongásaikat az adott kultúrában széles körben elfogadott kulturális szimbólumokon és jelentéseken keresztül „tárgyiasították",[134] az álmokat kulturálisan megalkotott védekező mechanizmusként használva.[135] Hollan ugyanakkor azt is hangsúlyozta, hogy adatközlői gyakran „személyre szabott" álomértelmezéseket alkottak, egyéni pszichológiai igényeiknek megfelelően. Dorothy Eggan, aki a hopi indiánok körében végzett kutatásokat, az álmok esetében kiemelt szerepet tulajdonított a szabad asszociációnak.[136]

Egyik tanulmányában Charles Stewart arról ír, hogy az individuális álmokat csak „kis mértékben" határozzák meg a kulturális formák és modellek. Szerinte ezek csak abban az esetben válnak egyáltalán kulturális „termékekké",[137] hogyha forgalomba kerülnek egy kultúra nyilvánosságszerkezetében. Ebben az esetben az

129 Lincoln 1970 [1935].
130 Kilborne 1981a.
131 Katherine 1990.
132 Katherine 1990, 63.
133 Hollan 1989.
134 A szerző az *objectify* fogalmat használja.
135 Az álmok kulturális erőforrásként való használatát a szakirodalomban többen is leírták. Lásd például: Hollan 1989, 182; Kilborne 1981b; Stewart 1997, 885.
136 Eggan 1949, 197.
137 A szerző a *cultural object* terminust használja.

álomszövegek hasonlítani kezdhetnek egymásra, vagy éppenséggel összeolvadhatnak a mesékkel és mítoszokkal. Ezek a széles körben forgalomban lévő elbeszélések ugyanakkor újra megjelenhetnek az egyéni álmokban, a kulturális környezetben való intenzív jelenlétük miatt. A szerző szerint az álomértelmezés sémái[138] szintén befolyásolják ezt a jelenséget. Bár ezek elsődlegesen az álmok értelmezésének a funkcióját töltik be, hatást gyakorolnak a narráció megfogalmazására, és talán az élmény kialakulására is, ily módon sztereotipizálva azokat.[139] Hasonló jelenséget Donald Tuzin írt le, aki egy új-guineai közösségben megfigyelte, hogy a prédikációkban előforduló vizuális képzetek *(visual imagery)* erőteljesen befolyásolták a közösségben előforduló álmok tartalmát.[140] Dorothy Eggan egy másik írásában a mitológiai tudásnak egy egyén fantáziáiban és álmaiban való megjelenését vizsgálta. A szerző szerint az egyén és a „folklór"[141] ily módon megvalósuló kapcsolatát „szocializált fantáziának" *(socialized fantasy)* nevezte, amelynek legfőbb szerepe az általa vizsgált, az adott társadalomban csökkent értékűnek számító személy számára egy pozitív énkép kialakítása volt.[142]

Katherine P. Ewing a pakisztáni muszlimok álmait elemezve jutott arra a következtetésre, hogy egyes álmok olyan kulturálisan felismerhető struktúrával és tartalommal rendelkeznek az ezeket álmodók számára, amelyek az álomértelmezés alapjául szolgának.[143] Ebben az esetben – mint a többi olyan társadalomban, ahol az álmoknak társadalmi jelentést tulajdonítanak –, olyan kulturális modellek (konszenzuson alapuló jelek és jelentések sajátos struktúrái) állnak az álmodó rendelkezésére, amelyek lehetővé teszik, hogy megfogalmazza és értelmezze azokat. Az álom tartalma tehát lényegében kulturálisan érvényes modellen alapul.[144] A szerző szerint egy olyan kultúrában, ahol az álmoknak kiemelt jelentőséget tulajdonítanak, azok befolyással vannak az álmodó önreprezentációs mechanizmusaira is.

Barbara Tedlock egyik írásában állítja, hogy az *intertextualitás* szintjén az álmok kevésbé foghatók fel úgy, mint a személy szigorú értelemben vett individuális megnyilvánulásai, sokkal inkább kulturális reprezentációkként funkcionálnak, más értelmezésre szoruló mitologikus és divinatorikus szövegekhez hasonlóan.[145]

c) Az álmokban előforduló kulturális motívumok eredete. Több történeti antropológiai megközelítés az álmokban előforduló kulturális minták és szimbólumok

138 A szerző a *codes of dream interpretation* megnevezést használja.
139 Stewart 1997.
140 Tuzin 1989, 196.
141 A szerző szóhasználata.
142 Eggan 1955.
143 Ewing 1990.
144 Ewing 1990, 58.
145 Lásd Tedlock 1981, 314.

történetiségének vizsgálatát kombinálja az álmok társadalmi funkciójának, politikai célokra vagy egyéb hatalmi privilégiumokra való stratégiai felhasználásának kutatásával.

Az álmok kulturális tartalmuk révén mentalitástörténeti, mikrotörténeti, illetve történeti antropológiai vizsgálatok forrásául is szolgálhatnak. Peter Burke amellett érvel, hogy mivel az álmok kapcsolatban állnak a stresszel, a nyugtalansággal és a konfliktusokkal, a kutató számára lehetővé teszik az elfojtás történetének a tanulmányozását.[146] Rámutatott, hogy a XVII. századi Angliában sokak álma politikai/társadalmi eseményekre vonatkozott vagy vallásos tartalmú volt, azt sugallva, hogy a kora újkori emberek lelki életét sok vonatkozásban másfajta erők vezérelték, mint a freudiánus korszakban élőkét.[147] Azt állítja, hogy a tipikusan ismétlődő félelmek és konfliktusok kultúránként változhatnak, amely szükségszerűen ahhoz vezet, hogy egy adott kultúrában élőknek sajátos álmai legyenek.[148]

Vannak munkák, amelyek nem az álomelbeszéléseket létrejöttének körülményeit, vagy az ezekben érvényesülő kulturális mintákat vizsgálják, hanem ezek politikai felhasználását, társadalmi recepciójukat. Charles Stewart egyik tanulmányában az erotikus álmok és a rémálmok történetét elemezte. Stewart bemutatta, hogy különböző kultúrtörténeti korokban hogyan tevődtek át más és más társadalmi kontextusokba az erotikus és rémálmok, az inkvízició és a gyógyászat általi „felhasználásuktól" a modern tömegmédiáig.[149]

d) Az álmok szerepe az akkulturáció, gyarmatosítás időszakában. Anthony Wallace megfigyelte, hogy a szélsőséges kulturális törések *(cultural disruption)* időszakában az álmok társadalmi jelentéseinek szerepe rendkívüli módon felerősödik. Ily módon egy jelentéssel bíró álom nemcsak az egyes személyekre hat formáló, terapeutikus erővel, de alkalomadtán egy egész közösségre nézve is.[150] A revitalizációs mozgalmak kialakulását előidéző helyzetekben, a régi kulturális formák erőszakos átalakításának időszakában az egyének feloldhatatlan konfliktusokkal szembesültek. Anthony F. C. Wallace szerint az emberek ilyen helyzetekben az álmokra és a látomásokra mint a társadalmi cselekvés és inspiráció forrására tekintettek, amelyek fontos szerepet játszottak konfliktusaik feloldásában és kijelölték a helyes cselekvés irányait.

Andrew Lattas egyik elemzésében azt vizsgálja, hogy a kolonizáció időszakában az álmok a fehérekkel kapcsolatos rontáselbeszélésekhez hasonlóan hogyan hozzák létre az „igazságosság alternatív terét".[151] A szerző szerint a kolonizáció új

146 Burke 1997, 29.
147 Vö. Pick–Roper 2003, 4.
148 Burke 1997, 25–27.
149 Stewart 2002.
150 Wallace 1956, 271–272.
151 Lattas 1993, 66.

társadalmi távolságokat teremtett egyik, az Új-Britannia nyugati részén élő kaliai csoport számára. A faji alapú megkülönböztetés létrehozta a maga konceptuális tereit is, amelyek meghaladása az álmok feladata volt.[152] Lattas bemutatta, hogy a gyarmati uralom nem egyszerűen csak egy politikai és gazdasági folyamat volt, hanem felülírta a gyarmatosítottak önértékelésének fenomenológiai struktúráit. A kolonizációval a bennszülöttek a fehér ember és intézményei ítélő tekintetének a csapdájába kerültek. A fehér ember által teremtett morális standardok érvényesítése a bennszülöttek identitásának integritását fenyegette.[153] Az álmokban áthághatóak voltak a fehér ember által teremtett, privilégiumait szolgáló hatalmi struktúrák.

Dorothy Eggan szerint az álmok kutatása azért fontos, mert rajtuk keresztül egy kultúra mélyrétegei tárhatók fel, vagy olyan nehezen kutatható jelenségek közelíthetők meg, mint az egyén adaptációs kísérletei akkulturációs viszonyok között.[154] Az Eggan vizsgálta hopi falu lakosságának 30 százaléka volt keresztény. A misszionáriusok által működtetett templomba jártak, de álmaik elemzéséből kiderült, hogy az idősebbek többsége igen mély tisztelettel viseltetett „a régi vallás" istenei iránt is.[155]

e) Az álmok szerepe az enkulturációs folyamatokban. Egyes antropológusok az álmok kutatásán keresztül próbálták megérteni, hogy milyen konfliktusokkal szembesültek, és mennyire tudtak sikeres adaptációs stratégiákat működtetni a fejlődő országokból modern államokba érkező migránsok, vagy tradicionális életvezetésű közösségekből kiszakadó, nagyvárosi körülményekhez igazodó bennszülöttek. Roger Ivar Lohmann egyik tanulmányában azt vizsgálta meg, hogy milyen szerepet töltenek be az álmok egy pápua új-guineai etnolingvisztikai csoport, az asaban-ok vallási enkulturációs folyamatiban.[156] Lohmann a *kulturális transzmisszió (cultural transmission)* és az *enkulturáció (enculturation)* alatt azt a folyamatot érti, amikor az egyének új képzeteket sajátítanak el, lényegében egy kulturális tanulási folyamat eredményeként.[157] A szerző bemutatta, hogy a kis csoport 1977-es kereszténységre való térítése után néhány személy keresztény kulturális tartalmakat hordozó álma és látomása fontos szerepet játszott az „új vallás" legitimációjának megteremtésében.

Hasonló vizsgálatot Lawrence C. és Maria-Barbara Watson Franke végeztek, akik a venezuelai tradicionális körülmények között szocializálódott, ám nagyvá-

152 Lattas 1993, 70.

153 Lattas 1993, 67.

154 Fontos körülmény, hogy Dorothy Eggan megjegyzései törzsi körülmények között élő közösségekre vonatkoztak.

155 Eggan 1952, 478–479.

156 Lohmann 2000.

157 Lohmann 2000, 79.

rosba emigrált guajiro indián nők álmait elemezték, akiknek a megváltozott körülmények között a stressz új formáival kellett megküzdeniük.[158] Bemutatják, hogy a nagyvárosi körülmények között ezek a nők konfliktusaikat a hagyományos magyarázórendszerek aktivizálásával próbálták megoldani. Továbbá amellett érveltek, hogy a pragmatikus társadalmi adaptációs technikák hiányában az álmok kiemelt szerepet játszottak az új környezetben való eligazodáshoz.[159] Lawrence C. Watson megfigyelte, hogy az álmok egyes adatközlőinek érzelmi állapotára és viselkedésére is hatással voltak, fenomenológiai értelemben valós megoldást kínálva konfliktusaikra és szorongásaikra.

f) Az álomelbeszélés kontextusai, az álom mint társadalmi performansz. Az újabb antropológiai megközelítések arra is figyelnek, hogy milyen kommunikációs helyzetekben történik az álmok elbeszélése, és milyen interakciók befolyásolják ezt, illetve melyek az álomelbeszélés szituatív elemei. Vizsgálják ugyanakkor azt is, hogy hogyan befolyásolja az álom elbeszélésének helyzeteit, esetleg hogyan teremt új kontextust a kutató személye az álom elbeszéléséhez.[160] Ezért a mai antropológiai megközelítések elutasítják a kultúrák közötti, összehasonlító statisztikai tartalomelemzéseket *(cross-cultural comparison)*, mivel ezek rendszerint figyelmen kívül hagyják az álomelbeszélés menetét kísérő szituatív összetevőket, mint például a gesztusokat, a hallgatóság érzelmi reakcióit, az előadó hangtónusát stb.[161]

Az álmok antropológiai kutatástörténetében megfigyelhető, hogy a kutatások fókusza az álmok statisztikai tartalomelemzésétől a kommunikációs kontextusok és interakciók elemzése felé tolódott el.[162] Az álomkutatásban is felértékelődött a résztvevő megfigyelés módszere, amely lehetővé tette az álom-elbeszélések „társadalmi performanszként" történő vizsgálatát.[163] Ennek megfelelően az álom jelenbeli antropológiai kutatása az álmokban előforduló kulturális tartalomra nem mint az összehasonlító hipotézisek gyártásához felhasználható nyers etnográfiai adatra tekint,[164] hanem megkülönböztetett figyelmet fordít az álmok társadalmi és individuális jelentésének, jelentőségének és használatának a megértésére.[165]

Látható tehát, hogy a szakirodalomban előforduló megközelítések változó hangsúlyt tulajdonítanak a közösségi, kulturális, illetve a partikuláris, az egyén sajátos helyzetéből, lelkiállapotából, státusából, képzelőerejéből[166] fakadó individuális

158 Watson–Watson 1977.
159 Watson–Watson 1977, 402.
160 Lásd Le Vine 1981; Ewing 1994.
161 Lásd Tedlock 1991, 162.
162 Tedlock 1991, 161.
163 Tedlock 1991, 161.
164 Például Lincoln 1970 [1935].
165 Lásd Tedlock 1991, 162–163.
166 Lásd Stephen 1989.

összetevőknek, bár kölcsönösen egymást nem kizáró tényezőkként értékelik ezeket. A legtöbb szerző komplex megközelítésmódot alkalmaz, a tipologizáló motívumelemzést gyakran kombinálja az álmok stratégiai felhasználásának, egyéni és közösségi funkcióinak a vizsgálatával, egyaránt használva pszichológiai és kulturális modelleket.

g) A látomás mint vallási és társadalmi jelenség. A látomáskutatás nagy hatású kutatója, William A. Christian számos munkájában hangsúlyozza, hogy a kutatók számára a látomás elsősorban mint társadalmi jelenség válik megragadhatóvá.[167] Az, amivel a kutató találkozik, komplex mikrotársadalmi viszonyok eredménye, amelyben különféle szereplők vesznek részt: a látók személyén kívül a hatóságok, a látomások értelmezői és ezek befogadói is.[168] A látomás tehát nemcsak olyan értelemben kulturális termék, hogy vallásos élményként számos szállal kötődik egy kulturális kontextushoz, hanem azért is, mivel végső soron egy különféle aktorok által manipulált kollektív konszenzus eredménye.[169] Amivel a kutatónak dolgoznia kell, „az egy komplex társadalmi produktum, amely mindenekelőtt azt tükrözi, hogy egyes emberek és csoportok mit *akartak*[170] látni és hallani".[171] Ezzel kapcsolatban Christian egy lényeges paradoxonra is felhívja a figyelmet, nevezetesen, hogy „a katolikus kultúra legspontánabbnak tűnő jelenségei – a laikus látók, a gyermekek és az írástudatlanok látomásai –, hozzánk már a legvégsőkig ellenőrzött és formalizált módon jutnak el".[172]

A legtöbb kutató a társadalmi krízisek szerepével magyarázza a látomások és általában a transzcendens iránti társadalmi fogékonyság kialakulását. Gerald E. Markle és Frances B. McCrea például kimutatták, hogy a multietnikus régióban fekvő Medjugorjében, ahol a katolikusok felekezeti kisebbséget alkottak, a politikum által felhasznált etnikai és felekezeti diskurzusok kiemelt szerepet játszottak a jelenések legitimitásának megteremtésében.[173] A medjugorjei Mária-jelenések meglehetősen közel zajlottak ahhoz a dombhoz, ahol az Usztasa 1941-ben kivégezett háromszáz szerbet. Ezt a körülményt a diskurzusok szintjén a szerb és a horvát politikum is igyekezett a saját érdekei szolgálatába állítani.[174] Ehhez hasonló elemzést Otto F. A. Meinardus tett közzé, aki az 1967-es hat napos arab–izraeli háború nyomán jelentkező tömeges bejrúti és kairói Mária-látomásokat a

167 Christian 1987; 1992; 1996; 1998.

168 Lásd Christian 1998, 107.

169 A látomáskutatás metodológiai problémáiról fontos észrevételeket tesz Paolo Apolito is (Apolito 1998).

170 Kiemelés tőlem – P. L.

171 Christian 1998, 118. Fordítás tőlem – P. L.

172 Christian 1998, 118. Fordítás tőlem – P. L.

173 Markle–McCrea 1994.

174 Markle–McCrea 1994.

felekezeti és etnikai konfliktusok által generált társadalompszichikai kontextusban helyezte el.[175]

William A. Christian szerint a látomáseseményekkel kapcsolatos kutatásoknak hangsúlyosan kellene foglalkozniuk az őket övező „történeti interakció dinamikájával",[176] azaz azoknak a társadalmi és hatalmi tényezőknek, mikrotársadalmi viszonyoknak a vizsgálatával, amelyek a látomásnak mint társadalmi terméknek a kialakulásában szerepet játszanak. A látomáskutatás egyik legnagyobb hatású, leggazdagabb etnográfiai adatoltságú monográfiájában (*Visionaries: The Spanish Republic and the Reign of Christ*) a szerző a köztársasággá vált Spanyolország politikai és vallási feszültségei közepette jelentkező baszkföldi tömeges látomáshullám bemutatására vállalkozott. Figyelmet fordított a látók személyére, a tanúkra, akik a látomások első értelmezését és nyilvánossá tételét elvégezték, a látomások tartalmára, a látók közötti interakciók elemzésére. Bemutatta a látóknak a vizsgálódó egyházi hatóságok és a média által forgalmazott képekre adott reakcióit, valamint azt, hogy hogyan változott meg a látomások tartalma azután, hogy a látók lereagálták a nyilvánosság velük kapcsolatos elvárásait. Nyomon követte, hogy a látomások jelentette „új vallási erő" viszonylag rövid idő alatt hogyan volt képes mozgósítani hatalmas tömegeket, hozzájárulva az ezkiogai kegyhely vallási és politikai szerepének felértékelődéséhez. Látszólag elszigetelt, félreeső baszk rurális közösségek kiterjedt kulturális kapcsokkal kötődtek egymáshoz, például kapcsolatban álltak a világban sokfelé szétszóródott rokonaikkal, amely révén a vallásos képzetek gyorsan terjedtek, és új, aktualizált jelentésekkel töltődtek fel.

A szerző meggyőzően mutatja be, hogy a látók és a tömeg között különféle „filterek", szűrők voltak: a papok, az egyházi és a nyilvános média. A szerző egyik legfontosabb forráscsoportjából, a médiából követi nyomon azt a fokozatos kollektív szelekciós folyamatot, aminek eredményeképpen a katolikusok azokra az üzenetekre fókuszáltak, amelyeket hallani akartak.[177]

A látomásokat kronologikus rendben elemezve, nyomon követte, hogy hogyan módosult azok tartalma a hallgatóság összetételének változásával. Például az első ezkiogai látomások lokális referenciákkal rendelkeztek, hiányzott belőlük az egyetemes büntetésre való utalás, de ahogy a látók közönsége egyre távolabbi vidékekről érkezett, a látomások üzenete is egyre egyetemesebbé vált.

Míg William Christian kutatása elsősorban társadalomtörténeti módszerekkel zajlott, Paolo Apolito az Oliveto Citra-i kegyhelyen zajlott látomásokat vallásantropológiai szempontok szerint elemezte. Apolito kiemelt figyelmet fordított

[175] Meinardus 1971.

[176] Megjegyzendő, hogy William Christian ezen értelmezései hangsúlyozottan a látomásalapú kegyhelyek formálódására vonatkoznak.

[177] Christian 1996, 26.

a társadalmi interakciók kontextusára, ahol a látomások „létrejöttek", illetve azokra a folyamatokra, amelyek létrejöttüket befolyásolták.[178] Bemutatta, hogy a kegyhelyre azokból a városokból érkeztek a legnagyobb számban, amelyekben korábban drasztikus társadalmi-gazdasági átalakulások történtek, súlyosan érintve az életszínvonalat. Ezeken a helyeken a civil társadalom jelentős sérüléseket szenvedett a szervezett bűnözés és a politikum összejátszása révén és az egyéni biztonságérzetet a félelmek váltották fel.[179] Apolito mindemellett az Oliveto Citra-i Mária-jelenéseket nem a szegény, gazdaságilag és politikailag kiszolgáltatott társadalmi rétegek vallási jelenségének tartja, hanem a nemzetközi katolikus látomáskultúra részének, kiemelve ennek a modern vallási jelenségek köréhez tartozó jellegét. Az Oliveto Citra-i Mária-jelenéseket mindenekelőtt egy *kollektív szimbólumtermelési folyamat*nak tekinti. A szerző szerint ezt a folyamatot különböző társadalmi erők, korábbi konfliktusok és érdekek is modellálták.[180] Kiemelt szerepet kapott ebben az egyházi képviselőkből álló „Bizottság", akik igyekeztek befolyásolni és kontrollálni a látók és a zarándokok *kollektív hermeneutikai gyakorlatát*,[181] amelynek révén az Oliveto Citrai-i Mária-jelenés mint vallásos jelenség létrejött. Apolito három csoportba sorolja azokat a szereplőket, akik e kollektív szimbólumteremtési folyamatban részt vettek: 1.) az ellenőrzést, a „szűrést", a doktrinális szempontokat érvényesítő „Bizottság"; 2.) az „erős" látók *(strong seers)*, akik meghatározó egyéniségei voltak a jelenéseknek, és akiknek komplex látomásaik e folyamat „elsődleges szimbolikus anyagát" képezték; 3.) a kollektív látomások, az ún. „gyenge" látomások *(weak visions)*, amelyek egyszerűek voltak, bizonytalanak és ellentmondásosak, de amelyek ugyanakkor az értelmező közegét képezték azoknak a jeleknek, amelyeket a „Bizottság" jóváhagyott és amelyből a transzcendens jelenlétet azonosították.[182] A szerző ugyanakkor hangsúlyozza a népi vallásosságból származó tradicionális szimbolikus magyarázatok fontosságát az értelmezés kialakításában.[183] Apolito szerint a látomások révén létrejött világ nem egy totalizáló, korlátozó vagy kizáró struktúra, sokkal inkább egy horizont, a szereplők számára hozzáférhető szimbolikus lehetőségek együttese.[184] A szerző a jelenés modernségét, a korunkbeli kultúrához tartozó jellegét is annak tulajdo-

178 Apolito 1998, 25.

179 Apolito 1998, 31.

180 Apolito 1998, 59.

181 A szerző fogalma (a szerkesztők).

182 Apolito 1998, 61.

183 William Christian szintén leírja, hogy Ezkiogában, ahol a halotti jelenéseknek mély hagyományai voltak, az első látók egyike azt hitte, hogy egy lelket látott a Purgatóriumban (Christian 1987, 19). Az ezkiogai látomások alakjainak az Ördög reprezentációiként való értelmezéséről lásd: Christian 2008.

184 Apolito 1998, 74.

nítja, hogy a zarándokok könnyűszerrel be- és kiléphettek az ezáltal létrejött szakrális létezés állapotába.

Ellen Badone egy északnyugat-franciaországi, a 20. század második felében kialakult, jelenésalapú kegyhely, Kerizinen példáján keresztül mutatja be, hogy a látomásokkal kapcsolatos narratívák lejegyzésével a kegyhely szent történelmét hozzák létre.[185] Az eseményekről szóló narratívumvariánsok kodifikálása ugyanakkor egy szelekciós folyamat, amelyben különböző hangsúlyt kapnak a jelenésről szóló eltérő narratívumok termelői.[186]

Főként az amerikai antropológiában születtek olyan munkák, amelyek az antropológiai résztvevő megfigyelés módszerét használva, az elemzés során vallás-pszichológiai szempontokat is érvényesítve egy-egy látó specialista szerepkörének kialakulását követték nyomon. Kristy Nabhan-Warren egy amerikai-mexikói (chicano) látó asszonyról és családjáról, valamint szűkebb közösségéről írott könyvében mutatja be, hogy egy különféle frusztrációkat megélő asszony hogyan vált közösségi szerepeket is betöltő látóvá.[187] A chicano asszony példája tükrözi azt a pszichológiai körülményt, amely a Mária-látomások hátterében gyakran fennáll: az anya hiánya, az érzelmi elveszettség intenzív megtapasztalása, a boldogtalan családi élet realitása.[188] Szűz Mária hol angolul, hol pedig spanyolul közvetítette számára üzeneteit, leképezve az amerikai-mexikói miliőt, amelyben a jelenéseire ellátogató zarándokok éltek: a folyamatos kulturális, nyelvi, etnikai, faji és vallási (katolikus, illetve protestáns evangéliumi keresztény) határátjárásokat.

A megváltozott tudatállapotok kutatásában elsősorban pszichológiai, pszichoanalitikai vagy neurobiológiai modelleket használnak, emellett előszeretettel folyamodnak a kultúraközi összehasonlításhoz *(cross-cultural comparison)*. Az ezekkel kapcsolatos elemzések a látomások kutatásához képest kevésbé kötődnek a „kereszténység antropológiájához", és gyakran vizsgálnak a sámánizmussal kapcsolatos jelenségeket.[189]

h) A vallásos képzelőerő kultivációja. Vannak elemzések, amelyek a látomásokat és egyéb transzcendens élményeket a természetfölöttivel való kapcsolattartás módjának tekintik, és annak a megértésére fókuszálnak, hogy hogyan jön létre ezáltal egy személyes viszony a transzcendenssel. Tanya M. Luhrmann egyik tanulmányában a kortárs amerikai vallásosságban jelentkező sajátos transzcendens élmények technikai megélésének körülményeit, motivációit elemzi.[190] Kérdései arra vonatkoznak, hogy hogyan érzékelik a hívők a transzcendenciát a szó szoros

185 Badone 2007.
186 Lásd Zimdars–Swartz 1991, 11.
187 Nabhan-Warren 2005.
188 Lásd Nabhan-Warren 2005, 39–40.
189 Például Atkinson 1987; Winkelman 1986; 1990; Locke–Kelly 1985.
190 Luhrmann 2004a.

értelmében valóságosan és reálisan létezőként? A kaliforniai új vallási mozgalmakhoz tartozó közösségek esetében vizsgált különféle transzcendens élményekről megállapította, hogy olyan transzközeli tapasztalatokról van szó, amelyek tanulhatóak. Az új vallási mozgalmakhoz csatlakozó hívek „újjászületésük" után (amely vallásszociológiai értelemben vallási konverziót jelent) megtanulják azokat a technikákat, amelyek révén az Isten jelenléte azonosíthatóvá válik. A szerző szerint a hívők testi és érzelmi állapotaikból tanulják meg azonosítani az isteni jelenlétet.

Tanya Luhrmann megkülönböztetett figyelmet szentelt annak a megértésére, hogy különböző emberek hogyan tanulják meg érzékelni a transzcendenst.[191] Egy kaliforniai „újkeresztény" közösségben végzett kutatásai során azt tapasztalta, hogy a közösség tagjait arra bátorították, hogy a mindennapokban is tudatosan figyeljenek, keressék a természetfölötti jelentkezését földöntúli hangokban, álmokban és látomásokban.[192] A gyülekezet tagjait ugyanakkor arra is bátorítják, hogy olyan speciális gyakorlatokat hajtsanak végre (erős belső koncentráció, intenzív imádkozás egy zavartalan helyen, a kínzó gondolatok kizárása stb.), amely a saját gondolataikban való elmélyedéshez *(absorption)* vezet. A szerző egy másik írásában ezt az állapotot *transz*ként definiálta.[193] A szerző megfigyelte, hogy ebben az állapotban az emberek nem reagáltak arra, ami körülöttük történt, módosult az idő- és a térérzékelésük, ám belső érzékelésük a vallásos képzetek iránt igen intenzívvé vált. A gyülekezet tagjainak közös imádkozási alkalmain a hívek kikérdezték egymást azokról a tapasztalatokról (képek, hangok), amelyeket az imádság, vagy az „abszorpciós" állapotban megéltek, közösen megélt képzetek felfedésére törekedve. Tanya Luhrmann ebből azt a következtetést vonta le, hogy a természetfölötti felismerése egy társadalmi folyamat, lévén hogy társadalmilag tanított szabályai vannak annak, hogy az Isten jelenlétét azonosítsák.[194]

A gyülekezet egy tagjának, Norának az élményeire koncentrálva Luhrmann kimutatta, hogy ezeken az élményeken keresztül az Isten számára „reálisabbá" vált, bizalmas baráttá minősült át. A szerző szerint Nora történetéből kitetszik az a tanulási folyamat, amelynek során belső pszichológiai folyamatait – pillanatokat, amelyeket korábban sajátjainak gondolt – egy külső erő hangjaiként azonosította. Tanya Luhrmann a folyamat értelmezéséhez, amelynek során az emberek a természetfölöttit megtapasztalták, egy Levy-Bruhl-féle fogalmat is kölcsönöz: *részvétel (participation)*. Ez a folyamat szerinte nem egyszerűen kognitív művelet,

191 Luhrmann 2006.

192 Luhrmann 2006.

193 Luhrmann 2004b, 106; Luhrmann szerint az antropológusok által *transz*ként leírt jelenségeket a pszichológusok az *absorption* jelenségekként írták le (Luhrmann 2004, 107).

194 Luhrmann 2006.

amelynek során az emberek élményeiket értelmezik. Az Isten jelenlétének megtapasztalása szenzorikus (*sensory*) jellegű művelet: az emberek, hallják, látják, érzik a jelenlétét. Bár a szerző szerint lehet, hogy mindez csak a képzeletükben történik, ezek a technikák, amelyek mindegyike – az értelmezés társadalmi folyamata, az *abszorpció* pszichológiai művelete – az isteni jelenlét érzékelésének kultiválását jelentik, egy előre átgondolt, tanult módszerként, amely az embereket ahhoz segíti hozzá, hogy az Istent reálisnak érezzék.

Köteteink adatai

Fontos törekvésünk, hogy a magyar kutatásban mostohán kezelt látomás-szövegeket lehetőleg minden fontos oldalukról bemutassuk: a magyar nyelvterület minden pontjáról valamint az álmok, látomások minden tematikus és funkcionális csoportjából közöljünk szövegeket. A jobban ismert és publikált történeti adatokból még mutatóban sem vettünk fel könyvünkbe; ezeket részben dokumentálják a sorozatunkban megjelent, többször említett szövegkiadások. Egy rendkívül gazdag történeti forrásanyag is – a boszorkányperek jegyzőkönyveiben megjelenített nagy mennyiségű démoni jelenés – ki kell, hogy maradjon gyűjteményünkből, annak érdekében, hogy a 19–20. századi szöveganyagot minél teljesebben mutathassuk be.

Köteteink az új gyűjtésű, még publikálatlan szövegekre sarkítanak. Az új gyűjtések hézagait a teljesség érdekében alkalmanként már publikált, illetve modern kori archiválís szöveganyaggal is kiegészítjük. A kötetbe nagy mennyiségű adatanyag került az MTA Néprajzi Kutatóintézetének Néphit Archivumából (és ezen belül Diószegi Vilmos 1950-60-as évekbeli gyűjtéseiből) is, és olyan moldvai vallásos narratívumokat is beválogathattunk, amelyek a kolozsvári Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék és a Kriza János Néprajzi Társaság közös kutatási projektje keretében kerültek a társaság Csángó archívumába. Ezáltal teljes körképet igyekszünk adni szellemi kultúránk e területéről, másrészt minél gazdagabb modern forrásanyaggal szeretnénk szolgálni a folklorisztika, és általában a kultúrakutatás minden ágazatának művelői számára is.

A nyelvjárási szövegeket az akadémiai szabályzatnak megfelelő átírásban közöljük, tehát csak a köznyelvben nem jelentkező (de a köznyelvi betűkészlettel leírható) hangtani sajátságokat jelöljük. Nem jelöljük a köznyelvinél nyíltabb és zártabb *e* hangokat, a rövid („palóc") *á*, hosszú *a* és *e* hangokat. Az *ly* és *j* írása egységesen a köznyelvi helyesírás normái szerint történik, mivel az *ly* ejtésének már igen kis súlya van a mai nyelvben (csak néhány moldvai és palócföldi szövegünk utal feltételezhetően *ly* hangra). Ezért, és főleg, mert a gyűjtők – igen követ-

kezetlenül – általában nem jelölték a *j–ly* megkülönbözetést ott sem, ahol ez az előbeszédben megvolt (vagy *lj*-vel írják a még hangzó *ly*-t), úgy döntöttünk, hogy e hangtani különbséget nem jelöljük a néhány biztos esetben sem. Átírási normáinkat – az egységesség és olvashatóság érdekében – kiterjesztettük a különböző írásmódokat és jelölési rendszereket alkalmazó régi gyűjtők archiválís, kéziratos anyagára és a publikációkból származó szövegekre is. (Természetesen a hangok jelölésén kívül semmiféle szövegváltoztatást nem eszközöltünk.) Irodalmi idézeteink tehát – pl. Kálmány Lajos vagy Balassa Iván, Kiss Géza vagy Berze Nagy János publikált gyűjteseiből – nem szöveghűek, nem használhatók közvetlen idézetként. Hasonlóképpen jártunk el a látók, álmodók saját kéziratával is; esetükben azonban az eredeti írásmód illusztrálására bemutatunk a kéziratokból egy-egy lefényképezett oldalt.

Erdélyi és moldvai szövegeink között vannak kétnyelvűek, illetve román szavakat, kifejezéseket tartalmazók: a román szavak, mondatok magyar megfelelőjét a jegyzetekben adjuk meg, egy-egy szövegrészben való első előfordulásukkor. Hasonló a helyzet a ritkábban előforduló szlovák kifejezésekkel.

Adataink származási helyeként a földrajzi nevek mai változatát és mai területi beosztását adjuk meg, magyarul. A szlovák, román, szerb, német és szlovén helynév változatokat, valamint esetleges eltérő, régebbi (1913-as) területi beosztásukat a 2. kötet végére tervezett helynévmutatóban közöljük.

Témáink intimitását és adatközlőink, beszélgetőtársaink személyiségi jogait tiszteletben tartva, szövegeik közlésekor nem írjuk ki nevüket, csak nemükre és életkorukra utalunk (amennyiben ezek az adatok birtokunkban vannak). Kivételt jelentenek e téren a megyei vagy országos hírű látók, szent emberek, gyógyítók, akiknek nevét nemcsak ismerik, hanem még publikálják, reklámozzák is sokszor, egyházi és világi fórumok egyaránt.

Egy-egy téma, vagy egy földrajzi térség látomás-anyagát sokszor nem a kötetszerkesztők, hanem az adatokat összegyűjtő kutatók közreadásában közöljük: olyankor, amikor egy fejezet, alfejezet kizárólag az általuk gyűjtött adatokat tartalmazza. Ezeket a hosszabb-rövidebb fejezeteket saját gyűjtésüket közreadó kollégáink (Gagyi József, Kemecsi Lajos, Kis-Halas Judit, Lengyel Ágnes, Limbacher Gábor, Magyar Zoltán, Mód László és Simon András) egy-egy rövid írása vezeti be. Ezúton köszönjük meg kiadványunk rendelkezésére bocsátott gazdag anyagukat és készséges együttműködésüket. Rajtuk kívül még számos személynek tartozunk hálával: kollégák, barátok, jelenlegi és volt diákjaink – Balázs Lajos, Beszédes Valéria, Bosnyák Sándor, Czégényi Dóra, Csoma Gergely, Derjanecz Anita, Győrfy Eszter, Harangozó Imre, Hesz Ágnes, Iancu Laura, Jankus Kinga, Limbacher Gábor, Mohay Tamás, Mondok Ágnes, Muzsai Nóra, Salló Szilárd, Szigeti Jenő és Tatár Erzsébet Tímea – írták le, adták oda értékes adataikat (sőt Csoma Gergely Moldvában még új adatokat is gyűjtött) köteteink számára; nélkülük

FONTES ETHNOLOGIAE HUNGARICAE VI.

PTE NÉPRAJZ-KULTURÁLIS ANTROPOLÓGIA TANSZÉK

Az álmok, látomások két kötete a 20. század második felében és a 21. század elején gyűjtött látomás- és álomszövegeket tartalmaz. A tematikusan elrendezett szöveggyűjtemény kiegészül látókra, illetve a látók technikáira, valamint az álom- és látomás-látás alkalmaira, rituális előkészületeire vonatkozó elbeszélésekkel is. Gazdag anyagot képviselnek az álom- és látomáslátók saját feljegyzései (ezek között is sajátos színfolt egy-egy új vallási mozgalom, felekezet képviselőjének „látomás-naplója").

A szerkesztők fő intenciója az volt, hogy a szakma és a nagyközönség számára bemutassák, hozzáférhetővé tegyék a folklorisztika egy eddig meglehetősen mostohán kezelt területének az újabb gyűjtések révén igen terjedelmessé növekedett, változatos, gazdag szöveg-anyagát, forrásanyaggal szolgáljanak a folklorisztika és általában a kultúra-kutatás minden ágazatának művelői számára.

Az első kötet kegyhelyekhez és szent látókhoz kötődő keresztény víziókat és a halottlátókkal kapcsolatos elbeszélés-anyagot, valamint írásban feljegyzett álmokat, látomásokat mutat be; a második kötet a mindennapos, bárki által megtapasztalható álmokra és látomásokra összpontosít. A keresztény szentekről, Krisztusról, Szűz Máriáról és az angyalokról szóló elbeszéléseket éppúgy felöleli, mint a halottakhoz, túlvilághoz, az ördöghöz, valamint a néphit démonaihoz (szépasszonyhoz, lidérchez, boszorkányhoz) kötődő álmok és látomások narratívumait.

A kötetek szerkesztői:

Keszeg Vilmos (1957) a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Magyar Néprajz és Antropológia Tanszékének tanszékvezető professzora. Kutatási területe: kortárs mitológiák, narratológia, biografikus szövegek, írott kultúra. Utolsó könyveiből: *Aranyosszék népköltészete. Népi szövegek és kontextusok. III.* (Marosvásárhely, 2004); *Egy Hir Adás a' Késő Maradékhoz. 1720. századi erdélyi toronygombiratok* (Marosvásárhely 2006); *Alfabetizáció, írásszokások, populáris írásbeliség* (Kolozsvár, 2008).

Peti Lehel (1981) a kolozsvári Nemzeti Kisebbségkutató Intézet (ISPMN) munkatársa, kutatási területe a moldvai és erdélyi falvak társadalmi és vallási élete. Könyve: *A moldvai csángók vallásossága. Hagyományos világkép és modernizáció.* (Budapest, 2008).

Pócs Éva (1936) a Pécsi Tudományegyetem Néprajz Kulturális Antropológia Tanszékének professzor emeritusa. Kutatási területei: néphit, népi vallás, európai mitológiák, mágikus költészet, szakrális kommunikáció, samanizmus, boszorkányság. Utolsó könyveiből: *Magyar néphit Közép- és Keleteurópa határán.* (Budapest, 2002); *"Vannak csodák, csak észre kell venni." Néphit, népi vallás és vallásos folklór Gyimesben.* (Szerk., Budapest, 2008) *Démonok, látók, szentek. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* (Szerk., Budapest, 2008)

ISBN 978-963-236-198-7

4300 Ft

L'Harmattan

ezek nem jöhettek volna létre. Szigeti Jenőnek régi adventista gyülekezeti tagok „látomásnaplóinak" közrebocsátását köszönjük. Felhasználtuk Györgydeák Anita, volt kedves diákunk Csíkban gyűjtött adatait is – neki már nem tudjuk ezt megköszönni. Végül szeretnénk hálánkat kifejezni Dyekiss Virágnak is, a szövegek gondozásában, egységesítésében nyújtott fáradhatatlan segítségéért.

Kolozsvár – Pécs, 2009. március

Keszeg Vilmos, Peti Lehel, Pócs Éva

Látomások kegyhelyeken

A legújabb kori búcsújáró helyek kezdetei általában látomásokhoz kötődnek. Európa híres Mária- kegyhelyei: Lourdes, Fatima, Medjugorje és a többiek keletkezéséről mai napig élnek a szájhagyományban is az „alapító látomások" legendái. Ezek szerint egy kiválasztott személy látomásában mintegy mennyei utasítást kap a kegyhely létrehozására, többnyire valamilyen természeti helyen, egy forrásnál, vagy fánál, szikla tetején. A magyar katolikusság számtalan régi és új keletkezésű kegyhelye köré hasonlóképpen az „alapító" Mária-látomások számos variációja fűződik, lévén, hogy az újkori magyarországi kegyhelyek is majdnem kivétel nélkül Szűz Mária tiszteletére létesültek. Búcsújáróhelyeink vonzáskörzetében élő másik fontos elbeszélés-típus a kegyhelyen végbement csodákról szól; ezek egy része is látomás: égi jeleket, „napcsodákat" észlelnek a zarándokok, Szűz Mária, Krisztus megjelenését látják, gyógyító érintésükben részesülnek látomásaikban a misztikus élményre vágyakozók.

Alábbi szöveggyűjteményünk néhány fontos magyar kegyhely köré csoportosuló elbeszélésanyagot mutat be, elsősorban Kemecsi Lajos, Lengyel Ágnes, Limbacher Gábor, Magyar Zoltán, Mód László és Simon András, továbbá Peti Lehel közelmúltbeli gyűjtései alapján. Törekedtünk arra, hogy szövegeink, ha nem is minden fontos kegyhelyet, de minden tájegységet képviseljenek; sajnos, elsősorban a Dunántúl térképe elég hiányos. Néhány kegyhelyről, ahol intenzív kutatás folyt, gazdagabb anyagot közlünk, az ott kutató személy összeállításában és kommentárjával. Elsősorban Magyar Zoltánnak köszönhetően, az ő szinte az egész magyar nyelvterületet behálózó gyűjtései nyomán több, a kutatás számára eddig ismeretlen kegyhelyre, illetve az ahhoz fűződő látomásokra is fény derül. A mennyiségi arányok inkább csak a kutatás helyzetét, nem pedig a kegyhelyek, illetve a hozzájuk fűződő folklóranyag fontossági sorrendjét tükrözik, és természetesen nem tudunk az összes létező kegyhelyről átfogó képet adni, még említeni sincs módunk mindegyiket. Közölt adataink csak mintegy ízelítőt adnak – lehetőleg minden fontos szövegtípus példáival – ebből a gazdag és még állandóan növekvő adatanyagból, nagyjából a kegyhelyek földrajzi rendjében. (Pócs Éva)

LOURDES

A lourdes-i kegyhely ismerete a magyar katolikus lakosság körében országos. Lourdes-i csodákról, elsősorban csodás gyógyulásokról, valamint Mária-látomásokról, főleg olvasmányélmények, búcsús prédikációk alapján sok elbeszélést hallani; ezekből egy Moldvában feljegyzett változatot mutatunk be.

Mondják, hogy a csíksomlyói szobrot Barátból vitték el. Hallott ilyesmiről?
Nem halltam. Barátban van Szűz Máriának a templomja. Nem tudom, látod-e, az öregebbeket ha megkérded, tudják.
S mondják, hogy Mária könnyeiből virágok lettek. Ezt hallta-e?
Nem halltam. Halltam, mikor megmutitódott Szűz Mária, mikor kijött víz a földből, oda csánódott egy trandafir[1]. S az most es, mondják, télbe, nyárba, mindenkor kivirágzik.
Hol?
Oszt ez ott van, hol mutitódott, Lourdes-ban. Ahol megmutitódott Szűz Mária, ott látod-e, kijött egy víz. S ott a víz mellett kijött egy nagy trandafirfa, ulyan, s télbe, nyárba, ha havazik, ha nem havazik, az virágzik örökké. Ha nem virágozva lennék, akkor ott nem mutitódótt volna meg Szűz Mária. (Pokolpatak, Bákó megye, Románia)[2]

MEDJUGORJE

A medjugorjei kegyhely látomásairól szóló elbeszélések az elmúlt egy-két évtizedben búcsús nyomtatványok és személyes élmények inspirációjára egyaránt terjedőben vannak, aminthogy szaporodik azoknak a száma is, akik katolikus közösségekből – mondhatjuk, Zalától Moldváig mindenhonnan – szervezett zarándokutakon vesznek részt, általában a helyi plébániák szervezésében.

S álomban sem lehet meglátni Máriát?
Az Isten, ha úgy adja le, hogyne.
Volt úgy, hogy valaki meglátta?
Volt itt egy fiú, aki járt Medjugorjébe, meglátta Medjugorjébe, de nem szólott neki. Ő hibás, megláttam, aszondja, rendesen nézett hosszason. Nézte hosszason, s azt mondta: – Kell még szenvedj. Annyit mondott a fiú. Láttam – mondja a fiú. – S hiszed-é? – Láttam – mondja – egy fehérség jött felém, s megláttam. S volt még két-három barátja. Mind csak úgy születtek, egyiknek a lába volt elcsavarodva, másiknak a keze. – Láttam, s néztem, egy fél percig is néztem, s nem tudtam szólani semmit. S aztán

[1] rózsa
[2] 52 éves nő, Peti Lehel gyűjtése 2008.

eltűnt. Ennyit mondott, ennyit mondok én is, met sze nem láttam. Csak halltam róla, de nem láttam. (Bogdánfalva, Bákó megye, Románia)[3]

Má nyócvannyócba is vótam Medjugorjébe. [...] De hogy tudja-e, nem szabad ilyeneket tán elmondani se. Akkor ugye mentünk ki a Kálvária-hegyre, mer így mondjuk a Krizsván hegyet, ahol az a nagy betonkereszt van, ugye a jelenések helyit, kimentünk [...] imádkoztunk kifelé. Hát az egy borzasztó hegy, ugye vót, ahol ilyen úton meredek köllött fölmenni e. Node kibírtam, mer ugye énnékem hibás ez az egyik lábam, de akkor is engem a jó Isten megsegített, hogy én is ott vótam, ahol a többi és még ki se fáradtam. Kiérünk a hegytetőre, ugye a nagy betonkereszthö, aszondja a papocska, hogy most már mindenki pihenjen meg, oszt akkor ebédölünk meg. Egy az, nem is vittem csak vizet ki a hegyre, meg nem is akartam ennyi [...] máskor, mikor gyüttünk le a hegyről, akkor má csak beszélgettünk. Oszt én azt nem néztem jóra, meg hát én úgy gondótam, hogy megérdemli a jó Isten azt, hogy imádkozva gyüjjek vissza. El is indultam én a keresztvel lefelé imádkozva [a búcsús kereszttel]. De nem tudtam mást rebegni, csak mindig azt, hogy: – Üdvözlégy, Mária, malaszttal teljes. Ezt végeztem. Hát ugye itt az út mentén ilyen fekélyes [ember] vót ezen a felin, ott olyan beteg vót. Hát, ahogy jövök lefelé, még lett vóna vagy négy lefelé stáció, ott ül egy hatalmas nagy asszony jobb kézre [...] De fekete ruhába vót. Elkezdtem én őtet alulról így nézni, ahugy így én nézek föl rajta, a Jézuska[4] a kezembe, oszt a keze meg egy olyan csonk vót. [...] Oszt felém nyútotta így a kezit e, oszt akkor így nézek-nézek, amikor egymás arcába néztünk, akkor én teljesen megsemmisültem! Erőm elhagyott. Úgyhogy mán én, én akkor mintha úgy észen kívül akartam vóna lenni, ha én onnan el nem indulok, talán leroskadok. De oszt akkor úgy erő nélkül elindultam, mán nem is tudom, hogy hogy értem le. De mikor én má leértem, ott van olyan büfé [...] én má oda alig értem oda, azt csak néztem, hogy hova üljek le, mer a Jézuskát csak szorítottam: – Jézuskám, el ne hagyj, beteg vagyok, nagyon beteg vagyok, oszt senki nincs ismerősöm! [...] Egyszer csak gyünnek a balassagyarmati utasaim, mer onnan is vótak ugye, oszt akkor azok oszt leültek, elvették tőlem a Jézuskát, oszt fölöntöztek vízzel. Annyira megsemmisültem mán, mikor annak az arcába belenéztem, meg ő is az enyémbe. [...]

Hát ugye ez vót, hazagyüttünk így szerdán, csütörtökön Szandán mise van. Elmentem a misére, de az az asszon, úgy ériztem, hogy itt van velem. Az a magas, fekete asszon. Még az arca is, és olyan vékony és olyan barnás vót az arca. Azt mondom: – Kérdezzem én a papot, vagy ne kérdezzem?! Mégis, mondom, megkérdezem ezt a papot, mondom: – Atya, má megkérdezem, mondom, maga is ott vót, ahol én, oszt mondom néki, hogy ezen a felin ezt látta, azon a felin azt látta az ilyen beteget? Aszondja: – Láttam. – És jobb kézre látta azt az asszonyt? Oszt az a papocska, rádőlt így e [autójában] a kormányra, soha nem fogom elfelejtenyi, azt aszondja nekem, hogy: – Marika néni! Mé mondjam én, hogy láttam, amikor én azt nem láttam. [...] Nem mondhatom azt, hogy a Szűzanya vót, de valami vót 1989-ben. [...] Gyüttek hozzám, hogy: – Marikám, mi újság van a Medjugorban? Mi vót, hogy vót? Mindenki

[3] 71 éves férfi, Peti Lehel gyűjtése 2008.
[4] Búcsúskereszt

érdeklődött. A szomszédasszonyom is gyün hozzám, hoz egy Nők Lapja újságot. Azt mondja: – Marim, nézd má meg, hogy mi van ezen az újságon, aszondja. Azt akkor mingyán mondom, de most is föl van akasztva ott a kiskonyhába a falra. Mer ezt nem lehet eldobni. Mingyán – mondom – Rozi nenus! Hát ez az Úr Jézus meg a Szűzanya! Hát az arcot meg mingyán fölismertem, mondom afféle arcot láttam a hegybe, ezt csak magamba jegyeztem meg [...]. Az a barna, sovány, vékony arc, és akkor ahogy teszik az Úrjézust a sírba. Ez van a Nők Lapján [1989. június 17. szám, címlapkép: Caravaggio: Sírbatétel]. De én aztat oszt a kiskonyhába, ahol főzünk, én azt fölakasztottam egy szögre, azt az mindig ott van azóta. (Szanda, Nógrád megye)[5]

RADAMOS, Muraszombati járás, Szlovénia[6]

Radamos – a 2002. évi hivatalos népszámlálás adata szerint – 254 lélekszámú, római katolikus vallású, magyarlakta falu a mai Szlovénia Magyarországgal érintkező határsávjában. Az egykori Zala vármegyében, néprajzi csoportokban gondolkodva pedig Hetés kulturális egységében fekvő település az első világháború utáni trianoni döntés (1920) következtében a Szerb–Horvát–Szlovén Királysághoz (későbbi Jugoszlávia, ma Szlovénia) került. Határában nagyobb kiterjedésű erdő található ma is, amely egykor nemcsak fával látta el a falu népét, de jószágtartásra is alkalmas volt. Itt, az ún. Fekete-erdőben áll az a tölgyfa, amely fölött 1947. június 15-én, a teheneket őrző, akkor 78 éves Füle Józsefnek megjelent Szűz Mária (lásd az itt következő interjút). A hír azonnal elterjedt, s 1947 nyarán a környező magyar, horvát és szlovén falvak lakossága tömegesen és rendszeresen látogatta a fát, s többeknek is – nagy számban gyerekeknek – megjelent Szűz Mária.

Jelenésekről csak 1947-ből tudunk, de a hely tisztelete lényegében folyamatosan fennmaradt. A korabeli kommunista jugoszláv hatalom nem nézte jó szemmel a spontán módon szerveződő, vallásos töltetű zarándoklatot: több embert börtönbe zártak, s a híveket a karhatalom nem engedte a fa közelébe. A jelenés tényét és az embertömegek által látogatott „szent helyet" az egyház sem ismerte el hivatalosan. Jugoszlávia felbomlásáig a látomások helyszínét a környékbeliek szinte titokban látogatták, s különféle kegytárgyakat (kereszt, olvasó, szentkép, Mária-szobrocska) helyeztek el a fa törzsén, illetve a fa körül. 1986-ban az erdőben tarvágást végeztek, de a Mária-fát senki nem merte kivágni. A csemeték és cserjék között magányosan álló fát egy pusztító erejű vihar még ugyanebben az évben kb. 2 méter magasságban derékba törte. A kérgétől megfosztott fa csonkja ma is áll, a vihar által letört törzsrész pedig mellette fekszik.

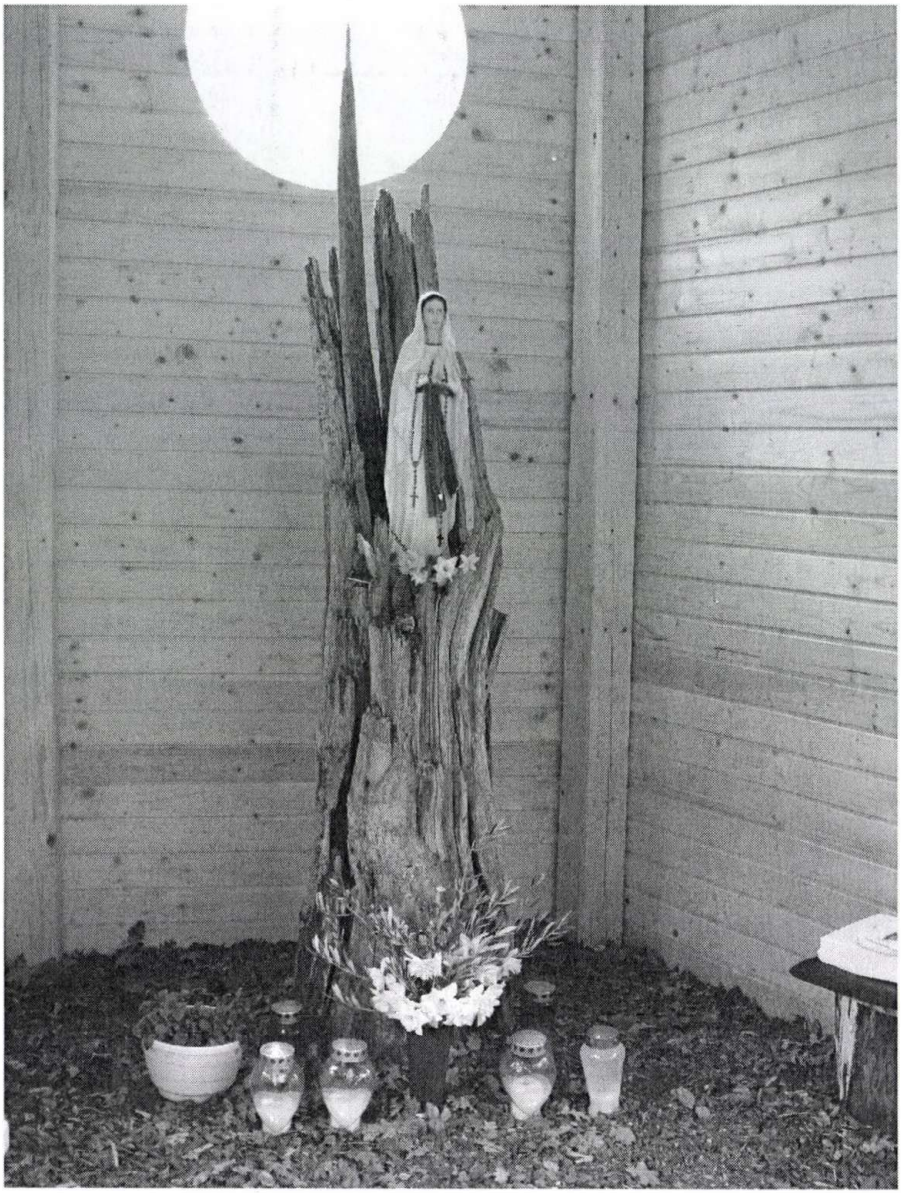
[5] 61 éves nő, Limbacher Gábor gyűjtése (Limbacher 1991, 265–266).
[6] Mód László és Simon András összeállítása.

A radamosi Mária-fa, két oldalt szakrális kisemlékekkel,
előtérben Füle József unokája, 2006. Simon András felvétele.

Az 1990-es évek eleje óta szinte minden évben, az első jelenés évfordulóján, azaz június 15-én a faluból és a környékből egyre többen keresik fel a Mária-fát és a körülötte kialakuló vallási emlékhelyet. A fa maradványa mellett több kisemléket is állítottak (emlék-fatörzs, szoborfülke), két esztendeje pedig magát a csonkot egy nyitott, deszkából ácsolt kápolna fogadja be, védi. A fát és környékét gondozzák, virágokkal díszítik. A jelenés évfordulóján, Mária-ünnepekkor, vagy egyszerűen csak vasárnap számosan látogatják, gyertyát gyújtanak, imádkoznak, énekelnek.

Első alkalommal 1996-ban jártunk a radamosi Mária-fánál, a téma módszeres kutatását 1998-ban kezdtük el. A fontosabb Mária-ünnepeken részt vettünk, helyszíni interjúkat készítettünk, illetve fotón és videón dokumentáltuk az eseményeket. A terepmunka során közel húsz emberrel készítettünk interjút. Adatközlőink többsége csak külső szemlélője volt az egykori eseményeknek, amikor maguk is többségükben még gyermekként a fához ellátogattak (lásd a harmadik, negyedik és ötödik interjút). Sikerült azonban olyan szemtanúkat is felkutatnunk (sajnos nem mindegyikük járult hozzá az interjú diktafonnal rögzítéséhez), akiknek az

A Mária-fa a kápolnában, 2008. Simon András felvétele.

1947. évben megmutatkozott Szűz Mária, s ennek hatására életük jelentősen megváltozott (lásd a második interjút). (Mód László – Simon András)[7]

[7] A témában eddig megjelent publikációk: Mód–Simon 2002; 2005; 2008.

A Mária-fa 1986-ban letört törzsének maradványa, 2008. Simon András felvétele.

A nagyapjának jelent meg először Szűz Mária. Hogy történt, ő mit mondott, mit látott itt?
A nagypapa Füle József volt, születött ezörnyolcszázhatvankilencben. Teheneket őrzött. Hát, az egész falu népe őrzött. De akkor ő maga vót, amiko ez történt vele. Hát, sokszo megmutatta azt a fát, a Szűzanyát látta, ahogyan az olvasó, a rózsafüzér a kezibe volt, aztán imádkozott. Ő ezt látta legelösszö. A Boldogságos Szűz Máriát látta rózsafüzérrel a kezibe. A fa fölött. Nem a fán, a fa fölött. Mer sokan azt mondták, hogy a fán van, de nem a fán vót az. Mikor hazagyütt – gyerök vótam – sírni kezdött. Néztünk az édesanyámmal. Amikor mindig valakinek elmesélte, mindig sírt. Mer a nagypapa otthon is látta, nemcsak itt. Otthon is megjelent neki.

Azt soha nem felejtöm el, amikor a börtönbü hazajött, hát én nyolc éves voltam. Őnekik is egy tehenik volt, meg minekünk is, aztán a mi istállónkba szokott... mert ők át laktak az uton. Aztá így hozta az olvasut a kezibe, aszondja: – Nézd, gyerököm, ezt az olvasut onnan a börtönbü hoztam. Ott az ágyára rá vót neki akasztva. És avve, ugye, mikor negyvenkilencbe meghalt, avve el is lett temetve. Hogy az ott vót az ágyára úgy ráhúzva, hogy nem esött le. Onnan hozta haza. De szép volt. Hát ollan fábu vótak a szemek, ollan fábu, aztán kis rózsák vótak ráfaragva, ollan diszek. Egy hétig bezárták, hát ugye má öreg vót, másokat két vagy három hónapra. Azt mondják, én ugyan nem láttam, hogy amikor az öregapám meghalt, egy fehér galambot láttak a ház fölött.
Más jelenésről, csodáról tudnak-e?

Édesapám elmentek a bátyjáve az erdőre fát hozni. Ez akkor volt, amikor volt ez a Mária-látomás itten. Aztán hozzák a fát a vállukon. Ötven méterre voltak ettől a ponttól és akkora fényösség lett, akkor csak egymásra néztek, akkora fényesség volt, nem tudtak sehova menni, csak egymást nézték. Az a fényösség igyenyösen oda a fához ereszködött le. Mikor ez megszűnt, akkora sötétség lött, hogy nem tudtak sehová se menni. Akik lenn a faluvégen laktak, azok ezt mind látták. Mikor hazajött, sírni kezdett. Nézünk az édesanyámmal: – Hát tégöd meg mi talált? Mindenkinek nincs meg ez, hogy láthatja.

Én mondom, folt végig a faluba a nép, hogy nem lehetett menni. Annyian vótak ott. Kocsikke gyüttek má reggel hajnalba. Én ott vótam, egy öreg néni, nem magyar volt, szegény csak néz ugy fö a fára, össze van kulcsolva a keze, de erőbü, akkorán szoritotta a kezit, meg nézett föl, a könnyei hullottak, egy darabig nem is szót semmit, meg vót fehérüve mint a fal, ott vótam mellette, egyszer csak szegény asszony összeroskadt. Azt meg lehetett látni, hogy valami van vele. Azt hiába mondja valaki, hogy tette magát, olyan nem létezik! Én úgy nem tudnám tenni magam, hogy azok a vízcsöppök, könnycsöppök kigyüjjenek rajta. Az ollan fehér volt, mint a fal, a kezin az a rózsafüzér úgy rajta volt neki, mintha úgy belevágott volna a kezibe. Azt mindenkin meg lehetett látni, hogy valami történt.

Az unokatestvérömnek született két kis ikör, hát kislány volt mind a kettő, annyira betegök vótak a gyerekök, hogy azt néztük, meghalnak. Kiment az erdőre, hogy imádkozik: Lehet, hogy az a két gyerök nem marad meg, de ne szenvedjenek. Ahogy a nagymama odament az erdőbe meg fönézett a fa fölé, imádkozott, két szál gyertyát látott. Két égő gyertyát. Egyszer csak egyik elaludt, pár percre a másik is elaludt. Mire a nagymama hazagyütt, mindkét gyerek elaludt, meg vót halva. (Radamos, Muraszombati járás, Szlovénia)[8]

Hogyan került a Mária-fához?

Hát úgy kerültem oda, hogy nagy híre szaladt ott a faluba, hogy megjelent a Feketeerdőbe a Mária. S a mi szomszédunk, ő elment, s mikor hazajött, azt mondta, hogy semmit nem látott. De édesanyámnak azt mondta: – Azt beszélik, hogy a gyerekek jobban meglátják. S mi többen voltunk testvérek, s mondta neki, valamelyikünket hívjon el. És éngem választott. Akkor én anyámmal elmentem, hát én nagyon kicsi voltam még akkor, hét éves, még egész kicsi lányka, még úgy emlékszem, hogy talán még mezítláb is mentem, ha jól emlékszem. És akkor bementünk oda a Csuka sógoromhoz, mert ott még élt az anyám lánya, a Rozika néném, s onnan ő eljött velünk. S mikor oda kiértünk, hatalmas nagy tömeg volt az erdőbe, ott két fa volt, amelyik tele volt rakva virágokkal, koszorúkkal, ameddig a törzsét – gondolom – fölérték, az mind virág volt. De ott azt mondták, hogy az egyik fa, amelyiken először megjelent, hogy üldözték Máriát, és átszállt a másik fára. S akkor ott nézegettünk, nézegettünk olyan nagy magasra, s egyszer csak – ezt sose felejtem el – úgy elkiáltottam magamat, s fölugrottam. Mert én akkor még az anyámat úgy szólítottam, hogy idesanyám. –

[8] 60 éves nő, Mód László és Simon András gyűjtése, 1999.

Idesanyám, oda nézzen, ott van! S akkor anyám, hogy: – Mariska – mert úgy hívott –, hogy mutasd meg, hogy hol van! Hát nagyon sokat magyaráztam neki, hogy nagyon magasra nézzen, nagyon magasra. Ennek a fának a tetején volt, úgy láttam, hogy két ilyen száraz gally, ott volt egy ilyen nyílás. Ott a nyílás körül, ott nézzen, de én ugye kicsi voltam, nekem nagyon magasra kellett nézni, hogy ott a nyílás között nézzen ki, és ott van. Akkor azt mondta, hogy most már ő is látja. És attól a perctől kezdve, még el nem jöttünk, én mindig láttam. Az én szemem elől nem tűnt el többet. De aki velünk volt, a testvérem, az a Rozika néném, ő azt mondta, nem látja, hiába mondtuk neki, hogy hova nézzen, azt mondja, ő akkor se látja. S az a nagy tömeg ott, hát olyan hang volt, hogy mindenki csodálkozott... Egyszer csak elfordult. Szerintem többen látták akkor, mert kiabáltak. Egy ilyen fél fordulatot tett, és mintha olyan sugár ment volna vele, meg visszafordult. És ezt a Máriát olyan köd, olyan homály borította, én úgy láttam, mintha olyan köd borította volna azt a részt.

És milyen ruhában volt?

A ruhája színire nem emlékszem.

És valamit tartott a kezében?

Egyszer mintha kis Jézus lett volna a karán, egyszer meg úgy láttam, minthogyha hárman lettek volna, minthogyha a Szent Család lett volna. De legtöbbször csak egyedül láttam. S amíg el nem jöttem, mindig láttam. Volt ott egy néni, anyám azt ismerte, egy radamosi, ott volt a fia is. És azt mondta a néni, hogy ő látja, az sírt, az a néni. De hiába mutogattuk a fiának, hogy hova nézzen, azt mondja, ő semmit nem lát. És voltak ott partizánok is. Mert abba az időbe azt nagyon tiltották, vagy nem is tudom, hogyan kell mondani, üldözték inkább. És egy partizán odakerült úgy a hátunk mögé. És azt mondta anyámnak: – Mama, én is látom! Olyan nagyon halkan, mert nem volt nekik szabad megmondani, hogy ő partizán, aztán ő is látja. Aztán hogy időt mennyit töltöttünk ott, arra már nem emlékszem vissza, de amíg el nem jöttünk, amíg el nem fordultunk, a szemem elől többet nem tűnt el. Csak mikor még visszanéztem, mondom, még úgy kiabáltam, mint ahogy a gyerek kiabál: – Még mindig látom, még mindig látom! Amikor elfordultunk azon a... olyan nem is tudom, mi volt az az út, ilyen ösvényszerű volt az erdőben, Göntérháza felé, ott aztán eltűnt a szemem elől, aztán többet soha... Így álmomba néha, ha álmodtam, de hát az csak már álom volt... Hogyha így a templomba mentem, aztán láttam Máriát, akkor csak néztem, néztem, jajj hiszen, mondtam, ez csak álom volt. Utána azt többször álmodtam, hogy így a templomba kinyitja a szömit, oszt rám néz.

És akkor nem csak a magyarok jártak oda?

Nem, nem, nagyon nagy körzetből jöttek oda. Aztán akkor azt beszélték, hogy annyira üldözték, hogy nem engedték, hogy kijárjanak, és azt mondják, akkor el is tűnt, hogy többet aztán már senki nem látta. Azt mondták, akiknek megjelent végül is, azokat bezárták, három hónapra bezárták őket. Aki látta, annak való igaz volt, aki nem látta, annak most is csak egy hír... És – na, hogy is mondjam – és én utána oda nem tudtam visszamenni, mert lezárták a határt. Aztán ezek a Csukák nekünk rokonok, összejártunk Bödeházára búcsúba, a szülői házunk ahol van most is, ahol én születtem, ott beszélgettem azzal a fiatalabb Csukával, hogy én szeretnék egyszer ide visz-

szamenni, ebbe az erdőbe, mert egyedül nem tudok visszamenni, mert nem emlékszek úgy, hogy merre kell oda menni. S akkor azt beszélte a Jóska, hogy ezen a részen tarvágás volt. Kivágták az erdőnek azt a részit. De ezt az egy fát meghagyták, akinek beleesett a parcellájába, az nem merte kivágni, hogy ő ezt a fát nem bántja. És azt mondja, hogy utána hogy mennyi időre, a vihar letörte, vagy a villám is belecsapott, azt nem tudom pontosan, de a fa derékba törött... és kitörött ez a fa. És ezek mesélték, hogy asziszem, radamosi volt az a kisfiú, hogy valahogy eltévedt, kiment az erdőbe, és nem tudott hazamenni. És azt mondták, hogy csak egy kis szál ruha volt rajta, egy szál ing, és kinn maradt éjjel az erdőbe. És az egész falu ment keresni, hogy hol van ez a fiú, és ennek a Mária-fának a tövében ült, ott találták meg, és azt mondják, állítólag, én ezt nem láttam, csak hírből hallottam én is, hogy két szál hóvirág volt a kezibe, akkor még annyira hűvös volt az idő. És utána kezdték újra éleszteni [a kultuszt]. Hogy mér pont annak a fának a tövibe találták meg, hiszen ott nem csak egy fa van, hanem százezrével van a fa. És azt mondta, ő nem fázott, olyan jól érezte magát.

Aztán én mondtam, szeretnék ebbe az erdőbe visszamenni valahogy. Még egyszer hadd mehessek oda. Megbeszéltük, hogy melyik vasárnap elmegyek, kimegyünk. Elmentünk Jugoszláviába, akkor ott reggel elmentünk misére, utána megebédeltünk, s akkor kivittek minket kocsival, a párommal voltunk ketten, s akkor kimentünk oda az erdőbe, megnézni, hol is volt az a hely. Utána aztán minden évben el szoktunk menni. A gyerekeimnek is megmutattam, hol van ez a fa, ők is megnézték. El szoktunk menni minden évbe, vittünk egy csokor virágot...

Mária ünnepekkor?

Hát egyszer pont az évfordulón voltunk, amikor volt az ötven éves évfordulója, akkor sokan voltak, elég sok virágcsokor volt, gyertyák égtek. Mi egy alkalommal, amikor először voltunk, akkor vittem, Bucsuszentlászlón vettük, egy ilyen kis fehér Mária, megvan még most is azon a fán, az oldalára szögeltük. Nekem az volt a szívem mélyén a kérésem, hogy aki hozzá fohászkodik, segítsen rajt.

És egyházi körökben hogy viszonyultak ehhez?

Akkor lettem első osztályos. A pap bácsi is elvolt, de ő nem látott semmit. És volt Bödeházán különben még egy kislány, aki szintén azt mondta, hogy ő is látta. És akkor mikor elmentünk a templomba, hát, azt mondták, ezek majd biztos, hogy apácák lesznek... És akkor azt mondta nekem a pap bácsi hittanórán: – Hát, biztos, hogy káprázott a szemed. – Hát – mondom –, nem hiszem, plébános úr, az én szemem nem káprázott. Az biztos, hogy való igaz volt. Hogy mi volt, hogyan volt, hogyan láthattuk mi azt, soha nem fogom megfejteni. De az életemnek egy részét – hogyan mondjam – meghatározta. Én most is eljárok templomba, szeretek elmenni, ha nem megyek el egy vasárnap, akkor úgy érzem, minden üres. Meg amit egyet, nem hogy megfogadtam, hogy soha nem káromkodtam. Az az egy, amit talán élek, megtartom, hogy nem fogok káromkodni soha, én a Máriát soha nem szidnám meg... betegségek jöttek... mindig úgy érzem, hogy valahol segített.

Mikor ott voltunk, akkor én hoztam abból a fának a kérgibül, egy kis kérget. És mikor a párom szokott menni a kórházba, mindig szoktam neki adni egy kis pici kérget.

És megvan még most is?

Az a fakéreg? A táskámba megvan.
Hordja magával?
Igen, szokom vinni...
Ha megfigyelik azt a fát, figyelték? Ott van a fának a törzsén olyan... ahogy letörött az a fa. Egy olyan kis szűk valami, olyan szálkaféle. Figyelték azt a részt?
Igen!
Nahát, biztos a mennyország kapuja is olyan szűk lehet. Hogy oda nem sokan jutnak be. (Zalaegerszeg)[9]

Maga is járt Radamosban a Mária-fánál?
Már akkor én is kíváncsi voltam, nagyon, már akkor volt olyan hét, hogy minden estefele elmentem. A Nagyasszony-napi eseményre mindenki nagyon figyelmes lett, hogy akkor most biztos csoda fog történni, ide nagyon sok nép jött össze. Este volt az idü, kimegyek a kapuba, látom innejd Lendva felü jön két személ. Én elindutam az erdő fele, van ez a leágazó út, és éngem megkiáttak ők szlovénu, hogy legyek szíves, álljak meg. Hát megvártam ott őket és ők éntülem szlovénul kérdezik, hogy itt hol jelent meg a Mária. Mondtam nekik: – Tudomásom szerint a Mária nem jelent meg, ugye, mert én még nem láttam, ugye. De ide megy a nép, mondom, én is ippeg pont oda indulok, megyek oda, én is szeretném látni. Hát nagyon megörütek ezök, hogy lesz most aki üket elvezeti. Elmentünk, körübelü három kilométer ide az a hel, ahol az a fa van. De mire odaérünk, már annyi volt a nép, hogy nem lehetett nagyon odamenni, ugye. De azé mi a nép között tolakodtunk, tolakodtunk főfelé, egy harminc méterre megközelitöttük aztat a fát. És nekem ez volt akkor a legnagyobb gyanúm, ugye, hárman mentünk, és volt talán tizenhárom éves a kislán, mikor azt a fát úgy megmutattam neki, az térdre esött, a kezét összecsapta és elkezdett nagyon imádkoznyi, és sírt, hogy ő látja, azt mondja, a Szűzanyát, így mondta, Bozse Márija, hogy ő látja, szlovénü mondta. – Hát hol? Mondja: – A faágak hol vannak, és attu lefelé, ott a fa derekánál, ott van. Ez a testvérgye is ott volt, az is nézi, én is néztem, de mi nem láttunk semit, de azt a leánt sírva fakadva emelte föl a testvérgye, ott föemelte, fökapta, vezette... hogy ő látta. Egyesek látták, mások pedig nem látták, ugye. Ez körübellü tartott olyan egy öt percig, még mondta, hogy látja. Ez a maribori kislán, hát ez szentül... hát ez... magam is elhiszem, hogy ez látott valamit, ugye. Magam is...mert egy ártatlan tizenhárom éves kislán volt, ugye, és velem jött, a tesvérivel jött, és mikor odaértünk, a fát én megmutattam neki, ő térdre esött és imádkozott és sírt, hogy látta a Máriát. Hát, ez a példa rá, a kislánnak a példája, ez nagyon meggyőzött, hogy valami, valami van ott.

És ugye azután is mindig csak ment, ment, ment a nép, ment a nép, akkor már a hatóság kezdte bánni, ellenezték is, kergették el a népet onnét, így ezzel megszűnt. De még mast is mindig, a mai napig is vannak, kik látogatják azt a helyet ottan, ott hogy mi van, ugye. Na, mondjuk, nekem van egy sógornőm Zalaegerszegen, ugye. Az látott

[9] 60 éves nő, Mód László és Simon András gyűjtése, 2000.

valamit ottan. Még most is járogat ide ilyen nyári napokban, oda kimegy és megnézegeti... ő évente eljön mast is.

Mindenkinek ugyanolyan alakban jelent meg Mária?

Nem, nem. Mert volt kinek a Mária mondták hogy mast megjelent, kinek a Jézus hogy mast megjelent, kinek a Szent József megjelent, kinek a Szent Család megjelent, ilyen szavakat hangoztatott ottan a tömeg. De hosszú üdeig senki se mondta, hogy ő látja, mondjuk öt percná tovább senki se mondta, hogy ő még látja. (Göntérháza, Muraszombati járás, Szlovénia)[10]

Mire emlékszik, mi történt a Mária-fánál?

1947 óta járnak az emberek. A faluvégen laktam, mindent láttam, mi zajlott. Abba az idübe 16 éves voltam, má nagyon emlékszem mindenre. Má reggel 3 órakor úgy gyütt a nép, olyan por vót a faluba, jöttek kocsikkal, gondolom lovakkal, meg biciklikkel. Messzirü, messzirü gyüttek azok a szloven népek mind. Aztán annyira közbeléptek ezek a csöndőrök, milicák,[11] hogy tiltották a népet, nem mertünk menni, csak úgy titokban. Akkor be is zártak népeket. Akkor nem is mertünk. Kórházban voltam 4 éve, eltörött a derekam, még ott is ismerték Radamost, hogy Radamosban jelent meg a Mária. Aztán egy asszony mondta, hogy az ő testvére is látta, de még mindig annyira fél, hogy nem meri megmondanyi. Van aki nagy napot látott, volt aki Máriát és kis Jézuskát látta, mutatta: – Ott van, ott van, annyira sírt. Ott előttem sírt egy zsitkóci[12] lány, az annyira sírt: – Látom, látom a Máriát. Milica is látta, az azután el is tűnt, nem hajtotta a népet. Meg a fát amikor le akarták vágni, a vízparton hatták a mopedot, aztán mikor a fűrészt neki akarták tenni, kidurrant mind a két mopedgumi, így nem merték levágnyi a fát. Körü mind levágták, egymaga állott.

Ötven méterrü térden állva mentek azok a népek, a fának a gyökerei, mint az én karom, úgy kiállottak a földbü, mert az a föld el vót onnan mind kotorva, kiállottak mind a fák gyökerei. Akko halottam, itt van nem messze Tornisa,[13] hogy miko ehatták a templomot, akkor már itt látták az erdő felől a Máriát. Itt a faluban is az ablakból látták a nagy fényességet, és kísérték, hogy ez most hova száll le, és oda az erdőbe szállott.

Ameddig csak elérték, a kéreg mind le volt húzva [a fáról]. Azt mind vitték, teának, orvosságnak, mindennek. A nagymamám is mindig kérte, hogy hozzak, mert köhögött. Megfőztük teának. Még a derekam eltörött, előtte rendszeresen mentem én is, de akkor nem mehettem, vasban voltam. (Radamos, Muraszombati járás, Szlovénia)[14]

Honnan jártak a radamosi Mária-fához?

Sokan jöttek a szlovén falvakból is. A keresztanyám mondta, hogy még ha négykéz-

[10] 78 éves férfi, Mód László és Simon András gyűjtése, 1998.
[11] rendőrök
[12] Zsitkóc (Žitkovci)
[13] Turnišč (Bántornya)
[14] 68 éves nő, Mód László és Simon András gyűjtése, 1999.

láb kellene jönni, akkor is eljönnének. Jöttek este haza, és mintha valami labdák jöttek volna az égről, szálltak mind oda le.

Semmi csoda nem történt. Na, várjanak, egy ember, nagyon keménynek tartotta magát, ő elmegy, azt a fát levágja. Aztán fölemelte a fejszét, belevágta, aztán rosszul lett. Azután többet semmit nem is vágott, elment haza. De soha meg nem mondja, mit látott. Meg egy partizán, az is rosszul lett, nem merte bántani.

Én is voltam lánykoromba, meg a húgom is, mondták, hogy ott van a pici Mária, pici Mária, a nap is sütött a szemünkbe, én láttam olyan nagyságban, mintha Jézuska Máriát tartotta volna a kezibe. É, de mondom, ez levél, talán barna levél meg zöld, akkor meg volt pókháló, mint a fákon szok lennyi. De az emberek, akik mondták, azok rendes asszonyt láttak.

Egy asszony, akinek látomása volt, otthon is megjelent neki több reggelen is Mária, kenyeret kért tőle. És reggel meg volt vágva a kenyér. (Radamos, Muraszombati járás, Szlovénia)[15]

CSATKA, Veszprém megye

...Vót ugye, mikor Csatkán vótunk is, akkor a csatkai Szűzanya is, mikor ránéztem, azt ugye lehunyta a szemit, kinyitta a szemit. Azt a nagy szempilláját mikor felnyitta, azt akkor úgy olyan nagyon gyönyörűen mosolygott, meg az a jóság jött az arcáró. (Tar, Heves megye)[16]

Arra kén magának elmenni, Csatkának. Ott fenyőfák vótak, de oly három színre. Hát ott elbeszélte nekem egy öregasszony: – Tudod, kedves gyermekem – akkor még fiatal vótam, huszonkilenc éves vótam –, látod azt a hegyet! Azon valamikor annyi málna vót, hogy borzasztó. Hát Csatkán – ő nevérül mondta, ismerős vót a faluba az asszony, hogy kinek – ezeknek nem vót gyerekjek sose. De vót neki három keresztgyereke, három kisjánya. Ő a három kisjánnyal kiment oda málnát szedni. A gyerek – ott ahol az a templom van; hát mondjuk, mit mondjak, vagy nyolc méter lehetett tűle az a bokor, mer mán akkor nem vót ott az a bokor, a bokrot nem láttam, csak ahogy az asszony mutatta, hogy hol vót egy kis kút. A gyerekek szomjasok vótak, legyüttek oda vizet inni. Igen-igen ordítottak, ordított a három gyerek. Aszondja, a keresztanyjuk úgy megijedt, hogy – azt mondja – még a veder málnát is kidűtötte, nekiszaladt. Ijedtségébe szállt le, hogy mi van ottan. Hát a Szűzanya ott jelent meg. A csipkebokor mellett. Megjelent, kedves gyerekem – azt mondja, mondom, végig elbeszélgette. Osztán aszondta a három gyereknek, hogy: – Hazamentek, hirdessétek, terjesszétek, hogy a Szűzanyát itt láttátok! De oszt keresztanyjiknak is elmondták. Úgyhogy ők

[15] 71 éves nő, Mód László és Simon András gyűjtése, 1999.

[16] 59 éves nő, Limbacher Gábor gyűjtése, 1991; Limbacher 1998b, 205.

oszt elmentek haza, hogy gyüjjenek ki a társulatos asszonyok. Hát kigyüttek a társulatos asszonyok, kihozták a nagyolvasót a templombúl, oszt ott vótak. Oszt akkor azt mondta nekik a Szűzanya, egy asszonnak, de csak annak az egynek, hogy karácsony viliakor oda menjenek ki, arra a helyre! Oszt akkor ő avval bizonyította a Boldogságos Szűzanya, meg a nép, hogy hát ők látták a Szűzanyát, hogy karácsony viliakor olyan virág vót azon a fákon, hogy, aszondja, a födön feküdt, kedves gyerekem – így mondta nekem, igen kedves asszony vót, öregasszony. Azt mondta: – A födön feküdtek a gallyai. Na, nem akarták hinni a faluba, mikor mondták. De oszt kigyüttek, mán akkor elhitték. Na, aszondja, azt a gallyakat ők lenyúzták rúla, mán akik ott vótak, a társúlatos asszonyok, oszt hazavitták. Oszt akkor a püspöknek küldték, akkor megint küldték a pápához. Oszt akkor, aszondja, úgy gyüttek ki, úgy csinálták itt ezt a templomot. Így beszélte az az öreg kilencvenhárom esztendős néni. (Rakacaszend, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[17]

TARDOS, Komárom-Esztergom megye[18]

Tardos község[19] a Gerecse hegység medencéjében fekszik. A török hódoltság idején elpusztult falut a 18. században telepítette újra az esztergomi érsekség szlovákokkal. A Nyitra és Trencsén megyéből származó szlovák telepesek számára a falu szűk határa nem kínált elegendő megélhetési lehetőséget, a kőbányászat lett a legfontosabb foglalkozás az itt élők számára. A falut a viszonylagos elzártság, a környező településektől eltérően a szegénység és a vallásosság jellemezte egészen a 20. század közepéig.[20]

A faluban élők vallásosságának a szakrális tért kijelölő emlékei a keresztek. Az ezekhez kapcsolódó hagyományanyag gyűjtésekor kerültünk kapcsolatba adatközlőnkkel, jelen összeállítás szövegei a tőle gyűjtött látomásokra utaló szövegrészleteket tartalmazza.[21] A falu szélétől induló meredek gyalogút mellett, a Gorba-tetőn egymástól néhány méterre két, Mária-képet, illetve -szobrot védő építmény áll. Az újabb, közel három méter magas, kőből készült, ívelt fülkéjében üvegajtó mögött Szűz Mária-szobor áll, virágokkal körülvéve. A közelében deszkából készült csúcsos tetejű Mária-képet védő építmény. Közvetlenül előtte, a föl-

17 84 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1997; Magyar 2001, 605–606.

18 Kemecsi Lajos összeállítása.

19 Egy 2005-ben zárult OTKA-kutatás keretében jutottunk el ide. A kutatásban közreműködött Kövesdi Mónika művészettörténész.

20 Vö. Tardos társadalmi és vallási szokásai az 1920-as évektől. Gyűjtötte: Vitéz Józsefné (1989). Balassa Bálint Múzeum, Esztergom, Néprajzi Adattár 67.

21 Magyar Zoltán gyűjtése, 2001.

dön, utólagos javításokkal szinte formátlanná torzított 35 cm magas Szűz Mária-szobor látható. A kőhalom körül kisméretű fakeresztek állnak.

A Mária-kegyhely eredete a második világháború előttre nyúlik vissza: 1939 februárjában két 11 éves gyerek indult a faluból a tatai piacra hóvirágot árusítani.[22] A gyerekek az út mellett egy gyertyánfán nagy fényjelenség kíséretében Szűz Máriát látták. Magyarul szólt [!] hozzájuk és ők térdre hullva imádkoztak hozzá, majd ijedten hazafutottak. A gyerekek szülei megtiltották, hogy a jelenésről beszéljenek, de két nap múlva mégis kiderült. Egyes visszaemlékezők szerint a gyerekek másnap egymástól függetlenül azonos álmot láttak és ez is megerősítette őket abban, hogy nem érzéki csalódás volt, amit tapasztaltak a hegyen. A jelenés utáni második napon már egy Mária-kép és virágok kerültek a fára, mintegy megjelölve azt. A jelenés híre gyorsan elterjedt, a közeli Szőllős, Mocsa, Baj, Kocs és Tata lakosai jártak rendszeresen a falut érintő útvonalon a szentkereszti búcsúba.[23]

Az 1940-es években a Gorbán lévő Mária-kegyhely a rendszeres kultusz részévé lett. A kultuszhely tisztelete 1950 után csökkent, amikor rendőrök is zaklatták az odajárókat; a Tatára vezető gyalogút jelentősége gyakorlatilag megszűnt a rendszeres autóbuszjáratok beindítása után.[24] A Mária-hegyhely emlékét csak néhány idős asszony őrizte 1989-ig a faluban. Ebben az évben egy „szellemi vezető", N. K. látomása nyomán újra feléledt a kegyhely hagyományos tisztelete.[25] Visszaemlékezése szerint a konyhájában megjelenő Szűz Mária több alkalommal is azt mondta: – Amit kértem 50 éve, az érvényes![26] Egy kislány, aki szintén látta a Mária-jelenést, elvezette őt a Gorbára, ott a „Szűzanya mutatta meg neki, hogy milyen emléket akar". Az összetört szobor darabjait a földből kiásta, és kijavítva visszaállította a faemlék elé. Az általa látott jelenés hírének elterjedése után történtek hatására egy méltó emlék készítése érdekében a falu több lakója összefogott.[27]

22 A tardosiak számára még napjainkban is fontos bevételi forrás az erdei virágok, termények gyűjtögetése és árusítása a tatai piacon (Kemecsi 1994, 65).

23 Vö. Barna 2001.

24 Vö. Kemecsi 1994, 71.

25 N. K. a tardosiak által nagyon eltérően megítélt, 52 éves, elvált asszony. Visszaemlékezése szerint nyolc alkalommal volt kénytelen költözni a faluban, miután a családjával összeveszett. Elmondása szerint hite miatt üldözték és üldözik a „faluban élő hitetlenek", akik bolondnak tartják; vannak azonban, akiknek szeretete kárpótolja ezért. Vö. Küllős 1998, 143.

26 Vö. a szandai Máriácska állításának a körülményeivel (Limbacher 1991, 254).

27 A látomások ismétlődtek, és több csodás esemény erősítette a Mária-kegyhelyben hívők hitét. N. Katalin szerint kezének érintése gyógyító erővel rendelkezik, amit a Szűzanya segítségével tud átadni. Pénteki napokon, böjtben elváltozásokat észlel a testén és a tenyerén, tömjénillat érződik körülötte.

A „Benzin" Moravcsik György *riccer* (kőbányász) által készített oszlop a falu felé néz, ezáltal biztosítva Szűz Mária védelmét és figyelmét az ott élőknek. Az új kőemléket a tardosi plébános mintegy 200 helybeli jelenlétében szentelte fel.[28] Az új építménybe egy tardosi idős asszony által őrzött Mária-szobrot állítottak. Rövid idő alatt a kegyhelyhez vezető útvonal is szakralizálódott. A falut elhagyó meredek út mentén álló szikláknál minden esetben megállnak, és elmondanak egy imát.[29] Az adatközlők szerint a kegyhely környezete is jelzi megkülönböztetett voltát. A helybéliek szerint körülötte tavasszal mindig sokkal több a hóvirág, az erdei vadak nem járnak arra, a madarak viszont ott énekelnek, a kegyhely közelében álló bükkfa lombját még a völgyből is meg lehet különböztetni: más színű, mint a többi fa. A hely kiválasztott voltát igazolja az a széles körben hangoztatott állítás, hogy a második világháború végén a hegyen dúló véres harcok során a közvetlen közelében zajló erős tűzpárbaj ellenére a fa nem kapott egyetlen lövést sem. A világháború eseményeit idézi a kegyhelytől kb. 30 méterre fekvő kövekkel körberakott két sírhely is, amelyben német katonák nyugszanak. N. Katalin a sírok gondozását is egy látomással magyarázza: az egyik elhunyt katona megjelent álmában és hazai földet kért a sírjára, hogy megnyugodhasson. Halottak megjelenése a kegyhelyen is gyakori. Az adatközlők visszaemlékezése szerint az odavezető úton több alkalommal előfordult, hogy elhunytak az élők kíséretében, énekelve együtt mentek Szűz Mária elé.

N. Katalin környezetében kialakult egy összetartó, a falubeli hagyományosan vallásos közösségen belül bensőségesen imádkozó asszonyokból álló csoport. Személyében egyesül egy gyógyító és lelki gondozó, közösségszervező és -vezető, akihez magántermészetű problémákkal is lehet fordulni.[30] N. Katalin rendszeresen tapasztal látomásokat. Nem csupán éjszaka, hanem nappal, a lakásában vagy más épületekben, illetve szabad ég alatt is. Különösen intenzív a kegyhelyen, illetve az oda vezető úton a látomások feltűnése. Rendszerint azonos élményről számol be. Nagy fényesség veszi körül, teste elzsibbad, és erőtlennek érzi magát.[31] A látomások célját N. Katalin úgy fogalmazta meg, hogy a nem hívők figyelmét kell felkelteni a bibliai igazságok megismerésére, és figyelmeztetni kell őket bűneikre.[32] Személyiségét jellemzi, hogy visszatérően megfogalmazza: ő csupán közvetítő, rajta keresztül szól a Szűzanya és Jézus.[33]

[28] A plébános szerepe, a hivatalos egyházi elfogadás vagy elutasítás további kutatást igényelnek.

[29] Ezt azzal magyarázta N. Katalin, hogy egy későbbi jelenés alkalmával, szobájában hasonló sziklák között látta sírni Szűz Máriát.

[30] Vö. Sándor 1998, 150.

[31] Vö. Pozsony 1997, 254.

[32] Vö. Gacsályi 1985, 270.

[33] Véleménye szerint ő nem is méltó erre a tudásra, amit megkapott. Vö. Lovász 1998, 164.

A Mária-kegyhelyhez kötődő jelenségek a közelmúltban és napjainkban is megfigyelhetőek. Férfi és női adatközlők egyaránt beszámoltak éjszakai, a hegyről kiinduló fényjelenségekről, amelyek 2001. augusztus 15. után megélénkültek. Ezek a fényjelenségek az adatközlők szerint rendszerint Szűz Mária képét mutatják koronával, palástban.[34] A vakító fénysugarak eltakarják alakját a jelenséget látók elől. A visszaemlékezők között többen hangsúlyozták, hogy férfiak is látták a jelenséget, mintegy a hitelesebb emlékezést feltételezve róluk, ellensúlyozva a nők intenzívebb lelki életéből adódó esetleges túlzásokat. A természetfelettire, látomásra hangolt paraszti mentalitás, kulturális látásmód szemléletesen tükröződik a tardosi Mária-kegyhelyen lévő kápolnák alapításában.[35]

Hasonlóan bőséges a kegyhelyhez kötődő csodás gyógyulások történeteinek száma. A hegyoldalban 1990 és 1993 között rendszeresen felfakadt egy forrás a Mária-jelenés közelében. N. Katalin elbeszélése szerint a kegyhely pontos helyét megmutató kislány segítségével talált az elszennyeződött forrásra és kitisztította. A kislány által megjelölt helyen felfakadó vizet megtisztították, és hatalmas mélységet láttak benne. Az onnan származó vizet a gyógyulás reményében a faluba vitték és a legkülönbözőbb betegségek ellen használták. A visszaemlékezések szerint az innen származó víz gyógyította a vesekövet, a méhdaganatot, a magas vérnyomást és a szívbetegségeket is. A forrás mindaddig gazdagon adott vizet, míg egy alkalommal falubeli férfiak káromkodtak a hegyen, és ezután elapadt. A kegyhelyhez kötődő gyógyító jelleg magyarázza, hogy rendszeresen eltűnik a Mária-szoborhoz tartozó rózsafüzér, amelyet elvisznek a gyógyulást keresők. A forrás megjelenése tovább erősíti a párhuzamokat a tardosi Mária-kegyhely és több korábbi eredetű búcsújáróhely között. A források tisztelete szoros összefüggésben áll a kegyszobrok és kegyképek tiszteletével.[36] A csodaforrások kialakulása egyenes úton visszavezethető a vallásos népélet 18. századi újjáalakulására.[37] (Kemecsi Lajos)

> 1938 februárja vagy márciusa első napjai. Két gyerek, nem négy, akik látták, mit kért a Szűzanya. Hajnalban indultak a hóvirággal, eldobálták, az egyik anyja tüdőbajos volt, egy nő él Kanadában. Ezeket nem ismerem, mert én a lenti faluba nevelkedtem. Anyukámék jártak processzióba, körmenetbe. Mária-ünnepeken, májusban fehér ruhába öltözött lányok. Később a rendőrség zavarta őket, ezért idősebb asszonyok hajnalban mentek, mikor nem veszik észre őket.
>
> Itt egy szakadás történt. A tisztelendő urat mint embert szeretem, sokat tesz a faluért, de a lelkekért keveset.

[34] A látomásokban előforduló kép erősen emlékeztet a medjugorjei Szűz Máriáról szóló beszámolókra (vö. Kürti 1998, 178).

[35] Vö. Limbacher 2001a, 406, illetve Pócs 2006.

[36] Férfi, 2000, 172.

[37] Férfi, 2000, 175.

Én elmegyek a faluból. Két éve Medjugorjéban voltam egy hétig. Nekem a szívem oda vágy. De sírnak az asszonyok: – Ne hagyjál itt minket, Kati, mert ki marad nekünk.

A pap mondja a magáét, de nem értenek neki. Mindig visznek virágot. Kertből. Az asszonyok is hoznak. Szegfűt vettem most.

A kápolna mellett laktam. Ott van az én családi házam, csak el kellett, hogy menjek, mert az örökségem ott van. A vőmmel összevesztem, nyolcszor költöztem.

Tizenkét évvel ezelőtt a szobában takarítottam, és hallom a hangot. – Amit kértem ötven évvel ezelőtt, az érvényes. Ki az, aki mondja?

A 90-es évekbe hívtak a keresztény pártba. Én nem nagyon jártam oda, csak a nagymamával fáért. A nagymama 90 évesen mesélte, de nem tudta pontosan.

Mikor a pap a hegyre jött, azt mondta: – Miért nem jelent meg a Szűzanya a kocsma előtt? Ott közelebb lett volna. Na de mondjon egy helyet, ahol ott jelent meg!

A szobában hallottam, mit kért a Szűzanya. Annak idején a szülők tiltották a gyerekeket. Hogy hallgattunk róla. De nem volt így, csendőrök jártak akkor Tarjánból. Ketten nagy fényességet láttak a Gorba-tetőről. Lehívatták a gyerekeket. Azután tettek oda a fára szentképeket, üvegezetteket is. Virágot. Itt folyton folyvást mennek. Az úton is látszik, hogy járnak. Erős férfiak is járnak. Megyek feltöltődni – mondják. (Tardos, Komárom-Esztergom megye)[38]

Német halott is van ott. Annál imádkoztam. Azóta voltak Pécsről, Németországból is. Egy asszony anyjának a kezén daganatok voltak. Egyszer a templomból kijövet kért tőlem vizet, amivel főzne is. Az orvosok már nem tudtak. Vasárnap elmegyünk autóval vízért. Reggel hatkor indulás, át a Dunán komppal. Drégelyhont, Csitár nem közel. Szombaton délután jött, hogy hoz üveget. A lánya, Ildikó hét éves volt, most 19. Ő fürdött meg az anyja, meg a másik testvére fürdött. A kislányka megjelent mikor fürdött egy hölgy és mondta: – Ne menjetek olyan messzire, fakasztok nektek vizet a Gorba-tetőn. Ezután vezetett a kislány a hegyre. A Szűzanya előttünk járt – én akkor még nem láttam, azóta láttam sokszor. A kislány azt mondta, hogy a Szűzanya azt mondta, almafa van ott, – az nem lehetséges. Odaérünk, olyan pocsolyaféle volt, kettő. Az egyikük hozott két darab 20 literes marmonkannát. A Renával találkoztunk, aki jött az erdőből, ahol fáért volt. Onnan ugyan nem hoztok vizet, mert száraz. Én mondom neki: – Adj egy üveget, neked is hozunk. Kupakkal mertem a kannába a vizet. Azt mondta a kislány: – Arrébb ne menj, mert abban a gödörben már a pokol van. Látom. – Ildikó, mit látsz Te a vízben? – Én megkóstoltam, hogy lehet, hogy nem jó víz. Hanem a Sátán csinálta. (Tardos, Komárom-Esztergom megye)[39]

Nekem a dolgom az, hogy beszéljek, és azt tegyem, amit mond. Én odafigyelek, amit mond. Az igazi hely ott van, ahol a fa. S én gondoltam, keresek pénzt. De én nem tudok pénzt elfogadni. Úgyhogy Icukának szóltam, mert én nem tudok németül. S

[38] Kemecsi Lajos gyűjtése, 2001. november 9.
[39] Kemecsi Lajos gyűjtése, 2002. február 24.

hogy elmegyünk az ismerősökhöz. Idejött többször a testvérivel, a Nelli, az itt volt tavaly. Gondja nincs, és mégis úgy leépült, mer a férje meghalt tavaly. S ő nem tudta a lelkétől elengedni. S felmentünk olyan november vége, elég hideg volt. S a temetői Szűzanyát, akiről beszéltem, mert ami az tárgy, és ő egy fenség, őt felvittük. Nem tudom, mit fogok csinálni, ő segítsen, felvittem. Szépen kidíszítettük a kőkápolnába. És akkor engem az Úr szólított : – Gyere a régi templomba! Gondoltam, hogy megyek busszal, s ha megkérem a sofőrt, megáll a tetőn, de én nem tudtam, hogy négy kilométer úgy befelé. Mondtam, hogy én ide megyek, kész a virágom is. Két csokor volt itt. Egyiket a Jézusnak. És ott nyolc kereszt van körbe, és egy belül, ahol az oltár. És nem függ rajta Jézus, mert már nincs is ott. És nekem így tetszik. – Uram, én ezt nem tudom megcsinálni. – Nem mész te sehova. Mert aki hív, az én vagyok. Egy kicsikét én visszahőköltem, és az Úr mondta, hogy szólíts, és én veled megyek. Szólíts, és én alászállok. Ilyen szépen mondta. Nyolcvanra hisznek nekem itt a faluba, nyolcvan, amit beszélek. Ne higgyenek nekem egy százalékot se, kell, hogy higgyenek nekem ők. Van, aki hisz. És vittem tálcát, és tettem, ahogy mondta az Úr. És senki ne érintse a másnak a kenyerét. Mindenki maga vegye el. És igen megszenteltem a kezeimet, és nézek föl arra a keresztre, ami belül van a szentélybe és látom az Urat. Csupa vér, és ami megint csak kék szem. Néz rám. Én mondom: – Uram, mondtad, szólítsalak, és szólítalak, szállj alá. Amikor ő alászáll, ugye a koronától még csurgott a vér az arcán. Nagyon megrázott engem, de nem volt idő, hogy én most féljek vagy valamit csináljak, mert az Úr alászállt abba a minutumba. És én már megsemmisültem. Nem tudom hogy mit csináltam. Csak utána mondták, hogy soha olyan misét nem láttam, nem hallottam, mikor Te voltál ott. Én nem tudom, hol voltam, mert én nem érzékeltem magam. Csak amikor kifelé mentem volna, ők elvitték az ostyájukat, én is, és ittuk rá a bort, ahogy az Úr mondta. Három kortyot Atya, Fiú és Szentléleknek, és én szenteltem, amikor kifelé megyek, megszenteltem, hogy: Atya, Fiú, Szentlélek, szenteltvízzel. Én nem tudom, mit beszéltem. Nem én beszéltem, hanem az Úr. Engem kiragad ebből az időből. Én már most sem tudom. Ha kérdezik ott a Gorbán, hány éves vagyok, olyan számokat mondok nekik. Mert nem tudom. Most már nem tudom. Talán tíz évvel ezelőttig tudtam, de egy ideje már nem ebbe az időbe élek. Megmondom, hogy miért nem. És megszólalt bennem az Úr. Már nem a kereszten, már bennem volt, hogy ne locsold fölfelé a vizet. Mert hiába locsolod, visszaszáll. Ilyen picike felhő kerekedett fölötte, ugye nincs teteje. És ő permetezett a felhőből, gyönyörű volt, édes Istenem, köszönöm, annyira örültünk. Csak egyszer van talán az életbe ilyen lehetőség. Én tudom. Nyolc osztályt végeztem. De sose azokat válassza az Úr, ki gőgösködik, hogy hány diplomája van. Van egy ének, nagyon szereti az Úr, és arra odafigyel, és teljesíti, ha kérek valamit. Azon nyomban. Mikor tojás alakú jég esett, és én meg letérdeltem, na akkor volt ott a Szűzanya. Mi meg néztük: – De gyönyörű ez a napcsoda! Mert a napból ilyen fénynyaláb, fénysugár jött a Jutka kertjébe. Én kacsintottam neki – mert ő a többiekkel akart menni –, hogy ne menjen, úgy éreztem, hogy a Szűzanya jön. Nincs olyan, hogy kevésbé hiszek, mert vagy hiszek, vagy nem, mert erősen állok a lábamon vagy nem, mert a szél el fogja őket sodorni, mert fog jönni rövidesen. Mert ez már meg van nekünk mondva pláne. Hogy mi lesz a dolgom, azt is tudom.

Mert a Szűzanya üzenete. Van egy látnok. Tegnap volt itt. És úgy sírt a Gorbán. Mert úgy volt, hogy egy éve jön. És egy éve hordta gyermekét. Most már két éve. Mi már beszélgetünk így telefonon, hogy mit mond a Szűzanya. Kimentünk, hogy jobban lássuk a napcsodát. Mindig lejjebb mentünk. Úgyhogy bejött a kertbe az a nyaláb. Mi gyönyörködtünk, amíg le nem ment a nap. Bemegyünk, édes Istenem! Eszembe sem volt olyasmi. Ott áll a Szűzanya. Ő bent várt, amíg bejövök. Jutka nem látta, én igen. A kék köntösében, a világoskékben, ami ott van azon a kicsi Szűzanyán. Így állt ott, én meg persze, hogy leborultam földig, meg a Jutka is. Zokogni kezdtünk. Azt mondta nekem, hogy: – Amiket szoktam ott énekelni a Gorbán, hogy rég nem énekeltem. Énekeld el nekem. Én zokogva énekeltem, Jutka is zokogva sírt. Hát ezért megtisztelte a Szűzanya az ő házát, hogy odajött. Azt mondta a Szűzanya: – Eljöttem meglátogatni titeket, mert két igaz lélek van. Ha egy igaztalan is van a csoportba, a Szűzanya jön akkor is azért, de azonnal távozik, itt fenn is úgy van. Ezért mondtam én, Lajos, hogy megnézem, kivel megyek fel, mert én nem bírok úgy menni, mert a lábaim már nem épek, nem olyanok, mint amilyennek kellene lenni, de nem baj, Szűzanya erről tud. De mégis fölértem, és le is, úgy nem éreztem, mer a Kati mondta, hogy: – Kati néni, én majd segítek, hogy fel tudjon jönni, mert ugye már két éve hordja. Ezt láttam a tévébe, hogy megszületett egy gyermek ott a Szentföldön, de milyen ez a vallás, ilyen zsidóféle vallás, amelyik nem hisz, mer van kétféle zsidó vallás, mint többféle katolikus is, van aki hisz, van aki nem. Mér, a katolikusok se mind hisznek. No, és ott született most egy gyermek, mutatta a tévé, most egy hónapja, hogy jött a barátnőm szólni, az a Magdi, aki ott a kápolnát csináltatta a férjével, na jó, a férjével csináltattam – na jó van – az mondta, hogy: – Kati, nem nézted a tévét. Mondtam: – Na én nem tudom, mit akarsz, hogy mire gondolsz, de néztem, hogy megszületett egy gyermek szakállal, el akarták vinni az orvosok, hogy megnézik, hogy ez különös jelenség, ezt ő olvasta az újságba, én meg a tévébe láttam. Valahol Angliában, olyan szigeteken egy gyermek 7 foggal született mostanában, mert azt hallottam én is, vagy láttam, de nem mutatták a gyermeket. Azt se tudja a Magdi, két centi szakálla van. Na most ez az Antikrisztus, ez löki ki majd a pápát, ott van a könyv, nem csak találom ki.

De az Úr olyan burkoltan elmondja nekem, mi lesz a dolgom. Azt kint mondta meg Ausztriában, mikor ott voltam, mer ott különös volt az a három napom. Akkor nagyon mérges volt az Úr, kiabált, és akkor most ez a gyermek, amelyik tegnap itt, hogy: – Kati néni... Merhogy mondom, mér nem gyötté Györökre, merhogy Veszprém Györökhöz közelebb van, mint Tardosra kijönni. Hogy a Szűzanya, ő akart, megmondta, hogy jön, telefonba mondta, de hogy a Szűzanya megállította: – Nem, Tardosra kell felmenni a hegyre. Most így vitte szegénykém a hasát, mert ilyen nagy hasa van, hát hogy... Próbálja meg, Kati néni, hátha azért kellett jönnöm, hogy a maga keze. Mer ahogy én a telefonba beszéltem, elkezd nevetni, aszmondja, hogy: – Kati néni, ahogy beszél, a hangja, a hangjára reagál a gyermek, akkor fordult fejjel le. – Jézus Mária – mondom –, Katikám, hát én nem tudom, hallja, hallja hát, persze, hogy hallja, ahogy beszélek. És épp tegnap mondom: – Gyere, próbálom, megpróbálom, és én két hátat éreztem, lent oldalt. Itt volt az a férje, mondom: – Há nem tudom, én, én inkább két hátat éreznék, de, mondom, nekem az Úr mondott egy számot, nem is tu-

dom, hogy el-e mondjam, nincs sok már. Mondom, Katika – mer má orvosokhoz ő járt egy évig, úgyhogy most már se munkahelye, se semmilye nincsen, ott hagyta abba, mer azt mondták rá is, hogy nincs esze – na mondom, Katika, vagy vállalod ezt, aztán már a férjének is mondtam, hogy ő úgy veszi, láttam, jól veszi, vigyáz rá, hogy baja ne történjen, mer ő lesz a fény gyermeke. És hogy ő látta, látta látomásba, amikor a Szűzanya vezetett egy kis fiúcskát hozzá, hogy ez lesz a tied, ezt neked kell világra hoznod, ő lesz a fény gyermeke, ő vezet a sötétségbe bennetek majd az új földre. Na most nagyon készül már az új föld, igen, csak előbb jön egy rázás, mer az emberek még mindig csak élik a dolgaikat, a napi munkával elfoglalva asziszik, örökké élnek. Hát az kellene talán, amin én mentem át ott Ausztriába, akkor éreztem a kiszolgáltatottságok legmélyebb részét is, hogy sírni tudtam csak, beszélni nem. És ... Ja, ugrálok megint...

Amikor Jutkánál a Szűzanyának minden éneket elénekeltem zokogva, és akkor eltűnt, de soká volt, vagy egy órát. Hátha olyan van ... mer van, amikor eltűnik, de van, amikor köszön, mer azon az éjszakán is volt ott gonosz is, majd meg fogom mutatni, hogy néz ki. Mer a Katika mondta, meg a férje, hogy: – Kati néni, vigye ki, legyen szíves, ezt a képet! Há mondom: – Hova? – A sufniba tegye. Há – mondom – jó van, még vártam a Lajosra, hogy még megmutatom, aztán eltűntetem, mer nagyon rossz nézni rá. Mer egy pici gyerek formájába van, és éjjel nem volt ott semmilyen gyerek, és a keze meg lóg, és az asszony a táskát fogja, és azt köll ide behúzni, mer ő nem bírja azt a kegyelmet, ami itt van, s a Szűzanya jelenlétét se. Hát én meg nem tudtam, hogy húzni köll, mer a Péter hozta ezeket a képeket, ilyen picike, azon a laptopon vagy minek mondják, hogy: – Gyere Katika, megnézzük. Itt néztük, földön ülve. Én meg nem tudtam, hogy kint az ő titkárnője vagy kije neki, jobbkeze, hát jóvan mondom neki, lehet a jobbkezed, tudod mire – gondoltam, mer a szomszédasszony látta, hogy húzták be ketten azt az asszonyt, Ildinek híják, maj meg fogom mutatni azt is, mer ott van a képen. És, hogy nem akart, hogy mért nem akart hozzád menni az az asszony? Hát mondom, tudom én, hát van, aki nem akar ide bejönni, és úgy tudom, hogy ő a gonosz, annak meg is mondom: – Távozzatok innen! Mehetnek, ahova akarnak, mindegy, hogy honnan jöttek, nem érdekel. Hanem az érdekel engem, akik igazak. (Tardos, Komárom-Esztergom megye)[40]

Mer itt most nincs pap. Meghalt. És üzenet van a Szűza... a Jézustól, igen. De én már Atyától is kaptam üzenetet a temetőbe rá vonatkozólag, mer ő volt az, aki mindig aszondta, hogy: – Katika, mér mászkál ott a tetőn, templomba járok, hogy minek megyek még oda, hogy álmaimat hajszoljam. Gondoltam, nem vagyok én úgy kipihenve, minden gond az enyém volt, hogy én az álmaimat hajszoljam. – Áá – mondom, – tisztelendő úr, magas magának, mer nem hiszi el a Fatimát, nem hiszi el a Lourdes-t.

Na most ezt fogom elolvasni, ebből csak egyet, így csinálta meg az üzenetbe, ahogy volt, hát most minden szóra figyeljen. Ezt üzente a Szűzanya, akkor, mikor ott sírtak mindnyájan abba az üdülőbe:

[40] Kemecsi Lajos gyűjtése, 2007. szeptember 16.

Ezer áldás és fény kísérje útját, lelke lassan megkönnyebbül, révbe ér, felvállalt feladatát teljesítette, hála és dicsőség érte. Szeretetemmel átölelem, és nem engedem bántani őt. Ő nagyon tiszta ember, de a társadalom kitaszítja. Elvégezte feladatát, pihenésre szorul, figyeljen egészségére, melegítse fázó tagjait. Áldott ember, nagy szíve van. Hálásak vagyunk minden megtett lépéséért, amit a mi érdekünkbe tett. Hálásak vagyunk, amit a jövő érdekébe tett. Hálásak vagyunk, amit a hazáért és a lelkek megmentéséért tett. Áldott fény kíséri útját, és ragyogja be orcáját. Ave Marija.

Csak ez a Kati nem értette, hogy mér ír itt mindenhol emberről... Itt is, hogy Ave Marija, így soha nem szokott elköszönni, de én tudtam, mer itt van valahol a gyászjelentés. „Köszönöm, hogy követtétek hívásomat!" Vagy hogy: „Köszönöm, hogy figyeltetek rám!" „Köszönöm, hogy eljöttetek föl!" Ezeket akkor is megköszönte, azon az éjszakán, amikor velem, mutatta azt a rózsafüzért, abba a sötétbe fehér ruhába volt, és nagyon szépen láttam őt, mer én elragadtatásba – azt is fogom mutatni mindjárt, mer a képek itt vannak – aztán itt van majd a jövőről, amit kell, nagyon erős.

Ő hallotta, és mondta nekem telefonba azonnal, mondta, Szűzanya megkérte, hogy mondja el, mer tényleg nekem a kezeim meg a lábaim hidegek, amióta kinn voltam Ausztriába, mert ahogy én gyógyítottan azt a... 45 éve fekszik egy néni, nyolcvankét éves, és ugye hát az nem kis feladat, az a többi is, ott volt a bácsi, hát nem fogok csak beszélni, hanem akkor mutatom, azt hiszem.

És azt mondta az a Kati meg a férje, hogy: – Várjon, Kati néni, ne menjen, ott a bükkfáknál, amikor fölérünk a Szűzanyához, ott jé de sok fehér ruhás van itt, várjunk, hadd menjenek. Én nem, de ők igen, ők látnokok. A Szűzanyát én szokom látni, hát persze. Ez a kisfiú, az 3 évvel ezelőtt följött, minden haja szálából csurgott a víz, csupa víz volt az inge szegénykémnek, és itt ezt a ködöt, ott nem volt köd, a Szűzanya jelenléte fehér köd, és utána így néz ki a táj. Amikor jön be, erre jön be, az angyalsereg kíséri. Gyönyörű látvány. És itt vagyok én elragadtatásban, azon az éjszakán, itt van a név, hát akkor nem voltunk háromszázan, de háromszázan voltunk utánna, és ez ölég jó kép a lenti izéről, de már akkor, akkor már itt látható a világos rész, ez a rész, amikor már jön, amikor már én érzékelem, de itt még nagyon picike, s itt már nézik a fejemet is, és még valami, maj mindjá mutatom ... itt a fejemet közelről vették le, mer hogy valaki beszélt bennem, és itt látnak egy fejet, a fülemet vették izé nagyító alá ... És itt a Jézus lába, mielőtt még tenne valamit, mer mindjár mutatom a testét, mer ez az Erika kivette csak a lábát. Így néz ki az Úr lába és ez az igazi, ahogy hívták, hogy Krisztus-papucs. És ott van még a minta is rajta, ha nagyító lenne, úgy jobban lehetne. Na ez is a Szűzanya jelenléte. Ott angyal lehet. Mer itt három angyal van. És még a fejénél is látok. Na most itt a víz. És azt mondják ezek is, ez engem kísér. Ja, erről a kisfiúról ne felejtsünk beszélni. De itt van a gyerek, piros szemmel, és ott nem volt gyerek, és az ő keze táskát fog, akkor hogy van ott gyerek, és egyáltalán nem volt ott gyerek, és ez a gonosz, ez ami benne van, itt kimutatta a Szűzanya magát úgy, hogy nekünk.

Jött ide egy szerzetes, 50 évig volt Lasanettébe, ahol a jelenés volt a három gyereknek, és ezt adta, az Istenanya rendjének szabályzatát, ami négy pillér, a földnek a

négy pillére, és azt mondja: – Már csak hárman vagyunk. És ahogy én beszéltem magamról, hogy misét tartottam ott fenn, és akkor ő rácsapott így a lábaira – azért kellene most misét mondanom, ma, – és így rácsapott a pap, nyolcvan valamennyi éves, és mind a hárman annyi, és a negyedik pillér hiányzott, de ők nem választhatnak pillért, amikor én beszéltem magamról, ő aztán így odacsapott: – Na akkor beszélgessünk! Itt volt a tanár, aki hozta, meg a felesége, tanárnő. És há mondom, beszélgessünk! Mi három órán keresztül beszélgettünk az égiekről, a Melkizedek rendről, és én annak a papja vagyok, mert amikor én mondtam, amikor misét tartottam ott, én már mentem ki, ahogy mondtam, az Úr, aztán permetezett lefelé, és én megyek annál a küszöbnél, hát nem nagy az a küszöb, akkor ha ott volt, biztos tudja, hogy csak egy ember tud kiférni. És így kellene köszönni egymásnak: – Jézust szeresse minden szív! – Úgy legyen! – a másik válasza.

És nagyon erős az a szabályzat különben, és az a pap gondolkodás nélkül nekem ezt itt hagyta, hogy maga a negyedik pillér, mer nem lehet három pillérrel a Föld, mer ha megjön egy földrengés (mer az fog bejönni), és akkor a négy pillérnek meg kell lennie. És azt mondja, ő úgy mondta, hogy a három pap, de mivel vasárnap van, szerintem nem aktuális a mai nap, mert misézni kell nekik, jóvan, hogy este, hát én meg este nem nagyon akarok sehova menni. A másik dolog, amit akarok mondani, ahogy én kifelé mentem volna, mint aki jó végzi dógát a Péterékhez ki, ja és egy kötést éreztünk, még kérdezi tőlem, hogy: – Érezted, Katka, te is? Hogy az Úr magához kötözött, mintha egy kötéllel, hát az Úr meg mink négyen voltunk összesen.

Ezér nem járok templomba, mer azt mondták, hogy cirkuszokat csinálok a Gorbán. Én nem csinálok cirkuszt, csak az biztos, hogy amikor a Magnifikátot éneklem, az a köszönő, ugye. És akkor utolsó versszaknál legalább fölrakom a kezeimet, hogy hát fogadják ezt nekem a hálám jeléül, hogy éneklem nekik föl az ég felé. Ezeket, meg más is volt, mer az a Ilus néni, akivel én jártam 30 évig föl a hegyre, az a Icuka a lánya, akinél voltam, no annak volt egy végakarata, jön két asszony, és azok előtt kijelenti, hogy imádkozzam érte.

És akkor elkezdte, és nagy szívfájdalom, hogy: – Jaj, Kati néni, hol szúrták meg az Úrnak a szívét? Hát mondom: – itt szúrták, és itt jött ki. Víz és vér. És mondom, hogy neki ott fáj, és hogy már majnem úgy érzi, ment orvostól orvosig, lefogyott 8 kilót két hét alatt, hogy orvosok nem találnak semmit, semmilyen röntgenen, ct-n, meg mit tudom én, hova küldték, és sehol nem találnak semmit. A lányok, azok nevettek, miket beszéltem, mer én beszéltem végig, és Icuka akarta írni, de ő két helyen dolgozott.

Nem elég, hogy csak mondom, de meg kell bánni, és az terített le engem a Gorbán, mer ott feküdtem a földön, mikor a német nő férjéért, mer én nem tudtam, hogy ő nem volt gyónni kis korától. Ott feküdtem a földön, és akkor láttam az Atyát, és láttam, hogy a férfi hogy megy föl fehér ruhába, és gyönyörű volt, és messzebbre zavartam az Erzsike lányát – a tatai Erzsike lánya 15 éves, és csak morgott ottan, hogy „fázok, fázok, fázok" – no de olyan szép volt ez, hogy ugye a német nőt kezdtem el gyógyítani, mer annyira, gondoltam, nem bírom levezetni, még olyan beteg. Remegett, sovány mint a bot, és csak ment és hiába szólítottam. Akkor szól nekem az Úr, hogy: – Hagyjad, elmegy egyedül. Mondom: – Eltéved. Ment Tata felé ez, kiabáltak rá, hogy

vissza. Visszajött, de úgy ment, mint aki alszik. A férjivel ment, mer nem tudta elengedni. No és nekem el kellett onnan vennem, és akkor ilyen piros jött be az arcba, ilyen szép piros. Jé, hát ez nem az a nő. Én megijedtem, és utána küldtem, és a gyónást csináltam, és félkör alakú, nagyon szép fehér, mint a márvány, félkör alak az égig ment, és a Kata messziről, olyan tíz méterről látta, azt megin oda szalad, hogy: – Katus néni, mit csinász? Mondom: – Már megin itt vagy, Kata? Már feküdtem a földön akkor. Mondom: – Hagyjál békén! Hagyjál békén! Hogy: – Katus néni, akarok mondani valamit: az égig ér egy nagyon szép oszlopszerű. És nézek föl, és édes Istenem, ott volt az Atya a trónon, azok a megbánt bűnök, gyöngyökké változtatta az Atya. Olyan mint a smaragd. Ilyen gyönyörű színek voltak a lábáig így, így, így. Az Atya lábáig, és az ember az meg fehér ruhába emelkedett föl abba az oszlop félkör alakúba, fel az égbe, és ott a trónon az Atya elé, ilyen szépen eléje állt, és akkor valamit mondtak, azt énnekem nem szabad volt meghallanom, nekem nem, és utána ő valamit kért, ő kérte, hogy hagy kérjen a feleségének valamit. Megengedte az Atya, így bólintott, hogy jó. Kérte a rózsát, hát ugye nem enyém volt a rózsa, az egyik rózsát, ami a temetői Szűzanyánál van, hogy azt adjuk a feleségnek. Sárga rózsa volt, és mimóza zöld helyett, és aranyszalag volt mind a hármon, úgyhogy kettő maradt a Szűzanyánál, és ennél a Szűzanyánál ami volt, az odaadtam a Nellinek, az asszonynak. És annak hulltak a könnyei néma sírásba a rózsára. Olyan gyönyörű volt az, hát azt kellett volna nagyon lefényképezni.

Éjjel fél egy volt, engem akartak vinni vacsorázni, mer én ott elterültem. Azér nekem nagy erőm elmegy ilyen esetekbe, mer nem csak sima, hogy fölmegyek a hegybe, meg legyövök a hegyről, ez csak olyan sétaszerű lenne, ebbe mondjuk nem fáradnék annyira bele, én ezekbe a dolgokba fáradok bele, ezekbe a misztikus dolgokba. Amikor a lányoknak mondtam, hogy jól vannak, mennek hazafelé. Reggel az egyik álmodott éjjel az apjával. Hát már nagyok persze, férjné vannak. Odajöttek éjjel fél egykor, amikor megtudták, hogy ott vagyok, oda Icukáékhoz.

No aztán, hogy mondja az apjuk: – Én nagyon jó helyen vagyok az Atya mellett. Mer nagyon szép volt, és azér a lánya kérdezte, hogy: – Hol vagy, nagyon szép vagy. Hát hogy: – Az Atya mellett. És hogy: – Menjetek az irodámba, nyissátok ki a széfet, van ott egy kő. Aztán ő elhívta ugye, két testvére van meg az anyja, meg annak a testvére. Kinyitotta azt az izét, ugye mind a négy szeme láttára, és ott volt a kő. Aztán a másik nap megin szólt nekem, hogy ő köszöni nekem, hogy olyan jó helyre került. Mer az gyónás, mer sokan halnak meg, el lehet képzelni, hogy nem tud erről. Azér mondom el, hogy egy picikét igazodjunk. A másik, hogy én mér mondtam ki a Melkizedeket. Nem véletlenül, amikor kifelé mentem, mer már harmadszor vagy hányadszor kezdem el mondani, a templomból, az Úr szólt nekem, Jézus, hogy: – Menj vissza, csókold meg az oltárt! – Uram, én mér csókoljam meg, hiszen én nem vagyok pap, azt pap szokta". És azt mondja, no most: – Pap vagy mától Melkizedek rendjéből, most és mindörökre!" Megálltam, itthon is úgy beszélgettem vele, hogy: – Uram, én nem értem ezt a dógot, hogyan mer itt is ír a Szűzanya: „ember, ember" és ez a Katinak is magas, hogy mér ír embert, őneki se mondja soha, hogy ember. Majd elolvasom, hogy ember, ja még egy üzenet volt másnap, hogy hazajöttem, hogy „Jó asszony,

ember a talpán." – ennyi. Nevetett a Kati is, meg én is nevettem, hogy a Szűzanya jól üzeni, ember a talpán, jó asszony ember a talpán, jó, ez igen és aztán a nagypénteket még el ne felejtsem, meg a kisfiúról, ahol volt, ez volt a napcsoda. Várták a napcsodát ezen az éjszakán, ezér jöttek, hogy a hajnalt lássuk, na jött eső, mer én nem kértem, hogy lássuk a napot, mer mér köll ez, mér kell ez, bótba megyünk, és kérünk, na most ezt akarom látni, télleg ez mutatvány vagy cirkuszba való. Mint ahogy engem elküldött a férjem annak idején, mer elzavart otthonról, hogy mehetek cirkuszba mutatványosnak, mer amikor én kínáltam valakit, hogy öntöttem bort vagy bármit, akkor mindig több lett a üvegbe. És akkor megijedtek, a nagymama is, persze az is mondta: – Nem szabad mindig, hát annyira pazarló vagy. – Hát jóvan – mondom – az a maga dóga, maga ne adjon senkinek." Mindig összejöttem, Isten nyugosztalja, már mind ott van. És ez jött be, először ez a fehérség, a fele nép fehérnek látta, így, én meg ilyennek, a fele nép rózsaszínnek látta. És rózsaszínbe vótunk. Közénk jött ez a szép köd, rózsaszín ködbe vótunk mindnyájan ott a tetőn, és ezt mi nem láttuk, és azt a Margitot, akitől maj most fogom megáldani, azzal az olajjal, amit a Jézus köntöséből sikerült kapnom, Margit által, mer ő Fatimába volt, mint szerzetes. És ez nagyon érdekes, mer abba a körbe, ami a kék, ott vannak a védő angyalok, Szent Mihálytól kezdve. Azt ez a szerzetesnő mondta nekem, hogy: – Katika, tudod milyen körök ezek a kicsik itt benn? Mondom: – nem tudom. Hát egyszer levittem hozzá, gyógyítani mentem, csak nekem magas volt, 50 évig volt Fatimában. És most megin csak én tudom, nekem szólt ez a Kati általi üzenet is, hogy csak a Kati néni tudja ezt a gyermeket valahogyan világra segíteni. De hát nem tudom hogyan, mer jó most nem szült meg, mer én tudom a dátumot. Mondom: – Picit várjá még, má nem soká, még egy picikét. Na most, hogy „a Kati néni keze által kell a fénynek előjönni, ami majd vezetni fogja az új világba az embereket." Nomármost ez igen, mer az új világ eljön, de nem símán, mer annak nincs oka félni, aki hisz. Mer nekem az lesz a dolgom.

Nem tudom, mit beszélek, mer én akkor elragadtatásba voltam azon az éjszakán. Olyan egész nyugalom van akkor rajtam. Na, és a Németországba az úgy volt, hogy én a nénit gyógyítottam, aztán akkor már éreztem, hogy nagyon kezdek kiüresedni már így belülről, a lelkem már, nincs semmi tartásom már. Hazajöttem, és az Erik csak annyit tudott kérdezni, hogy: – Kati néni, oké minden? Én leültem, de nem ültem egy percet, ugortam föl, mondom: – Jaj, én megyek aludni, slaffen – mondom. Én már éreztem, hogy hoppá, itt halál lesz. Gyorsan levetettem a ruhámat, de gyorsan, és fölvettem a hálóinget. De amikor a halál jött, akkor én megpróbáltam menekülni, hát emberi ész, mindenki fél attól, én is. És akkor így leestem a földre, nem volt ott a szobában senki, sötét volt, hogy – jóvan akkor leojtsuk a villanyt, feküdjön le Kati néni. Jóvan, de nem ment le a cukrom, meg semmi.

– Hogy úgyis lefekszik, Kati néni – mondja Icuka, és akkor lefeküdtem. És ahogy éreztem, Icuka is ráérzett, gyorsan jött be, és: – Mi van Kati néni? Én már nem beszéltem, gyorsan hozta: – Erik, hozd gyorsan a vérnyomásmérőt! Gyorsan rátették a kezemre, és már semmi érték. Középső érték jött ki, az volt 38 vagy 34, nem tudom. De a két érték, a fölső s az alsó, semmi nem volt. Éppen az, hogy sem itt, sem sehol nem lehetett pulzust sehol. Hideg voltam, kinyúltam, úgy egyenesbe. Levette Icuka a há-

lóinget, rám adott egy másikat, de az is csupa víz. Három nap és három éjjel odaát voltam, láttam, hogy tálalnak, mer én is segítettem, koszorús kis angyalkák, azok nem voltak tiszta fehérbe, de arrébb néztem, és ott volt a trón, és láttam zenekart. Jaj, Istenem, és tálaltunk, hosszú, a végét nem láttam az asztalnak, fehér terítőt raktunk, meg úgy rakosgattunk valamit, de nem olyant, mint a földi, és mindenki kommunikált, nem beszélgettünk, akkor is tudtuk a gondolatból, hogy mit köll csinálnom, és hova köll mit tennem. És ez volt három nap, három éjjel, azt tudom, hogy én nem beszéltem semmit, nem ettem, nem ittam semmit, és hát ugye vécére se kellett mennem, mer hát minek, csak kinyúlva voltam, ők meg hagytak, persze hogy tudtam, ha körbe fújtak, arra tudtam, hogy „mi ez itten", hát fújás, há büdös volt a izzadság attól. Akkor, de meg kellett ezt is, át kellett mennem a kiszolgáltatottság, hogy mikor haldoklik egy ember, mennyire ki van szolgáltatva azoknak, akik körülötte vannak. Hát ugye a lányok voltak: – Kati néni, vasszer? Ja, vasszer – gondótam–, de nem mondtam semmit, nem tudtam beszélni, nem kő semmi vasszer, enni se semmi, higgyétek, jaj, Istenem, undorodtam az ételt, ha megmutattak. Nem.

Hanem úgy fordultam meg, mer azt éreztem, hogy az Úr átalakította a testemet: kicsi lett a kezem, egészen pici, a lábaim is, és amikor a lelkemnél dolgozott, nagyon érdekesen dolgozott soká. Mindent éreztem, minden porcikámat éreztem, hogy hozza rendbe. Olyan nagyon szépen rendbe hozta, hogy a szív nekem nem így szokott verni, ahogy most, ilyen finoman, olyan különbség van, mint egy falióra, és egy nagyon finom járású karóra, női karóra, ami finoman. Úgy megy az én szívem most. És próbáltam a cukromat mérni, na most mondom, az érdekes vót: LO, az annyi, hogy nem mérhető. Na szúrok megin, mer van mérőm, és nézem, hogy mér nem mérhető, há hogy jön ez a vér, milyen ez a vér? Világos lett a vérem, és fele víz, olyan sárgás víz, mint Jézusnak, amikor odaszúrtak, és átment. Ezen a felén jött a víz és vér, és ezér tudom. Én nem mondhatok olyanokat, amin nem mentem át, csak így. És akkor azt mondta az Úr: – Mától nem gyógyítsz senkit! Mer kiüresítetted magad. Amit itt olvastam. Amit a Szűzanya százszor megköszön, és gyönyörű szavakkal, és tegnap fönn a Katika is sírt, hogy: – Nem tudom, Kati néni, megin csak mondja a Szűzanya, hogy... Néz rám, mondom neki: – Szomorú az a Szűzanya? – Én nem tudom, Kati néni, nem a szobrot fogom nézni, Szűzanya itt van úgyis, és itt van, aszondja, megin mondjam a Kati néninek, mondjam azt, hogy, amit ő múltkor mondott. Gyógyítani nem szabad már, jönnek ide, de nem tehetem, hanem az Úr azt mondta nekem, Jézus, hogy: – Ez az olaj az én olajam. Ezzel áldd meg az embereket, mer ezáltal gyógyulnak meg, és a lelket is áldom.

Mer engem ott szégyelltek. Namármost szégyelltek a szüleim, apukám nem, ő azt mondta, ő mindig tudta, hogy ő sziklára építette a házát. És a pap jött őt gyóntatni, mikor apukám feküdt, mivel soha nem látott ott, mivel anyukám az úgy csak, hogy: – Milyen hülyeségeket beszélsz te állandóan, legyé olyan, mint régen vótá. Nekem 25 évig nem kellett beszélnem, de akkor is hallottam az Úr hangját, én kicsi kortól, így születtem, és megkérdeztem, amikor mondta a Melkizedek papot, hogy mér vagyok én férfi. És amikor én esküt tettem Márianosztrán az engesztelő nővérek közé, voltunk heten, négy férfi, nem, három férfi és négy nő, a pap néz rám, hogy: – Jaj, Iste-

nem. Mondom: – Mi baja van? Mer már a gyertya a kezembe van, a fogadalom itt, csak a név nem stimmelt, hogy: – Maga nem férfi? Há nem, oltár előtt álltunk már, és a tömeg ott volt, tele volt a templom emberekkel. – Há most micsináljak? – Mér, mi a baj, tisztelendő úr? – Hát hogy itt Jozefát van írva, és az meg férfi. Jozafát – majd Jozefát völgyében találkozunk, ott lesz a találkozóhely. És érdekes dolgokat mondok, de hát ez így van, mer tudok rolluk, meg van osztva velem. Az Úr megosztja velem ezeket a dolgokat, azér tudom, és én nem akkor fogantam, hogy amikor a szüleim együtt voltak, hanem. Mer mondtam: – Magyarázd meg Uram, nem értem, hogy: Azér vet ki ez a világ, mer nem e világból való vagy. Hát ott van leírva, mer aztán írni kezdtem, legalább ennyit, ha mást nem is aztán. – De – mondom – Hogyan hogy nem vagyok e világból való? – Úgy, hogy nem akkor teremtődtél, amiko. – Hogyan? Olyan szépen megmagyarázta: – Hanem az Atyám akaratából. Egy egészen más időpontba. Hát ugye tudomásul vettem: – Köszönöm, Uram, hogy tájékoztattá, most már akkor nem tiltakozom az ellen, hogy férfinevet kaptam a fogadalmamnál, nem baj, jó az nekem, a Jozafát is, mindegy nekem, Jozefa vagy Jozafát. Mindegy mer a nőket – maga is tudja – nem tekintették, még most sem a zsidóknál, kicsit kirekesztik így, mer csak a férfi volt az. És ezért a Jozafát volt az, hát így van nekem a rendi nevem, mindenhol a Jozafát írom. Hogy a férfinév, mer ezér a Melkizedek-rend, meg ezek a rendek, az Istenanya rendje, mert ezek a négy pillér, mert ugye a Melkizedek-rend, az volt az első rend, Ábrahám tanítója a Melkizedek papja volt, talán biztos tudja. Na és az az ősi tudás, mer azoknál megvan a tudás, mer én honnan venném ezeket? Nyolc osztályig nem tanítottak minket ilyenre, még a pap se tudja.

Jaj, én Ilus néninél nem fejeztem be, hogy én ültem a padon, mondtam az öt szent sebet, olvasva, és akkor hogy egy pontba néztem, kezdtem így nézni egy pontba, nem a Ilus nénire, így följebb egy picive, Icus meg szembe álltak meg a többiek, ott körbe állták, mielőtt vitték a gödörbe Ilus nénit. És én aztán mondtam kedvesen, azt tudom, arra még emlékszek, hogy: – Igen, atyám, – ilyen szépen mondtam ott. Egy tized vót elmondva, meg két szem, ott fogtam, és mondtam: – Igen, Atyám, és kezdtem más nyelveken, más nyelven beszélni. Icuka próbálta kivenni, hogy: – Jaj, Istenem, most a Kati néni nem tudja a rózsafüzért. És hogy körülbelül két hosszú mondatot megin mondtam az atyának. És ezt mondtam a Gorbán is, és ezeket a más nyelvek. Ez az angyalok nyelve. No most tudni kell, hogy van énnekem egy mondatom, amit odaírtam, csak már talán az idő lekoptatta. Most vagy vállalom azt, hogy igen engem kinevetnek. És ezér a köszönet, de nekem ez a köszönet felér, hát nem egy élettel, de egy nagyon hosszú folyamattal, és ezt nem adom fel, senkiért sem a világon.

Megmondom, most éjjel, mikor fönn voltunk, hogy láttam így fehér ruhába, fogta így a rózsafüzért. A rózsafüzérnél ne ilyen kicsire gondolj. Minden ruházatot tudni kell: a Karmel-hegyi, az is kék palást, de inkább a bordót használta, és fehér ruha. A Segítőnél a világoskék köntöse van. Gorbán most már nemcsak én láttam, meg egy tatabányai Kati, hanem most már látták többen: ebbe a fölső irányba, ahogy ülünk a padon, fölső irányba, néztük mi a Katival, hogy: – Jaj, de gyönyörű, ott a Szűzanya! És egy kicsit messzebb volt, de mégis láttuk, hogy hogy van kihímezve ilyen szélesen arannyal a fehér ruha. Tiszta fehér volt ott már rajta, és királynőibe, és korona. De a

ruha, így a köntöse, ahogy van szélességbe 10 centi aranyszállal vót kihímezve. Azt az angyalok hímzik, nem emberi kéz van ott sehol sem.

Itt, ebbe a házba, én csak úgy hallom, mintha itt ő lakna, lehet, hogy nem jut most eszembe, de inkább a Györökön, ott nagyon láttam, és azér sírtunk, hogy mi kint lessük azt a fényt. Alakot láttam, fehéret, és följebb vót ő, lebegett, nem a koronánál volt, de nem a fán. Őneki lebegése van. Akkor is lebegett, de ők szegénkéim nem tudták. Ő nem a fán űt, vagy valami ilyesmi, nem. Ők a Karmel-hegyibe, igen, igen. A Karmel-hegyibe, és én ezér kerestem a Karmel-hegyi képet, amit sikerült is. A Ilus nénitől volt a kép, amit most a lány elvitt, hogy: – Kati néni, megcsináltatom, és azt a kápolnát ő rendezi, meg a pénzt. (Tardos, Komárom-Esztergom megye)[41]

KISTAPOLCSÁNY, Nyitrai járás, Szlovákia

Valami nagy földesúr ment a Kocina-patak mentén. Egy helyen a lovak két lábra álltak, s nem akartak tovább menni. Nagy fényesség volt előttük az úton, attól féltek. A kocsis észrevette, hogy ez valami jelenés, és nem mert odaütni. Egy gyönyörű nő állt ott. Ám az úr leugrott a kocsiról, és kétszer rávágott az ostorral a nő arcára. Azon nyomban megbénult, meghalt. S ettől a pillanattól kezdve a tapolcsányi Szűzanya arcán megjelent a két ostorcsapás nyoma. (Kistapolcsány, Nyitrai járás, Szlovákia)[42]

TILD, Nyitrai járás, Szlovákia[43]

A *tildi búcsújáróhely* már csak történeti értelemben, a visszaemlékezésekben jelenik meg. A tildi Mária-jelenések emléke az idősebbek körében még manapság is él.[44] E búcsújárások eredeti rétege (Szűz Mária megjelenése egy kislány előtt Tild határában) a lourdes-i jelenések hatásától aligha függetleníthető. Az a tildi kislány, aki előtt a hagyomány szerint Szűz Mária megjelent, Verebélyen még manapság is él. A jelenés híre ez esetben is viharos gyorsasággal terjedt el a vidék katolikussága körében, s a jelenés helyszínéül szolgáló tisztást és a máig is meglévő körtefát zarándokok sokasága kereste fel az 1930-as évek első felében. Csakhamar legendakör is formálódni kezdett körülötte: a jelenések narratívumai mellett felbukkant a télidőben kivirágzó szent fa motívuma, sőt egy álomlátás nyomán

41 Kemecsi Lajos gyűjtése, 2008. január 26.

42 Bálint–Barna 1994, 264–265. Lásd még Magyar 2002, 189.

43 Magyar Zoltán összeállítása.

44 A tildi Mária-jelenésről említést tesz Manga János is (Manga 1962, 359).

tényleges ásatások is történtek annak érdekében, hogy a jelenések közelében feltárják annak a középkori kolostornak a maradványait, amely valaha állítólag e helyen létezett. A tildi körtefához irányuló búcsújárások azonban két-három év prosperitását követően fokozatosan elhaltak. (Magyar Zoltán)

Jártak oda vasárnap öregasszonyok, mentek vasárnap délután. És egy lány vót, akinek megjelent a Szűzmária. Matila. Hát az beszélte mindig, hogy megjelent a Szűzmária. Én ott nem vótam. (Aha, Nyitrai járás, Szlovákia)[45]

Hát kérem, szépen, valószínű, hogy nem sok igaz van benne, de hát ugye ami a mondákat illeti: vót egy illető nőszemély, leány, Verebélyen van mostan, de hát persze tildi volt, és hát ugye minálunk úgy mondták így palócosan, hogy őrözték a libákot. Ugye jártak a libalegelőre a libákkal, ott vót az én anyám is, én csak nyolc éves voltam, meghalt a mama, tőle ugye nem tudom eztet, de tudom, hogy ő is ott vót, amikor történt a dolog. Ott van egy vadkörtefa még most is, és hát állítólag megjelent a Szűz Mária ott a fán. És hát állítólag a Matildka, úgy hívták azt e leánt, aszondja: – Hát látja a Szűz Máriát! Fölkapták ezt az ügyet, és osztán jártak ide, imádkoztak. Annyi nép járt ide, hogy a falu közepén már a kutakban nem vót víz. Amit megittak. (Tild, Nyitrai járás, Szlovákia)[46]

Állítólag ott volt egy templom. Ástak ott, hogy egy óriási gödröt kiástak, hogy a templom romjait megtalálják, de nem találtak semmit. Állítólag a Szűz Mária mondta úgy, hogy azt a templomot ki köll ásni. És akkor ástak ott rengeteget. (Tild, Nyitrai járás, Szlovákia)[47]

Tilden volt egy csoda. Oda a harmincas évekbe jártak egy ilyen vadkörtefához imádkozni. Úgyhogy volt, amikor Mohin keresztül, ezt is csak úgy hallottam a nagymamáméktul, hogy volt, amikor ötven-hatvan nép is ment, zászlókkal mentek Tildre. Hát a lánka mindig látta a Szűz Mária, de az emberek nem. (Mohi, Lévai járás, Szlovákia)[48]

Úgy hallottam, hogy virágzott a körtefa. És odajártak népek sokan, hogy elmennek. De sokan nem hittek benne. De most is megvan az a tildi. Azt mondták, hogy megjelent egyszer a Szűzanya, és virágzik mindig este a körtefa. Jártak oda sokan, mondták, hogy látják, látták – de vótak, akik nem hittek abban. (Nagycétény, Nyitrai járás, Szlovákia)[49]

[45] 83 éves nő, Magyar Zoltán és Varga Norbert gyűjtése, 2007.
[46] 68 éves férfi, Magyar Zoltán és Varga Norbert gyűjtése, 2007.
[47] 68 éves férfi, Magyar Zoltán és Varga Norbert gyűjtése, 2007.
[48] 67 éves nő, Magyar Zoltán és Varga Norbert gyűjtése, 2007.
[49] 85 éves férfi, Magyar Zoltán és Varga Norbert gyűjtése, 2007.

ZSITVAÚJFALU, Nyitrai járás, Szlovákia[50]

Az újabb keletű *zsitvaújfalui* búcsújáróhely máig osztatlan népszerűségnek örvend. Tilddel ellentétben egyházi támogatásra lelt, sőt mára kápolna is épült az ottani szentkút mellett. Eredeti rétege e vallásos tradícióknak Szűz Mária megjelenése, amely a szentkúttal kapcsolatos folklórelemekkel él együtt.[51] A forrás betömhetetlenségéről, a szent hely megsértőiről szóló narratív hagyományok kiegészültek a csodás gyógyulások különböző eseteivel, sőt a hagyománykör viszonylag újabb keletű rétegeként már a vándorló kegyszobor csodájáról is említést tettek. (Magyar Zoltán)

> Verebély és Kálaz közt van Újfalu. Tőlünk is járnak oda búcsúba. Olyan erdőcskeféle, hogy majdnem Csatkához hasonló, és Boldogasszonra ott mindig búcsú van. Egy fán jelentődött meg ott valakinek, a fán látta meg a Szűzanyát, és akkor erről osztén olyan hasznos búcsújáróhelynek ismerték el. (Nyitracsehi, Nyitrai járás, Szlovákia)[52]

> Hát ott jelentkezett a Szűzanya. Ott van egy nagyon nagy fa, az alatt van egy kútyika. És ott kiáradt a víz, és most oda járunk búcsúra. (Kálaz, Nyitrai járás, Szlovákia)[53]

> Kútyika az Újfalun van, egy szentkút. És hogy ott Mária megjelent valakinek. És az a forrás vót a jele, hogy a Mária megjelentődött. De hát az má régi időbe vót. (Aha, Nyitrai járás, Szlovákia)[54]

BÉNY, Érsekújvári járás, Szlovákia)[55]

A *bényi Szentkút* búcsújáró helyének történeti előzményeit illetően az írott források hiányában csak feltevésekre hagyatkozhatunk, a helyi alapítási hagyományok egyike (a Szent László általi vízfakasztás) mindenesetre azt sejteti, hogy középkori gyökerekkel bíró kultuszhelyről beszélhetünk. A Szentkutat felkereső hívek számára az utóbbi száz évben a fő inspirációt a helyi Mária-jelenések híre, valamint a forrás vizének különleges voltába vetett hit adta meg. A Szentkút vizét gyógyító erejűnek tartják, és csodás gyógyulások eseteit említik vele összefüggésben, s Bény kapcsán kivált hangsúlyosan jelenik meg az a narratív motívum, miszerint a forrás

[50] Magyar Zoltán összeállítása.
[51] Magyar 2002, 187.
[52] 79 éves nő, Magyar Zoltán és Varga Norbert gyűjtése, 2007.
[53] 85 éves nő, Magyar Zoltán és Varga Norbert gyűjtése, 2007.
[54] 90 éves nő, Magyar Zoltán és Varga Norbert gyűjtése, 2007.
[55] Magyar Zoltán összeállítása.

betömhetetlen, másnapra mindig kiforrja magát, valamint, hogy isteni büntetés sújtja azt az önkényeskedő személyt, aki fel kívánja számolni a kutat (megbetegszik valamely családtagja, a trágyát fuvarozó ökrök elpusztulnak).[56]

A bényi (szentkúti) búcsújárásokat a 20. század elején a helyi egyház és a helyi plébános, Novák József Lajos is felkarolta,[57] s az 1910-es években már kápolna is állt a forrás mellett. E fakápolna ugyan 1925-ben leégett, de a környező falvak lakói hamarosan új kápolnát építettek, amit 1928-ban szenteltek fel a Lourdes-i Szűzanya tiszteletére. A bényi Szentkút azóta is a Garam mente és az Alsó-Ipoly mente katolikus népének, népi vallásosságának legfőbb központja,[58] s évente három alkalommal, pünkösd hétfőjén, Nagyboldogasszony napján és Kisboldogasszony ünnepén szabadtéri istentisztelettel egybekötött népes búcsúk tartatnak mellette. (Magyar Zoltán)

Szűz Mária

1927-ben történt, hogy Varjú Valér édesanyjával ment a szőlőbe. Az erdő közepén megállt, és egy pontra nézett az erdő északi része felé. Az édesanyja rászólt: – Mí nem gyűsz, mit nízű? De ő továbbra is csak állt, és nézett arra a helyre. Az édesanyja türelmetlenül rászólt: – Mit bámúsz, mí nem gyűsz má? Akkor ő azt mondta: – Ollyan szíp asszony áll itt, szíp fehír ruhába, kík pántlíka is van a derekán, meg gyöngy a kezíbe! A leány nem akart menni, az édesanyja kérdezte: – Te látod az asszonyt? A lány válaszolt, hogy látja. Az édesanyja nem látott semmit, ezért még mérgesebben rászólt. A kislány erre azt mondta: – Jaj, már nem látom! Elmentek Kuti Pál plébánoshoz és elmondták, hogy mi történt. A plébános többször is kihallgatta a leányt, aki mindig ugyanazt mondta. A kisleánynak több látomása nem volt. (Bény, Érsekújvári járás, Szlovákia)[59]

Azt valamikor az öregek beszélték, hogy hogyan vót ottan. Hogy kislány őrizte ja libákot, aztán akkor az erdőbe meg ment föl, és ottan úgy mondják, hogy Zsellérerdő. Arra ottan. Hogy aztán az látta, hogy mit tudom, a Szűzanya megjelent. (Kisgyarmat, Érsekújvári járás, Szlovákia)[60]

Azt mondták a libapásztorok, hogy elszakította az olvasóját [a leány]: – Ott a Mária, ott! De senki nem látta! Én nem tudom, én ezt is csak a mamától hallottam. Mer

56 Erre a zsitvaújfalui szentkút, a kőhidgyarmati Kistata, valamint a földrajzilag ugyancsak közeli kürt-ciglédi kegyhely kapcsán is látunk példát: Danczi 1999; Liszka 2000, 43–48.

57 Novák 1913.

58 Lásd Csókás 1995; 2004. A Mária-jelenésekről rövid ideig ugyancsak népszerűvé vált bernecebaráti Nemes-hegyről lásd Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattára 2459/4. 10. – Mészáros József gyűjtése, 1951; Manga 1962, 359–360; Erdélyi 1994, 74.

59 Csókás 2005, 91–92.

60 80 éves férfi, Magyar Zoltán gyűjtése, 2006.

nem a mi korunkból való, hanem csak amit az anyósomtul ezt hallottam... (Kisgyarmat, Érsekújvári járás, Szlovákia)[61]

A Szentkút legendája az, hogy a Mária-képit látta meg benne valaki. A kút vizében. És ennek a tiszteletire épült ott egy kis kápolna és körül keresztút. (Kőhídgyarmat, Érsekújvári járás, Szlovákia)[62]

A forrásban fürdő Szűz Mária

A hagyomány azt tanítja, hogy itt jelent meg egyszer a Szűz Mária, aki néha még most is megfürdik a kútban, mert az arra járók gyakran hallják, hogy a mély vízben valaki lubickol. (Bény, Érsekújvári járás, Szlovákia)[63]

Idejár a Szűz Mária minden hónapba fürönnyi. Hogy azt látták többen. Hát, hogy igaz-e vót, ilyen legenda. (Bény, Érsekújvári járás, Szlovákia)[64]

Én emlékszek, hogy vót itt egy főnök. Annak vót egy fogadott fia, meg lyánya. [...] Állomásfőnök vót, Duseknek híták. [...] És, és ez a lyánka sivakodott, hogy: – Jaj, de szép galambok fürönnek a kútba! Hogy az látta a kútba a galambokot, hogy fürödtek. Hát osztán így mondta ezt, többen hallottuk akkorjába, hogy fürödtek a galambok a kútba. [...] Lent abba a mély kútba. Lent a kútba. [...] Így, akkorjába mondták, hogy többen ilyen gyerekek látták a galambokot fürönnyi a kútba. [...] Hogy a Szűz Mária ott vót. [...] Hogy a Szűz Mária a kútba vót. Hogy ott vót. Hát, így, akkor így mondták, én csak így tudom. Hogy ott vót a Szűz Mária, hogy a galambok ott fürödtek körülötte. Hát, hogy igaz-e vót, nem-e, én nem vótam ott, de így beszéték akkor. (Bény, Érsekújvári járás, Szlovákia)[65]

A bényi Szentkút csillaga

A bényi, hát az szent hel, no. Az úgy lehet szent hel, hogy Mária... jártunk fiatal korunkba is, minden szombaton mentünk gyalog. Hát a Mária Pozbárú... no itt van Pozbán is egy. És azér valami van a dologba, mer erre én mindig láttam még fiatalkoromba, hogy fényesség ment a pozbai kápolnától le a bényi szent helre, a bényi Máriácskához. Inné járt olyan fényesség mindig az idejibe. Olyan estefelé, olyan 5 óra tájba jött, meg má mikor hankalodott. A bényi Szentkúthó. A bényi Szentkút csillaga. (Bart, Érsekújvári járás, Szlovákia)[66]

[61] 75 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 2006.
[62] 76 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 2007.
[63] Novák 1913, 61.
[64] 89 éves nő, Hála József gyűjtése, 1996; Hála 2006, 193.
[65] 91 éves nő, Hála József gyűjtése, 1996; Hála 2006, 193.
[66] 96 éves nő, Magyar Zoltán és Varga Norbert gyűjtése, 2007.

Én nem vótam itthon, de hát akkor emlegették, hogy egy fehér ruhás asszony integetett a libapásztorok felé, hogy menjenek hozzá. De oszt megijedtek, elmentek. Hát osztan sokan mondták, hogy én is láttam, én is láttam! Hogy oszt mit láttak? Megmerevedtek az asszonyok. Úgyhogy akinek ilyen látomása vót, az kimerevedett.

Kik voltak ezek név szerint? Kik látták? Élnek még ezek az asszonyok?

A jányok, azok élnek, az asszonyok, azok elmentek má innen lakni. Meg oszt csúfóták iket, meg minden.

Élnek még, akik látták?

Én nem tudom, hogy azok élnek-e. De asszonyok, azok még élnek, de szóval nem is mondanak róla semmit. Mert tiltották. De azért jártak ki oda az emberek. Tésáról egy jány, az sokat járt ide, de oszt aszondják, hogy úgy vitték haza, meg úgy hozták ide mindig, hogy ki vót merevedve. Két-három ember a vállán hozta.

Ott egy kápolnát is építettek, ugye?

Igen, igen.

Ez ott van Józsi bácsiék fölött, ugye az a Nemes-hegy?

Ő is azt mondja, hogy sokszor egy fehér ruhás asszony mindig gyün be a kertjébe neki.

Mikor mondta ezt?

Egyik nap is mondta. Mostanába. De mondom: – Idehallgass, akkor mi lehet az? Ő nem tudja, aszondja, gyün a kertbe, mezítláb, fehér ruhába, megáll, oszt akkor szépen az ablakja mellett elmegy. Hát, hogy mi az, vagy ki az, nem tudni.

Itt a faluban elhitték, hogy az Szűz Mária volt?

Hát, ki elhitte, ki nem hitte, nem tudom.

Kimentek, kijártak a falubeliek is a Nemes-hegyre?

Ki. Sokan vótak, gyüttek búcsújárók. Gyüttek ide sokan.

Máshonnan is jöttek?

Máshonnan is, mindenünnen. Édesanyám, szegény, ketten mentek ki a szomszédasszonyunkkal. Osztan egyszer aszondja a szomszédasszonyunk, aszondja: – Örzsi, mit látsz te, aszondja, abba a képbe? Aszondja: – Én nem látok semmit. – Na gyere ide az én helemre! Aszondja: – Én most se látok semmit. – Akkor gyerünk haza! Aszondja: – Mié? – Azér – aszondja –, amikor jöttek az úton, mondta, egy ember nézett rám, olyan fekete nagy szemei vótak. Hát az nem az Úrjézus vót? Engem ide többet ne híjál, én nem jövök!

A kápolnát ki építette?

Hát, így asszonyok, ugye. Nem a falu, az asszonyok, akik kijártak.

Mostanában kijárnak-e még oda?

Má nem nagyon járnak. Nem. Na osztán édesapám... mer a testvérje, vaslába vót neki az egyik, a másik testvére meg kiment Amerikába. Úgyhogy négyen vótak testvérek, oszt így szétszóródtak e. Gyön, oszt azér rabsickodott azér a vaslábával is. Gyött, oszt mikor meglátták egymást, mindég így nevettek egymásra. Osztán leűt, ott kint, ahol laktunk. – Na, aszondja, nem vótál vadásznyi? – Hallod, az anyja hét erre-arra, – aszondja, káromkodott, tudod, aszondja: – Kimentem a Nemes-hegyre, van az a

bukor, hát mit látok, egy fejetlen ember szaladozik ott! Osztan édesanyám meg aszondja, nekem nem szót semmit: – Ha te megláttad a derekát, én meg láttam a fejit! Osztan aszondja: – Nekem beszélhetnek, ott, aszondja, boszorka van vagy ördög! Ott nem Isten van vagy az Úrjézus. Oszt édesapám, azt tudom, hogy négy szál gyertyát kűdött a Nemes-hegyre. Négy szál gyertyát vett a bótba, kikűdte a Nemes-hegyre. (Bernecebaráti, Nógrád megye)[67]

MÁTRAVEREBÉLY-SZENTKÚT, Nógrád megye[68]

A palóc térségben a legkorábbról (1290) ismert, nagy vonzáskörű, immár nemzeti kegyhely. A hagyomány szerint Szent László a harcokban elcsigázott híveinek, Szűz Mária intésére itt fakasztott forrást. Eleségért való buzgó imádságával pedig egy falkányi vadnak a közeli erdőkből való felbukkanását eszközölte ki. A 18. századtól különféle szerzőktől megjelent Szentkút-történetek rendre tartalmazták a kegyhely eredetlegendáit, csodás élményeit, történéseit. Legnépszerűbbé talán Varga Lajos búcsúvezető és énekszerző szentember *A mátraverebélyi szentkúti völgy lilioma* című műve vált, amelyben az elődök munkája mellett fölhasználta a korabeli folklórt is.[69] (Limbacher Gábor)

A verebélyi pásztor születésétől fogva néma gyermekével együtt őrizte a csordát itt az erdőben és a völgy füves lapályán. A gyermek megszomjazott. Elmaradt kissé apjától és vizet keresett. Egyszerre egy fa lombjai között megjelent neki a Boldogságos Szűz, karján a kis Jézussal, és egy lópata alakú mélyedésben felcsillanó forrásvízre mutatott. A fiú lehajolt, ivott és utána nyomban atyja után kiáltott. Az apa alig akart hinni füleinek, és álmélkodva kérdezte fiától: – Mi történt veled? Mire a fiú örömtől sugárzó arccal felelte: – Egy csodás szépségű és jóságos arcú asszonyt láttam az imént, kis gyermekkel a karján, aki egy forrásra mutatott. Ittam ebből a forrásból, és nyomban tudtam beszélni."[70]

A szentkút vizében sokáig aranykereszt volt látható. Egy régi írás tanúsága szerint, ha e vízbe tiszta lelkű jámbor személy belenézett, abban tündöklő aranykeresztet látott. Történt, hogy egy feslett erkölcsű, romlott nő vetődött Szentkúthoz. Törvénytelen gyermekét a szent vízben mosogatta, s ettől kezdve az aranykeresztet senki többé nem látta. Ámbár e történetet többektől hallottam elbeszélni, én mégsem akartam ezt elhinni. Kételkedésem akkor oszlott el, midőn megtudtam, hogy az Üdvözítőről nevezett ferencrendiek főnöke, Nagy Jánosnak előterjesztésére a szent kútban feltűnő

67 79 éves nő, Hála József gyűjtése, 1990.
68 Lengyel Ágnes és Limbacher Gábor összeállítása.
69 Limbacher 2002, 161–164; 2003, 43–46.
70 Roznik 1939, 26; idézi Manga 1962, 363.

Kegytemplom, gyóntatóudvar, rendház és kápolna. Mátraverebély-Szentkúton, 2009. Nagyszombat. Limbacher Gábor felvétele.

A kegytemplom oltárai és az eredetlegendákat ábrázoló mennyezet, Mátraverebély-Szentkúton, 2009. Magyarok Nagyasszonya ünnepe. Limbacher Gábor felvétele.

A kegyszobor a szeptemberi Mária-ünnepek alkalmával, Mátraverebély-Szentkúton, 2008. szeptember 28. Limbacher Gábor felvétele.

aranykereszt, s a csodálatos gyógyulások alapos megvizsgálása után XI. Kelemen pápa Őszentsége, 1700-ban teljes búcsút engedélyezett Nagyboldogasszony vigíliájára, a szentkúti zarándokok számára. [...] Boldogemlékezetű apám, Almásy János, ki Heves megye alispánja volt, miután sokaktól hallotta a szentkúti aranykeresztet, bár ő jámbor lelkű ember volt, mégis vizsgálatot rendelt el e dologban. Hiteles tanúk vallották, hogy igenis ők látták a keresztet, látták, mert akkor is ott voltak, midőn a rossz nő gyermekét mosogatván először megszűnt a kereszt ragyogása, utóbb maga a kereszt is eltűnt. A ragyogást a szentkút mögötti hársfa tövében vették ismét észre.

Atyám, végére akarván járni a dolognak, Maconkáról embereket hivatott, s azokkal ásatott a hársfa tövében. Mikor egy embermagasságnyira leástak, kőkeresztre bukkantak a munkások. E kőkeresztet atyám örök emlékezet okán a hársfába csinált vágásba illesztette bele, mely hársfa tövében a keresztet találták. Én saját szemeimmel láttam a fában e keresztet, tehát amit elmondtam az igaz.[71]

1701-ben, Nagyboldogasszony vigíliáján, az esti órákban, az összegyűlt ezrekre menő zarándoksereg szokás szerint égő gyertyákkal imádkozva, énekelve körmenetet tartott. Egyszerre nagy fényesség támadt Szentkút felett, és a fényességben trónon ülve, karján a kis Jézussal, megjelent a Boldogságos Szent Szűz. A zarándokok ezrei látták. Önkéntelenül térdre hullottak, és egyszerre kiáltották: – Üdvözlégy, szép Szűz Mária![72]

1720-ban két szentkúti remete, Zakariás Mihály és Maák János, délután 4 óra tájban, Nagyboldogasszony ünnepe előtt szokásuk szerint végezték a zsolozsmát a kőkápolnában. Egyszerre a Szentkút felől népes kórus gyönyörű éneke hallatszott. Oly szép volt ez az ének, hogy alig tudták az imádságot befejezni. Örvendezve siettek a Szentkúthoz, hogy lássák, kik énekeltek oly elragadóan. Meglepődtek, mert csak egy-két zarándokot láttak. Kérdésükre, hogy hová lettek, akik oly szépen énekeltek, azt a választ kapták, hogy az éneket nagy álmélkodással ők is hallották, de senkit sem láttak. A remeték még napok múlva is boldogan mondogatták: – Bizonyára itt vagyon a mennyország kapuja![73]

71 Benkovics Mihály 1735-től Szentkúton szolgáló ciszterci szerzetest idézi Palkó–Orbán 2000, 31–32. Lukovits Márton kisterenyei plébános feljegyzései szerint (1714) egy aranykereszt volt itt látható a kútban, de ez a kereszt egy maconkai ember elbeszélése szerint a forrásból a közeli hársfa alá szállt, amikor egy tisztátalan asszony gyermekét a vízben megmosni akarta (Szentmihályi 1797; idézi Manga 1962, 363).

72 Szentmihályi Mihályt idézi Palkó–Orbán 2000, 31–32. Nemes Krakószki Erzsébet, nemes Fitsór István hites társa mondta el később, hogy leánykorában milyen látomása volt a szentkútnál. 1701-ben Nagyboldogasszony böjtje napján este, szokás szerint a tüzek mellett énekeltek a búcsúsok, amikor a kút felett felhőben nagy fényesség támadt, és a fényességben egy nyitva levő nagy ajtót lehetett látni, s akik közelebb jelen voltak, látták, hogy Szűz Mária trónusán ülve a kis Jézust tartja karján (Szentmihályi 1797, 46; idézi Manga 1962, 365).

73 Palkó–Orbán 2000, 33.

SZURDOKPÜSPÖKI, Heves megye[74]

Szurdokpüspöki határában a 18. század előtt működött Szentkereszt remeteség részben írásos emlékéhez a helyi hagyományban hozzákapcsolódik az adott határrészen ma is megtalálható forrás, a *Szentkereszt kútja*, amelyben egykor „keresztet lehetett látni". A forrás közelében álló kis kápolna, a *kút*tal és az egykori kegyhely-jelleggel összefüggő Mária-jelenés emlékét őrzi. Itt valamikor egy fiatalasszony a kút vizében mosta ki gyermeke pelenkáját. A Szűzanya e szentségtelenítés miatt szállt el innen Szentkútra, Mátraverebélybe. Ahol megpihent, felépítették a *káponkát*. (Limbacher Gábor)

> [Az 1950-60-as években] mán mondták neki, akinek a földjén áll a kápolna, hogy szedje szét. De azt mondja: – Hogy szedném szét, amikor a Szűzanya ideszállt! Innét indult el tovább. [...] Aki [a múlt század második felében] a fődnek a gazdája vót, Ferencnek hítták, Szent Ferenc szobrot akart odatennyi, oszt nem hatták. Akkor mondták a falubeli emberek, hogy ők még a kalapjukat sem emelik meg neki [Szent Ferencnek]. Ott a Mária pihent meg, oda Mária szobor kell. Oszt azé lett ott. [75]

> [1971-ben egy akkor 39 éves asszony – elmondása szerint – gyógyíthatatlan tüdőrákban szenvedett, és még utoljára Szentkútra kívánkozott:] ...hogy meggyovónjak, utoljára megáldozzak, mer most már úgy érzem, hogy meghalok. És amikor elvittek engemet a Szentkúthoz, meggyovóntam, megáldoztam. Mikor én hármat léptem körülbelül az oltártól, akkor egy nő megállott a bal oldalamon, a bal kezét a mellemre tette, a jobbot a hátamra. És így rakta körbe a kezét, a kezéből ilyen sugár alakba jött a testembe a melegség. Én meg szemléltem, azt a nőt, hogy ki lehet, hogy mikor most vettem magamhoz az Úrjézust az Oltáriszentségbe, és nem enged a helyemre, hogy én eltársalogjak az Úrjézussal. Ekkor az asszony, az az egyszerű ruhába öltözött asszony kibontakozott, és úgy láttam a Szűzanyát, mint ahogy a hasznosi kápolnába van. Rózsaszín ruha van rajta, meg kék palást. Oszt énnékem akkor elállt minden gondolkozásom. Gyönyörű vót, nem is lehet aztat egy ilyen bűnös szájával kimondani, hogy milyen szép vót. [...] Én meg ott álltam, mint akinek leragadt a lába, nem bírtam menni. Csak vártam, hogy most mi lesz? Akkor az őrangyalom engem karon fogott, de nem láttam azt, csak gondolom, csak énériztem, hogy karon fogtak és oda irányítottak, ahova ők akartak. És vezettek hátra a Fájdalmas Szűzanyához.[76] Mikor odaértem a Szűzanyához, hát láttam, hogy a testvérem ott térdepel egyedül, ott imádkozott. Vége lett a szentmisének, fölmentünk a templom padlására, oszt ott virrasztottunk, imádkoztunk. Mondom neki, hogy mi történt velem az este a szentmisén. Azt mondja, hogy én tudom, mert ő is látta a Szűzanyát. [77]

[74] Lengyel Ágnes és Limbacher Gábor összeállítása.
[75] Lengyel–Limbacher 1997, 13–14.
[76] oltárhoz
[77] Lengyel–Limbacher 1997, 14–15.

BÁSTI-HEGY, Losonci és Rimaszombati járás, Szlovákia[78]

E helyi jelentőségű kultuszhely eredete a múlt homályába vész, bár valószínűleg nem régebbi száz évesnél: valamikor a 20. század elején keletkezhetett.[79] Jelentősége igazából az új országhatárok felállításával növekedett meg: azóta sokan inkább e helyi, s egyébiránt is Mátraverebély-Szentkútra emlékeztető kultuszhelyet részesítették előnyben. Eredethagyományaiban (és valószínűleg tényleges eredetében is) e hely a nógrádi Szentkút filiációjának tekinthető.[80] A Mária-jelenések helyszíneként elhíresült forrás, amely mellé utóbb két kicsi kápolna épült, Vecseklőhöz közel, de még az egyházasbásti határban, a Lőrince-patak szurdokában, az erdő mélyén található.[81] Ez a tulajdonképpeni helyszíne a medvesaljai nép (mára már elsősorban az idősebbek) ájtatos zarándoklatainak.[82] E hagyományok Szűz Mária itteni megjelenése, a forrás vizének gyógyító tulajdonsága, valamint egyéb, transzcendens jelek köré szerveződnek. Az eredethagyomány legelterjedtebb szövegváltozata egy, az állatait ott legeltető pásztor néma gyerekéhez társítja a hely első csodáját. (Magyar Zoltán)

Szűz Mária

Az én unokám elment a hajnácskői mamájával, elvitte magával. Meg onnan a szomszéd gyerekek, elmentek hárman az asszonyokval. Ahogy mentek oda ki búcsúval, mer imádkozva mennek oda ki. Osztán akkor a három kislány már szaladt előre az úton, mer van oda ki út. Mondták nekik, hogy: – Menjetek, nem messze van már az a kápolna, majd meglátjátok! Oszt ment is a három kislány, szaladták má, ők nagy örömvel mentek, hogy má odaérnek a kápolnához. Osztán ahogy mentek, hát így ódalra e, vót ott vagy három olyan nagy fa. Oszt ahogy úgy mentek ott az úton, oszt ott állott a Mária. Tiszta kék ruhában, kék szalag vót a derekán. De ők nagyon megijedtek, azt gondolták, hogy valami erdész... vagy ki tudja, hogy ki lehet, ki állhat ott. A három kislány nagyon megijedt, osztán visszaszaladt a népekhez. Mondták nekik, hogy: – Mi baj van, mért szaladtok? Aszondták, hogy ők ott láttak egy asszonyt, oszt onnan nézte őköt. Ahogy oszt magyarázták a kislányok, hogy kék ruhája vót, fehér szallag vót a derekán, hosszú ruhában, meg fátyolja vót, előre vót neki téve a fátyol, oszt akkor az arcát nem látta egészen, ahogy kellett vóna. Hát hogy osztán ez is igaz vót, nem vót... ez mostanában, valami három éve történt. (Dobfenek, Rimaszombati járás, Szlovákia)[83]

78 Magyar Zoltán és Limbacher Gábor összeállítása.

79 A környékbeliek e kultuszhellyel kapcsolatos hagyományait Barna Gábor külön tanulmányban összefoglalta: Barna 1985.

80 Bálint–Barna 1994, 261. Lásd még Lourdes hatását, melyre egyebek mellett két dobfeneki adatközlőnk által említett „kékruhás" Mária megjelenése utal.

81 Barna 1985, 163.

82 A helyhez fűződő legendák közül néhányat már Barna Gábor is közölt: Barna 1985, 164–167.

83 Magyar Zoltán gyűjtése.

Ott vót egy ember, ott őrzötte a juhot. Osztán mikor őrzötte a juhot, meglátott egy nagyon szép alakot. Egy nagyon szép alakot meglátott. Osztán másnap is meglátta. Másnap is meglátta. Meglátta egy hétig mindig. Oszt akkor megjelent neki a Mária, oszt aszondta neki: – No, fiam, mától fogva imádkozzál! – aszondta neki. Osztán aszondta neki: – No, itt fiam, ez a juh, hajtsd be oda abba – olan kis árokféle vót –, hajtsd be oda, fiam, oszt majd ott megitatod! Oszt nagy szárazság vót, oszt egy csöpp víz se vót benne. Oszt mire odahajtotta a juhát, a juh mind odaszaladt, osztán akkor víz vót benne. Oszt attó fogva tartják ezt az egyház, a básti erdőbe ezt a búcsút. Oszt azótától az ott is van. (Péterfala, Rimaszombati járás, Szlovákia)[84]

Én úgy hallottam, hogy valamikor, réges régen a másik ódalon a hegynek juhot őriztek. Osztán hát ahogy a juhász délkor megállott a juhával, hát odaesett a nézési. Arra az ódalra. Hát ott látta Máriát. Oszt akkor ő, mikor elmúlt a Mária, de ő nem szólt semmit, mikor elmúlt a Mária, akkor ő abból a fából faragott ott, a fából, aki odatette. Mert a víz, a kút rögtön ott lett. Alatta. A fa tövinél már akkor folyt a víz, mikor odament. Oszt azt is kiásta, hát én is vótam má ott, oszt ugye innen menőnk minden esztendőbe, szoktak oda menni imádkozni. (Péterfala, Rimaszombati járás, Szlovákia)[85]

Én meg úgy hallottam, én is az öregektől, mert én gondoztam vagy tíz évig körülbelül azt a kápolnát odakint. De én akkor úgy hallottam, hogy egy pásztorember elvitte, hogy menjen fel vízért, ahol megyen a patak, ahol ered a patak, majd onnan hozzon neki vizet. Hát oszt ment a gyerek, ment, oszt valaki meg elébe állt, hogy ne menjen tovább. Hogy kaparja meg a helyet, ahol fel is fakadt a víz. Ott kaparja meg a helyet! – Hát ki vagy te – aszondja. De nem szólt semmit, csak: – Kapard meg a helyet, kisfiam! Megkaparta, oszt víz fakadt. Aszondja: – No, igyál belőle, mosdjál meg! Mert látni nem látott. No osztán mikor már látott, aszondja: – No, látol, kisfiam? – Látok. Ki maga? Aszondja: – Én vagyok a Szeplőtelen Fogantatás – így mondta. – De tudod, azt kívánom az apádtól, még ebből vigyél neki vizet, de azt kívánom az apádtól, aki kűdött vizér, hogy nekem ide egy kis kápolnát állítson! – Hát én szegény ember vagyok – mikor mondta a gyerek az apjának –, miből állítsak? Hát a feleségének vót egy kis Mária-szobor, ő meg pacsikból csinált ollyan kis házat neki. (Egyházasbást, Rimaszombati járás, Szlovákia)[86]

Itt a Básti-hegybe is azt mondják, megjelent. Hát igaz-e, már régen ott van az a szobor, de úgy mondták, hogy ott is megjelent. Mer a Mária mindig ollyan erdőségbe jelent meg. Meg a Szentkútnál is. A néma gyerek vót az apjával bojtár. Őrzöttek már juhot vagy mit e, aztán a gyerek meglátta a Máriát, oszt megszólalt. Osztán az apjának meg kiabált. Az apja meg gondolta, hogy nem az ő fia, mert az övé néma. Hát oszt

[84] 76 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1998; Magyar 2006a, 114.
[85] 83 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1998; Magyar 2006a, 114.
[86] 76 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1998; Magyar 2006a, 114–115.

mikor közelebb ment hozzá, már elhitte, hogy hát izé. Oszt mondta, hogy megjelent a Mária. Van is ott kút is, ahol megjelent. Ahol a kút van, ott jelent meg Mária. (Tajti, Rimaszombati járás, Szlovákia)[87]

Megjelent ott a Mária, úgy hallottam. Ezt is csak úgy hallottam, hogy egy kislány elment a szüleivel oda aratnyi valahova ki a határba. Oszt eltévedt a kisjány a szüleitű, osztán nem tanálták a szülei, keresték, kiabáltak mindenütt a kisjánnak, hogy: – Gyere elé, hol vagy! – keresték, má még a népek is mentek ki az erdőbe, keresték a kislányt. Oszt akkor a kislányt meg a Mária letette oda egy kút mellé. Oszt akkor kérdezték má a szülei is, meg a népek, hogy: – Hogy gyöttél ide a kúthó vagy mért gyöttél ide? Aszondta, hogy őt egy néni hozta ide a karján. Hogy ki vót az a néni, ő nem tudja, de kék ruhája vót, osztán ő úgy mondta, hogy a Mária. Ha igaz vót, így beszélték, na. Azért épült oda kápolnácska. Szoktak oda járni ki nagyobb ünnepeken. (Dobfenek, Rimaszombati járás, Szlovákia)[88]

Ott volt egy pásztor kint, a nyájat őrizte, oszt vót neki kisfia, nem látott, vak kisfiú vót, és mondta az anyja, hogy menjen, vigye ki az ebédet az apjának. Ő már körülbelül tudta, hogy merre kell menni, mert meg volt szokva, hogy hol tereli a nyájat az apja. Aztán kiment, s hát hogy nem látott rendesen, megbotlott. Odament az apja, ott vót nem messze, s mondta neki: – Nem baj, kisfiam, hogy kiment az étel, majd eszek este – mer a gyerek odafogott siratni, hogy most már nem lesz mit enni az apjának. – Menjél, mosakodjál meg! Oszt ment, ott vót olyan tócsa, amit kitúrtak a disznók vagy mit tudom én. Hát oszt ahogy megbotlott, visszafelé, akkor ott, ahol ő kapart – mert akarta mosni, s nem oda ment, ahova kellett vóna – hogy ott, ahol ő lehajolt, ott fakadt ki neki a víz. És ahoz a csurgókúthoz járnak ki most vízért. Hogy ott a Mária őneki megjelent, hogy ott látni kezdett a szeme világával. Megmosta a szemét avval a vízzel, és látni kezdett. (Csákányháza, Losonci járás, Szlovákia)[89]

Egy asszony mellé állott e. Aszondja: – Mit keressz kisfiam? De az nem tudott beszélni. Szomjas. – Mé ott ássz, ne ott áss, hanem itt. De ott tiszta kő vót. – Ásd meg ott kisfiam. Hát ás egy keveset. – Még jobban ássad! Hát oszt ásott jobban, oszt no, most má igyá! Itt [ivott]. Aszondja: – Jó vót? Aszondja: – Jó.

Elment az apjához. – Ittá-e vizet, kisfiam? – Igen, ittam. Az apja összecsapja a kezét: – Jaj, Szűzanya, Máriám, Istenem! Jaj, ki adta nekem ezt a jóságot, hogy tudsz beszélni? A gyerek elmondta, s azt is, hogy az asszony azt mondta, hogy még holnap is menjek. – Kisfiam, kérdezd meg, hogy ki ez az asszony? El is ment másnap. Itt vizet és megkérdezte: – Azt mondta apuka, hogy hogy hívják? Aszondja: – Mária vagyok, Jézus anyja. De apuka azt mondta, hogy mit fizet érte, hogy én beszilek. Hát aszondja, amit akar. Vannak azok a szentek, igaz-e, szobrok. – Valami szobrot, emléket állítson

87 88 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1998; Magyar 2006a, 115.
88 80 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1998; Magyar 2006a, 115.
89 67 éves nő, Magyar Zoltán és Varga Norbert gyűjtése, 2002; Magyar–Varga 2007, 258–259.

ide, ahol én állok. Hát a szegény ember nem tudott micsináni, szobrot nem tudott venni, fából faragott oda egy alakot, mint az asszony. Osztan odatette. Nagyon örült Mária neki.

Egyszer nagyon esett az eső. Aszondta a fiú: – Apuka, tegyünk valamit föléje veszszőből, hogy ne ázzék meg Mária. De valaki megirigyelte és meggyútotta. [...] Így osztán a bástiak, hogy Jézus, Mária idekéredzkedik, így mentek el osztán egy új szoborért. A gyereknek úgy jelent meg, hogy ne odategyék a kápolnát, hanem kivelre. Két nagy fa van ott még most is, oszt arra attó nagyobb képet tettek kettőt. És az 10 vagy 15 évig ott vót, de nem romlott el. Az Isten csodája vót! [...] Mária azt is mondta a kisgyereknek, hogyha valaki beteg, itt van a kút, [...] abba kell fürészteni aki köszvényes. Oszt vót ott egy hársfa, arra meg tegyék rá, amibe fürésznek, ruhát. Oszt arra ráaggatták, ki tudja hány vót mán.[90]

Vót egy ember, mondják Egyházasbáston, aki annyira gyűlölte a papokat, hogy inkább ment az erdőre bolyongni, minthogy ment vóna a templomba. Az uram nagymamája beszéte, hogy egyszer majd hallott egy hangot abba a gödörbe, ahol a kápolna van. – Látod ezt a férges kutyát? Az csak nézett, oszt valóban látott egy férges kutyát, annak a száján keresztül jött a tiszta kristályvíz. Aszondja: – Te úgy gyűlölöd a papokat, mint ezt a férges kutyát, de az Isten igéje olyan tisztán jön ki azoknak a száján, mint itt a kristályvíz! Attú fogva ű megtért, járt a templomba.[91]

HASZNOS, Nógrád megye[92]

A második világháborút követően, 1947-ben egy parasztasszony, Csépe Klára látomásainak hírére népi zarándoklás indult meg Hasznos határába egy mátrai forráshoz, amely az Államvédelmi Hatóság, majd az egyház tiltása ellenére sem szűnt meg. Az eredeti kegykápolna építőanyagát, tégláit a hívek maguk hordták össze. Az 1980-as évek második felében legális misézőhellyé, napjainkra pedig sokrétűen kiépült zarándokhellyé vált. (Limbacher Gábor)

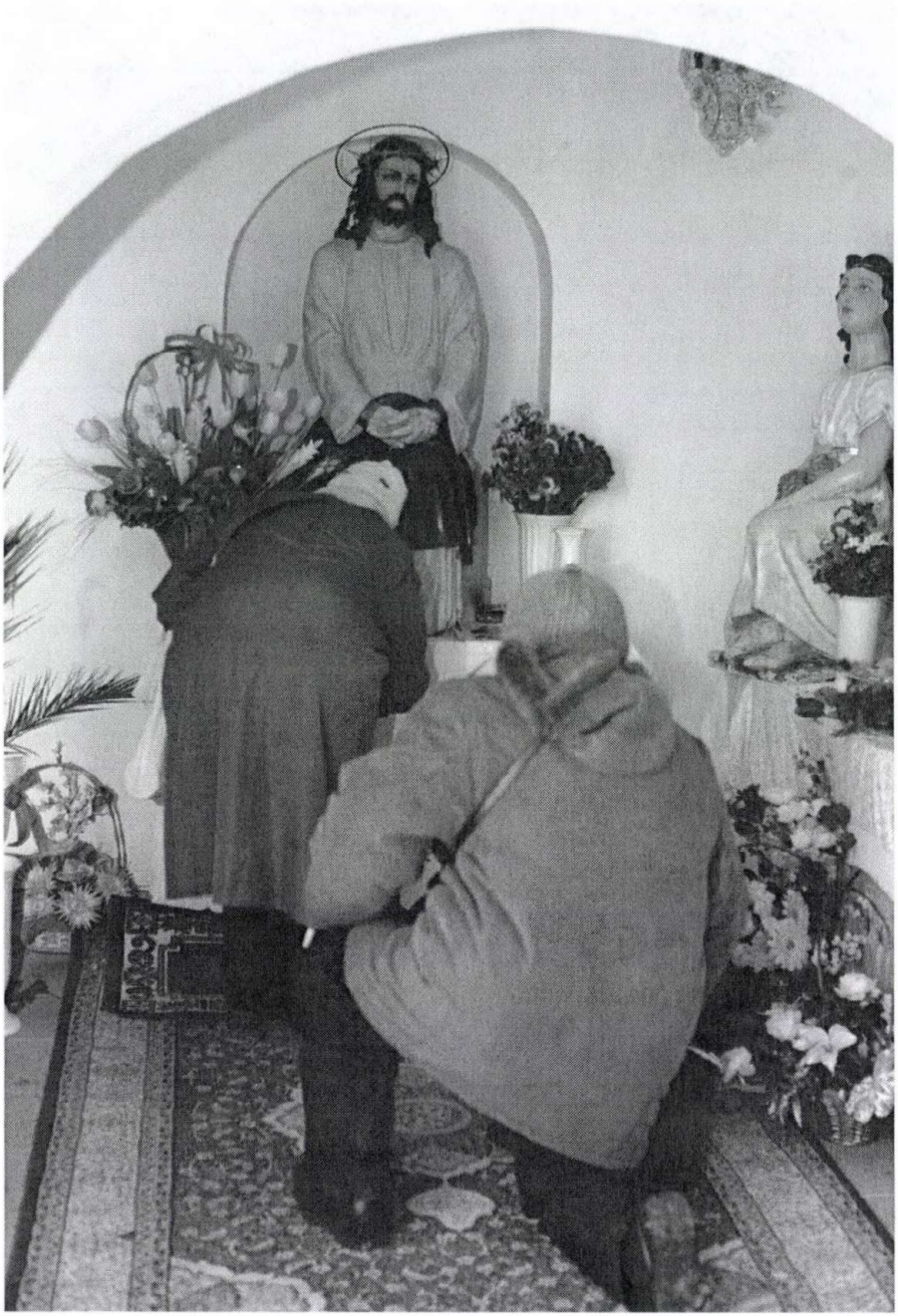
Szűz Mária

Így mondták, hogy amikor ott vót Klára asszony a forrás mellett, ott feküdt, neki a Mária megjelent. Osztán mondta neki: – Oda csináljanak kápolnát! S ott épült fel a kápolna. (Magyarhegymeg, Rimaszombati járás, Szlovákia)[93]

[90] Barna 1985, 164–165.
[91] Barna 1985, 167.
[92] Magyar Zoltán összeállítása.
[93] 81 éves nő, Varga Norbert gyűjtése, 2001; Magyar–Varga 2007, 256.

Érintőzés a kegyszobornál. Hasznosi Szenthely, 2009. Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepén. Limbacher Gábor felvétele.

A megkötözött kezű Krisztus csókolása. Hasznosi Szenthely, 2009. Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepén. Limbacher Gábor felvétele.

A Szűzanya úgy jelent meg, hogy vót egy Klára néni, az hasznosi asszony vót, Hasznoson lakott. De ez messze van Hasznostúl nagyon! És akkor éjszaka hogy az elmondta az úrangyalát, ugye megjelent neki a Szűzanya, oszt mondta neki, hogy: – Gyere velem! És akkor az asszony – hát hogy éjszaka vót – mondta az urának, hogy kísértse el őtet. Az ura persze nem akarta. Aszondja: – Mit szólnak az emberek, hogy hát ilyeneket kitanálsz! Oszt hogy csak el köllött menni az embernek vele – de messze van, hegyeken, erdőkön keresztül, úgyhogy én is nem is tudom, hogy Hasznostúl mennyi kilométer lehet erdőn keresztül. De jó nagy hegyen van bizony az! Nagyon magossan, teljesen a Mátra tetejin van. No, oszt kimentek, és akkor mondta a Klári néninek [Szűz Mária], hogy kaparjon. Hogy kaparjon vizet! Akkor a nagy hegy tetejin mindjárt fölfakadt a víz. Akkor oszten mondta vót, hogy legközelebb, ha megy, akkor vigyen fűrészt! És akkor ott vót egy nagy kíjú, oszt a fűrészvel el köllött vágni a fejit. A kíjúnak a fejit elvágta. Én is ismertem az asszont, ilyen szerény öregasszonka vót. (Herencsény, Nógrád megye)[94]

Hasznoson, ott meg egy asszonyt nagyon vert az ura – úgy hítták, hogy Klára asszony. Oszt má nem tudott hova menekűnyi, kiment az erdőbe, osztan ott mejjelent neki a Mária. Mikor én egyszer régen ott vótam, akkor gyött ki velünk az asszonyka is – de hát má azóta meghalt. Úgyhogy akkor ő osztan csinátatott oda kápolnát. Most má mennagyobbították, meg állítólag má van templom, majd a jövő nyáron szentelik. (Magyarhegymeg, Rimaszombati járás, Szlovákia)[95]

Gyógyító forrás

Osztán még azt is elbeszélte Klára néni, hogy mikor ő kiment oda, Mária mondta neki, hogy egy követ emeljen meg. Aszondja: – De nem bízom. Hát aszondja, hogy: – Csak nyúljál le! Hát mikor lenyúlott, osztán úgy a követ megemelte, egy kígyó vót ott. Oszt nagyon megijedt. Aszondja: – Ne ijedj meg, jányom! Oszt egy kis aranyfűrészt adott neki, avval vágta el. Mikor elvágta a kígyót, a víz felbuggyant. Ez Magyarországon van. Mondom, Fallóskútnak hívják már. (Péterfala, Rimaszombati járás, Szlovákia)[96]

Rózsaeső

Hát az a Klára asszony Hasznoson elbeszélte, ő azt mondta, hogy nagyon rossz vót az ura neki. Hát osztán nagyon bántotta őt az ura. Úgyhogy... de szép asszony is vót az a Klára néni, osztán hát elbeszélte, hogy éccaka még híd alatt, még ott is feküdt. Majd egy hajnalban osztán rózsaesső esett Hasznosra. Azon mindenki csudálkozott. Akkor hitte el az ura, hogy csakugyan, hogy neki megjelent a Mária, oszt megmondta, hogy hova építjenek ők oda kis kápolnát. Osztán hát igaz-e, őneki még akkor ökrök vótak,

[94] 72 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 2002; Magyar 2004a, 171–172.
[95] 77 éves nő, Varga Norbert gyűjtése, 2003; Magyar–Varga 2007, 257.
[96] 69 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1998; Magyar 2006a, 121.

na, osztán hogy az ura mondta, hogy akkor visz ki oda téglát. De má messze lett, mert nagyon nehez vót az ökröknek. Oszt amit nappal kihordtak, ami hogy ott legyen kijjebb, nem a hegybe, az éccaka mind kiment a hegyre, hogy hogyan, azt nem tudja senki se. Akkor hitték el a hasznosiak, hogy hát csakugyan most már ez szent hely. De ott olyan forrás van! (Péterfala, Rimaszombati járás, Szlovákia)[97]

Napcsoda

Édesanyám vót Hasznoson valamikor. Innen is vótak, mer itt is, hogy állították, hogy az a Klára asszony látta a Szűzanyát, édesanyja is. Ahogy is felszedték magukat itt az asszonyok, még ember is vót velek – ő elment Hasznosra. Hát ő azt mondta, hogy ő olyan különlegességet nem látott a napba, csak valamit olyant látott, mintha egy villanykörtét látott vóna, de aszondta, hogy ő akárhogy nézte, ő nem tudta látni. Hát lehet, hogy nem érdemelte meg. De hát az én anyám annyi gyereket felnevelt szegényen, a kötőjébül, hogy ő ne érdemelte meg, hogy meglássa a Szűzanyát... (Hídvégardó, Borsod-Abaúj-Zeplén megye)[98]

Mink elmentünk oda; egy márciusba vót ez, havas eső esett nagyon. Gyümölcsoltó Boldogasszony vót. Aszondja a jányom: – Én nem tudom, de én úgy érzem, hogy itt valami csoda lesz! – így lelkileg. Akkor nagyon el vót borulva. Egyszer csak – úrfelmutatás van – kisüt nagy fényesen a nap. Nagyon fényesen sütött. Olyan kőrössen, mintha csak pont ránk, arra a kápolnára, künt – mert ugye künt vót a mise, ugye mert künt van a mise mindig, ha rossz idő is van, mert nem férnek be a népek a kápolnába. Egyszer úgy mán áldozás után kezdenek mondani, úgy zsibong a nép, így zsibalyognak otten. Hát oszt akkor nézek: jaj, jaj, jaj az égen! Nézünk, oszt mán nem messze ültünk ugyan a kápolnától, oszt nézünk fel: hát a napbúl mint a luftballonok! Akkor aki mellettem állt, az aszondta, hogy: – Jaj, mind sárga! Nézzétek csak, gyünnek a napbúl a sárga gömbök! – Jaj – mondom –, az enyim meg mind piros! – én pirossat láttam. – Mind piros gömbök! Akkorra kilép a remete a sekrestyébűl, annyira vót tűlem, mint ez a ház-e, kilép: Úristen – nézek rá –, ennek tiszta piros, teljes piros vót rajta a karing! A fehér karing. Hát ez tiszta piros! Hozzámegyek – akkor lelkileg annyira vótunk, mán sírtunk, sirattuk – oszt mondom neki: – Jaj, tudja-e, hogy magán teljesen piros az ing?! Teljesen! Oszt így néztem rája. És fölülről kezdett lejönni, s ment lefelé, ment lefelé a piros. Hát ugye meghatódtunk nagyon. (Herencsény, Nógrád megye)[99]

...Magyarok Nagyasszonya vót. [1990. október 8.] Hasznosra indultunk [...]. Kimentünk, és akkor hát, a mise után, itt mindjárt, ahol van a kinti oltár, attól úgy egy kicsit arra a gyepes részen, ott ebédeltünk. Aztán, olyan csodálatos szépen is sütött a

[97] 69 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1998; Magyar 2006a, 121.
[98] 75 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1997; Magyar 2001, 605.
[99] 71 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 2002; Magyar 2004a, 172–173.

nap, kicsit azé hűvös vót, az egyik fiatalember azt mondja, hogy: – Jaj, aszondja, az a nagy sárga fótok rajtatok, hát mik azok? Hát nincs sárga fót? Hát azt ő csak mondja: – De itt is, meg emitt is rajtatok. Nézzünk szét, akkor én is meglátok megint egy fiatalasszonyt: – Jaj tényleg, mondom, milyen nagy sárga fótok vannak rajtad. Ekkora nagyok, így! Gömbök! Egyszer oszt szólok, mondom, jaj, anyukám, magával is mi lett? Ugye annak is az egész arca, így e. De nagyon-nagyon sárga. Így ettől [mutat egy színre] még narancsabb sárga. Csak lestünk, csak lestünk egymásra. (Tar, Heves megye)[100]

[A hasznosi forráshoz tartó búcsúsokat] Szűz Mária két felhő között kísérte. Aztán legutóbb még a búcsúsok is nagy fényességet láttak, és a tehenek és ökrök bőgtek.[101]

SZANDA-SZENTPÉTERHEGY, Nógrád megye

Az 1930-as évektől a szanda-szentpéterhegyi kegyhely örökébe lépett helyi jelentőségű szandaváraljai forrás máig ősállapotában található: fa tövéből ered, felépítménye nincs. A forrás közelében még egy Mária-képes faoszlop és egy fakereszt áll pléhkrisztussal s Júdás keresztfába vésett harminc ezüst pénzével. (Limbacher Gábor)

Én ollyat hallottam, öreg mami mondta, hogy egy asszonnak rossz volt az ura, aszondja. Kiment, hogy majd beleveti magát a kútba. Föléje állt, hogy majd veti, és meglátta a Szűzanyát benne, és akkor hazagyütt. Nem ugrott bele. (Szandaváralja, Nógrád megye)[102]

Valamikor idejött egy ember [Szanda-Szentpéter-hegyre], hogy ő itt fölakaszkodik ebbe az erdőbe, ebbe a péterhegyi erdőbe, ide. És akkor a fa koronájába fölnézett, és akkor meglátta az Úrjézust a kereszten. És az ottan látta, hogy az ott szenvedett, és akkor annyira magába szállt, mikor az Úrjézust meglátta, hogy nem tudta megtenni. És akkor [...] onnan kezdődött a búcsújárás Bujákból ide. Azután építették, ők találták föl ezt a hegyet itten. Ők csinálták ide azt a keresztet annak a jelire... Úgy hallottuk, hogy abbul a fából állították, abbul a fából vót kifaragva. (Szandaváralja, Nógrád megye)[103]

100 66 éves nő, Limbacher 1998a, 201.
101 20 éves nő, Manga 1962, 374.
102 61 éves nő, Limbacher Gábor gyűjtése, Limbacher 1989, 372.
103 74 éves nő, Limbacher Gábor gyűjtése, 1988; Limbacher 1998a, 207.

PINCI SZENTKÚT, Losonci járás, Szlovákia[104]

Pinc meg Bolyk között vót egy hely, Szentkútnak nevezték, oszt a falubó is, meg a környékrő is jártak oda. Úgy mondták, hogy ott megjelent Szűz Mária, és csinátak is ott egy Mária-szobrot, meg egy kiskút is vót ottan, és abbó hordták a vizet, hogy gyógyítsa a betegeket. Aki hitt benne, vitt haza abbó a vízbő, ahol megjelent a Szűz Mária. Az én időmbe má nem jártak oda, de az öregek mé jártak. Jártak is oda imádkozni a népek búcsúval, Pincrő, Bolykró, mé messzebrő is. Az a nagy fűzfa még most is megvan, amelyik alatt megjelent Szűz Mária. (Ipolybolyk, Losonci járás, Szlovákia)[105]

A Szélhegyné vót egy nagy akácfa, oszt hogy ottan megjelent a Mária. Ott a pusztán juhászok laktak, oszt nekik megjelent a Mária. Vót ott egy kis kút, odajártak mé vízé is. A fába vót belevágva Mária képi. Egy olyan rendes Mária-kép vót beletéve. Pinc jobban tartotta azt mind Bolyk, ők még búcsúval is mentek, oda ahho a szoborho. (Ipolybolyk, Losonci járás, Szlovákia)[106]

Ott valami nagy fa vót, abba egy kis Mária-kép, mer ott megjelent Mária, oszt jártak oda az öregasszonyok a lábukot mosnyi, meg mit tudom én, minek. De az a Mária kép ott van mé most is. Aszondták, hogy a Mária megjelent – de hát tudja, hogy van. Én má nagyon öreg vagyok, de akkor se nagyon hittünk ilyen mendemondákot, meg az öregek se. Bolykró nem nagyon jártak oda. Pincrő az öregasszonyok jöttek, mondták az olvasót. Mint gyerekek mentünk Bolykró, de csak néztem, hogy mossák azt a sebes lábukot, én me nem mostam vóna a kezem se benne. Mink bolykiak annyira nem tartottuk, a pinciek me imádkozni jártak oda. Szentvíz, úgy híttuk. Nem Szentkút, mer kút nem vót, de Szentvíz. (Ipolybolyk, Losonci járás, Szlovákia)[107]

RAKACASZEND, Borsod-Abaúj-Zemplén megye[108]

Hívek ezreit vonzották a *rakacaszendi jelenések*. E jelenések kezdete valószínűleg 1952-ben volt. Az első jelenés szemtanúja és a búcsújárások elindítója a rakacaszendi Kverko Kózsefné Girhiny Mária volt, akinek a narratívumok egy része szerint álomban jelentette meg Mária a leendő jelenéseket. A Királykút felé eső erdőség egyik eldugott részében tapasztalt jelenések mintegy másfél éven keresztül tartottak, illetve addig vonzottak nagyobb tömeget (a visszaemlékezések szerint

104 Magyar Zoltán összeállítása.
105 76 éves férfi, Varga Norbert gyűjtése, 2003; Magyar–Varga 2007, 257.
106 85 éves nő, Varga Norbert gyűjtése, 2003; Magyar–Varga 2007, 257.
107 85 éves férfi, Varga Norbert gyűjtése, 2003; Magyar–Varga 2007, 257.
108 Magyar Zoltán összeállítása.

Szalonnáról, a vasútállomásról kocsikkal, szekerekkel vitték a búcsúsokat Rakacaszendre; továbbá Miskolcról, Sárospatakról, sőt – állítólag – külföldről is többen voltak). Annyi bizonyos, hogy az 1956-os forradalom idejére már csak a környező települések lakosai járogattak ki – s ők sem csoportosan. A jelenések híre és a búcsújárások az egyházi hatóságok figyelmét is felkeltették, s egy alkalommal papi vizsgálóbizottság is kiszállt a helyszínre, ám a jegyzőkönyvben rögzített szokatlan fényességnél egyebet nem tapasztaltak. Idővel itt is kápolnát emeltek a jelenések helyszínén (fából, linóleummal bevonva, s benne szobrokat elhelyezve).[109] Aki arra ment, pénzt dobott oda, amiből utóbb gyertyákat vettek a kápolna részére. A kápolna Mária-szobrát a rakacaszendi görög katolikus templomból vitték ki, papi engedéllyel, minthogy az római katolikus szobor volt. Ez a szobor a kápolna, s egyben a búcsújárások egyetlen fennmaradt tárgyi emléke (jelenleg egyik rakacaszendi adatközlőnk otthonában található), ugyanis a kápolnát egy zavart elméjű fiú 1955 táján összetörte (majd utóbb öngyilkos lett). De ez a rombolás a rakacaszendi búcsújárások megszűntének már nem okát, inkább csak annak korábbi bekövetkeztét jelentette. A jelenések emléke azonban a vidék szóhagyományában (személyenként eltérő megítéléssel ugyan) elevenen él, és mint helyi legendakör bizonyára még sokáig fenn is marad. (Magyar Zoltán)

Szűz Mária

Én ezt csak álmodtam. Én ahogy mentem a Királykútra. Hát egy nagy, igen nagy tőgyfa vót alul. Hát egy cigánasszony vót ott, így kinyújtotta nekem a lábát, ne; aszondja: – Csókold meg a lábomat! Én arra azt mondom, hogy: – Én, neked a lábadat csókoljam meg? Egy cigánasszonnak? Akkor, kedves, olyan nap kisütött Meszestül keresztül oda, hogy azt nem lehet elmondni. De olyan szép vót az az asszony, aki ott megjelent, aki az a cigánasszony vót, hogy nem lehet ránézni a szépségétül, a fényességétül. Oszt akkor aszondta nekem, hogy: – Idehallgass, én nem cigánasszony vótam, én vagyok a Szűzanya! – de ez álom vót, kedves, nem valóságba. Álom. – Én vagyok a Szűzanya! Oszt háromszor így megütötte a kezével a fát. – Hozzátok ki a templomból a nagyolvasót – azt mondja –, oszt üssetek ide szöget, oszt három napig hagyjátok itten! Én hazagyüttem; vót itt egy asszony, az szokott így a templomban végezni. Hazagyüttem, oszt elmondtam neki, hogy mit álmodtam. – Boriskám, ki fogjunk menni, gyerünk ki! – Jól van, Anna – mondom. Kivittük a nagyolvasót, három éccaka, három nap ott hagytuk a nagyolvasót. Azután oszt lett ezek a jelenetek. Azután oszt többször látták. Látták a gyerekek is, akik jártak a marhával abba az időbe – ott a Délő-vőgynek, úgy hívjuk azt a vőgyet végig –, hát többször látták, hogy a Szűzanya ott térgyepelt. (Rakacaszend, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[110]

[109] Egy Hajdú József nevű rakacaszendi római katolikus vallású férfi építette.

[110] 84 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1997; Magyar 2001, 599.

Hát az a Szűzanyát látta. Azt mondta, hogy egy fa tövébe állt. Vót ott egy igen nagy fa. Oszt aszondja, hogy ott állt a fa tövében, oszt hát ő látta, többször is látta, mert ő többször vót. Annyi rengeteg nép együtt, Szlovákiából, mindennünnen gyüttek. Úgyhogy az a vőgy tisztára el vót terítve néppel, kocsival, mindennel. Mer az olyan erdő rész. Tiszta csuda vót. Az biztos, hogy rengeteg nép, meg minden. Hát aki nem látta, nem látta, de azért mégis csak érzett az ember, ha nem is látott, de valami csak vót. Én csak oly fényességet láttam, egyebet nem. (Rakacaszend, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[111]

Én nem mondhatom, hogy láttam. Én hazudni nem hazudok, én annyit tudok, hogy a másik asszonynak, aki eztet feltalálta, akinek megmutatkozott a Szűzanya, én avval gyüttem a Királykútrul haza. Oszt akkor egyszercsak, mikor odaértünk, leesett neki a batu a hátárul; én úgy mondom meg, ahogy vót. Én se nem teszek hozzá, se nem veszek el. Oszt ő hozzáfogott imádkozni. Letérgyepelt, imádkozott, de én még egy Miatyánkot se mondtam el. Oszt akkor hó vót. Azt mondja Maris nekem, mikor mán elment – annyit tudok mondani, hogy biztos igazat mondott, mert azért, hogy két gyertyánfa vót ott, oszt akkor az kétfelé csapódott a két gyertyánfa. Ott a kápolnánál vót, az egyik oldalon is meg a másikon is. Akkor egy csöppet én úgy megremegtem, valahogy, mintha megijedtem vóna. Akkor osztán azt mondi nekem Maris, hogy: – Na, Boris, láttad? Most ment el a Szűzanya! – Azt mondja: – Ott ment el a két fa közt! Azért hittem el, hogy igazat mondott, mer tényleg a két fa összecsapódott, oly két suhanc fácska. Hát mondom: – Mariska, én nem láttam. (Rakacaszend, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[112]

Ez mán nem csak akkor vót a jelenés, hanem mán előzőleg. Akkor még egész pici gyerek vótam. Akkor az vót a törvény, hogy minden gazdaember két méter fát behoz a tanítónak. Hát ő kiment – ilyen agglegényforma ember vót –, kiment a faért, hogy hozza be. Hát aszondja, hogy megyen: hát a két ló két lábra áll, és nem akar menni, horkol, mintha látna valamit. A ló féli, mer ha érez valamit. Akkor azt mondja: – Ugyan mi lehet, Istenem? Keresztet vetett magára: – Istenem, Istenem, mi lehet? De a lovak csak horkonak. Egyszer, mikor azt mondja: – Istenem, megáll mellette egy asszony fődig feketébe, de olyan jó illat árasztotta el. Azt mondja: – Tessék mondani, hova tetszik menni? Azt mondja: – Én feljebb megyek az erdőre. És kegyed hova megyen? Azt mondja: – Én Gagybátorba. – Hát akkor tessék felülni! – mondja neki az ember. Akkor ő igazít helyet, igazít helyet, a pokrócot így eligazíjja, fordul ide vissza: hírül sincs. Ennyibe telt. Semerre nem látott alul, elcsendesült, senkit nem látott többet. (Rakacaszend, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[113]

Úgy beszélték, hogy nagy fényesség vót, és megjelent Szűz Mária egy asszonynak. Mi az asszonyhoz mentünk, hát mondta, hogy úgy vót, hogy megjelent a Szűz Mária –

111 82 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1997; Magyar 2001, 599.
112 83 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1996; Magyar 2001, 600–601.
113 79 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1997; Magyar 2001, 601.

mondta, mondta. Maris néninek hítták ezt az asszonyt. (Hídvégardó, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[114]

Vót itt egy öregember, aki aszondta, hogy Szűz Mária a fa tövében állt. Ott állt, s oly szép vót... Akkor ő megijedt. (Rakacaszend, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[115]

Azt hallottam, hogy kiment egy kisfiú oda a mezőre, osztán megjelent neki Mária. Egy fény. Az a fény. Oszt akkor az a hely megvan most is jegyezve. Hát akkor nagy híre vót annak. Sokan mentek oda. (Teresztenye, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[116]

Fényjelenség

Ott a bokornál egy nagy fényesség mindég azon az időponton megjelent. Osztán mindég vót ott egy darabig, osztán elment. (Becskeháza, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[117]

Én is kimentem. Oszt tényleg néztem én is az eget, mert mindenki nézte. Olyan sárgának láttam a fehér párnát, hogy mindig eszembe van. A szemem úgy elgyöngült a napfényben, ahogy néztem. (Rakacaszend, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[118]

Mikor korán reggel kimentünk – hát gyönyörű volt kimenni arra a hegyre, énekelve, imádkozva, és valaki azt mondta: – Ott van, ott van! Azt mondták, hogy ott van. Kék, rózsaszín... ahogy a nap kel fel, biztosan annak a sugarai. Én nem láttam semmit. De hátha nem vagyunk arra méltók. Idevalók is mondták, hogy látták, ardaiak. (Hídvégardó, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[119]

Elmentünk oda, hát akkor olyan ötezren vótak. Úgyhogy csak egyebet nem lehetett hallani, el vót árasztva az a vőgy, egyebet nem lehetett hallani, csak hogy: mm... mm... Mint mikor a méhek rajzani akarnak, ha zsongnak. És minden merő fénybe vót. (Rakacaszend, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[120]

Jézus Krisztus

Hát vótam is én ottan. Vótam is én ottan, nem csak én, hanem szóval oda mentek úgy, mint a búcsújáró helyre, mentek oda igen. Rakacaszend felé, oly erdős részen vót, és akkor... hát egyszer elmentem én is. Mit mondjak, ilyen erdei út vót, oszt szóval sok fa vót, oly gyertyánszerű, no és akkor ottan imádkozott ez az asszony, az a szendi

114 84 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1996; Magyar 2001, 600.
115 81 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1996; Magyar 2001, 600.
116 58 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1997; Magyar 2001, 600.
117 67 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1996; Magyar 2001, 600.
118 84 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1997; Magyar 2001, 600.
119 80 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1996; Magyar 2001, 600.
120 79 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1997; Magyar 2001, 600.

asszony, akinek megjelent a Szűz Mária. És akkor... Nohát mondom, rengeteg nép vót, akkor is sok vót, rengeteg, amikor én vótam. Hát mit mondjak: ahogy a dombrúl ahogy úgy le lehetett nézni, vagy lenéztünk a vőgybe, mer le kellett menni a vőgybe, és akkor megint kifele egy kicsit a dombon, de csak úgy a féldombig, mer azon a részen vót a jelenés. Hát ahogy úgy lenéztünk, oly sárga vót a levegő is, olyan, mint mikor a napfényt úgy visszatükrözi, sárga vót. Oszt akkor mondták, hogy nézzük, hogy milyen a levegő is vagy tudom is én, mer még a falevelek is oly sárgák vótak. Na, elég abbúl annyi, hogy én Tajsz Ilonka nénivel vótam ottan. Mit mondjak: olyan öt méterre lehettem attúl a fátul, ott vót az asszonka is, oszt akkor azt mondja nekem az az Ilonka néni, mert úgy tudom, hogy rájött a népre a félelem vagy az áhítat, hát azt mondja: – Jaj, Istenem, ott van az Úrjézus! – azt mondja. – Ott! Mondom: – Hol, Ilonka néni? – Ott, ne! Ott, ott, ott! Itt, ne! Nem lássa? – Én nem látom... – Jaj, itt, itt! Ha én ezt édesanyámnak elmondom Tornán! – mer onnan került ide. De én nem láttam, csak a fát meg az asszont, meg a bokrot. De így vót, hogy az vót az. (Tornaszentjakab, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[121]

Igen sok nép vót ottan. Az Isten tudja, hogy honnan is gyüttek oda azt nézni. Azt beszélték, az egyik azt mondta: – Jaj, az Úrjézus van ottan, az Úrjézust látom! Jaj, látom, látom...! A fa alatt van! Ilyeneket beszéltek. De én nem láttam. Akivel jártam, akinek megjelent a Szűzanya. (Rakacaszend, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[122]

Itt az erdőn megjelent az Úrjézus, ugyanolyan, mint nekem van kép: ződ palást, azzal a sárga szegéssel. Amikor már megjelenik, a fényesség megjelenik először, a gyerek azt mondja: – Istenke, Istenke! Még most is megborzongok. Szólni akart az anyja, mutatta: semmit, amíg be nem fejezi. Mikor elmúlt, megjelent a Szűzanya. Így vót előtte összetéve a jászoly, és ebbe feküdt a kis Jézuska. Így vót ilyen rácsokbúl összeállítva. Ő meg így felette állt fődig érő fehér ruhába. Így vót a keze téve a feszületre. Mikor ez elmúlt, akkor újra megint a Jézuska. Abba az irányba ment, a nap felé. (Rakacaszend, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[123]

Két fehér galamb

A két nővérem, Margit és Annus ott laktak azon a Királykúton, tanyán. És akkor mentem hozzájok, és akkor így estefelé indultam vissza a tanyárúl. És akkor ugye ezen a nagy erdőn kellett nekünk keresztüljönni. És olyan félelmet kaptam, hogy: – Jaj, Istenem, csak ott volnák a kápolna előtt! A kápolnától kezdődik a Szendi-völgy. Egyszer csak – most is azt mondom, hogy régen történt, hogy mi történt, hogy agykihagyásom történt vagy mi –, egyszer csak ott álltam, kezem összetéve a kápolna előtt. Két fehér galamb meg leszállt a vállamra, és fel arra a fára. És utána széjjelnéztem: szégyelltem magam – ki lát engemet? És akkor elindultam, ennyi vót. Én arra gondolok:

121 74 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1997; Magyar 2001, 601–602.
122 84 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1997; Magyar 2001, 602.
123 79 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1997; Magyar 2001, 602.

vagy kihagyott az agyam vagy tényleg az a két galamb szállhatott oda. Úgy féltem, hogy velem az történhetett. A mai napig se tudom. De én sokat megjártam azt az utat. Csak ez vót ott. Meg állandó jelleggel az a két fehér galamb mindig azon a fán vót, ahol a Szűzanya állítólag megjelent annak a néninek, mindig ott turbékoltak. (Rakacaszend, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[124]

VÁRHOSSZÚRÉT, Rozsnyói járás, Szlovákia[125]

A Rozsnyói-medence legfiatalabb kultuszhelye a népi emlékezet szerint a 19. század végén létesült, jól kitapinthatóan a lourdes-i Mária-jelenések hatására. A legenda szüzséje is jórészt megegyező: három, az erdőben játszó kislánynak (Szakál Júlia, Dóczi Mária, T. Emerencia) megjelent Mária, s egyiküknek e jelenés többször megismétlődött.[126] A jelenés helyét, a bő vízhozamú várhosszúréti *Buzgó* nevű forrást csakhamar környékbeli zarándokok sokasága kereste fel, s a forrás környezetét idővel a lourdes-i barlangra emlékeztetően építették ki. Mária nagyméretű szobrát 1938-ban helyezték el a forrás mellé, s a hely búcsúnapját Nagyboldogasszony napjában (augusztus 15.) határozták meg. A Buzgó mint kegyhely, keletkezését követően bő száz évvel is, része a környék vallásgyakorlásának és szakrális hagyományvilágának. A jelenésekről beszámoló adatközlők többsége szerint egy kislánynak jelent meg a Buzgónál Szűz Mária, ám szép számban ismeretesek olyan változatok is, miszerint egy rőzsét szedegető falusi asszonynak, illetve egy szentéletű nőnek (idős apácának) jelent meg ott a Szűzanya. A legkülönlegesebb narratív hagyomány pedig ez esetben is a kegyhely alapítási mondája, melyben a csodás kijelölésnek egy, a magyar folklórban társtalan motívuma is szerepet kap: a templomból ellopott oltáriszentséget a tolvajok a Buzgónál ássák el, és Mária annak felfedésével jelöli ki a szent helyet. (Magyar Zoltán)

Szűz Mária

A falu mellett van egy nagy forrás, a Buzgó. A monda azt tartja, hogy egy alkalommal egy kislány ment ki oda virágot szedni. Ahogy szedegette a virágokat, megjelent neki a Szent Szűz. Azóta többen mondják, hogy látták Szűz Máriát. A falusiak itt kápolnát állítottak, és azóta is sokan járnak ide. (Várhosszúrét, Rozsnyói járás, Szlovákia)[127]

124 47 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1997; Magyar 2001, 603.

125 Magyar Zoltán összeállítása.

126 A kegyhely korábbi irodalmához lásd Bálint 1944a, 94; 1944b, 72–73; Bálint–Barna 1994, 262; Barna 1984, 45; Ipolyvölgyi Németh 1991, 294; Berecz é. n. 93.

127 Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattára 21585/43, Cserkész őrs gyűjtése, 1943.

A múlt század kilencvenes éveiben történt, hogy három hosszúréti kislány kiment az erdőbe játszani, virágot szedni. Mint mondják, egyikük, Szakál Júlia hirtelen nagy fényességet látott és elájult. Amikor magához tért, elmondotta, hogy a Máriácska jelent meg neki. Látomása többször is megismétlődött. A kislány elbeszélésének messze földre híre futamodott. Megindult a búcsúsok áradata a jelenés felé. Egy szilasi asszonyt éjszakának idején csillag vezérelte a Buzgóhoz. Mások is látni vélték Máriácskát. Így egy öregasszony, Balázs Jánosné, aki elragadtatásában összeesett, továbbá egy barkai sánta ember, Kerekes János és egy dernei eladólány, bizonyos Berczeli Erzsu. Ezek aztán mindenfelé hirdették a Szeplőtelen Szűz dicsőségét. A nép napjainkban is emleget csodás gyógyulásokat és mennyei vigasztalást. (Várhosszúrét, Rozsnyói járás, Szlovákia)[128]

Egy jánka ott őrizte a tehenet azon a réten. Oszt akkor hogy megjelent neki a Szűz Mária. De ki tudja, hogy igaz vót-e? Oszt azután építettek ott, de csak téglából egy kápolnácskát. No oszt most három éve csináltuk abból a kőből. (Jólész, Rozsnyói járás, Szlovákia)[129]

Így mesélik, hogy megjelent a Szűz Máriácska. A rege így mondja, hogy kiment [egy asszony] faért vagy miért, gallyakért vagy miért, és hogy ott nagy fényesség lett. (Várhosszúrét, Rozsnyói járás, Szlovákia)[130]

Úgy hallottam, hogy ott megjelent a Szűz Mária egy asszonynak. Ez olyan asszony vót, hogy az nem ment férjhez, no, hogy szentéletű vót. És megjelent neki, és akkor ő azt elmondta, és úgy, annak az alapján építették oda azt a búcsújáró helyet. (Jólész, Rozsnyói járás, Szlovákia)[131]

Hát már régen meghalt az a néni, Emer néninek hívták. Oszt hogy olyan kislány vót. Oszt hogy arra jártak vagy mi, oszt akkor ő hogy ott meglátta azt a fénysugarat. És akkor azér van ott egy kis kút is, aztat Szentkútnak hítták, és abba vezetett a sugár, és hogy ő meglátta [ott] a Szűzanyát. Ő azt állította, no. Osztán csak ez szájról szájra ment, és Uhornáról jött egy pap, oszt ő akkor oda egy szentképet tett arra a bizonyos fára, ahol ő gondolta, hogy látta a Szűzanyát. És oda a szentképhez jártunk ott imádkozni. Ott vót először a búcsú. (Várhosszúrét, Rozsnyói járás, Szlovákia)[132]

Régen-régen úgy vót mondva, hogy a néni járt az erdőbe, fát szedegetett vagy a galylyacskákat. Osztán hogy énekszót hallott. Szétnézett, hát megjelent neki a Máriácska. Hogy oszt igaz vót, nem igaz, azt nem tudom. És akkor elterjedt a faluban, hogy: jaj, Emernek megjelent a Máriácska! Osztán került a faluba egy szerzetesféle, és hogy

128 Bálint 1944, 72–73.
129 77 éves férfi, Magyar Zoltán gyűjtése, 2003.
130 79 éves férfi, Magyar Zoltán gyűjtése, 2003.
131 72 éves férfi, Magyar Zoltán gyűjtése, 2003.
132 77 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 2003.

az, hogy ő akkor itten csinált barlangot annak emlékére, hogy itten megjelent a Máriácska. (Várhosszúrét, Rozsnyói járás, Szlovákia)[133]

Az oltáriszentség megtalálása

Ide tessék figyelni: én hosszúréti vagyok, onnan. Hát valamikor az én apámnak, szóval a nagyanyámnak a testvére úgy mesélte, hogy ellopták, betörtek a templomba, és ellopták az oltáriszentséget. De benne vót az ostya is. Úgyhogy elvitték oda valahova az erdőbe, még akkor nem vót a Buzgó, semmi nem vót, és ott elásták egy csipkebokor alá. Majd ott megjelent a Szűzanya. És egy idősebb apáca vót ő, de már öreg vót. Úgyhogy már nem dolgozott a kórházba, már ott volt, és őneki megjelent. Mondta a Szűzanya, hogy menjenek ki korán reggel, hogy akkor ő még meg fog jelenni. Ha többen mennek is, akkor is. De nem hittek neki, nem mentek. És ásni kezdték. És megtalálták. Ott vót a bokor alatt. És Uhornán vót egy pap, Herkó, ő építette, az ő segítségével, ő kezdeményezte. Úgyhogy azért van ott a Buzgó, azért épült ottan. (Krasznahorkaváralja, Rozsnyói járás, Szlovákia)[134]

DEBRŐD, Kassa-vidéki járás, Szlovákia[135]

A felföldi kultuszhelyek sorában kitüntetett hely illeti meg a Tornai-karsztvidék keleti peremén fekvő, sokáig a jászói premontrei prépostság falujának számító Debrődöt. A második világháború után, kivált a kollektivizálás éveiben a látomások Észak-Magyarország-szerte elszaporodtak, a maguk korában legnagyobb hírre szert tett ilyen jelenések a *debrődi Szent László-forrás* kapcsán ismeretesek.

A szájhagyomány szerint 1951-ben egy Konderla Istvánné nevű szepsi asszonynak álmában kétszer is megjelent Szűz Mária. „Egy csodás, gyönyörű forráshoz vezette őt, amelyet megáldott és szent, kegyelemteljes zarándokhelynek jegyzett meg", mert vize minden betegséget meggyógyít, s kérte, hogy a romok helyén új templom épüljön. Továbbá megbízást adott az álom tartalmának terjesztésére a vallásos asszonyok között. Ennek ellenére az említett asszony egy évig hallgatott róla. 1952-ben újra megjelent neki Mária, és immár szigorúan megparancsolta múltkori kéréseit. Ekkor Konderláné elmondta álmát három vallásos asszonynak és a szepsi harangozónak, akik a mondottak alapján a debrődi Szent László-forrással azonosították az álombeli helyet. Elvezették oda Konderlánét, aki felismerte abban az álmában látottakat.[136]

133 73 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 2003.
134 69 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 2003.
135 Magyar Zoltán összeállítása.
136 Fehérváry 1993, 118.

Még ugyanazon évben újra feltűnt álmában Mária, s értesítette, hogy születése napján, szeptember 8-án megjelenik a Szent László-forrásnál az ott egybegyűlteknek. Konderláné ezt az álmát is elmondta néhány asszonynak, s a jelzett napon mind Szepsiből, mind Debrődről többen is kimentek a forráshoz. A jelenés valóban bekövetkezett: a környékbeli településeken is látható, mintegy harminc percig tartó fényjelenségre máig is sokan emlékeznek. A hagyomány szerint e jelenés alkalmával Mária közölte, hogy egy hét múlva, Fájdalmas Szűzanya napján (szeptember 15.) ismét menjenek ki. Ez alkalommal immár zarándokok százai indultak a Szent László-forráshoz, s a még élő szemtanúk szerint a jelenések megismétlődtek. Mária és a különféle fény- és virágjelenségeken kívül a legkülönfélébb jelenésekről számolnak be a visszaemlékezések. Szerepel ezek között Szent Péter és Szent László alakja épp úgy, mint egy fehér angyal, egy fekete kapucnis remete, az oltáriszentség, Mária szíve avagy Jézus keresztre feszítésének eszközei.

A jelenések híre gyorsan eljutott távolabbi vidékekre is. Az ötvenes évek végéig a debrődiek is sűrűn látogatták a jelenések helyszínét, és Szent László napján, Mária-ünnepekkor és vasárnap délutánonként csoportosan, énekelve mentek ki a forráshoz. Még 1952-ben megtisztították a kápolnarom belsejét, ahová két kis, deszkából ácsolt kápolnát állítottak. Az egyik a debrődiek Szűzanya-kápolnája volt, benne a majdnem kétméteres Szűzanya-szoborral, a másikat a Szepsiből jött hívek gondozták, s Jézus Szíve-kápolnának nevezték el. Mindkét kápolnában kegytárgyak sokasága halmozódott fel, többnyire azok jóvoltából, akik a forrás vizétől meggyógyultak. A két kápolnán kívül kisebb kápolnácskákat is tettek ki fákra, leásott oszlopokra – idővel már a romokon kívül is. E kegyhelyet és az ott tartott búcsúkat azonban az egyház ellenszenvvel figyelte, s a környékbeli papság is – felsőbb utasításra – elhatárolta magát a népi vallásosság ezen formáitól. Tiltva volt például, hogy meggyóntassák azokat, akik a Szent László-forráshoz jártak.

Az állami szervek megtorló intézkedéseket foganatosítottak, nagyobb egyházi ünnepekkor még a katonaságot is kivezényelték. Konderlánét is többször figyelmeztették, míg végül ideggyógyintézetbe zárták. A zarándoklatok tiltói közül a szájhagyomány szerint többen is hirtelen betegségben, balesetben haltak meg, a kivezényelt rendőrök és katonák közül néhányan a látott jelenések hatására maguk is megtértek. A hatóságok helikopterről benzinnel leöntötték, majd felgyújtották a forrásnál épült kápolnákat. A baljós eseményeket a búcsújáró helyek egyik markáns csodamotívuma (könnyező Mária-kép) jelezte már jó előre. A kegyhely meggyújtása előtti karácsonykor pedig egy további emlékezés szerint a debrődiek kápolnájában őrzött Jézus Szíve-szobor könnyezett. A kápolnák elpusztítása után csökkent a kegyhely iránti érdeklődés, s hamarosan abbamaradt a búcsújárás. Az 1960-as évektől már inkább csak egyénileg, apró csoportokban jártak ki a forráshoz. De hogy máig sem múlt el a hely szent voltába vetett hit, azt jelzik a

forrásnál lévő fákra kiakasztott kegytárgyak, s hogy a romok előtt álló kereszten mindig van friss virág. A néprajzi interjúk és a helyszíni kiszállások tanúsága szerint máig járnak ki vallásos célból a Szent László-forráshoz; mi több: a romokon belül épített kicsiny kápolna immár a helyi szervezett vallásgyakorlás további ihletője, s a jelenések emlékének (azok narratívumainak) jelképes közvetítője is lett. (Magyar Zoltán)

A búcsújárás kezdetei

No, osztán 1952-ben vót Szepsibe egy öreg asszony. Azt álmodta, hogy a Szűzanya megjelent neki álmába, s azt mondta neki, hogy menjen ki a Szent Lászlóhoz, és lesz neki jelenése. Az az asszonyka Magyarországról származott, anyaországból. Szóval azt mondta: – Szűzanya, hogy menjek én oda, mikor sosem vótam ott? Én nem tudom, hol van a Szent László, merre kell menni! Azt mondta neki a Szűzanya, hogy: – Végy magadhoz két-három asszonyt, és eredj – többszöri felszólításra, nem csak egyszer álmodta –, végy magadhoz egy párat, s majd én vezetlek benneteket! Úgyhogy ki is jöttek. Én szepsi vagyok szintén, hát az az asszonyka ismert engem. Ő nekem üzent, hogy menjünk ki a Szent Lászlóhoz, mert lesz jelenése. Hát elmentünk, de vót már egy lányom, kislány, négyéveske. Kimentünk a Szent Lászlóhoz, mert lesz jelenése. Hát elmentünk, több asszony is, de mindegyik gyerekkel jött, unokákkal. Alighogy kiértünk, hát csak olyan kis ború jött északtól és zengett. Hát mi megijedtünk – a szepsiek nem voltak ott –, megijedtünk, hogy fog esni az eső, hát siessünk haza a gyerekvel. Közben megérkeztek a szepsiek, mondták, hogy ne menjünk, ne menjünk, de féltünk, mert mindegyik mellett kisgyerek vót, hát tértünk haza. No, hazajöttünk, de eső nemigen esett. Csak imitt-amott csapódott pár szem, de olyan zengéssel jött, hogy féltettük a gyerekeket. Hazajöttünk; akkó üzente nekem az a néni, hogy miért jöttünk haza, hogy milyen jelenés vót. Ők leültek a vízforrás mellé. Hát vót ott egy luteránus asszonyka, hát az látta meg legelőször a Szűzanyát. És ez mint nem katolikus, hogy mit fognak mondani, hogy ő látta meg először. De közben meglátta mind az öt asszony. Öten vótak akkor legelőször. (Debrőd, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[137]

Hirtelen nagy fényesség volt az egész tisztás aranyszínű volt. Valaki látta az Úr Jézust, én láttam a Szűzanyát. Tárt karokkal állt a földtől körülbelül 60-70 centire a templom közepén. Embernagyságú volt. Gyönyörű violaszín ruha volt rajta, kék öve a derekán és a korona a fején. Gyönyörű sárgás rózsaszín, nagyon halvány fények vették körül. [...] Itt már akkor nem volt látni semmit, csak azt a nagy fényességet. No, és ezt látták Szepsibe, Jászón, Makrancon, Szesztáron. Mikor mentünk haza, a falu végén, vagyis az erdő szélén jöttek a népek biciklin, szekérrel és autóval is jöttek. Kérdezték, hogy mi van itt, mi van Debrődön. (Debrőd, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[138]

137 86 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1995; Magyar 2001, 587–588.

138 Fehérváry 1993, 199–200. Lásd még: Magyar 2001, 588.

A feleségem is vót ottan, meg az édesanyám is vót ottan. Az olyan vót, hogy a valóságnak megfelelt. Mert a jelenések megvótak. Méghozzá a legelső jelenés egy református asszonynak jelent meg [Szűz Mária]. És az a református asszony csak véletlenül került oda. Mégis őneki jelent meg. És azután megjelent többnek, jártak is oda. De aztán jött ez a második rendszer, akkor osztán mindenkit elzavargattak onnan, így osztán megszűnt. (Kiskovácsvágása, Rozsnyói járás, Szlovákia)[139]

Hát mentünk, végeztük a stációt a templomrom kerületén. Mert a templom ugye romba vót, csak ekkora magos falak, de még annyi se vót, de mi kibontottuk. S hát ahogy mentek körül a stációval kívül a templom kerületén – mert se kép, semmi nem vót akkor, második jelenés vót csak –, hát az égtül a földig fényes sáv, de nem hogy csak egy csíkocska, egy széles sáv belül, így ment körül a templom belsején. Úgyhogy ez is egy megható látvány vót. Osztán minden fa, ami az erdőben vót, minden fa, minden fű, bokor, minden olyan vót, mint aranyszálak a karácsonyfán. Igen gyönyörű látvány vót. No aztán ott vótunk, minden nap vót jelenés. Minden nap. A nap elfogyasztotta a színeit, úgyhogy teljesen olyan vót, akár a hó. Hófehér. Oly érzéssel tudta nézni az ember, mintha Krisztus teste lett vóna. Hófehér vót, semmi fénye nem vót a napnak. De a napból rózsák hulltak, a szivárványba minden színbe, gömbök, úgyhogy az emberek állandóan szaladtak a rózsák után, ahogy hulltak a rózsák. Így lógott a fákról minden levél, mint az arany. Nagyon szép dolog vót. Attól az időtől minden nap két órától négy óráig vót jelenés. Úgyhogy vót, aki látta a Szűzanyát, vót, aki látta az Úrjézust, vót, aki látta Jézus Szívét – szóval mindig valaki látott valamit. (Debrőd, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[140]

Én ott vótam. Megmondom magának. Amit saját szememmel láttam. Ezt az Isten előtt mondom meg magának. Ott vótunk. Mer már akkor jelenés vót. Ott megjelent a Szűzanya. Az oly igaz, mint hogy most maga ott láti azt a keresztet. Azt a keresztet, hogy most má elhiszi, hogy én nem vagyok beszuperálva. Má oda jártak Kondelláné meg Vavráné. Két asszony. Mert ők ott vótak, és ők meglátták, hogy jelent meg a Szűzanya. Hurcolták mindenüvé azt a két asszonyt, mert az kommun világ vót, úgy ezt, s mindenhogy, ahogy így látom magát, akkor is el kellett hazudni, hogy nem igaz. Akármit csináltak velik, azt mondták. No jól van, osztán el is hitték. Mert kiment oda a pap is, és azt mondja: ő is látott valamit. A fényt le, hogy jelenés. Meglátta. Oszt ő mondta. Azután meg mi mentünk, a tornai papot odahelyezték Debrődre. Oszt ugye én hatvankét évtől templomszolga vagyok. És én a templomba minden vasárnap úgy végzem még a délutáni lorettói litániát a Szűzanyának, mint a kántor, én nyolvannégy éves létemre. Higgye el nekem, a Jóisten ezt nekem megadta!
No de: elmentünk, hozzákezdtünk ottan imádkozni; van ott forrás. Kezdtünk ott imádkozni, egyszer csak nagy fényesség – gyüttek, de messzirűl gyüttek ezek a szlová-

[139] 90 éves férfi, Magyar Zoltán gyűjtése, 2003; Magyar 2004b, 117.
[140] 86 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1995; Magyar 2001, 588–589.

kok, ugye processzióval, de igen-igen sokan. Mikor gyüttek, mind úgy: – Jaj, maguk mi alatt vótak! Maguk még csudát nem látták? Hát azt mondja. Gyüttünk, az egész mindenség, az a nagy terület oly fényességbe vót, mint mikor lángol valami, fényesen, úgy be vótak borítva itten! Ők ahogy gyüttek, látták. No oszt akkor mink is, amikor ez vót. Úgy higgye el, leszállt, gyütt le nagy fényességgel, oly fényes, olyan területtel, mint ez a mi hálónk így ne, gyün fent az égbül nagy fényességgel. Hát egy nagy körtefa vót ott, vadkörtefa, egy gyönyörű lombos – ott megállt. Egy női alak. Így állt egy női alak. Rajta vót rózsaszín, világos rózsaszín köppenybe lábig. Lábig. De az oly fényes vót, hogy majdnem megvakultunk. Hogy már olvasni nem tudtunk, a szemünket úgy elizélte a fényesség. Oszt akkor az a nagy körtefa tiszta virágnak vált. Tiszta rózsa, piros rózsa vót, de tisztára! Akkor, mikor benne állt. Akkor mikor oszt kezdett felmenni – de az Úristennek is meg merném mondani –, ment fel, ment, körülötte még a kísérők fénybe mentek, oly fénnyel kísérték fel. Mikor felment, megálljunk: a körtefa még akkor is tiszta virág vót, míg teljesen fel nem ért. Fölment a mennybe. A mennybe felszállt, fel. Menyek oda, mondom, török belőle gallyat: jelnek. Hogy a rózsát majd hozzam haza, itt megmutogatni a családba. Letöröm a gallyat: levelet törtem. Egyik felén rózsa. De mikor felért az égbe, már csak körtefagally meg a level. Mondom ott mindenkinek: – Asszonyok, hiszik-e vagy nem? – Higgyük! Na mondom: – Most tisztára el lehet hinni, akik itt vótak, hogy ez valóságos csuda vót! Ez igaz. Ez oly igaz, nekem higgye el, higgye el! Aztán abbúl a forrásbúl hoztunk haza vizet literes üvegbe. Az akármillyen, gyógy vót. (Bódvavendégi, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[141]

Látták a Szűzanyát a fán, ezt hallottam. Egy pányi lány, egy református lány hazament, és azt mondta az anyjának, hogy neki rögtön vegyen rózsafüzért! Mer a fán ott, ott látta a Szűzanyát, és a Szűzanya egy rózsafüzért tartott eléje. Mutatta neki a rózsafüzért. És addig nem nyugodott a lány, míg az anyja meg nem vette neki a rózsafüzért. A református lánynak. Ezt hallottam. Ezt tudom. (Debrőd, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[142]

Szent Lászlónál én is voltam itt a hegyen át. Itten egy gyönyörűszép terület. Olyan kaszáló. Oszt ottan még olyan csoda is történt. Mert én magam is láttam. Ottan vót Szent Lászlónak kápolnája. Meg ott van most is, mai napig is ott van a patkója a lónak. És abbúl csurog a víz. Ott csurog a víz, ott fakadt a forrás. Oszt én hogy láttam, meg egy másik asszony is. Elmentünk oda, még kicsiny vót a gyermek, az enyim. Még anyósomnak is mondtam: – Legyen el vele, én is elmennék megnézni az a helyet, ottan mindenki jár, meg mi... No szóval: ott van egy kápolnahelység, ma már csak romhely, ott van két gyönyörű tölgyfa, de nagy, meg hársfa. Osztán mink leborultunk, oszt imádkoztunk. De ez való igaz, ez nem humbuk, hogy én talán kitaláltam... Mert ha itt volna az az asszony, az is megmondaná – velem onnan Szentjakabrúl való az az

141 84 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1996; Magyar 2001, 589.

142 85 éves férfi, Magyar Zoltán gyűjtése, 1996; Magyar 2001, 590.

asszonyka is, jó cimborák vótunk, oszt elmentünk. Osztán igen imádkoztunk, no, meg énekelt a jónép köröskörül, rengeteg nép vót ottan, mindenütt itt egy csoport, ott egy csoport, ott egy csoport, oszt mikor néztünk fel a fára. Osztán kértük a Jóistent, hogy mutatkozzon má meg, má nekünk is valahogy, az ő csodáját, hogy csakugyan higgyünk benne vagy hogy. És akkor tudja-e: elkezdtünk remegni, ne, de tisztára így reszkettünk! Juli fogta a kezemet, aszondi: – Ilon, látol valamit? – Jaj, Juli, nem látok, csak igen reszketek! Oszt aszondi: – Nézd csak, nézd csak, nézd csak! Oszt akkor így, így forgott a fa közt, így forgott valami, ne. De az vót tíz-tizenöt percig, hogy az úgy forgott. De aki látta, az mind leborult – ezt többen látták, nem csak én –, leborult, és remegtünk, féltünk no. Remegtünk, reszkettünk. Mikor én még haza is gyüttem, még azután is olyan rossz érzésem fogott el, hogy: édes Jóistenem, mi vót ez? Hogy nem csakugyan, hogy hát az a jó Jézus vagy a Szűzanya jelent ott meg... De ez olly igaz vót, mint most magával itt beszélek. Ez velem történt meg, meg az én barátnőmmel, meg sokkal ottan a Szent Lászlónál. (Áj, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[143]

Megint egy kassai asszony. Voltam az erdőn a feleségemmel fát szedni, meg itt a szomszédasszony. De oszt jöttünk haza, mert nem vót ott, ahol mink akartunk szedni fát, s mentünk oda Szent Lászlóhoz megnézni. Meg ott mindig imádkoztunk. Jövünk arrafele, ott van a szlovák öltözetbe egy derék asszony, köszöntem neki – szlovákul beszélt –, hát oszt kérdeztem, hová való? S mondta, hogy-mint, és oszt ő aszondta: ő itt vót legelőször, mikor megkezdődött, már akkor is járt ide. Úgyhogy őtet be is csukták Szepsibe, vót egy éccaka becsukva, a rendőrök becsukták ezt az asszonyt. És azt mondja, hogy attól a perctől többet nem jött. És most, azt mondja: – Tegnap estefelé lefeküdtem, az uram is otthon volt, még az uram fönn vót. Aszondja: – Lefekszek az ágyra, nem aludtam egyáltalán, nem aludtam, fenn voltam. A Szűzanya megjelent nekem a falon, és azt mondta nekem: – Már elfordultál tőlem? Már nem jössz meglátogatni? Ha te elfordulsz tőlem, én is elfordulok tőled! – ezt mondta neki a Szűzanya.

Azt mondja: fölkélt az ágyról, ment, mondta az urának, hogy mit látott. Az ura azt mondja: – Álmodtad. – Nem álmodtam – azt mondja –, nem is aludtam, itt láttam! Úgyhogy másnap mindjárt el is jött ide, egyedül, és ott imádkozgatott. Ezt mondta nekem, hogy ez történt vele. (Debrőd, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[144]

Valami színeket láttak, azt mondták. Úgy beszélték akkor, hogy a falevelek másféle színekben vótak, ilyeneket láttak valamiket. (Komaróc, Varannói járás, Szlovákia)[145]

Mentek oda a népek, aztán egyre többen és többen jöttek, és hogy láttak fényességet, de mindenki nem látta. Akik látták, hogy abba a fényességben valami alak is van, és hogy olyan aranyossárgás színű volt az a fényesség, meg olyan, mint a szivárvány,

143 78 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1997; Magyar 2001, 590–591.
144 85 éves férfi, Magyar Zoltán gyűjtése, 1996; Magyar 2001, 591.
145 75 éves nő, Magyar Zoltán és Varga Norbert gyűjtése, 2008.

olyan is volt. Jártak sokáig, de az állam tiltotta. Akkoriban sokan nagyon hitték. (Buzita, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[146]

Vót aki hitte, mert az én sógorom, Tamás sógor még az ujját is megvágta a bicskájával, és oda a Szűz Mária helyére tette a vérét. Valami vót abba. Mert eztet nem holmi idegenyektül, más debrődiektül, hanem a saját sógoromtul meg a feleségitül, nyugodjon, Annuskától hallottam. Hogy ők is kimentek oda. Látta. (Péder, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[147]

A napcsoda

Azt mondták, hogy a nap is fogyatkozott, meg aztán úgy estefelé mindig délutánra mentek, és akkor hogy Csécsbül is jártak, és hogy a fiával volt egy néni, és akkor hogy rosszul lett, elsápadott. Oszt akkor kérdezték, hogy: mi van, hogy van? Hát hogy látta a Szűzanyát. (Csécs, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[148]

Még én hát fiatal vótam, eljártam kapálni a gazdasszonyoknál, mert én szegény vótam, és akkor azok az asszonyok, azok az idős asszonyok mondták mindég, hogy mikor a nap leszáll, nézzünk csak a napba, hogy milyen rózsák vannak. Milyen rózsák, mikor a nap leszáll! Akik jártak oda a Szent Lászlóhoz azok az asszonyok. (Bodoló, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[149]

Elhalványult a nap, csak mint egy nagy fehér ostya, olyan volt, aztán a sugarak körülötte, mint az oltáriszentség, úgy nézett ki. (Debrőd, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[150]

A gömbök úgy hullottak le a napból, de ez minden nap elveszítette a színét. Mondom, itt a faluba is lehetett látni, itt is igen sok minden vót. A férjem ment a munkába, két órakor szokott menni el itthonról, mikor kilépett a kapun, azt mondja: – Gyere csak ki! Ott volt éppen felettünk a nap. Mondja: – Nézd csak, ki van ott a napban, az Úrjézus? Nem. Szent Péter. Állt a napban. Egészen. Oszt úgy tudtam meg, hogy Szent Péter, mert nekem volt egy szentképem: hát tulajdon az, tulajdon az. Szent Péter így szakállasan, meg minden, de nem az Úrjézus ábrázatja vót. (Debrőd, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[151]

A virágeső

A Szent Lászlónál sok nép járt. Én is kimentem egy vasárnap reggel. Mondom a feleségemnek: – Kimegyek én is. Jártam oda többet. Akkor vagy kétezer nép vót ott kint. '57-be vót ez, szeptember vót, mert már a kukoricát törték a mezőn. És kimentem én is – még akkor bokrok voltak ott körül, galagonyabokrok –, hát ahogy kimentem, a

146 79 éves férfi, Magyar Zoltán és Varga Norbert gyűjtése, 2008.
147 80 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 2008.
148 71 éves nő, Magyar Zoltán és Varga Norbert gyűjtése, 2008.
149 85 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 2008.
150 89 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1996; Magyar 2001, 593.
151 86 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1995; Magyar 2001, 593.

nép járt, imádkozott, minden, és én így rákönyököltem a templom előtt egy galagonyabokorra és így néztem. Néztem, néztem a templomba, s ahogy vótak bükkfa, körtefa, cseresznyefa, nézek rá, a nap ahogy felkélt – napkelt előtt mentem –, hát nézem, hát minden levél, ami vót a fán, mintha aranyszínnel lett vóna körülvéve, s egy-egy gyertyácska égett vóna a levélen. Megtörültem a szememet, nézek az erdőre: ott mind szép zöld az erdő. Visszanézek, megint csak olyan. Olyan hamuszínű levél, s aranysárga körül, s mint egy gyertyafény a végén. Hát gondolkozok, hogy hát ez mi lehet: ez valami csoda? S hát csak nézem sokáig, s megint csak nézem az erdőt: ott megint csak zöld. Nézem: egyszer elhalványul, eltűnik, és akkor vissza zöld, ahogy vót. De csak ott bent a templomban azok a fák, azok az öreg fák. Hát ez nekem nagy csoda vót, ezt soha el nem felejtem!

És akkor egy asszonyka így állt mellettem, annyira, mint ide maga, én így könyököltem, aszondja: – Nézze, micsoda szép rózsa esik itt le! Milyen szép sárga rózsa! Mondom: – Hol? Aszondja: – Itt jön lefelé! – s akkor a kezit tartotta, s a fődig lehajolt. Mondom: – Hol van? Aszondja: – Eltűnt. És rengetegen látták. Ilyen rózsák vótak itt a mezőn is. S akkor kimentek oda csendőrök, s zavarták a népet széjjel. S akkor három csendőr vót ott. Kettő ott állt lent, tőlünk nem messzi, az meg felment oda a falra – még falmagasság vót –, felment oda, és nézett be a templomba, nézte a népet. Egyszer megfordul, lejön onnat, azt mondja a két csendőrnek: – Gyertek, amit én láttam, az nekem elég! S akkor megfordultak, és elmentek. Hogy mit látott, azt nem mondta meg senkinek a csendőr. (Debrőd, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[152]

Egy alkalomkor ötszázan lehetünk. Amikor kijött a katonaság, hogy szétverje a tömeget. De nem nyúltak senkihez, hogy merően állták és nézték a jelenést. Virágok hulltak a népre. Csipkebokor volt a templom sárkába, az kivirágzott a jelenés alatt. És gyönyörű illat lepte meg a tömeget. A virágot leszedték és elküldték Rómába. De semmi jelt nem kaptunk. Biztosan nem volt kézbesítve. (Debrőd, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[153]

A kápolna remetéje

Van nekünk, vót a fiamnak egy olyan hároméves kisfiúcska. A nagymama meg az unoka Kassáról valók vótak, onnan nősült az én fiam. Oszt a nagymama hallotta, hogy itt jelenések vannak, kigyütt ide a lányához. Azt mondja: – Nem vóna jó, ha kimennénk a Szent Lászlóhoz, hátha én is látnék valamit! Na. Akkor tudja, mi történt? Vót egy olyan kis, olyan szántó kis lecska. Apunak. Mert ő nagyon okos vót, mindenbe belefogott az én férjem. Oszt akkor szántott vele, vót nekünk itt egy nagy kert. Szántott vele, s azt mondta: igen fáj a lába az öregasszonynak, meg neked is. Fölültünk a kis lecskára, magunkhoz fogtuk a kis gyereket, oszt akkor elindultunk. Egy olyan köznap, mikor nem vót ott senki, a Szent Lászlónál. Senki az egy világon. Nohát mondom: – Gyűjjön, osztán hátha lát valamit maga is! Az öregasszony. Úgy sze-

[152] 85 éves férfi, Magyar Zoltán gyűjtése, 1996; Magyar 2001, 591–592.

[153] Ducsay Mária leveléből, 1991; Fehérváry 1993, 212. Lásd még Magyar 2001, 592.

retett vóna látni. Oszt van egy bukkanó, hogy partot kell mászni. Aki erős, és kikapaszkodik azon a parton, ott van már közel, majdnem közel egy hajintásnyira. De aki nem bír kimenni azon a parton, annak körbe kell menni, oszt csak úgy jut hozzá a Szent Lászlóhoz. Mi történt: én még vótam olyan erős, hogy nekiindultam a partnak, mert itt is egy olyan gyönyörűszép forrás van – Bakóc, Bakóc-forrásnak hívják. Hogy ott is járt ő a lovával. Szent László király. Mindenfelé fakadt a forrás. No most akkor: a lecska felmondta a szolgálatot. Meg többször vót úgy, hogy apu annyira rángatta azt a lecskát, míg újra üzembe jött. Én az alatt az idő alatt kapaszkodtam fel a partra. Fölkapaszkodok a partra, hát én már látom, látok egészen közelről, látom, hogy gyün ki egy fekete csuhás a kápolnából. És tudja mit. Ott igen-igen sokáig remeték laktak. Akik gondozták azt a kis templomot. Nagyon jól, szépen láttam. Kigyün egy... hogy mondja, az a csuklya, a barát egy olyan barna-kávészín öltönybe, kigyün a barát. Előtte van egy fából készült kereszt, a templom előtt. Az is szépen ki vót díszítve; mindig mentünk, virágot vittünk oda. Kigyün abból a körből, a templomkörből, letérdepel... – Jaj – mondom –, édes Istenem! Hol van maga? Nem tud felkapaszkodni? – én szólok a nászasszonynak. – Nem tud maga fölkapaszkodni? – mondom. – Már ott van a barát! A kereszt előtt imádkozik, így összeteszi a kezét!

Akkor tudja mit: én is összetettem a kezemet, nekifogok: Miatyánk, Istenem... Mikor én ezt befejezem, a barát feláll, oszt eltűnik a bokorba. Eltűnt a bokorba. Na ez megvót. Jaj – mondom –, nászasszony, na ott vót, aki ápolta valamikor azt a templomot! Oszt maga most nem lát semmit... Akkor alighogy megtörténik, gyün ki egy hófehér. Tiszta hófehér, tetőtül talpig. Na most az ki? Az angyal vagy ki vót az? A Szűzanya? Az is kigyün, letérdepel a kereszt elibe, letérdepel, összeteszi a kezét – úgy látom –, újra elmondom a Miatyánkot vele együtt, elmondom a Miatyánkot – s eltűnik. Ugyanabba az irányba eltűnt a bokorba. Jaj, mondom, ez most angyal vót vagy a Szűzanya? Az is elment esmént. És én már sírok, mondom: semmit se lát. Mi lesz? A gyermek ott van a lecskán. Most mit csináljunk? Hát nekik körbe kellett menni, tudja. Oszt ezt csak én láttam. Oszt azótától, mikor már ott kimentünk, már nem vót semmi. De az aranyszín, az megvót. Az az aranyszínpor, az mindenütt ott volt. Mer már az jelenést jelentett. (Debrőd, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[154]

Szent László

Szóval ez már Nagyboldogasszony napján vót, akkor is nagyon sok nép vót, jöttek nagyon sokan processziókkal, s itt voltak egész éjszaka. Már szombaton jöttek, és egész éjszaka ott imádkoztak. Ott annyi imádság szólott, hogy a templom belsejében nem is lehetett hallani; mert jöttek messziről is, jöttek Pozsony környékéről, jöttek Eperjesről, szóval az egész környékről igen sok nép volt. No oszt akkor szétoszlott a nép, mentek haza. Hát még intett nekem az a néni: – Margitka, ne menjenek még, lesz jelenés, ne menjenek! Hát akkor már voltak kápolnák csinálva, mert ott nem volt semmi a templomban, rom volt, azután csináltak két kápolnát. A kis kápolna mellett

154 89 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1996; Magyar 2001, 593–594.

imádkoztam, úgyhogy én nem láttam ki, ő meg odébb volt a két kápolna közt, térdepelt, imádkozott. Akkor leborult így a földre, két kezét letette, s mondta: – Na, asszonyok, itt van Szent László! Ugye, nem láttam Szent Lászlót sose, ugye én nem tanultam magyar történelmet, mert nem jártam magyarországi iskolába. De amilyen nagy volt a tisztás, a fél tisztást elborította, hófehérbe. A lovának a lába Somodi fele vót, ugróra állt a lova lába, a lóháton meg ült egy férfi, de nem királyi korona vót a fején, hanem harci sisak. Sisak vót a fején, de tiszta hófehér, olyan palást vót rajta, hogy az egész lovának a hátulját térdig takarta. Olyan palást vót rajta. Lóháton ült. Ez vót Szent László. Erre következtettünk, hogy Szent László, merthogy ez az ő érdeke, no. Meg Kandellá néni mondta is, hogy itt van Szent László. De Kandellá néni aranyszínbe látta. Aranyba. – Itt van Szent László tiszta aranyba! Mink meg fehérbe. Úgyhogy mondom, nagyon szép vót! Nagyon szép tünemények vótak ottan. (Debrőd, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[155]

Az Úrjézus kínzóeszközei

Igen soka vótak ott Nagyboldogasszony éjszakáján. Nagyon sokan vótak. Az egész környékről, mondom Kojsóról, Pozsony vidékéről, Kasáról, sokan vótak. Osztán egy fiú, olyan húsz-huszonegy éves fiú vót – a detektívek mindig ott cirkáltak, odamentek hozzá, s addig vártak, míg magához nem tért, hogy: – Miért, mért esett össze, mi a baja, mit látott? – Hát hogyne – aszondja –, megijedtem, mert az Úrjézus oly közel volt hozzám, hogy megérintette az arcomat! Azt is mondta nekem, hogy legyek itt éjfélkor, majd többet fog mondani! A fiú úgy megrettent, hogy elment, hogy megyen haza, hogy valakit hív magához, hogy ne legyen itt maga. De ha itt szótt vóna az embereknek, megmondták vóna, hogy ne menjen, itt vannak emberek. Közben ő elment, de már vissza nem jött. Az emberek ott maradtak, mert hát hallották, hogy mit mondott a fiúnak az Úrjézus, hát ugye vótak sokan, akik ottmaradtak. Hát vót egy ember, aki már meghalt, az katolikus vót, de olyan szája vót, hogy hamar elkáromkodta magát, nem olyan, mint aki templomba jár, oszt maradt az is. Nem vót máskülönben rossz ember, de mégis olyan szokása vót. No oszt akkor este vagy éjfél tájban, vót ott egy ember, de az valódi vallásos ember vót, ott maradt az is. Hát azt beszélte, hogy éjféltájban egy homály beereszkedett a templomba, szóval tényleg egy homály, így ment körül háromszor a templom körül, aztán vissza felhúzódott. Akkor azt mondta az az ember: – Na – azt mondja –, most keresi az Úrjézus a fiút! De az elment haza, nem vót ott. Oszt az mondta is: – Buta vót az, szólhatott vóna, itt maradtunk vóna úgyis! A fiú megbetegedett, kórházba került. Az az ember, aki mondom, szeretett káromkodni, szeretett morogni, ahogy hazajött, hát sírt... Felesége kérdezte: – Hát mért sírsz, Géza, mért sírsz, valamit láttál? De ő nem mondott semmit, erősen sírt. Oszt annyira kérdezte, faggatta a felesége, azt mondja, hogy látta. Azt mondja: – Azt a cseresznyefát, mi a kápolna oldalán vót és három ága ment a törzsétül felfele – azt mondja –, ott vót a három ág közt egy párna, azon a párnán vót az Úrjézus kínzóeszköze, minden.

[155] 86 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1995; Magyar 1998, 247. Lásd még Magyar 2001, 594–595.

Ott vót rajta a korbács, ott vót rajta a kalapács, ott vót rajta a harapófogó, ott volt rajta a három vessző, minden azon a párnácskán vót – azt mondja, ezt látta. Azt mondja neki a felesége: – Látod, azért láttad ezt, mert sokat káromkodol! Te úgy bántod az Úrjézust, mint ahogy azok, akik ezekvel felfeszítették, a káromkodással! (Debrőd, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[156]

A templomban látták szintén, Mária szívét a templomba. A papunk is látta. Két ministráns vót, két gyerek, akik látták. Hétköznap reggel volt, május 29-én. Úgyhogy nekem is család vót, gyerekek, nem tudtam mindig menni a templomba. Szomszédasszonyom begyün, azt mondja: – Jaj, Margit néni, nem gyütt a templomba – azt mondja –, milyen nagy jelenés vót! – azt mondja. – Ott vót Görcsösné, az ment, hogy megfogja a jelenést, de az mindig ment odébb. No oszt akik a templomba vótak, mind látták. De osztán a pap mondta: – talán csak árnyék vót. Pedig nem az. (Debrőd, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[157]

A télen kivirágzó fa

Akkor aszondták, hogy azért járnak oda imádkozni, meg sok helyről jártak, hogy ott lehetett látni – de nem mindenki látta –, hogy virágzik ott egy fa, no. De nem mindenki látta. Kondelárné látta legelőször Szepsiből. – Nézzétek, ott van a fa közt, ne! Látitok? – Nem lássuk! De vót, aki látta. A mi Lacink is látott valamit – aszondta. Ő azt mondta, hogy ő látta, hogy kivirágzott a fa. (Somodi, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[158]

Mikor mentünk körbe-körbe, mindegyik, valaki sikította, elordította, hogy mit látott, a képet meg kiakasztotta arra fára, a mienkre, mert az ott volt a közepin. Az a fa teli volt akasztgatva olyan képekkel, hogy ki mit látott. És tudja mit: mikor mentünk, az orgona, mikor ki van virítva, omlott a szaga, gyütt rám, de én az orgonától nem tudtam lépni. Mindig csak az orgonába ütköztem. Meg szagos, meg orgona... Tudja mit? Azótától – van itt nekünk a határba egy kereszt, Jászónak – mikor az orgona kivirít, kiviszek annyit, amennyit csak bírok, azt a fakeresztet végig kidíszítem, kifestem, oszt ott imádkozom. (Debrőd, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[159]

A kápolna előtt, a nagy kápolna előtt az egyik oldalon vót egy nagy cseresznyefa. Három ága ment a törzsébül. Abba is láttak, a három ágba jelenést – az a fa kivirágzott karácsony és újév közt. Karácsony és újév közt kivirított. Teljesen, százszázalékosan ki vót virítva. Úgyhogy abból vittek a püspökségre is, abból a gallyból, merhogy annyira ellenezték, nézzék meg, hogy hát ilyen időtájban kivirít egy fa. No oszt ezt is megégették. Hogy megégették a kápolnát, égett a fa is. (Debrőd, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[160]

156 86 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1995; Magyar 2001, 595–596.
157 86 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1995; Magyar 2001, 596.
158 82 éves férfi, Magyar Zoltán gyűjtése, 1996; Magyar 2001, 596.
159 90 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1997; Magyar 2001, 597.
160 86 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1995; Magyar 2001, 597.

RUDNOK, Kassa-vidéki járás, Szlovákia

Fenn a hegyen, nahát az ősrégi. A valóságos Szent Anna jelent meg azon a hegyen. És nem csak egynek jelent meg, hanem egész csoportnak. Valami zarándoklat vót azon a hegyen, és ott pihentek meg. Ott jelent meg nekik Szent Anna, és ő mondta: – Én azér jöttem közétek, hallgassatok meg engem! Énnekem ez a vidék azért tetszik, mert én itten má sokszor megjelentem. De nem vót itt senki. De most itt vagytok csomóba, sokan lássátok, hogy nagy a kérésem: ez legyék olyan szent hely, csináljatok ide egy kis templomot! Az a templom mindég nyőni fog! És valóságba úgy is. Először egy kápolnácska lett, úgy, mint Uhornán, azután az az uhornai templom is épp úgy megnyőtt, mint a Szent Anna-i templom Jászón. Úgyhogy kérem szépen, ez egy és ugyanaz: ott a Szűzanya cselekedett, itten az édösanyja cselekedett. Úgyhogy ő is szentnek van minősítve, mert a Szűzanyának csak szent lehet az édesanyja. (Kiskovácsvágása, Rozsnyói járás, Szlovákia)[161]

BARKA, Rozsnyói járás, Szlovákia[162]

A kegyhely eredete

Annak a történelme csak annyibúl nevezetes nálam, hogy két ember megálmodta, hogy millyen képet kell elhozni; ahol templomot építenek, az legyen az oltárképje. Hát elmentek gyalog Rómába. Az több hónapba telt el, úgyhogy azt lehet mondani, több mint fél évre kerültek vissza, és hoztak egy képet. És azt a képet, a kinézés szerint... Ott állt három fenyőfa, ahol most van a templom, és most is van valami fenyőfácska a parókia előtt, ugyanolyan három fenyőfa állt beljebb, ahol most az oltár van. Azon a részen még akkor nem volt templom. De a falunak a java azt akarta, hogy ott épüljön a templom a dombon, fent, ahol van ottan egy kápolna. Azon a dombon. Ki is vitték oda a képet. De a kép magától megjelent mindég a három fenyő közt. Hát ez vót a titka annak, hogy ott kell építeni a templomot. És 1925-be vót kétszáz éves jubileuma a templomnak. (Kiskovácsvágása, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[163]

Az a kép, azt a képet ollyanok hozták, az egyik Szemán bácsi vót, a másik meg Makes. Mer azok katolikusok vótak eredetileg. Csak az összeházasítások csinált belűlök ilyen vegyes vallást. [...] Elég az ahhoz, kérem szépen, hogy ezek megbeszélgették a dolgot, hogy ők elmennek érte, mer az egyiknek megjelent éjszaka látomás. Hogy hogy néz ki az a kép, amit el kell neki hozni Rómából. És melyik templomba találja meg, azt is megálmodta. És ahogy megálmodta, odament, és az a pápa, ki akkor volt, ide is adta nekik. Úgyhogy egy hónapig – mer gyalog gyüttek. Meg gyalog is mentek. De hozták

161 90 éves férfi, Magyar Zoltán gyűjtése, 2003; Magyar 2004b, 116–117.

162 Magyar Zoltán összeállítása.

163 84 éves férfi, Magyar Zoltán gyűjtése, 1997; Magyar 2004b, 113–114.

is a képet. De hát a képet kivitték oda, hogy ott lesz templom építve. Ahol az a kápolna van, ott valami baleset történt, akkor valami emléknek építették oda. Nem templomnak. És most is csak olyan, mint ahogy akkor építették. Elég az ahhoz, hogy búcsúkor arra járogattak föl a völgyön, meg azután visszafelé is, hát oda bedobáltak mindig pénzecskéket.

No, el is hozták, osztán ott, ahol ma van a templom oltárja, annak a helyén olyan három fenyőfa állt, gyönyörűszép tiszta fenyő, mind a három egyenlő vót. És az a kép nem maradt ott a kápolnába, hiába tették őtet, meg szépen, igen szépen meg vót csinálva, be is csukták – mégis a kép reggelre, kérem szépen, reggelre mindig ott volt az leengedve a három fa közt meg a gallyak közt. Nézett a fák közül. Elég az ahhoz, kérem szépen, hogy osztán nem volt más mit csinálni, mint beleegyezni abba, hogy akkor mégiscsak ide építsük a templomot. S akkor még ezek a reformátusok is segítettek lovas szekerekkel, összehordták oda a portékát. (Kiskovácsvágása, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[164]

Szűz Mária

Megjelent a Szűzanya egy embernek. Oszt akkor azt a képet vagy azt a... Ott csináltattak képet rúla Barkán. Oszt azt a képet elvitték valahova másüvé. Mert Barka az olyan katlanba van. Osztán a képet ahogy elvitték, hát a kép visszaszállt az eredeti helyére, ahol megjelent a Szűzanya. Egy asszony ott szedett rőzsét – egy özvegyasszony, három gyerekkel maradt árván, oszt igen nagy szegénységben élt –, ott szedte a rőzsét, oszt akkor ott megjelent neki a Szűzanya. Oszt akkor, mondom, skapulárénak mondják ezt a skapulárét. Nekem is van. Osztán hogy azt mondta a Szűzanya, azt jelentette ki ottan, hogy aki az ő vállott ruháját fogja viselni, azt az örök kárhozatba a tűz nem fogja bántani, el fog menni tűle a láng. Az asszony így mondta, hogy így nézett ki Mária, mint ezen a skapulárén. A kis Jézussal együtt. A templom helyén jelent meg Mária. De ők a kápolnánál akarták, hogy építnek ott templomot neki. Oszt ott nem érezte jól magát, hanem visszaszállt oda, ahol volt a Szűzanya. (Áj, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[165]

A testvére a mamának azt mondta, hogy egy jánka beszaladott a faluba, és őnekik azt mondta, hogy van ott egy ulyan asszony, osztán van neki lepödője rajta. Azt a jánkát nem akarták hinni, hogy a jánka ilyen kicsi, hát hogy mit tud ő. Hát hogy valami, vagy cigányné, vagy mi, hogy még jó, hogy el nem kapott téged, azt mondta neki. Na aztán mentek aval a jánkával oda. Hát látták, azt beszélte a testvére, hogy látták a Szűz Máriát, és aztán egyszerre eltűnt. Osztán aztán oda azon a helyen hát csináltak... de olyan szép kicsinyke, nem nagy templomka. Hát oda jártunk aztán búcsúra, míg a testvére élt a mamának. (Felsőcsáj, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[166]

164 90 éves férfi, Magyar Zoltán gyűjtése, 2003; Magyar 2004b, 115.
165 78 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1997; Magyar 2001, 583.
166 74 éves nő, Magyar Zoltán és Varga Norbert gyűjtése, 2008.

Van ott egy barlang a hegybe, arra van a búcsú. Hogy ott a Szűz Mária megjelent valami szénégetőknek a barlang előtt, és hogy ennek a megemlékezésére van az a búcsú. Nagy búcsú szokott ott lenni mindig. (Szádudvarnok, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[167]

Így beszélték, hogy kármeliták laktak ott, és a Szűzanya megjelent nekik. (Zsarnó, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[168]

UHORNA, Iglói járás, Szlovákia

Egy papocska kezdett megzavarodni. Osztán vót egy igen okos doktor, aki azt mondta, hogy őneki olyan egyedülvaló hely kell, ami valamirül nevezetes. Ott kell neki pihenni, és meg fog gyógyulni. Megálmodta, kérem szépen, hogy hó lesz azon a hellyen. És pontosan Uhornán, a réten, ahol mostan a kápolna van, vagyis a templom. Mer má a templommá lett – először csak kápolnácska vót. Nyáron. Nyár közepén vót a hó azon a helyen. És kérem szépen, ő ott csinált magának hellyet, és ott élt három évig. És meg is gyógyult. És annak az örömére mindjárt csináltak oda szép kápolnát. Ahogy felgyógyult, a kápolna is felépült. És a képet a nagytemplombúl vitték ki oda. Az is a Szűzanya képje. Méghozzá ezt Havinak hívják – minthogy hó jelezte a helyet. Azért az Havi Boldogasszony. És kérem szépen, azok a szlovákok rettenetesen szeretik azt a hellyet. És sokan összegyűlnek ott. De most már nem csak szlovákok, magyarok is sokan összegyűlnek ott. (Kiskovácsvágása, Rozsnyói járás, Szlovákia)[169]

Ott megjelent a Szűzanya. Megjelent valami pásztorgyermekeknek. Oszt azután lett búcsújáróhely. (Várhosszúrét, Rozsnyói járás, Szlovákia)[170]

BODROGSZENTMÁRIA, Tőketerebesi járás, Szlovákia[171]

Közvetve Máriapóccsal kapcsolatos az a lokális hagyomány, amely a *bodrogszentmáriai kegykápolná*hoz, az ottani Mária-jelenéshez fűződik. A faluban az okiratok tanúsága szerint már a 14. században is állt egy Szűz Mária tiszteletére szentelt templom, és egyes adatok szerint már a középkorban is zarándokhelyként volt számon tartva e hely.[172] Az 1990-től Bodrogszentmária határában is újraéledő

167 79 éves férfi, Magyar Zoltán gyűjtése, 1996; Magyar 2001, 583.
168 71 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1996; Magyar 2001, 583.
169 89 éves férfi, Magyar Zoltán gyűjtése, 2002; Magyar 2004b, 115.
170 78 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 2003.
171 Magyar Zoltán összeállítása.
172 Leczo 2005.

vallási reneszánsz (még Sárosból és a Szepességből is buszokkal érkeznek a kápolna őszi főbúcsújára a hívek) ama narratív tradíción alapul, miszerint Szűz Mária eredetileg e helyen kívánta megalapítani kegytemplomát, ám a galamb képében egy bokorra leszálló Szűzanyát egy ott delelő pásztor ostorral megcsapta, mire az továbbrepült és végül Máriapócson szállt le. E legenda szerint a máriapócsi kegykép könnyezése is a szentmáriai pásztor ostorcsapása miatt következett be. E meganynyi, színes szövegváltozatban gyűjthető, környék szerte általánosan ismert történet esetenként az isteni büntetés motívumával is kiegészülhet. (Magyar Zoltán)

Amikor Pócsra akart menni Szűz Mária, akkor ide akart leszállni Szentmáriára. És akkor ott, aki tehenekre vigyázott, akkor észrevette, hogy egy galamb leszállt a bokorra, és akkor az megfogta az ostorját – mán olyan karikás ostorja vót –, és akkor megcsapta a galambot. A galamb akkor elrepült, és Pócson szállt le. És akkor elrepült, és Pócson szállt le. És akkor ott rögtön... hogy azért könnyezik Szűz Mária. És különben itt lett vóna Pócs. Nem Pócson lett vóna a Szűz Mária kegyhelye. (Rad, Tőketerebesi járás, Szlovákia)[173]

A pásztor egy ostorcsapással rácsapott, és ott lett vóna az arcán a helye, a Szűzanyának az arcán. És Máriapócsra repült, és ott építettek osztán neki templomot, nagy búcsújáróhely mai napig. (Bodrogszentmária, Tőketerebesi járás, Szlovákia)[174]

Azt úgy tudjuk, mert a régiek így emlegették, hogy egy pásztor elaludt a bokor mellett. És egy galamb rászállt a bokorra és turbékolt. Na és őt meg idegesítette, hogy felébresztette, odacsapott az ostorral a galambra, a galamb elszállt. És akkor Máriapócson jelent meg, és hogy állítólag megmutassa az ostorcsapást az arcán, amit a pásztor odacsapott. Ezt így tudjuk. (Lelesz, Tőketerebesi járás, Szlovákia)[175]

Ez itt történt Szentmárián, hogy amelyik pásztorlegény elaludt, és akkor felébredt, és akkor a galambra odacsapott. És az a galamb a Szűzanya képében jelent meg, és hogy a Szűzanyának ott van azon a képen a seb. És akkor hogy az elrepült Pócsra, az a galamb. És azért ez Szentmária. Ez rendesen gyógyító Szűzanya. Tetszik tudni, mennyi minden megtörtént, mennyien gyógyultak itten meg? (Bodrogszerdahely, Tőketerebesi járás, Szlovákia)[176]

Van ott egy ilyen tó, olyan görbén, mint itt ez a Ticce, és azt mondják Papfüzesnek. És attól nem messze van egy kereszt. De hogy lényegében ott történt ez az eset. Hogy akkor az lényegében legelő lehetett, és hogy akkor a pásztor vigyázott az állatokra. És megjelent neki valaki, és ő nem tulajdonított neki valamilyen nagy jelentőséget, és

[173] 75 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 2005.
[174] 81 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 2005.
[175] 73 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 2005.
[176] 64 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 2006.

odacsapott, és így a galamb az iránt vette Pócsnak – de a pásztor, ő azótától meg is vakult. Azért tették oda a keresztet. Mer az már mondta: – Ű nem tudja, mi vót vele, mikor rácsapott a galambra, de látta egy pillanatig a Szűz Máriát, és akkor az eltűnt, a galamb, minden, és hogy akkor azér tették oda a keresztet. (Rad, Tőketerebesi járás, Szlovákia)[177]

Egy csipkebokorra szállt le, és a Szentlélek jelent meg elsőre galamb képében. És akkor volt egy pásztorember, aki a nyájat őrizte ott, ott az erdő szélén, és akkor az a pásztorember megijedt, és akkor kezdett morfondírozni, mérgelődni. És akkor egyszer csak megjelent a Szűzanya a csipkebokor tetejin. De lángalakba vót. És annyit mondott a Szűzanya, így beszélték a régi öregek, hogy: – Ne vétkezzél, jóember, hiszen megjelent a Szűzanya jelképe a galamb képibe! Akkor a pásztorember megijedt, egy nagyot csattintott az ostorával – és villámlás támadt. Pedig borulat nem volt az égbolton. És ez így, így mondták a szentmáriaik, vagyis pálföldiek – mert Pálföldén van az. És most is ott van, egy gyönyörű nagy keresztet odaállítottak, és az megmaradt emléknek, örök emléknek. (Szomotor, Tőketerebesi járás, Szlovákia)[178]

Hát ezt úgy hallottuk, hogy jött egy fehér galamb. Úgy beszélték ezek a szentmáriaiak, hogy egy fehér galamb jött, és le akart oda szállni [ahol most a kápolna van]. A pásztor meg ott vót a nyájával, és akkor az ostorával rácsapott. És akkor felszállt, nem szállt le, hanem felszállt és elment Máriapócsra. És ott szállt le. Erről ezt a legendát beszélték. És az uraság odaépített templomot, ahol a galamb le akart szállni. (Szinyér, Tőketerebesi járás, Szlovákia)[179]

MÁRIAPÓCS, Szabolcs megye

Azt tudom, hogy jártak Máriapócsra innen is mindig, merhogy ott Mária megjelent. Hát innen is mentek, Cservenyákné, nyugodjon, gyalog. És Cservenyákné azt mondta, hogy egyszer őt is rávették, hogy menjenek velök Máriapócsra. És hogy bementek egy olyan lakásba, ahol aludtak, és aszondta, hogy a fal olyan volt, hogy le volt már omolva, de csak be volt meszelve, hogy itt egy lyukacska, ott egy lyukacska, és azt mondi: a katolikusok azokba a gödröcskékbe mindenütt Máriát látták. Azt mondta, hogy: – Mink meg nem mertünk szólni, hogy há mink nem lássuk. „Nézz ide, itt van Mária, itt van Mária!" Hát hogy mink nem láttunk semmit, de mink nem mertük megmondani. Attól féltek, hogy megverik őket. (Nagyszalánc, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[180]

177 71 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 2005.
178 74 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 2005.
179 85 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 2005.
180 83 éves nő, Magyar Zoltán és Varga Norbert gyűjtése, 2008.

CSÍKSOMLYÓ, Hargita megye, Románia[181]

A csíksomlyói kegyhely körül – a gyógyulászcsodák változatos elbeszélései mellett – ritkán hallani Mária-jenésekről, az alapító legenda sem látomással kapcsolatos, viszont elevenen él helyben is és Erdély távolabbi pontjain is a napcsoda hagyománya. A helyhez–időhöz kötődő közösségi látomások jelentkezésének sajátos formája a moldvai csángók pünkösd hajnali napbanézése a Kis-Somlyó hegyén. A csángók rendszerint hajnal előtt kimennek a Salvator kápolnához, ahol hajnalig imádkoznak, beszélgetnek. Körülbelül egy órával a napfelkelte előtt a keleti lejtőn szoktak felsorakozni, ahol hangos énekléssel várják a napfelkeltét. Ezt követően több percen keresztül mereven néznek a napba megfüstölt üvegen, zsebkendőn, fejkendő csücskén, napszemüvegen keresztül. Aki látni vél valamit, az hangosan elmondja tapasztalatát a többieknek, amelyet azok értelmeznek, saját asszociációjukkal dúsítanak.

A látomáselbeszélések kevés számú motívumból épülnek fel: általában galamb formában megjelenő Szentlelket, tüzes keresztet, keresztjét cipelő vagy megfeszített Megváltót, Szűz Máriát, vizuálisan kevéssé megragadható „szentségeket", lángnyelvet látnak a napban.

E transzcendens kommunikáció rituális létrehozásának eszköze az imádság. Az imádság közösségi eseménnyé válása az esemény fokozott ritualizálását eredményezi, a Szent megtapasztalására való lelki ráhangolódását segíti elő. A víziók jelentkezését a rituális felkészülés mellett a koncentrált, erőltetett nézés is elősegítheti. (Peti Lehel)

Szűz Mária

Somlyón megérkezett egy autó, hozott valami vendégeket. A vendégek bémentek, ahova vótak irányítva ők, na. S akkor egy fehérnép odament, s akkor aszondta, annak a sofernek, hogy legyen szíves, vitesse el őt egy valamennyi időig, csak nem nagyon messzire. Vette magát a sofer, méges, na, olyan haragosan, de elvitte a fehérnépet. Mikor le kellett szállani, leszállott a fehérnép, de mikor leszállott, akkor eltűnt, úgyhogy nem láttak senkit sem. Ennyit tudok, erről azt mondták, kérem szépen, hogy valami különleges megjelenés lehetett. Egy része aszondta, hogy vajon ki lehetett, más része aszondta, hogy körülbelül Mária lehetett. Ez most, most történt. (Gyimesközéplok, Hidegség pataka, Hargita megye, Románia)[182]

Most, ezen a héten hallottam, hogy Mária megjelent egy embernek Somolyón, odakint a hegyen, s azt mondta neki: – Ne félj, ember, mert akarok mondani neked valamit: csak azt akarom mondani, hogy a sertések pusztulnak, de imádkojzatok, mert akkora veszély vár rátok! S aszondják, először úgy jelent meg, mint egy magyar asz-

[181] Peti Lehel összeállítása.

[182] 69 éves nő, Salamon Anikó gyűjtése, 1971; Salamon 1987, 175.

szony csak, s aztán Máriáé vállott, tiszta fehérbe, s egy nagy olvasó a nyakába vót. (Gyimesközéplok, Jávárdi pataka, Hargita megye, Románia)[183]

Hallott-e a csíksomlyói látomásokról? Megjelenik-e Mária?
Hallottam. De most már nem jelentődik meg. Éjjel jelentődik meg, éj csendességében valami csodálatos, csillagos, veres, szép csillag fénylik, tudja-e?
Volt, aki látta?
Volt, amelyik érdemesebb volt. Amelyik nem volt érdemes, az nem látta meg.
Csak a csíksomlyói búcsún látták meg Máriát?
Én Csíksomlyóról tudtam csak. S még vagyon itt fenn, Kácsikán is. Ott is búcsú van. Vagyon la opt august[184] Mária tiszteletjire. Ott is szép dolog van. Ott is sok pap van. Csak ottan rományul mondják, nem magyarul. (Lészped, Bákó megye, Románia)[185]

Mennyei lajtorja

Kis-Somlyó hegyén, Csík-Somlyó mellett, hol most a Salvator-kápolna áll, régen, nagyon régen, mennyei lajtorja jelent meg, melyen az angyalok fel s alá jártak. (Csíkszék, Románia)[186]

Azt hallgassa meg: vót egy remete. Ott hált mindig a koporsójába. Nagy zuhé történt, s ő kinézett, azt hitte, hogy zivatar van. Felkelt a koporsójából, kiment a kunyhó eleibe, s hát egy fényesség tűnt fel az égen. S ő azon bámészkodott, hogy mi lehet az a fényesség? S hát eccer szépen egy lajtorja tiszta fényben ereszkedett le. S a szent proseció hallatszott énekekbe. S addig ott állott az a lajtorja, amíg a remete bejött, s felkőtötte az egyházfőnököt, a szerzetes főnököt, s kimentek harmincketten, mer annyian vótak akkor a miséző papok. Harmincketten kimentek, s addig az ének szólott, s mikor a Szent Antal kápolnájához értek ki, akkor az ének kezdett hallatszani még jobban. Kimentek, s oltáriszentségi tiszteletet tartottak, s mikor végrehajtották azt a tiszteletet, akkor szépen emelkedett fel a lajtorja, s eltűnt a fényben. S akkor helyt, amekkora helyt ez a fény elszóródott, akkor helyt ződ a gunyája az embernek. (Gyimesbükk, Rakottyás, Bákó megye, Románia)[187]

Napcsoda

Somlyó hegyén, akik nézik a napot a napfelkeltkor, azt mondják, hogy a Mária képe vót benne, s a Mária hozta a Szentlelket. (Székelyvarság, Hargita megye Románia)[188]

183 76 éves nő, Salamon Anikó gyűjtése, 1972; Salamon 1987, 178.
184 augusztus nyolcadikán – A továbbiakban a többször előforduló román szavakat és kifejezéseket, illetve magyar tájszavakat, tájnyelvi kifejezéseket csak az első előfordulásukkor jegyzeteljük.
185 63 éves nő, Papp Éva, Sebestyén Emese gyűjtése, 2001.
186 Kőváry 1857, 107.
187 65 éves férfi, Bosnyák Sándor gyűjtése, 1988; Bosnyák 1992, 22.
188 76 éves férfi, Magyar Zoltán gyűjtése, 2007.

Napfelkeltére váró csángók csoportja, Csíksomlyó, 2005 pünkösd. Peti Lehel felvétele.

Felkelt a nap. Csíksomlyó, 2005 pünkösd. Peti Lehel felvétele.

Az én testvérem azt mondta, hogy pünkösdkor Somlyó hegyin hajnalban, pünkösd hajnalán mentek ki a keresztúton, sok férfi volt, nő, s amikor kimentek a hegyre, akkor úgy... Az imával végeztek, a keresztúttal, s akkor feltűnt, feljött a szép nap. Aszondja, látszott a nap körül Szentlélek. Úgy röpkösött! S annyiféle színt játszott, ő csak nézte szabad szemmel, de aztán egy asszony odaadott egy üvegdarabot. Megfüstölték gyertyával. S azt mondta: – Na, odaadom magának is, nézze meg! – aszondta. S ugy: jaj, milyen gyönyörű volt az áldott nap, a szép nap, reggel, ahogy feljött pünkösd hajnalán! Aszondja, olyan szép látvány vót, annyi színt játszott, s a Szentlélek úgy körbejárt a galamb képibe. (Gyimesfelsőlok, Sántatelek, Hargita megye, Románia)[189]

Pünkösd hajnalán a kalastoromon fejjel, a Kissomlyó hegyin szokás várni a napfelkeltjit. Mikor jő fel az áldott nap. A tyár magyarok még most es mindig ott várakoznak. S megesett, én magam es tanuja voltam. Ha nem felhős az ég, meg lehet látni azt. Az a Szentlélek, oly kicsiny galamb képbe röpdös ott – oly fehér alak –, mikor jő fel Somlyó hegyinél pünkösd hajnalán az áldott nap. (Gyimesfelsőlok, Ciherek pataka, Hargita megye, Románia)[190]

Somlyón várják a napot, s ott énekelnek...
1.: A való. Eu am văzut.[191] [...] Az láttam én es, azt a lángat ott.
2.: Nem, azt láttam én!
1.: Langat! [...]
2.: S aszta, mondom vala, hogy akkor én, láttunk. Nem csak én, de kik voltunk. Mük nem voltunk ki hegyre, adică[192] nem hogy nem, ki voltunk a hegyre, de bé voltunk jöve a hegyről. Ott a szentegyháza mellett néztük mikor jő fel a nap. Én annyit láttam akkor egyszer, hogy mind egy Szentség, így ni, plutyilt[193] a napan. Mind egy Szentség, melyikvel áldozunk meg. Parcă[194] ült így napan, s egy kevest még izélt, még hogy láttuk a napat, még, még. Ennyit láttam én csak. [...] Úgy, hogy láttál, hogy elment vaj egy árnyék, azak a homályak voltak. Én nem láttam szaha langat.
1.: Én láttam egy lángot. És, kimentünk ada, van az a házecska az a pusztik az.
2.: Kimentél a tetőre, ott mondják a misét.
1.: Háram templam att. S régvel ültünk att. Nekem van még egy gyermek, kisebbecskébb mind ez. A bément vót a gödörbe, mert este[195] egy deal,[196] ott bé a gödörba, aşa.[197]

189 68 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése, 1996; Magyar 2003, 700–701.
190 77 éves férfi, Magyar Zoltán gyűjtése, 1997; Magyar 2003, 701. Lásd még Magyar 2006b, 82.
191 Én láttam.
192 azaz
193 lebegett
194 mintha
195 van
196 völgy
197 így

Moldvai csángók napbanézése pünkösd hajnalán, 2003. Peti Lehel felvétele.

S mük vártunk ott. Imádkaztak románul, oláhul. Énekeltek, mi... mikor eccer, de a nap fel vót jöve. Fenn, bré! Fenn volt. Mikor csak eccer egy láng lejött inné.
2.: Én nem láttam az!
1.: Nem hinném, Roza, de előttem voltak még mászik emberek!
2.: Te ha láttad, láttad!
1.: Vótak más asszanyak. Mikor az a lang lejött, én azakat az asszanyakat nem láttam, érted-e, csak a langat. S akkkor a kölyök velem futatt: – Váléó,[198] mámi, váléó, mámi, meggyúltunk! – Jött ki Léonam a gödörből, érted? Ezt azért mondom én, hogy a való, az a láng. Dar[199] írja az írásba es: „Limba focului,[200] az lejön!"
2.: Un limb de foc.[201]

198 jajaj
199 hát
200 lángnyelv
201 egy lángnyelv

1.: Un limb de foc, azt láttam, de a galambat nem láttam. Itt is néztem, de nem láttam.
Itt is nézik?
1.: Én láttam a langat. Itt is nézik, de én nem láttam ulyant. Immá most nem hinném, de előttem volt sok csokor asszony, mert csokorba imádkoztak. De amikor a lejött, én többet azokat a fejérnépeket nem láttam. Azt a langat, mikor lejött az égből. Én akkor azkat nem láttam többet, csak elömbe mikor lejött ide, né. Én láttam, né, Léonam jöjjön bé, most es megmondaná, hogy mit látatt. Mert futatt elém, mert az megijedett. (Trunk, Bákó megye, Románia)[202]

S mondták, hogy néznek a napba Somolyón, arról mit tud Magdó néni?
Kimentünk oda a hegyre pünkösdbe. S akkor mentünk az alsó felibe volt egy kert, lássuk meg a Szentlelket. Nem láttunk csak egy árnyékocskát, mint egy galambocska. Egy galambnak az árnyékát.
S mi volt az, Magdó néni?
A Szentlélek pünkösdbeli, napfelkelti. Mi erőst jókor kimentünk oda, mikor éppet világodott, megláttuk. Megláttuk, szép volt, énekeltük az énekit. De nem jut eszembe. Ott ültünk a templomba két napot s imádkoztunk. (Klézse, Bákó megye, Románia)[203]

1.: Mit mondtak, hogy mi jön le onnét, mikor nézték a napat [a lánya kérdezi]?
2.: Mondták, hogy jár a Szentlélek így benne. De én nem láttam.
1.: Fényeset látatt ugyé?
2.: Fényeset láttam. Kerültük meg az ótárt. Megkerültük térgyen az óltárt, háromcor.
S minek kerülték meg azt?
1.: Azt mondták, hogy ha van érdemed, akkor hallasz egy pukkantást.
2.: Há, halltuk, hogy koppant. (Trunk, Bákó megye, Románia)[204]

S mivel mentek?
Elmentünk akkor, hogy mondjam, vasárnap volt akkor. Elmentünk pénteken este, vasárnap volt a búcsú. Szombatén éjjen kimentünk regvel, mikor jött fel a nap, akkor mentünk ki kálvária, calea crucii, hogy mondják, szent kereszt útjára. Mikor jöttünk vissza, akkor volt mise ide bé.
Mikor kimentek a hegyre, ott mondják, hogy a napot mindig megvárták.
Há. Jött le Szentlélek, de én nem láttam. Mások, mondták, hogy jött le Szentlélek, jött le Jézus, de én nem láttam. Ha nem láttam, hogy mondjam, láttam.
De a Szentlelket vagy Jézust látták?
Egy-egy mondta, Jézust mondta, látta Jézust în chip de porumbel,[205] de én ha nem láttam, nem bírtam mondani, hogy láttam, ha nem láttam. Há kölök es voltam, cinka,[206]

202 47 éves nő (1) és 40–45 év körüli nő (2), Peti Lehel gyűjtése, 2006.
203 80 éves nő, Peti Lehel gyűjtése, 2006.
204 46 éves nő (1) és 85 éves nő (2), Peti Lehel gyűjtése, 2005.
205 galamb formában
206 kislány

futott az eszem, még nem vitt, hogy nézzem. Én néztem a hegyeket, milyen nagy hegyek vannak, fák. Gyüttük[207] a dolgokat a földről, olyan dudujt [gyom], ma a nemzetsége sincs meg. Volt az a Szűz Mária tenere duduj, egy ötujjus duduj, azt gyűttük mi mai mult.[208]

Mért hívták így?

Úgy mondták, mikor Jézus ment ki a hegyen, hol tette a kezit, ott mindenütt jött a duduj.

Mikor ment a Kálváriára?

Há, mikor vitte ki a keresztet, na.

S azt mire használták?

Osztán, mikor sért[209] a fejem, mikor sért valami, főztem meg, ittam meg csájnak,[210] tettem bé fejem alá.

Zöld ágat törtek-e, ágat szenteltek?

Há, há, ágat igen. S aztán, mikor Jézus le volt nyugatva abba a koporsóba, avval törölték meg Jézust.

S Mária?

Mikor jöttünk ide bé a templomba, Szűz Máriát mentünk kereken térgyen, s töröltük meg. Volt kendőnk, az ágakval, azokval.

A Mária-szobrot kerülték meg?

Jézus le volt nyultóztatva, vittünk kendezőket, avval töröltük meg, mint a lovak... Osztán azokat hordoztuk a fejünkön. Mikor visszajöttünk, törtünk ágat künnen a hegyről, osztán mentünk kereken.

Az oltárnál?

Há, térgyen.

S hallottam másoktól, hogy mikor kerülték meg, akkor hallottak koppanást.

Há, hallottam én es koppanást, de én gondoltam, hogy kelykek játszanak, mint nálunk itt elé.

S az mi volt az a koppanás, hogy mondták mások?

Há Jézus, Jézus koppantotta lenne, hogy hisz Istenbe.

S hol járt búcsúkba?

Én eddigelé jártam, de a nyáron beteg voltam, s nem mentem. Eddigelé búcsúkból nem maradtam ki. (Pokolpatak, Bákó megye, Románia)[211]

Búcsúba maguk járnak-e?

Há, há. Járunk le Rekecsinbe, Klézsére, Dózsára. Mámám nekem dózsai, én dózsai vagyok, csak el vagyok adódva [férjhez jöttem] ide.

S Csíksomlyóra nem jártak a búcsúba?

207 gyűjtöttük
208 főképpen
209 fájt
210 teának
211 52 éves nő, Peti Lehel gyűjtése, 2008.

De, a sógorasszonyom nekem es ott volt.
S maga járt a búcsúba?
Jártam, jártam.
S mondják, hogy reggel ott nézik a napot.
Nézik há, én nem voltam, de povesztilta[212] a sógorasszonyom, hogy tetszik, Szűz Mária tetszik a napban. De aztán nem tudom. (Pokolpatak, Bákó megye, Románia)[213]

Maga mért járt Somolyóra?
Voltak nagy inundációk,[214] s akkor nem mentünk el.
Csíksomlyón várják a napot. S az hogy van?
Há, igen, igen. Jő fel az angyal, a porumbel,[215] mondjam úgy. S bémenünk hatkor, akkor oda ki vagyunk, s ott nézzük a napot, mikor jő fel, hogy Szentlélek mikor jő. Ha egy kicsit tiszta idő van, akkor, ilyenbe, egyszer kicsit láttam, de úgy nem tiszta szemmel így, hanem odatettünk egy ulyan bátisztát[216] innen, s néztünk onnan hátul. Há. Ott egy kicsit rebegett. Rebegett, de na, csak azon nap, csak azon nap, másznap nem. Ha homályos van, egyik elkenül egy kicsit a homály, akkor nem tetszik, nem tetszik. S ha vigye az idő, akkor tetszik ő, mikor jő fel a napocska, akkor tetszik. Há.
S mit mondanak, haragszik Mária, mikor felhő megy a nap elé?
Nem, nem, nem mondják azt. De nagyon szeretem én ott, erőszen nagyon szeretem.
S mért szereti maga?
Hát, amért értem esz, látom, értem. Szeretem ott erősen. Most taval nem voltam, mert taval nem voltam el, de majd minden esztendőben elmenek, mert szeretem oda elmenjek. Szeretem, szép, szeretem azokat.
S mondja az embere, hogy ő Cacicába megy, ő mért megy oda?
Úgy számítunk, mük ezt, hogy ő menjen Cacicába.
De miért?
Mind csak ott Szűz Mária, mind csak ott. Ott is. Viszik a fenn, viszik a fenn szent kereszt útját.
S mért nem mennek együtt?
Nem, mert honn itt kell maradjon valaki, el kell maradjon valaki.
Maga volt Cacicába?
Én nem voltam, ő volt csak.
Maga csak Somlyóra megy?
Igen. Ott szeretem, jén értem, beszélgetnek szépen, erőst megbeszülik a világot. Megbeszülik ott a magyarok a világot.

212 mesélte
213 46 éves nő, Peti Lehel gyűjtése, 2008.
214 árvizek
215 galamb
216 zsebkendőt

Hallott-e olyat, hogy ott Somlyón valaki nemcsak a napban, hanem másképp is meglátja Máriát?
Csak a fényképet lássa meg. (Bogdánfalva, Bákó megye, Románia)[217]

Maga látta Máriát?
Azt nem látta senki. Miercurea Ciucon,[218] la coborârea sfântului duh[219] izé, akkor nagyon, Somolyón, akkor mutitódik napba, mikor jön fel, akkor mondják, hogy mutitódik a szent kereszt. Nem a szent kereszt, met egy galamb mutitódik. (Pokolpatak, Bákó megye, Románia)[220]

S maga volt Csíksomlyón is?
Igen, voltam, kommunista időbe is voltam.
Mondják, hogy Somlyón is megjelenik Mária és a Szentlélek.
Ezt még kacalgattam[221] én is, mert nagy érdelmed kell legyen meglátnod azt, a Szentlelket. Nekem mondta a bátyám, hogy napjövetkor jő fel, s tetszik a galamb. – Na – s mondok akkor –, a Jóistent senki sze látta, csak egyedül Jézusz, azt nem tudta más ki meglátni. Csak Jézusz, azt mondta, hogy: – Bennem lásszátok az Atyát.
Somlyón szoktak jegyek lenni?
Nem, nem szoktak. (Bogdánfalva, Bákó megye, Románia)[222]

Somlyón nem vótak búcsúba?
Somolyón igen, vótunk.
Mondták, hogy ott várják a napot, mikor kel fel...
Igen! Fenn a nyeregben. Én láttam pünkösd reggelén, láttam. Azelőtt mondták, hogy Mária mutatkozott. Ne, a Szentlélek. O porumbel.[223] Galamb. De én amikor vótam, én láttam a szemeimvel, kereszt vót a napan. Papakval néztük. Papakval néztük, én láttam a szemeimvel. S ezt meg tudam mondani akárkinek! Én láttam a szemeimvel, kereszt vót a napan.
S még látott-e valamit?
Nem! Egy kereszt, sugárval. Ennyit láttam.
Ragyogott, így sugárból vót?
Igen, sugárba vót a nap, a kereszt napval sugárba, én láttam a szemeimvel. Meg tudam mondani akárkinek.
S még mások is láttak?
Látták, igen.
Ugyancsak keresztet?

217 65 éves nő, Peti Lehel gyűjtése, 2008.
218 Csíkszeredán
219 a Szentlélek alászállásakor
220 52 éves nő, Peti Lehel gyűjtése, 2008.
221 nevettem rajta
222 71 éves férfi, Peti Lehel gyűjtése, 2008.
223 egy galamb

Igen. Papak es vótak ott, olyan, s többség.
Lehet látni a Szentlelket is?
Én nem láttam a Szentlelket. Mondták másak, hogy azelőtt való esztendőben vót a Szentlélek. (Lészped, Bákó megye, Románia)[224]

Somolyóra hat rendet, hatszor is jártam. Az Isten megsegétett, de erőst szép dolog vót, szép. Egy kicsi kápéla, kicsi templomocska alá, térgyen megkerültük az ótárt, térgyen megkerültem, há. Mett, hogy ott egy nagy kő van, lánccal odakötve, a Jóistentől hogy volt csinálva, csinálták ők es úgy.
Mondták, hogy várják a napot, hogy van ez?
Hogy süssön fel a nap az égre, világosságra.
S mondták, hogy van, aki meglátja a Szentlelket benne...
Tetszett így a hódba, mikor a hód feljött, tetszett benne valami. A Szentlélek kell legyen, más mi lenne. Há.
S a hódba?
A hódba, há. (Lészped, Bákó megye, Románia)[225]

Csíksomlyón, la Miercurea Ciuc, ott járt maga?
Jártam.
Mondták, hogy ott kinn a hegyen ott nézik a napot...
Igen.
S az hogy volt, azt Erzsi néni el tudja mesélni?
Hát úgy volt, aszandták, szombaton regvel kimejen arra a hegyre. Jő fel a nap, akkor látszik Jézus. Máriával jönnek fel ottan. De nem tudam, mer én nem értem kimenni oda a hegyre.
Azt mondták, hogy látszik Jézus Máriával?
Látszik, há, Jézus, látszik ott.
S még miket mondtak, hogy még mi tetszik ott a napban?
Hát nem mondták egyebeket, ezt halltam, mondták, hogy akkar meglátszik. Meglátad személyesen Jézust s Máriát.
S még lehet máskor az emberek meglássák Máriát vagy Jézust? Más rendüleg?
Nem hiszem.
Álomban nem lehet meglátni?
Álamban lehet, hogy meg, de így... (Lészped, Bákó megye, Románia)[226]

S akkor Ágnes néni Somlyóra nem járt ki a búcsúba?
Jártam. Most nem jártam az idén, de jártam Somlyóra. Jártam még ketszer is. Elmentem Remetére, volt egy tesvérünk Remetén, aztán Remetéről mentünk vonattal ad-

[224] 63 éves nő, Peti Lehel gyűjtése, 2007.
[225] 81 éves nő, Peti Lehel gyűjtése, 2007.
[226] 74 éves nő, Peti Lehel gyűjtése, 2008.

dig. S akkor egyszer jártam még innén hazulról, kocsival hogy mentünk innét, volt egy kirándulás.
S mondták, hogy ott a hegyen nézik a napot, ott ki a hegyre, oda kimennek, s nézik.
Igen, mikor hajnalban kel fel a nap. Az pünkösd napján. Ott hálnak, akik vannak kibírják azt, de én azt nem bírom ki, hogy én ottan. Én beteg vagyak, nem bíram azt én kihálni, ottan én eltöltsem. Há a Szentléleket mondják, hogy lássák, mikor a nap hasad, kel fel. (Lészped, Bákó megye, Románia)[227]

Mondták, hogy Pünkösdkor mutitódik valami a napban...
Igen, a Szentlélek, da cum,[228] igen, örökké csinál.
Látta a néni is?
Né, láttam, akkor, milyen esztendőben, nem tudom. Váj păcătoszok[229] vagyunk, hogy mondjam, vétkesek vagyunk, hogy mondjuk másképpüleg, most egy darabtól nem. Mikor tavaly homályos volt,[230] hogy készen volt, hogy essék. Az idén es má így volt ne, nem volt az idén homályos, de mind csak, nem tudom... vaj vétkesebbek vagyunk vaj minek.
Akkor mit látnak?
Tetszett egy galamb. Jézust. Mind repült, hogy mondjam.
A galamb repült, ez a Szentlélek?
Galamb repült, Szentlélek, da.[231]
Jézus is látszik?
Nem, csak az a galamb. S azt mondják vala, hogy az a galamb, az Jézus. De most má nem láttuk.
Ez a napnál látszik, mikor felkel a nap?
Igen, mikor leges-legeshamarabb kibút a nap, akkor tetszett, hogy mint egy galamb.
S akkor mindenki nézi, hogy jön fel a nap?
Igen, virágokval menen a hegyre ki oda, s nézi ott. Mentünk így a szent kereszt útjával, mentünk az olvasóval. (Lujzikalagor, Bákó megye, Románia)[232]

Meg szokott jelenni Mária hajnalban vagy Jézus?
Nem. A Szentlélek. Mikor reggel jó korán, mikor jő fel a nap. Akkor kimentünk a hegyre, s amikor tiszta volt, mikor nem volt homály, akkor úgy megtetszett [látszott], de én nem láttam, ezt nem tudom mondani. A Szentlélek reggel ragyog a nap felett. Úgy mondják. (Lujzikalagor, Bákó megye, Románia)[233]

227 69 éves nő, Peti Lehel gyűjtése, 2008.
228 hát hogyne
229 bűnösek
230 be volt borulva
231 igen
232 52 éves nő, Ilyés Sándor, Miklós Zoltán gyűjtése, 2001.
233 72 éves nő, Ilyés Sándor, Miklós Zoltán gyűjtése, 2001.

I. néni, mondták, hogy Somolyón nézik a napot pünkösdkor. Az hogy van? Tudna-e arról mesélni?
1.: Igen. Vasárnap regvel mentünk ki a Kálváriára és akkor énekelve... Imádkozol reggel hajnalba, mikor hogy kellett, hogy a nap jöjjön fel, hogy kiértünk a hegyre. Akkor mind ott addig énekeltünk, hogy aztán a nap jött fel, akkor láttad, hogy mikor a nap feljött, akkor úgy rebegett így benne a galamb. Láttuk, sokszor jártunk. Szép.
Csak a galambot lehet látni benne, vagy lehet látni egyebet is?
Én galambat láttam. Azt láttam, hagy galamb.
2.: Egy lát egyfélét, más mást. [közbeszól a férje[234]]
S milyenfélét látnak?
Más keresztet mondtak, hogy látta. Kereszt vót.
2.: Más azt mondta, hogy látott egy bárant. Birkát. Más látott egyebet.
S a birka az mit jelent? Milyen birkát látott?
2.: Bárant.
Bárányt? De Jézust a bárannyal?
2.: Hát, gondolom, hogy... valami csak vót.
S az idén is látszódott? Lehetett látni?
Az idén nem láttuk. Nem jártunk. Én nem jártam ki a hegyre, mert rosszul éreztem magamot, akkor nem mentem. A leányom is ott volt velem, akkor nem mentem ki a hegyre. Esett az eső, féltem, hogy mikor jövünk be, leesek, még valami. (Lészped, Bákó megye, Románia)[235]

Az én testvérem azt mondta, hogy pünkösdkor Somlyó hegyin hajnalban, pünkösd hajnalán mennek ki a keresztúton. Sok férfi volt, nő, s amikor kimentek a hegyre, akkor úgy... Az imával végeztek, a keresztúttal, s akkor feltűnt, feljött a szép nap. Aszondja: látszott a nap körül Szentlélek. Úgy röpkösött! S annyiféle színt játszott, ő csak nézte szabad szemmel, de aztán egy asszony odaadott egy üvegdarabot. Megfüstölték gyertyával. S azt mondta: – Odaadom magának is, nézze meg! – aszondta. S úgy. – Jaj, milyen gyönyörű volt az áldott nap, a szép nap, reggel, ahogy feljött pünkösd hajnalán! Aszondja: olyan szép látvány vót, annyi színt játszott, s a Szentlélek úgy körbejárt a galamb képibe. (Gyimesfelsőlok, Sántatelek, Hargita megye, Románia)[236]

S az én testvérem pedig olyan vallásos az is. Szenttamáson van egy testvérem, utánam való, Somlyóra elmentek pünkösdkor. Azt mondja, hogy a napfeljőtekor mondogatták ezek a csángók, hogy lássuk, hogy Mária megjelenés, angyalokat látnak, s azt mondja, mondta magába, hogy aki hiszen, bízik a jó Istenben, az meglássa. Édes jó Istenem, engedd, hogy lássam meg, s hát Mária a pünkösdi rózsát szórja, s az angyalok körülötte. Az milyen szép lehetett. S mások nem látták, csak ő. Ez az érdekes. Tiszta lelkű, s a jóindulatú, s az igazságos, az tudja csak meglátni. Mert sokféle ember van

234 78 éves férfi
235 69 éves nő, Peti Lehel gyűjtése, 2008.
236 68 éves nő, Magyar Zoltán gyűjtése; Magyar 2003, 700–701.

a világon. Rossz több van, fiam, mint jó. Lássuk jól. Mind a... És aki azt hiszed, hogy a legjobb akaród, az sérteget legjobban, s az a megrontó. Ugye halljuk, még a parlamentekbe is, hogy közben ellensége volt, irigye, vágta a fát alája. Azt hitte, hogy jó embere, azután sült ki, hogy rossz akaratú. (Csíkjenőfalva, Hargita megye, Románia)[237]

Somlyóra miért jó járni?
Hát az is tényleg egy nagy búcsú, nekem kicsi gyermekkoromba vót részem, édesanyám vitt, úgy, hogy este mentünk, ott aludtunk a templomba, másnap reggel, amire a nap jött fel, akkorra kimentünk a hegyre. S amikor a nap jött fel, akkor látszott, ahogy a galamb repül körbe a napba. Ilyen élményem soha nem vót azután se. Más esztendőbe, akkor már filmek, s mindenki vót, csomó fényképezőgép, minden, de borult idő vót, hogy nem lehetett, ilyen szép sose vót.
Ez melyik évbe volt?
Nem tudom megmondani. Hát egy olyan ötödikes-, hatodikos lehettem. Annak van 24 éve, biztos. De annál szebbet… sose láttam olyat, az nagyon szép volt. (Gyimesközéplok, Hargita megye, Románia)[238]

Egy esztendőbe, igen [úgy láttam]... mint, hogy magát. A Szentlélek... mikor jött a nap fel!... Úgy neztem fel, ne, ne, mikor a nap bútt. S így... ne, ne, a szárnyaival... így! [Verdes a kezeivel.] Galambfarmába... mikor bútt, hogy az áldott napba. S mondom: így ne, így a szárnyaival, s egycer csak megveresedett az áldott nap, s egycer csak az áldott nap odalett! Nem tetszik örökke. Erős tisztaság kell legyen! Világ[239] annyi... s énekelték a *Szentlélek Úristen*t, s fútta világ úgy... S mondom, de úgy es vót, hogy jártam ki, de nem vót tisztaság. S felhős idő, s nem tudja, nem napot láttad. Erőst tiszta kell legyen, s felhős idő... Egyszer rendbe láttam egészen! Láttam, személyesen láttam. Mint egy rendes galamb. Há, akkorának tetszett nap közepibe. Mondom, nem láttam örökké, de egy rendet láttam.[240] Olyan fekete színybe vert, tudja – fekete színybe vert ott, a napfény közt. A nap közepibe. Hogy bútt az áldott nap, úgy bútt ő es! A nappal egyszerre, igen. Nem, nem sokáig [láttam]. Mit mondjak én, lehet egy tíz percet, vagy szfert órát.[241] Megsirült[242] így, meg így, s meg így, s aztán csak odalett, s a nap ment eléfelé, s ő csak odalett. (Lészped, Bákó megye, Románia)[243]

Látnak sok mindent a napba. A nap mutissa a Szentlelket. Mikor jő fel a nap s a tisztaság. Én sokszor sokat láttam, de nemcsak én, hanem a nép látott. Látom a Szentlelket, láttom a Golgota hedzsit három keresztvel. Két kereszt ídzs dőlt félre, s nadzsobbik

237 75 éves nő, Pócs Éva gyűjtése, 1998.
238 24 éves nő, Pócs Éva gyűjtése, 2006.
239 népség
240 egyszer láttam
241 negyedórát
242 megfordult
243 72 éves nő, Csoma Gergely gyűjtése, 1990.

közép helyt. Az volt a Krisztus keresztje. Utána osztánd es láttam, hodzs a Krisztus ment fel a Golgota hedzsén. Emelte a keresztet, esett le. Még kőt fel, még ment a nadzs magos hedzsre. Udzs láttam, ahodzs itt mü most lássuk edzsmást.

Láttom osztánd es, hodzs, hodzs a napból szakadott lang. S akkor megláttam a Szentlelket, ulyan vot mint egy galambecska.

Az idén esmen nadzson szépen tetszett ki a szenség. Csiálódott idzs a szenség, de több színben. Több szenség. S a szenségből csiálódott edzs nadzs kereszt. Dzsült essze, csiálódott edzs küsebb kereszt. De több rend! Több rend! Szoporodott. Nadzson szépen láttuk az idin es, nadzson szépen mutitott. S nemcsak én láttam, hanem látta a nép ott. Én láttam ezt, más látott edzsebeket. Mindenki ahodzs van neki a kedzselme. A meritje.[244] A bücsülete. Régebben aszondták, hodzs vot amelyik még látott balaurokot es a napba. Sárkányt. Ha rosz vot, gonosz vot, az nem érdemelte meg, hodzs lásson szép dolgokot. Ezt én idzs hallottam az öregektől. (Lujzikalagor, Bákó megye, Románia)[245]

SZŐKEFALVA, Maros megye, Románia[246]

A Kis-Küküllő mentén fekvő Szőkefalván (Seuca) Marián Rózsika vak cigányasszony nyilvános jelenései során, valamint újabban az ezek emlékére szervezett búcsúk alkalmával a zarándokok gyakran tapasztalnak látomásokat.

Adataink egy része a látó, Marián Rózsika látomásaira, más része a zarándokok által megtapasztalt transzcendens élményekre vonatkozik. A kettő sokszor egybeesik: Marián Rózsika Szűz Máriával való kommunikációja során a zarándokok is sajátos transzcendens élményekben részesülhettek. A szőkefalviak a hivatalos egyházi értelmezés nyomán *napcsodá*nak, a *nap táncá*nak hívják azt a kollektív látomást, amikor a nap furcsa színekben, kereszt alakban „táncol". Ezt a jelenséget kezdetben – a nyilvános jelenések alkalmával – a látnok jelenésének befejezte után látták a zarándokok. Napjainkban a templomkertben tartott szabadtéri mise után kezdődik és kb. negyed óra hosszat tart ez a „jelenség". A zarándokok legtöbbször a kezüket a magasba emelve nézik a napot. (Lásd a fotómellékleteket). Sokan fénykép- és videófelvételeket készítenek.

A közölt szövegek egy részét a jelenéseken nagy számban részt vevő székelyes és déli csángó falvakból származó zarándokok beszámolói képezik. A másik része pedig a Szőkefalván és más Kis-Küküllő menti falvakban, valamint Gyimesben, Udvarhelyszéken gyűjtött szövegekből áll. Az éggel kapcsolatos látomások (pél-

244 érdeme

245 55 éves férfi, Tánczos 1992, 43–44.

246 Peti Lehel összeállítása.

Zarándokok, Szőkefalva, 2006. június. Pisák Annamária felvétele.

Zarándokcsoport a szőkefalvi templom előtt, 2008. Peti Lehel felvétele.

dául a nap természetellenes viselkedése, felhőkből formálódó kereszt stb.) szoros kapcsolatot jeleznek a korunkbeli látomásalapú kegyhelyeken tapasztalt csodákkal (Fatima, Lourdes, Medjugorje). (Peti Lehel)

A látónak megjelenő Szűz Mária

Mondják, hogy járnak Seucába,[247] ott lássák. Jártak innet is a faluból sokan, hogy lássák. Nezik azt. Mondják, hogy van egy vak apáca, miféle, nem tudom. Az lássa a Szűz Máriát, csak az lássa. Úgy látja, hogy vak. (Forrófalva, Bákó megye, Románia)[248]

Seucába jártam.
Mi volt ott?
Mi vót? Vót egy májka.[249] De oszt meghót. Sz az, mikor eléjött az az óra, hagy immá így matyitódott,[250] akkar ő vátotta meg a színit. Ennyit láttam én. Nem láttam Szűz Máriát, mert én n-am avut merit![251]
Megvátotta a színét?
Meg a májka.
Az arca?
Megpiroszodott.
S az mitől lett lenne?
Nem tudam.
Mondták, hogy a nap mutyitodott kereszt formájában... Maga nem látta?
Nem láttam. Mert hagy mandjam én, la Seuca[252] mentünk eszte, mentünk, sz esztére odamentünk mikar háromkor kezdődött a misze, mikor a misze kitött, indultunk vissza. Avval a kocsival. (Trunk, Bákó megye, Románia)[253]

Mondták, hogy Seucába[254] *mutyitódott Szűz Mária...*
Seucába? Igen, igen, mikor a nap elvesz. Mondták, de én nem jártam arra. De ott beszél a Szűz Máriának képibe. De nem Szűz Mária. Vagyon egy asszony, mellik beszél úgy, mint a Szűz Mária. Osztán mondja: – Esztendő ilyenkor még el tudok jőni, beszélgessünk itt a világgal. De ez nem Szűz Mária, adică[255] csak az Ő szavait mondja.
S akkor, hogy mondta, mikor elmén a nap, csak akkor beszél?
Csak amikor az ő napja van, csak akkor beszél. Egyebkor nem.

247 Szőkefalván
248 74 éves nő, Peti Lehel gyűjtése, 2006.
249 apáca
250 mutatódott: látszott
251 nem volt érdemem
252 Szőkefalvára
253 60 éves nő, Peti Lehel gyűjtése, 2006.
254 Szőkefalván
255 azaz

Innen a faluból jártak valakik?
Jártak, jártak. Sz ők mondták, hogy elveszett egy kicsit a nap, mikor Szűz Mária beszélt, adică, mikor Szűz Mária helibe, s mondta, hogy: – Né, esztendőre, még ezen nap beszélgetünk. Az a fehérnép beszél Szűz Máriával, s Szűz Mária még rendeli neki, hogy mikor mint tudnak beszélni. Sz akkor ő mondja, sz a nép... Ahajt esztendő ilyenkor még beszélgetünk.
S miket mond Szűz Mária?
Mondja, hogy a világ térüljön, imádkozzék. Térüljön meg, adică să nu mai fim păcătoşi.[256] Rendüljünk meg,[257] imádkozzunk, hogy a világ térüljön meg. Met lássa maga, hogy milyenek az éfiak most. (Bogdánfalva, Bákó megye, Románia)[258]

Van aki meglátja Szűz Máriát?
Van egy asszan mast att, nem tudam milyen faluba, ott kifelé. El vótak Bákóból a buszval, mentek innét a templomtól. El vótak oda, van egy vak léán. Adică[259] férjhez vót menve, de hát megvakult az, s a férje elhatta. Sz akkor ő visszakerült az anyjáékhoz, van egy gyereke. S az beszélget Máriával. Ő lássa Máriát. Úgyhogy van, ő vak, nem tudom immá, hoj lássa-e vaj beszél, Mária beszél hejza. Sz úgy kérte, hogy mind mandják a rózsafüzért, mandják. Imádkozzanak. El vótak innét Bákóból is, de most én is akartam, hogy elmenjek, akkor nem tudtam, s most nem még készültem, hogy menjenek innét oda. [...] Szokan jártak akkor. Buszval mentek Bákóból akkor, papak es mentek. Aszandják szokan. (Lészped, Bákó megye, Románia)[260]

Egy asszan mondta nekem, innen Pusztináról, immár nem tudom précsisz,[261] hogy hol vót. Elvótak egy búcsúra, de az úgy vót, hogy azan a napan megmutatódzik a Boldogságos Szűz Mária, de nem mindenkinek, hanem ott van egy májka,[262] egy ifjú lyánka, s annak. S tudta a lyánka, immár melyik napan. S azt mondta, odamentek, s eljött az óra, mikor kellett mutatójzék meg. S azt mondta, leborult a földre az a lyánka, sírt, hogy nem tudták venni fel a földről. S mondta a măicuţa, hogy ebbe a hónapba milyen rokolyát vegyen, hogy hordojza magát, hogy mondja a világ, hogy ő mit parancsolt. Más nem hallotta senki, csak az a măicuţa. Miket mondott a măicuţa a világnak, azt hallották, s vittek ilyen kászétákat ne,[263] s mind lefogták.[264] S immá nem vagyunk eszesek, de amikor így hallak, parcă îngrozeşti.[265] Mind csak valami. Nem lehet, hogy ne legyen. Mind csak van valami erősség, mert ugye azok a nagy tudósok

256 ne legyünk bűnösök
257 térjünk meg
258 67 éves férfi, Peti Lehel gyűjtése, 2008.
259 azaz
260 76 éves nő, Peti Lehel gyűjtése, 2008.
261 pontosan
262 apáca
263 hangkazettákat
264 rögzítették
265 mintha megrémülsz

Zarándokok végzik a keresztúti ájtatosságot, Szőkefalva, 2006. június.
Pisák Annamária felvétele.

fel bírták tudni, hogy mindent, mindent megcsinálnak, de az esőt állítani nem tudják, imádkozni nem tudnak. Ugye? Az Isten híre nélkül a nem jön. Felmentek a holdba, de azt nem tudták felfejlődni, hogy küldjenek esőt es, jó időt es. Azt az egyet nem tudták megcsinálni. Na. S lehet azé tudtak felmenni a holdba, még lehet egy rend világ. Azt nem tudja senki. (Pusztina, Bákó megye, Románia)[266]

Nem búcsú volt, mikor mutitódott Szűz Mária meg egy májkának, egy vak májkának. Mind mondták a misét, míg kitölt a mise, nekijek volt beszédik. Szűz Mária mondta annak a májkának, mikor jött elé, hogy mutitódjék.[267] Ő mondta meg a májkának, hogy térjen a világ, az éfiuság, csendüljenek,[268] ne rosszalkodjanak. Ezt mondta. Mai mult[269] az éfiuságról mondta, amikor én voltam. Csak egyszer jártam volt.
A kútja mire segített?
Igen, igen, há, há. Há mire segétett, ők azt mondták, hogy sokra segét, de nem értettem én, hogy segéljen valamire.
Maga hozott abból a vízből?
Há, én hoztam. Nem es tudom, mi lett vele. Az emberem itta meg, mikor úgy jött neki, lassacskán.
Kellett volna imádkozni a víznek?
Há igen, kellett lenne imádkozni annak, mert az szent víz.
Megváltozott-e a nap színe?
Igen, igen, megváltozik, há. Eladdig ulyan meleg volt, s ulyan izé volt, s akkor csak egyszeriből elizélt.
Mi lett vele?
Csak úgy, hogy mondjam, megállott úgy. Se szél nem fútt, se semmi. Addigelé fuvogatott a szél, meleg volt, meleg meleg. Biztos akkor, amikor erőst csend volt. Osztán, mikor többet nem még beszélt, mindjárt még indult meg újból. (Pokolpatak, Bákó megye, Románia)[270]

...ő katolikus vót, de nem is vót olyan szent, nem vót olyan nagy misére járó, azt mondta, hogy neki inkább csak a táncok kellettek, s a mulatság, s templomba egy esztendőbe kétszer járt, húsvétkor és karácsonykor, ennyit. Na de aztán hogy megvakult, akkor azután ő volt a kiválasztott.
És arról beszélt- e, hogy ő hogyan látja Máriát, hogyan tapasztalja, mikor megjelenik neki?
Legelőször csak fényeket látott. S akkor csak előre harmincan-negyvenen, csak a család, az első szomszédok, kik, ezek vótak ott a jelenésen. Ő csak a hangot hall, hallja a hangot, s ő lássa. Nekem valahol megvan egy kép arról, hogy milyennek lássa ő a Szűzanyát. De vót egy olyan, hogy sokat imádkozott, ahogy megvakult, ugye ilyen cukorbetegségbe, egyszer csak úgy megvakult, sokat imádkozott, hogy szerette volna

266 60 éves nő, Bálint Sarolta gyűjtése.
267 megjelenjék
268 csendesüljenek
269 legtöbbet
270 59 éves nő, Peti Lehel gyűjtése, 2008.

látni a családját. Na, akkor még van egy fia, most nagy legény, de akkor kicsi vót, és hogy úgy kívánta, hogy szerette vóna ő azt látni, hogy hogy néz ki, vagy hogy nő, vagy... S azt mondta, hogy ő, mint egy filmvásznon, egy olyan fénysugár jött be falon, s mintha, mint egy filmvásznon látta volna minden családtagját. Hogy az neki mekkora élmény volt. És akkor bizonyosodott be, hogy tényleg, tényleg ez a Szűzanya által kell legyen, mer addig hangokat nem hallott, előre csak a fények jelentek meg neki. (Gyimesközéplok, Hargita megye, Románia)[271]

Legkésőbben, amikor megjelent, tiszta magyarul beszélt. A drága nyelvünkön, azt mondja, megszólalt a Szűzanya.
S mit mondott?
Hát hogy térjen meg a nép, mer ha nem, óriási nagy veszedelem fog jőni. Katasztrófák fognak történni, olyanyok, hogy embör még olyant nem élt. A templomok legyenek teli, azt mondta az asszonynak, hogy ő terjessze, hogy a templomok minden vasárnap legyenek tele, hogy hallgassák az Isten igéjit. (Zetelaka, Hargita megye, Románia)[272]

Ott van egy vak fehérnép. Aszondják, hogy beszél Szűz Máriával a templomban. Pontos időben. Megvan a pontos óra, hogy mikor jelenik meg neki Szűz Mária, beszélget vele. Más nem lássa senki. Csak ő egyedül. Csak hallják a hívek. (Harangláb, Maros megye, Románia)[273]

A zarándokok élményei

Nem meséltek még Seucáról, hogy Mária meg Jézus valakinek mutitózzon?
Nem, nem tudom, csak azt, hogy mit mondott a Szűz Mária annak a májkának, de în rest[274] nem, nem.
Más nem lehet meglássa Máriát?
Azt senki se látta. Nem, sem nem halltad. Csak ő, a vak mondta, hogy mit mondott Mária. De én arról e mondták, lehet nem való. S úgy mondtam, hogy nem való, nem való, met... De megváltozott még a nap es. Megvátozott még az áer[275] es abba a periodába,[276] amekkorába ő beszélt vele. De megváltozott, chiar[277] megváltozott. S ulyan csend volt addigelé, hogy tiszta csend volt abba a tájba.[278] Na, ha az egész világ hallgatta azt a májkát, mit mondott Szűz Mária. S abba a periodába, addigelé ulyan meleg volt, hogy nyomódtál meg. Csak egy tíz minutig,[279] többet nem. Való lehetett, nem lehetett való? De én erről izéltem, hogy na.

271 24 éves nő, Pócs Éva gyűjtése, 2006.
272 81 éves férfi, Magyar Zoltán gyűjtése, 2007.
273 75 éves nő, Magyar 2005, 121.
274 egyebet
275 levegő
276 az alatt az idő alatt
277 éppen
278 az alatt az idő alatt
279 percig

Román zarándokcsoport keresztútvégzése, Szőkefalva, 2008. Peti Lehel felvétele.

Cigánylány a Mária-jelenések emlékére szervezett búcsúban, Szőkefalva, 2007.
Peti Lehel felvétele.

S a páterek[280] *mit mondtak?*
A páterek es úgy mondták, hogy való. Mikor jött le, akkor eljött egy szél. Egy szél, s mikor beszélni fogott, akkor erőst jőtt. Én akkorát érzettem én.
Tehát a szél megcsendült?
Igen, s mikor a szél megcsendült, aztán fogott beszélni a májka Szűz Máriával.
S mit mondott, hogy néz ki Szűz Mária?
Nem, erről nem fogott beszélni, csak azt mondta, hogy erőst haragos a népre, met nem akarják hallgatni, hogy csendüljön. Aszondja, eleget reménkedik a szent fiának, hogy tartsa a népséget, de aszondta, hogy erőst sokat elveszeszt, met nem imádkoznak, s nem tartanak az Istenhez, hogy imádkozzanak így. (Pokolpatak, Bákó megye, Románia)[281]

Szőkefalván megjelenik egy valaki, hogy: – Né, Szűz Mária van a falon. S beszél. Van ott ház. S azon, nem tudom, bizonyos időkbe, nem mindig, hanem mikor van az alkalom, hogy az épület falán. S az a rengeteg sok nép, azt mondják, messze országokbúl, sokfelől jönnek, mert úgy jelenik meg, mint Szűz Mária, s onnét beszél. Szűz Mária képében jelenik meg, s ő beszél, élőképbe van ott, s beszél. (Magyarózd, Alsó-Fehér megye, Románia)[282]

Azt mondták, hogy megjelenik Szűz Mária, és beszélnek vele. S talán még azt is mondták, hogy még gyógyít is. Mentek hozzá így betegek, hogy mintha imádkozna, s meggyógyultak. S még azt mondták, hogy még látták, hogy sírt is, hogy hullottak a könnyei a falon a képen. Körülbelül egy öt éve vót, hogy hallottam. (Magyarbükkös, Alsó-Fehér megye, Románia)[283]

Égi fény, napcsoda

Mondják, hogy Seucára is mennek búcsúba.
Én jártam lent, jártam háromszor.
Mi volt ott, mit látott Magdó néni?
Hát a templomnál, de nem láttunk semmit. Annyit láttunk, hogy esett, s mikor felnéztünk, akkor lett egy kereszt, homályból[284] szent kereszt. Mondom egynek: – Nezz te fel csak ide! – mondom. – Csak én látom? – Nem – azt mondja –, homályból van kereszt.
S mi volt ott, ment a világ Seucára?
Haj, mi világ volt ott, még oláhok es, még cigányok es, mind mentek. Annyin vótak, annyin vótak, oszt a cigányocska beszélt egy kicsit. Met nem lát. S beszélt egy kicsit, de azt modta, hogy immá ne menjünk többet, met nem mutyitódik Szűz Mária.
S miket mondott ez a leán?

280 papok
281 49 éves nő, Peti Lehel gyűjtése, 2008.
282 68 éves nő, Magyar 2008, 243.
283 68 éves nő, Magyar 2008, 243.
284 felhőből

A leán? Imádkozzunk s kérjük az Atyát, hogy ne adjon verekedést,[285] kérjük az Atyát, hogy adjon szép áldást. Szűz Mária mondta neki, hogy mondja nekünk, mondjuk örökké az olvasót, mondjuk örökké az olvasót, s a Jóisten minden jóval megsegít. Há. (Klézse, Bákó megye, Románia)[286]

Mondták, hogy Seucába is szerveztek búcsút.
Nem jártam Seucába. A világ járt Seucába.
S hallotta, hogy ott mi volt?
Hogy mondják, volt egy vak, nevăzător májka,[287] s a látta Szűz Máriát. S ő mondta, amit látott. Ő látta Szűz Máriát, beszélt Szűz Máriával, s mondta ezeknek, hogy mit látott ő. S osztán mikor még mondta, hogy precedálta,[288] milyen napra jő még el, hány hónapra, akkor azok még mentek [az emberek].
Mondták itt a faluban, hogy látták Szűz Máriát?
Há,[289] hogy látták Szűz Máriát. Veron mondta, hogy ő látta, látta, elsötétedett, homály lett, csak elfényesedett, s látták Szűz Máriát. (Pokolpatak, Bákó megye, Románia)[290]

Maga többször járt Seucába, arról tudna mesélni, milyen dolog történt ott?
Magyarul is volt, meg románul is volt. Azt láttam egyet, mint mondják, hogy inkább, hogy mondjam a népgyülekedés legyen. Szűz Mária azt akarta, hogy ne legyen bátránkozás az emberek között. S jén nagyon szerettem ottan, s láttam, történeket, láttam, mert fiúgyermekek voltak ott, mikor jöttünk, mert kitölt a mise, kimondták a misét, láttuk, hogy mindenki fényképezőkvel voltak, s mind néztek a nap felé. S megláttuk mü is, hogy jött egészen így korba jött egyben a napba tetszütt, a nap iránt, mikor szürüngélt,[291] mindenforma szényen.[292] S mondták a fiúk: – Bácsika, magik látták hamarébb? Hallták, hogy magyarul beszélünk, valami fiatalok, leányok s legények voltak. – Nem láttuk leghamarébb – aszondja – hamarébb megtetszütt a napban a köröszt, sárga-pirosba volt. A napba tetszütt rendesen. Mi előtte nem láttuk. S aszondja, hogy azután rendesen a kereszt válla,[293] kék lett. S néztük, mindenki. Hogy mondjam, fényképezték le, nézték a gépekvel. Négyszer voltam, de akkor eleget neztek, többet nem mutatódott semmi. Kettődikszerre mikor megmutatódott, hogy végződött a mise, akkor a nap nagynak mutatódott, sárgának, de nagyon nagynak. S akkor a papok mondták: – Nézzenek, Mária mit küldött nekünk! S a papoknak a gunyájuk

285 háborút
286 80 éves nő, Peti Lehel gyűjtése, 2006.
287 vak apáca
288 előre megmondta
289 igen, persze
290 52 éves nő, Peti Lehel gyűjtése, 2008.
291 változott
292 színen
293 változott

mind sárgába volt. Nem, fehérbe, mind sárgába, mint, hogy mondjam, nem tiszta sárga. Néztünk a papok felé, voltak, akik olyan hegesztőkvel,[294] mivel nézték a napot.
S harmadikszor mi történt?
Harmadikszor nem láttam, nem láttam. Nézték eleget, de nem látták. Negyedikszer is nézték, de nem tetszütt.
Hogy csinálták, hogy elmenjenek? Mentek többen is a faluból?
Van Nagypatakon egy fejérnép, amelyik ilyen, s akkor azután megmondták nekünk is, ha akarunk menni autóbuszval, menjünk mü is, hogy bétöltsük. S akkor a pap, a katolikus pap annét Nagypatakról, ő is jött vélünk, adajött hozzánk: – Az Isten segéljen, lásszátok meg. Menjetek, s imádkozzatok!
S arról a vak asszonyról mit tudnak?
Igen, igen, igen. Ő szokot rendelte,[295] hogy hogy volt. A férje elhatta, s a gyermekei voltak. S jártunk odahaza náluk. S ott a víz a kútból. Mondták a szomszédok, hogy, volt az almájik éppen ott a kertben, s meg volt száradva, s mondta, hogy az alma csinált, kibinganzott,[296] s csinált az alma. Meg volt száradva. Az édesapja mondta a leánnak, né, hogy mi történt.
Megkeresték akkor otthon ezt az asszonyt?
Voltunk, de nem bírtunk bémenni, mert sok népség volt. Beszélgetett magyarul is, románul is. Volt az öregapjiknál is, mint mondják nálunk csángóknál, volt a mámókájánál, az öreganyjiknál, az öregapjiknál Tîrnăveni-be,[297] s aztán jött idefelé.
S akkor ő is tanácsolt[298]*Máriával ez a vak asszony?*
Úgy mondták. Az óra mikor eljött, akkor egybe elhatták az imádságot, s fogott beszélgetni ő.
S miket mondott?
Na, miket mondott. – No, édesanyám mit csináljunk? S na, imádkozunk, s kérünk. – Legyen békesség közöttetek, s imádkozzatok, s kérjetek, mert – ő mondta, hogy mondta a Szűz Mária – nagy történelmek jönnek. Gondolkozzunk, s térüljünk jóra, mert az ő Szent Fia egyet könyvez,[299] hogy mi mit kell szenvedjünk. Ezeket mondta azután, hogy kimondta, miket beszéltek. S hallott, mikor mondta, hogy: – No, köszönöm, s még mikor jössz? S aztán mondta, hogy ilyen s ilyenkor még fogok jőni.
S maguk nem látták Máriát?
Nem láttunk mük, ilyen jegyeket láttak mások.
S milyen jegyeket?
Na, s mondták, hogy láttak így jegyet, hogy láttak valami villámosságot, felment így csak. Mondták, két öreg fejérnép.
Csángófélék?

294 hegesztéskor használt védőszemüveggel
295 sokat mesélte
296 kibimbózott
297 Dicsőszentmártonban
298 beszélgetett
299 könnyez

Napbanézés Szőkefalván, 2008. Peti Lehel felvétele.

Napbanézés Szőkefalván, 2008. Peti Lehel felvétele.

Nem csángófélék, onnét voltak. – Né, aszondja, lásszák, most menen valami világosság, most emelkedik felfelé!
S még mire emlékszik?
Egyébre nem emlékszem, nem jut eszembe semmi.
S ez, amikor a napba látták a keresztet, az mikor volt, amikor beszélt az asszony?
Nem, azután volt, mikor végzett a beszédvel, s a népség mind jött ki. Abba láttuk, hogy a napba körbe szürül mind, s csak azután láttuk, hogy mondjam magának, mikor a víz szürül. Szürüngül, de szokmódú. Szürüngők voltak így a napba, szürüngtek.[300]
S ezt csak jén mondom, hogy ilyen csak Fátimába volt, csak Fátimába tetszütt úgy mint itten.
Maga volt Fátimába?
Nem, csak hallottam róla, hogy lehettem volna, mikor édesapám még kicsi volt, mikor ez történt.
De a helyet nem látogatta meg?
Nem, nincs pénz arra. Mondták, hogy menjünk Medjugorjéba, menjünk Fráncába, hogy mondják Lourdes-ba, de négyszáz euró kell. Szok pénz, na, szok pénz.
S akkor ezt még nem értem, hogy a napban a keresztnek változott a színe?
Mondták a fiúk, hogy narancssárgában, adică sárga-pirosba. A fiúk mondták, hogy látták lenne hamarébbtúl, a köröszt megállott, azután kékbe fagatt tűnni el a napba. De rendeszen tetszütt a napba. Fiatal leánkák mondták. (Bogdánfalva, Bákó megye, Románia)[301]

És az égen mit láttak?
1: Hát én az égen egyszer láttam olyan, hát... olyan halványan, mintha a feszület lett vóna, aztán vót olyan, hogy oan szép, oan halvány sárga, nem olyan égetős, s úgy a nap körül. Egyszer oszt a temetőnél nem láttam, nem voltam ott; a [...] Béláné magasabb vót, hogy ő lássa, én nem láttam akkor.
Akkor mit láttak?
1: Mit is mondtak. Akkor is egy olyan fényes, olyan...
2: Akkor, amikor mi vótunk, s hogy akkor is nem vettük észre akkor a kehelyt, s ...
1: Így is, hogy nem vettük észre. Habár ugye, má aki tudta, az kezdte már figyelni. Dehát mi ugye nem is tudtuk, s nem is hallottuk... (Gyimesközéplok, Hargita megye, Románia)[302]

...5 óra után 5 perccel vót az a jelenés. Akkor a vak lányt odavezették oda, ahol a papok vótak, oda a prédikáció..., oltár vagy mi vót, s akkor kezdett beszélgetni a leány... ugye Máriával. És akkor aszt kezdett beszélni ott..., még nem kezdett..., még nem jelent meg Mária, azelőtt. Nagy idő jött el, egy nagy esőre való idő, sötétségbe, be volt sötétedve az idő, s vagy két villámlás is történt [...], s nem vót félelmem, hogy megver

300 Koncentrikus körök jelentek meg benne, vibrált/lüktetett a nap.
301 71 éves férfi, Peti Lehel gyűjtése, 2008.
302 74 éves nő (1) és 32 éves nő (2), Pócs Éva gyűjtése, 2006.

az eső. S akkor, ahogy jött, mielőtt kezdődött volna... a izé... a jelenet, akkor... ugye vót az áldott nap. Ugye a felhő kétfele nyílt, körülbelül egy méter távolságra, azt tisztán láttam, sok ideig néztük, nem csak mi, mindenki. Olyan szépen le tudott sütni, hogy olyan ragyogó, olyan forgott, s ragyogott a nap, s még azelőtt volt, én akkor láttam, s ekkor. S akkor 5 percig tartott, amikor azelőtt vótam, s most a mise... ez mise után vót osztán ez a ragyogás, hogy a mise megvót, s akkor aztán a misének vége lett, a jelenetnek es vége lett, mint az álomnak. Kellett menjünk egy olyan jó 500 métert a buszokig, az autóbuszokig. Addig egyvégbe tartott, szépen ragyogott, ahogy akkor elkezdte. Ennyit tudok, egyebet nem.

És mit jelentett ez? Ragyogott a nap, ez minek a jele volt?

Hát, akkor a Szűzanya akkor jelent meg, s akkor a jelenet... meg van írva..., szóval... ott van velünk, köztünk. Így mondta annak a leánynak, annak a vak leánynak, hogy ekkor, amikor kezdett a nap ragyogni, akkor vallott a Szűzanya, akkor nézett sok népet, köszönte a vak leány, hogy bejött, hogy eljött és újra itt vagy, s nem tudom, de hang nem mondott egyebet semmit, olyan csendesség vót, úgy képzeltem, még a szél se lebbent, amikor... Írja a szent könyvben, amikor nagy pénzért az Úr Jézust... feszítették keresztre, olyan érzést éreztem, mint akkor, amikor gondol... elvoltam magamba, hogy akkor milyen lehetett, pontosan csendesség vót, az emberek csendességbe vótak, szél se lebbentett..., olyan érdekes, csendes..., olyan különös érzés fogott el, nem éreztem soha... (Gyimesközléplok, Hargita megye, Románia)[303]

1: Egyszer néztük innen hazulról, s itten na, pont abba az irányba, az áldott nap... Ketten néztük a feleségemmel. Tudtuk, hogy jelenés vót... Néztük az órát, innet nagyon szépen lehetett látni azt a forgást.

Itt lehetett látni.

1: Innen lehet pont úgy látni

2: Onnan lehetett abba az időbe, vagy csak belénk van, abba az ösztön megvót, hogy na most Mária-jelenés van.

1: Nem..., hát de utána néztem, nem olyan... többet nem olyan vót.

2: Úgy tűnt nekünk akkor, hogy olyan ragyogóbban süt.

1: Hát de amikor én ott vótam legutoljára, megjelent. Annyian, ott úgy fényképezték, úgy nézték, s ott nézte mindenki, a szemink ott vót a napon, ott lehetett látni. Azt már látod, hogy ott valami nem úgy van, mint addig.

És fényképezték is?

Fényképezték, s ott távcsövekkel néztek, nem tudom..., ott rengeteg nép vót. Sok úriemberek, minden, ott látszott, hogy valamilyen nagyobb emberek... (Gyimesközéplok, Hargita megye, Románia)[304]

...a nap vót az, az örökké, az sokszor vót csodálatos. Én csináltam fényképet is, de nem sikerült. Vót aki csinálta, úgy filmezte, annak osztán nagyon jó.

303 Kb. 55 éves férfi, Pócs Éva gyűjtése, 2006.

304 Kb. 55 éves férfi (1) és kb. 50 éves nő (2), Pócs Éva gyűjtése, 2006.

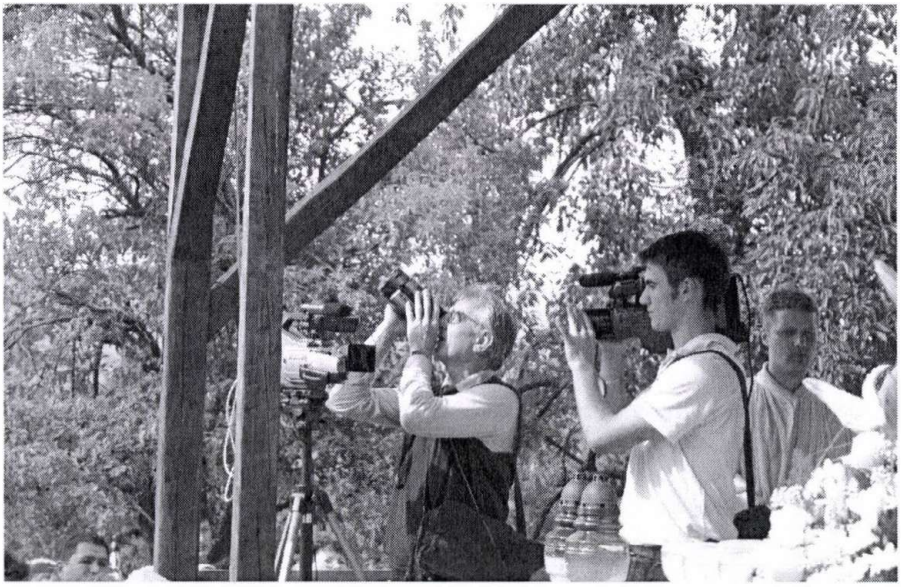
És hogyan látta a napot?
Hát többször. Úgy is vót, hogy mi Szőkefalván vótunk, s itthon, ott, ahol dolgozok, csak akkor még nem ez az üzlet vót felépítve, ha[305] hátul vót az a kicsike, még ott vót az üzlet..
Ja igen, tudom, emlékszem, igen.
Akkor ott vótak kiülve bácsik, és ők is látták a napot. Hogy olyan rózsaszín, s úgy több, több színbe, s így mozog, így jő, s úgy megy, s nagyon szép szivárványos a pitvara, gyönyörű. Szóval nem lehet szóval kimondani, amit ott látsz. (Gyimesközéplok, Hargita megye, Románia)[306]

...a jelenés, az mikor volt?
Az pont 5 órakor mindig. Vagy 5 előtt 5 perccel, 5 után 5 perccel, s ezek, így a jelenés alatt voltak inkább ezek a nap különböző... úgy hömpölygött, úgy olyan érdekes volt. Most édesanyám járt, nem járt, hanem vót itthon, látta, úgy, hogy egy este három nap vót, hogy három nap, s többen látták, kérdeztem, azt hitte, hogy ő ilyent hogyhogy láthatott.
Itt? Melyik este?
Nem tudom megmondani. Csak most haza vótam egy-két hete, s akkor mondta. De aszondja, nem merte mondani senkinek, hogy megmondják, hogy félrebeszél, vagy mi. Na, de aztán többen mondták, hogy látták.
És ez mostanában volt?
A... most, mostanába, most a télen.
És hol látta ő ezt?
A naplementekor. Este. Hogy három napot látott. S látták többen. Aztán mit tudom... (Gyimesközéplok, Hargita megye, Románia)[307]

...azt akartam még mondani, hogy ott Szőkefalván, amikor a jelenés alatt is, hogy nézed a napot. S így nyitott szemmel, szemüveg nélkül, napszemüveg nélkül, minden nélkül, így nézed, nem fáj a szemed, tudod nézni, nem így kell nézd. Mer azután megpróbáltam, hogy kimentem, s nem sütött olyan nagyon a nap, csak elé vót jőve a nap, hogy próbáljak szembenézni. Nem tudsz. Annyira sérti a szemedet, hogy amikor elveszed a szemedet, akkor nem látsz semmit, egy kicsit még attól a fénytől. Ott nézheted. Nyugodtan nézheted, ott nem kell hunyoríts... (Gyimesközéplok, Hargita megye, Románia)[308]

...tél vót, nem vótam jól, hogy kimaradtam vót. S akkor délután 5 órakor elmentem a kútra vízért, s az áldott nap akkor már oda tovább vót ne [fejével int abba az irányba], nem ilyen helyt,[309] s akkor olyan... úgy meg vót változva, megláttam pont, mint Szőkefalván, ahogy szoktam látni. Úgy örvendtem.
Igen? És milyennek látta?

[305] hanem
[306] 24 éves nő, Pócs Éva gyűjtése, 2006.
[307] 24 éves nő, Pócs Éva gyűjtése, 2006.
[308] 24 éves nő, Pócs Éva gyűjtése, 2006.
[309] Máshol látszott télen, mint a gyűjtés nyári időpontjában.

A napcsoda filmezése, Szőkefalva, 2006. június. Pisák Annamária felvétele.

Olyan különös ződes színe vót, s akkora nagy vót, s olyan furcsa sok sugarai vótak, s úgy... olyan vót, mintha valamit úgy lehetne látni benne, de hát ugye én nem.., szabad szemmel én nem tudtam olyan hosszasan azt nézni. Nem bírták a szemeim. Úgy képzeltem, hogy biztos ott a Szűzanya. Ez vót a képzeletem, osztán azt ki tudja, hogy hogy vót. (Gyimesközéplok, Hargita megye, Románia)[310]

...amikor Kati ott volt először, akkor mit látott?
A napba. A napcsodát akkor. Legelsőbe. Az nagyon látszódott.
Az hogyan volt? Azt mesélje el.
Hát az... há ugye a napra így most nem lehet ránézni. De el vót homályosodva annyira, hogy csak ilyen ostya-fehér színbe láttuk, s akkor azokat a színeket úgy váltotta, úgy sugározta ki, ugye amikor... zöldet, sárgát, így ne, így ne. Olyan csodálatos... Hát a pap az oltáron elkiáltotta: – Nézzétek a napot! Nézzétek a napot, híveim! Nézzétek! Há nem csodálatos? S akkor mindenki a napot nézte. S azt látta mindenki, az valóba aztán csodálatos vót. Aztán azután sem volt olyan, így mindenkinek külön-külön vannak ilyen meglátásai. A csodálatot... hogy hogy érzi a napba vagy lelkileg. De ilyen erőst nem vót no. S ez a legelső vót, az 2001-be lehetett. Februárba vótam legelőször, február nem tudom, hányadikán vót akkor tényleg az csodálatos vót. (Gyimesközéplok, Hargita megye, Románia)[311]

310 45 éves nő, Pócs Éva gyűjtése, 2006.
311 39 éves nő, Pócs Éva gyűjtése, 2006.

A nap így forgott az az idő alatt, amíg a Szűzanya beszélt az asszonnyal. Így ne, mint egy turbinakerék, így. S máskor így lengett a nap, így lengett, ne. Ezt láttuk. Izével mentünk, evel a sötét szemüvegvel. (Zetelaka, Hargita megye, Románia)[312]

Látnak a napba valamit. Sokan mondták, hogy látták a napot, hogy van benne valami kereszt. Ilyesmiket mondnak. (Mikefalva, Maros megye, Románia]313

Mások azt mondják, hogy akkor abba az órába pontosan megáll a nap. Megáll-e, nem áll, de reá lehet nézni – mert másképp a napra nem lehet nézni –, s fordul a nap úgy háromszor körbe. (Szőkefalva, Maros megye, Románia)[314]

Mindenesetre először kételkedtem, először mentem bámulni. Aztán idővel rájöttem, hogy valami kell legyen az egészben, tényleg. napra néztünk 5 órakor, amikor megjelent a Szűzanya. És táncolt a nap, azt mondták, hogy táncol. Úgy nézett ki a nap korongja, mint amikor holdfogyatkozás van, vagy napfogyatkozás van, ez is egy olyan korong. És körülötte akkor, mint egy gyűrű forgott valami, hol piros volt, hol zöld volt, hol kék volt, érdekes. És elhatároztam, hogy másnap is 5 órakor belenézek a napba és megnézem. És mindig elfelejtettem megnézni. Úgyhogy a mai napig nem győződtem meg róla, hogy más napokon is ugyanez a jelenet lejátszódik. Egyszer pedig elvették a villanyt, pont mikor a Rózsika beszélt a Szűzanyával. És hát, mit csinált az ember? Bámult, kémleltem az eget, hogy lássak valamit, nem látok. És én úgy láttam, hogy a katolikus templom tornyán az a kereszt be van egy narancssárga gömbbel burkolva. Mind néztem, káprázik a szemem? De nem. Amiután lejárt a Rózsikának a beszéde, tisztán látszott a kereszt. És tényleg, azt hiszem, hogy valami volt. Csodák történnek. (Szőkefalva, Maros megye megye, Románia)[315]

Hát egyszer olyan színes volt. De azt is mindenki másképpen látta. napcsoda volt, egyik órát látott, másik angyalt látott, a másik színeket. Én láttam a napot, hogy színbe' volt...Például Somlyón voltam egyszer nagyon rég a búcsún, hát még az átadás előtt, szóval hogy eltiltották a vallást, de ott láttuk a galamb képében a Szentlelket, mikor megjelent pünkösd hajnalban. Mer hajnalba mentünk ki a tetőre, és ott láttuk a napkeltét. S ott tényleg látszott a Szentlélek a galamb képibe. Na, aztán itt egyik látott egy órát, a másik látott egy angyalt. Én láttam színekbe. (Szőkefalva, Maros megye, Románia)[316]

Mi nem láttunk egyebet, csak a napcsodát. Az olyan volt, hogy bele lehetett nézni a napba, és mintha jött volna veled szembe, forgott. S lehetett nézni a napba, csak úgy

312 81 éves férfi, Magyar Zoltán gyűjtése, 2007.
313 80 éves férfi, Magyar 2005, 121.
314 62 éves nő, Magyar 2005, 121.
315 53 éves nő, Győrfy Eszter gyűjtése, 2006.
316 74 éves nő, Győrfy Eszter gyűjtése, 2007.

szabad szemmel. S ezt mindenki látta. Vagy volt olyan eset, hogy kívül sárga ugye a napnak a sugarai, akkor utána zöld, piros, különböző sárga színeket váltott. Amikor elment a Szűzanya, s mondtuk a Miatyánkot [...] Szép volt, nagyon szép. Vagy olyan is volt, hogy szivárvány volt a templomudvarban. Na nem így, mint a szivárvány egyik feléről a másikra, melyik úgy, ahogy így néznek ki a szivárványok, ez körbefogta az udvart. [...] Ilyenre csak a Szűzanya képes. (Szőkefalva, Maros megye, Románia)[317]

És akkor utána, mikor vége van a jelenésnek, elmegy, de akkor van napcsoda. Olyan, hogy bele lehet nézni a napba [...] De meg az én barátnőm azt mondja, hogy mikor jött a Szűzanya, csak annyit látott, hogy az angyalok... Angyalokat látott. Hogy kísérik a Szűzanyát. Érdekes volt. (Szőkefalva, Maros megye, Románia)[318]

A jelenések alatt többször be volt borulva, s a jelenések alatt többször megnyílott az ég, s pár percre a nap úgy elhalványodott, s minthogyha szivárvány lett volna. Igen. Mindenki látta, aki figyelte. (Szőkefalva, Maros megye, Románia)[319]

Hát igen, itten többször, több alkalommal láttam a jelenés, a nyilvános jelenés után, hogy körülbelül negyed órán, fél órán keresztül a nap először horizontálisan sétált, és akkor vertikálisan le. Aztán megint föl, negyed órán keresztül láttam színekben. (Szőkefalva, Maros megye, Románia)[320]

Színeket, különb-különb színeket lehetett látni. Volt, aki azt mondta, hogy az Úrjézus karján volt a Szűzanyának, s azt látta. Másik azt mondta, az Oltáriszentséget látta. (Szőkefalva, Maros megye, Románia)[321]

Még öt óra előtt volt valamilyen égi jel, valami nap-jelenség. Az máskor nincsen, csak a jelenés alkalmával van. Volt amikor, ugye. Az egész mintha kehely lett volna, akkor különböző színekbe volt, akkor változott, hol ostya, hol kehely. Azt mondják, máskor is volt, de én nem láttam. (Szőkefalva, Maros megye, Románia)[322]

És érdekes, hogy ugye szivárvány is szokott lenni. Hát a szivárvány-jelenség az ugye általában eső után van, s ez még jelenéskor. De minden jelenéskor van, égi csoda van. És bele lehet nézni szabad szemmel a napba olyankor, mindenki látta. Egy olyan érdekes fénye volt, a nap egy olyan érdekes fehér korong volt körötte, s benne, nem tudom, volt, amikor egy keresztet láttam, volt amikor az ostyát láttam. Jézus képét nem láttam soha, se a Szűzanyáét, de ilyesmit. Vagy egy kelyhet, vagy egy ostyát, s így ak-

317 Csíkszeredai zarándoknő, Győrfy Eszter gyűjtése, 2007.
318 Kecskeméti zarándoknő, Győrfy Eszter gyűjtése, 2007.
319 Brassói zarándoknő, Győrfy Eszter gyűjtése, 2006.
320 Idős budapesti férfi, Győrfy Eszter gyűjtése, 2006.
321 73 éves nő, Győrfy Eszter gyűjtése, 2006.
322 72 éves nő, Győrfy Eszter gyűjtése, 2007.

kor a színváltozások. Hol ilyen, hol olyan, s akkor húzódik össze, rózsaszín, kék, fehér. (Szőkefalva, Maros megye, Románia)[323]

Én egyszer voltam. Tavaly voltam eddig [először]. És nap-jelenség az, hogy halványzöld volt a nap, bele lehetett nézni szabad szemmel. Csak forgott. És olyan gyorsan forgott! És fényeket láttam körülötte. Citromsárga, narancssárga, hun pedig olyan zöldes, ilyen fényeket láttam, és forgott gyorsan. Én láttam a palástot és Magyarország térképit, s alul egy olyan fekete keresztet láttam, és ugyanolyan, ugyanúgy a napba. Olyan tűző nap volt tavaly, hogy az esernyővel is az ember majd elájult, és utána meg, amikor mondta a Rózsika, hogy most már 5 órakor jön a jelenség, tehát megjelenik a Szűzanya, akkor valami ilyen gyönyörű... Néztük azt a tűző, valami tűző napot, és benne gyönyörű volt. Utána, mikor ennek vége volt, ez pár másodpercig tartott ez a jelenség, és akkor utána még egy gyönyörű kis záporeső megáztatott bennünket. Ez volt. A napba azt a vibráló részeket, tehát ez volt, ilyen, ezek ilyen nem szabályos részek voltak. De ez volt a tűző napba. Ilyen vibráló részek. Az alsó részin, a jobb részin láttunk egy fekete keresztet. Akkor e mellé a bal felén, az alján a napnak láttam a palástot, a fölső részin meg Magyarországnak a picike kis térképit láttam. Ezek voltak. És gyönyörűen néztük a tűző napot. (Szőkefalva, Maros megye, Románia)[324]

Akkor lehetett látni a napcsodát, a nap, hát mindenféle színű lett a nap és táncolt. Ilyen keresztbe járt, így [mutatja], vagy megállt egyhelyben és onnan se le, se fel nem ment. Pont öt órakor, mert minden délután öt órakor jött a Szűzanya. Színes, lila, kék, fekete, mindenféle színű volt a nap, s egy helyen állott. S táncolt az égen, járt úgy körbe, keresztet vett. S ez idő alatt, mikor itt volt a Szűzanya. Ezt mindenki látta, sőt azok, akik nem hitték, azok látták a legtisztábban. (Szőkefalva, Maros megye, Románia)[325]

Édesanyám elküldött kenyérért, ahogy az utcán mentem, egy kedves női hang megszólított, azt mondta, hogy menjek el március 8-án Szőkefalvára. Körülnéztem, senki sem volt a közelemben. A hang a jobb felemről jött. Amikor megérkeztünk Szőkefalvára, és közeledtünk a templom felé, onnan egy erős húzást érzékeltem, ami vonzott arrafelé. Amint fölnéztem, rengeteg angyalt láttam a templom, a falu fölött. Több ezren voltak, egész Erdély őrzőangyala jelen volt, voltak őrzőangyalok Olaszországból, Németországból, Franciaországból is. Láttam, hogy építik a Szűzanya részére a Fényutat, amin le fog ereszkedni. A Fényút 10 angyalból álló gyűrű volt. Az angyalok befelé voltak fordulva, szorosan egymás fölött álltak. Körülbelül 2 óra kellett, amíg a Fényutat elkészítették befejezték. Láttam az én őrzőangyalomat is, nagyon magasban volt, az egyik fénykarikában. Nekem 5 őrzőangyalom van, de ha kérek, több angyalt is kapok, hogy segítsenek rajtam. Amikor elkészült a Fényút, láttam, hogy a

323 58 éves nő, Győrfy Eszter gyűjtése, 2007.

324 Magyarországi zarándokcsoport 2 nőtagja, Győrfy Eszter gyűjtése, 2007.

325 66 éves nő, Győrfy Eszter gyűjtése, 2006.

Szűzanya ereszkedik le rajta. Hosszú, fehér, csillogó ruha volt rajta. Húzta maga után. Az arca is fehéren ragyogott, mosolygott; fehér aranyozott fátyol volt a fején, és egy 8 ágú korona. Kezében egy kereszt volt. Egy erős energiamező vette körül, ami az egész falut beborította. Rózsaillat volt. Rámnézett, mosolygott, majd kiküldött a templomból, hogy ne halljam meg a titkokat. Rózsika előtt állt, körülbelöl 2 méterrel a Föld felett lebegett, embermagasságú volt. Én kimentem a templomból, és sétáltam. Kintről láttam, hogy azok az emberek, akik hittek, azoknak fehéren ragyogott az aurájuk. Akik nem hittek, azoknak majdnem fekete színű volt. Nem láttam a templom falait, sem a padokat, csak azoknak az embereknek az aurája ragyogott, akik hittek a Szűzanya megjelenésében, mintha lebegtek volna a Föld felett. Nemsokára megpillantottam, hogy a Szűzanya szeméből folynak a könnyek. Arra gondoltam, hogy biztos a világvégéről beszél Rózsikának. Rózsikából is erős szeretetet éreztem kisugározni. Amikor a Szűzanya befejezte a beszélgetést Rózsikával, láttam, hogy nagyon lassan kezd emelkedni. Minden angyalgyűrűben lévő angyalt külön-külön megáldott, rátéve a kezét a fejükre. Az angyalok felkísérték a Szűzanyát, (ez időben nagyon lassan ment) majd leszálltak és eloszlottak. Itthon voltam Marosvásárhelyen és még mindig éreztem, hogyan bontják le a Fényutat. Az őrzőangyalomtól tudom, hogy három nap kellett, amíg felépítették a Fényutat, és három nap alatt bontották le, a hetedik nap, az pihenő nap. (Marosvásárhely)[326]

326 12 éves fiú, Győrfy Eszter gyűjtése, 2006.

Kollektív látomások, álmok[1]

A következő összeállításban válsághelyzeteket artikuláló látomás- és álomszövegek szerepelnek. Ezekben a sajátos társadalmi szituációkban az álmok és a látomások olyan kulturális tartalmakat hordozhatnak, amelyek révén a vallásos értelmezőrendszer részeként működhetnek. Vallásos kontextusban megmagyarázhatóvá válnak a közösségeket érő kollektív fenyegetettségek, kiszámíthatatlan természeti katasztrófák, a gazdasági és politikai válságok. Ezek az élmények többek hasonló felépítésű, azonos motívumokból szerveződő transzcendens tapasztalatai, amelyek gyakran eseményjellegűek.

A moldvai csángó falvakban, ahonnan a szövegek túlnyomó része származik, főként a kommunista diktatúra éveiben, a már-már elviselhetetlenné váló hatalmi elnyomás helyzeteiben ablaküvegen, fa tetején véltek könnyező Mária- vagy Jézusalakot felfedezni. A moldvai falvakban gyakran pusztító árvizek idején, a kommunista diktatúra bukását megelőző időszakban vagy a rendszerváltozás után új félelmeket megtapasztaló, feszültséget megélő közösségekben többeknek volt vallásos tartalmú álmuk, valamint a válságállapotot előrevetítő, adott esetben többek által is megtapasztalt látomásuk. Ezek az élmények az egyéni és egzisztenciális közösségi problémák értelmezéséhez járultak hozzá. (Peti Lehel)

Ott még mondták oda fel, nem tudom melyik faluba, még aszondták a fa tetejin mutyitodik. [...] Nem Halauceşti. Mind csak egy más faluba ott elé Halauceştien.
S mit mondtak?
Hogy mutyitodik a fa tetejin Szűz Mária. Még innet elé is jártak.
Innen Galbeni-ból[2] *voltak ott?*
Voltak, de én nem jártam.
S ez milyenkor volt? Melyik évben?
Ennek vagyon öt-hat esztendeje. (Trunk, Bákó megye, Románia)[3]

S régebb volt úgy, hogy az ablakon látszodjon Mária vagy Jézus?
Vót. Vót az ablakszemen. Újfaluba láttam vót. Úgy mondják: Dózsába. Úgy, úgy, egy ablakba. Úgy... láttam. De aztán vótak a komanisztak,[4] ezek, az ablakat kidobták. Hogy ne még nezze egy es. Ne máj nezzék. Aszondják, hogy megkenték, aszandják gáz-

1 Peti Lehel összeállítása.
2 Trunkból
3 40–45 év körüli nő, Peti Lehel gyűjtése, 2006.
4 kommunisták

val, ilyen motorinval,[5] s azért tetszik ulyannak, aszondják. De a nem létezik, mert oda fel nem ment egy se, hogy megkenje azt. De há így vót.
Sok világ látta azt ott Dózsába?
Igen. Sok világ látta. Há, egy búcsú nap, Szent Teréza napján vót. Sakan látták. Há nem csak egy.
Maga is odajárt akkor...
Ott vótam én es, abba a tájba. Láttam. De há aztán kidabták az ablakat.
De hogy dobták, jött a komoniszt, s kidobta?
Há egy ilyen fiatal, de a komonisztok idejibe vót. Hogy ne lássák.
Látták maguk, hogy kidobta?
Igen.
S mit mondott?
Há nem mondott semmit. Há én vótam az útba s ő felünnől kidobta. Mert én messzinőn láttam, volt vagy húsz méter, ha nem lett lesz még több. Messzinnen volt.
S hogy tetszett, vagy hogy látszott Mária az ablakon?
Az ablakon kívül, hogy mondjam én, mind a könyvben es ki van írva. Épp úgy láttam én. Azt láttam. Aztán mást nem láttam.
S hogy tetszett?
Kék ruhája vót. Szépen koronája fejibe, mind van templamakba es. Éppen úgy vót. Azt láttam én es.
S mondott valamit?
Nem, hát nem vót mód, mert hamar elizélték, elhejgették, hogy nem való, aszondják. Hazugság! De az nem vót hazugság, mind mái világ van, há ha nem hisznek az Istenbe, az Isten minek ad kukurudzát, búzát, törökbúzát, hogy élünk mük es, hogy élünk itt. Há ki adja? Adja Iliescu?[6] Adja más? Mind csak a Jóisten adja. (Klézse, Bákó megye, Románia)[7]

Itt a faluban volt olyan, hogy az ablakon megjelent Jézus vagy Mária?
Nem halltam, nem halltam ezeket. Rekecsinben volt, hogy megjelent a távánon.[8] Jézus szíve megjelent a távánon. S aztán elmentünk, megnéztük mük es. S aztán, nem tudom, hogy, de eltűnt.
S ez kinél volt?
Egy háznál, de odament a páter is aztán.
S a páter mit mondott?
Prédikált, én nem jártam oda le, nem tudom, mit mondott.
S hogy látszódott, mi látszódott?
Volt egy asszony, földig érő szárnyakkal, mint egy ikon, úgy volt. Volt egy ulyan izé, egy szüv, ki volt véve a szüve.

5 gázolaj
6 Ion Iliescu – román államfő a gyűjtés idején.
7 73 éves férfi, Peti Lehel gyűjtése, 2006.
8 mennyezeten

S a világ járt csodálkozni?
Jártunk há, neztük. Vagyon két-három esztendeje, hogy volt ez. (Pokolpatak, Bákó megye, Románia)[9]

1.: A füst úgy vót kicsánva, mintha lett lenne egy Jézus. Egy fotográfiét[10] oda kicsántak. Meggyújtottak lett egy gyartyát, s avval kifüstölték. S aztán mentek. Há én es eljártam. Azt mondták, magától csánódott, csak egy világosság bément a házba, s magától odaizélt. Azt mondták, egy jegy.
De mit láttak, maguk láttak valamit ott?
Há, én azt a füstöt.
2.: Füst [18 éves lánya közbeszól].
1.: Te es jártál ott? [az anyja kérdezi].
2.: Há. Kerekedett tiszta fehérvel, kifüstölte.
1.: Így ne, ki volt kerekedve így [mutatja], mintha ki lett lenne cikkcálva egy ember, egy férfi. S aszandták, hogy az Jézus. Az olá pap adament, s aszandta egy jegy, o minune.[11] (Csík, Bákó megye, Románia)[12]

Mondták, hogy vannak ilyen látomások Csíksomlyón, hogy reggel a Szentlélek galamb alakjában...
Nem való, lányom, nem való! Fődi lélek nem lehet meglászd Szentléleket. Még bűnös lélek nem lehet meglászd. Mondta a pap esz, mikor prédikált, met többen mondták, látták, nem való. Az jő ki, hegyen ott jő fel a nap, sz osztán rázája[13]..., szél..., s met a főd úgy tetszik, mind aszondták, hogy Szentlélek, hogy rebeg így a rázája ne, de nem, nem való. Nem lehet meglássa fődi ember Szentlélket.
Akinek sok érdeme van, annak se?
Érdelem, leányom, ulyan én tudom... hogy mondjam, nem tudom, hogy mondjam, de a nem való, nem való. Nem, nem való. Nem látod meg te fődi... fődön ezen Szentlélket... az nem való. Csak úgy, én es úgy lehet mondjam, eccer mikor kicsi leány vótam, Kacsikán megkenték vót az ablakot gázval, megmosták vót, úgy marad tarkacskán, úgy vaj aszt mondták: – Ne, Szűz Mária tartsa Jézuszkát az ölibe. Ott van, odamentek ugye, én es aszt mondtam: – Ne, én es látom, de nem láttam! Úgy mondta az egész, hogy ne mondják, hogy bűnös vagy, nem látod, mert azért bűnös van, nem láttad... de a nem való. S evvel a testvel, evvel, evvel szemekvel, ezekvel bűnös főddel, nem látod meg bűnös testvel, evvel. Bűnös tested, evvel. Mikor meghalsz... akarki mit mondjon, ez nem való. (Trunk, Bákó megye, Románia)[14]

9 42 éves nő, Peti Lehel gyűjtése, 2002.
10 fényképet
11 egy csoda
12 Középkorú nő (1) és 18 éves lány (2), Peti Lehel gyűjtése, 2002.
13 a nap sugara
14 77 éves nő, Bende Szende gyűjtése, 2001.

Na így, mondom, hogyan láttam-e. Szenttamáson mind futkostak, hogy az ablakon mind látnak valami Szentcsaládot, ilyesmit, s olyant látnak. Futtak essze a sok nép, s akkor azt mondja a testvérem, mondta: – Édes jó Istenem! Mutasd meg a betlehemi Jézust a családjával, Máriát lássam meg. S hát pontosan látta. Kicsi istállót s az Úrjézust, Máriát, Szent Józsefet, az egész családot. S eleget mondta a szomszédasszonya es: – Mert ne, nézek – azt mondja –, nem látok semmit. Csak azt nem mindenki lássa, csak a tiszta szívű. Az igazságos, tiszta szívű látja. Azt a furfangos nem látja, mert nem jelenik meg. Rosszakaratú mással szemben, vagy rosszat teszen, az nem látja meg, egyáltalán. Én eleget nézem – azt mondja –, s nem látok semmit. S azok es Csíksomlyón ott voltak búcsún, a testvérem el volt, s a többi asszonyokat kérdezi, azt mondja: – Lássák-e? – S nem – azt mondja –, mert a klastrom hátától nézte. Mert ősz, öreg, utánam való, két évvel küsebb, s nem tudott, nem bírt kimenni a Jézusról. Kikerülni, s akkor ott kérte, hogy: – Édes jó Istenem! Mutasd meg Máriát, lássam meg. S hát ott Máriát meglátta, szépen, fényessen, gyönyörűen, s a pünkösdi rózsa így hullott a keziből. Milyen szép dolog. Na, így van, ezt látta. (Csíkjenőfalva, Hargita megye, Románia)[15]

S olyanról hallottak, hogy másoknak megmutyitódott Mária?

1.: Evvel kötésben[16] azt akaram mondani, hogy '47, '48, '49-es esztendőkben, mondták, hogy Mária mutatkozik az ablakakan. Ez egyféle csalás vót, mert mi történt? Ha megkened egy kicsi motorinával[17] az ablakakat és megdörgölöd, akkor vannak azak a színes sugarak az ablakan. Nem, me Mária!

S sok volt, ilyen, hogy láttak az ablakokon?

1.: Hát, mind nézték az ablakokot.

2.: Néztem én es, nem láttam.

1.: Én Szentgyörgyön vótam az iskolába, mikor ez megtörtént. Mikor hazajöttem, akkor csodálkoztam. Mikor visszamentem, oroszórán, egy osztályfőnöki órán eléhozódott a csodatevő, mert a tanár tudta. Meghallatszódott ott. S aztán mondtuk, hogy né, nállunk is így, így meg így. – Na, aszondja, holnap reggel megmutatom neketek, hogy mit láttatak tük ott! S akkor elhozott egy ilyen petróleumos rongyot, s egy üveget, körülbelül olyan hatvan-hatvan centire, megkente, s egy más száraz ronggyal megdörögölte, s aztán kitette a napfényre. S aztán néztük oldalból. Mert szembe nem látszadatt jól. De odalból látszodott az a petróleumsugarak.

2.: Olyan sugarak, mintha szivárvány lett vóna.

Maguk mint gyermekek, mondták osztályfőnöki órán, hogy mutatkozott Mária...

1.: Igen, mi történt itt nálunk.

De itt ez hogy volt? Összegyűltek többen?

1.: Há csodálkoztak.

De csak egy háznál, vagy több háznál?

[15] 75 éves nő, Pócs Éva gyűjtése, 1998.

[16] kapcsolatban

[17] gázolajjal

1.: Több háznál! Há ki megtörölte petróleummal vagy lámpagázzal az ablakat, annak mutatkozott.
2.: Nem es tudam, mit mondjak, J. bácsi. Nem tudam, a pornit un zvon,[18] így, hogy...
1.: Egy ilyen hír, egy ilyen.
2.: Egy ilyen hír, s aztán mentek, né, itt es van, ott es van.
1.: S aztán még mondak egy dógot. Még a papaknak, s a tanáraknak se vót még felvilágosítva úgy, hogy meg tudják magyarázni, hogy mi az. Aztá későbbre, azt hiszem, hogy valaki csak kísérletezett, hogy kitalálták, kimagyarázta, hogy mi történt.
De a nép hitte itt a faluban...
1: Hogyne! Szűz Mária megjelent az ablakan!
Szűz Máriát mondtak?
1.: Na, még más szenteket is.
2.: Itt a falu, hites.[19] A falu nagyan hites. Mi minden reggel megyünk a templomba, elmondjuk az olvasót a mise előtt. Meek, nem meek, de az megvan![20] Úgy mondjuk, az olvasó a rózsafüzér. Elmondódik az olvasó, az után kezdődik a mise, mise után imádkozunk.
Így mikor, mutatkozott Szűz Mária, ide a faluba nem jöttek, a Securitátétól vagy a párttól?
1.: Jöttek, jöttek!
S az hogy volt?
1.: Nem emlékszel, kicsi voltál [a húga fele fordulva mondja.] Jöttek, mondták, hogy nem igaz. Nem így, nem úgy! Még büntetést es kaptak, amelyikek tartották, hogy igaz.
Megbüntették őket?
1.: Igen.
De honnan, a párttól?
1: Hát, a miliciá.[21]
De nem verték meg az embereket?
1.: Nem, ezért nem. [...] nem volt senkinek mersze, hogy csináljanak gyűlést. Még a templomba se akarták, szóval tiltották a hitet.
Nem tudják, hogy milyen házaknál...
1.: Nem, hát azok a házak még le es vannak belőlik bontva.
S ezt hogy kell elképzelni, hogy egy ház elé többen is odamentek? Mennyi ember gyűlt összve, hogy nézték?
1.: Hát, na a szomszédok összegyűltek.
2.: A gyerekek. Többire gyerekek.
1.: Mondjuk, lenne nálunk egy. S akkor jönnek a szomszédok. S különösen a gyerekek, amelyikek kíváncsiak.
S ott ültek, s néztek....
Nem énekeltek, csak ültek, s csodálkoztak. Csodálkoztak, hogy hogy lehet. S aztán

[18] egy hír terjedt
[19] hívők az emberek
[20] elmondom!
[21] rendőrség

amikor... Györgyila volt nálunk a plébános. Megmagyarázta Györgyila aztat, hogy miről van a szó. Hogy nem igaz. Szűz Mária nem jelenik meg akárhol. Minden ablakon.
Mi kell ahhoz, hogy Mária megjelenjen? Hogy mondják?
1.: Hát, mi kell? Hit kell. Hit kell, valakinek hit kell, hogy megjelenjen.
2.: De ugye, hogy vót Lourdes-ban, vagy Fatimában, hogy ott jelent meg. Itt nálunk nem.
1.: Vót nálunk es, csak nem vót úgy kihirdetve. Halltam a TV-ben, hogy itt mutatódatt, túl mutatódatt.
(Lészped, Bákó megye, Románia)[22]

S még azt mesélték más falukba, hogy mikor volt '89-be a baj, mikor Ceauşescut letették, ezt előre jegyek mutatták?
Ezt láttam én isz. Láttam, napszentületre, úgy, mikor sóvárványfélü[23] lett, a nap mikor szentült le, s mondták az öregek, valami történet kell legyen. Ezt láttam én a szememmel. S kérdeztek a románok, ott a gyárnál voltam, hogy láttam én még ilyet valaha? De mondták az öregek, ha a sóvárvány tisztán tetsződik, hogy napjövetre, akkor ott leszen háború. S nem történt meg Temesváron? Temesváron kezdődött meg.
S még emlékezik ilyen, jegyekre, hogy jegyek legyenek, s valami baj történjen?
Mondták az öregek, hogy még voltak jegyek, de én nem láttam. De ezt láttam, én az én szememvel láttam, s ez meg is történt azután, hogy e volt nyárba, napszentületre volt. A kertbe dolgoztam, s mondták a többiek, hogy nézzem, mi van Nyugatra. Mondták az emberek, hogy valami történet lesz. S éppen megtörtént. Temesváron nem volt? Temesvár napszentületre van. Onnét kezdődött. (Bogdánfalva, Bákó megye, Románia)[24]

Álmodtam, mikor megcserélték ezt az izét [rendszerváltás], akkor két férfiú kalapba, ingbe, mentek az égen, s mind intettek így ne [mutatja]. Így kettő egymás után. Azokat láttam, így mentek az égen, melyikük József volt. Akkor álmodtam, akkor le is ment immá, s akkor le is esett a nagyságos úr.[25] Miután én álmodtam, aztán tették le Ceauşescut.
S maga tudta már akkor, amikor álmodta, hogy le fogják tenni?
Nem tudtam, nem tudtam mire menyen, s csak aztán kaptam hírt, hogy azt jelenti, intettek, kész lesz, vége. Úgy ment a két férfiú, mint az ávion.[26] [nevet].
S kik lehettek, mit tetszik gondolni?
Nem tudom, fejérbe vótak, fehér ingbe, övvel, bernécig, papucsba, ahogy nálunk öltöztek, mostanában nem így öltöznek a férfiak, a magyar iskolások öltöznek előadásba.
Szentek lehettek?

22 72 éves férfi és 63 éves nő, Peti Lehel gyűjtése, 2007.
23 szivárvány
24 71 éves férfi, Peti Lehel gyűjtése, 2008.
25 Nicolae Ceauşescu
26 repülő

Szentek voltak, szentek voltak, igen. Nem voltak egyebek. (Lészped, Bákó megye, Románia)[27]

Itt mikor Ceauşescut letették, nem vót olyan, hogy az emberek előre megálmodják?
Nem, nem. Mondjak én valamit. Nekem vót egy álmom, ami nem vót se az után, se addig. Azon a télen, tavaszra, amikor Ceauşescu leizélt, én álmodtam, lehet, hogy még eccer elmondtam, s nem mondtam soha senkinek.[28] Álmodtam, mintha oda fenn voltunk D. Gy.-nél, s én kellett lenne menjek misére. Voltunk többen, ott volt Istán es. S én elindultam, menjek ki néni Erzsiéknél, s menjek ki a templomba. Olyan nagy víz jött bé, hogy vissza kellett kerüljek D. Gy.-ékhez. Egészen vízbe volt. Mikor visszaértem D. Gy.-ékhez, egészen nagy mart volt. Bémentem egy terembe. Mikor bémentem, itt Jézus, mint ahogy sokszor a feltámadás, a mennybemenetel, úgy ült Jézus azokon a martokon. Innet volt Szűz Mária, s én bémentem, s a falu vízbe volt. S mondom: – Édes Máriám, mi van? S én nem mondtam senkinek ezt az álmomat, de aztán meggondoltam, vajon mit jelenthet. Az vót, hogy visszaadták a fődeket, s az egész falu össze volt zavarodva, csak veszekedés volt. S most sincs letisztulva a világ. Én nem mondtam senkinek, de elképzeltem ezt, hogy akkor úgy jött bé a hegyről, a falu mind vízbe volt. Egy feliben volt Jézus, egy feliben Szűz Mária, s én így voltam.
[...]
S nem volt még ilyen, hogy ilyeneket álmodott?
Nem, nem, nem vagyok szent, de én azt az álmot úgy megtartottam, s meggondoltam, s nekem az úgy fájt, úgy fájt, hogy annyi veszekedés vót, hogy egy ennyecske [kis darab] fődért, apa, anya, testvér veszekedett. Akkor azon a tavaszon kiosztódott a föd, s nem volt egyéb csak veszekedés. S ahol sűrű a nép, s kicsi a föd, mint Lészpeden, ott úgy történik. A kapzsiság nagy. Akik fenn voltak a polgári hivatalnál, magiknak mértek eleget.[29] (Lészped, Bákó megye, Románia)[30]

Mikor itt nálunk az országban megtörtént, 89-ben, akkor még azon a héten álmodoztam én, hogy a Boldogságos Szűz Mária jött le a Pojána patakban egy bárkával. Olyan szépen ment, fehér ruklyája,[31] két pántlikával megkötve, s két lapackán[32] hajtagatta azt a bárkát, s jött le egy patakon ott, úgy mondjuk mi, Pojána. Olyan szépen ment avval a bárkával. S aztán még kérdeztem én fehérnépeket, s azt mondták, hogy az azt jelenti, hogy vérhullás, ha szentekvel álmodozol. S aztán nemsokára megtörtént z országba a nagy vérhullás. Elég szűszakadás vót, annyian meghótak. (Pusztina, Bákó megye, Románia)[33]
S álmodtam. [nevet]

27 68 éves nő, Peti Lehel gyűjtése, 2007.
28 de másnak nem
29 63 éves nő, Peti Lehel gyűjtése, 2007.
30 72 éves férfi, Peti Lehel gyűjtése, 2007.
31 rokolyája
32 evezővel
33 53 éves nő, Bálint Sarolta gyűjtése, 2001.

Mit álmodott?
Hogy, hogy ülnek ők hárman. Fel a Jóisten egy oldalába, így Jézus a közepibe s Szűz Mária, itt hárman.
Hogy néztek ki?
Erőst szépen néztek, erőst.
És mondtak valamit?
Nem, nem, nem kípes azt senki.
És mást nem tetszett látni, csak őket?
Csak őt, csak őt, csak őköt hármikat. Igen, igen.
Többször is volt ilyen álma?
Nem, csak egyszer álmodtam.
Mikor? Nem kötődik valami neves eseményhez?
Van annak már... ifjabb voltam én es. Mikor volt az a nagy víz nekünk itt hegyen Hárgita felé. Nagy, nagy, erőst sok világ elveszett, akkor volt, abba az esztendőbe.
Vajon azért lehetett ez az álom? '90-ben, '96–'98-ban lehetett?
'90 s nem tudom mennyi vót, de erőst... most a forradalom után vót. Erőst sok világ megholt akkor, erőst.
S vajon azért álmodhatta?
Hát nem tudom, lássa-é, nem tudom, mét álmodhattam én azt meg, hogy minek, minek láthattam meg én őket, mind a hármat.
De nem gondolkodott ezen?
Hát gondolkoztam én, de nem mertem mondani senkinek, hogy én mit álmodtam.
Miért nem?
Hát na, aszondják, nem, met csak úgy álmodtad a fejedből vaj valami, vaj...
Nem nagyon hisznek már itt az emberek abban, hogy megjelenhet?
Amelyik hisz, hisz, de nem mindenki hisz az ilyenekbe, az álmokba vaj izékbe.
És Anna néni hisz az álmokban?
Na, én hiszem, met láttam. (Lészped, Bákó megye, Románia)[34]

Nekem még volt egy álmom. 1970-be volt egy árvíz. Én terhes voltam, s azelőtt valamennyivel, egy esztendő lehetett, láttam, hogy ment az égbe, mintha egy veres vas lett vóna, s írta rétta, 1970. S én nem mondtam többet senkinek.
S ez mi lehetett?
Nem tartottam számba, csak mikor jött az inundáció,[35] s terhes voltam, s volt még két gyerekem nekem mellettem, s egyedül voltam, s néztem, mit vegyek fel, mit öltözzek, s menjek ki a hegyre. De minek írta, János bácsi, azt [a testvérének mondja], 1970? Hát, ez egy, de jut-e neked eszedbe, volt kicsi tanácsunk Istánékkal, mi lesz ha bikázi izé [gát] elszakad. Eltanácsoltuk, mett hazajött a sógorom, a férje, mett odafel volt Bikázra, hogy annyira felgyült a bárázs, hogy majdnem szakasztotta el. Mondtuk,

[34] 65 éves nő, Papp Éva és Sebestyén Emese gyűjtése, 2001.
[35] árvíz

hogy ha elszakad, nem maradunk meg. S akkor mi azt mondtuk, hogy huzakodunk ki a hegyre. Nekik közel van a hegy, hogy kimenjenek oda. Én olyan nagy nehezsegbe voltam az inundációkor, s én akkor gondoltam, hogy ezt jelenthette az álom.
S nagy pusztítás vot itt Lészpeden?
Nem volt. Münk meg voltunk izélve, volt egy kis árvíz a felső végibe a falunak. (Lészped, Bákó megye, Románia)[36]

Az meglehet, hogy valaki lássa Máriát álomban, vagy látomásban beszéljen vele?
1.: Álomban láttam.
Az hogy volt? Azt el tudja I. néni beszélni, hogy hogy volt?
1.: Hát én, hogy is mondtam, hogy miféle vót oda felírva?
2.: 1970. S akkor abba az üdőbe sok volt az izé, inundácia.[37] Abba az esztendőbe. [közbeszól a férje]
1.: Én még a nővéreknél vótam, mikor ezt álmodtam.
2.: S aztán mondta né, elmesélte nekem, hogy ne, mit álmodott.
1.: S aztá mikor odaértünk a hetvenhez, meglátszodott, hogy mi vót.
S az hogy volt, hogyha egy kicsit részletesebben el tudná mesélni!
1.: Én mentem így egy füves mezőn, s egy ember kaszált ott. Egy fa alá lefeküdt az ember, mert akkaran nagy idő vót, nagy dörget, hogy dörregett az ég, esett az eső. S akkor én odamentem az ember mellé, met megijedtem, hogy erőst dörrögött az ég, elbuttam oda melléje. S csak láttam, hogy egy olyan kályha így fent, ment így. S azan a kályhán tüzesen látszodott benne: 1970. Azan a kályhán. Fehér vót a kályha, s benne mind a tűz ha égett vóna. S látszodott ez a szám. S ment errefelé így [mutatja: balról jobbra]. S akkor én azt elmondtam neki [a férjének]. Miután férjhez mentem, elmondtam neki, s aszondja: – Te meglássuk, hogy mi lesz '70-be. S né, a vót a '70-be. Hogy arrafelé ment az a nagy dörgeteg, dörregett az ég, esett az eső. S az a... írta fenn a '70. 1970. S akkor vót a nagy inundácié oda kifelé. Kiment oda a magyarokhoz. Nagy üdők voltak akkor, abba az esztendőbe. (Lészped, Bákó megye, Románia)[38]

Na, hogy mondjam, régebben voltak a csillagok, melyikből tudták, hogy valami jelek lesznek. Ezek a nagy vizek, s akkor mondták ott, hogy a kereszt elvitte, hogy mondják, jött a nagy víz, s a keresztfa megmaradott. S ami volt azon a vidéken, a földön, mindent elvitt, s a keresztfa maradott meg csak. Hogy a világ...
Ez Lészpeden volt?
Nem Lészpeden, hanem itt volt, ide kifelé a hogymondják, nem tudom, milyen falu, város, nem tudom miféle, ide kifelé volt. S akkor ott ugyan mondták ugyan, hogy egy keresztfa is látszodott az égen.
Akkor azelőtt jelentette, hogy lesz a...

[36] 63 éves nő, Peti Lehel gyűjtése, 2007.
[37] árvíz
[38] 76 éves nő (1) és 78 éves férje (2), Peti Lehel gyűjtése, 2008.

Ekkor, azelőtt igen, igen, azelőtt látszodott az égen. S én azt nem láttam volt meg, s álmomban megláttam azt a nagy keresztfát fenn az égen.
Mikor látta meg?
Há hogy mondjam, nem tudom melyik évbe volt az, mikor az a nagy víz itt volt nálunk.
Az árvíz után?
Árvíz, árvíz után, mert én nem tudom, hogy nem láttam meg, beteg voltam, én nem tudom, hogy volt. S akkor én azt megálmodtam, hogy a keresztfa ott látszódott.
S milyennek látszott?
Há, hogy mondjam, itt fenn az égen, nagy fényesen, nagy keresztfa.
Rajta volt Jézus?
Semmibe, nem volt semmi, csak úgy fényes, fényes keresztfa simplu.[39]
Nem tetszett hallani valami üzenetet?
Nem, semmit, nem, semmit, csak annyat. Megláttam, s egyebet semmit. A másik is mondta, hogy látta, de én nem láttam, s hát megálmodtam, hogy én is lássam meg akkor. (Lészped, Bákó megye, Románia)[40]

[39] egyszerűen
[40] 65 éves nő, Papp Éva és Sebestyén Emese gyűjtése, 2001.

Szent látók

A látó: hivatásos vizionáló, aki rendszeres kapcsolatot tart a természetfölötti világgal, mégpedig látomások, álmok révén. A keresztény mitológia lényeivel folytatott kommunikációval szűkebb közössége számos vallásos igényét kielégítheti. A látók egyaránt lehettek a „mennyei üzenetek", tanítások, figyelmeztetések közvetítői, tanítói, lelki tanácsadók, a hivatalos egyházon belüli, vagy azon kívüli, alternatív vallásos közösségek vezetői. Papot nélkülöző közösségekben laikus papi szerepet is vállalhattak; a vallásos és erkölcsi normák betartásának őreivé válhattak.[1]

A magyar középkor óta folyamatosan tudunk ilyen szent emberekről, szent asszonyokról, falusi és városi, vagy szerzetesi közösségekben, régi vagy új felekezetek gyülekezeteiben egyaránt. Mint a középkori „élő szentek" modern utódai, közösségük és a keresztény menny közti kapcsolatot látomásaik útján ápolják, mintegy megkerülve a központi egyház hivatalos kommunikációs csatornáit. Működésüket életben tartja az igény is a természetfölöttivel való kommunikáció pap közvetítette liturgikus formáinál közvetlenebb, szubjektívebb formáira, a vágy is a mennyei lényekkel való misztikus egyesülésre.

Szent látók a válságos időkben fellépő „próféták" is, akik érzékenyen reagálnak a társadalmi, közéleti krízishelyzetekre, jövendöléseikkel, prédikációikkal mintegy mederbe terelik a közösség válságreakcióit. Ilyen laikus „parasztprófétákról" már évszázadok óta tudunk Magyarországról; kötetünkben Gagyi József közöl egy fejezetet az erdélyi magyarság válságos századvégi éveiben fellépő székelyföldi asszonyok látomásaiból.

Számos modern Mária-kegyhelyről tudunk Európa-szerte, amely szent látók „kegyhelyalapító" látomásával kezdődött, és ahol a kegyhely alakulásának első fázisában látó közvetítette „Mária üzeneteit". Egy ilyen kegyhelyalapító látót mutatunk be a szőkefalvi Marián Rózsika személyében. Ő ma már – miután a szőkefalvi kegyhely az alakulás első fázisán túljutott –, többé nem a mennyei üzeneteket közvetíti, hanem a szent látó összetett funkcióját látja el, mint érintéssel gyógyító, ördögűző és életviteli tanácsokat is adó szent asszony.

Számos szent embernek voltak laikus funkciói is, így például a gyógyítás szinte minden ismert vallásos látónak a feladatkörébe tartozott, de volt, aki jóslásra, tolvajok felderítésére is használta látó képességeit. Ismerünk a múltból táltos-, illetve varázsló-vonásokkal is rendelkező szent embereket; ilyen volt például a tá-

[1] Lásd a Barna Gábor szerkesztette összefoglaló kötetet: Barna 1998b.

péi Engi Tüdő Vince.[2] A Bálint Sándor publikációja révén ismert Orosz István[3] lelki vezető, búcsúvezető ember volt, de gyógyított és jósolt is. Sokan kommunikáltak a halottakkal is, vagyis a halottlátók szerepét is felvállalták a szentekkel való kommunikáció mellett; sőt olyan szent látó is akadt, aki a rontások helyrehozásában, elhárításában is segítséget tudott nyújtani.

A látói hivatás betöltésének előfeltétele volt az átlagon felüli „látomásképesség". G. E. híres szurdokpüspöki látóasszonynak például nemcsak a szent helyeken és kitüntetett alkalmakkor volt látomása – mint a közönséges embereknek –, hanem tudott „látni" szinte bárhol és bármikor, otthon, utazás közben, éjjel és nappal, az oltáriszentségben és a napban egyaránt. Ebben legfontosabb tényező lehet az állandó testi–lelki készenlét a látomások fogadására, a „jelentős álmok" látására, amit fokozni lehet alvásmegvonással, böjttel, elmélyült imával, meditációval – amint ezt a középkori szentek gyakorlatából is feljegyezték. Alkalmanként tanult mesterség is lehet a vizionálás; ismerünk a régi falusi közösségekben és a modern látók köreiben egyaránt alkalmazott transzindukáló módszereket és segédeszközöket is: tükörbe nézés, víztükörbe tekintés, önszuggeszció („mereven néz a sarokba") – adataink azonban igen gyéren feljegyzettek erre vonatkozóan. Transzban fekvő, „révülő" látóról is van néhány közvetlen tudósításunk: Gagyi József jóvoltából olvashatunk alább elbeszéléseket olyan látóról, aki fél-öntudatlan állapotában túlvilági útjáról beszél, vagy prófétaasszonyról, aki révületében mennyei „sugallatot" kap, majd felébredve prédikálni kezd.

A szent látók alakját – éppúgy, mint a hagyományos közösségek minden vallásos és mágikus specialistáját – sajátságos mitológia és folklór övezi: ez részint tudásuk eredetére, „beavatásukra" vonatkozik, részint magára a szakrális kommunikációra, amelyet folytattak. Jellegzetes toposzok utalnak a látomások létrejöttére: a révülésre, tetszhalott állapotra, a testet elhagyó lélek túlvilágra utazására, a lelket oda kísérő szentekre vagy angyalokra, valamint magára a mennyre, purgatóriumra vagy pokolra, amelyet lelki utazásuk során bejárnak. Ugyancsak számos visszatérő motívum szól a földi környezetben megjelenő szentek, Szűz Mária, Krisztus, vagy angyalok általános és helyi vonásairól, továbbá a mennyből kapott tanításokról.

E gazdag látó-mitológiának egyik fontos szerepe az, hogy legitimálja a látó tevékenységét, megerősítse az egyházi hivatalosság ellenében gyakorolt laikus papi funkcióit, elsősorban az isteni kiválasztás, mennyei beavatás motívumai révén. Nem véletlen, hogy a híres látókat övező narratív hagyományban mindig különös hangsúlyt kap az első látomás, az első túlvilági utazás, amely szentesíti a látó-

[2] Grynaeus 1974.
[3] Bálint 1942.

szerepet, és az „Istentől kapott" utasítás, amelyet sokszor írott szent levél, vagy szent könyv formájában kapnak a látók beavató utazásuk során.

Alább következő adatcsoportjaink elsősorban Nógrád megyéből, Moldvából és Székelyföldről származnak; a legnagyobb mennyiségű új gyűjtésű anyagot Limbacher Gábornak, Lengyel Ágnesnek, Gagyi Józsefnek és Peti Lehelnek köszönhetjük. A lészpedi látó, Jánó Ilona nagy terjedelmű szöveganyaga több gyűjtő munkájának közös eredménye. Az ő látomásairól megjelent kötet[4] publikálása után az volt a törekvésünk, hogy a most közölt anyaggal kiegészítve teljessé tegyük látomás-elbeszéléseinek közlését. (Pócs Éva)

NÓGRÁD MEGYEI LÁTÓK

Csépe Klára (Hasznos, Nógrád megye)[5]

Sánta Lászlóné Csépe Klára (1913–1986) Hasznoson született. Szülei földművesek voltak, hat hold földjük volt. Öt osztályt végzett, 13 éves korában megbetegedett, más testi betegsége nem volt. Nem kedvelte a társaságot, mulatságot, mindig „olyan nemvilági" volt. 16 évesen férjhez kényszerítették. A szülőfalujabeli Sánta László vette feleségül, két gyermekük született. Fellépését megjósolta az Ágasváron (Hasznos határában) a völgyben, a patak melletti kőházban élt remete. Azt jövendölte, hogy „fog születni a Mátrában egy leány, aki asszony lesz, aki előtt meg fog jelenni Szűz Mária". Arról is beszélt, hogy „lesz ott egy kút, amelynek vizétől sokan meggyógyulnak".[6]

Az 1944-től 1976 januárjáig történt látomásokról írógéppel sokszorosított jegyzék, 1976-tól 1980 júniusáig történtekről pedig iskolai füzetekbe folyamatosan készített saját kezű feljegyzései vannak.[7]

Látomásai általában éber állapotban, ima közben mutatkoztak. Férje elmondása szerint a látomások ideje alatt „halott" volt.[8] Családjával, falujával kapcsolatosan kezdődtek a látomások. Férje 1942-ben bevonult katonának, majd a szovjet frontra került. Ő otthon sokat imádkozott, kérte Szűz Máriát, Szent Antalt, adják tudtára, él-e a férje, mert hosszú ideig nem tudott róla semmit. Egy éjszaka, amikor imádkozott, valaki a fülébe súgta, hogy él. Közben látomása támadt:

4 Kóka 2006.
5 Lengyel Ágnes közlése.
6 Manga 1962, 368–369.
7 Jádi–Tüskés 1989, 532.
8 Jádi–Tüskés 1989, 530–531.

Azt a terepet láttam is, mintha ott lettem volna, ahol az uram járt. Olyan bokros rész volt, ahogy az ellenség tört rájuk. Úgy láttam ott őtet szőrcsizmában, hófúvás volt, és belement a csizmaszárába a hó. Meg olyan soványnak láttam, oszt többször el is esett. Oszt akkor is pár napra utána kaptam tőle levelet.

Néhány hét múlva férje hazajött, Miskolcra került és ott meglátogatta, elmondta neki látomását, mire férje csodálkozva állapította meg, hogy „a valóságban úgy volt". 1944 őszén, amikor a front már Hasznos felé közeledett, esténként otthon imádkozott „az Úr Jézus öt mély sebéhez" és kérte, hogy őrizze meg a templomot és mindnyájukat. Egyik este látomása támadt:

Akkor mintha a gátnál [templomkerítésnél] lettem volna, láttam, mintha keletről jött volna repülő, oszt féltem, hogy lebombáz, és odahúzódtam a kerítéshez. A repülő elhaladt, és utána fölülről, mintha a repülőből szállt volna, az Úr Jézus szállt lefelé, és átkarolta a templom keresztjét. Akkor már tudtam, hogy nem lesz velünk semmi baj, az Úr Jézus megőrzi a templomot, meg a falut is.

1945 tavaszán este lefekvés után az Úrangyalát végezte.

Akkor mintha az ég megnyílt volna, és a Szűzanyát láttam nagy fényességben a trónján. Oszt akkor a karján volt olyan emberi alak, de azt nem tudtam felismerni. Oszt akkor harmadnapra megjött a testvérem.

Ez a testvére katona volt és már hónapok óta nem tudtak róla.[9] 1947. július 2-án, Sarlós Boldogasszony napjának estéjén 11 óra körül, amikor már mindenki lefeküdt, ő még az asztal mellett imádkozta az Úrangyalát.

Ahogy a harmadik Úrangyalát mondtam, a harmadik tünemény volt előttem. A lámpa le volt húzva, a könyv [imakönyv] előttem volt, és lefelé néztem. Egyszer csak egy bokros részt láttam magam előtt, és egy pocsolyát, meg olyan partot láttam. A part alatt állott a Szűzanya, jobb kezével a pocsolyára mutatott. Rózsaszín ruha volt rajta, világoskék palást, és olyan sárga, keskeny öv a derekán.

Közben megszólította a férje, hogy nem akar-e már lefeküdni, mire a látomás eltűnt. Ezután lefeküdt, de egész éjjel nem aludt, mindig a látomáson gondolkozott. Még azon az éjszakán elhatározta, hogy addig nem nyugszik, amíg azt a helyet meg nem találja, amelyet Szűz Mária mutatott, mert úgy érezte, hogy ott sok szenvedő ember talál gyógyulást. Az volt a szándéka, hogy azt a helyet egyedül

[9] Manga 1962, 371.

keresi meg az erdőben, de mivel még akkor arattak, másnap nem mehetett. Látomását az éjjel az urának is elmondta, és úgy döntöttek, hogy majd együtt mennek a „tünemény" helyét megkeresni. Július 8-án elindultak férjével együtt. Csépe Klára útközben elmondta a fájdalmas, dicsőséges és az örvendetes rózsafüzért. Útközben megfogadta, hogy ha megtalálja „azt a helyet", ott is elmondja háromszor az Úrangyalát, mint esténként szokta. Mikor kiértek az erdőbe, férje leült és azt mondta neki: – Nézzél szét, merre van? Ahogy szétnézett, azonnal felismerte azt a részt, mintha már látta volna, pedig még sohasem járt arra.

> Oszt úgy mentünk arra és meg is találtuk. Ő [a férje] el akart másfelé menni, de én nem engedtem, hogy itt kell lenni, és úgy is találtam fel, ahogy itthon láttam. Akkor elvégeztem háromszor az Úrangyalát, és az uram ivott a vízből. Olyan jó belső érzés fogott el, és nem kívánkoztam haza.

Ettől a naptól kezdve otthon mindig kérte a Szűzanyát, hogy teljesen mutassa meg magát.

> Kértem, hogy mutassa meg teljesen a lábát, meg mindenit. Mária Magdolna éccakáján, amikor az ágyban feküdtem, lélekben kint voltam [azon a helyen, amelyet megtaláltak], és legelőször ott termett a kígyó. Utána oszt én voltam ott, oszt a Szűz Mária. Oszt úgy a fűrész volt a kezibe [Szűz Máriának]. Olyan rámás, olyan fogós, ragyogós, aranyfűrész. Ide adta nekem, a kezembe, meg ő is fogta a jobb kezivel, oszt akkor mondta, hogy énnekem kell megkezdeni. Én megijedtem tőle [a kígyótól], féltem tőle. De már akkor fűrészeltünk és közbe beszélt [Szűz Mária], hogy én ne féljek, ő velem van, ő mellettem lesz mindég, majd ő segít, oszt úgy mosolygott. Kék szeme volt neki, meg olyan szelíd mosolya. Itt is rózsaszín ruha, világoskék palást volt rajta. Közben még elbeszélgettünk, oszt a kígyó szétdőlt derékon kétfelé, aztán minden eltűnt és én felébredtem. Később megint kértem a Szűzanyát, hogy is kezdjük meg, hogy végezzük az imádságot, mi a legkedvesebb imádság, meg ének. Oszt Mária éccakáján, amint imádkoztam, kértem, hogy is kezdjük a búcsút? Oszt én akkor elhaltam, oszt akkor azt tudom, hogy az ég megnyílt, én ott találtam magam az égben. Ott volt a lelkem, láttam magam a harmadik lépcsőn az örök Atya előtt. Egyik kezibe pálcaforma volt, a másik kezit így feltartotta. Hosszú szakálla volt, fehér, a haja közepén kétfelé volt fésülve, és a válláig ért. Szeme barnáskék volt. Nagy fényességbe volt. Olyan barna-rózsaszín ruha volt rajta, meg zöldes palást. Nekem azt parancsolta, hogy az Örökimádás könyvből imádkozzunk sokat. Meg mondott valamit az oltáriszentségről is, de azt nem tudtam megfigyelni. Meg azt is mondta, hogy: – Szent az Úristen most és mindenkor és mindörökkön örökké. Meg azt is, hogy jaj annak, aki gúnyra veszi, vagy kineveti, mert ez az ő parancsa. Nem jöttem volna vissza [az égből], ha nem lett volna muszáj. Akkor felébredtem, és mondtam Lacinak [férjének], hogy mehetünk, most már meg van nyitva az út, hogy mit imádkozzunk.

Másnap, Márta napján elment a faluba és kérdezősködött, kinek van Örökimádás könyve. Ezt az imakönyvet – állítása szerint – előbb nem ismerte, nem is hallott róla. Közben már az egész faluban híre ment az esetnek, és Csépe Klárával többen mentek ki arra a helyre, amelyet Szűz Mária mutatott meg. Valaki ott adta át neki a keresett Örökimádás című imakönyvet. „Amint kinyílt, mindjárt láttam benne Szűz Máriát." Szerinte Mária az imakönyvben lévő képhez hasonlított, amikor maga előtt látta, a különbség csak az volt, hogy a palást a fejét is takarta, bal keze pedig a mellén volt, és lábai alól hiányzott a hold. Harmadnapra a könyv 213. oldalán az Úristent találta meg. – Ilyen volt az Úristen – mondta –, csak maga volt, és kezében pálcát tartott. Július 22-i látomása után, miután „a Szűzanya teljesen megmutatta magát", Szent Anna napján [júl. 26.] gyónni ment a verebélyi szentkúthoz. A templomban sokáig imádkozott, hogy az Isten rendeljen neki jó gyóntatót. „Egyszer csak jött ki egy pap és ahhoz mentem. Az azt mondta, hogy legyek nyugodt, értem lesz a mise, hogy képzelődésbe ne essek, hogy a Szűzanya hadd hajtsa végre az akaratát." Ettől az időtől kezdve „olyan jó belső érzet fogott el".[10] (Lengyel Ágnes)

A fenti látomásközlések változatai:[11]
1947. július 22-én újból megjelent a Szűzanya, ugyanolyan ruhában, mint először.

> Akkor úgy láttam: az égből szállott le. Egy emberderék vastagságú kígyó volt a Szűzanya lábánál. A Szűzanya így szólott: – Ezt kettőnknek kell legyőzni, neked meg nekem. Egy rámás aranyfűrészt adott. – Édes Szűzanyám, én félek ettől a csúnya jószágtól! – mondtam. A Szűzanya mosolygott, és így szólt: – Te ne félj! Én mindig veled leszek! Én megsegítelek! Én húztam először a fűrészt, aztán Ő. Én csak a Szűzanya arcára néztem, oly szépséges volt, hogy ilyen szépet nem láttam még soha.

A kígyó kettévágását a Szűzanya fejezte be. Azt mondta, hogy a világ bűnét vágták most szét, és kérte, hogy a bűnösök megtéréséért sokat imádkozzanak. Erre a helyre, ahol a kígyót látta, Klári néni köveket hordott. Ma ennek a kőrakásnak a tetején egy Rosa Mystica [Titkosértelmű Rózsa] Mária-szobor áll.[12]

> [1947. július 29-én] imádkoztam a szent rózsafüzért, mikor úgy éreztem, hogy a lelkem elhagyja a testemet. Úgy láttam, hogy az ég kétfelé nyílt, lépcső volt a földről a mennyországba, fehér ruhás angyalok voltak mindkét oldalt, minden lépcsőn, mint Jákob álmában. Magamat felülről a harmadik lépcsőn láttam. Fent ült a Jóisten, egyik kezében kormánypálca, a másik kezét feltartotta és így szólt: – Az oltáriszentséget

[10] Manga 1962, 371–372.
[11] *Fallóskút. Jelenések a Mátrában* címen megjelent, Csépe Klára „látomásnaplóját" közreadó egyházi kiadványból (Fallóskút 2005).
[12] Fallóskút 2005, 13.

imádjátok az Örökimádás imakönyvből! Imádkozzatok sokat! – mondta – Szent az Isten! Ő volt, van és lesz mindörökkön örökké. Jaj lesz annak, aki kineveti, vagy gúnyolja. Ez az Ő parancsa. Ha a forráshoz mentek, az Úr Jézus keresztje ragyogjon előttetek. A keresztet ne hagyjátok! A Mennyei Atya komor arccal ült, a haja ősz volt, a szakálla leért hosszan. Amikor a lelkem visszatért, a férjem így szólt: – Meg voltál halva. Én megkérdeztem: – Ki mondta, hogy hol voltam?[13]

1947. augusztus 12. Akkor is imádkoztam... Az Úr Jézust láttam a keresztfán megfeszítve. Életben volt. Így szólott hozzám: – Itt az Idő, újból meg kell térni az emberiségnek Istenhez. Én így válaszoltam: – Édes Jézus, add meg a kegyelmet, hogy megtérjenek az emberek. Ő nagyon szomorú volt.[14]

1947. augusztus 15-én, Nagyboldogasszony napján kb. háromezren voltak a forrásnál, legtöbben a környékbeli, de sokan a távolabbi községekből is. Az apciakkal jött egy 16 éves süketnéma leány, ők érkeztek utolsónak. A leányt a néhány nappal előbb ott felállított kereszthez vezették, letérdeltették, majd adtak neki a forrás vizéből. Mikor a vizet itta, a körülötte állók állandóan mondogatták: – Mondd: Mária! – oszt rendesen kimondta, hogy Mária. Amikor azt kimondta, összeesett. Amikor elszédült, mosolyogva feküdt. Oszt az asszonyok felöntözték vízzel. Mikor felkelt, már nem tudott mondani semmit, csak mutogatta egy képen, hogy mikor aludt, ő is látta Máriát. Mutogatta, hogy szép volt Mária, és erőlködött, ki akarta mondani, hogy zus [Jézus]. A jelenlévő asszonyok azt mondták, hogy a leányt nem kellett volna felkelteni, akkor többet látott volna. Még aznap este az egész környéken elterjedt a híre, hogy a hasznosi szentkútnál egy apci néma leány megszólalt.[15]

[1947. augusztus 20.]
Láttam az Úr Jézust a tanítványaival. Mindannyian vacsoránál ültek és egy elfordulva ült ott.[16]

[1947. augusztus 22.]
...Megkérdeztem a Szűzanyát, hogy szívesen veszi-e azokat az imákat, amiket mi végzünk. Akkor az udvar felett az égen egy kis felhőben megjelent a Szűzanya. Most is rózsaszínű ruhában volt, a palástja világoskék volt, és szét volt tárva. Egy rózsacsokor a Szűzanya előtt le és fel lebegett, innen az udvarból elindult a felhővel a Mátra felé. Én kísértem lélekben, s láttam magam előtt egészen a forrásig. Ott eltűnt a szemem elől. Mikor elmúlt a látomásom, kimentem az udvarra én is, meg akik itt megszállva voltak, és láttuk az égen a felhőfoszlányokat, mint egy fényes csíkot, mely megmaradt a Szűzanya után.[17]

[13] Fallóskút 2005, 14.
[14] Fallóskút 2005, 14.
[15] Manga 1962, 373.
[16] Fallóskút 2005, 14.
[17] Fallóskút 2005, 14–15.

Augusztus 22-én reggel, amikor a búcsúsok elindultak, Csépe Klára „látta a Szűzanyát, amint csokrokat hányt le, és virágcsokrokat mutogatott, mert úgy örült a búcsúsoknak".[18]

[1947. szeptember 8-án] Kisasszony napra virradóra hajnali négy és öt óra között a nálunk megszálló zarándokok közül egy csoport elindult a forráshoz. A másik csoport később akart indulni. Az első csoport elmenetele után a még itt maradtak tovább pihentek. Mi is ledűltünk, s akkor elszunyókálva láttam a forrást, annak szélén a Szűzanyát, mint kisgyermeket, egy égszínkék kendővel letakarva. Én is ott voltam, de távolabb a forrástól. Ekkor a takaró kendő felemelkedett, lebegve hozzám szállt, és ezt hallottam: – Ha te nem jössz is hozzám, én eljövök tehozzád. A kendőt megfogva beletörültem arcomat, és azt mondtam: – Édes Szűzanyám, hogyan köszönjem meg jóságodat? Ekkor kelet felé egy nagyon fényes csillagot láttam. Később ilyen kendőt láttam egy salgótarjáni asszonynak a vállán, aki azon az éjjelen szintén látta a Szűzanyát. Ennek az asszonynak némán született kislánya ezen a napon megszólalt.[19]

Kisasszony napján olyan különösen világított a nap, a hegyekben is olyan sárgás fény volt. Akkor azt mondták, hogy Csépe Klára a napban Szűz Máriát látja a kis Jézussal.[20]

[1947. októberében] láttam a Szűzanyát, egy szentolvasót tartott a kezében. Azt mondta, hogy gyakran mondjam ezt a kis imát: Tárd ki szent szívedet, ölelj minket Szívedre! Dicsérjük és áldjuk az ég és föld jó Istenét, mert Ő teremtette az egész világot! Dicsérjük és imádjuk Őt most és mindörökkön örökké! Amen.[21]

A forrásnál kutat építeni a Szűzanya által küldött férfiak kezdtek. Amikor az állatoknak szánt kút ásásához akartak kezdeni, ásójukat nem bírták a földbe belenyomni. Közben a Szűzanya közölte Klára nénivel, hogy az emberek nem ott kezdenek ásni, ahol kell. Klára néni akkor megmutatta nekik, hol kell ásniuk, a Szűzanya kívánsága szerint. Ott olyan könnyen ment az ásás, mintha nem köves talajba, hanem vajba vágnák az ásójukat.[22]

[1948 márciusában] eljött a Szűzanya, és azt kérte, hogy a forráshoz kápolna épüljön, mert Ő ott sok népet kíván látni. Elmentem az itteni paphoz, Zakaji Józsefhez. Elmondtam neki, hogy a Szűzanya kéri a kápolnát, és hogy az Úr Jézus azt üzeni, hogy ne újságból meg rádióból prédikáljon, hanem az evangéliumot hirdesse.

18 43 éves nő, Mátrakeresztes; Manga 1962, 374.
19 Fallóskút 2005, 15.
20 67 éves nő, Hasznos; Manga 1962, 374.
21 Fallóskút 2005, 15.
22 Fallóskút 2005, 15–16.

A pap dühében nekiment Klára néninek, de nem tudta fellökni. Úgy érezte, mintha kőszobrot akarna feldönteni. Bocsánatot kért Klára nénitől.[23]

> [1948. augusztus 15-én] a Szűzanya újból eljött és így szólott: – Kezdjétek meg a kápolna építését szeptember elsején. Azon ne aggódjatok, hogy mint fog felépülni: a hit, remény és szeretet fogja felépíteni. Kősziklára épül, veszély nem fenyegeti. Megígérte, hogy mindent elrendez. Én elindultam, de nem tudtam, hogy fog felépülni a kápolna.

Klára néni kiment a szent helyre, és maga kezdte a köveket egy halomba hordani. Egyszer csak egy tanárnőféle termett ott sok kisgyerekkel. Mindnyájan elkezdtek neki segíteni. Klára néni nagyon elcsodálkozott, hogyan bírnak ilyen kisgyerekek ilyen nagy köveket felemelni. Mikor már elég sok kő gyűlt össze ahhoz, hogy szabadtéri oltárt lehessen alakítani belőle, Klára néni meg akarta köszönni a gyerekeknek a segítséget, de nem volt ott senki körülötte. Utólag úgy gondolta, hogy a Szűzanya jött segíteni angyalaival. Jöttek munkások, Isten tudja honnan, és olyan gyorsan dolgoztak, hogy a fal négy nap alatt fel volt rakva. Klára néni álmában kapott utasítást az égiektől, hogy menjen ki a szent kúthoz, és vigyen kenyeret meg szalonnát azoknak, akik a falat építik. Amikor odaért, ámulva látta, hogy tényleg vannak ott építők. A kápolna építéséhez szükséges bitument Klára néni habozott kiszállíttatni, félt, hogy ellopják, mire sor kerülne rá. De a Szűzanya utasítására mégis odavitette. Másnapra ellopták a bitument. Jó idő múlva magától jelentkezett a tolvaj, nagyon megbánta tettét, és mire szükség lett rá, vissza is szállította az építkezési anyagot. Amikor a kápolna kész lett, Klára néni látomásban látta, hogy megjelenik az Úr Jézus bíborvörös palástban, és maga szenteli fel a kápolnát. Akkor a Szűzanya életnagyságú szobrot kért, olyat, ahogyan a jelenéseken volt: rózsaszín ruha, kék palást, karjai kitárva, lába alatt a holdsarló és az alatt a kígyó. A szobor előbb készült el, mint a kápolna. Egy Zubiskó nevű egri festő kifestette, és december 8-án a szobor a kápolna oltárára lett helyezve. Aztán a Szűzanya azt kérte, hogy Szentháromság-szobrot csináltassanak. A szobor 1949. május 3-án lett kész Hatvan városában. Amikor a szobor a szent helyen el lett helyezve, azt mondta a Szűzanya, hogy Őt a Szentháromság egy Isten küldte a földre, hogy az emberiséget Istenhez hajlítsa.[24]

Csépe Klára 1949 és 1954 között négy alkalommal pszichiátriai kezelésben részesült. Kórházi tartózkodása idején is voltak látomásai. Gyöngyösi kezelése idején szülte meg leánygyermekét. Hazakerülését a gyermekkel látomások előzték meg:

[23] Fallóskút 2005, 16.
[24] Fallóskút 2005, 17–18.

Azt mondták, elveszik a gyermeket tőlem, hogy ők neveljék. Mondom: – Szűzanyám, megengeded nekik ezt? Ő azt mondta, nem engedi meg... Hallottam, mindig bezárta az ápolónő ránk az ajtót kintről, nem mehettünk ki. Máskor ezt nem is vettem úgy figyelembe. Akkor meg úgy olyan figyelmem lett rá, hogy hallottam, hogy csörgött a kulcs az ajtóban. Azt mondja a Szűzanya, hogy: Nyitva az ajtó, mehetsz haza, ha otthon akarod megszülni a gyermeked. Nyolc nappal előtte, míg meg nem született. – Édes Szűzanyám – mondom – hogy lehet nyitva az ajtó, mikor hallottam, hogy csörgött a kulcs? Azt mondja: – Nyitva van az ajtó. – Szűzanyám, mikor bezárják is nyitva lehet? Azt mondja: – Menj, és nézd meg! Nyitva a kapu is, a folyosóajtó is. Én elkísérlek haza, úgy hogy senki nem vesz észre. Így mondta, hogy mellettem állott. Kimentem, megnéztem az ajtót, hogy nyitva van. Kimentem az ég alá, ott imádkoztam. Egy óra hosszáig is. Senki nem vette észre. Letérdeltem, ahogy kimentem a kórházudvarra, este volt ez, ádvintbe, sötét van hat órakor... Mondom: – Édes Szűzanyám, ez csak az én akaratom volt, hogy én szeretnék hazamenni? Ha a Jóisten másképp döntött, a Jóisten akarata legyen meg, ne az enyém. Én megnyugszok abba is, ha itt születik meg a gyermek, ha utána ide adják és én nevelhetem föl. Akkor a Szűzanya azt mondta: – Mikor nyolc nap múlva megszületik a gyermek, lánygyermek születik, te fogod felnevelni, jegy is lesz rajta, el se cserélhetik. Én visszatértem akkor a helyemre, megnyugodtam arról, hogy nyolc nap múlva elbocsátanak a gyermekkel. Amit a Szűzanya mond, az úgy történik. Reggel aztán bejön a nővér, aki este becsukta az ajtót ránk. Ott volt velünk együtt egy másik nővér, az is be volt csukva velünk együtt, az se mehetett ki éjszaka. Annak panaszkodik nagyon, hogy hát képzeld el, nyitva a kapu, ahogy jövök be, rám támadt a kapus, hogy miért hagytam nyitva a kaput. Nyitva a folyosóajtó, nyitva ez az ajtó. Tépte a haját, a ruháját. Mi történt azt mondja, ilyen még nem történt vele. Ha valaki elment volna, őt elzárták volna, vagy állás nélkül hagyták volna. Én azt mondtam, elmehettem volna, de visszajöttem, mert a Szűzanya azt mondta, hogy elbocsátanak a gyermekkel, mikor nyolcnapos lesz a gyermek. Minden úgy lett, ahogy a Szűzanya mondta.[25]

1949-ben Budapesten kezelték Klárát.

Mikor felbocsátottak [Budapestre], csütörtöki nap kellett menni, közben meg Mária neve napja vasárnapra esett. Vasárnap, mondom, és nem hallgathatok szentmisét, aztán nagyon fájt nekem. Így a kezembe vettem a rózsafüzért, imádkoztam a kórházban. De nem volt szabad, csak úgy, hogy ne lássák, mert nagy baj volt már azért, ha láttak imádkozni. Ott megjelent a Szűzanya, úgy, mint királyné. A szentolvasóját így magasra emelte, a Kisjézus meg így a bal karján ült, annál is volt szent rózsafüzér. Akkor így szólott a Szűzanya: – Kéretzkedj ki szentmisére! Aztán bemutatott ott egy kápolna belsejit, úgy hogy az Úr Jézus volt az oltáron, így a szívére mutatott, meg a pap ott misézett zöld miseruhában, épp hat óra volt, a határási misét végezte. Mikor bemutatta a Szűzanya, hogy abban hallgassak szentmisét, elmúlt a jelenés, benyit az ápolónő az ajtón. Köszönök neki: – Dicsértessék a Jézus Krisztus – mondom – kedves nővérke,

[25] Jádi–Tüskés 1986, 526–527.

szabad kérdezni, maga a főápolónő az osztályon? Azt mondja: – Igen, az. Mondom: – Akkor tessék engem szentmisére elbocsátani, mert ok nélkül nem szeretném elmulasztani. Ha nem engednek, maguk bűnhődjenek ezért. Azt mondja, hogy gondolom én azt, 25 éve van ott ő, de innen nem ment ki senki misét hallgatni, én lennék csak a kivételes? – De – mondom – nekem el kell menni, mert a Szűzanya mutatott nekem egy kápolnát, ott most misézik egy pap zöld miseruhában, és az Úr Jézus szent szíve van az oltáron. Abban kell nekem szent misét hallgatni. Azt mondja: – Mikor jártam én ott, hogy én azt tudom? – Én nem jártam ott, de amit a Szűzanya mutat, az valóság. Erre azt mondja: – A vallásért hoztak be, és mégis ilyen vallásosakat beszélek. Akkor nem bocsátanak el, ha így beszélek. – Dehogynem elbocsátanak, az valóság, amit én mondok. Sarkon fordult, elment, otthagyott. Nemsokára csak jön vissza. Átölelt, azt mondja, minden úgy van, ahogy maga megmondta.[26]

[1949 októberében,] mikor közeledett a szülés ideje, visszahoztak Gyöngyösre. Itt többször is megjelent a Szűzanya, és mindig erősített. Szent Rität is megmutatta. Ő is sokat szenvedett.[27]

1952-ben, amikor szintén erőszakkal vitték a kórházba, elmondta, hogy július 27-én, miután a pap otthon kihirdette, hogy semmi nem igaz abból, amit ő beszél,

... a Szűzanya hajnalban sárga fényes ruhában megjelent, őt átölelte, szólni azonban nem szólt semmit. Már előzőleg megmondotta, hogy ilyen kijelentések lesznek. Szept. 7-én az Úr Jézus megjelent, bárány volt a nyakában, szelíden nézett rá, nem szólt semmit. A Szűzanya azt parancsolta, hogy tartsanak bűnbánatot. A hívek pénzt adtak össze, bár ő ezt nem kérte, ezen anyagot, téglát vettek. Az anyagot kivitték a forráshoz, mert a Szűzanya templomot kért. De erre még nincs engedély. Máskor azt mondta a Szűzanya, hogy vigyék be a pénzt az érsekhez, de az nem fogadta el...[28]

[1952-ben Gyulán a kórházban] odajött hozzám egy férfi, és azt mondta: – Mondjam, hogy nincs Isten! Én azt válaszoltam: – Isten volt, van és lesz mindörökké... Dániel prófétát is bevetették az oroszlánok közé, de Isten ép testtel mentette meg őt. Volt ott egy főorvos, akit Jubának hívtak. Ő villanyárammal kezelt engem. Mikor kérdezték tőlem, hogy Isten van-e és én azt feleltem, hogy van, akkor mindig az áram alá vittek. Ez így volt három hónapig, majdnem minden nap. [...] Egy nővér rossz gyógyszert akart adni. Én háromszor kihánytam, nekem nem ártott. De ő meghalt. A másik meg le akarta a hajam nyírni, mert azzal rágalmazott, hogy tetű van benne, pedig nem volt igaz... három nap múlva az ő haja lett tele tetűvel. [...] A Szűzanya azt mondta nekem, hogy az egri érsek, Czapik Gyula tartat ott.[29]

[26] Jádi–Tüskés 1989, 527–528.
[27] Fallóskút 2005, 19.
[28] Jádi–Tüskés 1989, 530.
[29] Fallóskút 2005, 20.

1956-ban láttam a Szűzanyát. Hullott a szeméből a könny. Így szólt: – Bűnbánat, bűnbánat, bűnbánat! Égbe kiáltó a bűn. A földön az emberek elhagyták a Jóistent... Kihalt az istenszeretet az emberek szívéből. Ugyancsak 1956-ban láttam az Úr Jézust. Felemelte a jobb kezét, és azt mondta, hogy eljött az idő, most már Ő fog aratni. Beért az aratnivaló. A Szűzanya is vele volt. Mikor elmentek, egy angyal jött, fényes sarló volt a kezében. Én megkérdeztem: – Mit jelent ez? Ő így szólt: – A Szentírás könyvében ott van, a Szent János jelenéseiben. Te úgy kapod a látomást, mint Szent János. Akkor vettem egy Szentírást.[30]

1959. október 11-én a templomban végeztük az októberi ájtatosságot. Egyszer csak látom, hogy a tabernákulum ajtaja megnyílik, és belsejéből kiszáll a Szentostya. A közepén volt az Úr Jézus, mint gyermek. A keze szét volt tárva, aztán lejött a földre és emberré változott. Egy nagy, hosszú bot volt a kezében. Végigment a templomon, tovább nem láttam.[31]

[1960. október 14-én] Szűzanya ott ült nagy fényességben, és a gyermek Jézus volt a karján. A Szűzanyának rózsafüzér volt a kezében. Felemelte a kis Jézust. Nagy fényesség vette körül őket. Mindkettőjük fején korona volt.[32]

1961-ben láttam a Mennyei Atyát. Felemelte a jobb karját, kezében volt a kormánypálcája, és le akart sújtani a földre. Az Úr Jézusnak a kezében volt a keresztfa. Ezeket mondta: – Mennyei Atyám! Vond vissza a büntető karod az emberiségről! Bocsáss meg nekik, hajolj le a néphez és könyörülj meg rajtuk![33]

[1962. szeptember 3-án] az Úr Jézus megjelent, és azt mondta: – A Mátrában templom épüljön! Én azt mondtam neki, hogy: – Én csak egy kicsi porszem vagyok! Nem tudom én ezt egyedül megoldani... Kértem, hogy küldjön segítséget. Az Úr Jézus szent Szívére mutatott, hogy itt lesz a segítség. Még azt mondta, hogy nagyon fáj neki, hogy az emberek jobban hisznek a törékeny emberben, mint Őbenne. A végső győzelem mégis az övé lesz. Legyünk bátrak és kezdjük meg a templom építését.[34]

[1962. szeptember 8-án] láttam a Szűzanyát az égen. Mintha sok nép ment volna búcsúba. A Szűzanya ott volt köztük, zászlóját is vitték és a zászlóra az volt írva: Mária az egész világ patrónája. A tömegből egy három év körüli gyermek, aki gyönyörű szép volt, azt mondta nekem: – Gyere Rómába! Én azt feleltem, hogy nem tudok menni. Egyszer csak sok embert láttam és a Pápát, ahogy áldást adott a népre. Aztán rám mu-

30 Fallóskút 2005, 21.
31 Fallóskút 2005, 21.
32 Fallóskút 2005, 21–22.
33 Fallóskút 2005, 22.
34 Fallóskút 2005, 22.

tatott, hogy menjek oda. Én ott álltam előtte. Majd a gyermek Jézust láttam kitárt karokkal a tömeg felett lebegni.[35]

[1962. október 3-án] a Szűzanya leszállott a földre. Két keze ki volt tárva. Felnézett az égre. A könnyei a földre hullottak és e szavakat mondta: – Bűnbánat, bűnbánat, bűnbánat. Az égbe kiált a sok bűn. Az Isten egy férfinak csak egy asszonyt rendelt. Ha azt elveszi tőle, Isten szolgája legyen az asszony. A mai ember elhagyta az Istent, csak a díszes ruha meg a cifra haj érdekli. Ezt imádja. Isten szeretete kihalt az emberekből. Újból meg kell térni Istenhez. Nagy fájdalom volt ez a Szűzanyának, ezt éreztette velem. Kérte, hogy a rózsafüzért imádkozzák.[36]

[1962. október 14-én] láttam az Úrjézust szenvedve, szégyenkövön ülni. Töviskorona volt a fején. Arcán folyt le a vér.[37] Nagyon sajnáltam Őt. Odamentem hozzá és azt mondtam neki: – Édes Jézusom, engedd meg, hogy lábad zsámolya legyek. Megengedte, hogy megcsókoljam a lábán a sebeit és akkor így szólott: – Meg van minden bűnöd bocsátva és kislányodé is. Semmi eledelt ne vegyél magadhoz, csak a Szent Ostyát. Úgy cselekedtem. Ez hétfőn volt. Kedden a misén áldozáskor az Úr Jézust láttam. Odajött hozzám, kitárta szent kezeit és átölelt. A szívéből sugárzott a nagy fényesség és azt mondta nekem, hogy szeret.[38]

[1962. december 29-én] láttam az Úr Jézust emberi alakban. Asztalnál ült, egy nagy szétnyitott könyv előtt. Abból olvasott, de nem értettem, mit. Angyalok vették körül. A Mennyei Atya a felhők közül nézett le rá. Az Úr Jézus az angyalokkal együtt sárga ruhában volt.[39]

[...]
A következő látomásnál megkérdeztem a Szűzanyát, hogy kedves-e előtte az a szobor, amit készíttettem, és ahogyan elkészítették. Ekkor a szobor elevenné vált, a kis Jézus leszállott a Szűzanya jobb karjára. A nép kétfele volt osztva. A jobb oldalon kevesen voltak. Ekkor a Szűzanya balra fordította a fejét, és azt mondta: – Ti kishitűek, még most sem tértetek meg? Jaj nektek, ha meg nem tértek a Mennyei Atyához![40]

[1965 január 22-én] megjelent Szent Antal a kis Jézussal a karján[41]

[...]
[1965. szeptember 13.] Amikor jöttünk a forrástól a nap környékén láttuk az Úr Jézust,

35 Fallóskút 2005, 22.
36 Fallóskút 2005, 23.
37 Ezt ábrázolja a fallóskúti szobor.
38 Fallóskút 2005, 23.
39 Fallóskút 2005, 23.
40 Fallóskút 2005, 24.
41 Fallóskút 2005, 24.

hogy hívja a betegeket áldozni. Legközelebbi látomásomnál megkérdeztem az Úr Jézust, jót cselekszem-e azzal, hogy embereket hívok a forráshoz. Azt felelte: – Jót cselekszel, bizony, mert a szívekben templomot építesz, és oltárt emelsz. Láttam a Szentlelket. Rám sugárzott és azt mondta: – Íme az Úr neve! Az Atya szózata jön a messzeségből, és fényessége ragyogja be a föld kerekségét! Harmatozzatok egek onnan felülről és felhők, csöpögjétek az igazat!

[1965. november 28-án] láttam az Úr Jézust, amint keresztre feszítették. Mikor közel mentem hozzá, láttam, hogy az Úr Jézus él. Akkor felnyitotta szent szemeit, rám nézett és azt mondta: – Most permetezem a szőlőt. Szép piros vér folyt a kezéből és a lábából. Majd így folytatta: – Mégis bántják és káromolják a nevemet. Aki nevemet bántja és káromolja, azt mind meg fogom büntetni. Akkor én egészen odamentem hozzá. Azt mondta: – Él az Úr Jézus. Átölelt és homlokát az enyémhez tette, én meg kezembe fogtam az arcát. Az Úr Jézus nagyon sírt és én is vele sírtam. Siratta az emberek vesztét. Kérdeztem: – Mit tehetek, hogy javuljanak az ember? De az Úr Jézus nagy szívfájdalmában nem szólt. Én is sírtam vele együtt.[42]

[...]
[1965. december 25-én] Karácsony hajnalán egyszer csak látom álmomban, hogy a testvérem, Piros meghal. A lelke és a teste külön-külön voltak. Azt mondta a lélek: – Vigyék el ezt a rongy testemet innen, mert úgyis nemsokára a földbe kerül! Harmadnapra már sírba tettük és eltemettük. De a lélek szállt tovább.[43]

[1965. december 27-én] éjfélkor láttam a Szűzanyát, amint az ölébe vette a Kisjézust megszületése után. A következő látomásomban Szent József jelent meg a szobánkban, felbontotta az ágyat és megkérdezte: – Nem haragszol-e meg, hogy felbontom az ágyat? Mondtam, hogy én nem haragszom. De ő elment.[44]

[...]
[1972. november 10-én] imádkoztam és láttam Szent Ferencet. Azt mondta, hogy ő közben jár a Pápánál. Aztán láttam egy férfit a jobb kezében gyertyával. Azt mondta, hogy ilyen gyertyát égessek a bűnösök megtéréséért. Aztán láttam az Úr Jézust, töviskoszorú volt a fején, és nagyon szomorú volt.[45]

[1972. november 14-én] láttam a Szűzanyát. Elindult, és a kis Bernadett követte. Én is mentem velük. A Szűzanya azt mondta: – A kis Bernadett és én nagyon szeretjük a Jóistent, azért szeret annyira minket.[46]

42 Fallóskút 2005, 26.
43 Fallóskút 2005, 27.
44 Fallóskút 2005, 27.
45 Fallóskút 2005, 28.
46 Fallóskút 2005, 28.

[1972. november 18-án] imádkozás közben láttam a Jóistent. A kezét széttárta, egy gyermek volt előtte. Így szólt hozzám: – Van még, aki szeret téged. Tovább nem láttam.[47]

[1972. november 19-én] a magyar zászlót láttam.[48]

[1973. január 23-án] láttam a Szűzanyát. Azt mondta, hogy a római egyházmegye hatalma alá fog kerülni a kápolna. A Szűzanya széttárta a palástját, úgy ahogy legtöbbször láttam.[49]

[1973. január 30-án] láttam Szent Anna asszonyt, meg a jó Szűzanyát, palástját széttárva. Szent Anna összetette a két kezét és így szólt: – Sokat imádkozzatok, mert nagy vész előtt áll az emberiség! Ekkor püspöksüvegben láttam egy férfit, egy gyertya égett a kezében. Megkérdeztem, ki ő? Azt felelte, hogy Szent Gergely.[50]

[...]
[1973. július 13-án (Szent Antal ünnepén)] imát végeztem hajnali három órakor. Láttam Szent Antalt. Egy olajág volt a kezében, olyan volt, mint egy rozmaring. Így szólt hozzám: – Itt vagyok! Mit segítsek? Én azt válaszoltam, hogy a templom építésében segítsen. Szent Antal azt mondta, hogy ezt a gonosz le akarja győzni, és hogy ő imát fog végezni: három szent rózsafüzért, a Szentháromságért, az oltáriszentségért, a harmadikat Jézus szent szívéért, mert a Szentolvasó ima legyőzi a sátán hatalmát. Azután egy könyvet láttam a kezében, szét volt nyitva az utolja felé, és ő abból imádkozott. Majd később hangokat hallottam: – Nézzétek a keresztfát, miként haldoklik rajta a szenvedő Jézus, az Isten fia![51]

[1973. július 17-én] láttam a Szűzanyát. Egy szál rozmaring volt a kezében és így szólt: – Ez a tiéd! Aztán elment és újból visszajött, de akkor egy csokor ibolya volt a kezében. Erre azt mondta: – Ez az ibolya engem példáz.[52]

[1973. július 22-én] láttam az Úr Jézust. Főpapi ruha volt rajta, egy kehely volt a kezében. Azután több szentet láttam. A kezükben a magyar zászló volt a Szűzanya képével. A Szűzanya így szólott: – Ó, magyarok! Majd a Szűzanyát egy rózsafüzérrel a kezében láttam. Azt mondta: – Én vagyok a Szeplőtelen titka![53]

[1973. július 29-én] egy angyalt láttam, kehellyel a kezében.[54]

47 Fallóskút 2005, 29.
48 Fallóskút 2005, 29.
49 Fallóskút 2005, 30.
50 Fallóskút 2005, 30–31.
51 Fallóskút 2005, 34.
52 Fallóskút 2005, 34.
53 Fallóskút 2005, 35.
54 Fallóskút 2005, 31.

[...]
[1974. július 29-én] láttam a Jóistent. A keze szét volt tárva, és azt mondta, hogy a Szűzanyát Ő küldte a földre, hogy újból megtérjen az emberiség. Őfelette nincs uralkodó. Huszonöt évig tűrt, és tovább nem tűri a hitetlenséget. Az Ő szent országa fog eljönni. Övé az ég és a föld. Ő úgy döntött az égben, hogy a templom fel fog épülni, és amit Ő az égben eldöntött, azt a földiek meg nem változtathatják. Ő megteheti, hogy romba dönti az egész világot, pillanat alatt eltüntetheti az ellenségeit. Tiszta, szentéletű papokat küld. Azok fogják vezetni az Ő szent házát. Azt is mondta, hogy akiket akkor szentelnek, szent életű papok lesznek.[55]

[...]
[1975. február 28-án] Szent Mihály főangyalt láttam. Volt nála egy kard, kétszer lesújtott vele a föld felé, majd így szólt hozzám: – Neked hoztam ezt a kardot, mert neked is így kell harcolnod a hitért.[56]

[1975. március 8-án] ismét láttam egy angyalt fehér ruhában, két szárnyával egy kelyhet tartott, majd így szólt hozzám: – Nézd meg ezt a kelyhet: ez üres! Én belenéztem, valóban üres volt! Majd az angyal így folytatta: – Ez a kehely azért üres, mert te már kiürítetted. Ez a szenvedések kelyhe. Te már a boldoggá levést várhatod.[57]

[1975. április 1-én] láttam az Úr Jézust. Fehér zászló volt a jobb kezében. Így szólt hozzám: – Az Isten győz az egész világ felett. Isten maga a szeretet. Akkor az Úr Jézus mellé jött a Jóisten, leült és egy zöld ágat tartott a kezében. Így szólt hozzám: – Tiéd ez a zöld ág, és tied a győzelem.[58]

[1975. április 6-án] reggel három órakor így szólt hozzám a Szűzanya: – Térjen meg az emberiség mielőbb az Istenhez, amíg Ő a súlyos haragját le nem bocsátja az egész föld népére. A Szűzanya jobb karján a szent rózsafüzér, bal karján pedig a gyermek Jézus volt. A Szűzanya szemét az ég felé emelte, és így szólt: – A béke és az igazság az égből jön. Azután láttam a feltámadt Úr Jézust. Ő így szólt: – Feltámadtam! Alleluja... Élek! Alleluja... Hirdess minden népnek![59]

[...]
[1975. december 28-án] hajnali három órakor láttam a fatimai Szűzanyát. Összetette szent kezeit és az ég felé emelte szemeit, majd így szólott: – Mennyei Atya! Légy irgalmas az emberiséghez! Könyörülj meg az emberiségen![60]

55 Fallóskút 2005, 37–38.
56 Fallóskút 2005, 40.
57 Fallóskút 2005, 40.
58 Fallóskút 2005, 40–41.
59 Fallóskút 2005, 41.
60 Fallóskút 2005, 45.

[1975. december 29-én] láttam az Úr Jézust, nézett rám és így szólt: – Ne várd a segítséget! Majd a Mennyei Atya elküldi angyalát. Őtőle mindent megtudsz. A kápolnában voltam. Ott nagyon szép számmal voltak emberek. Az angyal kétfelé választotta őket, és odajött hozzám. A kezében egy kehely volt. Felém tartotta, majd így szólott: – Elküldte a Jóisten az üdvösség kelyhét, ebből inni kell neked. Én ittam belőle. Különös érzés volt.[61]

[1976. január 1-ére] virradóra éppen éjfél volt, amikor felébredtem. Éppen a magyar Himnusz végét lehetett hallani a rádióból, amikor előttem állt a Szűzanya a gyermek Jézussal a karján. Nagyon megörültem.[62]

[...]

[1977. augusztus 14-én] úgy láttam a Szűzanyát, hogy a palástját felemelte. Azt mondta: – Nagyon sok ravasz, gonosz ember van.[63]

[1977. augusztus 23-án] láttam a Szűzanyát. Egy koporsó jobb lábánál állott, egy szentelő volt nála, és megszentelt minket, akik ott voltunk. Azt mondta, az építés még nem mehet, mert sok a ravasz, gonosz ember, de azok el fognak tűnni, és akkor gyorsan fel fog épülni a templom.[64]

[1977. augusztus 3[1-én] láttam az Úr Jézust, egy fehér zászló volt a kezében.[65]

[1977. szeptember 7-én] azt mondta a Szűzanya, hogy ablakot és ajtót csináltassak.[66]

[...]
[1978. május 31-én] láttam a jó Szűz Máriát a kis Bernadettel. Azt mondta a Szűz Mária: – Üres a mennyország, nagyon kevesen jutnak oda. Én megkérdeztem, a többivel mi fog történni. Így válaszolt a Szűzanya: – Azok a kárhozatba kerülnek.[67]

[1978. június 7-én] reggel öt órakor, így szólt hozzám a Szűz Mária: – Légy igazán erős, tarts ki az igaz hitben![68]

[1978. június 9-én] láttam az Úr Jézust tizenkét évesen, fehér ruhában. Az ég felé mutatott a jobb kezével és így szólott: – Az én Mennyei Atyám az égben uralkodik, és

61 Fallóskút 2005, 45.
62 Fallóskút 2005, 46.
63 Fallóskút 2005, 58.
64 Fallóskút 2005, 58.
65 Fallóskút 2005, 58.
66 Fallóskút 2005, 58.
67 Fallóskút 2005, 62.
68 Fallóskút 2005, 62.

onnan kormányozza az egész világot. Szűz Mária összetette a két kezét és így szólott: – Mielőbb térjen meg az emberiség![69]

[1978. június 21-én] reggel három óra volt. Imádkoztam, amikor megláttam az Úr Jézust töviskoszorúval a fején. Azt mondta, hogy nagyon rossz az emberiség, neki fáj, hogy Őt bántják mindig. Aztán így szólt: – Hagyd a fejemet a kebleden megpihenni! A szívemhez hajtotta a szent fejét.[70]

[1978. június 30-án] láttam a feltámadt Úr Jézust, győzelmi zászló volt a kezében és így szólott: – Feltámadtam, élek, hirdess a népnek! A Szűzanya ott várakozott, ahol a kereszt elkészültéig tartották a három elítéltet, egy L-alakú helyiségben. Az Úr Jézus itt, a harmadik lépcsőn jelent meg, átölelte a Szűzanyát, megmutatta feltámadását.[71]

[...]

[1979. május 4-én] éjfél után két óra volt. Imát végeztem. Akkor elém állt a jó Szűz Mária, a két keze szét volt tárva, így szólott: – Én téged szeretlek a legjobban az egész világon.[72]

[1979. május 6-án] reggel négy óra volt. Amikor imádkoztam, két angyal tartott egy koronát felettem. Így szóltak: – Meg vagy koronázva, az égiek előtt szent vagy.[73]

[1979. május 8-án] éjfél után három órakor imát végeztem. Láttam az Úr Jézust, zászló volt a kezében. Elment, újból visszajött, áldást adott, és azt mondta: – Áldjon meg az Atyaisten, áldjon meg a Fiúisten, áldjon meg a Szentlélek Isten, a Szentháromság egy Isten, az Ő szent áldása legyen veled mindörökké! Amen.[74]

K. J.-né (Szurdokpüspöki, Nógrád megye)[75]

K. J.-né G. E. (sz. 1929. Szurdokpüspöki, Nógrád megye) Csépe Klára egyik fő segítője volt. Édesanyjának és mindkét nagyapjának is voltak látomásai (búcsút járó halottak menete, betegségkor meghalt rokon eljövetele). 12 éves korában éjszaka meglátta egyévesen meghalt testvérét, aki azután kiszállt az ablakon.

[69] Fallóskút 2005, 62.
[70] Fallóskút 2005, 62.
[71] Fallóskút 2005, 63.
[72] Fallóskút 2005, 68.
[73] Fallóskút 2005, 69.
[74] Fallóskút 2005, 69.
[75] Lengyel Ágnes közlése.

13 esztendős korában a templombeli fatimai Szűz szobra elevenedett meg neki. A Szűzanya először sírt, majd rámosolygott. E jelenést követően „megvakult", kórházban kezelték, állapota reménytelennek látszott. Kaszap Istvánhoz való imádkozással állapota egyre javult és meggyógyult. 1966-ban, 37 éves korában „hívta el" Szűz Mária:

> Meghaltam a testnek, feltámadtam a léleknek, hogy ne a testemnek éljek, hanem a léleknek. Meg vótam halva. És vissza lettem adva, hogy a léleknek éljek, meg engesszteljek, meg a Szűzanyának a követi, úgy éljek a földön. [...] Meg ahogy ő, gyünnek majd hozzánk sokan, ugye, akiknek nagy bánatjok van, meg bajaik. Oszt mindenkit vigasztaljak meg. Hát én akkor csak éccaka kértem a Szűzanyát, hogy édes Szűzanyám, nem tudok imádkozni [...] Hát má Szentháromság vasárnapja lett másnap. Akkor olyan együtt, hogy menjek ki a Szenthelyre [Hasznosra]. Mikor én a Szűzanyát kértem éccaka, Klári néninek [Csépe Klára] meg akkor mondta a Szűzanya, hogy menjen ki oda, maj nagy szükség lesz rá. Akkor kimentem oda Szenthelyre, oszt akkor kértem a Szűzanyát [...] Hát oszt akkor meg csak a Szűzanya meg alám tette a kezit, azt éríztem, hogy belehanyatlok a Szűzanya kezibe. Oszt akkor végem lett.

Összeesett, a testvére emelte fel, és vitte ki a kápolnából:

> Felkaptam, fölvettem, de olyan könnyű vót, mint a liftbe a testyi. Míg kiértem a kápolnából, oszt a kőhö leléptem onnan, a járdáró, ott nehezedett el. És oda letettem, lefektettem. Nagyon sírtam, hogy meghalt. Mer valóban olyan vót, hogy mind egy halott. Kigyün Klári néne, aszondja: – Asszonyok – aszondja – menjenek szét innen, ne vegyék el a levegőt, nem kell rajta csudákoznyi. Én is így vótam, amikor a jelenés kezdődött. Élesztgetem, oszt jött a kápolnától egy nagyon szép, magas fiatalember, így hátrafésült sima hajával, itt meg vót neki, mint ami a papoknak van, ez a kaucsuk. Ezt nagyon jól megfigyeltem, meg fekete öltönybe vót. Azt aszondja, hogy – Ne sírjon lelkem – azt mondja – én orvos vagyok. Oszt avval megnézte az ütőereit neki, aszt azt mondja nekem: – Ne sírjon – azt mondja – a testvére nem halt meg, már nemsoká fölébred. Ő evvel elment, be az erdőbe, én utána néztem, és tovább nem láttam. Egyenesen eltűnt. Mer a láthatáron belű kellett vóna lennyi. Ez Kaszap Istvány vót, később tudtam meg. És azután sorozatosan együtt neki ezek a jelenései.

K. J.-né így számolt be az átélt élményről:

> Oszt akkor én megkaptam itt a ..., mint akinek a szívibe keresztet vágnak. Én aztat éríztem sokáig, nagyon sokáig, oszt mikor valami akart lenni jelenés, én nekem az mindég ugye nagyon fájt mintha akkor vágták vóna bele a kést vagy tőrt. Olyan kereszt jele volt a szívemen. Ha mentem úton is vagy akárhol is, engem mikor elért a templomba, vagy ha otthon ha feküdtem, imádkoztam. Én arról tudtam meg mindég,

hogy valami vár rám. Oszt akkor Klári néne megmosott szenteltvízzel, ott a forrásból, vízvel. Ha ő nem együtt vóna ki, meg a Szűzanya nem kűdte vóna, meg engem az avval meg nem keresztelt volna – homlokomat is megkeresztelte keresztalakba – én nem élnék. Én ott, akkor meghaltam vóna, ez biztosan így van. Oszt akkor a Szűzanya Klári néne mellé adott. Kisegítőnek Klári néne mellé. Én olyan erőt kaptam, hogy én tudjak imádkozni is, meg mindent tudjak.

Ettől kezdve a legközelebbi társává vált a hasznosi Csépe Klárának. Az 1966. Szentháromság-vasárnap utáni történések utáni hónapokban K. J.-né G. E. több fontosnak érzett látomást élt át. Eleinte látomás idején a lélek elhagyta a testét, s az élettelenné vált. Fohászkodott, hogy látomásai mások számára észrevétlenül történjenek:

Én csak állok olyankor. Először beteg vótam eleinte. Oszt én azt kértem, hogy ne vegye észre rajtam senki, ne dőljek el [...] Csak olyan hirtelen gyünnek oszt ezek a látások ima közbe is, templomba is, bárhol.

Csak egy nagyot villámlott, osztan Klári néne, ahogy mellettem vót, hát hallom, hogy úgy seppeg, beszélget. Oszt eccer, azt mondja Klári: – hogy itt vót a Szűzanya, mint a fatimai Szűzanya, a szívi is dobogott – aszondja –, oszt ahogy így feküdtem vele – aszondja –, hogy a palástját felénk borította. A kettőnk fölé. Oszt a Szűzanya akkor választott ki, hogy majd én leszek neki a kísérője Rómába [a hasznosi kegyhely egyházi megszenteléséért folytatott eljáráskor].

Akkor a lélek kiszállt a testből, mert nem testbe vót, hanem lélekbe, ahogy én szálltam. Azt vettem észre, hogy na, meghalok, most már ítéletre kell menni. Hát oszt egy helyen meg ahogy szállok, csak ott egy fényesség lett, Mennyei Atya meg ott ült egy trónon. De a Fiú nem vót ott, se a Szentlélek, csak az Atya. Ződ palást vót rajta. Hát ott oszt én letérdeltem oda a lábáho, mondom: – Hát, meghaltam, ítéletre kész vagyok – mondom – most mán úgy van, ahogy van. Ugye, megnyugodtam benne. Azt aszondta, hogy: – Nézzél vissza, hogy milyen úton jöttél. Oszt én úgy félre visszanézek, oszt az út, utána amőre én mentem, előttem olyan köves vót, ott meg olyan pázsitos vót, tele-tele virágokkal. Tiszta rózsás út. Aszondja: – Ezután ilyen úton fogsz járni. Erről le ne térjél. Akkor aszondta, hogy: – Nagy kegyelmet adok neked – aszondja –, nagy tudást. Fölruházlak tégedet. Oszt engem egy fehér ruhával beborított.

[1967. évben] Pál-Péter napja vót, ültem a templomba. Akkor egy lépcső bontakozott ki előttem, én a lépcsőn mentem felfelé. Oszt ott vót egy nagy ajtó. Hát oszt ott egy nagy ajtó vót, rajta egy aranyos zár, az ajtón egy kilincs. Hát oszt ott állt Szent Péter. Szent Péter napján történt. Akkor mondom neki, Szent Péternek, hogy engedjen be. Azt mondja, hogy nem. Nem mehetek be [...] azt mondja, hogy: – Menjél visszza, még neked élni kell. Lent énekelték, hogy Oh, isteni, titkos, mély szentség. Úrfelmutatás után. Oszt mikor azt az éneket elénekelték, én akkorra teljesen, ott volt a lélek a testbe.

Halottakat gyermekkorában kezdett látni. Nem vált halottlátóvá, úgy érezte, elhívása nem erre vonatkozik, de néhány esetben adott érdeklődőknek felvilágosítást halott hozzátartozóikról. Egy asszony édesanyja felől érdeklődött. G. E. elmondta, hogy a halott nem nagyon elégett, mert a kendője hátul be van téve, nem jól áll. Máskor egy leánya halálát keservesen gyászoló anyának adott információt, elmondta, hogy a leány köszöni a szép keresztet, de a lelki üdvéért szükséges, hogy valamit fölajánljon a templom javára. Egy alkalommal, mikor a hasznosi búcsújáróhelyen a vaskeresztnél imádkozott, a szentkút körül halottak csoportja jelent meg, mert – mint mondotta –, „a halottak jobban várják az imádságunkat, mint akárkicsoda". A romániai forradalom (1989) áldozatait szintén érzékelte:

> Hát Romániáért is köllött sok áldozatot hozni. Akkor is hazagyüttem nagyon fáradtan, adtam az emberemnek vacsorát, nagyot villámlott [...] Aszt azt mondta a hang, hogy: – Vedd a rózsafüzéredet, azt mondjad. Hát mit tehettem, vettem a rózsafüzérem, azt ki a szabad ég alá, járkáltam, úgy imádkoztam. Hát Romániába nem lehettem, templom nem vót nyitva, azt akkor ott kellett a szabad ég alatt értük imádkozni a rózsafüzért, a románok és székely magyarokért. Akkor éccaka meg egy férfi gyütt, halott lehetett biztosan. Ide a szívemhö tette a kezét, olyan hideg vót, megrettentem először, megijedtem. Hogy sokat imádkozzak most, ebbe az időszakba azé a sok székely-magyar halottakér.
>
> Akkor pénteken éccaka, meg a Szűzanya olyat adott, hogy ő, őt láttam szép fehérbe, aszt hármat intett a kezivel, hogy menjek. Aztán kis Bernadettvel beszéltem nagyon sokat. Ez informált, kis Bernadett, hogy a Szűzanyának mi tetszik, meg hogy mint legyen. Akkor én nem tehettem meg, hogy el ne menjek búcsújáróhelyre [...] Amikor odaértem, akkor tudtam meg, hogy mér is kellett nekem odamenni, mé is hítt a Szűzanya. Mer azt mondta nekem a Mennyei Atya, hogy a kétségbeesetteknek, mikor mán valaki ott áll a végponton, ott meg kell jelenni. Hogy mint egy ügyvédnek. Azokat pátrónáljam. Nekem, ha egy szót szólok, az is elég nekik.
>
> [Mátraverebély-Szentkúton, búcsúmise közben] ...gyüttek az égiek. Gyütt a felhő, akkor a föld eltűnt, minden eltűnt ott, minden, csak az égiek vótak. Mindent betakart az égi fény [...] Akkor eltűnik a tér. Akkor csak a fényesség van, Szűzanya van, meg én. [76]

[76] Limbacher 1998a, 162–170.

Karman Istvánné gyógyítóasszony (Somoskőújfalu, Nógrád megye)[77]

Karman Istvánné Katona Mária (1922–2004) születésétől fogva rendkívüli képességűnek érezte magát. Számon tartotta, hogy 7-én (május 7.) született, éjfélkor. „Mikor én megszülettem, olyan szúrós volt a szemem, hogy nem tudtak szembenézni velem." Kisgyermekkorától kezdve voltak misztikus élményei: „...de én természetesnek vettem. Búcsúkba mentem [Mátraverebély-Szentkút] és olyan gyönyörű szépséget mutattak, meg égi dolgot, mindent. [...] Má hét éves koromba éreztem, hogy [...] az élőkről [...] tudtam beszélni, sorsáról. Mindent megmondtam." Tizennégy éves korában látta Szűz Máriát, aki a rózsafüzér-imádkozására figyelmeztette.

Élete során sokféle baleset, betegség érte. Beavatásának előzményeként 1973. május 7-én, születésnapján, betegágyánál Jézus jelent meg és „életvizé"-t adott, ezt követően már tudott járni. „1975. május 15-én délután 3 óra 15 perckor" füleszeti kezelésről jövet Salgótarjánban, a Ferenc-rendiek acélgyári templomában

> ...beálltam egy kis imára, s ott vártak engemet, az Úrjézus előtt [tabernákulumnál]. Akkor az Úrjézusnak az emléki előtt várt ott engem három pap. Papi ruhába. Szentlélek Egyistenem, égnek ura, azaz Szentatyám és az Úrjézus. Hárman. [...] Tiszta fehér köntöst viseltek arany gombokkal, gyönyörű fehér ing rajtok. [Lábukon sarut látott.] A Szentlélek Egyistenem két méter két centi magas, búzakék szeme körül égszínkék. Arca kerek, hátrafésült haja világos gesztenyebarna, és egy kis szőrme[78] meg bajusza is van neki. Nagyon erős, mint a hatalom [...] gyönyörű szépség, kimondott erős, hatalmas termete. Szigorú nézése [...] azt nem lehet elmondani a szépséget, úgy sugárzott a szeme. [...] Az Égnek Ura száznyolcvanöt centiméter magas, világoskék szeme, nagy szép kerek szeme, kerek arca, kicsi szája, hosszú szőke hátrafésült haja van, aranykorona a fején. Közepén piros csillag, Szent Fia fájdalmára, vele szembe két tigris nézett. Zömök, ügyes forgású. Az Úrjézus két méteres, zöld szeme körül búzakék, arca hosszúkás, homloka négyszögletes, ajka előre áll. [...] Az Úrjézus olyan lelki jósággal nézett rám, ollyan jósággal. [...] Az Úrjézusnak megvan, hogy le vót stuccolva, úgy is mutatta magát, úgy viselte, maj harminc éves korába meghagyta a haját. Mindhármuknak fiatal arcuk van, gyönyörű szépek és nagyon szépen beszélnek hozzám. [...] A Szentlélek Egyisten a fő, égnek Ura [Szentatya] a helyettesítője.

Jézust „Mennyei Atyá"-nak hívja.

> Azt mondta [...] mikor a kegyet megkaptam, hogy mától fogva, Istenkémnek híttam, [...] már én neked Mennyei Atyád vagyok. A templomban kérte a három személy,

[77] Limbacher Gábor közlése.

[78] szakáll

hogy válasszon közülük. – Atya, Fiú, Szentlélek-Isten szent nevibe. Melyikönket választod? – Én a Szűzanya szent Fiát, az Úrjézust, az Istenkémet. Jó gondold meg, mer nagyon sokat szenvedsz. Adunk neked gondolkodási időt, egy hetet. [...] Azt mondták, nagyon sok áll előtted, úgy készülj el.

A templomban „égi mannát" kapott, és ezután „má én röpültem hazafelé". A templomból kijövén háromszori megpróbáltatás érte. Ahogy kilépett az útra, egy autó majdnem elgázolta. Másodszor egy lánctalpas erőgép ütötte el csaknem, harmadszor az induló vonat ütközői közé rántotta egy részeg ember. Másnap „eljött" hozzá Jézus, „szélesszájú üveget" hozott, s mondta: „Mária, nyisd szét a szádat!" „Életvizét" adott neki, letette az asztalra és elment. Majd jött megint mindennap. Egy hét múlva a templomban „várták" megint, és fölajánlották, válaszszon közülük. Ő kitartott, bár figyelmeztették, hogy Jézust választva sokat fog szenvedni. „Azt mondták, majd találkozunk, ezentúl minden világiról le kell mondania. És lemondtam mindenről, az emberekér."

Égi pártfogói „elrendelték", hogy csak fehér ruhában beszélhet velük, ezért gyógyításai, zarándoklatai alkalmával mindig így öltözött. Étkezését is megszabták, ezért csak „vékony ételeket", tejberizst, tojásos túrót, levest és hasonlókat eszik, húst egyáltalán nem. A Szentlélek Istene azt „mondta", hogy ő már „égileg van berendezve", nem földileg.

Kiválasztását követően kilenc hónapig rendkívüli módon fájt a karja. Házuk udvarán Jézus „megszólította": – „Szentlélek Istene adta ezt rád, ezzel a karral betegeket gyógyítasz." 1976. május 7-én, születésnapján „túlvilági utazásra" vitték, megmutatták neki a „gyehennát" (poklot), a tisztítótüzet és a mennyországot is. Fehér létrán vitt föl az útja, és láthatta, ahogy vizsgálják a lelkeket. A gyógyítást, mint mondta, valójában nem ő, hanem égi pártfogói végzik. 1975. évi elhivatását követően öt esztendeig Jézus gyógyított, majd ezt átvette az „Égnek Ura". 1981. Úrnapján a Karancs-hegyen a remete kunyhó előtt találkozott „Szentlélek Egyistenem"-mel, aki „gyönyörű fiatalként" jelent meg, fekete papi ruhában, hátrafésült hajjal, és a következőket mondta: – Mária, a Szentlélek Egyistened vagyok. Mától fogva az enyém vagy, Jézus az én szent Fiam. És kiválasztottalak még anyád méhében úgy, hogy még senkit az élők közül. Mély álmot adva rá megmutatta, hogy a Karancs-hegy fölött van „lakosztálya". „De ekkor elragadtatás vót rajtam, nem szóval, nem vótam itt mindég. Mint aki elalszik mélyen, oszt vittek. Fogták a kezem, oszt vittek föl." „Szentlélekegyistene" búcsúzáskor „mint a madár emelkedett föl", megjelenése helyét zöld fű jelezte.[79]

Gyógyítóvá válása óta Karmanné látomásos kapcsolata szinte állandósult égi kiválasztóival. Általában ők jelennek meg nála, de elmondása szerint tizenkilenc

[79] Limbacher 1997, PMNA 1154–97, 22–32.

alkalommal elragadtatása is volt. Betegeinek tömeges jelentkezése óta – 1990-től – elragadtatásai abbamaradtak. Túlvilági látomásai antropomorf képet tükröznek. Elmondása szerint az isteni személyek az emberi szokással azonos módon tárgyalnak a földi dolgokról. Hasznosi zarándoklata alkalmával egyik égi segítője „ült" egy széken, amit üresnek gondolván el akartak vinni, mire „Szentlélek Istenkém olyat ugrott a székről, de visszaült aztán", mikor Karmanné kérte, hogy hagyják ott. Egyik elragadtatásakor az égből a földre nézvén azt látta, hogy „bikinibe táncolnak, sötét lámpa mellett", és amikor a poklot mutatták neki, ugyanezt látta, ami azt jelentette számára, hogy „megnyílott a Sátán kapuja". A Sátánt szintén emberi alakban „csinos gyerek"-nek látta saját lakásában, és az odaérkező Szentlélekegyistene is emberi módon reagált rá, mondván: – Tűnj el![80]

Szűz Mária gyakran a gyógyításhoz kapcsolódva jelenik meg Karmannénak. „Haja hosszú aranysárga, amit olykor egészen fölcsavarva, máskor leeresztve hord. Pici szája, kis arca, domború homloka és rövid dereka van, gyönyörű szépség." Szentek időnként megjelentek már neki többen, így Szent Anna, Szent József, Szent Alajos. 1993-ban. Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén a karancsi zarándoklatkor Szent István „szépen beszélt" hozzá. Az egyházi év ünnepei inspiráló hatással vannak látomásaira. Naplója szerint

> 1987. ápr. 12. virágvasárnap látom az Úr Jézust, szamáron jött, és leszáll a szamárról. Szentlélekegyélőisten várta, és néztek fölfelé mind a ketten, és pálmaág volt a kezében az Úr Jézusnak.[81]

Gyógyításkor a lakása háziszentélyébe rendszeresen déli 12 órakor érkező égiek jelenlétét folyamatosan érzékeli. Látja, ahogyan elhelyezkednek, és ahogy – vele interaktív viszonyban – levezetik a gyógyítást. Karancshegyi zarándoklásakor minden alkalommal látja, ahogy az út egyik kanyarulatánál a „Szentlélekegyistene" várja őt, ahonnan „együtt mentünk föl a kápolnába". Az égiek általa szólnak az emberekhez: „A Szentlélekistenkém ideáll, igen, azt mondja, felemeli a drága szent kezét. Atya, Fiú, Szentlélekegyisten szent nevibe megáldalak titeket." Máskor mennyei szózatokat, próféciákat tolmácsol.

Gyógyításkor háziszentélyét a természetes látványtól eltérően érzékeli. Például a gyógyítást végző Szentháromság a házioltár faliképénél jelen van:

> Kitárul egy [égi] kápolna és egy asztalnál ül Szentatyám gyönyörű köntösbe, gyönyörű koronával, [a koronán] tigris néz egymással szembe, piros csillag középen, az Úrjézus emléke. És ott ül egy nagy trónon. Tiszta aranytrón, csillog minden körülötte. A világgömbje kezibe van és egy pálca. [...] Szentlélek Istenem mellette van, de tiszta

[80] Limbacher 1997, PMNA 1154–97, 32–33.
[81] Limbacher 1997, PMNA 1154–97, 33–35.

fehérbe általában. Így fogadják a betegeket [...] Szentlélek Istene irányítja, Égnek ura pálcával mutatja, hol a betegnél a baj. A beteg testrészt külön mutatja.

Amikor a Karancs-hegyen gyógyít, ott is a kegykápolna

> ...kitárul előttem, mint egy tükör. Mint egy másik kápolna. És Szentatyám ott ül egy nagy trónon. Tiszta aranytrón, csillog minden körülötte. A világgömbje kezibe van, és egy pálca. Szentlélek Istenem mellette van, de tiszta fehérbe általában. Így fogadják a betegeket.

Gyógyításkor „műtétekre" is sor kerül: „Itt a Világ főorvosa [azaz Szentlélekistene] ruhán keresztül, sőt, ha hozzá akar érni a testihö valakinek, felhajtsa a ruhát, csinálják is. Látom, mit csinál arany kezi!

Egy égési sérült asszonyt a következőképpen gyógyítottak: „Akkor fogott ilyen labdacsfélét Szentlélek Istenem, befúvatta az asszonnak, azt láttam, mindent látok. Befúvatta az egész testit, arcát." Egy salgótarjáni asszony „kicsi korától viselt egy ilyen gilisztafélét a testyibe, mindig mozgást érzett és fájdalmat. [...] Szentlélekistenem személyesen kivette azt a darabot." Elmondása szerint „egy gyerek 24 évesen kopasz volt, s itt csodálatosan szép barna bogár hajat kapott. A hajtövet Szentatyám befúvatta ilyen gömbbel, a fejbőrt, s attól nőtt a haja." A gyógyításban esetenként Szűz Mária is részt vett: „...most teszi a kezit Szűzanya fejére, aszondja, megáldja. [...] Elvette a Szűzanya a szemüveget tőlem. Azt mondta, hogy az én koromhoz a látást vissza fogom kapni. [...] Látok is." „Itt személyesen az égiek gyógyítanak, itt én szóval csak besegítek nekik. Mindent megmutatnak nekem, mindent mint egy aszisztensnek." A betegségek okai:

> ...a sugártól, vegyszertől. Szentatyám, mindent megmond, a járványt is e, most orrvérzések vannak – aszondja. És azt mondja, hogy idő kell ahhoz, hogy átformálódjon a levegő, mer moslék – aszondja. Nincs levegő. Fullad mindegyik. [...] És a nap, ami világ teremtése óta, azt mondja Szentlélek Istenem, hogy gyógyította az embereket, a nap, most meg halnak tőle. Sugár, napsugár, meg akit kapunk sugarat nem egyezik. Atombesugárzás van aszondja Szentatyám, és a gyerekek is hullanak el, megfúlnak aszondja.[82]

Kezeléskor elmaradhatatlan az „éltető égi manna", melynek vételéhez a betegnek a Szentháromság-képre, illetve az ég felé kell néznie, kitátott szájjal. A manna Karmanné számára látható: hópehelyszerű, csillagalakú. Az „égiek" csodálatos gyógyító forrásokról is beszéltek, ehhez öt csapot helyeztek a Karancs-hegy sziklaoldalába:

[82] Limbacher 1997, PMNA 1154–97, 74, 88, 107–110.

– Állítsál – aszondja – ide egy lócát, a nyomorultak visszakapják testi épségiket. És egy takarót hozol ki, meg egy szivacsot, alájuk csak ennyit. Akinek lába odavan, keze odavan, ugyanúgy visszakap mindent, mint volt. Szentlélekistenem azt mondja. Ott ül egy cserfa tövinél. Egyik ága le volt vágva, mindig odaült. Megcsókoltam azt a fát is. Megcsókoltam ott is a földet. [...] Akkor majd a kőből kirepült egy levél. – Drága Jóistenem, mit jelentsen ez? – Ne bántsd azt a levelet, Mária, hagyd ott! A vakok látni fognak, az volt ráírva.[83]

Halottlátóként tud beszélni a túlvilágra kerültekkel, akik „járnak" hozzá. Ha „Szentlélek Istene érkezik, kiparancsolja a lelkeket." A halottak lebegnek, el vannak változva, egymással sivalkodnak. Üvegajtón nem tudnak bejönni, faajtó, fal nem akadály. Karmanné korábban elhunyt testvére is volt már nála. Naplója szerint:

1982. okt.1-én 5 óra 35 perckor személyesen fent volt Mária [Karmanné] és úgy látta a meghalt édesanyját hófehér arccal nagy fényességben. Megcsókolgatta 3-szor [...] mondta az édesanyja Máriának: – Engedelmeskedjél az Egy Élő Istenednek, mert elveszünk élők és holtak.

A halottakról általában nem beszél, mert égi pártfogói szerint nem szabad, „legalábbis egyenlőre", ezzel foglalkoznia, csak a gyógyítással. Időnként azért mégis, maga vezette zarándoklatai alkalmával az őt követő száz-kétszáz fős sokaság előtt, égi üzenetként, apokaliptikus keretbe ágyazottan beszélt a halottakról. Eszerint a közeli jövőben először

...a túlvilágról jön két nő és egy férfi [saját hozzátartozói]. Ezek má meghaltak ugye [...] jönnek vissza. Utána egy hónapra, akinek szerettei vannak, hogy van hova jönni, támadás, föltámadás is lesz [...] Azt mondja a Szentlélek Egyistenem. [...] Szentlélek Istenem aszondja, hozzátok szól. Vagyis az egész világhoz. Ne ijedjetek meg, aszondja, közeleg felénk [...] égi jelenet, ez nem világ végi, hanem ez egy égi jelenet lesz, megpróbáltatás sajnos, mit csináljunk. Akkor [Szentlélek Istenét] mindenki megnézheti, és azt mondja, le lehet fényképezni. Szentlélekistenemet senki nem látta, de ő lesz legelől. Két méter két centis, az Égnek Ura száznyolcvanöt centis, az Úrjézus kétméteres. És a Szűzanyám százhatvanöt centiméter magas. Ezt mindenki lássa egy óra hosszáig. Két óra hosszáig morajlik a föld, csattog, villámlik. Eső nem lesz. És besötétedik a föld tizenöt percig [...] Nyugodtan legyetek, nem a világvége, és kész. De ennek meg kell lenni, mer baj van. Köszönöm szépen.[84]

[83] Limbacher 1997, PMNA 1154–97, 114–118.
[84] Limbacher 1997, PMNA 1154–97, 49–50.

Maruzs Gézáné (Mátranovák, Nógrád megye)[85]

Maruzs Gézáné Sótér Mária (sz. 1939, Szilaspogony, Nógrád megye), Mátranovákon él. Látomásai 1992-ben kezdődtek, azóta minden szombaton, téli időszámítás szerint délután 2 órakor, negyedórára megjelenik nála Szűz Mária. A látomást átélő asszony szerint azért szombaton jön, mert „a szombat Mária napja" és azért jön éppen 2 órakor, mert „máshová is, sok helyre kell még neki menni. Van feladata Máriának sok, Franciaországba megy, de benéz ide hozzám is". A jelenések idején a látnokasszony gyógyításokat végez, a somoskőújfalui Karman Istvánné módszereihez hasonlatosan.[86] Néhány látomásáról imakönyvébe feljegyzést készített:

> 1999. VIII. h. 6-a 12. Fogták meg a kezem, hogy a befőttesüveg le ne esse[n]. Égi jelenet. 1997. VII. h. 26-a konyhában a fény az Úr Jézusnak jelent meg M[átra]novák[on]. Égen a [olvashatatlan] hajnal 4 órakor.
>
> 1991. februá[r]. 14.
>
> 1992. Láttam az Úr Jézust.
>
> 1996. augusztus. Beszéltem vele, az Úr Jézus a Karancsra menetkor.

A látomások betegség idején kezdődtek:

> ...nagyon beteg lettem, négy napig feküdtem tehetetlenül, 41 fokos lázban. Mintha szuszogást hallottam volna [...] Akkor megpillantottam őt. A Szűzanyának hullámos, hosszú, vörös haja volt, gyönyörű fehér ruhában állt az ágyam mellett.
>
> Odaáll az ajtóba, én meglátom. Azért jön, hogy hogy vagyok. Sokat szenvedtem, azért vagyok érdemes rá, hogy lássam.

Házában oltárt készítetett és elhelyezte rajta a látomások alapján Jászberényben csináltatott Mária-szobrot: „Ilyen az igazi Szűz Mária. Hosszú, fürtös, vörös haja van, rózsaszín ruhát és kék palástot visel, szépséges tizenhat év körüli lány." A látomások hírére szombatonként hívek gyülekeznek a házbéli Mária-oltárnál és imádkoznak: „Az örvendetes [rózsafüzér] itt a főimádság, mert ezt kérte Szűz Mária."[87]

[85] Lengyel Ágnes közlése.
[86] Vö. Limbacher 1997.
[87] Lengyel 2004, 72–77.

D. L. (Balassagyarmat)[88]

D. L. (sz. 1942, Endrefalva, Nógrád megye) életében az álmok meghatározóak, sajátos, egyedülálló világképének kialakításában és véghezvitt cselekedeteiben nagy szereppel bírnak: „Csak azt tudom mondani, amit velem álmomban tudatnak. Az álmok igazak, mert Szent Józsefet is álomban értesítették, hogy vegye feleségül Máriát."

A magyarság jövendő sorsának alakulásáról is álmai útján van tudomása. Egyik álma azt tudatta vele, hogy a rendszerváltás 16 éve óta most az ország túljutott a megpróbáltatások felén. Álmában „nagy fekete víz közepén kőből épített akadályt" látott. Most jutottunk túl ezen, de még ugyanennyi idő van hátra, hogy az ország sorsa jobbra forduljon. Hasonló mondanivalójú egy másik álma, melyben az országot egy hölgytől (nem Szűz Máriától, nem tudja kitől) kisdedként a karjába kapta. Ez a kisded meztelen volt és nyomorék, s az álomban D. L. nem akarta elfogadni. A nő azt mondta, ne aggódjon, kap hozzá „infúziót, két üveg vért és egy üveg vizet". Ekkor levette ingét, belecsavarta a szánalmas kisgyermeket, és kiskocsin eltolta. Az első üvegnyi vér, az első infúzió már „lement", ez jelképezte ugyanis a 2006. évi október 23-ának eseményeit, a „véráldozatot". A második véráldozat szerinte az lesz, hogy a mostani kormányzás „kihúzza" a négy éves időtartamot. Utána a víz az életet jelképezi, s „akkor jön el az országra egy jobb világ". Egy másik álma Magyarországnak az elvesztett országrészekkel való egyesülését szimbolizálja számára:

> [Egy kertben Szűz Mária állt egy magaslaton.] Korona volt a fején, de nem a magyar korona, mert az Jézusé [Jézus fogja viselni az utolsó ítéletkor]. Háromszor néztem meg, fekete haja volt, és mosolygott. Orbán Viktor és felesége képe is ott volt a kertben [ezért gondolta, hogy a fehér csikót neki kell átadnia]. Nem találtam a kijáratot, csak nagy sokára megnyílt egy kis rés. Így lesz majd az egyesülés. Ahogy a libát is elrekesztik, aztán összeengedik, és akkor együtt gágog.

Egy különösen is jelentősnek tartott, többször ismétlődő Mária-álom hatására kezdett el a Balassagyarmat mellett kialakított nyírjesi imahellyel foglalkozni:

> Beléptem egy régi bútorokkal berendezett szobába. Ott megjelent egy nő, fehér ruha volt rajta. Álmomban a nő felém közeledett, és az arcom fölé hajolt. Arca majdnem az arcomat érintette, és a szemei nagyon szomorúak voltak. Később eltávolodott tőlem 4–5 méterre, és szeméből fénysugarak törtek elő. Ahogy álltam, éreztem, hogy a sugarak behatolnak a testembe. Erre felébredtem és könnyesek lettek a szemeim, mert a Szűzanya szemét láttam.

[88] Lengyel Ágnes közlése.

Egy másik álom már konkrétabban utalt a természetfeletti sugallat hatására megvalósítandó feladatra:

> Mentem egy erdő felé akácos úton, és egy mély árokba értem. Ott elfogott egy nagy vágy, a Szűzanyának itt a helye és nézzem meg. Erre felébredtem, de ez az álom négyszer-ötször megismétlődött.

Majd újra, másféleképpen:

> Épület-féle alapot láttam, sok ember járkált közte. Újra ismétlődő álmomban egy érdekes kereszt állott ott azon a helyen. Közben hangokat hallottam, aki nem fér be a Szentkúthoz, az ide fog jönni. Később megint volt egy álmom ezzel a hellyel kapcsolatban. Szólt az orgona, sok ember énekelt, dicsőítették az Istent. Az emberek mintha a templomból jöttek volna ki, lefelé vezetett egy lépcső a magas hegyoldalból, amelyen a feleségemmel kézen fogva elindultunk lefelé. A lépcső mellett korlát volt, amelyen a feleségem átlépett és kézen fogva jöttünk le. Erre véget ért az álmom.
>
> A koronával foglalkozom, titkával. Volt egy nagyon érdekes álmom, egy alagsorba, egy alsó épületbe bementem, hogy megmutassák nekem Magyarország legdrágább kincsét. A falból kivettek nekem egy dobozt, ebbe van Magyarország legdrágább kincse. Ez a Szentkorona…

Egy másik álomban úgy látta:

> A korona Sárkányölő Szent György idejéből származik. Magyarok készítették az első keresztény királynak, aki Jeruzsálemben Geobizánc [?] volt. Majd Rómába került a korona.

Álmában a templom előtt jött egy fiatalember, aki egy fehér csikót vezetett. Ő elkapta a kantárszárat, majd a templomban találta magát, a csikóval együtt, az oltár előtt. A fiatalember is ott volt, s azt mondta, itt a fehér csikó, ez az ország váltságdíja. Arra jött rá, hogy a csikót át kell adnia Orbán Viktornak. Orbán éppen egy hét múlva jött Balassagyarmatra, kampánygyűlést tartani. D. L. itt felszólalt, és azt mondta Orbán Viktornak: „Te nem miniszter vagy, hanem sokkal több, mert tiéd a fehér csikó." Közben egy idős asszony lourdes-i Mária-szobrot ajándékozott Orbánnak, D. L. pedig úgy értelmezte, hogy ez jelképezi magát a fehér csikót. Orbán Viktor megígérte, hogy vigyázni fog a fehér csikóra, de D. L. nem biztos benne, hogy valóban megfogadta-e, és vigyázott-e rá, mert akkor nem vesztett volna a választáson a jobboldal:

> Vajon megvan-e a Mária-szobor, a fehér csikó náluk, hiszen Orbán református, bár a felesége katolikus?

A nyírjesi imahely égi látomásban is megjelent:

> Volt olyan eset is, amikor a város közepén a felhők közt látható volt a Szűzanya fája, rajta az ő szobrával. Akik látták, úgy mondták, hogy utána kimentek a nyírjesi forrásokhoz, hogy meggyőződjenek arról, mit is láttak. De teljesen ledöbbentek, mert a felhőben látott kép ott állt igaziból előttük. Aki hisz és tiszta a szíve, része lehet a meghallgatásokban.

HÁROM UDVARHELYI LÁTÓ[89]

1991-ben már alkalmam volt hosszabb ideig tartó terepmunkát végezni a székelyföldi Sóvidék falvaiban: a Korondhoz tartozó tanyákon, valamint Korondon, Atyhában, Felsősófalván, Alsósófalván, Siklódon; majd 1993-tól folytathattam olyan terepmunkát még további csíki és udvarhelyi településeken is, amely jelentősebbnek mondható szövegmennyiség összegyűjtését eredményezte.[90] A kutatott jelenségek bemutatása több konferencia-előadáson megtörtént, valamint 1998-ban könyvben is megjelentettem tanulmányaimat,[91] majd a *máréfalvi szentasszony*ként ismert próféta vezette 1949-es millenarisztikus mozgalomról megírhattam doktori dolgozatomat a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetemen. A dolgozat egy fejezetét, amely a romániai, székelyföldi 1949-es gyors adminisztratív, politikai és gazdasági változásokat mutatta be, az erre adott társadalmi–intézményi, valamint a népi kultúrába ágyazódó válaszreakciókkal együtt, utóbb külön könyvvé bővítettem.[92] Az 1998-ban megjelent könyv mellékletében olvashatóak a tanulmányokban felhasznált, a tanulmányokat illusztráló szövegek (összesen 17), de az általam gyűjtött szövegkorpuszból mindeddig nem készült megjelentetés szándékával válogatás.

[89] Gagyi József közlése.

[90] A kutatás részben az MTA Néprajzi Kutatóintézetének a boszorkányság forrásait feldolgozó OTKA-projektje keretében folyt. A településenként (Máréfalva kivételével) mintegy 60 oldalas, összesen kb. 730 oldalnyi, rendezett anyag a Néprajzi Kutatóintézet Néphit Archívumában található. Kilenc településen történt 1991–1995 között a gyűjtés: Atyhában, Máréfalván, Lövétén, Homoródalmáson, Szolokmában (volt Udvarhely megye), Csíkcsatószegen, Csíkdelnén, Kászonfeltízen, Gyergyókilyénfalván (volt Csík megye). Máréfalvára utóbb a mélyfúrás szándékával visszatértem, és az 1995–1997 között végzett kutatások nyomán, a gyűjtött anyagból még két, egyenként 150 oldalas szöveggyűjteményt is készítettem. (G. J.)

[91] Gagyi 1998.

[92] Gagyi 2004.

Ez az összeállítás 16 szöveget tartalmaz. Középpontban a *rejtezésként* megnevezett jelenség áll, még akkor is, ha a szövegek fele egyetlen próféta – a máréfalvi szentasszony – tevékenységeiről szól. Azért fordult figyelmem a rejtezés felé, azért gyűjtöttem erre vonatkozó szövegeket viszonylag nagy számban, mert a rejtezők szociális szerepeire, közösségi funkcióira voltam kíváncsi, attól kezdve, hogy hallhattam az akkor Korondon élő Tófalvi Nyakas Lina elbeszélését a fenyőkúti Tófalvi Andrásnénak az 1920-as évek elején történt rejtezéseiről: „leánka vótam, s úgy összegyűltek a népek, mint a halottas háznál, padokat raktak, mindenki összegyűlt, hogy hallgassuk, hogy miket beszél." Elsősorban a látomásokban feltűnő túlvilági helyekre, a halottaik túlvilági sorsára, az onnan származó, életüket befolyásoló jelekre, jelenségekre, általánosabban: evilági és túlvilági összefüggéseire és egységére lehettek kíváncsiak azok, akik egybegyűltek. Kutatóként én az „előadásra" voltam kíváncsi: kik, mikor, milyen körülmények között, milyen szereposztással játsszák ezt a „rituális drámát" (Turner), amely a kulturális imaginációt artikulálja, tágítja, gyakoroltatja, és a közösség szervezését végzi.

Az első szövegek a fenyőkúti rejtezőt, Tófalvi Andrásnét mutatják be. A következő néhány szöveg közös főszereplője az az atyhai asszony, aki rejtezett, jósolt, de ugyanakkor már egy pontosabban időhöz–korszakhoz kötődő feladatot is ellátott: egy politikai–gazdasági–társadalmi fordulat idején, egy kibontakozó kulturális krízis közepette végezte tevékenységét. A túlvilágjárások fejezetébe került udvarhelyi szövegeim azt illusztrálják, hogy ebben a környezetben a rejtezés mennyire nem egyedi, egyszeri jelenség.

Az utolsó szövegcsoport főhőse a máréfalvi szentasszony, Ilonka Ágnes. Legfontosabb szerepe: egy 1949 májusa–augusztusa között zajló millenarista, világvége váró mozgalom prófétaasszonya, aki rejtezett, halottakkal találkozott, halottak és élők között közvetített, ugyanakkor egy, a vidék számára fordulatot jelentő történelmi pillanatban, 1949 nyarán vállalta messiásként a szenvedést, „hirdette a Mária jövendöléseit". Az ő transzcendens utazása az, amit a vele való beszélgetések során *kegyelem*nek nevezett.

A kutató számára nyilvánvaló: a *kegyelem* az esetlegesen bekövetkező transzállapotot is magába foglaló, megváltozott tudatállapot. Adott történeti–társadalmi helyzetben, 1949-ben, egy történelmi–társadalompszichikai krízis közepette generálója volt egy tömeges transzcendens élménynek. Másrészt megállapítható, hogy Ágnes számára a kegyelem igen összetett jelenségként, valóságának szervezőjeként mutatkozott meg. Ágnes számára a kegyelem: látvány és szó – mindaz, amit Ágnes a megváltozott tudatállapotban mond vagy énekel, eljátszik – tulajdonképpen ami „az Isten szava", hiszen „Ágnes szavával szólt az Isten...". Ugyanakkor a kegyelem: szerep és képesség – a kegyelemben magáról, másokról, a világról és túlvilágról, múltról–jelenről–jövőről látóként–jósként volt hajlandó és képes beszélni Ágnes néni. Végül a kegyelem: sors – az a kereszt, mindaz a szenvedés,

amely a szó kimondójának, a képességgel felruházottnak részéül jutott; ezen a világon egy közellét Istenhez, a túlvilághoz; aki megérdemli, aki kiválasztott, csak annak van ilyen sorsa. És akinek ilyen van, az maga a híd a két világ között, másképpen: ha ilyen sors nem lenne, akkor kapcsolat sem lenne.

Ezért tartottam fontosnak az ezekre rámutató szövegeket nagy számban közölni, ezúttal is utalva arra, hogy kutatói munkám során túl azon, hogy szövegekként – valójában szövegkönyvekként is – kezeltem ezeket a megnyilatkozásokat, és a rituális drámát próbáltam rekonstruálni.

Nem vettem be a gyűjteménybe a rejtezés közben végzett jóslásokat bemutató szövegeket, például a Korondon és környékén Horokály Józsi bának, alcsíki falvakban Húz Bencének tulajdonított, a világvégét jövendölő eszkatologikus víziókat; az eszkatologikus jóslások „kapcsoltan" azért, társulva más kijelentésekhez, felbukkannak (lásd az első Ilonka Ágnesről szóló szöveget.) (Gagyi József)

Tófalvi Andrásné (Fenyőkút, Hargita megye, Románia)

Tófalvi Andrásnéról beszélgettünk a múltkor...

Az, az, aki elrejtezett vót!

Pontosan emlékszik arra, hogyan történt?

Én mindenre igen, szóról szóra, me leánka vótam, s úgy összegyűltek a népek, mint a halottas háznál, padokat raktak, mindenki összegyűlt, hogy hallgassuk, hogy miket beszél. S én is ott hallgattam, de engem küldögettek bé édesanyámék: – Eridj, adj enni a disznóknak! Kaluppban futtam, s adtam, s ahogy lehetett, futtam vissza megint, mer gondoltam, hogy addig sok mindent elmond, s én nem leszek ott. Futtam vissza hallgatni a beszédit.

El vót rejtezve. Mind azt állították az unitáriusok, me unitárius vallásúak vagyunk, és ő is unitáriushoz ment férjhez, s nem akarták a szülei, hogy unitárius vallású legyen, s nem is lett az, s aszmondták, azér csinálja az anyja, nagy katolikusok, s azér hisztériáznak, hogy engedje meg az ura, legyen katolikus.

Fiatal asszony volt?

Fiatal bizony, akkor születtek a gyermekei. Aztán meg is engedte az ura, hogy legyen katolikus. De a gyerekei unitáriusok.

Emlékszik arra, hogyan kezdődött?

Leges-legelölről emlékszem. Úgy, hogy a legközelebb lakott Tófalvi Sándor, s az édesapám Salamon, s ott ahol az unitárius templom van, ott most lakik Bajusz János, Tófalvi Jánosék, de ez a másik ez András vót, s a másik János. Ott van a fia, a boltos is. Na, legelőször úgy kezdődött, hogy immá nem tudom, azt hallottam, hogy este, mikor feküdtek le urastól, s vetkezett le, ángyómnak hívták, me közeli rokonunk vót, aszmondja:

– Jaj, te, hogy muzsikálnak a padláson, hogy szól a muzsika! – Ne beszélj, Juliska, én nem hallom. – Há hogyne, te. S nézd meg – aszmondja – Kendi Pistáné – aszmondja – Kendi Pistáné, vót egy öregasszony, itt benn Korondon, aztat mondogatták, hogy boszorkány, ilyen babonás dolgokat csinát, a tehen tejit elvette, vagy visszaadta... Kendi Pistáné – aszmondja –, ott üldögel a fogason. S úgy megijedett az ura, hogy félrebeszél, hogy az esze hibázik, hogy már a csizmáját is lehúzta az az ember, de gyorsan felöltözött, s szaladott, legközelebb Sándor bátyám lakott, Nyakas Sándor, Tófalvi Sándor. – Sándor bátyám, jöjjenek ki, Juliska megbolondult, jöjjenek ki! S: – Jaj Istenem, ne beszélj! S azok felöltöztek, s vissza mind, s hát úgy félrebeszélt, hogy olyant a világon nem lehetett látni. Kendi Pistáné a tehenet vezeti ki, s Kendi Pistáné... Úgy megijedtek ezek mind, gyorsan béfogták a lovakat, s rögtön hazahozták Andrásnét ide a szüleihez, Ravasz Lajos vót az apja, itt laktak közel né. S hát akkor micsináljanak vele, s micsináljanak, s elvitték...

Itt is éppen úgy beteg volt?

Igen, félrebeszélt mindig. S akkor elvitték szekérrel, úgy hívták, Mátisfalán vót egy ilyen, elvitték Mátisfalára, s ott aszmondták, hogy meg van csinátatva, boszorkányosan, vagy tudja a franc mit még, ezek aztán visszajövet azt okozták mind, hogy itt vót egy menyecske, hogy nem azt vette el az ura, hogy azok csinátatták meg, me ott es olyan tudományos asszonyok laktak, kereken, s na, avval megcsinátatták. S akkor azt okozták, akkor azt mondták azok, ott, aki orvosságot adott, hogy a kapun senkit be ne engedjenek, amíg használja ezt az orvosságot. Aztán a szekéren énekelte hazafelé, mikor hazafelé jöttek, hogy: – Ablakomba három bokor muskáta, muskátavirág, na, s most vagyok három asszonynak a rabja. Ezt énekelte a szekéren az asszony. S akkor itthon lefeküdt, itt orvosságokkal kezelték, s a szomszédasszonyt nem eresztették be, ennek a Kendi Pistánénak a rokonai laktak ott, s még azokat is, ha mentek bé, nem eresztették bé, nehogy egy forgácsdarabot elvigyenek.

Na, aztán ebből kigyavult az asszony, annyira-mennyire ki vót gyavulva. S elment a hegyre, s megint dógozgatott, mi, s hát megint elrejtezett, nem tudott a világról. Hát aztán a vót az érdekes, hogy el vót rejtezve. S mind a másvilágról beszélt.

Feküdt az ágyba szüntelen, s beszélt. Még én is hallottam, vót egy Imre Ákos, akkoriban halt meg, legényül halt meg, s ő beszélt vele, ő a holttal. Én ott voltam, s ott feküdt, s hallottam, a másvilágon járt ő. – Jaj, te Ákos – aszmondta neki –, milyen furcsa a csizmád, milyen fényes a csizmád, hát még itt is lehet pucolni? Hát ki pucolta ki a csizmádat? S aszmondta, hogy: – András Lina. András Lina, itt egy asszony a szomszédba, meghalt vót fiatal korába. S András Lina pucolta ki. Így mondta: – András Lina. Így fekve beszélt, elaluva. Szeme béhunyva, s az ágyba feküdt. Sokan ültek már kereken a népek, me itt má tudtuk, hogy bolondokat beszélt.

Tehát az emberek, ha volt idejük, odamentek őt hallgatni?

Oda esténként, hallgatni a beszédeket. S akkor őt aztán, na Ákos őt vezetgette, mondta, hogy: – Jaj, te hova viszel engem – aszmondja. S ez üstökös csillag? Szóval amit csak ő mondott, csak azt hallottuk, de tudtuk a mást abból, amit felelt. S ez az üstökös csillag? No, hallottam azelőtt apáméktól, hogy van üstökös csillag. Na igen. S ez az a kút, ezt is valamilyen kútnak mondta, nemtomminek. – S ebből igyak én, ne beszélj te, ebből igyak? Nahát, akkor iszok. S akkor nyelt, mintha ivott vóna.

S addig vitte valahova, hogy sok halotthoz értek, s ki vót szedve a májuk a halottaknak. – S a májból muszáj egyem, s én nem eszem, én meg nem eszem ezeket a májakat. Jaj, ne beszélj. S muszáj megegyem? S úgy csemcselt, mintha enné. Úgy hogy aztán mikor meggyógyúlt vót, azután sokáig nem ette meg a húst. No, aztán csemcselte ő a májat, mindig csemcselte.

Na, aztán azonban jött haza, ő a másvilágon vót, aztán jött haza ide ő. Azt is hallottam, me futtam elé, s futtam vissza, leánka vótam. Jött haza, mosmá jött haza Fenyőkút felé. Mondta: – Na, mosmár térek haza. Térek haza. Vóna nekem Korond fele is, me a szüleim Korondon laknak, de jövök Fenyőkút felé, de úgy el vót fáradva, jövök Fenyőkút felé, csak jőne András elémbe, s kerülném el a keresztes utakat, me a keresztes utakban elémbe állnak a boszorkányok, s akkor én nem tudok haladni. Hol kerüljem meg? Megyek Ádám Linàék felé. Há, szuszogott. Há, má látom a kicsi erdőnköt. Me egy erdő vót mellettünk. Má látom. Úgy el vót fáradva. De azok az asszonyok kereken ott ültek! Me már három napja, hogy el vót rejtezve. Még nem is ett vót. Jaj, csak valami ételt András tudna csinálni. S aztán az asszonyok... S ő kiáltotta halkan, hogy a boszorkányok ne hallják meg: – András! S akkor mondták az asszonyok: – Csak a harmadikra szólj, András! A népek, me ott más is beszélgetett, tudja, ha-ha-ha, Istenem, Istenem!

Apósoméknak beszétem el, s úgy szidtak apósomék, mint a bokrot. Mondták: huncutok vótak a szülei, ezt mind azért csinálták, hogy engedjék vissza katolikusnak! Dehát aztán... De ilyen nem létezik, ilyent nem tudnak csinálni! Nem létezik, hogy úgy meg...

Nahát, a harmadikra, me suttogta: – András! S mondták: – Csak a harmadikra szólj! Na, akkor a harmadikra szólt. S akkor felült. Jaj, hazajöttem. S akkor András bátyám csókolta: – Jaj, Juliska, drága Juliska! – Jaj, csak hazaérkeztem. Úgy fétem, tudod-e te András! Hát egy jó ételt csináltak neki, evett, jóllakott, visszafeküdt, s még esment másnap folytatta. Hogy miket, azt má nem is tudom. Lehunyta a szemit, s már mondta es megint valamiket. S megint aztán, azután a szomszédok aszmondták, hogy bézárt ajtó vót, de az mese kellett legyen. S ő aludt, me aztán András bátyám is végezte a dolgát, aszmondták, hogy az ablakon is néztek be, hogy aludt, s András bátyám aszmondta, hogy ő a haját is keresztbe tette, vagy nem tudom... A haja másképp vót, s aztán másképp lett.

Apósomék aszmondták: – Mind bolondok vagytok, mind bolondok vagytok, az egész Fenyőkút, me mind hisztéria vót, hogy engedjék meg, hogy legyen katolikus. De az nem lehetett, ilyen hisztériát csinálni. Az eszibe lehetett ugye neki meghibázva. Ilyent nem lehet akarattal csinálni, mesélni. Aszmondta, mikor Pálfalára elért, a másvilágról jött haza, hogy nekem van, akihez menjek, a szüleim Korondon vannak, ez betegen, fáradtan, sokáig ment, ennyi idő, de nem menyek arra, hanem a kicsi házunk fele menyek, hogy András ha várna, csak tudnám elkerülni a keresztesutakat, me a boszorkányok elémbe állnak, Kendi Pistánéék, me mindig Kendi Pistánét okozták, hogy az a hibás... Én ott vótam, amit a fülemmel hallottam, azt tudom mondani, me azt mindenki hallotta. Minden este úgy siettünk, mintha virjasztóba mentünk vóna, hogy hallgassuk örökké, hogy mit beszél. (Korond, Hargita megye, Románia)[93]

[93] 74 éves nő, Gagyi József gyűjtése, 1984.

Volt itt egy öregasszony, aki lefeküdt s elaludt, s akkor ami a túlvilágon volt, azt látta.
Há igen, de az elrejtezett. Úgy, mint János jelenéseibe, ahogy írja a Biblia. Szellemileg. Ő maga aludt, de szellemileg beszélt. Szellemileg el vót rejtőzve, úgy mondott az az asszony. Ez a Tófalvi Imrének, a bodegásnak az anyja vót.
Maga nem volt ott, nem látta?
Nem voltam ott, én csak hallani hallottam. Ő rendesen mindent mondott, hogy hogy vannak, mindent elbeszélt, hogy pokol, kit látott ott, ott vannak a rossz lelkek, s a másik ugye ott vót... A szeme bé vót hunyva, s azt rendesen mondta. Ezt aztán sokan hallgatták, csakhogy úgy es, ezt má mondták, aztán akkorjában haragudtak, ha beszéli valaki. Hát ez igaz vót, met aki ott vót, hallotta.
Honnan volt ez a tudása, honnan tudott ő látni?
Azt mondják, hogy Isten, akit szeret, az ilyennek bémutatkozik, úgye, a népének, a bűnös népnek, ugye. Emberek, hírt adok, ezáltal tudást adok, hogy üdvözüljetek. Én ezt tudom. Ez ritka, me aszmondja: elrejtőzik. Elrejtőzik, így van mondva. Elrejtőzik, beszél, de a teste pihen, de szellemileg az megmutatódik a szentek által, hogy ugye ne, ezek fognak lenni, mint ahogy János mennyei jelenéseiben is írja a Biblia, hogy mik fognak lenni az utolsó időkbe, hogy tényleg, mikor...
Vári Gyuriról hallotta-e, hogy elrejtezett?
Tudja a Jóisten, hallani hallottam, de az övét egyáltalán nem vettem igénybe... Hát igaz vót-e vagy nem-e, nem tudom. Csakhogy ez az egy, vén Tófalvi Andrásné, ez igaz vót, valóságos, vén Tófalvi Andrásné.
István Feri báról hallotta-e, hogy ő is elrejtezett? Itt lakott valahol...
Itt lakott. István Ferinek az esze ment vót el. Ő már ugye, a rossz szellemek elvitték vót az eszit. Őt vitték aztán ugye, itt vót egy tudós. Ezt a rossz szellem megcsinálja. Me itt sok minden megtörténik az életbe. Vannak azok a boszorkányok, olyanok, érti-e, hogyha én megharagszok magára, vagy maga rám, én elmegyek a tudóshoz, s úgy elveszik magának az eszit, hogy nincs teljesen esze. Csináltatás, aszmondja. (Fenyőkút, Hargita megye, Románia)[94]

Tófalvi Andrásné elrejtezett. Arról mit tud?
Hát azt is elmondom magának. El. Ő állítólag aszmondta, hogy katolikus lány vót, s lett unitárius belőle, s azér lett vót neki ez.
De hogy történt?
Édesapámék beszélték. De bizony Isten úgy vót, ez igaz vót. Ment édesapám oda, s aszmondta, menjetek, s én nem tudom honnat, ha valami fűzfát el nem hoztok, akkor én nem élek. S akkor elvitték Máréfalába, ott vót egy tudós ember. Máréfalába. S aszmondta az az ember: szerencséjük vót, hogy balogkezű ember, valaki balog kézzel csinált egy szekeret, s avval vitték el keresztanyámat. Me nekem édes keresztanyám vót!
Akkor jól ismerte, s tudja, hogy mi történt vele.
Hát mondom, én ott születtem. S sokszor elmondta, hogy őt, amikor elvitték, úgy hogy...

[94] 81 éves nő, Gagyi József gyűjtése, 1991.

Én nem tudom. Aszmondta vót édesapám mindörökké, hogy elrejtezett vót, s úgy beszélt félre. Ó, hát ejsze az idegek. Nem az csinálta? Vagy akkor nem voltak ilyen idegesek?
Más betegsége nem volt? Munkabíró, rendes asszony volt?
Nagyon ügyes asszony vót. Nagyon ügyes, jó darab asszony. Nem ilyen kicsi, mint én. De neki lett egy betegsége.

Hát ez a Balázs Jánosné is el vót rejtezve, ez az asszony. Ezelőtt huszonöt évvel ez is el vót rejtezve. Egész nyáron, meg-megebredett, s akkor össze-vissza beszélgetett, s akkor újból aludt tovább. Ez az idegbetegség csinálta, aszmondom. Ő most es bolondkodott. Egy csomó pirulát bészedett, s aludt két éjjel, két nap. S akkor kolontolt félre. S aszmondja a lánya, hogy: – Hát, édesanyám, maga esment úgy csinál, mint ezelőtt huszonöt évvel? Huszonöt évvel ezelőtt is így csinált, kolontolt. Akkor is valamit bészedett, s kacagtatta magát. Jártak oda csodájára.
Le volt feküdve, s közben beszélt?
Igen, s aztán amikor megebredett... Egy darabig aludt, s aztán akkor ő hezzafogott, s egy darabig beszélt, hogy milyen álmot látott. Ezt az embert látta álmában így, s a másikat... S Balázs Lajos bácsi, aszmondta, hogy a másvilágon olyan csúnya kertben van, hogy nincs semmi suhutt, s ott assincs, amit megegyék. Aztán meg es gyűlölte az az ember úgy, hogy többet nem beszélgetett vele.
Szóval többen megharagudtak rá?
Megharagudtak, meg. Aztán Szász Ferinek mit mondott? Hogy a sasok szedik ki a szemét, hogy... Én nem tudom na, ilyen bolondságokat.
És akkor azon a nyáron ő nem dolgozott?
Feküdt, s mondom, jártak, mentek beszélgetni, nezték, hogy na, se nem él, se nem hal, mer ő olyan élőhalott vót, de sokáig... S akkor ő aztán megebredett, s akkor kellett valamit egyék. Hát aztán Márta rendezte, ügyesen. Akkor megebredett, s mondta, hogy ő milyen álmot látott, s újból aludt vissza. (Pálpataka, Hargita megye, Románia)[95]

Az atyhai látóasszony (Hargita megye, Románia)

Balázs Feri bácsinak a testvére a Lázról nősült, Pistának hívták... A felesége a Lázról jött, az itt van né, Küsmőd mellett, Széppatak vagy milyen patak mellett, nem messze. Aztán az is elrejtőzködött. Aztán mondták na, me mentek oda, sokan mentek aztán. Voltunk a templomba, s mind ahányan voltunk, mind odamentünk az udvarára... S le vót feküve, nem ült, le vót feküve. S én az ajtóba álltam, az udvar felől. S aszmondta, hogy menjetek ki, s nézzétek meg, a száraz akácfa kivirágzott. S néztük, a teteje ki vót virágozva, három virág vót a tetejin! Vót itt is olyan.

Aztán sokat cirmólták, sokat. Igen. Akkó mondta, hogy: – Menjetek, nézzétek meg, hogy máma délután a Jóisten nyila, a villámlás belécsap a templomotokba, a templom

[95] 62 éves nő, Gagyi József gyűjtése, 1991.

mellé, a templom mellé! S belé is, délután két órakor, nagy fa, akkor is olyan nagy vót, belécsapott! Nem kőrisfa vót, zádogfa! Az iskola mellett, ahol van az a kőkereszt, ma is látszik, hogy le van égve. Belé is csapott, jött egy jó erős idő, s belé is csapott a villám, pedig a templomon villámhárító s minden ott vót, s mégis a nagy fába belécsapott.

Az egész falu ott állt, s hallgatta?

Hát ott vótunk, s hallgattuk, s aszmondta, meglássátok, ez nem a kollektív alatt vót, a másik évbe már a kollektív alakult meg. – Meglássátok, hogy nem a csűrötökbe hordjátok a gabonát. Azt is megjósolta. Megjósolta. Aztán tudja az Isten, az ember el is felejti. Pedig ott az ajtó között vótunk, s minden, s a sok ember tényleg benn, az udvar teli, minden.

Akkor aztán licitálták bé, a néptanácshoz, hivatták örökké bé. S ott is megkérdezték, hogy honnét beszél. S ő aszmondta, hogy azok a szózatok jöttek neki is, azt kell mondja. Ő nem válogatta, hogy jaj, kivel beszél, s kivel nem, ami neki jött, azt mondta.

Nem volt beteg, nem volt orvosnál?

Én nem tudom, én azt nem hallottam. De amit mondott, az beteljesült, amit mondott, az biztos! Me rajtam is megtörtént!

Mit mondott magának?

Az történt rajtam is, hogy elvoltunk az urammal fakészíteni. S annyi eper vót! Annyi eper vót a tisztáson, hogy egy vedret meg lehetett volna tölteni. Még az uram csináta, hogy a fáról az izét lehúzta, s csinált olyan tölcsérszerűséget, s szedett a gyerekeknek, s aszmondta, hogy holnap eljövünk, s leszedjük! S másnap mentünk a fazekakkal, hogy szejük le az epret. S ők közvetlen ott dolgoztak az út mellett, me fiatalasszony vót, ott dolgoztak. S nem mentünk messzebb, mint kétszer ide az iroda, olyan távolságra, s mondom az uramnak: – Elég fiatal asszony, s közél az erdőhöz, mér nem megy epret szedni, velem szedeti az epret? Elmentünk arra a helyre, mer az uram jól ismerte az erdőt, s ott a lapi nem vót összemászkálva, mer ahol szednek mégis epret, ott a lapit letapossák, na. De ott nem vót összemászkálva. S kérem, nem kaptunk, egy csiporral sem kaptunk!

[Közbeszólás: Igen, mer mondta ez a látnokasszony, hogy hozzanak egy csuporral neki is!]

Szóval beszélgettek?

Hogyne, beszélgettünk, s mondta, hozzunk egy csuporral neki is. S akkor elmentünk, olyan távolságra egymástól, mondom az uramnak: – Jó fiatal, közé van az erdő, s szedjen! S kérem, nem vót! Mi se szedtünk! Ez megtörtént rajtunk!

[Közbeszólás: És az irodánál?]

Jaj, az irodánál. Béjött az irodához vagy béhivatták, nem tudom biztosan, de annyi nép vót, teli vót néppel az iroda előtt. S aszmondta: – Menjetek ki, s nézzetek az ablakra, meglátjátok Jézust, fel van feszítve, s Máriát, s a szentképeket az ablakon meglátjátok, ott fog tükrözni. S mind néztük, mind néztük, még Mózsinéhoz is bémentünk, a szomszéd asszonyhoz, néztük. S abba a szobába fenn lakott a jegyző, akkor még jegyző vót, az úgy félt! Nézett az ki, s mit látnak, aszmondja: – Engemet, engemet látnak! Az asszonyok, az emberek mondták: – Húzza bé az ablakot, lássunk valamit! De az úgy tükrözött, s azon Jézus s Mária, azon minden vót, az biztos! Na. Aztán úgy megijedett az a jegyző, hogy aztán az el is költözött abból a lakásból.

Aztán annyira híkálták bé, a milicista, ide az irodára, az asszonyt, hogy elköltöztek. Elmentek Temesvár mellé, Rékásra, elköltöztek vót. (Atyha, Udvarhely megye, Románia)[96]

Ez tartott pár napig. A templomban jött rá, aztán hazavitték. S tudott ő menni, de aztán mondom, mindig a vallásos dolgokról, s imádságokról, s Úr Jézusról, nem tudom, magát érdekli-e... Ezekről beszélt. És aszmondta, amikor én láttam, de többen vótunk, aszmondta, hogy vessünk keresztet, és imádkozzunk. Hát mondtam, vagyis én nem mondtam, de vótak ott nagyobbak, tudósabbak: há mit imádkozzunk? Aszmondta: – Eccer a Miatyánkat, s aztán az Úr Jézus szenvedéseit. Akkor még feltette a kezit a vállára, hogy most viszi az Úr Jézus a keresztet. Így kezdett ő aztán beszélgetni. S akkor aztán mindegyikünk, hát komolyan vettük a dolgot ugye, hát nem gyerekek vótunk, néztük, hogy ebből má mi jő ki, vajon normális, vagy mi lesz vele? Hát ő úgy, ahogy mutatom, úgy vót a lába, az mégis egészen szembe vót velünk. Ott aztán mondta, hogy az Úr Jézus mennyit szenvedett a kereszt vivésivel. S mennyit kínozták őtöt, amíg keresztre feszítették. S ő ezt mind elsorolta. S aztán jött az este, me délután vót, vasárnap, s akkor eljöttünk, me ugye mindegyikünknek vót egy kicsi állatunk, akkor még, s mindegyik igyekezett hazamenni. De aztán másnap megint kezdte, s megint folytatta.

Éppeg kapálás vót, mondom Gergelynek, az uramnak: – Én nem menyek, hát a kapálás az első, hát tudja a Jóisten, mi lesz ebből. Hát ő kimenyen, aszmondja. Hát jó, menjél. Akkó mondta, hogy térgyepeljenek mindenki le, s vessenek keresztet, s imádkozzanak... S akkor mindenki letérgyelt, engedelmeskedtek neki, hát ugye Istenem, rosszat nem mondott! Például katolikusok vagyunk, ugye, hát rosszat nem mondott! Na, akkor én elmentem kapálni, s az uram kiment oda. Há aszmondja, szépen folytatta, beszélt, folytatta ezeket a dolgokat, hát én nem tudom, aszmondja, hogy tud így beszélni, egy egyszerű asszony.

Na, aztán akkor odakerűt a helyzet, hogy elment Máréfalára, az asszony. Hogy kivel, kivel nem, me vót neki egy leánya is. Vótak szülei Pálfalába, s ez itt az első férje vót. S itt élt egy ideig, miután idejött, mielőtt egyszer csak így járt vóna. S akkor elmentek Máréfalvára, me aszmondták, ott van. S még zászlókkal s keresztaljával mentek innet többen. Na de aztán a milicia kezdte zaklatni, nem hagyta... Aztán eztet még tudom tisztán, hogy elvitték Udvarhelyre a börtönbe.

Ezt a Balázs Istvánnét?

Igen, ezt a Balázs Istvánnét. Akkor ott vót három napig, nem adtak semmit, semmit neki, éheztették, hogy térjen magához, hogy mi lesz ennek a vége? Akkor még ott vót a börtönbe, s megtudta neki az édesanyja, pálfalvi vót, innet a szomszéd faluból. Az vitt neki túrót, kenyeret. Evett a börtönőr, de neki nem adott. Akkor megint bément a leánya onnat Pálfaláról, s kérte, hogy engedjék ki az anyját, há nem követett el semmi rosszat a törvény ellen, há mér tartják vissza? S aszmondta a börtönőr, hogy ő kiengedné szívesen, de nem az ő hatalma, hogy kiengedje. Akkor odament megint az édesanyja, s

[96] 69 éves nő, Gagyi József gyűjtése, 1991.

aszmondta, ha nem engedik ki, akkor ő jelentést teszen, hogy hát mit követett el rosszat, hogy így bébörtönzik.

Na, akkor kiengedték, s aszmondták, hogy mostmár menjen haza, s ha még megtudják, hogy még evvel foglalkozik, akkor bizonyára, hogy a börtönbe kerül. Kérdezte az édesanyja, hogy: – Hát Irma fiam, enned nem adtak? S aszmondta: – Nem. S há nem vótál nagyon éhes? Én egy cseppet se, nem vótam abszolut éhes. Aszmondja: – Hát az hogy létezik, hát egy nap, két nap nem eszünk, há hogy hiányzik nekünk! Aszmondja: – Én nem tudom, édesanyám, de engemet egyáltalán nem érintett az éhség. Úgyhogy mégiscsak valahogy a vallás által, s mint ahogy itt is prédikálta, az Úr Jézus szenvedéseit követte. Bizonyára az Úr Jézus megerősítette, én úgy gondolom, az én buta eszemmel. No de aztán mégis, még elvitték Szebenbe, de ott se találtak semmi hibát benne, s hazaengedték. Hogy aztán itt még mennyi ideig vót, azt én nem tudnám megmondani, hogy hogy vót a sorsa.

Miután hazajött, volt olyan, hogy elájult?

Nem. Nem. De nem is ment sokat a templomba. Me aztán Balázs Gergely plébános vót itt, s ő aszmondta, hogy mindent nem ké felvenni, me ki tudja, hogy milyen elmével beszél ő. No dehát az emberek is helyesnek találták, me aszmondták, hogy semmi ellenkezőt, semmi rosszat nem mondott. Há mondom, mikor én kimentem, akkor én láttam, úgy vót a lába, s mégis így vót, egészen fenn, az ágyból...

Nem talált ki saját énekeket?

Nem. Csak az imádkozást, amit a nép is ismert, s ott együtt folytattuk, s folytatták, akik még mentek, me két-három napig itthon vót, de aztán elvitték, hogy a nép többet ne menjen oda, me munkaidő van, s ne tartsa fel a népet, aztán elvitték Udvarhelyré, s ott bé is zárták...

A tudományát honnan kaphatta?

Hát a templomba érte utol, lelkem, a templomba. Úgy hogy ott vót a misén, s mikor mentek vóna ki, akkor ő ott rosszul lett, elesett. Na, akkor elvitték a plébániára, s akkor aszmondta Balázs Gergely pap, vigyék a lakására, ide ne hozzák, az én lakásomra! S akkor elvitték az ő lakására, a férjihez. S hogy aztán ott... Ez délelőtt a misén vót, vasárnap délelőtt, a misén... (Atyha, Hargita megye, Románia)[97]

Jaaj! Az ott van most Temesváron, az ura meghalt.

Igen? Mert úgy tudom, innen a Lázra mentek el.

Igen, a Lázra.

És él még Irma néni?

Irma, Irma. S meg is mondta! Ő meg is mondta aztat, hogy milyen világ lesz, hogy az ő lányai férjhez mennek, mind a kettő, sofőrhöz mennek férjhez, s hogy ők a gazdasághoz mennek, fejnek. Ott is vót Irma, de Pista bácsi ő meghalt.

Aszmondta, hogy kivirágzik az akácfa. Olyan száraz vót, lelkem, az az akácfa, mint ez a szék, ne. Aszmondta, kivirágzik, s kacagtuk. S imádkoztunk. Mentünk, Szekeres Pista, ő bement vót, s nézte, de nem csinált egyebet, a szeme bé vót hunyva, s beszélt. S

[97] 82 éves nő, Gagyi József gyűjtése, 1993.

reggelre kivirágzott az akácfa! Na. Hát ez, most Isten tudománya vót-e vagy mi vót, nem tudom. S akkor szegényt elvitték bé a miliciára, s megverték.
Udvarhelyen?
Nem tudom. Udvarhelyen vagy hol, de megverték. S akkor az ura hazajött. S akkor aztán elmentek Temesvárra. Aztán ott is folytatta, de aztán neki az Isten, amit kijelölt, hogy hogy lesz, úgy lett, s most nincs baj véle. Nem is mondta vóna meg maga, hogy ő tudósasszony, hogy ő valamit tud. Csak egyszeribe reajött, délután, s akkor bement a szobába s lefeküdt, s akkor elrejtezett. Rejtező vót!
Kik ezek a rejtezők?
Az, amelyik elalszik, s úgy beszél. Rejtezők.
Amikor felébredt, Irma néni mit csinált?
Akkor nem tudott semmit. Kérdezte, hogy mért vagyunk ott annyian, micsinálunk. Nem tudta, hogy mi őtöt hallgassuk.
Hallgatták, hogy mit mond, miközben aludt?
Bent vót egy illető, aki izélte... De mikor mondta, hogy a fa kivirágzik, akkorán kiáltott, hogy mi is meghallottuk az ajtónál. Ott álltunk az ajtónál ne. Kettő benn vót, hallgatta. De csak aludt, nem csinát egyebet. Akkó mikor fékelt, nem mondta vóna meg maga, hogy beszél! Ő nem tudta, hogy mit beszél, mikor kérdeztük tőle. Ő nem tudott semmit. Irma néni, mi vót? Ő nem tud semmit. Csudálkozott, hogy annyian ott vótunk...
Emlékszik-e arra, hogy Balázs Pistáné mondta, hogy miket lehet látni az ablakokon?
Most is van olyasmi.
Szóval nem csak ő mondta ezt?
Nem. A templomon, az irodán, mindenütt. Olyan vízözönök, olyan csíkok, olyan szivárványok. De akkor jött be, amikor ő kezdett beszélni, addig nem láttunk olyasmit. Akkor jött be. Templomba, mindenüve. Most is van, templomba lehet látni. Most is van. Mária, minden megjelent az ablaküvegen. Jézus, minden. Akkor jelent meg, amikor ő kezdett beszélni. (Atyha, Hargita megye, Románia)[98]

Ilonka Ágnes (Máréfalva, Hargita megye, Románia)

Ágnes nénit ismerte jól fiatal korában?
Hogyne, jártunk nála ilyenkor ne, zabaratáskor. Ő rendőt, vagy ment, kereskedött, gyapotot vett. Hívott le, menjünk gyapotot fosztani. Vótunk biza gyapotot fosztani. Olyanszerű, mint a gyapjú, s azt meg kell finomra tépegetni. S akkor ő elvitte, nem tudom, fonatni-e, s akkor úgy béadta, kerösködött véle... Eközbe, mikor jártunk vót oda hezza, akkor mondta vót, hogy: – Tera – aszmondja –, van egy kicsi zabunk, le kéne aratni. Szép holdvilág vót. – Ha, hogyne, Ágnes néni, szívesen, me szerettük erősen Ágnes nénit. Olyan kedves vót, s olyan fiatalszerető, a fiatalságot szerette erősen.

[98] 80 éves nő, Gagyi József gyűjtése, 1993.

Ez házassága után volt?

Hát persze, a férje már oda volt fogságba. Háború után vót, igen. S aztán akkor elmentünk, összecsoportosottunk, s elmentünk ki, messze ki. De akkor ugye a vadak se jártak, lehetett termelni. De most künn nem lehet termelni semmi ilyen aratnivalót. Csak kasza alá valót, takarmányokat...

Kimentünk nagy énekszóval, s egész három-négy óráig arattunk. Jaj erősen jó vót! S akkor aztán béjöttünk, s megvendégőt, s azt se tudtuk, mit adjon, ne, hitvány Ágnes néni! Úgy szeret most es, még él! Éppeg a nyáron mentem kapálni, hova-e. – Na, Terka – aszmondja –, há hogy vagyunk. Me aztán ő es úgy megijedett, amikor a férjem meghalt. Aszmondja: – Te, Terka! Úgy előttem van az a Pista bácsi! Hogy tudott az olyan hamar meghalni? Szerette erősen, erősen-erősen... Há mondom: – Lássa-e, milyen hamar özvegyen maradunk? Nem is gondóljuk, s...

Emlékszik arra, hogy Ágnes néninek a csodálatos dolgai mikor kezdődtek?

Nagybeteg vót egyszer, azt tudom.

Azelőtt is volt beteg? Mert Feri bácsi azt mondta, hogy a szívével volt beteg.

Az igaz, igaz.

A szívével volt baj?

Tiszta igaz, na lássa-e! Az ember nem még emlékszik vissza, me má rég vót. Rég vót. Aztán akkor mondták vót, hogy: – Na, Ágnes néninek megjelenései vannak! S Ágnes néninek jelenései vótak, s minden! S hazakerűt, s akkor itthon es. Jaj, Ágnes néni miköt beszél, s mit mond... Megint kezdődött.

Volt ott, amikor a háznál hirdetett?

Nem, a háznál nem. Nem. A házhoz nem nagyon lehetett akkor menni, me őt hamar felügyelés alá vették, nem akarták hagyni. Ő csak akkor, amikor a Jóistentől kapta a kegyelmet, ő csak akkor beszélt. Ő nem törődött akárkivel. De ő tartózkodott attól is, hogy őmiatta ne kerűljön senki bajba. Aztán mikor kiment oda a mezőre, s ott beszét, hát ő, jajistenem... Mi nép vót, Úristen, hát soha el nem tudom felejteni, soha! Mi nép vót! Más falukból, városokból, mindenünnen, érti-e, hát annyian jöttek, hogy szörnyű, annyian jöttek. Sokan, sokan, erősen sokan. Mentünk ki... Azelőtt a sok esős idő lejárt, a fődeken sok lágyságok vótak, s úgy, ahogy mentünk ki a krumplisorokon mindenütt keresztül, ó, süllyedtünk belé, de nem számított, úgy tudtunk menni ki azon, úgy haladtunk, hogy... No, mondom, lássátok-e, a Jóistennek hatalma van, me az ő akaratától tudunk haladni így. Édesapám, százkilós ember vót édesapám, száztíz, ebbe, eközött vót, s ki tudott jönni ő es. Annyit csodákoztunk, hogy hogy tudott kijönni oda, mikor otthon es alig tudott jönni-menni, s ki tudott jönni oda. Akkor csak vót a Jóistennek hatalma, ugye. Kellett legyen.

Egyesek akkor is, hogy hát így, s hát úgy... Én nem bánom, de ő amiket mondott, s amiket mutatott, azt mind láttuk!

Megmondta közbe, így ahogy az evangéliomot felolvasta könyv nélkül, semmi se vót előtte, az semmit, úgy olvasta, mintha könyvből elolvasta vóna. S akkor egyszer leűt, megpihent, s aszmondja közbe: – Na – aszmondja –, fiaim! Én most – aszmondja –, meghalok – aszmondja –, megmerődök. Dehát azt honnat tudta? Na. – De engem – aszmondja –, fel fogtok mutatni a nép előtt, hogy higgyenek. S há nem-e, egy olyan félóra

múlva, ahogy meg vót merődve, úgy a férfiak megfogták, s felmutatták. Érti? Hát a csuda ölt me minket. Hát mondom: a Jóistennek ha hatalma nem vóna, hát akkor ezt hogy tudná megcsináni?

S akkó megint magához jött, esment, s akkor aszmondja: – Na – aszmondja –, jön most egy ellenfelem – aszmondja –, aki velem szembe, egy gonosz lélek. Így mondta. Fegyverrel, aszmondja. Meg akar lőni. De a Jóistennek hatalma van. Há nem-e jött? Zetelaki születésű, erdész vót, ment, s: – Úgy meglövöm – aszmondja –, mint a kutyát. De abba a helybe a Jóisten megállította, nem engedte közé hezza, no! Nem tudott tovább menni! Nem! S akkor aszmondta Ágnes néni, mikor elment, hogy meglássák, mekkora nagy kár fogja érni. S azon a héten, vót két nagy tehenje, jó fejős tehenjei, s nem tudom, borjú-e, mi-e, s mind a három elpusztúlt még azon a héten! Hát mondja meg, hát akkor valami csak kell legyen...

Papok nem mentek oda ki?

Nem, nem, hát ellenezték, a törvény nem engedte, nem szabadott, hát mondom, még őt is szemmel kísérték... Nem. Nem lehetett, egyáltalán nem.

Máshol ilyen helyre kápolnát építettek...

Hát ide még nem terjedt ki, úgy hogy nem tudom. Aztán elfogták, Zetelaka felől jöttek a rendőrök, milicisták, s elfogták, s békísérték Zetelakára.

Látta a milicistákat?

Én nem. Nem hallottam, azt nem hallottam, lövöldözni, egyáltalán. Me aztán ugye mikor lejárt minden kegyelme, mi jöttünk be, me se kenyeret nem vittünk, se semmit, éhösök vótunk, megyünk haza na...

Egész nap tartott?

Sokáig tartott, hát nem tartott egész nap, me délelőtt tíz órától délután négyig ott vót.

Hogy volt ereje hozzá?

Ezt mondom! [Ujjong.] Na! Ezt mondom! Mégiscsak a Jóistennek van hatalma. Őáltala kellett hogy csinálja! Hát akkor aztot hogy mondta meg nekünk... Vagy hol is mondta meg aztot, hogy ő kimegy a pusztába negyven napig...

Elvitték Vásárhelyre közben?

Igen. Na lássa. Onnan is, a börtön megnyílott, s elszökött, hazaszökött. Hát ha nem lett vóna a Jóistennek hatalma, akkor azt hogy tudta vóna csinálni? Őtet nem eresztette senki onnat ki, na. S akkor aszmondta, no, igaz, hogy kimejen negyven napig a pusztába. S ki óhajt, bár akárki, nyugodtan fölkereshet. S fel is kerestük, kijártunk mi es. Me én is kijártam az egyik unokahúgommal, s akkor a másik barátnémmal együtt, kimentünk! Reggel idejibe kimentünk, hogy kapjuk el, hátra, ó édes Jóistenem...

Tudták, hogy milyen irányba menjenek?

Hát igen, met magyarázták, me idevalók vótak ott is kaszálni, olyankor vótunk, szénacsinálni vótunk, s mondták, hogy látták, s füttyögtetett, s avval egyik kenyeret adott, s enni adtak, s élelmet vittek ki neki. S no aztán mentünk mi es. S ez az egyik barátnőm, annak az apjáék ott kaszáltak nem messze, s ez a lány tudta, hogy milyentájba van. Há mentünk is, me nekünk is ott van, abba az irányba egy nagy területünk, ilyen fenyős, kaszáló is vót, de most, aszmondja a fiam, ottjártak valamelyik esztendőbe, hogy a cse-

meték úgy felfogták, hogy nem lehet kaszálni egyáltalán, egészen fenyős erdő lett. Hát ott van egy hektár, két hektár. Osztán ebbe az irányba vót Ágnes néni.

Osztán tudtuk a járásokat, me abba az időbe a vadak nem jártak úgy, mind most, mentünk bátran, nem törődtünk. Ma nem mennék én semmiétt abba a nagy erdőbe, én nem! Sztán füttyögtettünk, me örökké aszmondta: füttyszó a jelszó! S ha meghallja, ő akkor vissza. S úgy es vót. Füttyentöttünk, s a jelszót adta vissza, s mentünk abba az irányba, s ott es vót. Vót egy posztóujjasa neki, s egy ruha rajta, s asse tudom, mezítláb vót-e, úgy hiszem mezítláb vót. De ahogy meglátott minket, a posztóujjasát terítette le, na, mindenki üljön rea. Igen. Há mondja meg! Há nem lehetett, me azután is, ahogy hazakerűt, a kaput kellett zárják, nem engedtek senkit bé, állandólag, a templomba se engedték... Osztán most pedig, hogy ilyen változás lett, nemigen jár. Lebetegedött, közbe eltörött a lába, felment az udorba, hogy vessen szénát, s úgy leesett, hogy a lába eltörött. Aztán sokat kezelték, s így aztán otthon rekedt...

Azt látta maga, hogy a madárka a tenyerébe szállt?

Én a két szememmel láttam. Hát ott vótunk mind, amikor odamentünk, s a posztóujjasra leültünk, abba a szent helybe... Mü úgy hívtuk a madarat: leánkamadár, olyan madár vót. Na. S aszmondja: – Ez nekem a barátom, aszmondja. – Ez a barátom nekem. A kenyeret elévettük, s: – Add csak ide azt a kenyérbelet –, aszmondja. Innen a kezemből mind megeszi. Odaadtunk egy darab kenyérbelet, a kezibe elmorzsóta, s a madár reaszállott, s onnat megette. Mü láttuk a szemünkkel, mü hárman vótunk. Láttuk ezt, má egyszer biztos, hogy láttuk.

Éjjel is ott volt?

Ott vót. Kérdeztük tőle: – Hát, Ágnes néni, éjjel hol aluszik? – Itt a fa tövibe – aszmondja. – Az ujjasra reafekszem. – S nem fázik? – Én nem, aszmondja. Ez egyszer százszázalékos.

Nem énekelt?

Nem énekelt. Hanem amikor az isteni kegyelem megjött neki, akkor elmondta, ami a Szentírásba... De mondom, úgy mondta, mintha füzetből vagy könyvből olvasta volna. – Ágnes néni, ezt honnét olvassa? – Nekem – aszmondja –, súgják – aszmondja. Olyan vicces vót örökké Ágnes néni. Ez vót.

Én hittem benne, ez egyszer biztos. Én hittem benne. Me ha nem lette vóna igaz, akkor mindenféle nem történt vóna meg rajta. Nem. Ugye Zetelakáról is megszabadút, bezárták, s megszabadút. Hát akkor hogy jött vóna haza, mondja meg? Csak a csuda ölt meg. Ki kalauzolta őtet haza olyan messziről?

S él, jól bírja magát. A férje meghalt, de ő jól bírja magát.

Hallotta, hogy most is mond, vagy a jövendőről jósol?

Hát nem szabad. Ő most es, mikor van kegyelme, így mondják, me én nem jártam bé, me ugye félünk na, félünk. Ő megyen be a pincébe, s máskor a konyha ajtaját bezárja, s ő otthon elmondja magába, hát nem magába, me hangosan s ahogy akarja. De nem lehet na, ugye nem lehet, az ember saját magát is bajba hozza... Habár... Mondtuk neki, hogy misére mér nem jön el legalább vagy egyszer. – Há, fiam, nem megyek el. Há nem... [suttog]. Há nem megyek el fiam, én otthon imádkozom. Ügyes asszony, biztosan. Pláne fiatal korába, mikor mi fiatalok vótunk, s szeretött minket, a végtelenségig. Örökké hogy hát... jaj, Lajos ha hazajőne, hogy lássa, hogy vívom magamat! Pedig őt nem izél-

ték, egyáltalán, férfiakkal, abszolút egyszer se, sohase. Nem, egyáltalán. Csak így viccelődött a fiatalokkal, nem vót olyan...

Sokat szenvedett...

Az, az. Hát mondták, abba az időbe még nem tudom hány helyt vót ilyen...

A háború után?

Igen. Egy olyan, én nem tudom, férfi vót-e vagy nő, hogy az oldalából a vér s a víz folyt...

Itt a környéken?

Nem, nem itt, nem. Nem tudom, melyik országba. Aszmondták, vót vagy nyóc vagy kilenc ilyen prédikátor. Azt hallottam.

Azt nem hallotta, hogy a kútból Mária emelkedett ki?

Hát az lehetett... Ugye én nem emlékszek ilyenre... Hát ugye ez el is jött, háború is eljött, de hogy még mi fog jőni... Allesz aztán a nehéz!

Azt ki mondja meg, hogy mi jön ezután?

Ezt állítólag, aszmondják, hogy van egy olyan füzet, hogy meg van írva, a Szentírásba meg van írva... S máskülönben is, a közmondásba sokszó mondjuk s sokszó mondták az öregek es, hogy ezer tőtt, s ezer nem telik. Ugye ebből ki lehet venni mindent. Úgy hogy má ott vagyunk az utolsó ponton. Bármelyik percen... lesznek földrengésök, villámcsapások... Közbe az Úr Jézus el fog jönni, s fog ítélkezni felettünk, úgy a holtak felett, mint az élők felett. Úgy hogy aki megéri, megéri, s aki nem... Ez egyszer meg van jövendőve, ez százszázalékos. Ezer tőtt, s ezer nem telik. S ettől tovafele bármelyik percben várható. Hogy mikó lesz, azt nem tudjuk. Állítólag, én nem tudom, olvasták vagy hol... aszmondták, hogy kilencvenkilencbe lesz teljes napfogyatkozás... Akkor jő el a...

Sötétség?

Sötétség s fődrengés. Úgy hogy ezer tőtt, s ezer nem telik. Mü ehhez vagyunk hozzatartózkodva, aztán hogy mi lesz a vége... Az jó nem lesz, az egyszer biztos... Az jó nem lesz... megérjük-e, túléljük-e, nem-e, de...

Vajon Ágnes néni kiáll-e megint az emberek elé?

Hihihi... nem hiszem.

Azóta itt a környéken nem történt ilyen csoda?

Nem, nem, nem. Abba az időbe aszmondták, hogy még Ágnes nénivel együtt kilencen vótak. Falukba, városokba, hol vót, tudja a Jóisten... Olyan is vót, hogy az egyik férfiúnak az oldalából vér s víz folyt. Hát ott van ugye, hogy Jézus képének es, hogy rajta van, hogy vér s víz folyt.

Atyhában volt akkoriban egy ugyanolyan asszony, mint Ágnes néni. Azt mondták róla, hogy elrejtezett.

Nem tudom, nem tudom na aztot, nem hallottam, hogy itt közelbe lett vóna... Ennél többet nem tudok...

És akkor Ágnes néninél a pusztában hárman voltak kint?

Igen, Fábián Jóskáné, Anna néni... gyógyszereket es jól ismeri, mer ő a kórháznál is szolgált.... A másik Tódorné, az es özvegyasszony, de az egyáltalán nem tud. Anna néni sokat tud, az ura pásztorkodik, s ő végzi a gazdaságot.

...A nép változik, a világ nem. A világ még úgy van egybe. Aztán amikor a világ változik, akkor nekünk es...

Tehát a világ egyszer változik...

Igen, me elmondják, hogy ezer tőtt, s ezer nem... A nép szörnyen el van kanászosodva, a fiatalok. Mondom, apám, anyám feltámadna, meglátná, hogy micsinának a mostani fiatalok... Ó.... Most nemhogy, na elmegyek a lakására, s hazakísérem a lakására, s bemegyek, s ügyesen szórakozok vele, semmi! Imitt amott a kertököt, kapukat támogassák. Na mondja meg, hát ebből mi jő ki jó? Semmi, semmi. Aztán csavarognak éjeköt. Úgy leány mind legény, mindegyik. Ebből jó nem jő... (Máréfalva, Hargita megye, Románia[99]

Ágnes ő az erdőkön járt, hirdette a Mária jövendöléseit. Azt hirdette örökké. Me például egyszer vótunk egy olyan helyt, hogy roppant sok nép összegyűlt, úgy mondják, hogy Telekság pataka. Na, ott meghallgattuk rendesen. Vót két-három társam, mondom, sok vót a nép, de mi hárman egy fa alatt vótunk, me mondom, olyan rusnya ódal vót. Cserésbe vót akkor Ágnes letelepedve. Vót egy nagy kő, s arra reaűt, s amikor elmondta, amit el akart mondani, akkor lefeküdt. Aztán akik közelebb vótak, a csángók vótak közelebb, azok ugye, me esett az eső, s bétakarták. A megmondta, hogy hány óra hány perckor [elérzékenyedik] e vót a fontos nekünk örökké, hány óra hány perckor kel fel. Így az órát tartotta az egyik ember a kezibe, idősebb ember vót, az egyik nagyobb s a másik kisebb, na az ember így fogta örökké az órát. Mikor odaért, akkor kőtt fel. S akkor esment csak hirdette a Mária ígéit, örökké Máriáról beszélt. Aztán egyebet nem tudok erről mondani semmit.

Ő ezt a tulajdonságot honnan kapta?

Á, ezt én nem tudom. Negyven napig bújkált úgy. Azt má, hogy ő honnat találta... Nem tudom. Hogy ő honnat kapta, honnat vót neki hatalma. Me, mondom, mindent megfigyeltünk, hallgattunk, de örökké csak erről beszélt, a Mária jövendöléseiről. De aztat, hogy mikor megmondta, me ott vótunk egy jó fél nap, aztat neztük, az órát, hogy mikor megmondta, hogy mikor ébred meg, mikor odatőtt az óra, akkor kelt fel! De hogy neki vót órája, nem-e, mondom, esett az eső, s egy sátorlappal, mivel, me a csángók ott vótak, azok sokan vótak, bétakarták. S addig egy csend vót, amíg ő megebredt. S addig es aludt, azután es aludt. Későbbi időbe, má a vége felé, aszmondja, hogy ne féljenek, jön egy ember, aszmondja, rossz szándékkal, de nem féljenek, nem tud bántani senkit. S amikor megindútunk, az ódalnak a tetein vót egy nagy láz, mezőség, tiszta lapos terület. S legelőbb onnat jött egy embör, az erdőszélen jött, de nem ért be, me ugye a nép nagy helyt, jöttünk ki onnat, egy tövisrózsa bokor alá így összekucorodott, s a puskát a válláról oda letette. Egy zetelaki... Igen, máréfalvi vót tulajdonképp születésileg, csak Zetelakára házasodott, s erdész lett belőle, s nagy kommonista vót. Na de oda összekucorodott, s kétfelől a nép eljött, s alászolgája, nem vót semmi, nem tudott semmit csinálni. Aztán Ágnes onnat hova lett el...

Aztán hallottuk, hogy békísérték vót Zetelakára, s hurcóták vót mindenfelé. Azt is mondták vót, én nem tudom, de azt is mondták vót, hogy bévitték Uvarhelyré a

[99] 69 éves nő, Gagyi József gyűjtése, 1996.

kórházba. S aszmondták, hogy kígyómérget adtak neki az orvosok, hogy haljon meg. S meg es halt valamennyire, s elvitték a hidegházba, s mikor eljött az idő, akkor felkőtt, s prédikálni kezdett, érti-e.

Nem tudták megölni...

Nem halt meg. No, onnan aztán, ez egy nagyobb jelenet, na, elvitték Vásárhelyre. Vásárhelyt akik ott vótak a kórháznál, az a személyzet, örökké aszmondták, hogy nehogy elmenjen onnat, amíg ők ott vannak, hogy őköt ne kínozzák. Aztán hogy hogy csinátak, s mit csinátak, hát egyszer eltűnt onnan. Hogy hogy lett el, hogy nem... Aztán jött keresztül ott gyalog a hegyeken, s aztán izébe ébredt meg, Pálfalán túl a hegyen ébredt magához, így mondta vót. De akkor má annyian vótak körülötte, sokan. De aztán onnat hazajött, s aztán a rendszer megtiltotta vót, hogy nem szabadott a kapun kijöjjön, nem szabadott kieresszék, kijöjjön... Így, ennél pontosabbat nem tudok róla. Mondom, azt a jelenetet, azt örökké hisszük [elérzékenyedik] az órát. Pontosan jó vót. De hogy mi nép vót ott! Mondták, hogy valamelyik kiáccson, hogy jöjjenek errefelé. S aszmondta Ágnes: – Ne kiátsanak, me megkapják. S a csángók is jöttek, tudták azok es. Aztán hogy hogy vót, hogy nem vót neki a hatalma, nem tudom.

Kegyelmet kellett kapjon valahonnat. Me nem örökké mondott. Amikor, tudja, de azután nem es mondta, me én kérdeztem, me jó vótunk: – Te – aszmondja –, mondj el valamit, beszéld el, mit beszéltem. Me én – aszmondja –, semmit se tudok. Na így.

Maga látta, mikor megmerevedett?

Én igen, me ott vótunk nem messze! Mondjuk mind az istálló ide, ott vótunk, annyira vótunk tőle, érti-e. Amikor elmondta, amit el akart mondani, akkor elhallgatott, s elesett vóna, de ott vótak a jó kemény emberek, s fogták meg, s fektették le, s takarták be. A kő mellett kétoldalt ott vótak. De mind csángóság vót. Ott vótam én közel, láttam én!

Aztán annak is nagy híre vót, hogy egy nálunkvaló ember megkereste azt a követ, nem tudom, ott vót-e, mikor Ágnes prédikált, elég a hozza, hogy a kőre reakuporodott, s a baját elvégezte. S aszmondta, bőcsködött na, dicsekedött, hogy az Ágnes oltárára szart! A felesége terhes vót, s aszmondták, egy olyan gyereke született, fejen alul gyermök, emberképe vót, s a feje egy nyúlfej. S a bábaasszony aztán eltette.

Ez egy büntetés volt?

Egy csoda. Csoda. Na, ennek nagy híre vót. Aztán nem es merték mondani se, nehogy a bábaasszony bajba kerüljön.

Mondott ilyeneket ugye. Vót az urának egy testvére, Árpád, s örökké szekereskedtünk. S egyszer aszmondta: – Árpád! Rakj egy szekér deckát, s menj, adjad el, vidd el, most jó vásárod lesz. Aszmondja Árpád, olyan jó vásárja sohase vót. Akkor nem tudom, hogy tudta s honnat tudta. Aszmondta Árpád, olyan vásárja sose vót.

Há valami kellett legyen... Aszmondja eppen, most jött ide valamelyik nap egy fiatalasszony, jöttek, Vásárhely mellől majdnem. Aszmondja hogy, mondja, hogy mi járatban van, a menyemet ismerte, s azért idejött. S mondja, hogy miér jött, kellett vóna neki.. Bajba vannak na, s Ágnishoz akart menni. Mer ő ahogy mondta, aszmondta hogy... Hogyan is mondjam. Az ő testvére Udvarhelyt bankigazgató vagy miféle. S egy valamilyen ember odament, hogy vegye fel munkába. S nem vette fel,

me nem megfelelő ember vót. S rea aszmondja nem sok időre elment Csíkba, s hogy micsinát Csíkba, mit nem, az asszony megbolondút.
A testvére...
A testvére annak, aki idejött. Aztán azér jöttek vót, hallám Ágnes tud-e valamit mondani, úgy hogy... Egészen már nem es tudják magára hagyni azt a fehérnépet. Hogy még akkor Csíkba vannak ilyen fennálló, izék?
Nem a kalugereknél volt Gyimesben?
Így mondta, hogy Csíkban. Járhatott Gyimesben is. Pontosan nem tudta az az asszony, hogy pontosan hol van az a tulajdonos, aki az ilyeneket csinálja... (Máréfalva, Hargita megye, Románia)[100]

1.: Azt nem tudom, hogy hogy kezdődött, me fiatalasszony vótam, özvegy vótam, a férjem odavót katonának, sokáig fogságba, s a kezdésiről nem tudok. Csak azt tudom, hogy amikor Vásárhelyről elindút, aszmondta, amikor itt beszélgettünk, me itt vót három nap s három éjjel.
2.: Ki vót?
1.: Ágnes, Úrfi Lajiné.
2.: Jaj, igen.
1.: Ő aszmondta, hogy vagy tizenkét orvos jelenlétibe jött el, senki sem mondta, álljon meg. S akkor jött egy darabig, s neki egy törökbúzáson útja vót, s ő oda bément, s levetette a kórházi ruhát magáról, s ott vót neki ruha letéve, s ő azt felvette, s avval jött hazafelé. S amint jött hazafelé, hát minden községbe a nép össze vót gyűlve, s várta, s ő prédikált. De hogy mit, nem tudta nekem megmondani. S aztán jött tovább, tovább...
2.: De honnat indút el?
1.: Vásárhelyről a kórházból!
2.: A kórházból! Értem.
1.: S akkor ő jött, de én amikor ő ideérkezett, én nem vótam idehaza, én Csíkba vótam a piacon. S jöttem olyan, olyan fél tizenegy vót, a legkésőbbi busszal jöttem, vagy fél tíz, olyasmi lehetett na. S mikor jöttem, hát az uram a kaput bézárta, akkor má hazajött vót, s én, há olyan dühös, mérges vótam, há mér zárja bé a kaput, amikor tudja, hogy én kell érkezzem?
2.: Ki zárta bé?
1.: Te!
2.: Én?
1.: Elfelejtette. Aszmondja nekem a férjem, hogy ne kiabáljak, me vendég van. S há mondom, milyen vendég, mindenütt sötét vót. S aszmondja: – Mikor béjövök, megtudom. S egyik szobából a másikba mentem, me akkor még a régi házunk vót. S ahogy megyek, há sehogy se kapom. S mondom: – Há hó van, hova tetted el a vendéget? Ezt nem tudom elfelejteni, az ilyet. Akkor hát a kemencéből búkt ki!
2.: Közbül vót egy kemence, sütőkemence na...
1.: Kenyérsütő kemence. S onnan búkt ki. Jaj, hát én meglepődtem nagyon, de örültem,

[100] 85 éves nő, Gagyi József gyűjtése, 1997.

hogy ő hogy jött nálunk, amikor tudom, hogy mekkora veszélybe van. S akkor aszmondja nekem, hogy a gyermekek játszottak az udvaron, má amikor kibújt a kemencéből, aszmondja nekem, ne ijedjek meg, me nem bánt senki münköt őmiatta. S akkor mindjá mondta, hogy a gyermökek játszottak az udvaron, s ő nem jöhetett a lépcsőn, hát a tornác végin, ilyen magas tornácunk vót, tetszik tudni, mi az a tornác, neki az vót az útja, ő ott felmászott. Mondom: hogy tudott ott felmászni! S aszmondja, neki ott vót az útja.

Na jól van, én minnyá hamar vacsorát, hogy egyék. S kérdezősködtem tőle, hogy hogy van, s mint van. S mutatta a talpát s a lábszárát, mindenütt a var le vót pattanva, lehetett látni, me verték, s aztán hogy mesélte, hogy vót s mint vót, s hogy jött errefelé, s hogy prédikát mindenütt. Hát olyan, úgy éreztem magamat, mintha boldog vónék, s repülnék, én magam.

Na aztán később kibeszélte ő is magát s én is magamat, s lefeküdtünk, s reggel aszmondja, hogy: – A zsalugátert ne nyitsam ki, hanem csak úgy legyünk, ahogy azelőtt vótunk, me őt most keresik. S így körbeveszik a házunkat, de ne féljünk, me nekünk bántásunk nem lesz. Én aztán olyan nyugodt is vótam, én aztán nem féltem. De aztán tényleg jött, a milicia az udvaron hátrament, kimentek, ki az utcán s túl bé, úgy keresték őt.

Civilek voltak?

1.: Milicista ruhába vótak. S ő csak azzal vigasztalt: – Ne félj! S ő benn a szobába vót nappal, s éjjel örökké mondta, hogy ejsze el kéne bújjon, s mondom: – Maga tudja.

2.: Mennyit vala itt?

1.: Három nap.

2.: Három nap? Elfelejtettem.

1.: Osztán itt vót, én nyugodt vótam. Én olyan nyugodt vótam, mintha a mennyországba lettem vóna, olyan jól érzésem vót nekem. S akkor egyszer aszmondja nekem egy reggel, hogy na, el kell menjek.

2.: Neki el kellett menjen?

1.: S mondom: – Hát hova menyen? Merre menyen? – Most el kell menjek a negyven napi pusztára.

Innen indult el?

1.: Innen indult, innen indult.

2.: Hátul van az a följárat a vízre, s valahogy a víz felett ment el.

1.: Én kérdöztem, hogy hol, merre menyen, s aszmondta: – pontosan a Néptanács előtt kell kimenjek. Akkor a Néptanács itt vót, ahol van a rendelő.

2.: A rendelő ahol van, igen.

1.: S akkor itt az udvaron hátra. S mondom: – Akkor én mit es pakoljak magának, hogy legyen mit egyen. Aszmondja: – Neki semmit! Semmit se pakoljak, aszmondja, a Jóisten gondoskodik róla. S akkor ő aztán aszmondja, ő hátul kell osztán bémenjen. – Jaj – mondom –, Ágnes néni, hát ott nem tud egyáltalán bémenni, me akkora szirt van, szikla, hogy nem tud bémenni. Aszmondja: – Ahol az utam van, ott kell menjek. No, s akkor elindút. Elbúcsúzott, de nem engedte, hogy még a tornácból is lemenjek. Aszmondja: – Ha én őt kísérem, veszti az útját, s ne menjek sehova. Nem mentem sehova. Akkor osztán hallottam, hogy há elment, itt vót még egy Biró Feri, az járkát állandóan a határon, s ő találkozott véle, s ők is kénálták étellel, de nem fogadta el.

Aztán hogy elment, azután nem tudtam róla sokáig. S aztán egyszer, ahogy elfogatott, azt nem tudtam, csak hallottam, hogy a Fenyőbe a lapos kőnél van, s ott aztán, hogy merre lett, hova lett, aztán hallottam, hogy elment Zetelaka felé, nem tudom, tetszett-e ezt hallani.

Igen, igen.

1.: Igen.

Ez a nagy hirdetés előtt volt, hogy itt volt magáéknál?

1.: Nem. Az előtte vót. Előtte vót. Me oda én is elvótam, oda sokan vótunk, még fogságba is estünk vót!

Akkor azzal kezdődött, hogy a Rengőkőhöz kiment...

1.: Hát én má igazán nem tudom, százszázalékosan, hogy hát előbb vót-e itt, utóbb vót-e itt, me nem emlékszem arra. Az itteni dógokat tudom, de aztán...

2.: Én úgy tudom, hogy később vót itt...

1.: Azt nem tudom, hogy előbb Vásárhelyt vót-e, vagy előbb itt prédikált. Én nem tudom. Itt a Rengőkőnél, én is ott vótam.

Azt hirdették, hívták oda az embereket?

1.: Senki se hívott! Senki! Senkit, de senkit nem hívott! S akkor ő ahogy hirdetett, ott olyan essző vót, hogy nagy sár na, alig tudtunk menni a nagy sárba. A vízen keresztül kellett jöjjünk, egy akkora fán, mint, mit mondjak, mind itt a lábam szára, egy ennyi vastagság vót, egy akkora fa vót körösztültéve, s ott mindenki olyan szépen keresztülment, senki se esett bele. Csodák csodája vót, aszmondtuk mü es akkor. S akkor aztán mentünk oda. De nem tudom, honnan tudta mindenki, hát nekem van egy bátyám Városfalván, tetszik-e tudni, hol van?

Igen, a Nagyhomoród mentén, Szentpéter s Szentpál alatt.

1.: Igen. Nahát, ők ideérkeztek. S mondom, hogy: – Hogy, hát milyen járatba vannak maguk? S aszmondják: – Hát mü nem mejünk? S mondom: – Hova? S aszmondják, hogy az az asszony beszél. Hát mentünk biza! Ők mentek, hogy hamarabb odaérjenek, s mü es mentünk. Mindenfelől, hát a Láz, ez a Láz tele vót néppel.

2.: Ez a Láz itt, a Pusztaláz?

1.: Igen, a Pusztalázon mentünk fel. Aztán mikor odaértünk, hát én annyit láttam, hogy ő már akkor a prédikálással végezett vót, s pihenőbe állott. Mondták a többiek suttogva no, hogy aszmondta, öt percet pihen. De úgy meg vót merődve, karja, lába, mindene, hogy ő ha engedték vóna, hogy elessen, elesett vóna. De nem tudjuk aztat. Aztán két ember mellette állott, s szépen hanyatt eresztették, pihent, s aztán egyből csak felállott, s beszélt tovább. Ilyent csinát.

S ahogy ment vót ő ott Zetelaka felé bé, hát elfogták vót. Akkor fogták-e el, s azután került Vásárhelyré, én ezt nem tudom. Nem tudom, me a fiam akkor született vót, amikor az oroszok béjöttek, kicsike vót, s itthagytam vót, s olyan ideges vótam, me münköt el is fogtak...

Az hogy volt? Körbekerítette a katonaság? Ki fogta el magukat?

1.: Münket a csendőrök, szóval a milicia. Béhoztak oda, Cekend alatt, ahogy kezdődik, hogy mondjam, a karzat ki a Cekenden. Oda egy nagy helyré, vótunk vagy negyvenen. Aztán ott ugye mindenki széjedött, szaladott, mer akit elért a milicia, azt ütte. Mü ütést

nem kaptunk, há aszmondták, jő a fekete kocsi, s tesznek bele. Aztán nem mentünk suhuva se, ott ültünk addig, hogy egyszer elengedtek, úgy délután három óra felé...
És miket mondott Ágnes néni?
1.: A csűrökbe nem lehetett csépelni, az má meg vót kezdődve. Ő mondta: – Megérjük, hogy a csűrökbe haza lehet vinni a gabonát, s csépelhetünk otthon. S mindenki aszmondta, hogy ez nem lesz igaz. S aztán a díszkapukat, hát amikor jöttek a magyarok, mennyi díszkapu vót mindenütt, s azután es, felállítva! S azután hogy a díszkapuk el fognak veszni, s el lesznek bontva. Sok mindent mondott ilyet, csak nem tudom, kik vótak azok, akik leírták ezt.
Kovács András bácsi volt az egyik...
1.: Aztán a faluban, a víz mellett is sokszor prédikált, s mondták, hogy prédikál. Én elfoglalt vótam, s nem tudtam menni egyszer sem. A Pusztalázra, oda elmentem, oda a lapos kőhöz. De azt elmesélte nekem, a Hargitán együtt vótunk, fürödtünk, hogy neki ott a Mária megjelent.
Még gyermekkorában?
1.: Mikor a marhákkal járt, akkor. Úgy hogy ő valahogy oda vonzotta magát. Sok mindent elmondott.
Azt nem hallotta, hogy amikor egy családban meghalt valaki, akkor is hozzá mentek, hogy mondjon?
1.: Nem, arról nem hallottam. Azt hallottam, hogy ha valakinek valamije elveszött, akkor odajött hezza s ő útbaigazította, hogy hol van, hol keresse, s ki vitte el és milyen volt, ilyesmi. Ilyesmiket azt hallottam. Úgy hogy nem is lakunk olyan közel egymáshoz, úgy hogy én sokat oda tudtam vóna menni hezza, me mikor család van, férfi nélkül baj van.
2.: El vótál foglalva.
1.: Nehézségek vótak...
2.: Emlékszem, Jakab bácsim is, fájt a lába s nem tudott sehova menni, s hosszú rongyokkal békötözte s úgy es oda elment, arra emlékszem, s elemlegessük, hogy Jakab bácsi fájós lábbal hogy ment, s nem fájt azután jobban a lába, pedig megromlott biztosan, me jó messze mentünk innet ki... Nem fájt azután a lába. (Máréfalva, Hargita megye, Románia)[101]

Igen, már akkor asszony vótam, ott vótam az erdőn.
De hogy kezdődött?
Az egész úgy kezdődött, hogy Ágnes asszony kezdött úgy magától beszélni. Az az ember mejen az erdőbe, annak ma nagy baja történik. Az a Vas Dénes bácsi ment az erdőbe, s aszmondta, amikor meglátta a tornácból, hogy annak máma nagy baja történik. S a sziklán béesett, s eltörött mind a két lába!

S akkor felfigyeltek Ágnesre. S akkor ismét valami olyant mondott, hogy annak valami nagy baja lesz. S akkor annak leestek a sziklán a lovai, s mind a kettő elpusztult. Úgy hogy aztán a kommunisták felfigyeltek rá, s fogták, s elvitték Szebenbe őt, me elmeintézetbe kell vinni, me nem normális. Onnan szépen eljött, úgy hogy isteni segítséggel, mi által, szépen hazajött. S akkor elkezdett beszélni. Oda kiment a laposkőhöz,

[101] 71 éves nő (1), és férje (2), Gagyi József gyűjtése, 1997.

úgy hívják azt a részt Rengőkő, me édesapámnak is vót ott erdeje, Rengőkőbe. S ott vót egy rokonsága neki, Bíró József erdőpásztor, s azt meghatalmazta az akkori csendőrség, hogy elfogja. Akkor elvitték Vásárhelyre. Vásárhelyről ismét elszabadult, de annyira megfenyítették, hogy egy és egyáltalán nem beszélt többet, csak a családba. Templomba nem szabadott járjon, de a pap odamejen, a hónap első péntekén gyónik s áldozik, a lelki ügyeit rendezi.

Úgy hogy sok minden bebizonyosodott. Vót egy ember, aki csúnyán beszélt vele, nevet nem mondok, és aszmondta: – A feleséged terhes, és csodagyermeket fog szülni. S békaszájú gyermeket szült az asszony. Ez így tiszta igaz. Úgyhogy mégis valami isteni hatalom vót az ő környezetin.

Ő a háznál is...

Igen, fogadott, fogadott népeket, de nem fizetés fejibe beszélt. Én szoktam akkoriba is járni, fiatal vótam, palántaszezon vót, Vlahicára, Szentegyházára, s ott örökké kérdezték, hogy Ágnes néni mit mondott, Ágnes néni fogad-e, s Ágnes néni mit beszél. S én, hogy ne legyen probléma az én életemmel kapcsolatosan, örökké aszmondtam: – Nem tudok semmit, én távol lakok. S jobb nem tudni, mint tudni. Ez így igaz.

Halottakról nem közvetített?

Nem tudok róla. Például az én nővéremet közvetlenül az alsó szomszédba vitték vót férjhez. De én akkor még csak tizenegy éves vótam, s amikor húszéves lettem, akkor a nővérem meghalt, Kovács Eszternek hívták, három gyerek árván maradott. De a sógorom olyan befolyásos kommunistaszerűség vót, s örökké aszmondta: – Bolond még az is, aki hiszen Ágnesbe! Ezt mondta Pál Antal, az urának az unokatestvére. Aztán én nem foglalkoztam, én nem akartam, hogy azáltal meggyűljön a bajom. Me abba a rendszerbe nem szabadott. Jobb, ha nem tudott az ember, s nem látott, s nem hallott, s mehetett békével.

Ha más faluból is érdeklődtek róla, akkor az azt jelentette, hogy máshonnan jártak hozzá...

Mondja el, hogy a következőkben mi fog történni. Eztet ő jósóta. Aztán, ahogy elvitték Vásárhelyré, többet ő nem beszélt. Aztán hogy ő titokban beszélt-e, azt nem tudom, messze lakunk, egy kilométerszerűség, s nem is érdeklődtem.

Aszmondta a mostani postás, tavasszal vót, télen vót, nem tudom. Osztotta a nyugdíjat, s föntről kezdte, s jött lefelé. S bement egy ilyen kávézó kolléganőjéhez, Biró Rózához, Kolozsinéhoz, s még kávét főzött, s ő közbe kiment a vécére, a pénzt otthagyta a nájlonpungába. S egy kötés pénzt kivett Róza. S amikor ment bé Ágnes néniékhez, Angelláékni, hát egy nagy béka így szembeállott vele. S kiátotta: – Angella, gyere ki, ne mi van itt! S Angella visszafutott, s aszmondta: – Édesanyám, Marit a béka nem ereszti be! S aszmondja: – Hagyd el, fiam. De Mari még nem tudta, hogy az ötszázezer hiányzik, a százdarab ötezres egy kötésbe.

S mikor bément, akkor Ágnes néni aszmondta: – Angella, főzz Marinak egy kávét, mer őt nagy csapás érte, mostanában nem lesz kávéravalója. Ezt Mari nekünk beszélte! Itt a szomszédasszonyokkal egy helyt vótunk, s azt beszélte a mostani szomszéd Mari. Mostanába nem lesz neki kávéravalója. S erre meglepődött, s nyúlt a táskájába, s hát egy kötés ötezres hiányzik. S akkor visszament, s aszmondta: – Róza! Légy szíves, add vissza, megvicceltél, s add vissza. S aszmondta: – Hát te, Mari, én nem vettem el! S azóta Ró-

zának nincs egészsége. Aszmondtam: – Mari fiam, átkozd meg, a Jóisten büntesse meg, hát te es egy szegény özvegyasszony vagy! Hát kivette, ötezresekből száz darab vót egy kötésbe, s a béka elébe állott, mikor ment be Ágnes néniékhez. Ez most történt nemrég, ha még van is egy éve, nem több. S Ágnes tudta! – Főzz egy kávét Angella – mondta a leányának –, me Marinak mostanában kávéravalója nem lesz. (Máréfalva, Hargita megye, Románia)[102]

1.: Elég híres asszony. Én nem is tudom, az Isten hogy adta...
Jártak ott, amikor hirdetett?
1.: Nem. Jártunk ki a hegybe, amikor prédikált, de a házához nem.
2.: Mikor visszakerültem a frontról, negyvennégy után...
1.: Vótam ott, amikor összejövetel vót, hogy na, erre az időpontra jöjjünk ki... Fenyédről, sokfelőlről jöttek, még Temesvárról is jöttek.
Hogy kezdődött?
1.: Ez hogy is kezdődött... A leányomék ott fenn laktak, tőle hallottam, a vejem odafel brigadér vót, erdész. S ott vót egy szomszédasszonyuk, mindig haragudtam, aszmondta arra az asszonyra, me én kicsi korába láttam azt az asszonyt, aki, úgy mondta, tanította ezt az Ágnes nénit, tanította, igen. S ő beszélte el, s mindig haragudtam, s szidtam, hogy én ezt a vallást nem hagyom. S ők avégett nem es beszélgettek, nem vót, hogy járjanak össze. Anna néninek hívták, tőle hallottam ezt. Ő mondta, aztán elbeszélte, hogy zetelakiak is jöttek ide által... Én nem tudom, me az apja ott vót mellette, s akkor aztán egyszer csak beszélt.
Tanították, hogy hogyan merődjön meg?
1.: Én nem tudom, hogy hogy tudta tanítani, csak azt a javaslatokat, a beszédet tanóta ott. Aztán sokan jöttek azután, Temesvárról rendszeresen jöttek ide, hogy beszéljenek. Aztán mi nem jártunk, nem es társalogtunk, me pásztorok vótunk, s ott vótunk odafönn marhákkal. Ejsze kétszer vótunk, ugye te?
2.: A hegyen? Ott háromszor is.
Többször volt...
1.: Úgy, olyanformán. Az vót aztán az isteni csuda, hogy úgy összeesett, lefeküdt. S akkó amikor magához tért, akkor ő prédikált, mind egy pap. S most is aszmondják, sokszó van, hogy rosszul lesz, s így beszél. Igaz, titokba, me akkor is tiltották ezt... Most is él, nem jár ki, de minden hónap első péntekén gyónik, s áldozik.

Aztán Ágnessel amikor beszélgettünk, akkor erről sohase tárgyalt, me vót olyan, hogy hozzá kellett menjek, ez az ember küldött, kovács vót ez az uram, dógoztatott a veje vele, s odajártunk, s akkor így elbeszélgettünk, de az ilyen dógokról ő nem beszélt soha.

Azt még hallottam, hogy Ágneshez Temesvárról is jöttek, jósót. S vót úgy, hogy amit ő megmondott, bételjesedett. Temesvárról jöttek. Úgy hogy rendszeresen a pincében beszélt. Én nem es mertem kérdezni tőle, pedig örökké, nem vótunk rossz viszonyba, örökké így jól vótunk... S tudom, hogy a templomba nem jár. Tán úgy mondják, hogy baptista, vagy tudom is én...

[102] Nő, Gagyi József gyűjtése, 1997.

2.: Azt is hallottam, hogy Vásárhelyen is vót valameddig, aztán hogy történt, igaz, nem igaz, én erről nem tudok beszélgetni, hogy máma este bezárták, s a vért a talpából kivették, s már holnap reggel nem vót...
1.: Neki pénzt adott, hogy álljon oda, kétezer lejt az a baptista asszony, s hogy ilyen jelenete fog lenni, me ugye prédikált, s egyszer megmerődött, s akkor ugye amikor befejezte, rendesen életbelépett, érti-e. Ez egyszer igaz. Aztán ma es jőnek, csak nem merik senkinek mondani... Jósót, s még én es gondótam, én es elmegyek, nekem es mondjon valamit, de valahogy...
Volt olyan dolog az életében, hogy meg akarta Ágnes nénitől kérdezni?
Meg akartam kérdezni, me bajom vót, s hogy jól lesz-e... De nem beszélgettünk, nem es kérdeztem semmit. Me ugye vót úgy, hogy nem es hittem, de aki elhitte, amit mondott, annak bételjesedett. (Máréfalva, Hargita megye, Románia) [103]

1.: Hát igen, tőlem is sokan kérdezték, még él-e Ágnes néni? Hát élni él, de nyilvánosan mostmár nem beszélget, de azér ha az ember összejön vele, me én is úgy jöttem össze vele, hogy nem vótak a rokonsága odahaza, s ketten az urammal vótunk, s majdnem a végéig elmondta, de aztán már érkezett a veje, s nem tudta tovább mondani.
Maga kérdezte?
1.: Én nem kérdeztem, ő elmondta: – Ti nem tudjátok, hogy nekem milyen betegségem vót. Aztán elkezdte, s vót ideje jól...
2.: Sokat búkált ő...
1.: Nekem rokonság, úgy hogy a veje édesapámmal első unokatestvér, s így mentünk, hogy köszöntsük meg nevenapján, s nem vót senki otthon. Hát ugye én is hallomásból tudom, hogy e vót a történet vele, de aztán az ő szájából hallottam... Maga vót ott, amikor egyszer beszélgetett...
2.: Hát Rengőkőnél, én azt nem tudom elmondani, miket mondott, de ahogy beszélgetett, közbe énekölt is, s vót egy erdész rokona, Józsinak hívták...
1.: Bíró Józsinak...
2.: S mondta, hogy: – Na mindjárt, nem sok időn belül érkezik az ellenség –, aszmondja. S jaj, meg vótunk rémülve, de nem baj, aszmondja, me baj nem tud történni, akárhogy ő bajt akar csinálni. S jött es mindjárt az erdész puskával, s reatartotta, hogy lője le, s nem tudta. Na. S ezt elmondta, Szebenbe is, direkt kínozták, hogy haljon meg, de nem halt meg, s később egy doktor aszmondta, hogy ő fogja az inekciót beadni, hogy haljon meg. S aszmondja, hogy az inekciót bé akarta adni a doktor, s aszmondja: – Doktor úr, magának ennél nagyobb bánata van, mintha én meghalok. Maga engem nem ismer, én ha meghalok semmi baja nem érkezik, de menjen haza, otthon magának elég bánata van. A doktor meglepődött, s aszmondja egy másik barátja, hát hallám nézz haza, mit mond ez az asszony. S hazamenyen, s hát a felesége meg van halva. Ilyenek történtek...
1.: Hát anyósomnak megmondta tisztán, hogy egy gyereke meghalt magának, igaz-e?

[103] 78 éves nő (1) és férje (2), Gagyi József gyűjtése, 1997. (2-sel a közbeszólót jelöltem, de nem biztos, csak valószínű, hogy ugyanaz a személy szólt közbe végig. – G. J.)

2.: Igaz.
1.: S a másik beteges vót, amelyik itt benn lakik. S ő es ment arra felé, s megmondta, hogy mit es csináljon, hogy ne aggódjék, hogy a gyerek meghal!
2.: Hát féltettem nyárba a fiamat, hogy valahogy nehogy meghaljon, me hirtelen meghalt az első. S avval aszmondja, s nagyon búsúltunk a gyermök végett, hogy a Jóisten nehogy elvegye, de aszmondja: – Nem lesz semmi baja, egy kicsi ingöt hagyj csak rajta, s egy főkötőt, me ugye főkötőt köttünk ezelőtt a fejükre s bépókáltuk jó szorosan még a lábukat es össze, s a kezüket le melléje, mint egy kapitányt, úgy tartottuk a kicsi bubákat, nem mint most, hogy mackóba repülnek erre-arra. S akkor aszmondja, vetkőztessem le, csak egy inget hagyjak rajta, semmi baja nem lesz. – Jaj, mondom, Ágnes néni, én le nem vetek egyszerre mindent, hát a gyermek hogy megszokta bépókálva! – Semmi baja nem lesz, menj haza, s vesd le róla! S levettem, s többet soha nem vót beteg! Addig tüdőgyulladás, minden rea vót kapva.
Maga szólította meg, vagy ő?
2.: Ő, ő szólított meg. S akkor még megint künn a Láz, nem a Láz, a Fenyő felé takartunk, s a sok nép ment hátrafele, urastól, az asszonyok. S mondom: – Jani te, én es hátramennék, hallám, hó van Ágnes, micsinál, mit beszél vagy mi. S aszmondja, ne menjek hátra, me a gyereket vittük magunkkal, vittem az átalvető ágába hátul, s az élelmet elől, máskor megfordítottam, a gyermeket elől, úgy vittem olyan messze, vagy öt-hat kilométert. S akkor aszmondja Jani: – Eridj. S én elmentem, s a fenyőfák között annyit búkáltam erre-arra, míg aztán megkaptam. Egyszer hallom, hogy énekel! S aszmondja: – jere, jere Iluska, de még nem látott, me háttal vót! Aszmondja: – jere, jere, Iluska, te meg vótál ijedve, hogy eltévedtél, de az Úristen téged idevezérelt. S volt kegyelme, s mondta a halottakat, mindegyiknek, hogy melyik hó van, milyen pokolba, s melyik tisztítótűzbe, s bé vót hunyva a szeme, s mindenkinek névileg elmondta...
Többen voltak ott?
2.: Igen. Az én édesanyám akkorjában halt meg, s avval aszmondja: – Na, Iluska, az anyád nincs a pokolba, a tisztítóhelyen van, rossz asszonyokkal... Egész délután odavótam, addig mentem. Olyan lehajló fenyőfák vótak, értette-e, hogy mind így menegettem el alattuk, s ilyen hótt utak vótak, ezelőtt erdöltek az emberek, s itt es út s ott es út, s egyszer egyikbe futtam bele s másszor másikba futtam bele. Egyszer megállok, s szent Isten, én úgy megmerődtem a Fenyőbe, hogy én innek ki nem tudok menni, vissza nem tudok menni, nagy-nagy erdő vót. Sokat mentem, s egyszer hallgatózni kezdtem, valamit hallok-e, hát se madár, se semmi, s csak mentem, úgy jött nekem, hogy menjek. Megint menyek, megint hallgatózom, s mikor aztán menyek, hallom, énekelnek, énekölés van, valahol olyan szépen éneköl... S hallgatózok, s na erre futok, itt van, s arra futok, ott van. S addig mentem aztán, hogy mikó már jobban hallottam, hogy hol éneköl, odamentem, s ott egy kicsi patak folyt bé, s egy magyarófa, mintha most es látnám, meghajolva vót, s ő alatta üdögelt, s a népek körülötte a pázsiton...

Aztán jósót is, megmondta, mikor Piroska menyem, a fiam udvarót, a harmadik szomszédba udvarót, Gizinek, úgy hívták a leánt. Nem tom mennyit udvarót, úgy is vót, hogy elveszi, s akkor közbe az anyja idejött a leánnak, s aszmondta: – Oda kell menni

vejnek. S mondom: – Nem engedem, hogy odamenjen, me az én apám idejött vót vejnek Fenyédről, s annyit vesződtek, hogy én ha kalibát csinálok, akkor se engedem, hogy vejnek menjen. De így megbecsülik, úgy megbecsülik. Na, a fiam hazajött szabadságra, s a mostani menyemmel, nagyleány vót, me egyidősök, sok szereteje vót, aztán a táncba valahogy kezdtek beszélgetni, ez vót szeptemberbe, csépléskor, s visszament, s mikor visszament a katonasághoz, azt írja, hogy amikor szerel le, házasodik meg. S mit írjunk neki: – Te – hát még gyermek, huszonegy esztendős vót, hát azt írtuk: – Ahogy te gondolod, gondókozzál meg jól, s aztán baj ne legyen belőle. S aztán hazajött november tizenkilencedikén, s aztán meg es házasodott, elvette ezt a leánt. S Ágnes néni megmondta akkor a leánnak, szóval a menyemnek, hogy te Ferenc Józsefhez fogsz menni. Aztán úgye össze is kerűtek...

Aztán Ágnes néni sok mindent elmondott vót, vót kegyelem s beszélgetett. De mosmár nem engednek senkit bé, s a templomba se szabad menni. Van egy komaasszonyom, amikor Ágnes néni Zetelakáról megszabadult, ott vót a milicia s a sok nép, s úgy ellett, aszmondják, senki se látta. S akkor idejött a komaasszonyékni, aszmondja a komaasszony, ő nem tudja, hogy hól, honnét, hát egyszer a kemencéből szól ki! Hogy: – Itt vagyok, Gizi, a kemencébe, nehogy valamit reám gyújtsatok, ha süttök, aszmondja...
Mihálykó Giziéknél?
1.: Igen, Dani Jánosék... Kovács a fia. Hát aszmondja, amikor Szebenbe vót, nem engedik haza, de amikor meghalt annak a doktornak a felesége, akkor nagyra vették őt, kézre vették, be a szobába, vagy a kórterembe, s egyedül vót, s amikor jött a kegyelem, akkor úgy hallgatták, hogy mit beszélget, hogy többet nem inekcióztak semmit. S ő kérezett, hogy engedjék haza. S aszmondja a doktor: – Majd hazaengedjük, most még egy kicsit nem. S akkor kapta magát, s aszmondja magába, ő hogy tudna elmenni. De örökké az ajtót zárták bé, mikor mentek ki. S aztán ő se tudja, hogy hogy s nem, aszmondja, de azon vette észre magát, hogy egy szép rétön menyen fel. S egy piros fejkendőt adott valaki a fejire, aszmondja, egy piros babos ruhát, s a milicia meg nem ismerte, hazáig jött benne. S úgy se tudták elfogni, aszmondja, nem kórházi ruha vót rajta, se nem más falusi, hát babos ruhába vót...

Annyi mindent elmondott. Hát amikor beszélt vót az erdőbe, mi rengeteg nép vót, mint egy búcsújáróhely, a falu tele vót szekerekkel, minden. Tudja, ha engedték vóna, akkor ő sok-sok mindent mondott vóna mindenről, csak aztán a milicia s minden erősen tiltotta. Az egyik aszmondta, hogy Keményfalán valami hívőkkel társalog, s abból... Aztán úgy essze vót zavarva, ilyet es mondtak, olyat es mondtak, hogy mitől vót s mit látott, vagy... ő aszmondta vót, hogy amikor leánka vót, kitették vót a nagytátájáékhoz, s ott hált, s marhákkal járt, s neki ott jelent vót meg a nagykő tetejin a Mária, s neki mindent elmondott. Aszmondta, hogy a tátája sokat verte őt, s imádkozott, sírt örökké, hogy ő elposztítsa magát. S akkor Mária megjelent, hogy ne posztítsa el magát, s akkor neki eztet adta, a tudást. Aszmondja, hogy vót egy nagy kő, s a kő alatt egy nagy kígyó. S aszmondja, a kígyó örökké, ő látta, hogy eléjött, s a tehénből a tejet szopta ki. S akkor aszmondja, ő úgy meg vót ijedve, csak nézte távolról, s mondta a tátájának, s a tátája nem hitte. Jól elverte, hogy: – Te kifejed, s eladod a tejet. Örökké sírt, sokszor megverő-

dött a tehénért, míg az öreget aztán elhívta: – Jöjjön, nézze meg, hogy a kígyó szopja ki a tejet! Az es valami csoda vót, hogy az örökké odament, s nem marta meg.

Aztán amikor a milicia ment, az akkor vót, hogy vitték el őt Szebenbe. S az asszonyokat biza megdöfőtte jól a milicia, s nem tudom, anyósomat ütötték-e, verték-e meg, hát hátul a kert mögött a víz fenekint ment haza... S Simon Elekné, Ilona néni, úgy megverték, hát nem éppen azonnal meghalt, de az elbetegesedett, úgy megverték, s meg is ijedt... (Máréfalva, Hargita megye, Románia)[104]

Jaj, hogyne értem vóna, hát asszony vótam! S odaki kapáltunk a cigányokon küjjel, s egyszer halljuk, hogy akkora beszéd van. Otthagytunk kapát mindent, futtunk hátra, hogy hallám, mit beszél, de akkorra már elhalt.

A falu mellett volt ez?

Igen, itt Felszegbe. Ahogy megyünk fel, úgy a dombot elhagyjuk, Úrfi Sándorékat, na azon föjjel, ahol vannak a cigányok.

Igen.

Na azon túl vót Ágnes, a vízen túl, mi vótunk itt errőlfelől. Aztán aszmondták, megmondta, hogy es... Milyen sorsa van, hogy van, meddig él, na...

Aztán oda ki a Rengőkőre ment, ott prédikált. De ... hát ott az oláfali emberek megfogták a kezét s a lábát, me egy darab idő után elhalt esment. Akkor megfogták, s hallám, mozgatták, de nem mozdult semmit, se a lába, se ő maga. Aztán egy idő után magához tért, felállt. Innen ment egy ember, hogy ölje meg, egy erdész. Idevaló vót s rokonja neki. De annyira kommonista vót, hogy ő azok mellett állott. De aztán mégse bántotta.

Hát erősen sok nép vót, sok. Aszmondta, hogy ebbe a világba a díszkapuk felállnak, s díszkapuk alatt fogunk járni, de nem sokáig tart, aszmondta. Hát ugye a díszkapuk fel is álltak, de nem sokáig tartottak, me lebontották. Ugye Betlenfalán fejjel milyen nagy díszkapu vót, s lebontották! Na. Sokat, sokat mondott, de igazat.

S utána is...

Utána nem, me aztán akkor a csendőrök elfogták. Bément Zetelakára a templomba, úgy lehet, s ott a csendőrök elfogták. De addig is mind keresték, örökké keresték, hogy hó van. Kiment rajtunkon küjjel, s egy rózsabokorhoz meghúzódott. De az út ott ment el, s azok kimentek, de nem látták! Na. Akkor aztán mégis ott a templomba elfogták, bévitték a nagy miliciára, s ott tartották a tömlecbe. S aszmondta a nagysága az urának, hogy: – Te, az Istenre kérlek, engedd el azt az asszont, há mind a lelkek rajtam jártak az éjjel, s engedd el! Na. Akkor felvitték a nagykórházba, s bezárták oda. S onnét úgy elment, hogy asse tudták, hó van...

Arról nem hallott, hogy valaki a faluban három nap három éjjel aludt, s utána jósolt?

Ő vót, ő! Aztán aszmondták az urának, hogyha beszélgetni kezd, tegye be a pincébe, nehogy valaki meghallja. Úgy hogy titkóták, me azután is beszélgetett, de titkóták.

Oda tetszett-e járni?

[104] 42 éves nő (1) és anyósa (2), Gagyi József gyűjtése, 1997.

Aztán egy ember gúnyóta Ágnest, idevaló ember. A felesége terhes vót, s szőrös gyermeket szült! S aszmondta a bábaasszony, hogy: – Ezt ne lássa meg senki, valamennyi idő után, két-három nap után tegyetek párnát rea. Olyan szőrös állatképe vót neki.

Az Csíki Imre volt?

Igen, az apatársam... Aztán nehogy... Ez így vót, ez így vót bizonyosan. Sokan, sokan jöttek, rém sokan, mindenhonnan népek. Tudták, mikor beszélget, s jöttek, úgy ömlöttek, hogy jaj. Eső vót, sík vót az út, de nem törődtek. (Máréfalva, Hargita megye, Románia)[105]

Én jártam ott, akkor amikor prédikált, a kőhöz. Rengeteg nép vót. Most nem tudnék oda főmenni, ahova akkor főmentünk. S megmondta, hogy összeszed ő tizenkét csokrot, a világ tizenkét állama, úgy hallottam akkor. S hallám, mutassák meg, hogy melyik csokor a szebb, melyik a legszebb, így nyárba szedte össze. Mindegyik csokor olyan szép vót. Me ha kiválasztották vóna, hogy hogy ne ez a csokor szebb, akkor mindennek vége lett vóna. Akkor megmondta vóna, hogy ezeknek marad...

Akkor megmondta, hogy díszkapu lesz Fenyéden, az alatt szokunk járni. Szérű lesz, oda hordjuk a gabonát ősszel, s felszabadulunk. Mindent megmondott. Annyira prédikált, hogy egyszerűen elhalt, egy ember megfogta, hátra úgy leeresztette, mind egy csontvázat. Most is prédikál, csak ugye nem szabad, de mosmár nem tartsák a kaput zárva, habár elmennek a fiatalok hazulról, s ő idősebb fehérnép...

Hogy miből kezdődött ez az egész, nem tudom, csak annyiba, hogy a csendőrök figyelték, s megfogták, már én az én szülőm, édesanyám is, ott a szembe való házba bémentek, verték széjjel, mer ő kiállt a tornácba, úgy mondjuk, tornácba, az ajtó eleibe, s ott prédikált a háznál otthon, s akkor a csendőrök odamentek, s ki hova tudott, me széjjelverték, s mentek bé pincébe, mindenhova. S akkor az én édesanyám, s az a Viktor néni, Ilonka Daniné, az még sokat el tudna mondani, me abba a pincébe ment vót be az én édesanyám es, ott küjjelről, ahol a postás lakik, egy kicsi kékre festett ház... Mindenki ahova tudott, oda szaladott. S akkor is megmondta: felszabadulás lesz, Ántikrisztusok jőnek, me most mik vannak, ezek... hívő, nem hívők, azokat es mondta... ezek a csórók, ilyen, hogy a kereszteket megfordítsák...

Sátánizmus?

Jaj, a sátánizmus, azt is mondta, a sátánizmus... Ezeket mind mondta odaki a kőnél. No már még egyet elmondok, ő biztos otthon van, András bácsi, Kovács András. Ő felűt vót, amikor prédikát Ágnes néni egy fa tetejibe. S ő írta le. Oda tessék menni.

Én ismerem András bácsit, többször is voltam nála.

Úgy hogy eztet még ő írta. Me rengeteg, rengeteg nép, nem csak Máréfalváról, hát azt ki se lehet mondani, mint amikor Somlyóra zarándokolnak, még annál több. Hát olyan vót, hogy a törökbúzák akkorák vótak, mentünk fel, az eső csorgott, mentünk, s ott az erdő alatt a nagy-nagy kő, s András bácsi a fa tetejibe, s ottan írt. Úgy hogy sokan... Aztán hallám, hogy azt a papírt tette-e el, hogy megvan-e... Me amúgy es ő, me nem vót kántor, s ő annyira, ő még a kántorizálást is végezte nálunk, úgy hogy olyan jó esze vót, s mindent tudott...

[105] 76 éves nő, Gagyi József gyűjtése, 1997.

Aztán Ágnes elszíntelenedett, olyan egészen, egy ruhába, olyan vót, csonttá fagyott. Akkó leengedték, s magához jött, állt fel, s prédikált tovább... Aztán egy úgynevezett Vas Dénes, Vas Gusztinak a tátája, az vasárnap reggel ment az erdőbe. S aszmondja hogy: – Te – így valakinek –, nem kéne hagyni azt az embert, hogy menjen, hát ma nagy baleset éri, nem kéne hagyni! Dehát ugye mit se törődtek, fiatalok vótak, nem törődtek, mint ma az öregekkel, nem törődtek. S ott a lába eltörött.

Én pedig mentem a piacra Csíkba. S aszmondja nekem: – Te Anna, gyere ide, adok neked – aszmondja –, hogy a papoknak Csíkba vidd bé, Somlyóra vidd bé. S: – Jaj – mondom –, Ágnes néni, hogy tudjam bévinni, a piacra megyek, s mindenki, hogy jaj, az áruját adja el, palántával mentünk. – Egyebet nem mondok neked, meglátod, legjobb vásárod lesz! Vidd bé, s add oda a papoknak, azok tudják, s mondják a misét – aszmondja. Hát ugye én is fiatal vótam.

A helyet elfoglaltam a piacon, pénzt ideadta, reám vót bízva, s én tiszta egyedül, addig nem jártam még Somlyóra, hamar fel, merre kell menni Somlyóra, a nagytemplomhoz. Hamar fel, s aztán ott ugye kérdő útját nem veszti. Bémentem, s mondom: – Ágnes néni küldi. S elvette a pénzt. Visszajöttem a piacra s legelsőbben eladtam az árut. Ez így igaz, ahogy ketten itt üldögélünk... Így. Leghamarabb eladtam az árut, amikor visszajöttem. Ott mások is... Asse tudom, hogy olcsóbban adtam egy kicsit, hogy később jöttem, vagy hogy miért, de legelsőnek eladtam az árut. S nem is tudták, hogy hova mentem, nem tudták mások. Én elfoglaltam a helyemet, s...

Sok mindent tudott mondani arról, hogy lesz s mint lesz. Nekem is a tavaly nyáron mondta: – Anna, jere ide, aszmondja, kegyelmed van, aszmondja, kegyelmed van. Csak valahogy úgy esett, hogy akkor nem tudtam. Aztán mindennap bántam, hogy hogy nem tudtam én odamenni. De még egyszer vót, s akkor aszmondta: – Édesapád és édesanyád sokat kell még szenvedjen. Sokat. De utólagosan, mikor ő már létrejött, hiába kérdezték tőle, hogy még egyszer mondja el, ő nem. Amíg a kegyelem tart, amíg az éneket ismétli, az utolsó szakaszt, hát aztat még utánamondta, de tovább nem. Aszmondta, hogy: – Édesapád és édesanyád sokat kell még szenvedjen. Aztán hogy most bé lehetne-e menni hozza... Sokat, sokat mondott. S igazat. (Máréfalva, Hargita megye, Románia)[106]

I.: Hát röviden megmagyarázom s értelmesen. Akkó tudja ennek egy olyan híre ment, hogy, ó, irtó nagy híre. Jöttek Kolozsvárról, jöttek Magyarországról. Me ez az Ilonka Ágnes, ezt akkorjába úgy üsmerték, úgy mondták, hogy próféta, megjelent egy próféta. Tetszik-e érteni?

Egymás között az emberek azt mondták, hogy ez az Ilonka Ágnes néni próféta?

I.: Igen, próféta. Hát mondom, jöttek különböző városokból. Fenn van egy tanyahelységük, s ott van egy cserehelység, egy puszta, s oda annyan összegyűltek, hogy ott füvet, gabonát, olyan menet vót, hogy a háború az semmit se jelent emellett. Úgy mentek, mintha búcsúra mentek vóna, Csíksomlyóra mikor zarándokolnak, itt is egy olyan jelenet vót. De aztán letiltották. Bévitték Zetelakára, miliciára, minden s letiltották. Még él az az asszony! Abba az időbe, pontosan meg nem mondom, melyik év-

[106] 71 éves nő, Gagyi József gyűjtése, 1997.

be vót az, nem tudom megmondani. De mondom, az olyan jelenet vót, mint amikor a csíksomlyói búcsúra mennek.

Vótak itt akkoriban olyan emberek, akik egyáltalán nem ismerték el, szóval a vallást nem tartották, Istent nem ismertek, s azok es, hogy a többi után, hogy ez próféta, akkó má mentek ezek es. Me prédikát, tudja, mint a papok, prédikát rendesen.

2.: Én igaz, nem vótam, de aszmondták, lefeküdt, hanyattfeküdt, s úgy megmerődött, hogy a karját béhajtani nem tudták. Én nem mertem soha elmenni. A milicia erősen zavarta, minden, de mindent elkövettek vele. Aszmondták, hogy a vérit es kivették, s...

1.: Aztán letiltották, úgy hogy ilyen szobafogságot kellett csináljon, nem szabadott neki a kapun kijöjjön. S többet nemigen járt, nem lehetett látni az utcán suhutt. Ő otthon vót, mint az ilyen szobafogság.

2.: Ő otthon vót, me aztán kérdeztem, az én menyem mellettük lakik, pont ott, rokonság is vele. S kérdeztem, hogy Gizi, ugyan biza most prédikál-e Ágnes néni. Igen, aszmondja, de akkor zár alatt van! Bé van zárva a nagykapu, úgy hogy...

1.: Valahogy a hír elterjedt, hogy próféta. Itt megjelent egy próféta. Búzát s füvet s ami létezett, mindent összetapostak abba az irányba, ahogy mentek, amikor prédikált ez az asszony.

Mit mondott ő?

1.: Aszmondta, hogy ő az Úrjézusnak az izeit, hogy neki súgja az Úrjézus, hogy mit mondjon ő, s ő azt prédikálja. Neki jött, hogy az Úrjézus által, ő mondja ki, amit az Úrjézus diktál.

2.: A papokat is megkezdte már kerűni. Olyant mondott a népnek, hogy a nép hitt erősen neki. Hát még most is emlegetik, hogy Ágnes néni ezelőtt eszmondta, s azelőtt aszmondta, s mondják, hogy bételjesűt...

1.: Hát prédikált, mint ahogy egy katolikus pap prédikál, igehirdetésről, s vallási szempontból, mondom.

Rosszat nem csinált?

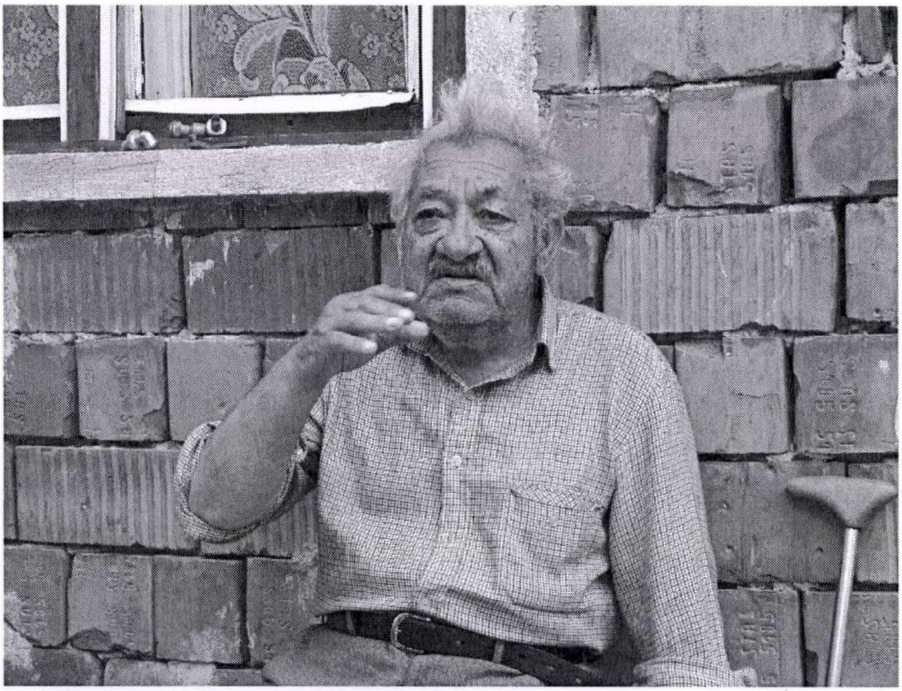
1.: Nem, ő rosszat nem csinált, egyáltalán... (Máréfalva, Hargita megye, Románia)[107]

MARIÁN RÓZSIKA (Szőkefalva, Maros megye, Románia)[108]

Marián Rózsika szőkefalvi látónak 1995-től vannak vallásos tartalmú látomásélményei. Betegsége hatására 1991-ben teljesen elveszítette a látását. Nyilvános jelenései 2001-ig szűk körben, főként családtagok és szomszédok, helybeliek, majd a közeli város egyik középiskolájának tanulói jelenlétében zajlottak. Abban, hogy a jelenések publikussá váltak, szerepet játszott az a körülmény, hogy Szűz Mária újbóli megjelenésének pontos időpontját a látnok előre bejelentette. A zarándo-

[107] 65 éves férfi (1) és felesége (2), Gagyi József gyűjtése, 1996.

[108] Peti Lehel közlése.

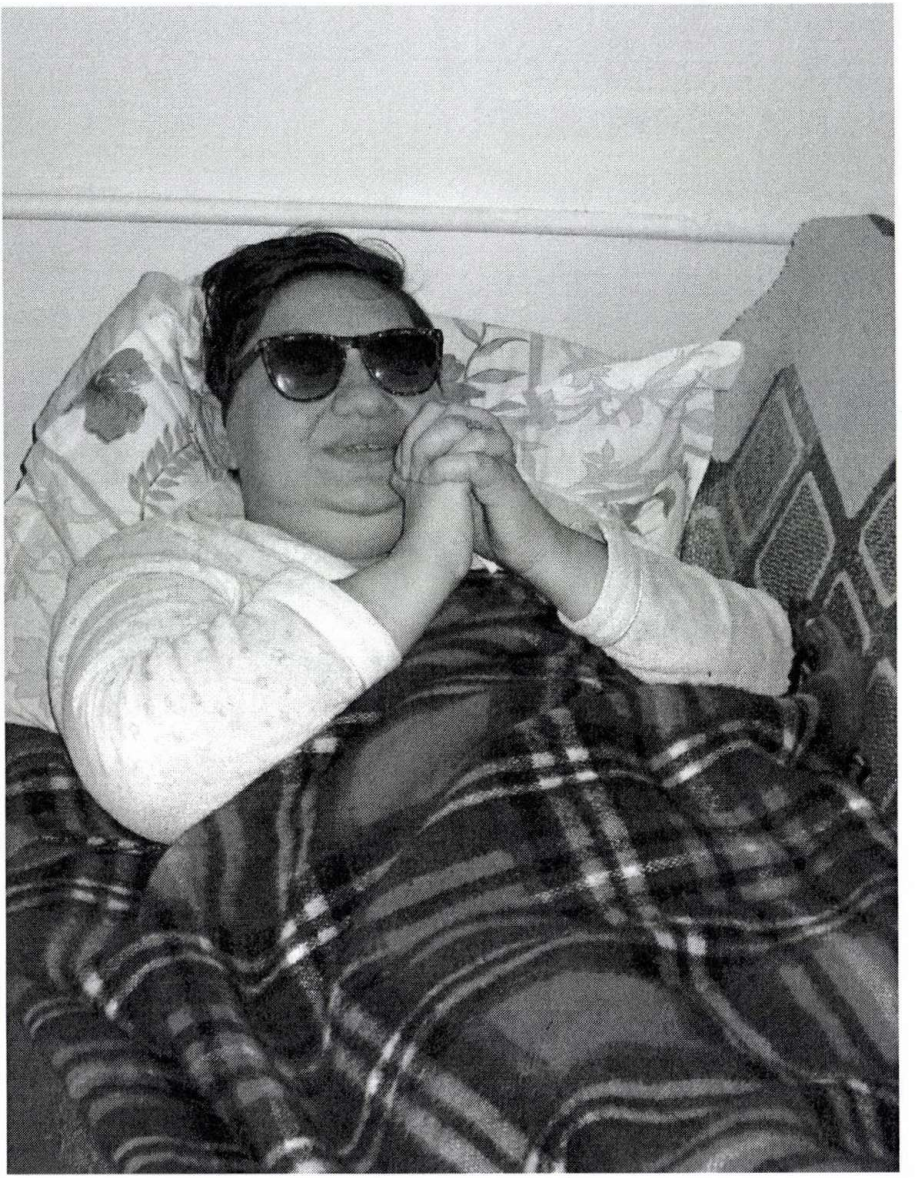
Marián Rózsika édesapja, Szőkefalva, 2006. június. Pisák Annamária felvétele.

kok száma minden alkalommal egyre nőtt, ezért szabadtéri oltárt építettek a templomkertbe, ahol a jelenések napjain 10 000–15 000 nagyságú zarándoksereg szentségimádással, virrasztással, szentolvasó imádkozásával, keresztúti engeszteléssel, ájtatossággal várta a Szűzanya érkezését.[109]

A látó a jelenések alkalmával Szűz Máriával – az utolsó nyilvános jelenését leszámítva – románul beszélt. A Szűzanya üzeneteit viszont románul és magyarul egyaránt tolmácsolta. A jelenések alkalmával Szűz Mária egy kb. 70 cm magasságú, fénylő szobor alakjában jelenik meg Rózsikának, az oltár előtt. A fején tizenkét csillagból álló koronát visel, a feje fölött fényes csillag ragyog. A szobor eltűnése után továbbra is látható mennyei fényből érkeznek Rózsikához Mária üzenetei, románul.

Az itt közölt életút-interjú a látnok több látomását és vallásos tartalmú álmát tartalmazza, amelyek legfontosabb szereplői Szűz Mária, Jézus és Lucifer. Emellett közlünk egy, a látó tevékenységének jelentőségét helyi perspektívából láttató beszámolót is. (Peti Lehel)

[109] Lásd még a *Kegyhelyek* fejezetében is a szőkefalvi kegyhelyről írottakat és a hozzá kötődő látomásokat.

Marián Rózsika betegágyában imádkozik, Szőkefalva, 2006. Peti Lehel felvétele.

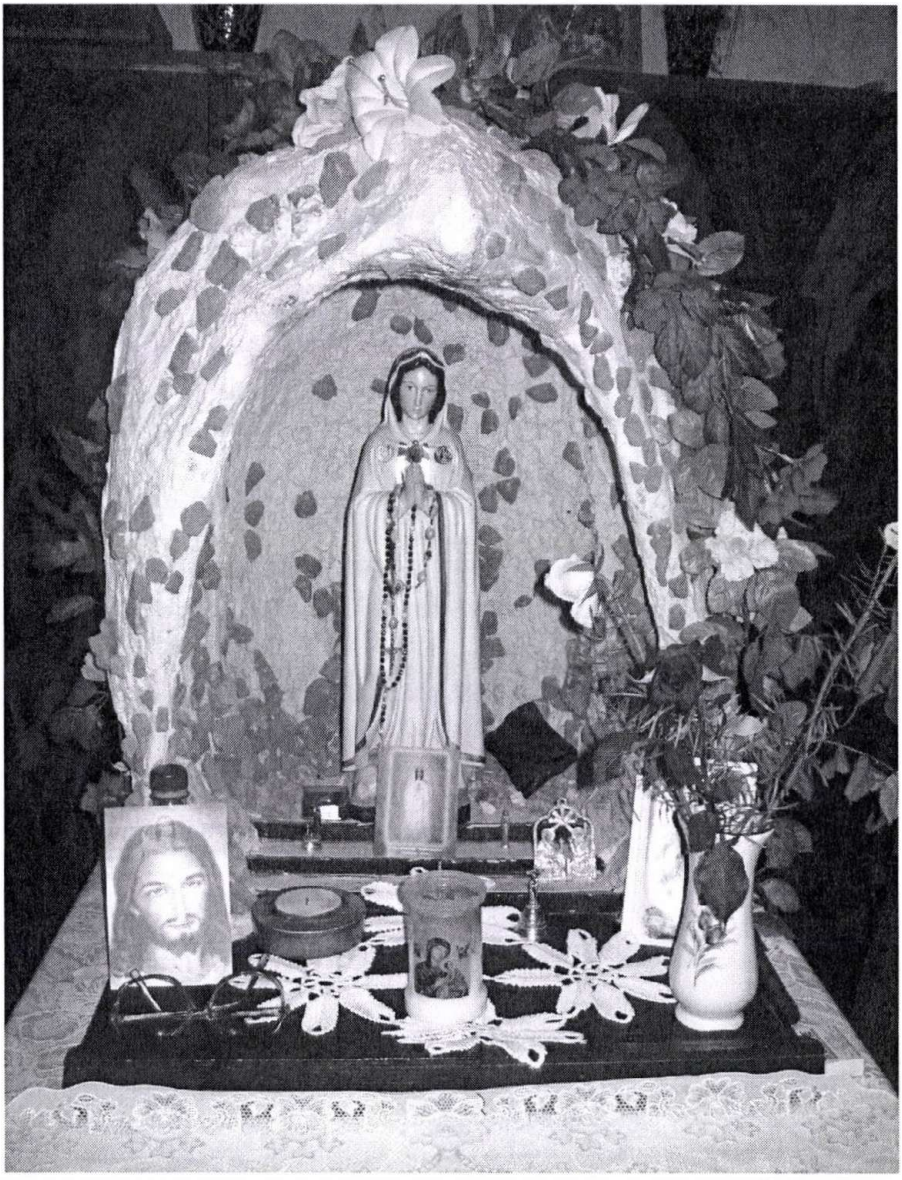
Mikortól vannak látomásai?
Hát a magánjelenések megkezdődtek 1995. június 17-én.
Ekkor volt az első...
Igen.

S akkor mit tetszett látni?
Csak hangot hallottam, aki megszólított. De az elejétől kellene mondanom, hogy meg lehessen érteni.
Tessék, nyugodtan, én végighallgatom.
Én 1991-ben veszítettem el a látásomat mind a két szememre.
Minek a hatására?
Hát én 13 éves koromban cukorbeteg lettem. És imádkoztam ezen a napon, június 17-én. Perszen minden nap szoktam, de úgy éreztem, hogy nem volt olyan buzgó az imám, mint valaha, mint azelőtt. S akkor így ledőltem az ágyba, gondolkoztam, vajon mi is történhetett, gondolkodtam magamban, hogy vajon azok az imák, amiket elmondtam, vajon Jézus meghallgatta vagy se. S akkor hallottam egy hangot, aki megszólított. Persze románul: – Lányom! Mondjam románul? [A gyűjtőtől kérdi.]
Ahogy volt, persze.
– Fiica mea, de ce eşti tristă?[110] Megállok én, így, ahogy gondolkoztam, és vártam, hogy mi történik. Hallottam másodszor, harmadszor is ezt a hangot. Gondolkodtam magamban, valaki bejött, és nem vettem észre? Mondtam magamban, hogyne lennék én szomorú, nu ştiu, dacă rugăciunile mele sunt privite de Isus.[111] S azt mondja: – Fiica mea, rugăciunile tale sunt primite de fiul meu cel sfânt, Isus.[112] S akkor megállok. – Fiul tău? Maică Sfântă, doar nu tu eşti? – Da, fiica mea.[113] S én akkor teljesen elizzadtam, öröm töltött el egészen a lelkemig. Nagyon nagy öröm. S akkor megkértem a Szűzanyát, hogy tudok-e valamiket kérdezni tőle. Amik így eszembe jutottak akkor. És kérdeztem sok mindent tőle, amire ő ráfelelt. Annyit mondott, hogy: – Jönni fogok abban az évben, '95 december 8-án. Tudjuk, akkor van a Szűzanya szeplőtelen szívének az ünnepe.
Igen.
És akkor, miután elment Szűzanya, mondom a nagymamámnak, mert nagymamámmal voltam ott. Dicsőszentmártonban történt mindez. Mondom: – Nagymama, te tudod ki volt nálam? – Nem, hát nem volt senki! – De igen – mondom – volt a Szűzanya. Mikor ezt meghallotta az én nagymamám, hogy én miket mondok, aszondta: – Hű, hallgass, nehogy valaki meghallja. Nem elég, hogy nem látsz, még azt is mondani fogják, hogy megbolondultál! – Nagymama, de én beszéltem a Szűzanyával, s azt is mondta, hogy még jönni fog ez évben! S akkor eljött a december 8-a, este 11 óra, ahogy mondta a Szűzanya, de akkor már fényben jelent meg, egy nagy fény, egy ilyen ovális fény, sok-sok csillagból összetéve, s benne a szobor. Szűzanya szobra, kezei összetéve. A szobor egy olyan 70–75 cm. Így jelent meg mindig. Tiszta fehérbe öltözve, rózsafüzér a kezében, imára kulcsolva a keze, és egy korona, amely tizenkét csillagból állott. És a feje fölött egy egészen nagy csillag, amely beborította fénybe. S így kezdődött el a beszélgetés Szűzanyával.

[110] Leányom, mért vagy szomorú?
[111] Nem tudom, hogy imáimat meghallgatja-e Jézus.
[112] Leányom, imádságaidat meghallgatja szent fiam, Jézus.
[113] A fiad? Szűz Máriám, csak nem te vagy? – Igen, leányom.

S mit mondott ekkor a Szűzanya?
Hát, akkor már a legtöbbet én kérdeztem tőle, meg akartam bizonyosodni, hogy valóban én is győződjek meg, és a család is, hogy igenis ő az, akivel én beszélek. Persze, elfelejtettem mondani, hogy legelőször, '95 június 17-én, amikor először jelent meg a Szűzanya, mikor beszéltem vele, hamar keresztet vetettem abba az irányba, ahol hallottam a hangot, de nem tűnt el a hang, tovább beszélt. S akkor adott is jelt, november vége felé egy kiszáradt almafa elkezdett bimbózni. December 24-én, ugye, karácsony szombatján letörtem, mert aztán kivirágzott az a fél fa, s egy ágacskát törettem le, amelyiket a szentképre tettem.
S nagyon sok mindenre tanított a Szűzanya három éven keresztül, ameddig nyilvánosságra kellett hoznom, és nyilvánosság elé kellett kerüljön ez a beszélgetés a Szűzanyával. Három éven keresztül tanított a szeretetre, a megbocsátásra és a türelemre. A mindennapi kereszthordozás türelmére.

S milyen gyakran tetszett beszélni vele?
Hát, eleinte minden 2–3 hónapban. Mindenkor előre megmondta, hogy mikor fog jönni.
S ezt úgy meg tetszett előre érezni, vagy fel tetszett készülni rá?
Arra a napra? Igen, igen.
S ez hogy történt?
Imával, mentem áldozni, gyóntam, akkor még tudtam járni, sokat voltam a templomban is, vitt mama. Lelkileg készültem fel.
Sokat tetszett imádkozni akkor...
Hát, jobban mondva, a Szűzanya tanított imádkozni. Először, tudtam én a rózsafüzért, hallottam róla, de nem imádkoztam. És akkor mondtuk el együtt a Hiszekegyet, Miatyánkot, s pár száz Üdvözlégy Máriát, azt ő nem mondta, csak én. És a titkokat csak ő mondta.
Miket?
Akkor csak három rózsafüzér volt, tehát ez volt a rózsafüzér-koszorú, az örvendetes, a fájdalmas, a dicsőséges.
S ezt mind románul mondta?
Igen, azt mondta, hogy majd az utolsó jelenéskor megszólal az én anyanyelvemen is, magyarul. S úgy is történt. 2005. június 17-én, akkor volt az utolsó jelenés, s akkor magyarul beszélt.
S ez vajon miért van, hogy románul beszélt?
Ennek az volt az oka, hogy mi itt románok és magyarok is együtt élünk, tehát ez az egység a szeretetben. Egy koszorút is hordoztam, egy töviskoszorút. A Szűzanya kért meg, hogy hordjam. Három pap szentelte meg, görög katolikus, római katolikus és ortodox. Egyszerre szentelték meg.
És ki készítette?
Ezt a görög katolikus pap bácsi készítette.
Rózsika megkérte rá?
Hát a Szűzanya kérte. Mondjam meg, hogy készítsen egy ilyen koszorút.

Marián Rózsika házioltára, Szőkefalva, 2006. Peti Lehel felvétele.

S meddig hordta ezt?
Hat hónapig.
S mivel indokolta?
Vezeklés.

Hogy gondolja, hogy több volt a bűne, vagy miért magát választotta?
Igen, engem választott.
Gyerekkorában nem volt kapcsolata a Szűzanyával?
Nem, nem.
A szentekkel sem beszélgetett?
Nem, nem.
Mivel magyarázza, hogy így hirtelen, egyik a napról a másikra megjelent a Szűzanya, s Rózsikával kezdett beszélgetni?
Azt nem tudom, nem tudom. Majd ha átmék, ha eljutok a túlvilágra, akkor kiderül, hogy miért éppen engem választott. Én sem voltam különb, mint a többi, semmivel sem.
Akkor nem tudja Rózsika, még titok...
Még titok.

S hogy fogadták, a plébános hogy viszonyult?
Hát nem volt könnyű, mert nem hitte először. Mert mikor mondtam nekije, azt felelte, hogy én egy kemény dió vagyok. Én azt mondtam erre, hogy majd a Szűzanya ezt elintézi, hogy higgyen nekem. Én senkit se tudok ráerőszakolni, hogy most igenis, higgyék el, hogy jelenésem van. Nem tudom ráerőszakolni, de nem is akarom senkire se. Majd a Szűzanya mindent elintéz.
S megtörtént, hogy a plébános elhitte a Szűzanya hatására?
Igen, igen. Három lelki vezetőt választott a Szűzanya nekem. Egyik volt görög katolikus pap bácsi, a másikuk ferences atya, mivel harmadik rendű ferences vagyok és a harmadik, az István atya, az ide való pap bácsi.
S a görög katolikus honnan volt?
Dicsőszentmártonból. Ő volt az első. Jelt kapott, nagy jelet, de külső jelt.
S mi volt az?
Ez volt a jele, hogy egy szombaton, mindig az első szombatot a hónapból tartjuk, mégpedig szentmisével. S kellett jöjjön a pap bácsi, vártam. S egyszer jön a telefon, hogy: – Idefigyelj Rózsika, nem tudok menni, problémám van. Na, jó, megértettem, nem volt könnyű, de meg kellett értsem. Úgy este nyolc óra tájt szól a telefon, esős idő volt, sár, mondja az atya, a görög katolikus pap bácsi, hogy: – Készülj Rózsika, mert jövök. – Mi történt? Azt tetszett mondani, hogy nem jön. Na, megtartja a szentmisét, kérem, mondja el, hogy mi történt. – Rózsika, az történt, hogy azt gondoltam, hogy többé nem jövök ide fel hozzád, békédet hagyok, nem még fogok foglalkozni veled. Otthon elvégeztem a szentmisét, ledőltem aludni. Egyszer csak álmodok sok embereket, és egy nagy keresztet, s a keresztre felfeszítve Szűzanyát. S egyszer csak megszólal a Szűzanya: – Fiam, mért nem mentél oda, ahova várva voltál?! Mért hanyagoltad el? S akkor ő megébredett evvel, nézte az órát, hát este nyolc óra volt, gyorsan elővette a telefont, rögtön telefonált, hogy jön hozzám.
S akkor ez jel volt, csoda volt...
Igen. A ferences atya, Pál atya. Bakó Béla a neve, de Pál atyának mondjuk, ez a szerzetesneve.

S ő hova valósi?
Hát ő Vásárhelyen [Marosvásárhely] volt, de most elhelyezték, talán Dézsre. S ő pedig azt a jelt kapta, hogy kellett felavasson, mint apácának, de megfeledkezett erről. S akkor elment, hogy egyet fürödjön. S akkor leteszi a rózsafüzérgyűrűjét az asztalra. S mikor visszajött, hogy feltegye a gyűrűt az ujjára, hát nem megy fel az ujjára. S akkor megáll ő, nézi a gyűrűt, annak megváltozott a formája, nem kerek volt, hanem ovális lett. S akkor megáll ő és azt mondja: – Uram, Jézusom, hát mi történt? Így ahogy ezt mondta, úgy elejébe jöttem, így az én arcom. – Szent Szűzanyám, elfeledkeztem Rózsikáról. Mikor ezt kimondta, hogy *megyek*, a gyűrűnek a formája visszaállott a régi formára. Ezt elmondta az érseknek. Tehát ilyen jeleket kaptak az atyák. Na mostmár, a harmadik atya, az idevaló atya, ő is kért jelt. Nekem mondta, hogy a Szűzanya neki is adjon valami jelt, hogy ő is higgyen, mint a többiek.
Először nem hitte...
Nem, nem. Hanem ő egy belső jelet kapott. Ami mai napig is tartandó.
S mi volt ez a jel?
Ezt nem tudom elmondani, ezt nem. Csak attól a jeltől István atya nagyon sokat változott. Nagyon sokat.
S hányban kapta a jelt?
Ezt olyan pontosan nem tudom megmondani, a kilencvenes években, akkor tanított a Szűzanya három évig. S '98 november 4-én, akkor van a szülinapom, már nyilvánossá kellett tenni.
Felszólította a Szűzanya, hogy kerüljön nyilvánosságra?
Ennyit mondott a Szűzanya, hogy nyilvánosságra fog kerülni. Mondom: – Szűzanyám, hát engem ki fog elhinni? Hát senki sem fog nekem hinni, hogy te velem beszélsz és üzenetet fogsz hagyni az egész földgömb részére?! – Mért kételkedsz? – Nem, nem, nem kételkedek, én hiszem, hogy te ezt meg tudod tenni. Ez a görög katolikus atya szabadságra jött, mert közben tanít is. '98 augusztusán elment Lourdes-ba, s ott a papoknak, akik velük voltak, elmondta, hogy né, nálunk Romániában is van jelenés. És kérdezték, hogy mint, s hogy, s így jöttek el az emberek, hogy én csak tátottam a számat azon az este, mikor kellett legyen a beszélgetés. Az emberek csak jöttek, csak jöttek, voltunk vagy huszonegyen először, azután még többen, még többen. Így gyarapodott, nőtt a létszáma a zarándokoknak.
S azóta is járnak?
Igen, igen. Mert minden hónap 17-én, a Szűzanya kérésére engesztelés van.

Közösen imádkoznak, vagy hogy történik ez?
Igen, igen. Románul is és magyarul is.
Jönnek románok is?
Igen, nagyon sokan, és sok helyről.
Nem csak katolikusok?
Nem, jönnek ortodoxok, reformátusok, unitáriusok.
S honnan jönnek, mit tud erről Rózsika?

Jönnek Kovászna, Hargita, Brassó megyékből, Szeben, Medgyes, Segesvár. Nagyon sok helyről. S jönnek persze Magyarországról, jönnek magyarok és németek, még Amerikából is jöttek.

S mivel magyarázza Rózsika, hogy csak románul beszélt, s a végén szólalt meg magyarul a Szűzanya?

Az egység, az egység. Mikor a zarándokok ezren, meg ezren összegyűlnek, románok, magyarok. S milyen gyönyörűen, mindenki a saját nyelvén imádkozik. Hát ezt csak az égiek tudták megtenni. És semmi konfliktus ne legyen. S olyan szépen megtanulták a románok magyarul a rózsafüzért, és a magyarok románul, és mondták együtt. S mikor volt a nagy csoda, mert adott a Szűzanya csodát is az égen, amit mindenki láthatott. Olyan gyönyörűen, a román mutatta a magyarnak, hogy nézzen föl, nézzen föl! Képzelje el, mennyire érti meg egymást egy székely meg egy oltyán, de kézzel-lábbal mutatták egymásnak, és szeretettel ölelkeztek. Hát, ki se lehet mondani. Csak az égieknek köszönhető.

S hogy volt a napcsoda?

Én nem láttam, ez nekem nem mutatkozott meg. Így ahogy magyarázták, lefényképezték, videóra vették. Hát, a nap matt színű lett. Tehát sütött, sütött keményen, de egyszer csak matt színű lett, a napba lehetett látni, a nap körül szivárvány, és elkezdett a nap táncolni, mozogni, le-fel, jobbra-balra, kereszt alakban. Na mostmár a napban mindenki nem egyformán látott, hogy mi mutatkozik. Egyesek keresztet láttak, mások Szűzanyát a kisded Jézussal, egyesek szenteket láttak.

Értem, ilyen sokféleképpen...

Igen, igen. Hát, ennek az a magyarázata, kinek milyen volt a hite. De a napcsodát, azt a hitetlen is látta.

S mit gondol Rózsika, mi ennek a magyarázata, hogy a hitetleneknek is megmutatkozott?

Legtöbbet a hitetleneknek van szükségük csodára, nem azoknak, akik hisznek.

S hitetlenek is voltak a jelenéseken?

Igen, eljöttek, hogy lássák, mi történik, mi is van.

Kíváncsiságból?

Kíváncsiságból. És ezek éppen jó nagy csodák.

És megtértek ezek az emberek?

Igen, igen, mert mikor volt a következő jelenés, már nem ők jöttek, hanem a családjukat is hozták. Hoztak magukkal másokat is.

Többen megtértek ennek a hatására...

Nagyon sokan, nagyon sokan.

Itt is mindenféle felekezetből meg nemzetiségből voltak?

Igen, igen.

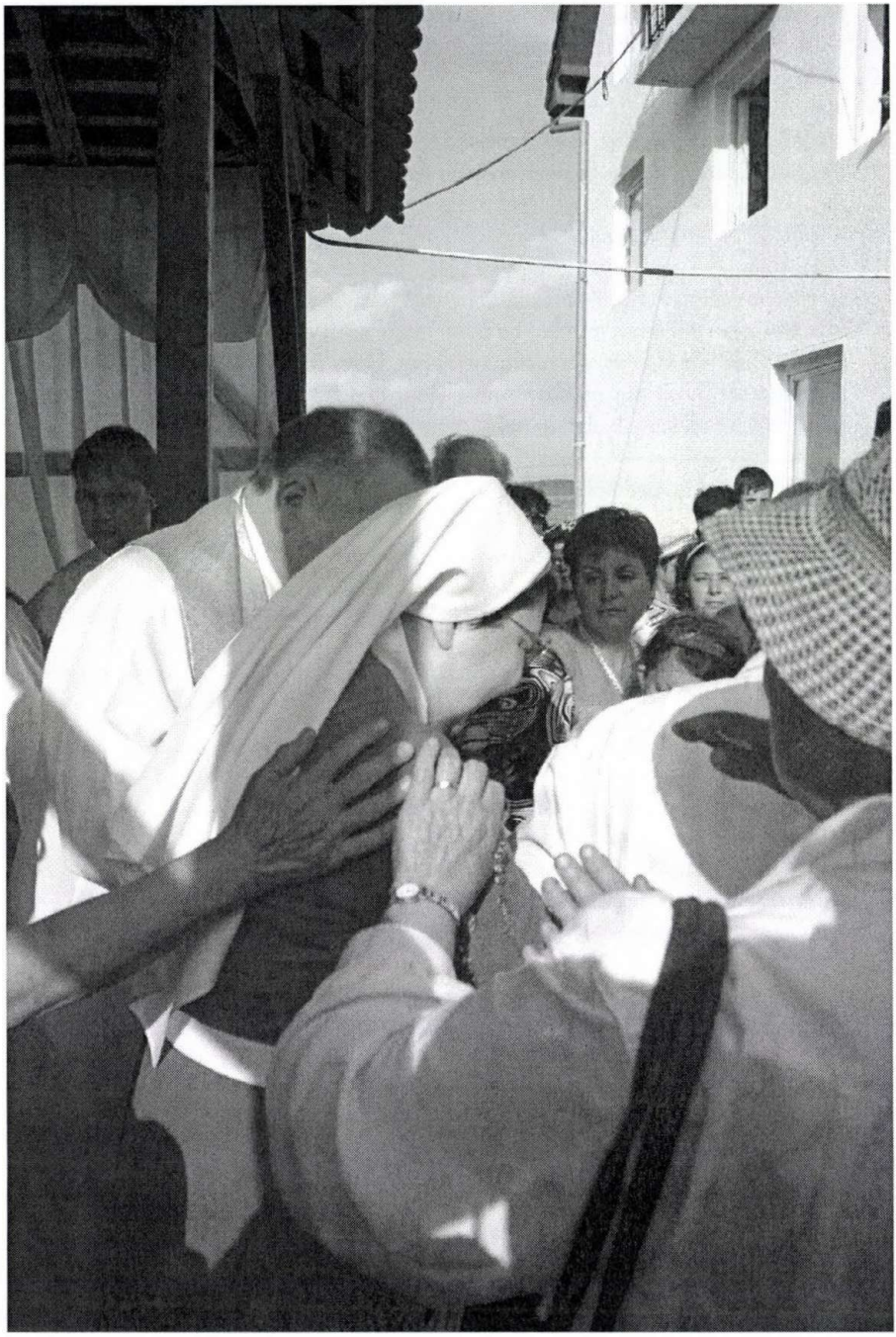
S csak a jelenésekre jöttek, vagy magához, Rózsikához is?

Hozzám is jönnek, igen, nagyon sokan. A zarándokok jönnek a problémáikkal, nehézségeikkel, leteszik a Szűzanya lábához.

S akkor együtt imádkozik velük, vagy hogyan segít?

Imádkozok velük, persze. És áldást is adok, amit a Szűzanya megengedett, hogy adjak áldást. És akkor imádkozom, velük is, és magányosan is.
Hangosan szokott imádkozni?
Nem, nem.
Inkább magyarok vagy vegyesen jönnek?
Vegyesen, persze, persze. A magyarokkal magyarul imádkozom, a románokkal románul.
S külföldiek voltak, más ajkúak?
Igen, igen.
S velük hogyan tudott kommunikálni Rózsika?
Hát általában valakivel jöttek, s ha nem, persze az István atya az mindig jön, és ő magyaráz, vagy hoz valakit, aki megmagyarázza. Hogy mi a probléma. S akkor én adok egy tanácsot, hogy mit imádkozzanak. Hogy imádkozzanak, mit tegyenek, böjtöljenek, hogy a problémáik elmúljanak.

S mióta tud áldást osztani Rózsika?
'99-től.
Ezt is külön megjelentette a Szűzanya?
Igen.
Csak így szóban?
Igen, igen.
S hogy jelent meg?
Szobor alakban, ahogy szokott.
S meg tudta érinteni őt, vagy a Szűzanya megérintette-e Rózsikát?
Igen, igen, a Szűzanya érintett, de én nem mertem őt. Én egy olyan bűnös vagyok, hogy nem mertem. De ő rámtekintett, keresztet rajzolt a homlokomra.
S jelzi-e valamilyen illat a Szűzanyát?
Igen, igen, rózsa- vagy ibolyaillat.
S ezt milyenkor érzi, mikor megjelenik a Szűzanya, vagy már előtte is érzi?
Nem csak én érzem, a többiek is. Jelenés volt, és le volt egy nagy..., nem lehetett járni a kocsikkal. És nem tudták azok, akik máshonnan jöttek. S itt ment keresztül a kocsi Szőkefalván és érezte a kocsivezető, s akik a kocsiban voltak, érezték, hogy olyan rózsaillat csapta meg őket, ahogy már ereszkedtek le Szőkefalvára. S nézett körbe: – Hát, uram, semmi rózsa nincsen, honnan jön ez az illat? S mi ez a sok népség? Azt hiszem a polgármesterrel beszélt, s aszondja: – Mi történt, hogy itt ilyen nagy rózsaillat van. Rózsák ünnepe volt? – Nem – mondja a polgármester –, ez a Szűzanya. S a polgármester pedig református.
És ő is hitte?
Igen.
Akkor elterjedt ennek a híre a faluban is?
De azt mondta Jézus, hogy egy próféta sincs a saját hazájában. S ez így van velem is. Mai napig nem hiszik. Annyit mondanak, hogy amióta ez a jelenés történt, történik, Szőkefalva nagyon nagyon meg van védve a természeti csapásoktól.

A látó érintése, Szőkefalva, 2006. június. Pisák Annamária felvétele.

Ezt mondják a falubeliek?
Igen, ennyit észrevettek, akik nem hisznek.

Korábban több szerencsétlenség, csapás érte a falut?
Nem tudom pontosan az évet, de a jelenések már meg voltak kezdődve, hogy itt körbe minden falut elvitt a jég, de Szőkefalvát nem érte. Épp, sajnos, hogy meghalt, a határpásztor, aki kint volt, és szabályosan látta a nagy jeges felhőket. Ez egy más alkalommal volt. Látta azt a nagy, nagy időt [vihart], ami jött Szőkefalva fele, s Szőkefalva határában mintha vonalat húztak volna az égiek, s azon túl, tehát volt a sánc. A sáncon errefele Szőkefalva volt, és a sáncon túl volt Sáros. Sárost elverte, Szőkefalvát nem érintette. Mikor hazajött, elmondta mindenkinek, hogy ő mit látott. S a kútjába nem lehetett vizet vinni, mert rossz volt. Tőlem vitt áldott vizet, és megjavult. S honnan van ez az áldott víz? A Szűzanya '99 június 17-én megáldotta a kutat. S azt mondta: – Leányom, bárki kér, az én szent fiam, Jézus nevében ebből a vízből, adjál neki. S akkor ez a határőr eljött, vitt egy flakon vizet, beletöltötte a kútjába, s másnap már lehetett a kútból inni vizet.

Nem is olyan rég történt, épp István atya mondta el, mert egy atya magyarázta el, hogy a székelységben kiszáradt a kút, a falu kútja. S egy néni jött ide, vitt a vízből, és beletöltötte a kiszáradt kútba. S mai napig is víz van benne. És hordják a vizet, és hordják a vizet, de nem apad ki. Egyvalaki, ugyancsak egy atya, három évvel ezelőtt járt itt, töltött magának vizet, s csak most nyitotta ki az üveget, mert közben elfeledkezett, hova tette, s most megkapta. A víz olyan friss volt, mintha aznap töltötte volna.
S nem volt a kútnak csodás illata?
Volt, volt. A Szűzanya áldása után kezdett illatozni.
S mások is érezték ezt az illatot?
Igen, igen. Éppen magyarázták, hogy mikor hazavitték, mert addig nem érezték, kinyitották az üveget, hogy igyanak belőle, hát egy rózsaillat csapta meg őket. Mások ezt a bazsalikom illatot érezték.
S Rózsika arról hallott, hogy máshol is történtek ilyen csodás jelenések, a víznek rózsaillata legyen?
Hát egy rendes kútnak honnan, ez a kút a nagytatám, dédnagytatám idejéből való, és soha, de soha nem éreztük. Csak miután megáldotta a Szűzanya. Elvitték Magyarországra kivizsgálásra. Egy mariológus.
Mit állapítottak meg?
Hát azt mondták, hogy nagyon érdekes dolgok, mert az ilyen áldott vizet kivizsgálják, a molekulák, én nem értem ezeket, nagyon egymás mellett vannak, a rendes kútból összevissza vannak.

Meg szokták keresni telefonon is a hívek?
Igen, igen.
És tud áldást is osztani?
Persze.
Akkor sok nép jött?

Igen.
[Közben felhívták telefonon, egy brassói tanítónő kereste, akivel többször is beszélt már, segített neki a problémái megoldásában.]
S milyen problémákkal szokták felkeresni Rózsikát?
Mindenfélével, kinek milyen nehézsége van. Betegség, testi, lelki problémák, mindenféle.
S mi a hatása az áldásnak? Meggyógyulnak, megkönnyebülnek?
Igen, igen, kegyelmet kapnak.
Szentekkel nem szokott kommunikálni?
Nem, csak egyedül Szűzanyával.
S hozzá is szokott imádkozni a legtöbbet?
Hát Jézushoz, Jézushoz imádkozom a legtöbbet, és Jézust szeretem a legjobban, őhozzá, de a Szűzanyát sem hagyom el.
S Jézussal nem beszélt soha?
Nem.
Hangot sem hallott, nem látta?
Nem, nem.

Álmában sem jelenik meg?
Jézus?
Igen.
De, láttam többször.
Elmesélné, hogyan történt?
Több álmom van, egyszer azt álmodtam Jézussal, hogy akkorjában talán csak személyes volt a beszélgetés Szűzanyával, Azt álmodtam, hogy megjelent Jézus. Legelőször, ezt akarom elmondani, a Gonosz jelent meg. Egy nagyon szép férfi alakjában. Én egy fehér kövön álltam, egy zöld réten. És a bal felén ragyogott valami, nem csillag, de ragyogott valami. S nyújtotta a kezét felém, s kérdezte: – Nem akarsz lenni a menyasszonyom? S mondom: – Te ki vagy? S aszondja: – Én vagyok Lucifer. Mondom: – Távozz, távozz Sátán! Aszondja: – Idefigyelj! Ha te leszel az én menyasszonyom, akkor én visszaadom a látásodat, és boldogan élsz a földön! – Nincs szükség a látásomra, s így maradok végig ezen a földön, vakon, az sem baj, nyomorult, ahogy vagyok, de akkor sem fogadom el a te ajánlatodat. Evvel eltűnt. S akkor rá megint két napra avval álmodtam, hogy megint egy nagy templomban vagyok, kétfelől sok apáca felöltözve szépen apácaruhában, s gyertya ég a kezükben. Én az oltárnál voltam, mikor a templomajtó kinyílott, s megfogott valaki a torkomnál. Alig bírtam szuszogni. Kiáltottam Jézust, s a Szűzanyát segítségül, sikerült legyőznöm, s végül reátapodtam a lábammal. Eltűnt. S nemsokára volt a beszélgetésem a Szűzanyával.

Akkor kísértette az Ördög többször is?
Igen, igen. S azt mondta nekem a Szűzanya, hogy... – mert kértem a Szűzanyát, hogy adja meg a látásomat – s azt mondta a Szűzanya nekem: – Majd a kellő időpontban,

lányom. Hát én azt hittem, hogy az a kellő időpont, eltelik egy hónap, pár hét, s én látni fogok. S aszondja nekem a Szűzanya: – Lányom, nyisd ki az evangéliumot! Kinyitottam. – Tedd az ujjadat, ahova akarod, és majd mindet megtudsz. Odatettem az ujjam, és mondom a testvéremnek: – Editke, olvasd el, mit ír itt, ahova tettem az ujjamat. Hát Jézus mondja a farizeusoknak, mikor meggyógyítja a vakot: – Ha vakok lennétek, nem lenne annyi bűnötök [elmosolyodik]. De itt láttok, s sok a bűnötök, s ezért sokan elkárhoztok. Hát nekem ezek úgy a szívemnek, úgy a lelkemnek mentek a Jézusnak a szavai, hogy ez engemet tett, hogy lemondtam a látásomról. Többet soha nem kértem Szűzanyát, hogy adja meg a látásomat. És nem hogy csak nem látok, hanem azt is megkaptam, hogy boldog legyek. Lelki boldogságot. Bármilyen nehézség nehezedik a vállamra, bármilyen nehézséget hoz a Gonosz, mert hoz, sok mindenen keresztülmentem, nagyon sok mindenen. Szégyeneken, gyalázaton, mindenen keresztülmentem, de mégsem tudták a lelki boldogságomat elvenni. Bármi is lehetett az.

Milyen megaláztatásra, szégyenre tetszik gondolni?

Nagyon sok mindent mondtak, mondanak, mindenfélét reámmondanak. Ilyen csaló vagyok, olyan csaló vagyok, ezt csinálom, azt csinálom, bolondítom a népeket. És ilyesmiket.

A faluból mondják ezt?

Igen, igen.

S mondta még, hogy álmában látta Jézust, erről még mesélne?

Hát azt álmodtam, többször is álmodtam vele, de ezt az egyet elmondom, ami nagyon bennem maradott. Kint voltam a határban, valami zöldséget szedtem, amikor egy kocsi haladott el fölöttem. Benne ült Jézus, és vagy még két szent, nem tudom, kik lehettek. S elhaladott a kocsi, s még rám sem nézett Jézus. S akkor letérdepeltem, sírni kezdtem. Visszatért a kocsi, de csak nem nézett rám. És újra elment a kocsi. S harmadszor, mikor visszatért, kiszállott a kocsiból. De már akkora nagy sötétség lett, vihar. Az emberek ordítottak, kiabáltak: – Segítség! Itt a világ vége! S valahogyan odakerültek a szüleim is. Kiszállott Jézus a kocsiból, egy nagy palást volt a vállán, s végigment. S egyeket, egyeket megfogott, megérintette a kezüket, és jobboldalra vezette őket. És akkor, mikor hozzám ért, térdre estem előtte. Néztem Jézust, ő mosolygott rám, és azt mondta: – Gyere velem! – De hová viszel? – Gyere csak velem. És vitt és vitt és vitt. Egy zöld helyre kerültünk, de oda nem jött sem apám, sem anyám, se senki. Idegenek közé kerültem. Azt mondta Jézus: – Itt a te helyed. – De – mondom –, Jézus, de én egyedül az egészek közül? – Csak te egyedül, mindig velem leszel. Ennyit mondott. És valóban, mindig Jézussal vagyok. Biztosan föltette magában a kérdést, mért nem Szűzanyával.

Épp erre gondoltam...

Igen, és ráfelelek most, mert Szűzanya tanított, hogy nem őt, hanem az ő szent fiát kell követni, mert Jézus a Megváltó. Nem magát tette elő a Szűzanya, hanem Jézust. És annyira rávezetett arra az útra, hogy nagyon szeretem Jézust. Eddig is szerettem, gyerekkorom óta szerettem, de mégis, nem annyira, mint most.

S ezt mind a Szűzanya kérte?
Igen. És az is megvolt, hogy egy ideig elvette ezt a fájdalmat, s újra visszaadta, újra visszaadta.
S mi ennek a magyarázata, mit gondolnak?
Sem orvos, sem senki nem tud ezen segíteni. Semmit sem tudnak adni, hogy megszűnjön ez a nagy fájdalom. Eddig még tudtam járogatni, legalábbis a kapuig elmenni, de most még azt sem tudom. Mind gyengébb, gyengébb.
S mi ennek a magyarázata, mért kérheti ezt a Szűzanya, ezt a sok fájdalmat?
A bűnösök megtéréséért.
Hogy Rózsika vezekel a többiekért is?
Igen, igen, igen. Azt is kérte, hogy végezzem a keresztutat. Most jól ki van építve, nagyon szépen meg van csinálva, de régebben, először csak kövek voltak, kis kövek. S én azon a kis köven én térden jártam a keresztutat.
S volt-e még olyan, hogy a Sátán megkísértse?
Nagyon sokszor, nagyon sokszor. Nem is olyan rég, egy hónapja csak. Hát, mikor kell történjen, nagy kegyelem árad az emberekre, akkor én már, azt mondta a Szűzanya, hogy nagyon de nagyon nagy harc vár reám. Mindent megtesz a Sátán, hogy tudja megállítani ezt a jelenést. És tudja, hogy a főpont én vagyok. A Gonosz. Mert én vagyok az a csatorna, amelyen keresztül a Szűzanya dolgozik. Én vagyok az eszköz. Mindent megpróbál. Éjszaka végzem az imámat, és szabályosan érzem, hogy mennyire gyötör, érzem a tapogatását, húzza a hajamat, pofont is kaptam.
S ilyenkor hogy tud védekezni?
Állandóan ott a rózsafüzér nálam. Mondtam István atyának, s ő megszentelte az ajtót.
S ez gyakran megtörténik?
Gyakran, elég gyakran. S olyan is volt, hogy nem tudtam az ételt a számhoz tenni, mert ahogy ülök az asztalhoz, hogy egyem, bármilyen keveset is, mert nem tudok sokat enni, kígyók, békák, egerek, mászkálnak az ételben. Az étel helyett voltak. Az ételt nem látom, de ezeket igen.
És szokott szólni is a Gonosz, nem csak ütögetni?
Igen, igen, mondja mennyire fel van bőszülve rám: – Megöllek te mindenféle, te ilyen, te olyan, megmutatom, hogy nem fog többé jönni Mária! S ilyeneket.
S milyen hangja van?
Rettenetes csúf.
Férfihang, mély hang?
Mintha a földből jönne, mintha a föld alól jönne. Úgy tessék elképzelni, mintha valaki a föld alól kezdene beszélni.
S mindig ugyanaz a hang?
Mindig ugyanaz.

S angyalokkal szokott beszélgetni?
Álmomban látom őket, s érzem. A múlt este is, mikor a *Jöjj el szentlélek Úristent* mondtam, éreztem, ahogy a hajamat cirógatta, ameddig énekeltem. S érdekes volt,

mert mikor én énekeltem, akkor ő is elkezdte, mikor abbahagytam, akkor ő is abbahagyta [elmondja az ének szövegét].
S szokta látni is vagy érezni?
Érzem a jelenlétét, mindig érzem, hogy mellettem az őrzőangyalom, és beszélek hozzá. Például akarok valakihez küldeni valamit, nem csomagot, például itt van a gyermek, a fiam, nem saját gyermekem, az intézetből vettem ki. S nem mindig jön haza időben, na fiatal, húszéves. Akkor mondom az én őrzőangyalomnak, hogy beszéljen Feriké-nek az őrzőangyalával, küldje haza.
S megcsinálja?
Igen. De kell bízni benne, akkor sikerül.
S itt a Szűzanya, hogy foglaljam össze a lényegét annak, amit mondani akarok. Eljött a Szűzanya és tanított minket arra, mármint engemet s az emberiséget, tanított minket öt dologra: az imára, a legfontosabb a rózsafüzérima. Ez a Sátán elleni fegyver. A böjt, minden hétfőn, szerdán és pénteken, kenyéren és vízen. A Szentírásból minden nap elolvasni egy kis részt, de nemcsak elolvasni, hogy egyik fülünkön be, a másikon ki, hanem elolvasni, s meg is cselekedni. Negyedik a gyónás, a szentáldozás, s ami ezt összefogja, a szeretet.
S gyakran szokott énekelni?
Régebben gyakran, de most már nagyon vad a hangom...
[Elénekli a *Jöjj el Szentlélek Úristen.*]

S tudna még mesélni olyan esetekről, amikor megjelent a Gonosz, olyan álmairól?
Az nem volt álom, ez való volt.
S volt még ilyen? Az Ördög milyen gyakran szokta?
Igen, volt. Volt egy olyan jelenés, mikor egy megszállott nőt hoztak elémbe, s áldást adtam reá. De mikor a kezemet rátettem, hogy mondjam az áldást, akkor már elkezdett így csinálni: phü, phü, phü... s akkor leültették egy kicsit a padra, de az Ördög már dolgozott benne. Adták neki az áldott vizet, de kiköpte a szájából, mert aki megszállott, az nem tudja meginni az ilyen vizet. Kiköpte a szájából, egy másik emberre spriccolta a vizet, aki ott állt vele szemben S akkor megfogott a pap bácsi, és odavitt hozzá, de mikor nyújtottam a kezem, hogy áldást adjak, úgy meglökött, ha ne lett volna ott István atya, hátraestem volna. Azt mondta, hogy: – Megöllek, te, megöllek! Én mondtam, hogy nem félek, mert Jézus és a Szűzanya velem van. Akkor megint kiáltotta, mert románul mondta, ortodox asszony volt: – Te omor, te distrug![114]
S ez hol történt, a templomban?
Igen.
S jelenés alkalmával?
Jelenés előtt egy pár órával.
S ki hozta?
Egy apáca. Moldvából jöhettek. S érdekes, még eljött hozzám ez az asszony, másodszor, harmadszor, akkor már megcsendesedett. Tehát kiment belőle a Gonosz. A jelenés ideje alatt történhetett vele ez.

[114] Megöllek, megsemmisítelek!

S ezt látta Rózsika?
Nem, nem.
S mások látták?
Nem.
S még mondott valamit?
Persze, még sokat mondott, de tudtam, hogy nem az asszony teszi, hanem a Gonosz belőle. Csinált úgy, mint a kígyó. Csinált úgy, mint a disznó, csinált úgy, mint a macska.

S volt rá még eset, hogy megszállottakat hoztak?
Voltak, voltak, sokszor. Nem is olyan rég, még ebben az évben. Hoztak egy fiút, sajnos ide a házamhoz, nem is mondták, hogy mi a baj vele, hogy megszállott, egyéb problémákat mondtak. Az édesanyja nem is mondta. S akkor rátettem a kezem, hogy adjam az áldást, a Szűzanya áldását. Hirtelen felugrott, a lábát szinte a plafonig ütötte, és jött reám. Én kiszöktem az ágyból, és az oltárhoz húzódtam, van egy kis oltárom, s kértem a Názáreti Jézus segítségét, s a Szűzanyáét. Kértem minden szenteket s angyalokat. S úgy hogy lecsendesedett, kivitték a konyhába, akkor adtak neki áldott vizet. Nem fogadta. Mikor kivitték az udvarra, az útra, csak akkor jött helyre.
S ez magyar volt?
Igen.
S honnan jött?
Valahonnan Déva környékéről. Volt olyan eset, mikor Magyarországról hoztak egy megszállott fiúcskát, 9–10 éves lehetett.
S miből látszott, hogy megszállott?
Mikor teszem rá a kezemet, csinálnak csúful, mert a Gonosz nem bírja az áldást.
S hogy csinálnak?
Nagyon csúnyán, s főleg nekem rugaszkodnak, ha tudnak, engem széttépjenek. Ezért kell mindig mellettem legyen valaki, mert én magamtól nem tudok védekezni.
S ki szokott segíteni?
Az atya.
S kivel beszélik meg, mikor kiűzik a Gonoszt? Először az atyának szólnak, vagy Rózsikához jönnek? Hogy történik meg, hogy az atya is idejön?
Hát, mi hívjuk az atyát vagy felmegyünk a templomba, és ott van az atya is, vagy több pap is, mikor engesztelés van. De most már nem tudok felmenni.

S milyen papok jönnek?
Katolikusok, görög-katolikusok.
Unitáriusok, reformátusok nem?
Nem. Mikor jelenés van, református és unitárius papok is eljönnek. Mind civilben csak. Az ortodox papok, azok föl is mennek a pódiumra a többiekhez.

S csak áldásosztással szokta Rózsika elűzni a Gonoszt, vagy másképp is?
Igen, áldásosztással, s imával. A románoknak mondom: Împărate ceresc, Mângâietorule, Spirite al adevărului, care pretutindenia eşti, şi toate le plineşti, vistieria bună-

tăţilor şi dătătorule de viaţă, vino şi te aşează întru noi, şi ne curăţeşte de toată întinarea, şi mântuieşte Bunule, sufletele noastre. Sfintele Dumnezeule, Sfinte Tare, Sfinte Fără-de-moarte, îndură-te spre noi. Preasfântă Treime, îndură-te spre noi; Doamne, curăţeşte păcatele noastre; Stăpâne, iartă fărădelegile noastre; Sfinte, cercetează şi vindecă neputinţele noastre, pentru numele tău. Doamne îndură-te spre noi.[115]

S a magyaroknak?

A Szentlélek.

S az atya mit tud segíteni a megszállott kiűzésében?

Imádkozik ő is, mondja a Miatyánkot.

S hamar kimegy a Gonosz? Vagy fel kell szólítani?

Hát nem megy ki mindig olyan hamar. Többször kell, többször kell. De akkor nagyon támad engem.

S ez miből látszik?

Azt mondják, hogy véletlen, de... például földhöz ver, én akarok kimenni az ajtón, de beleütközöm, de nem, nem, ilyenkor neki mék, szabályosan belelök a Gonosz. Vagy elesem, beütöm magam.

S volt olyan, hogy meggyógyultak, s visszajöttek megköszönni?

Igen, gyakran. Az áldott víz is gyógyít.

S viszik is?

Igen, nagy bödönökkel jönnek, hordják.

[...] Nem volt és nem is lesz többé valódi jelenés. Falcs lehet, hamis jelenések. De valódi nem. És mikor befejeződött Medjugorében a jelenés, a többi már mind hamis. Sajnos vannak Romániában is hamis jelenések. Hogy az égiekkel legyen egy kommunikáció. Mert könnyű, hogy mondják a többiek: – Milyen könnyű, jó neked! De nem könnyű ezt...

Nem könnyű elviselni...

A legnehezebbek ezek a szürke napok, hétköznapok. Ezen nyilvánul meg a valódi jelenés. S engem nagyon szemmel tart az István atya. Minden nap szentmisét végez, s látja a folyamatot, hogy mi történik.

S mással történik jelenés?

Itt a faluban nem, de annyian jönnek Moldvából, Regátból, hogy: – Láttam Szűzanyát, láttam Jézust, beszélek Szűzanyával. Mondom, jó. Csak annyit kérdek: – Mit mond nektek Szűzanya? De nem tudnak felelni. Vagy azt kérdem, milyen a hangja. Nem tudnak rá felelni.

[115] Igazságok szelleme, melynek mindensége vagy, mindennek beteljesítője, jóságok kincstára és életadója, gyere, telepedj le közénk, és tisztíts meg a besározottságunktól, mentsd meg, Jóságos, lelkeinket. Szent Istenünk, Szent Erősségünk, Szent Mindörökké, könyörülj rajtunk. Szentséges Háromság, könyörülj rajtunk; Istenem, tisztíts meg a bűneinktől; Uram, bocsásd meg gonoszságainkat, Szentséges, keresd és gyógyítsd elégtelenségeinket, a neved dicsőségére. Istenem, könyörülj rajtunk.

S azt gondolja Rózsika, hogy ők nem tudnak beszélni?
Azt. Mert ha igaz lenne, akkor fel tudnák idézni. Ha magának azt mondom, hogy olyan, mint a harang hangja, akkor mindjárt tudja, hogy mire gondoltam, nem?
Igaz. Csángókkal beszéltem, akik voltak itt a jelenésen, s mondták, hogy megjövendölte Rózsika az árvizeket.
Nem én, hanem a Szűzanya. Öt titkot adott a Szűzanya. Az egyik... napot, hónapot, évet, dátumot nem mondott a Szűzanya, csak azt, hogy legyenek felkészülve.
S az árvizek is ebbe tartoztak?
Igen, éhínség, gyógyíthatatlan betegségek és a nagy természeti csapások. De ez nem csak Romániára, Magyarországra vonatkozott, sok emberre. Az egyik földrészen szárazság lesz, a másikon árvizek. Akkor megjövendölte a tűzvészeket, meg a gyerekek elhalálozását 1 éves kortól 7 éves korig. És a negyedik, hogy Romániát nagy megrázkódtatás fogja érni, ahol sok ártatlan ember fog szenvedni. Az ötödiket, azt még nem mondhatom el, majd amikor megkaptam a jelet. Az az egyház részére szól.

S mivel magyarázza Rózsika, hogy nem lesz több nyilvános jelenés?
Nekem személyesen nem szűnt meg, csak a nyilvánossággal nem beszél. Velem még közöl dolgokat, amit tud István atya is, de ezeket nem mondhatom el neki sem.
S miért nem lesz többé nyilvános jelenés?
Befejeződött a küldetésem, ezt mondta a Szűzanya. Tíz éven keresztül tanított, jobban mondva három évig személyesen tanított. Ez a három év magányos volt. Ekkor tanított, formált, hogy később tudjak előállni ezalatt a hét év alatt. Minden évben egyszer még meglátogat.

S milyen volt a gyermekkora Rózsikának?
Hát, beteges. Ez a cukorbetegség már 13 éves koromtól megvan. Voltak orvosok, akik kivizsgáltak. Kolozsvárról is jöttek tanárok, vizsgáltak pszichológusok, neurológusok, hogy lássák, nem valami idegrendszeri betegség, ami velem történt.
Ez a jelenésekkel kapcsolatban történt?
Igen.
S mire jutottak?
Majd mindegyik pozitívan nyilatkozott, s elküldték az eredményeket az érsekségre. Semmi olyasmit nem találtak, ami azt mutatja, hogy nem igaz.
S a családban hogy éltek?
Harmonikus viszonyban, nem voltak problémák.
S a szomszédok?
Nem volt semmi gond, csak most, a Gonosz miatt, nem tudom, az irigység, mit tudom én, mit mondjak, gondolják, hogy ki tudja, mi minden történik, nem tudom. Volt olyan is, hogy jöttek volna hozzám, akik nem tudták, hol lakom, s keresték a kutat az áldott vízzel. S a szomszédok elirányították a mező felé.
Rosszindulatból?
Igen, s a szegény bácsi jött vissza a bidonnal,[116] s mondta: – Ne tessék haragudni, itt

[116] palack

van-e az a kút, amelyet a Szűzanya megáldott? Mert küldtek a mezőre, s nem találtam azt a kutat. Mondom: – Hát az a kút pont itt van.

S a szomszédok irányították el?

Igen. S olyan is volt, aki behívta a zarándokot, s mondta, hogy: – Jöjjenek, vegyenek a kútból vizet, mert az enyém is pont olyan jó, mint a szomszédé [a Rózsikáé].

Református ember vagy katolikus?

Ortodox.

S inkább kik haragudtak meg?

Amíg nem volt a jelenés, addig nagyon harmonikusan éltünk. Mai nap is, mi [a család] nem foglalkozunk, bármit mondjanak is. Továbbra is beszélünk, segítünk. A hátunk mögött azt mondanak, amit akarnak. Isten látja mindenkinek a szívét, lelkét. Nekünk nagyon jó, mosolyognak, kacagnak, szépen beszélnek, a hátunk mögött pedig... Szemünkbe nem mondanak semmit. A zarándokok jönnek, és azt mondják, hogy né, mit mondanak a faluban.

Miket mondanak?

Hogy ne higgyenek, nem való, ez nem így van, ez nem úgy. Lebeszélik a zarándokokat. Például volt egy jelenés, amikor jöttek a zarándokok, hogy vegyenek áldott vizet, jöttek a bidonokkal, s egyik szomszédunk mondta, hogy: – Né, hogy gyönnek a hülyék, hogy hisznek a vak asszonynak. S képzelje el, felmászott a fára, úgy csüngött a fán, leesett, hogy éppen nem esett le, hogy tartotta egyik ága, s a fővel lefelé állott. S mindenki látta. Akkor eszébe jutott, s mondta aztán, hogy csak van ebben a dologban valami. Az égiekkel nem lehet tréfálni. Nem lehet játszani az égiekkel.[117]

Vélekedések Marián Rózsikáról

Milyen volt Rózsika a jelenés előtt, mire tetszik emlékezni?

Egyszerű. Szürke ember volt, akire senki sem figyelt fel. Férjhez volt menve, volt egy gyereke, s én voltam a tanító nénije a gyerekének, de már olyan beteg volt, hogy az édesapja hordta a gyereket az iskolába, ő járt szülőértekezletre. Állítólag hetedikes korában már nagyon beteg volt. S akkor a szülők gondoskodtak róla is, a gyerekről is, sőt a nagymamája Dicsőben.[118] S akkor elkeseredésében, vagy mit tudom én, de talán jobban kezdett hinni az Istenben, ahogy ezt olvasgattam abban a kis mellékletben, amit osztogattak. Röviden leírva a történetet, s a plébános úr is mesélte, ahogy imádkozott, elkeseredésében egyszer hallotta a Szűzanya hangját. Eleinte én kételkedtem. Amikor a plébános úr bejelentette a templomban, azt mondta, hogy az ő szájából halljuk meg, aki hiszi, az sem vétkezik, aki nem hiszi, az sem. Én mindig ezzel a kijelentéssel élek. Eleinte elmentem kíváncsiskodni [lehalkul a hangja], rengeteg ember volt, én ilyet nem láttam életembe. Én nem vagyok buzgó katolikus, habár én is ka-

[117] Marián Rózsika, 47 éves, Szőkefalva, Peti Lehel gyűjtése, 2006.

[118] Dicsőszentmártonban

tolikus vagyok, pedig katolikus családban nevelkedtem. Én Csíksomlyón sem voltam soha, hogy lássam, hogy megy ez a zarándoklás, viszont elnéztem, hogy milyen jó annak, akiben ilyen buzgóság van, akkora hit van. A templomban, mikor Rózsika bejelentette, hogy megjelent a Szűzanya, behunyták a szemüket, mosolyogtak, sírtak. Én csak ámultam, mint egy nem odavaló. Aztán idővel rájöttem, hogy be kell kapcsolódni. És valami fenséges, valami különleges. Nem zavar, hogy a másik románul imádkozik, te magyarul, mindenki a Szűzanyához. Én hiszem, hogy megjelenik. Most, a sok jelenés után. Tehát kételkedtem sokat, de igenis hiszem. Nézd meg, mi katasztrófa történt, csak itt a mi környékünkön: árvizek, jégverés, nagy szárazság. Hál'istennek minden évben olyan gazdag termésünk volt, minket kikerült az ilyen, azt mondta Rózsika, mikor a Szűzanyával beszélgetett, hogy azt mondta a Szűzanya, mindig velünk lesz, és bevesz a védőpalástja alá. S én azt mondom, hogy ez így van.

Megtapasztalták ezt a csodát.

Az egyik csoda, amit én észleltem, hogy el volt véve a villany, s akkor, mint, minden bámészkodó, nem hallottam semmit, kémleltem az eget, a templomtornyát. S azt vettem észre, hogy a templom tornyán lévő kereszt fölé gyönyörű, narancssárga gömb jelent meg, és ez csak addig tartott, amíg a jelenés is volt. Soha többet utána. Én még máskor is kémleltem a keresztet, de csak akkor láttam egyszer életemben. A fiam mind csúfolt is, hogy optikai csalódás volt az az egy eset. A másik eset akkor volt, mikor feltettem magamban, hogy három órakor, csattogó hideg téli, februári napon én is elmegyek háromkor, nem 5 órakor, a jelenés előtt. Az első percekben, tíz percben, negyedórában fáztak a lábaim, mint mindenkinek, de utána nem éreztem a fázást. Hat óra volt, mire hazaértem, mert a nagy tömegből nem lehetett kiszabadulni. Én azt mondom, hogy ez is egy csoda, hogy az én lábaim nem fáztak. Máskor a buszmegállóban megfagynak az ember lábai, ha többet áll a kelletnél.

S ez a napcsoda?

A nap minden jelenésnél táncol. Tehát 5 órától, tíz percet beszélt Rózsika Szűzanyával. Erről még nem beszéltem. Mintha mindig ugyanazt mondta volna, mintha egy kaptafára lett volna húzva a szöveg: – Szerbusz, Szűzanya, jó, hogy megjelentél köztünk. Teljesítettem a kérésedet? Akkor mindig kérte a Szűzanya segítségét, hogy legyen a papokkal, segítse őket. Őt segítse, hogy tudja véghez vinni, amire őt a Szűzanya megbízza. De a titkokat sosem árulta el. Mert azt mondják, hogy titkokat osztogat neki, de sose tudjuk, hogy mit. Na, és akkor, hogy imádkozzunk sokat, böjtöljünk, szeressük egymást, mert a Szűzanya velünk lesz. Jönnek nehézségek az életben, de ő mindig a védőpalástja alá vesz. És ezt tapasztaltam, ez igaz. A természeti csapások alkalmával. Mindig gazdag volt a termés Szőkefalván. Akármilyen meleg volt, hogy olvadtunk el, akkor is olyan zöldségeim voltak, mint soha. Gyönyörű termés lett. S ezért mondom, ez mind azt jelzi, hogy tényleg a Szűzanya velünk van.

Hogy is volt a Nap tánca?

Mint mikor teljes hold- vagy napfogyatkozás van, a napnak a korongja teljesen halovány, olyan tejszínben van. Körülötte egy fényes gyűrű, s a körül olyan széles sávon hol jobbra, hol fel, hol le egy szélesebb korong táncol zöld színben, narancssárgában, kék, piros. És amikor vége volt, ennek is vége lett. Nem magunktól találtuk ki, hogy

úgy nevezik, hogy a nap tánca. A katolikus papok, akik részt vettek ezen a misén, mondták, hogy: – Jó emberek, nézzék, hogy táncol a nap. Ez azt jelenti, hogy köztünk van a Szűzanya.

S akkor látta?

Igen, persze. Sokan ilyenkor persze fényképeznek, kamerákkal örökítették, amit láttak. Én csak szabad szemmel vagy napszemüveggel.

Milyen szépen elmondta, hogy mit jelent, ha közösen imádkoznak, megnyugszanak...

Igen, igen. Volt úgy, hogy március 15-e. A románoknak nem tetszik, hogy mi ünnepelünk külön. Én féltem valósággal, annyi román összegyűl, mind imádkozunk, nehogy valami bonyodalom legyen azon a napon. Olyan szép volt minden. Mellettem állt három román, én imádkoztam hangosan magyarul, ők románul. Egyiket sem zavarta, hogy a másik milyen nyelven könyörög Szűzanyához. És tényleg, ha az ember hisz az Istenben, és én nagy Istenhívő vagyok ilyen szempontból, hogy az ember fel kell készüljön erre az eseményre, bele kell kapcsolódjon. Mert ha üres lélekkel odaállsz, mint az első jelenéskor, hogy nézem, annak milyen az arca, az mit csinál, ez mit csinál, semmit sem látsz. Csak mint egy egyszerű tácsogó ember, esetleg kikacagod magadban, hogy az egyik sír, a másik mosolyog, a másik így tartja a kezét. Még érdekessége, hogy rengeteg kicsi gyermeket hoztak ezekre a jelenésekre. Rengeteg fiatal család, karonülők, kocsiban tolják őket. És érdekes volt, hogy nem sírtak a jelenés alatt, nem nyöszörögtek, csendben voltak. A barátnőmmel összesúgtunk, ez valami különleges csoda. A gyerekek nem zsémbelődnek, hogy nem halljuk, mit mond a Rózsika vagy a pap. Mert aztán Rózsikának a testvére ült mellette, jegyezte, hogy mit mondott a Szűzanya, s aztán a pap románul is magyarul is visszamondta. S akkor kijelölték a következő találkát. Mindig, mikor eltelt tíz perc: – Oh, Szűzanya, már méssz, mikor jössz még, találkozunk veled? S akkor mindig kijelölték a következő időpontot. Eleinte minden negyedik hónapban megjelent, az utolsó időkben már háromhavonta. Úgyhogy te már ki tudtad számítani, ha minden jelenésen részt vettél, hogy mikor lesz a következő. (Szőkefalva, Maros megye, Románia)[119]

JÁNÓ ILONA (Lészped, Bákó megye, Románia)[120]

Jánó Ilona különféle közösségi szerepek felvállalására törekvő moldvai csángó látó. Látomás-elbeszéléseiben a szubjektív igényéből fakadó, valamint a közösségi specialista szerepkörének (halottlátó, gyógyító, karizmatikus lelki vezető, „lélekmentő") legitimitásával kapcsolatos látomások egyaránt előfordulnak. A középkori szentek misztikus élményeire hasonlító látomásai, az imitatio Christi motívumának felbukkanása mellett ördögjelenései vannak. Látomásainak gyakori

[119] Középkorú nő, Peti Lehel gyűjtése, 2006.

[120] Peti Lehel közlése.

helyszíne a mennyország és a pokol. A lészpedi látó vízióira nagyfokú érzékenység jellemző a bibliai történetek adaptálására, interiorizálására, amelyben számos elemét felfedezhetjük a csángó falvak vallási rendszerében jelen levő mitologikus narratív elemeknek is. Jánó Ilona látomásait a fantáziadús képi világ különbözteti meg a többi moldvai látomás-elbeszéléstől. Látomásai élményanyagában újabb elemekként jelentek meg az egyes világtörténelmi momentumok (például Attila hódításai, a második világháború, a Titanic pusztulása), illetve az elmúlt évek rendkívüli történései. Főként a 2000 után jelentkező látomásaiban fedezhetjük fel az elmúlt évek rendkívüli eseményeit, amelyek a médián keresztül országhatároktól függetlenül teremtették meg a csángó közösségekben is a megdöbbenés, a félelem állapotait. A 21. század nagy katasztrófáinak, valamint az egész világot megrázó, a nyugati világ ellen elkövetett terrortámadásoknak az élménye (például a 2001. szeptember 11-i amerikai terrortámadások, a 2004. március 11-i madridi Atocha állomáson elkövetett vonatrobbantás) sajátos viszonyrendszerben jelenik meg a látomásokban szereplő hagyományos csángó vallási képzetekkel.

E fejezetben együtt közöljük Jánó Ilona sporadikusan, különféle közlésekben megjelent látomás-elbeszéléseit (Bosnyák Sándor gyűjtései, Moldován Domokos róla készített filmjének interjúanyaga), valamint Csoma Gergely és Mohay Tamás korábbi, mindezidáig nem publikált gyűjtéseit és Peti Lehel recens gyűjtéseit. (Peti Lehel)

Gyűjtés Budán, 2008. szeptember 27.[121]

Nagy tél volt, két disznyó volt, s egyiket eladtam.
Igen?
S a másikat tartom, hogy izé, elvágjam én is.
Most adta el ebben az évben?
Most adtam másik évben.
Igen, igen. Csak ide a faluba adta el? Vagy hogy volt?
Ide az öregnek adtam e, ennek az asszonykának az apjának, de én nem gondoltam, hogy milyen történetre jövök ki véllik. Ilyen dógak, hogy izé... hogy az ember, hogy csinálsz jót, aszandják, hogy csinálsz pománát[122], s aztán pomána, hát megvastagadik, s aztán még van egy beszéd, hogy a tetüt fecsapad a [érthetetlen szövegrész] vettem bé ököt s ék annyira izéltek mast mondom, én eladtam lovakat, eladtam izé a szekeret, szekerét, hát még meg kellet fizessem es.
Há hogy volt ez a történet? Hogy történt?
Né, úgy történt, hagy aszandják hagy csinálc jót, s kapsz rasszat vissza. Na.. Csináltc jót, ilyen történet né...
Megértsék... hagy izé milyen történetek. Nekem háram évesen vót a történetem,

[121] Peti Lehel gyűjtése.
[122] alamizsna

hogy látomásom vót, hogy kicsi koromtó, hogy a kicsi korom, mikor a három éves vótam, me nálunk édesapánk hát ministránt vót, és a édesanyámval a papná találkadzatt. A pap..., segédizé, hasszas ez a történet, de csak hagy megértsék, hugy a Jóistennek így vót a rendelése. [mély levegőt vesz] S akkor met édesanyóm, nagyanyóm izé, nem engedte, hogy édesapám pap legyen. Hogy papiskalába ne menjen, me ministránt vót, könnyűfejű vót, s a pap, a plébanos akarta hogy menjen papiskolába, s anyómnak tizenhárom gyereke volt. S tizenhárom gyerekből hát csak három maradott az utojján. S akkor maradatt a bátyja, izé, Jánas vót a tizenegyedik, édesapám vót a tizenkettedik, s aztán még született egy küsleánka, de a bélnának[123] született, hagy a kis nyelve nem tudott nyelni. És bélnának született, és akkor ez alatt a történet alatt a édesapám mindent úgy rendezte, hogy anyónak az édesanyjának segétett még a léánka dógokba es mosogatni és sepregetni, és még meszelni es, szövőt tenni es, s mindenre segített, és azé nem engedte, hogy papi, hogy elmenjen. Igazán, hogy na nagyon szerette ő és nagyon izélte, szót fogadatt, me Jánas lapatt, izé, hogy dohánydzatt, szivaradzatt Jánas, és akkar ezért a történetért hát a tajást ellapta, hagy dohányt vegyen cigit, cigiz... szivart vegyen. Akkó dohán vót ugye, izélték, hagy úgy kellett megfacsarják, alyan vót az izé..., s akkor ez a történeté hát izé így rendezilte anyó, hagy nem engedte, hagy papiskolába menjen. S aszandta, hagy ne nősüljen meg, legyen neki pap. Hagy neki legyen, szóval ha elfogadják a gyerekeket, s neki legyen úgy-é sok gyereke, s legyen pap papja. S akkor erre a történetre így történt. Hagy ement katanának, a tizennyócadik hábarúba, édesapám igazán úgy ment e a plébánastól. Plébánastól mikor elbúcsúzatt, aszandta a plébánas: – Na, Ferenc, én imádkadzam, hagy elmenc, úgy sértetlen gyere vissza es. Hagy ne... nősülj, hagy izé, hagy... me nagyan szerette a izémet, beszélgetni es és izélni es még ett[124] és vélle, édesapámval.

A pappal, ugye?

Annyira szerette a pap a plébánas őt.

Okos ember volt?

E... annyira szerette. S könnyűfejű volt, s izé, s nagyon szerette. S akkor így elbúcsúdzatt, elment, adatt egy rózafüzért, s egy imádságas könyvecskét neki. S akkor ezvel a zimádságas könyvecske, hát a megvédte őt, hagy a katanizéságja[125] vót itten a izé, hát itten vót a az a könyvecske. S még a golyó... szívbe akarták lőni, és a golyót visszavette[126] könyvecske. Ilyen történet, izé, történet vót. S aztán a rózafüzérje vót, s mikór ugye, met hábarúba mentek bánétára[127] mentek háborúba verekedni. S akkor ahagy mentek, hagy akkor aszondta: – Édes, boldogságos, szép Szűz Mária most óvj meg, védj meg, ótalmazz meg ingemet. Mert én nem akarak senkit, hogy megszúrjak, sem hogy ne szúrjanak meg. És akkor, és akkor az nécce[128] történt, hogy édesapámat a

123 bénának
124 evett
125 katonakönyve
126 kifogta
127 szuronyrohamra
128 négyszer

Szűzanya úgy bétakarta zöldlevelvel, izével, hogy nem tudta, mind elaludt lenne, hagy elaltatta lenne a Szűzanya. Ilyen történet. S négy, nécce vót ez a történet, hogy mentek bánétára, hagy izé, sz mikor elmullattak a Szűzanya izélékese mind az álamból, megébredett izé. Ilyen történet vót, hogy... édesapámnak. S akkor a ilyen, aztán látta, hogy egyik, hogy jajgat a másik, hogy izél, s hogy aztánan..., met szerdzsent is vót[129] egy csürrentője[130] is vót, hogy csürrentette meg, hogy jüjjenek, szedjék fel, me melyikek izé, hogy melyikeket tudtak segíteni rajta, nem vótak meghalval, s akkor ilyen történetvel izé vót édesapám megvédve. Egy golyó ment el a feje tetejin, hagy a vas izéjit meghasítatta tetejin, de a fejinek nem sértődött.[131] Csak a tetején ment el egy golyó. S ilyen történet, izé, hogy nem történt véle semmi.

S ezt az édesapja mesélte Ilona néninek?

Igen, édesapám... S akkor még vót még egy nagy ágyú, a magyar katanaságtó, magyaraktó csinálva, hogy a gránicnál, hogy az izén a határnál. S akkor édesapám, hogy ződ ruha vót, me most kackás ruhák es vannak, de akka ződ ruha vót a ramán katanáknak, régen ződ ruha vót, s akkor ilyen szép izé történt, hagy a édesapám, hagy tudta a magyar nyelvet, met hagy a magyarakval vót a hábarú, [...] a magyarak vótak a németekvel és a románvak vótak az araszakval.[132] Ilyen vót a csata akkorjában. Tizenhatadik hábarúba. S akkor édesapám vót téve az első fro... izére vizsgá... felvigyázóra. S akkor édesapám könyökön, met olyan ágyú vót készítve aza magyaraktó, hagy három izé, vanyat[133] izé vagonyan[134] vót. Egyen vót a csője, a másodikan vót a testje és a tőtője, izé, három izén vót. S akkor olyan nagy vót a cső, csője, mert ilyen történet vót, hagy e édesapám könyéken ment az izé puská... Az izé ment könyöken, s akkor mondta, ők mandták köztik: – Húzd meg András, én nem húzam meg! – Húzd meg Jancsi! – Én még annyira sem! – Húzd meg Péter! – Én sem! S így az izé... – Húzd meg Gyuri! – Én még annyira sem. Hogy annyira izéltek, hagy nem, s akkor erre a történetre édesapám megszólalt: – Meghúzzuk mi. Jaj, elérkedzett a románságig, csak aszandja ne gépeljen le, mondta, hagy az izék, ezek a katanák, melyikek vótak az ágyúval. S aszandja édesapám, met édesapám senkit nem gépelt szembe [nem lőtt szembe géppuskával], hagy izé hogy [...] hogy meggépeljen valakit, hogy meglőjje. Úgy járta, hogy nem akart senkinek. S akkor ilyen izé, hogy leszektek a vonatról, leszektek, s édesapám felszállatt, és att felejtették a tilifonjikat: – Háló, Budapest, itt vagyunk, elfagtuk a nagy ágyút! [nagy levegőt vesz] Maradattak-e, vagy megfarditsuk-e vissza, a nagy ágyút... feléjetek? S [...] azt mondták, hogy este vót, aszandja, hagy nem tudunk választékot adni, hogy este vót, csak regvel, regvel tudunk választékot[135] adni. S izé: – Megvárjuk. De megvárjuk, regvelig megvárjuk. S ők

[129] szakaszvezető
[130] sípja
[131] sérült meg
[132] oroszokkal
[133] vonat
[134] vagonon
[135] választ

ebben fényképeződtek a izébe, égy hogy a olyan vót a zágyúnak a teteje izé, a csője, hogy a katana, hátizsákval kiment a csőin. Akkara nagy vót a csője.
Hm...
Sztán nem tam mi csináltak, met aztán mondom, hagy másadnap aztán tilifonáltak, aztán úgy, hogy megadódtak, hogy izé, hogy édesapám, hogy aztán a katanaság és katanák kimentek, hagy Budapesten megsétálták magikat, és édesapám írta es alá az egyeséget, izé, hagy megbékülésre, met úgy tudatt, tudta magyar írást, [nagy levegőt vesz], és édesapám írta alája.

Hát egyébként ilyen történetvel, s aztánan milyen történet vót a zágyanak [ágyúnak] a története... Hogy a zágyúra a vót feírva, hagy hagy „ne segíts Isten, csak csudálkazzál, mit szervezett a magyar katana, mit csinálatak... ne segéts Isten! Csak csudájkazzál. Mit szervezett a magyar katana!" Mit csináltak, milyen ágyút, szerkesztek, hagy milyent csináltak. S úgy – kérdették a katanák, a hagy mit ír rajta –, s aszandja édesapám, ő fardítatta, mit ír, hogy a azt írja aszandja, hagy „ne segíts Isten, hanem csak csudájkazzál, hagy mit szervezett a magyar katana." Milyen ágyút készített. S ilyen történetvel vót, a történet, de mondom, hogy ez a, s egyébként én a még egyebe történetet es, ha nekem nekünk a ilyen történet vót. Ferenc József idejibe, a nagyapóm, Jánó Józsi hát izé vót, hát fődzsenerál[136] vót. S fődzsenerálon vót Ferenc Józsefnek. S Ferenc József úgy akarta, hagy a izé, német nyelven legyen a magyar katanáknak a rendezése, a kamandálása[137] izén legyen. S akkó ezét ellene mandatt az én nagyapóm, Jánó Józsi, ellene mondott, és aszandta, hogy nem szabad, aszandja, hogy első a magyar országnak a nyelve, másadik, hagy a katanák nehezen tanolják meg, me nehez, akkó nem tanulták az iskolákba, s akkó keves iskala is vót akkorjába, Ferenc József idejibe, s akkó é bajos megtanulni, me nehez megtanolni a német nyelvet. S ellene mondott, s akkor, s ő másadnap bé akarta verni a börtönbe, bezárja, és megmondta egy izé, hogy né mit akar csinálni, hogy mi más generálunk, s akkor elfutatt öt testvérvel. Öt testvérvel futatt el, Magyarországról. Még öt testvér mind katanatisztek vótak. Ő vót főgenerál, s aztán a többik vótak alábbvalók, alábbak. S akkór így öt lóval, s csak vót a hátikan, nem vót semmi, pénzik sem izé, annyival jöttek ide Romániába. S elszéjjedtek, me féltek, hogy Ferenc József nehogy megkeresse, meg fogja keresni, eszéjjedtek. Úgy, hogy aztán látamásom vót nekem, milyen történetek, hogy izé, hogy e milyen történet az izé, me ugye édesapám elmesélte, de aztán látomásam is volt rollik. Úgy. Hogy ugye, történetem vót, Lugosan vót emaradatt az első testvér, szóva, hogy izé úgy széjjedtek el, hogy egyik izé Lugoson maradatt. S akkó leszálattak a loókról, megölölték egymást, megcsókoltak, sírtak, és úgy elbúcsúztak egyik a mástól. A másadik testvér, melyik mék elmaradatt a Tartusan, akkó leszállattak újbó a lovakról, és megcsókolták egyik a mást, és elbúcsúztak. Itt Bákó mellet, me itt is vannak Jánók, izé... Klézsébe is innét Patakon [Nagypatak], szóva még Somoskán, met aztán ők nem is tartatták izét hagy levelejzzék,[138] hogy nehagy megtudják. Egyik a mást, nem levelezték. Én elvótam a búcsúra, és beszélgettem

[136] generális
[137] német nyelven parancsoljanak a német katonáknak
[138] levelezzenek

véllik. És a trótuséikról is beszélgettem, úgy, hogy izé Csíksomolyón eljöttek egy pár fiatal, és hogy én beszélgettem ottan a fiatalakkal lehet, eljöttek héjzénk, s mikor megszólalnak, hogy ni Jánók, s mondom, hagy na rakanyak vagyunk, ők izéltek, hagy... – De igen – mondom –, nem tudam tük tudjátak, de én tudam.

És ezt látta Ilona néni látomásba?

Látomásba. Látomásba vót még, hogy még hogy is búcsúztak el. S akkor ilyen történet vót, s akkó így ide ez a klézséi is, hagy mandjam az izé Csíksomolyón, s eljönnek és beszélgetnek vélem, s mondom, ilyen szép párak vótak, minden. Mondam nekik: – Meg vattak-e esküve? S aszandja: – Nem. S mondom : – Éltek úgy? S aszandja igen. Aszandja: – Próbálkazunk. Mondom nekik: – Tudjátak – mondom –, erőst nagy vétek. Menjetek és rendezzétek el, és én mondom, hagy Isten előtt es össze vagytak esküve az a fontos, az esküve. S izé, okkó lesz az Istennek az áldása rajtatak.

Hány éves korától lát Ilona néni?

Hát én vót, hogy azelőtt a három évesen, hatévesen, aztán vót, tízévesen a Szűzanya jelent meg, izé, s aztán tizenkettőn, Kisjézus tizenkét évesen...

Ezeket elmondja, hogy voltak Ilona néni?

Háromévesen olyan történetem vót, hogy a nálunk az imádság úgy vót, ugye imádság vót, hogy az imádság, úgy imádkoztunk, minden nap az olvasót kellett mondani, izé a térgyen édesanyámma, me ugye Jézus Szíve társulatját ők kezdték el Lészpeden. Úgy, hogy ők mentek, meddig felfértek a szekerbe, hát Bákóig vitték Jézus Szíjve, hogy áldojzanak, gyónjanak, áldojzanak. Mikor nem fértek fel, akkor... – me a papnak még nem vót kocsija –, akkor elment édesapám szekervel is. Kihozta a papat, és meggyóntassa, és misét mandatt, és így kezdődött a Jézus Szüve társulata. S akkó az a történet van nekem, hogy én gyűltek össze, csoportimádságot csinált édesapám, úgy, hogy Szent Bernádéknak a zéletit olvasta, a Jézus Szüve történeteket. [...] Édesapám nagyon szerette olvasni, imádkozni, nagyon szerette, met ugye, met kicsi korától mistránt[139] izé volt, hogy izé. S én ebbe a történetbe, én öt évet, hogy megkezdték izé, én azután születtem, nyócadik születése vótam én édesapáinknak, édesanyámnak, s még utánam még született négy. S melyik a negyedik izével, hát meghalt édesanyám öt napra a betegágyba, valami eszakadatt benne. És akkorjában nem vótak orvosok, pantas izé, s akkor ilyen történetvel hát történt. S akkor ez a történet mondom, hagy én kellett lenne legyek pap, izé, mer mikó aztán met hogy kezdjem az ijzéből, előbb mondjam el a hároméves történetemet, hogy háromévesen így történt. Hogy a ők imádkoztak, izé a testvéreim, met ugyé izé vót főd, ott nem volt padlás és izé, az édesanyám terített egy terítőt, és letérgyeltek a gyerekek, és úgy imádkoztak a rózafüzért. Édesanyám mondta a titkat, és ek mandták a *Miatyánk*at, az *Üdvezlégy Máriát*. S akkor ezen a történeten, hát mondom én, ahagy ők mandták az *Üdvezlégy Máriát* én megtanultam három é izé, hogy „üdvözlégy Mária, asszonyunk Szűz Mária". Vettem rózafüzéret: „üdvözlégy Mária, asszonyunk Szűz Mária, üdvözlégy Mária, asszonyunk Szűz Mária". S nénim vót egy alyan rossz izém, meik izé, hogy örökké ellenkedett el-

[139] ministráns

Jánó Ilona házioltára, Buda, 2008. Peti lehel felvétele.

lenem, öt évvel vót nagyabb mint én. S akkó, met köztünt, me közte is köztem meghalt egy leánka Erzsike. [nagy levegőt vesz] S akkor ez olyan ellenkedő volt, hogy nem jól mondad, nem jól mondad. De édesanyámhaz mentem.

Nem halt meg akkor?
Na mómikám, hallja mit mand Katink, hogy én nem jól mondam. Hogy én... üdvöz légy Mária, asszonyunk Szűz Mária. – Met kicsike vagy, hadd el, neked jól van, eredj, mondjad. S én mentem oda, me vót a Jézusszüve, me Jézusszüve-képünk vót, hát izé, s annál voltunk hogy imádkoztunk térgyen. S akkor ez a történet elmon... izé, mikor elmentek haza, aszandtam édesanyámnak: – Mámikám, addig mandj nekem az *Üdvezlégy Máriát*, meddig én megtanyilam, mutitsam én meg Katinknak, hogy én tudam én az *Üdvezlégy Máriát*. S édesanyám, jut eszembe, hogy meszelt, és izé, és kellett mandja, s nem mandta, elfelejtkezett. Há még mandja na... én estére megtanultam. Hároméves... de olyan, olyan akas beszédeim vótak, hogy izé, három évesen is, hogy mint egy nagy, úgy beszéltem. S mosogatni, vagy izélni tettem a kezemet, izé, csináljak, segétsem... izé, olyan vótam. S akkor ez a történet ilyen történet vót, s annyara izélt, hogy estére megtanóltam, mikor hazajöttek a nénimék, akkor elmondtam. Vettem a rózafüzért, elmandtam az izét, kezdtem imádkazni a üdvözlégy Mária, malaszttal vagy teljes, az Úr van..., te vagy áldatt az asszanyak között, is áldatt a te méhednek gyümölcse, Jézus, asszonyunk Szűz Mária, Istennek szent anyja, imádkojzzál érettünk bűnesekért, most és halálunk koráént ámen..." S így izé... s akkor nini, az a esent mandja: – Nem jól mandad, me ke a *Miatyánk* es, ke a *Dicsőség* es, kell a *Hiszekegy* es, a rózafüzérhez. Mondom, mentem édesanyámhoz: – Mámikám, hallja, mit mond Katink, hogy kell a *Hiszekegy* es, *Miatyánk* es, kell a *Dicsőség* es. – Hadd el, neked elég, eridj oda, a Jézuska tudja, neked elég ez, eridj, imádkojzzál. S mentem, s imádkoztam. De erre, mire ez történt, történet hát megharagudtak a sátányok. Megharagudtak a sátányok, olyant erőszt megharagudtak, hogy a, hogy a macskaképbe, szürke macska képbe kisujjamat fogta meg. Így, ilyen nagy szürke macska, és én ráztam, sikojtozam, hogy izé, úgy megfogta, hogy álltunk, kisujjamnak a izéje, hagy bécsipette a izébe, hogy izé, s úgy csiperkedett a izén, úgy megfogta a izét, macska ké... Aztán kutyaképbe jöttek ki az ágy alól, vagy izé, s ragadta meg nagy kutya, farkaskutya izé izébe, ragadta meg a kis lábam, izét, izé, úgy, hogy a fogai kijöttek a izé, mikor megfogatta izé. Sikojtozam édesanyámhoz, szoptatta másik gyereket, hát ijdzé, úgy izélte édesanya, izé, hogy felkapatt ingamat es, s én rugdasódtam, hogy még akkor sem akarta elhagyni, a izé, hagy leszállni a lábamról, kiengedni a lábom. S ilyen történet..., ki kellett hojzni, híjják a papat, s kihítták a papat. Reámimádkojzzék pap, s akkor imádkazatt a pap. [Érthetetlen szövegrész. Valószínűleg román imádságtöredék.] Elkísérte édesanyám.

Édesanyám letett az ágyba, izé, ezen a történeten, hát ilyen történet, látamásam vót, hogy a csillagak mentek körül. Ulyan izén, csillagak kereken, izé, nagyabb csillagak, küsebbek, küsebbek így mentek. A csillagak után körbe mint a procseszió [keresztút járást] izé, hogy így körbe mentek vele, így keringőztek. S akkor mentek aztán ada csipkerózsák. Nagyabb csipkerózsák, küsebbek, küsebbek, és onnét egy Mária szíve képe így, hát izé ki mint kiakadatt lenne [mutatja], is jött a fejemre. Mire édesanyám bé béjött a izé a, akkor bényitatt. S akkor én sikojt... megsikojtattam magamat, s akkor erre édesanyám: – Mi történt Ilonka? Mandtam, hagy mámikám mit láttam. – Mit láttál édesanyjáé? – Mámikám, így mentek a csillagak, így körbö mentek

a csillagak, nagyabb csillagak, küsebbek, küsebbek, mentek aztán dar[140] csipkerózsák, nagyabb csipkerózsák, küsebbek, küsebbek, s Szűzanya szüve képe, így, mintha kiakadatt lenne, s jött le. Azé sikótattam, hogy úgy jött, hogy jött lenne a fejembe. S akkor édesanyám felveszen az ölibe, izé, éngemet, is a fal felé nézek. Néztem a fal felé. S ottan a fejem fölött, ott maradatt a Szűzanya képe. S a édesanyám nem látta. Né, mámikám itt van! S úgy maradatt, olyan izére, én a zágybó elérjem, simigassam, pusziljam, izéjjek, hogy... S ezt, ezt a történetet sok időt láttam, hogy én játszottam, én játszottam édesanyámmal. Akkorjában játékokat csinált, nyulacskákat csinált papírból, vagy izét, hogy megkötte cérnával, hogy hújzzam, vaj hagy bubát csinált ilyen kukoricácsutikából, izé, bubát csinált nekem hogy izé, s akkor én játszottam azokval. S én amikor néztem arra felé, hát láttam a Szűzanyát. Akkor én esent mentem, pusziltam, simigattam. Csak édesanyám tudta, hogy én mit látak att. Felmenyek, megpuszillam, leszállak, így, ilyen történet. Met azét, hagy történt ez a történet, hagy a Szűzanya védett aztánan, hagy a sátányak ne tudjanak héjzám jönni. A Szűzanya óltalmazatt. Az a kép oltalmazatt ingemet. S ilyen történetem vót hároméves karamba.

S mikor halt meg Ilona néninek az édesanyja?
Há a izébe, negyvenháromba.
Hány éves volt akkor Ilona néni?
Há izé, kilenc. Én harmincnégybe születtem, izé, s negyvenháromba meghalt.
S akkor is volt látomása Ilona néninek?
Hatévesen a csipkerózsa. Csipkerózsá..., szóval ahagy mondatik, a hatévesen hát e, bémentem a kertbe, a livádás[141] kertbe, tavassza vót. S virágzattak a fák. Virágzattak a fák, de a bingók[142] a szemem láttára nyíltak meg. Úgy, hogy én hogy néztem, úgy pillantak[143] ki a bingók. Két almafa vót, nyári alma, és vót egy nagy körtefa. És sok üdőt eltöltöttem. Ételt es megcsinálták, ettek es, és én néztem a bingókat, s aztán mentem a sziváknél és izéknél, intéztem a kerbe. Mikó, me ugye a faluban a véce küjjel van, mikor meglátott édesanyám, kijött a magáért. S meglát éngemet, hogy sétálak. S csudálkadzatt. De én mikor megláttam: – Mámikám, mit láttam! – Mit Ilonka? – Mámikám a bingók a fákan így töttek. – Hogy Ilonka? De étlen maradtál. A kutyának is odaadtuk a izét, a maradékat, és magad étlen maradtál. – Nem, semmi, mámikám. Menjenek a templomba, imájdkozzanak, met én nem vagyak éhes. Kilenc óra után vót a izé. S ezen a történeten, megfogja édesanyám a kezeimet, kezemet és béviszen. Aszondja testvéreimnek, hogy – met vót nagyobb testvérek–, hogy nem vették észre, hogy én nem vagyok jelen? Azt mondták, hogy nem vették [észre], aszondja, hogy né, lássátak, hagy kifelejtettétek. De nálunk olyan szakás vót, hogy kis pálinkapohárak vótak a gyermekeknek, és édesapám, hogy jó írástudó vót, ilyen

[140] mint a
[141] gyümölcsös
[142] bimbók
[143] bomlottak

kazánfábrikébe[144] is vót, főzték a pálinkát, hát ő rendezté az embereket, hogy írta fel hány kilójik van, az államnak, hogy mit kell fizessen, mit kell adjanak. S akkor kücsibbet tett sokszor, és akkor az emberek nagyon szerették, hogy még adtak neki és, izé, jutalmat. S akkor nálunk szakták, hogy elköszöntni a pahárt. Hogy az Isten tartsa meg, így vót e nekünk. Isten tartsa meg tátikát,[145] mámikát,[146] hagy neveljenek a jóba. Isten tartsa meg a testvéreket, testvéreinket, hogy nöhessünk a jóba. Izé, így köszönet vót, elköszönet. S akkor ez a történetvel, mikar én mandtam, hagy Isten tartsa meg tátikát és mámikát, hát édesanyám megszólal: – Isten tartsan meg tégedet es Ilanka. De kezd sírni édesanyám, neki egy [érthetelen szövegrész] volt. Kezd sírni. S akkor hogy sír édesanyám, mondom: – Mámikám! Há mé? Há nekem nagy öröm, hagy virágzattak a fák, a bingók nyíltak ki a szemem látára. Nagy öröm vót, mondom. – Igen, Ilonka, aszandja, mind én elfelejtettelek ettől az ételtől, úgy Isten engedje meg, s úgy légy elfelejtve világnak minden rosszától, minden izétől, bűntől. S így mandta édesanyám. De manda: – Mámikám, ne máj sírjál! S na, elment édesanyám a templomba, elmen az izéhez, fazakhaz, de de nem tudom, hogy történet izé volt, s úgy tudta, hogy nem maradatt semmi. És hat galuska maradatt, hat tőtettkápaszta, nálunk úgy mondjuk galuskák S akkor azt a hat galuskát cserep tálacskába kitette, és aszandta, hagy: – Na, Ilanka, hatéves vagy, hat galuska van. És ezt a galuskát megeszed, és mikó visszajövök e templomból, hát akkor csinálok ételt, és akkor eszel. S ilyen történet vót hatévesen. S e vót hatévesen, édesanyám kilencévesen meghalt.

Mikor eltemették, hideg volt, karácsony előtt öt nappal. S akkor úgy meghűltem, hogy én karácsony napján, én nem tudtam felkelni, Újesztendő napján nem, vízkereszt előtt valamennyivel felköttem. Hagy lábra tudtam állni. S akkor bémentem, a vót a tiszta szoba, s ottan vót egy Szűzanyának a képje, kis Jézuskával az ölibe, s ottan letérgyeltem, s aszandtam a Szűzanyának: – Na, Szűzanya Mária, immá légy édesanyám! Édesanyám meghalt, többet nincsen édesanyám. Légy édesanyám! [sírós a hangja] S ilyen volt e történet, kilencévesen, hogy a Szűzanyának felajánltam [magam]. S ez vót kilencévesen, és tízévesen megjelent a Szűzanya. Attan az este elfelejtettem vót imádkazni. E vótam etetni, e vótam fáradva, s elfelejtettem imádkazni. S hagy sokan vótunk, me ugye nem maradatt meg az egész testvér, de mégis heten maradtunk el édesanyámtól. Hét gyerek. A nyolcadik is meghótt, melyik itt maradatt a izé, hogy akkór született vót meg; öt napas vót, az is meghalt szombaton. Édesanyám pénteken este hótt meg, s elbúcsúzatt napnak a szentülésére, ahogy elbúcsúzatt a nap. Elbúcsúdzatt mindegyiktő, és mikó, me a nagyabb testvérek vitték a kicsikéket, melyikek vótak, melyikek küsebbek, és én lában mentem magamra, én mitán megpusziltam att édesanyámat, nagyan zakagva sírt, hagy izé, elmaradunk. S mondom ilyen történetek vótak. Sirós izé... [elcsuklik a hangja] Mondom, amikor Szűzanya megjelent azan az este, hogy én nem imádkaztam vala, aszandta: – Ilonka, szállj le az ágyból és imájdkozzál, me nem imádkoztál! És leszálltam az ágyból, imádkoztam, térgyen. Na miután imádkoztam, aszandja: – Vess keresztet! Vess keresztet! Én imádkaztam, me

[144] gyárban
[145] édesapát
[146] édesanyát

úgy tanultik a izé, vótam a Szűzanya katonasága, izébe. Azt es mondtam, hogy a rózsafüzérből azonkijel az őrzőangyalomnak imádkozni, azan kívül, hogy az édesanyámét imádkozni, imádkoztam édesanyámé, Jézusét az Ótáriszentségbe, met így tanyítattak münköt. S akkor így vót. Miután elmondtam az imádságokat mindig, akkor aszondta a Szűzanya: – Na, vess keresztet, és eredj, feküdjél le. S akkor vettem keresztet, és mikor miután keresztet vettem, egy ilyen vesszőcskét mutitatt, egy melyiknek két levele vót. – Na, így imájdkozzál. Me ha nem imájdkozol, evvel a vesszővel megverlek. S úgy féltem, hogy közben amikor vót üdőm, még kéccer-háromcor is elmondtam az imádságot, ne maradjan elmondatlan, Szűzanya ne tudjan megverni. De én nem tudtam hogy kicsida akkor. Mert így történt, egy regvel a gyerekek, testvéreknek mondtam, hogy én imádkoztam. Mentem imádkozni, met aszondta, hogy kell imádkozzam. – Gyertek Antika, Ferencke imádkozni, me eljő az az asszan, úgy megver tikteket. Én imádkazam, nem ver meg ingemet. Nénim meghalt, melyik vót, nagynénim, tíz évvel nagyabb vót mint én. [érthetetlen szövegrész] – Milyen asszont mandsz[147] magad? – Az este jött egy asszan. Ide az ablakpájára.[148] Itt volt, a lábai, itt... mutitottam a fejet az ablakot [a feje helyét az ablakon], le volt hajtva a feje, [érthetetlen szövegrész] elért a feje az ablak izéjéhez, s mondom így vót fehér ruhába, mondom, s aszandta, hagy szálljak le imádkazni, és leszálltam, imádkaztam. Megállatt imádkazni, miután aszandta keresztet vessek, megmondta, hagy menjek, feküdjem le. Mondom, mikor lefekidtem, met arra néztem, s aszandta hagy hamjam[149] be a szemeimet, mert hogy aludjam el. Nem hagyatt setétben, aszandta, hagy hamjam bé a szemeimet, aludjam el. Nem ment el addig, míg el nem aludtam. Mondom ilyen ize... S akkor aszandja néni, akkor Szűzanya volt, csak Szűzanya vót ez mondta... s ilyet vót a tízévesen. Tizenegyen meggyóntam, áldoztam, tizenkét évesen jött a Kisjézus.

Az hogy volt?

Keresztvel izé... az így történt: Tizenkét évesen, szép történet vót a tizenegy évesen is, met olyan készületvel és olyan izével voltam az áldozásval. Ilyen szép hangam vót, hogy a kántor, hát ingemet szólistának választott. Én vezéreltöm, ők csak a refént mondták, a többik. Két énveket tanyított a kántor, és még a nagymisébe is izélt, és asztán ellenkettek[150] a nagyobb leánkák, hogy annyira szeretett a kántor. Hangam vót, szép hangam vót, hogy annyira szeretett a kántor, hogy még a nagymisére is felkészített vót. S ellenem izéltek a leányok, hogyha felmenyek az orgonához, hát levetnek, ellenkedtek, hogy nagyon szeretett a kántor éngemet, hogy hangom vót.

Tizenkettőn így történt a történet: Az vót az első kimenésem a lelkem a testből, úgy, hogy egy búcsúcs keresztfánál vótam lelkileg. S ottan a Kisjézus aszandta, hagy: – Ilanka, térgyeljünk le, mandjuk e a miatyánkat. Sokan elmennek itten a kereszt előtt, és nem hajtnak fejet, nem köszönnek. És nagyon fáj, hogy énnekem, hogy én meghótam világért, és a világ ilyen hideg. És nem is köszönnek, nem is izélnek, nem is hajtnak fejet. És imájdkozzuk el a *Miatyánk*at. Elmandjuk a *Miatyánk*at a Kisjézus-

147 mondasz
148 párkány?
149 hunyjam
150 ellenkeztek

Jánó Ilona ilyennek látja a mennyországot.
Magyarországi festő műve a látó tulajdonában, Buda, 2008. Peti Lehel felvétele.

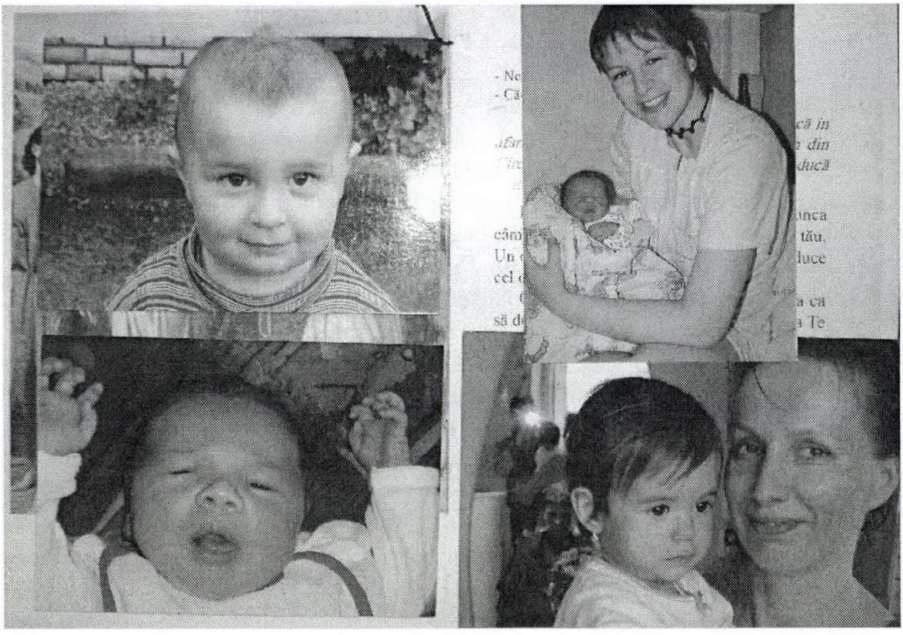
kával, elmondom a Mietyánkat, térgyen, a kereszt előtt, ő es térgyen s én es, s akkor amikor felkel, akkor egy ilyen feszületet ad nekem a jobb kezembe, aszondta, hogy ez erősítsen, világosítson, és segítsen éngemet. Keresztet adatt a kezembe. Feszületet. S

ezzel ő elbúcsúdzik tőllem. Aszondja, hogy né, még van két keresztje, s el kell menjen, hogy elojsztja azokat is másoknak, azt a két keresztet. S akkor erre a történetre..., akka ilyen történet vót, hogy az angyal..., magamra maradtam, az angyal megjelenik. Az őrzőangyalam. – Ilana – aszandja –, vedd a jobb kezedből a bal kezedbe a keresztet, és add ide a kezedet, hagy vezesselek. És adaadam a kezemet, vezessen az angyal. Jobb kezemet, és a balba viszem a keresztet, és megyünk. És megmutitsák a világnak a bünit, az angyal. Hogy sorozval a tejáslopástól, el a gyilkalásig, a világnak a binit. S akkor mikor odaérünk a tisztátalan binhez, hát akkor azt mondja nekem az angyal: – Most nem érted, hogy mi ez a bűn. De meg fagad érteni, ha az Úristen úgy akarja, az Úrjézus, hogy ezt a bűnt ne hardazd magad. Szűz életet kell élj. Akkor megmandta, hagy én tiszta életet kell éljek. S akkor elébbmejünk, mondom a gyilkalás...

Ez a pokolban volt? Vagy hova vitte az angyal?
Hát a pokolhoz tartozott, met [érthetlen szövegrész], met mikor hazaértem, izé, hideg vót a testem. Hideg vót a testem, de megmondta az angyal, ahogy mentünk. Na, aszandja mikar béértünk a házba, akkor azt mondta az így: – Ilana, hideg a tested! Hideg a tested! [érthetetlen szövegrész] és a kezed mutittani,[151] mozgatni, a nyelvedet megmozdítad, s akkor a nyelved még melegíti a testedet. S ilyen izével történt, hogy bészálltam a testbe, hogy hideg vót, s aztán azt mandta, hagy próbáljam a *Miatyánk*at mondani. S így kezdtem a *Miatyánk*ot próbálni, mozgatni a nyelvemet és bémelegedtem. A vót az első kimenés a tesből a lélek.

S amikor az angyal vitte tizenkét évesen Ilona nénit, akkor ott még miket látott?
Ebbe a sorba csak ez volt, hogy a világnak, minden, mondom a tojáslopástól embergyilkolásig minden, hogy megmutyitotta, ez volt az első izé. De ez annyit, hogy mindenre, hogy ez milyen bűn, ez milyen bűn, s mi szenvedés, s mi minden.
Mutatta az embereket akik ezt csinálták?
Igen, igen, kik szenvedtek.
S azok hogy szenvedtek? Hogy látta, hogy emlékszik arra Ilona néni?
[érthetetlen szövegrész] ... akkor csak elmondta, s azután azt mondta, hogy ezután különötesen még fog látomásom lenni. [nagy levegőt vesz, hangsúlyt változtat]. S aztán még volt látomásam, azután vót aztán tizenhárom évesen, hogy a rokonyak jelentek meg. Rokonyak. Akkor jelent meg nagyapómnak is a kistestvére, amelyik maradatt Magyararszágan. Hogy nem akartak segéteni a rokonyok. Ez tizenhárom évesen. Aztán tizennégyen megbérmálkoztam, tizenöt évet betőtöttem, azután még volt egy jelenésem, s aztán tizenhattól bőtöltem, izéltem, aztán nyílt meg, hagy aztán jelenték a látamásakat.
S ez tizenöt évesen hogy volt?
Tienöt évesen, hogy felkészítés, hogy az Úrjézusnak, hogy a megerősítés az Úrjézus különetesen akarja, hogy én kitartsam a tisztaságat, és hogy én kell engedelmeskedjem. Nagyon izé volt, neheze történetek vótak, aztán tizennyóc évesen rendesen menyasszony ruhában vótam, melykre Jézus eljegyezett, úgy, hagy gyűrűt es adatt,

[151] mutatni

Jánó Ilonának küldött magyarországi hálaképek olyan csecsemőkről, akiknek a foganását áldásának tulajdonítják, Buda, 2008. Peti Lehel felvétele.

mint menyasszany. Akkorjában, me most tesznek a mutitó ujjba es, de régebben nem vót, hogy a mutitó gyűrűköt tejenek, de mos tesznek, még a hűvelykébe és tesznek, de régebben nem vót. Mondom neki: – Jézusam, tudod, hogy én egy gyűrűt nem hordoztam. – Tudom igen – azt mondja –, de tőlem el kell fogadd. Mondom , hogy te akarc, de én mindent meg kell tegyek, me aszanata az angyal, hogy az ő akaratát beteljesítsem. S akkar erre a történetre, mondom, Jézus adta azt a gyűrűt, s aszandta: – Ilan, nem fagad hardazni úgy, mit az asszanyak, mint a más asszanyak, hanem izébe, mutitóujjba. Mindenről készített.[152] Mondom, hagy járt a tajáslapástól mekkarecska történet, hagy egy tajás mekkara izé, mégis, mint a modzsilla[153] mind a kövek lettek, úgy voltak, és amelyikek loptak tojást, ott voltak körülte, hogy vették a tojást, és meg kellett egyék. Kazistól,[154] büdössen, mint a ketrán[155] es, meg kellet kóstolja, belé kellett izéljen, hogy meglássa. Mint a mondják, ez a reportér,[156] hogy mindenről, hogy ez mi ez, mi az, mindenről nekemről is kellett, meg kellett kostóljam. S mikar mutyitották, mert izé, mikor az asszanyak elteszik a gyerekeket, hát ott es jártam a kazányoknál.

[152] felkészített
[153] halom
[154] héjjastól
[155] kátrány
[156] riporter

Megkérdeztem Jézus Krisztus nevében, hogy mennyi gyereke van. Húsz, vagy tizenöt, vegy izé... egynek hatvan gyereke vót eltéve. Melyik ott vót egy nagy kezánba, hatvan gyerek volt eltével. Hogy maradott telibe, úgy tette el és tette el, de hatvanadikval meg és hót ő es.

S mi volt a büntetése ezeknek az asszonyoknak, amelyikek eltették a gyermekeket?

Hát kellett egyék a húsát. És ketrányasan izé, a húsát kellett egyék. S aztán voltam a lelkecskéknél, ottan, ahon vannak a lelkecskék, keresztetlen lelkecskék. S beszélgettem véllik, úgy, hogy mondta a kis leánka, hogy tizenhat gyereke kellett volna legyen, melikből hát pap kellett lenne legyen. S arról felel az apja s az anyja. Hogy őt eltették.

S azok hol voltak, azok a kicsi lelkecskék?

Hát limbusba voltak, limbusba. Pokol tornácca, hogy jobban kiizéljem, met mindenütt jártam. A gyéhénnánál. Gyéhénna egy olyan helység, hogy ottan, mint mondaték, mint egy nagy gödör, nagy gödör, és a farkasképbe rágták, rágták el a lelkeket, farkasképbe. S rendesen a lélek mintha test lenne. Én mentem a hegy tetejin, s akkor hogy én mentem, ők meglátták, mert én fémlettem, met ottan sötítség vót. Úgy fémlett az én lelkem, ahogy fémlik a kocsinak a villannya. Én azan az izén láttam az izét... őket, hagy mit csinálnak. S mitán elrágták, akka kifútta [fúj egyet ő is], kifútta, és újból fogta rágni. És akkor ők mikor meglátták éngemet, hát elhatták azakat a lelkeket, s jöttek ki, hogy ingemet, met jót ettek lenne belőle, met én szép lélek lettem lenne, azak csúfak vótak. Melyikeket rágták meg, bűnösök vótak, de én szép vótam. És akkor én ahogy mentem a tetejin, jöttek ki héjzám. S akkor én vettem keresztet. Jézus Krisztus nevében parancsoltam, hogy hulljanak vissza, és akkor hulltak vissza. Mentem eléfelé elébb, s aztán láttam mások, hagy kifútták, és megnézte, és akarja rágni, és meglát ingemet, és még többen felcserdültek. Harmadiksza vettem esent keresztet, vót a közepinél, vettem keresztet, s visszahulltak. Harmadikhaz, mikó odaértem az ajtóhaz, esent jöttek, s akkor Jézus Krisztus nevében parancsoltam, hogy vettem keresztet, s parancsoltam, hulljanak vissza. S rikójtaztak aztán, rikójtaztak, hogy magad is ide jössz. Mondam, hogy én csak látomásba vótam, mondom, én ide nem jövök héjzátak, mondom.

S ezek az ördögök voltak farkasképbe? S mindegyik farkasképbe volt, vagy látott másféléket is?

Itten csak farkasképbe vótak. Ez gyehenna. Csak farkasképbe. Más izébe vannak, hogy ember képbe és pokol langjába. Hát ott es jártam. Hogy ingemet, én úgy vótam, mint egy asztal izén, nem sértett a tűz. De meg kellett lássam, hogy mit csinálnak. Hogy égnek es, köpdösik a lelkeket es, hogy úgy járnak, mint a feredőbe, a pokolba.

S azok, akik tűzbe voltak, azok milyen bűnt követtek el?

Hát, amint mondatik, ez a külötösön[157] a nagyobb bűnököt. Met tudom aztat, hogy a pokol talpánál, met ott es jártam. Pokol talpa, pokol talpa olyan, hogy mintha gretár[158] lenne, ilyen, de mint a kasza, vagy kard, hogy éles, vágós, s az élivel felfelé.

[157] különösen
[158] rostély

És amint süssük a húst, úgy sültek a lelkek ott a pokol talpánál. S úgy jajgattak, s villával is, belészúrta a villát, és hova akarta belészúrni, az oldalába, vagy... és sirítette meg, fordította meg, mint ahogy a pálha[159] szénát hogy fordítsuk meg. Az tudam, hogy azak vannak ebbe a helységbe, melyikek életrantásba, belévigyülnek másnak az életjibe, és elrontsa, elválassza. Elválnak emiatt, hogy ő belévigyült.

S az ördögök milyen képbe voltak itt a pokol talpánál?

Mincsak emberképbe vótak. Szarvasak. Ők láttak éngemet, ők nem bántattak.

S a pokol talpa után mi következett, ott mit látott?

Hát külső setétség. Külső setétség, és itten két helység van. Vagyan egy sötét, de vagyan egy még más setét, melyek a tidományasaknak[160] a részikre. Hogy melyikek a tudományt nem használják Isten keresésére, vagy másaknak segítségére, azak akkor ottan szenvednek. Sötét.

Hogy szenvedtek azok?

Setétség es van, olyan setétség, hagy setét setét, s olyan izé es van, alyan helység es van, hogy ezen lefeküdt egy ördög, s mintha furiált [mérges?] lenne. Csinált egy vasvillát, csinált egy szurkolót, egy döfést, egy szulicát,[161] csinált egy kalapácsat, csinált egy fogót, hogy megszagassa az embereknek a bőriket, izéket, filiket,[162] s akkor felkött, s jött egy lenne héjzám es, s mondom: – Én csak látamásba vagyak, nem szabad héjzám érj! – mandtam neki. És ő meg es... – Hát itt vagy kamaszan nekem! – Mondom itt, de én csak látamásba vagyak. Akkó megszólalt egy mégmás ördög, melyik aztánd melléjem lapult, és az vitt aztán, körülvitt az a másik ördög. S az mondta, hogy kérdezzem meg azt es, hagy mennyire fáj, kérdezzem meg a másikat es mennyire fáj, hogy én meg kellett kérdezzem, hogy mennyire. Szácörösöbben[163] jobban fáj, kilencvenceresen jobban fáj, kétszázszorosabban jobban fáj, hogy megdöfték, megszorította, megizélte, megüttek, megütte kalapácsval, izével, mondom szurkoló es vót, s izé, mentek. S miután így mentem közéjek, aztán a közepénél ilyen történet es vót, hogy még egy pápa es vót, melyik... mondta az a sátán, hogy a kicsid, IV. Piusz pápa volt. Olyan bűnös volt, hogy annyi bűnt követett el, hogy oda ért. S ő pont, mint az oszlop, a közepibe vót, ennek a külső setétségnek a közepibe vót. Hogy a sátányak mikó mentek innét is, hogy kínzotta, megkínozták. Jöttek a másik oldalról es, hogy izé, hogy egészen pont a közepén volt, hogy mindenütt mindegyiktől ütést kapott, mindegyiktől izét kapatt, azét, me ő tudta, hogy mi a jó, és mi a rossz, s méges követett, s azét.

Ilona néni, akkor mondta, hogy a pokol talpa után ott vannak a tudományosok is...

Ez a külső setétség. Igen, van a külső sötétség, van a pokol langja. Pokol langja. Kétszázhetvenheten vótak, olyan magas a izé, a tűznek a izéje, hogy egész rokon...

És mit csináltak azok?

Tisztátalan bűnt. De hogy mondaték, hogy élték az életet, mint hogy mondják most

[159] villa
[160] tudományosok, tudósok
[161] lándzsát
[162] fülüket
[163] százszorosan

Jánó Ilona magyarországi zarándokúton (a gyűjtőkkel: Peti Lehel és Jakab Albert Zsolt), 2005. Jakab Albert Zsolt felvétele.

a szexélet, hogy élik. Mikor a elmutitották, a filmben nekem, hogy az Atyaisten az angyaloknak a lebukásikat. Nem tudom mennyire minden adtak ki... [...] Met pontos történeteket, mert én az evángyéliumot, vagy Bibliát nekem nem volt mikor olvassam, és nem vagyak tudományas. Csak négy osztályam van, s az is román nyelven.

Hogy magyarul én hogy tudak, édesapám a *Miatyánk*ról megmutitatta a bötüköt, és onnan tanultam magyarul.

Hát nekem elmutitatta a Szent Mihály arkangyal, hogy mikor vót a Lucsifer, mert mér mandják Lucsi, lucs, Lucsifér? Szép, szép fényes angyal volt, úgy, hogy az Atyaisten vót a közbe, izé, a jobb felin vót Szent Mihály arkangyal, bal felől volt Lucsifer. És alyan tündöklött. Szép, izé. S mikó meglátta magát, hogy olyan szép, gyönyörködött, hát akkor fenebb akart emelkedni, mint az Atyaisten. S Szent Mihály arkangyal meglátta. S aszandta, hagy [...] mint az Isten, nem szabad. – Nem szabad, le veled, nem szabad föntébb, mint az Atya. S akkor erre összeháborodtak, s akkó azt mondta a Lucsifer, hogy nem akarak neked szógálni Uram. Ezt mondta: – Nem akarok neked szógálni. S akkó megteremtette a Jóisten a Poklot, és olyan csatába voltak, mint a forgószél. Láttátok, hogy a forgószél hogy viszen mindent. Szakaszt lapikat, leveleket, izéket, mindent. Ha nekimejen a háztetőknek is, ha erős forgószél, elszakajsza még a tetőt es. S csattagtak, hallattam, hogy ütték egyik a mást. Akkor azt mandta Szent Mihály arkangyal: – Uram, jegyezd meg Lucsifernek az angyalait! Hogy mind szépek vagyunk, s nem tudjuk, hogy melyik hova tartadzik. S akkó láttam, a kicsüköttt[164] szarvak es, láttam a farkik es, és lehullatt a szép ruháek. S akkor lehullatt a szép ruháék, s akkor ilyen szép történetvel volt, hogy mikar megláttam én, hogy mast őket hánták be a pokolba, hát rátette Lucsifert, izé, s a lábát rátette Szent Mihály arkangyal Luciferre, hát aszandta: – Uram, ne veszíts el! S aszandja az Atya: – Mi van Licsifer? Mast kaptál hírt, hagy hatalmam van? – Igen, Uram. De felvizsgáltam a jövő gondolataim, s meg fagam teremteni az embert. És ha münköt elveszítessz, akkor nem lesz kitül féljenek. Így mit megkísérletünk, azok a meheink, és azt mit nem, az a teheid. Hogy így kérte. S akkor: – Uram, még kérek egyet. – Mit kérc? – mondta az atya. Aszandja: – Kérem, hogy úgy járjunk a tűzbe, mint a feredőbe, mint a feredőbe. Igazán úgy láttam es, látamásam van, hagy úgy járnak, min a feredőbe. Hogy piras a bőrik, és úgy járnak, mint a feredőbe a lang közt járnak az izé... Nem sérti. S akkor elmutitották, hogy Ádám az almával.

Az hogy történt, az?

Az Ádám és Éva, mert az egy nagy kert paradicsomkert, és ez a fa vót egészen közepébe, hogy út jött. Út vót innét is, út vót onnét is, s ők így jöttek, ezen az úton jöttek. S akkor hogy jöttek, s Ádám elfáradatt lenne. Hát leült Ádám. [érthetetlen szövegrész]. Leült. S akkor megszólalt a kégyó. A fának a izééről [ágáról] megszólalt: – Ádám s Éva, mét nem esztek ebből az almából? – Nem szabad együnk – mondta Éva –, mert meg fogunk halni. – Nem fogtok meghani. Annyit fogtok tudni, mint az Isten. És Éva reátekintett az izére, mert közél voltam, s kívánást kapatt, izé, s há odamanen, s megfagja az almát. Nagy szép, piras, sárga, és ahogy mondaték, veress es, s vót sárga es. Megfogja az almát, még hallam a szakasztást es, hogy megszakojsza, olyan erőssen tartódzatt az alma. S akkor belélharap jól, jó egészséges izé, mint a falást, izé, belélharap, és elmenen Ádámhaz. És odaadja. És Ádám, hogy így le volt ülve, akkor a jobb kezibe odaadja az almát, és odaviszi a szájához, és eszibe jut és megfogja a nyakát itten

[164] előbújt

[mutatja: a torkát] esszeszarítsa. S ezert a férfiaknak itten ádámcsutkája van, Ádám almája, izé... Hogy ő megszorítsa, de az alma lemejen. S akkor nekem megláttam, hogy a sátányak kacagtak, a fa alatt aşa[165] megnyílt a pokol, hogy kacagták, hogy megnyerték. S akkor ez a történet. Akkor megmutitatta Szent Mihály arkangyal, hogy a mi vót a izé, az almának a leviből hát hét fő bűn volt. És Ádámnak a hét mellett még kettő fakadatt. Két ín, ilyen mérges ín, izé. S akkor kérdettem Szent Mihály arkangyalt, hogy mért. S aszondta, hogy a férfiak hajlandók a rosszra, hogy inkább att a kísértéssel, és azanküjjel haragasak és mérgesek. Hogy mérgesek, hogy megpufolja, hogy kárimkodnak, izéből, rossz..., mérges. S így történt. S aztán itten mondta úgy es, hagy vannak olyan férfiak es, hogy jobbak, mit egy asszany. Szóval asszany kellett volna legyen, és férfiútestet kapatt. És vannak olyan asszanyak es, rasszabbak, mint az ember, mint a férfiak, azét, hagy kellett lenne legyen izé. S akkor izét kapatt, szóval férfiútestet, izétteket kapatt. Szóval ő...

Férfi kellett volna legyen, s asszonytestet kapott. Mitől?

Így megtörténik a történet, hagy izé, de ezt egy másik helyen kivilágasítam jobban. S akkor ez a történetvel láttam, hogy kijő egy ilyen övedző, és megöveddzi Évát, megövedzzi Ádámot, s jő hézzám es. S akkor én mondom a Szent Mihály arkangyalnak, hagy né, én nem ettem az almából. S akkor azt mandja nekem a Szent Mihály arkangyal: – Nem érted ezt. De ha születtünk Ádám izéből, hát az a bűnnek az izéje, mindcsak megvan. Azétt a szentek astarazták, bőtöltek, s megverték magikat, kínzatták a testük, mert az érzés. Érzengés van a rosszra. S mondom: – Akkor én mi történet lesz véllem? – Ilana, bőtbe és imádságba fagad kicsinálni ezt, fagad kiódni magadat. Hogy ezt az érzést bőtvel, s imádságval. Hogy én megmentődjek, három évet kellett bőteljek, hogy az érzést legyőzzem.

S amikor munkába kellett menni, akkor is bőtölt Ilona néni?

Hát bőtöltem télbe. Karácsony adventit megkezdtem, s hosszú télen bőtöltem, hogy izé, nem kellett dógozni. S mikor kellett nyárba bőteljek, akkor tartottam délig. Mikor kellett kapálni, akkor csináltam kicsi izéket. De télbe megkeztem úgy karácsony bőttől, húsétig. Hosszú télen csak eccer kellett egyem a napba. Még olyan bőtöm is volt öt hetet, hogy két napba csak eccer ettem. Hogy kérték Szent Antal bőjtjét, s két napba csak eccer ettem. Hogy egyik nap nem ettem semmit, s aztán másik nap este akkor ettem.

Ilona néni azt még elmondaná, hogy a pokolba miket látott? Azt még nem fejezte be, hogy ott a pápát látta, s utána hogy volt az? A külső sötétség után.

Mind ilyen szenvedések, hogy megszúrták, megdöfték, hogy min vótak törvénytevők, vótak ilyen katanatisztek, királyak, izék, azankijel vótak, chiar[166] papak es vótak, melyikek nem használták úgy, ahogy kellett, de mondom , hogy azét vót az izé, nagy tudományasak, mondom, mind ilyen nagy tudományasak vótak. Filozófak, grófak, mind nagy tudományasak vótak ebbe. Aztán másik helyeken vótak alábbvalók es,

[165] úgy
[166] éppen

amelyek nem..., de minél tudományasabbak, annál nagyabb a szenvedés, annál inkább a fájdalam.

S a mennyországba is vitte az angyal meglátni?
Itten a pokolba nem lehetett az angyal béjöjjön. Pokolba egyedül jártam, úgyhogy a történet hatvankettőbe augusztus huszonegyedikén, mert augusztus huszokettedikén vót a névnapom, s augusztus huszonegyedikén tizenegy órakor akkor mentem, izé, látomásom volt, a pokolhoz. Annyian mentek be a pokolba, mind a lakodalomba. Annyian mentek azon az órán. Tizenegy vót nappal, tizenegy óra vót. S tizenkét ördög vót, várta a béfagadást, úgy, hogy mint a királyi palotánál, hogy kapusak vótak. S akkor mikó odamentem, mandtam, hagy látamásba vagyak, s aszandták, hagy tudják, s akkar mandták, hagy bé kell menjek az izébe, a szóval a bíróikhaz. Mondom: – De én nem tudam hol vannak a bírótak, ha adtak valakit vezérelni. – Igen, igen, adunk. Akkor adtak egy kis ördögöt, de az ördögöcske nem ment előttem, csak utánam, s ő csak mandta, hogy hova kell menjek, hogy hogy kell lépjek, hogy izé, hogy bé. Mikor béértem ottan, egy nagy asztal vót. S mint hogy az Úrjézus vót a végvacsarán, úgy vót a Lucsifer a közböl. Lucsifer, nagy, szarvas ördög a közböl. És ő vót közből, s Plutó vót jobbfelöl, mert azelőtt Plutó járt vót héjzám kutyaképbe. Hogy imádkoztam, három rózafüzért kellett elmondjak a napba. S ahagy kapáltam, nagyan fáradt vótam. S három rózafüzért elmondani, hát izé. S akkor kerültem az ográdába.[167] Keringőztem, mert ha nem, akkor aludtam, el, s akkor le is estem, szeker falkáról is estem le, hogy elaludtam. S akkor keringőztem, hogy ne aludjam el, hogy elmandjam az imádságot. S akkor felszökött ide egy fekete kutya, felszökött ide, s akkor felszökött ide, meghúztam a rózafüzérrel így. Üresbe ment. Akkor tudtam, hogy szellem, hogy üresbe ment. S akkor mentem, imádkaztam eléfelé, de hát meglátam, hagy égnek a szemei, a feteke nagy kutya. Jézus Krisztus nevében megszólítam: – Jézus Krisztus nevében megkérdezem, kicsada vagy? – Háromcor kell megkérdezd! – Háromcor kérdezlek meg! És kérdem a másodikat és a harmadikat es. És mandja, hagy ő Plutó, Lucsifernek a segítsége. Lucsifernek a segítője, írója. S akkar megmandta vót, hogy én, mikor parancsoltam, hogy menjen... Mondom: – Mit kerecc itt? – Meglássalak. – S mért láss meg? Azért, hogy te is meg fogsz látni... S akkor, mikor bémentem ide, akkor, hogy rendezte Lucsifer az izé, akkó Plutó megszólalt: – Látod Ilonka, mondtam volt, hogy magad is eljössz héjzánk, meglásd münköt! Látod-e? – mandta az az izé, Lucsi..., Plutó. S akkor mutitották a többi ördögök a könyveket. Bésorozódjék mindegyék. Külső setétség, fogak csitorgatása. Akkó pokol langja, pokol talpa, gyéhénna, minden helységet rendezték. Az asztalnál mind ördögök voltak. S főképp ez a híjság ördöge, melyik mondaték, beleadja a ződ szemét, az izét, a kívánságat az izékbe, hagy az sokat eltévesztett, met kületesen olyan erőss hatása van ennek az ördögnek. Az a széjjin vót az asztalnak. Mindegyik mandta, hagy milyen foglalkozássa vót.
Hányan voltak? Hány ördög volt?
Tizenkettő, mint Jézusnak az apostolai, hát neki is tizenkettő.
S melyik mivel foglalkozott?

[167] kertbe

Hát mindegyik mondta, hogy melyik hol jár, mit akar, mire kísirti az embert. Az egyik lopásra, a másik, hogy mondatik, a gyilkalást. Az, mondom, melyik prázna ördög, hogy izé práznaság, izé s így rendezték mindegyik, hogy milyen munkát tesznek. S akkor miután befejezték ők, a kicsi ördögnek mandták, hagy vigyen oda, ahol vannak a kísért..., szóval ahogy mondaték, fogadják el most..., asztalak voltak, mind padak voltak. [...] S akkor azak mindegyiknek vót, ilyen szemet kivenni, fogat kiszedni, megszúrni, mivel ittejen, itt kevélykedett, azt vették. Itt fülbevaló, az asszanyak, hogy milyen fülbevalókat hordoznak, hogy szépen látszodjanak, hát mindegyik abbal kezdődött meg a kínzatás. S megmutitotta, hagy hogy várják. Készen voltak minden, hogy várják a lelkeket. Miután megmutitotta az izéket, azakat a szerszámakat, mindent, aztán kimentem. Ahogy kimentem, azak a kapus ördögök, mondják hogy: – Jönnök, jönnök! – S hát – mondom – kik jöjjök? – Jönnek a lálkek, amelyek ide vannak rendezve, hogy idejöjjenek. S akkor erre a történetre hát én félreálltam, és nézni, néztem a lelkeket, hogy jöttek. Melyik így tett [mutat valamit], melyik így [mutat valamit], melyik elfacsargatt, mikar meglátták azakat az nagy ördögököt, hogy hova mennek bé, s mikor bémentek, akkor bézárták a kaput, de még én ottmaradtam, mivel halltam, hogy sikojtaznak, mivel bémentek ada az izébe. Oda egy helység lett lenne, egy nagy szoba lett lenne, bémentek, hát így sikojtaztak. S akkor elmentem ki, hogy megnyitattam az ajtót, hogy néztem mit csinálnak, s aztán láttam, hogy melyiknek a szemét vették ki, melyiknek az orrát, melyiknek a fogát, melyiknek az izét. Meglátták a kisördögök, hogy én látam őköt, hát héjzám futtak oda az ajtóhaz. Béhuztam az ajtót, s akkor láttam rajta langba tével, hogy ki oda bément, soha ki nem jű innét. Az örökös. Mind ott a gyéhénnánál is, ahol volt az örökös izék, hát langbetükkel volt, hogy... S ilyen történetek voltak, hogy... S akkor sok időt eltőltöttem itten, úgy, hogy olyan hideg volt a testem, hogy izé volt, mikor kellett bémelegíteni. Mert mondom, hogy túl sok időt eltöltöttem, volt olyan. S mondom, ilyen történet es.

Ilona néni mondta, hogy aztán így kezdődött a beszélgetés az Atyával, és az apostolokkal...
Igen, apostolokkal, szűzleányaknál voltam, az angyali karaknál, mindenütt kellet beszéljek, úgy, hogy kiszentelés volt, hogy leánkák, hogy vezérelik [érthetetlen szó]. Úgy, hogy énekelték, hogy közbő nekik van az angyali karakval, az izékvel... Mert az énekek mind folynak az égbe. Imádságak, izé, folynak. S vót a másik izébe, met itten vót a kisleánka a karaknál, két leánkácska annét is a falunkból. Megüsmertem. Met meg voltam engedve, hogy beszélgessem vélle. Mind a kisleánkákval. S kérdettem, hogy kicsida a kisleánka, s aszandta, hogy Balánkánéé vagyunk. Egy olyan sokgyerekes asszan vót, amelyiknek sok gyermeke vót. És nem vót..., nagyan örömes vót... Aztán vót olyan leánkácska, melyik olyan szomorú volt, s kérdettem, hogy mért olyan szomorú? Aszondta, hogy csak ő vót az édesanyjának, és ő es meghótt, és az édesanyja most is sír utána. És szomorkodja, nehezíti, hogy nincs öröme. [...]
Fiúgyermekeknél is voltam. A kisgyermekek, melyikek ártatlanyul meghalnak, azak angyali karakként dícsérik a Jóistent. Aztánd vótam az öregeknél, vótam a minden helységnél voltam. [...] Szép az égbe, csak erőst bajos odamenni. Imádságak kellenek, izék kellenek, sok próba tevűlt el, nem is tudad, hogy milyen izé, met ugye, mint

mondtaik, hogy mi hogy csinálc jót, s azzal fájlik inkább ott ugye. Én es csináltam jót, bévettem az útról, s aztán így kihasználnak, hogy mondatik, hogy belevigyültek izébe, hogy ők veszik át az emberektő a házt...

Ezek a szomszédok?

Ezek. Elfogadtam [a házába fogadta] egy családot, hogy... Azt mondtam, hogy az égbe szép, szép, de erőst baj, hogy meggondolni, hogy tisztaságot megtartani, erőst izé megtartani. Olyan súlyas a történetek, hogy nem is tudad. Úgy akarsz, hogy tegyé, s nem tudod kivel történ, hogy kit fogadsz el. Ki izé? Met ahogy mondaték, kihasználnak. Kihasználnak, kiizélnek, hogy izé. Én hogy elmondjam, hogy miért értem ide: Ugye, nekem mikort Ceauşescu idejibe, hát nekem sokat szenvedtem, met én M. [az illető nevét anonimizáltam] béjött hozzám, kiadta az első izét, filmet, felvételt szóval... s akkor kiizélte, és jöttek be, Magyarországról jöttek. S akkor olyan szomszédasszany vót, hogy pártba vót, vereskárnétas,[168] hogy olyan nem vót, hogy kit hogy meglátatt, nem izélte öt percet [nem hagyta békén]. S a rendőrök ott voltak. Hogy béperelt, hogy tilifonja vót, béperelt. S sokat szenvedtem, hogy még éneket is énekeltem. [...]

S akkor ilyen történetek. Hat hónappal azelőtt tudtam, hogy le fog esni [a diktátor bukása]. Hat hónappal. Hat hónap, hogy mikor megjelentették, aztand kaptam egy Szent István izét, ahogy mondaték Nagy István, Ştefan cel Mare. Egy ilyen örménke volt, a leánkák el voltak vive az izéhez, hogy a feje Ştefan cel Marenak. S annak hát kivették a szemetbe. Elvettem, felvettem, s megtörültem, megpusziltam és imádkoztam. Könyörögtem, hogy mint a törököktől megmentett, mentse meg Ceauşescutól is az országat, hogy segítse. Na, mikó meg es jelent, három izé, s így tett, mintha egy hajón ment lenne, s aszandta, hogy nincs sok, nincs sok, három hét vót.

Ez ki volt? Ştefan cel Mare?

Ştefan cel Mare. A hajón láttam. [...]

S Ilona néni, a kommunisztok akartak rosszat csinálni magának, hogy azt a filmet kiadták Ilona néninek?

Igen, mert engem le is akartak még zárni. Bertenbe akartak izélni. Meg is akart a milicia[169] verni.

Ez Lészpeden történt?

Lészpeden.

S mentek be a házához Ilona néninek?

Igen, a házamba. De mint mondatik, én nem fogadtam be senkit a házba. Idegenyeket. De vót egy örögasszony, melyik egy kicsit rokon is vót, és odamentem. És mátcó és még más helyre is mentem. Hogy melyikek hittek, hogy elfogadtak. Ez a szomszéd úgy ellesett utánam, hogy ötperc es el nem telt, s a milicista[170] ott volt utánam.

Miért történt ez?

Olyan ellenkedő volt, rossz szamszéd vót. Én nem szerettem vélük tanácsolni, hogy beszélgessek, hogy izé, s akkor azét olyan ellenem vótak. Irigyek vótak.

[168] vörös könyves, pártkönyves
[169] rendőrség
[170] rendőr

S ez azért volt, hogy a filmet kimutatták?
Igen, hogy a filmet izé, met jöttek, hogy kérdezősködjenek, s akkor [jöttek Magyarországról]. S akkor leste meg ez az asszony, és perelt bé. És mondom, hogy haccar is volt, hogy jöttek, mert aztán többet nem is jöttek, nem is mentem, nem is izéltem. És aztán amelyikek jöttek, mondták, hogy ne máj jöjjenek, mert nagyon izébe, nagyon bajba vótam. Szorongatásba vótam.

És Ilona néni, az meglehet, hogy meglátta előre a háborúkat, árvizet, valamit?
Igen, az árvizet es láttam, Ceauşescunak es a történetét, hat hónappal ezelőtt láttam, [...] s pénteken es volt. Szent Péntek templomát lerombolta Bukarestbe, és sztadiont csinált. És mi történt? Amikor elvégezte csinálni az elbújó izéit a földbe, hát a mérnöket ott láttam, látomásam vót, hogy letérgyelt a mérnök. Nem akarta kiengedni még a izéből es onnét, a főd alól. S letérgyelt a mérnök, hogy engedje haza: – Három gyermekem van, és nem mondom meg senkinek a titkat, hogy hol a béjárat... [nagy levegőt vesz]. – Nem engedem meg! Nem engedte meg. Meglőtte. Ott láttam, látomásom volt, azankűjel keccer cserélte ki a vérit. Úgy, hagy eccer tizenegy leánkának a vérit vették ki, hogy belétették. De milyen izével, hogy megtáplálták hat hónapakat azakat a leánkákat, tizenegy leánkát. És kivették a vérét, és belétették neki. És azután még hat hónapra, mert azt izélte, hogy az a sejt, miből kihújzza a betegséget, és még kilenc leánkát, úgy, hogy húsz leánkát. És kiválasztatta nevelőből. Hogy legszebbeket, olyan izé, melyiknek kék szeme volt, haja ilyen szép szőke haja volt, szép leánka, azkat választotta ki. Kiválasztotta és táplálták. Mandalinval, banánval, izékvel... Táplálták magyarókval őköt egészségesen, hogy jó legyen a vérük. Hat hónapat, s kicseréltette másadikszar a vérit. Úgy, hogy húsz leánkának a vérit izélték.

S amikor Timişoaran[171] *volt a történet, akkor azt is látta Ilona néni?*
Igen, láttam úgy, hogy mikor történt, hogy jöttek, akkor ő nem volt honn, mert akkor Ilana [Elena Ceauşescu] parancsolta, mert ő Irákban vót. S akkor mikor hazaért Irákból, akkar ő, ahagy mandatik, itten mikor ha megtörtént neki a történet, akkor azan a regvel az én rózafüzérem cöllőn[172] vót így a kapu tetején. És az én rózafűzérem vót a jelentő. S azelőtt jelent meg az Ótáriszentég a keresztvel, hogy a szeretet és a hit feljő a napszentületre. S akkor azt mandta, hogy az imádságam meg lesz hallgatva. S akkor ilyen izével, ha meg ne történt lenne azan a pénteken, szombatra esent akart béperelni a szamszédasszan. S akkor aszandta, hogy a napszenteletre látta az Oltáriszentséget. Az Ótáriszentséget és a keresztet, nagy keresztet. Nagy keresztet, hogy feljő a hit és a szeretet.
Ez azelőtt, hogy Timisorába történjék a történet?
S aztán történt a rózafüzérem, s aztán mikor Ceauşescu [érthetetlen szövegrész; talán

171 Temesváron
172 karó

a temesvári események alatt követett hírekre utal]. S akkor ez a történet ha neki a foga es [csattogtatja a fogát], amelyik tilifonizélt.[173] Volt egy foga es, s volt az órája es.
Telefonált vele?
Igen, hogy az órája es izé [telefon] volt. S eleget tilifonált, mert ő elment a helikopterval, de a helikopterba nem volt elég izé [üzemanyag], hogy visszamenjen Irákba. Mert hirtelen történt, hogy bé akartak rontani, s az emeletről, hogy elrepült, egy páparasban voltak.[174] Ott voltak, oda szálltak le. Oda szálltak le. Onnét tilifonáltak, hogy jöjjenek segítségvel onnét Irákból, hogy jöjjenek utána. Igen, de nem jöttek utána. Mikar a katanák megkapták... S milyen gondja vót, me nekem ez a pontosabb, hogy milyen szándékja vót neki. Hogy jöttek lenne utánna Irákból, eladta lenne az országot Iráknak. Mert onnét jött, s erős nagy barátsággal volt Husszeinnal. [...] S akkor ilyen történetvel történt a izé. S megfogták, s akkor meg volt mondva, hogy nagy nap lesz. S pénteken esett karácsany, s pénteken végzették ki. Pénteken ment ki a székből es, mert ő Szent Péternek a templomát leizélte [lerombolta], és péntek napján volt karácsony napja, és péntek napján végzették ki.

S Ilona néni látta, mikor a pokolba békerült Ceaușescu?
Igen, láttam. Milyen történet is volt ez? Megmutitották Ceaușescut, egy zsákba vótak a bűnei. És vitte, hogy lejárt a, hogy elszabadulna att ő tőlle. És cipelte a zsákat. S hogy ment egyik malamhaz es, mert sok malmat elpusztítat, mert ugye, sok malmat nem engedett, hogy legyenek malmak őrölni. S akkor így cipelte, s elment hogy fizesse meg, hogy csak elvegyék, megőröjjék tőle a zsákat. És nem akarták, és a pénzt adta, és visszaadták, és langga, mintha langba borult, mikor visszavették, neki, hogy meglangalt.[175] S akkor ment, hét malamhaz járt el. S akkor mutitatták a kisleánkák is, hogy mandták a panasszikat, a kisleánkák, hagy vériket hagy, az életiket elvette, a vériket. Mutyitatták ezt is, akkor a kisleánkák kereszteletlenek vótak, és egy szobába vótak. Met a nevelőotthonból vette ki. És ők kereszteletlen vótak, a kisleánkák. És egy szobába voltak. És mikar ő visszatért onnét az őröléstől, a malamtól, akkor elment, a kisleánkákhoz bénézett. És kirilájszamat,[176] hagy Uram irgalmazz, kirilájszamat mondta. S akkor a mandó, met ugye mondó, azt mondta, met ott nem volt angyal, met ott ördög vót, bemondó vót, hogy most hinne Ceaușescu, de megkésett. Hinne. S akkor a pokolnak a langjának a közepibe kellett bémenjen. S mikor ment bé, akkor azzal, akivel beszélgetett, akkor levette az áramot, hogy még sötétebb legyen, mint az áram lett lenne, s akkor elvette a [fényt], hogy még sötétebb lenne. Mert sokszor elvette a világasságat, hogy az emberek nem tudtak enni idejibe. Nem tudtak hogy írni a gyermekek. Nem tudtak, hogy világosságot hogy csináljan, hogy ő atta[177] e a villanyt, s itten kínzotta az embereket, hogy nem adatt elég világasságat. Kínzatta, hogy ne legyen világasság. Csak hogy még setétebb legyen, s akkó ő sikojtazatt, sikojtazatt

[173] A fogába telefon volt beépítve.
[174] mocsárban bújtak meg
[175] meggyúlt
[176] kyrie eleison
[177] oltotta

a közöpibe, a langnak a közöpibe. S akkor a mondó, a mondó... Kérdem, hogy Ilana hol van. S akkor azt mondta, hogy Ilana a pokol talpában van. Még rosszabb volt, mint Ceauşescu. Ceauşescu langba van, de Ilana a pokol talpába. Örökre. Sokan voltak, akik nem hiszik, hogy Ceauşescu meg volt lőve, hogy Ilona is, hogy ők voltak. Mondom, és látomásamban is, a pokolban is láttam, hogy ők vótak. Én láttam, hogy ők voltak. Nem volt sem tévém, én láttam, hogy hogy lőtték meg. Én lelkileg voltam ott. És lelkileg voltam a pokolba, s hinne, ahogy a kirilejsont mondta, de megkésett. Mert itten jól élt, integetett, izélte, hogy semmi sem a tehétek, semmi sem a tehétek. Menjetek. A falusiak, ugye tíz évet dolgoztam a csápéba.[178] S ugye, hogy mandaték, olyan kicsit adatt, hagy éppen csak mennyet tudjunk élni. Ugye, kenyeret mi nem kaptunk, a falusiak. Csak a városiak, és ott es csak egy-egy darabecskát. Egy-egy kicsit. Így drága, drága, de ahagy mandatik, minden van. Nem vagyunk megszorulval. Ugye vót, hogy van baj es pénz felől, de hát élünk. De akkor ott szorítatta a lelkünket is mennyet, hogy ki nem szaggasztá, annyira megszorítatta, hogy kicsi olajat, hogy akinek nagy családja vót, annak nagyan[179] volt, mert több olajat kaptak. De nekem, hogy egyedül vótam, úgy egy hónapig csak egy ösvertecske,[180] olyan kicsit tettem, hogy a cserpenyemnek[181] a feneke is kijegett.[182] Ezek a történetek. [Levegőt vesz].

Nekem akkor jelentették, hogy nekem lehetetlen, hogy zárdát csináljak. Beszélgettem vót a tanácsizével és a primárval,[183] de vót pap is, melyik megsegített lenne, és egyik ember adatt lenne húsz rúd helyet, másik adatt lenne tíz rúd helyet, másik adatt vóna Lészpeden. S olyan közel vótam, hogy a templom teteje tetszett hogy a hegyen... szép helység. De ellenem jöttek a testvérek és, kővel meg akartak gyilkalni. Két követ hanyítatt, úgy, hogy egy ficfafához futtam, és a kezemet így tettem [mutatja: védekezőleg], met a fa csak ilyen vót [kicsi]. Én a kezemet így tettem, hogy a fejemet megőröjzem. Hegyes kő volt választva a testvéremtől. Két évvel küjsebb volt mint én. Hogy olyan hegyes kő volt, hogy a fejemet béhasítsa, hogy megőljön. S három testvér, mind a fiú, férfiú, három tesvér jött ellenem.

S miért haragudtak meg?

Hogy ne csináljak zárdát, ne izéljek, me szégyen. És nem akarták, nem szerették, hogy én... Haraguttak, hogy én így maradtam, nem mentem férhez, mert izé szégyellték. Szégyellték, hogy én zárdát indítsak. Ugye, nem értem lenne idáig, ha megengedték lenne, elhatták lenne. Ugye, most én... itt zárda lenne, s apácák lettek lenne. De a tesvérek... S akkó két követ hanyítatt, s ríkojtozni fogtak a gyerekek. Hogy ne őljenek meg. Mert megmandják ők, hírül adják. Hogy ríkojtozni fogtak a gyerekek, melyikek... mert őrzöjtem a teheneket. Tehenjeim vótak, őrzöjtem a tehenyeket. S akkor ilyen történetvel. S aztán mondom az Úrjézusnak: – Jézusam, látad, hagy mi történt? Hogy ennyire ellenem jöttek a testvérek? – Ilana, egy próféta es az ő kösségébe nincs

178 Mezőgazdasági Szövetkezet
179 nehéz
180 kevés
181 serpenyőmnek
182 kiégett
183 polgármesterrel

elfogadval. És én is ott voltam. Ott vettek ki ingemet is a kösségiből. És kivitték, hogy így akarták, hogy lelökni őt. S mondom: – Jézusom, magad? S azt mondta, hogy ő láthatatlannak tette magát. – Jézusom magad, de én mi csináljak? – Mit csinálj? Majd es addig kell menj, így tett, addig kell menj, ameddig én küldlek. S ő egyet mandatt. S aztán mikó megjelent az angyal: – Na, angyalam, mondom, mit csináljak? Mit csináljak? – El kell kötöjzél innét! Hogy a jó házam vót, izém vót. – El kell kötöjzél innét. Vót édesanyámnak egy darab helye Rákovában.[184] S aszandta, hogy menjek ada. Annyival mentem el, szekerben volt fáim, anyag. Egy szobát, egy embert megizéltem [megkértem], s emeltem egy bordét.[185] Egy kis házat tudtam. S akkor ezzel a történettel, elmentem, elhordtam s ottan voltam. S jött két leánka, melyikek üsmertem, hogy etettem, hogy izé. Két leánka, hogy megsegítnek, hogy még adjak ételt, még adjak... S eljönnek a leánkák. Szegények vótak, hogy nem vót mit egyenek. Eljönnek a leánkák, itt vannak egy hétig, kettőig, még aztán még elmennek még haza, még visszajönnek, ilyen történet. Na, mikor ez a történet vót, akkor az anyja még háromval győ, három gyerekvel. Szekerbe. Hogy kitették a lakásból, ott ahol volt, és hogy elfogadom-e. Egy szoba volt, a padlásan aludtak, me anyag volt, csak kellett megcsinálni. S akkor csináltam nekik egy lefedést, hogy négy méter, négy métere, hogy legyen ágyik, s mikor megcsináltam s én anyagomból s én izémből, és efogattam őket, hát azak es úgy kihúztak[186] vélem, hogy miután megrendeztem őköt, há lopni fogtak. Kecskefiat, ellapták a tyúkjaimat, ellapták immá mast a tehenyemet vót, hagy ellapják. Hogy mondtam néki, katolikus vót a férfi, elvált vót, de egy asszonval élt. Annyi tetvek volt, hogy minden héten kétszer fésülkedtem, meg gázval, olyan tetvesek voltak. S kitakarítani, s kiizéltem őköt. S mondom, annyira laptak, hagy még lisztem, s kicsi nyugdímat... S akkor most adaértem augusztus hónapba. Auguszt tizenötödike, egyik éjjen füttyögtet, hogy eljöttek a tolvajak, hogy a tehené. Így ment két hetet. Két hétre ennek az embernek, sárgaságba vót, hordtam a tejet. Met jó fejőstehen vót. Ők is ettek, vót mit egyenek, s mégis... S akkor azon az éjszakán nem feküdtem vót le. Szombat regvel volt. S ketszer ott ültem a tehen mellett. Felmejek Busba,[187] felmejek fáradtan, vittem a tejet, hátaman gyalag. S akkor ilyen történetvel felmentem, s elmandtam neki, hogy mi történt, hogy van neki egy háza itten, s én majtig istennébe[188] adja, csak kötöjzem el onnét. S akkor megsegét, elköltöjzne es ide. Két hétre jönnek papírt csinálni. Itten a papírcsinálással, ugye szóval itten megkevertem egy kicsit az izét, mert Rákvától,[189] szóval Bustól Rákváig imádkaztam, hagy az Isten akarat jeen. S az angyal megmutitsa, hogy jó az izé, met egy ágat mutitatt aztán itten, a kiskertben mutitatta, kis karácsanyi fákat, küs karácsany fákat, és a izébe mutitatta a izé, hagy a cseresnyefát, pedig igaz augusztu... szeptemberhez közel volt, hát a cseresnyefa izé, a cseresnye ilyen nagy cseresnye [...] a zágja le volt a fődig. És mandta,

[184] talán: Kákova, Forrófalva
[185] házacskát
[186] kitoltak
[187] Buhuşi
[188] Isten nevében, ingyen
[189] Rákóva

hagy fogjam meg, izé, és adjak a gyerekeknek. Ojszak a gyerekeknek. És a gyerekek így jöttek, és én tettem a cseresnyét a kezükbe, és izé... Nem néztem, hogy barnák, nem néztem, hogy izé, szebbek, hanem mindegyik kezit nyútatta, met mindgyiknek adtam. S így a törté..., izé vót, hogy Isten akaratja, hogy eljüjjek. Onnét Rákváról. S futtam egyik tolvajtól, s reaakadtam másik tolvajokra. Én nem tudtam ugye, ahogy mondaték, hogy ide hoz ki, hogy nem fogja elismerni, hogy a pénzt oda izé... Nem akar, met ugye, met ez izé volt, hogy nem akart, hogy legyen mártoram.[190] Örökké úgy izélte, hogy egyedül legyek. S most háromezer dallárt ezenküjjel elévette, s akkarjában drága volt a dallár, mast nincsen ára, de akkorjában, régebben drága volt, s elvette a nagy tinóizét, bikaizét, elvette azt, és pénz nélkül elvette. Mit szeretett, kecskét elvette, disznyót elvette, s mégis mondom, ilyen történet volt.

Itt a szomszédok, vagy azok, akiket nevelt, azok a gyermekek?

Ez az a zember, amelyik, melyiknek a házába beléköteztem. Az az ember. Szóval melyikbe izé, met aztánan... s az aztán amikor megláttam, most már meghótt ennek a gazdája, ez az ember innét, mikor meglá... hogy ő nem akar adni papírt, nem akar, hogy izé, akkor odafordultam ehhez. S volt egy tehen, az a tehen, amelyiket elhoztam, hogy volt hogy el akarta lopni az a, hát azt adtam az első árvamba, s vót, izé, tizenhárom millióba vették el a tehent. S akkor adtam rendre-rendre úgy, hogy adtak a rokonyok, vannak üsmerősek, melyikek segétnek ottan Magyarországan. S akkor ilyen történetvel én kifizettem ezt a házat, és a másikat is lefizettem egészen. Kiadtam a háramezer dallárt. És mast nem akarja elismerni, és még kétezer juróé akarja oadadni. És annyira van, ezeket béfogattam a izébe, úgy, hogy... és ágyat vettem nekik. Én béfogadtam, én ételt, a krumplit ástam, adtam, babat készen megtakarítval, és mast nem es akar szólani. Ahogy mondatik, a jótétellel hova jutsz ki, egy-egyvel. S ahogy mondom, a másik es, egy hosszú télen tartattam a családat. Zén máléman. És augusztus hónapba izélték, hogy ellopja a tehent. Hogy kellett lenne a tehen. S mondom, eljöttem onnét. Mikor aztán eljöttem onnét, elvette az izét, mit csináltam az én anyagamból, elvette és elvitte.

Mit akarok kérdezni, Ilona néni, mondta, hogy az árvizet is látta. A nagy árvizet. Azt a történetet, azt elmondja-e?

Az árvizzel azét vótak megbüntetve, met azan a helységen a vasárnapat nem tartatták. Vasárnapat nem. Nem ünnepolták. S a második árvize, s met ahagy cinálták a házakat, izéket, és a másadik rendet is, mikor jött, azét, met vasárnap dógaztak és a Jóisten azét büntette meg. Azét atta azt az árvizet.

Hetvenbe volt először, vagy mikor volt?

Hát én nem írtam fel semmit. Annyit tudam csak, az izé, hogy vót, keccer vót az árviz, mindég csak azan az izén. Aztán hagy ment az ember, a tévéét vitte, s a víz folyt, felmutitatta a bárdját, az Isten felé, s kérinkadatt [káromkodott] az Isten felé. És láttam, hagy jött a víz, ahagy mandatik, csattant rea, egy alyan hullám, és leütte, és ott fulladatt meg a vízbe. Vot aztánd olyan izé is, hogy láttam, hogy mikar egy asszant, hogy izé vót, hagy az imádságamba is esett, hogy a bétakarta [...], az asszant is meg-

[190] tanú

kapták, letakarta, úgy beléfulladatt a vízbe. Ott megholt az asszany. Mondom, ott sok történet vót...
Ezt látta maga álmában?
Hát ott voltam...
Ott volt, látta rendesen?
Én rendesen... Hát cumai[191] történet, a cumai történet es, én e... Karácsany estéjén, mikar az Úrjézus megáldaztatatt, akkar megmandta, hagy imádkajzam, met nagy baleset történik. Mert mulatnak, de nem gondolnak az ő születéséhez, születése napjához. Fel voltak ötözve ilyen mikulásruhába, a nők es, és vótak a víz, izé, feredtek, tötették a nyáralást. És a bűnbe élték. S az Úrjézus erőst szomorú volt, s aszondta, hogy imájdkozzam, met nagy történet történik. Na, mikar megtörtént, akkar ott vótam. Úgy, hogy mikor felvette a hullám, hát a hajót láttam, hogy fölborítatta. A csornakak [...] hogy ömlött a víz, hogy... S ilyen dolog volt.

Ezekről a látomásokról a pátereknek szokott beszélgetni Ilona néni?
Most egy darabjától, melyik páterek vótak, melyikvel beszéltem, meghótak. Egyik vót a rekeszbörtönbe, s ott is jártam börtönbe s kerestem Gyergyina papat, hogy a vót az első papam. [...] Aztán vót Ungurean pap, aztán e kettő plebánas vót, vót aztán egy kicsi Mihályka, egy kispapacska, ilyen segétség vikár vót. Hát az kicsi üdőt, de méges nagyon szentéletű vót, volt aztánd egy Lukács Mihályka, sokat beszélgette. Ilyen segétség vót, ilyen vikár vót. Aztán vót egy Pakurics Jánas, Pakurics, olyan vót a családneve, Pakurics és Jánas vót. Két évet, s felet vót, amelyik beszél. És hogy elkötöztem Lészpedről, többet nem beszéltem. S az Úrjézus azt mondta, hogy minden papval nem lehetett, csak mikor megjelentette, hogy kivel beszéljek. S így ha elmék, hát megadják, hogy kivel izé, s akkor avval tudok beszélni. Megadják.
Miket szokott beszélni vele?
Hát azakat, hagy kell izé, a titkakat es megmondom. Hagy izé, izébe vagyak történeteim, látamás s izé. De mindegyiknek nincsen megadval. S volt olyan plébanos, hogy nem lehetett, szóval nem hitte el a látomásaimat, s nem vót megadva, hagy beszéljek véle. Ilyen történetek vannak.

S van olyan, hogy az Úrjézus jelet adjon? Jelet, stigmát, hogy adjon Ilona néninek, történt ilyen történet?
Hát hatvankettőtöl izé, őrzöm. Me elmutitatta Szent Mihály arkangyal az Úrjézusnak a kínszenvedéseit, s aztán utána.
Az hogy volt, azt hogy látta Ilona néni, mikor mutatta az Úrjézus kínszenvedéseit?
Gecemán kertéből, hogy az Úrjézus mikor imádkozott, annyit, hogy vért idzadatt, az apastalak elaludtak, s ment, hogy megébrejsze őket, hogy imádkojzanak. De hát fáradtak vótak, esent aludtak e. S e vót a nagyabb történet, szóval izé, mert ő meg az Úrjézusnak a legnagyabb fájdalma, hogy ő tudta, hogy mennyere szenved, és elszenvedi, és menjenek hiába lesz az ő szenvedése. Hogy menjen méges el fognak veszni. Ez

[191] cunami

volt a Gecemán kert, izé, s mikor vitte a keresztet, mert csak egy fa volt, nem tudam tudjátak-e tűk azt?

Csak egy fa volt akkor?

Csak egy fa volt, azza volt felköltve. S az a fának a története.

Alyan történet van az a faval, hogy a nagy hosszas izé, de meges el kell mondjam, hogy megértsétek, hogy mian. Hát Ádám, mikor halt meg, kilencszáz évet élt. Ádám, mikor halt meg, hát beteg volt. S akkor a gyermeket elküld, hogy egy ágacskát szakajszanak le annét a Paradicsam kertiből, és megfőzik teának. És ő akkor meggyógyul. S a gyermek elment, de angyal őrzötte a kertet. És azt mandta, hagy: – Mit akarsz te gyermek? Ő leseskedett, hogy milyen fáról törne egy ágat. – S mit kerec, te gyermek, mit akarc? – Apámnak akarnék egy ágat vinni. Hogy teát főjzzünk, mert erős beteg. Meggyógyulna. S akkor aszondta az angyal, hogy: – Adok én. S letöri az ágat. Mikar letörte az ágat, akkó Ádám meghótt. Ádám meghótt. S akkor meghótt izé, ez a gyermek viszi nagy örömvel az ágat, megtalálkadzik a másik gyermekvel, tesvérével: – Meghótt apám! S akkor rikojtazni fogott, hogy: – Az angyal megcsalt, nemzetink átkazatt! Zangyal megcsalt, nemzetink átkazatt! S aszandja az angyal: – Mét mandad ezt? Nem csaltalak meg, apádnak a teste földből volt, és földbe kellett belétegyétek. Lálke Istentől volt. Isten, mikor ezt az ágat, ezt mikor eltemetitek apádat a fődbe, és ezt oda teszitek a fejihez, és öntöjzzétek, hogy megfoganik ez az ág. Mikor ez egy gyümölcset hoz, mikor ez egy gyümölcset hoz, akkor lesz apád mennyországba. Addig nem lesz apád mennyországba. S akkor a gyermekek, hát belétették az apját, izébe, temetőbe, és odatették a fejihez. És azért van a fejinél kereszt vagy batikó, vagy izé, hogy ez így történt akkor, mikor történt. S akkor az az ág megfogant, és nőtt, és a gyermekek egyet nézték, hogy virágzik att ki, csinál-e gyümölcsöt. De nem csinált gyümölcsöt. Az ág nem csinált gyümölcsöt. De nagy fa lett belőle. Mikor Szalamon király csinálta a templomot, akkor levágta, izé, mert a levágta. S hogy le, a templomnak velle használt, izé használt. De egy darab fát, ezt nem tudta használni. Hogy a forgatt, ezt nem tudta. Ezt a darab fát. S akkor az asszanyának, Szalamon királynénak megjelent álmában, hogy mennye lépés a templam hátánál, ásnak egy izét, gödröt, és tegyék belé azt a fát. S belétették azt a fát abba gödörbö. Met nem tudták sem faragni, sem izélni, hogy a forgott, csudákat csinált az a fa. S beletették. Belétették azt a fát oda, és a víz kimosta. S mikor a kimosta a víz, s mennyet kivették, felállítatták. Hogy csúnyább legyen, csúnyább legyen az Úrjézusnak a izéire, hát nem es takarítatták meg. Hogy még a kövecsek es, met látomásam volt izé, meg volt repedve, még a kövecsek es és mohás izé vót benne. Még vót egy olyan nagy csenkje[192] es, hogy az Úrjézusnak itt a jabb izéin háta izé, így bévágatt, egy nagy csenke. Így ennyire, hogy izé. S hogy lökdösték, olyan keskeny vót az utca, az Úrjézusnak mikó vitte a keresztet, met most meg van helyezve jobban az utca Jeruzsálembe, a Kálvária, de akkor keskeny volt. És úgy lökdösték. Nem fértek, lökdösték avval a nagy fával. És én, ahogy én még láttam, még a ilyen alsóbb bűnek is vótak, hogy kétfelöl, hogy fütyögtek, mind a tarisnyák félzsákak lettek lenne ide hogy így, így járt az Úrjézus. És lökdösték. És izélték. És ugye, hogy meg vót ostorozval, sok vére elfolyt, úgy es hogy az izzadásval,

[192] csönk

sok vére elfolyt. Úgy, hogy mikor a kilencedik stációhoz ért el, izé, az Úrjézus annyira ki volt izélve, hogy nem tudatt kelni fel. Hogy lábra állni. És méges aztánd felhúzta és elvitték. És ott alyan, met megvolt azelőttől, hogy feszítés, hogy rományak izé, kínzatásba, hogy a világat kínzassák, félelmetesítsék. Hát az oszlop így meg volt tével, ez, ez, ez. Ide kellett a izét, hogy betegyék ezt a gerendát. Itten a föld es nem es engedték, hogy szépen lefeküdjék, hanem bérugtak ide a hargasinába, két katana, melyik hóhér, melyik feszítette, bérugtak izé, és hanyatt esett. Mikor hanyatt esett, az Úrjézus úgy megütte a fejit, hogy az agya, hogy mondjam, magas ember vót, nagy ember vót, és azan az izén le, leesett. És a húzták a kezit, és fel, és beléverték. Mert sokan azt mandják, hagy izé, de én láttam, kogy itt van beléverve. Én láttam, s beléverték, és megkötték így kötélvel. Kötelvel itten, itt es, és húzták fel, két nagy létra vót. És húzták fel, hogy belétegyék abba az izébe... S ilyen története volt az Úrjézusnak. S aztán lábit szegezték a kereszthez. S miután elmutitatta, hagy az ő történet, izé, aztán ingemet es levert úgy hogy őt leverték, és húzatt ő, ő feszített, ő. – Ne máj, Jézus, mé haragudtá meg? Mi csináltam én neked, Jézusam? S akkor háram napat fejem fájt, pedig ugye lekileg vótam ezen a látamásan, három napat fájt a fejem, semmi jelenés, semmi látamás, semmi izé, mire háram nap után megjelenik az angyal, és kérdi, hogy mé fáj a fejem. Mondom: – Elmúlatt mast, de – mondom – mét haragudatt az Úrjézus? Megmandja aszandja. – De – mondom – nem haragszik? – Nem haragszik az Úrjézus. Amikar megjelenik az mondom: – Jézusam, mét haragudtál meg? Mét viselkedtél így vélem? – Ilana. Mit szenvettem én. Ez azét vót, megértsd, hogy mit szenvedtem én. Hogy fájt nekem a fejem. Hogy leüttek ingemet. Hogy történt vélem. Így, ez így kellett legyen. S ilyen történet, izé. S hatvankettőbe vót ez. Húsét izéin, met... pénteken.

Nagypénteken történt?

Nagypénteken.

S Ilona néni azt, amikor Amerikába bécsaptak a repülők, azt is látta Ilona néni?

Igen. Az úgy történt, mert én kületesen foglalkazam a balesetekvel. És az angyal megráz: – Imádkajzzál, met nagy baleset történik. S imádkazam, és nem jelenik semmi. Met máccor jelennek, hogy látam a történetet a balesetnek. S akkor ilyen történetvel hát izé, visszaaluszam. Megráz másadikszar: – Ébredjél meg, imádkajzzál, met nagy baleset történik! Imádkazam esent, esent elaluszam. Mikar elaluszam, harmadikszar megráz mégjobban: – Kelj fel, imájdkozzál, me nagy baleset történik! Felkelek, imádkazam, elmondom az imádságakat, rózafüzéreket, izéket, minden. – Na – mondom –, tudad mit mondak, angyalam? Ne máj ébressz meg – mondom –, mert regvel babat kell szedjek. És nem tudak. Elég volt, amit tudtam, megtettem, há nem ébrejsz. Há nem ébrejsztett. Kicsi rágyóm volt, csak fele mint ennek akkor. S előcsapam[193] a kisrágyómat. Elcsapam a kisrágyómat, mikar elcsapam, hát mandja, hagy milyen történet van. Na, mondom e vót, mondom ekkor. De, mondom, lehet, mondom bántattam, lehet még többet kellett lenne imájdkazni, de imájdkazam [...], s mondom, hagy mit meg tudak menteni, hát megteszem. De hosszú nap imádkoztam, de gondolkoz-

[193] bekapcsolom

tam, hogy hogy hasznyálták ki azkat az ártatlanyakat, izéket, hogy utasakkal [...]. De imádkazam, estére értem, hosszú napan gondolkoztam, hogy mit vétettem itten, hogy többet kellene imájdkozzam. Mikor estére megjelenik az angyal, aszandja: – Megyünk Ámerikába, meglásd a történetet. Met én gandaltam, hagy történt ez a repülővel, az ártatlanyakat. Na, elmenyünk ada. Megmutitsák a repülőt, hogy mikor az pilótát, egyik pilótát megveszik, és a másik ártatlan. A másik ártatlan, a másik pilóta. S a másik, ahagy béteszi az izéket mindent, az amelyik megizélt, meg volt fizetvel, és ez a másik ártatlan. És mennek a repülő. Mutitsa nekem az angyal, hogy: – Nézz meg – aszandja –, nem jelent a repülő, mikor megy keresztül a izén, ha megnyomja egy gombot, akkor leveszik[194] a repülőt. Olyan izéi vannak téve Amerikának. S leveszik a repülőt. S azét használták ki ezt a repülőt, hogy az utasakval, hogy odamenjenek. Mikor odaértek volna, akkor ezt az ártatlant kiveszik a izéből, onnét a kormántól, béül egy mégmás, és őt kikötödzik, és a száját meggyúrják. Száját meggyúrják, hogy ne tudjon rikojtozni, izé. S akkor a másik irányítsa az ablakoknál. Hogy hol vótak az ablakak, ottan irányítsa a repülőbe. Bétöri a izét, s mikor bément, akkor karagni[195] kezdtek belőle a levegőizék. Mindene meg volt csinálva úgy, hogy izé, hogy oda izé...[levegőt vesz]. S akkor pont folyni fogott le a [üzemanyag], aztán mutitották, hogy izé. S mi volt a terténet? Meg volt jövendőlvel, még másaktól, másak izé, de nem tudom izélni, hogy kitől izé, s meg volt jövendőlvel. De nem hitték. S milyen magas vót az az izé, zemelet, mert erőst két ikeremelet izé, milyen magasak vótak, a bűnek még fennéb vótak. A bűnek még súlyasabbak vótak. Met ott vót, izék es vótak, törvénytevők, ott vótak olyan mulatságizék, ilyen szexmulatság, minden-mindenféle, kurvaság, izé, mindenféle volt. És az Isten nem tudta többet tűrni. Minden, minden rossz vót, minden rossz vót minden. Igaztatlanság, mindenféle, nyerekedés, mindenféle vót. Minden fel, végig minden. S azt mandta nekem az angyal, hogy nem tudta a Jóisten többet tűrni. És megengedte, hogy ez így, így sikerüljen. Hogy leizéljék, hogy izé, vége legyen. Annak a nagy emeleteknek.

Hogy néz ki Ilona néninek az őrzőangyala?
Hát az én őrzőangyalam kék szemei vannak, hasszú hajú, szeke hajú, izé, s rózaszín ruhába. S de szép, fénylik rózaszínbe.

S amikor robbantak a vonatok, azt is lehetett, azt is látta?
Ez a vanatak vót a Szpániába. A tizenegyedik márciusnak. Me a vót az izé. A tizenegyedik szeptemberbe, s e mincsak tizenegyedik márciusba vót egy vanat-felrabbanás történet. Att vótam, csak mellette vótam, hagy s hagy láttam, hogy robbant a vonat. A vagonyakbó, hogy hogy sikojtóztak, izéltek. Met sok történet van, hogy imádkoztunk izé, hát egy híd reszakadatt egy vanatra.
Hol történt ez?
Én Magyarországan vótam, de mindcsak idegen országba vót. Vonatra reszakadatt izé. Há mast történt, mast.

[194] lelövik
[195] zúgni?

S ezt látta előre Ilona néni?
Hát igen, láttam, hogy én azt tudtam, hogy egy busz előbbszer. De mikar kiadták a tévébe, hát akkor ismertem rea, hagy azt láttam meg, hogy a vonatnál. A vagonaknak a színjiket, hogy vótak megfesve. Akkor tudtam, hogy e vót az izé, e vót a látomásom, hogy a vagonyak, hogy a színjüket kiadták, úgy a vót, ez a vonatra szakadatt.

S olyan van, hogy Ilona néni lásson ilyen híres embereket, Szent Istvánt, Szent Lászlót?
Szent Istán beszélgetett es véllem. Szent László es ideatta a bárdját es. Szent Istán, Szent Istán azt mondta hátra, mikar Medgyest[196] választatták: – Ilana, menc, de imádkazzál Magyararszágért! Vót Szent Istán közbül, s Szent Margit vót jobbfelől, s Szent László volt a bal felől. Szent Istán mellett. És mondta, hagy: – Imájdkozzál. És imádkaztam, mindig tartattam a vonatba, mert ahogy utadzam vonatba, imádkaztam. S tudtam, hagy megveszi a izéket, a szavazóleveleket. Meg es vette, de ha ne sikerült lenne, há az a szándékja vót, hogy Orbánt és és még hetet meglőjenek. Ugye kivégezzék. Ugye Medgyes helyezte volt a beszédet, hogy megtartsa, ha nem kapja meg ő a szavazatakat, nem tudja megvenni. Sok pénze volt, meg es vette. Megvette. Én tudtam, hogy nem viszi végre es, de hát nagyabb izé vót, hogy Gyorcsány meg van mostan. Gyurcsán. Mert nagyabb izébe vót, és nem akart es, nem erőst akar elhúzódni, nem tudom meddig izé, de imádkoztam, s imádkozam, mert nagyan kéri Szűzanya es, az imádságat. S azan küjjel hatásam es van, met ugye onnét származam. Magyarországról. Magyarországon hét helyt volt az én nagyapómnak a földje. Hét Jánó hegy, azét vagyak Jánó. És akkor ez a történetvel, hogy ilyen izé vót, hogy énnekem nagyan látamásaim vannak ottan, úgy, hogy izé, Szent Istán még a [érthetetlen szó] is ide adta, Szent Istán még a körtéjét[197] is.
Hogy volt az?
Igen, úgy, hogy mert a Szent László ideadta a báltáját,[198] s a karanát es. Vót egy misór,[199] mint egy izé, hogy ki kellett lenne álljak. S ideadta a karanát Szent László, és mint a misórt játszottam helyette. Úgy jött az izé, hogy én ki kellett legyen álljak helyette. És hogy a fejembe tette a karanát, mert ilyen keresztes karanája vót, Szent Lászlónak, s akkar matattam, hogy a közöpibe tettem a kresztet. Hogyha kiállak, legyen közzépen itt a hamlakaman. S ideadta azt a báltáját es. Hogy hintsem, dógojzzak véle. Hogy hintsek. Ideadta a báltáját es. És Szent Istán király ideadta pluszba a butikajét [?]. S a Szent Margit odadta a könyvet, ide adta egy nagy könyvet Szent Margit. S ezek. Kületesen a szentekvel sokszor volt jelenésem, látomásom, hogy a templomba is köszöntöttek, hogy a pap köszöntöttek, hogy felkerestem a templomot.

S Luther Mártonnal? Volt olyan, hogy beszélgessen Lutherrel?
Hát igen.
Hogy van annak a története?

[196] Medgyesi Péter
[197] országalma
[198] baltáját
[199] műsor

Há nagyon hasszú a története. Én nem könyvből beszéllek, de hát pontos dógakat, pontos történetek erről. Hát látomásaim vótak. Mind a Jézus keresztje izéi, arról a fáról, hát izé, úgy róla is.

Hogy volt az?

Luther Márton iragatója vót egy szentséges pápának. S hogy iragatója vót egy szentséges pápának, meghalt. S hírül adták, hogy jőnek a kardinálak, hogy más pápát válajszanak. S egy öreg kárdinál jött Amerikából. Olyan öreg volt, de nagy volt a hite. S akkor ő mind ugye iragató volt, ő fogott el, ő fogott el. S akkor hogy fogott a izé, hát mikar meglátta ezt ereg izét, s bajas vót az utazás, mert akkorjában nem vótak még olyan jó hajók, hanem vászon [vitorla] hajtotta. Még nem voltak akkor ilyen hajók, min amilyenek vannak most. S nehez vót az izé méges, méges olyan hite vót, hogy odaért a Rómába. Na, odaért Amerikától Rómáig, s nagy utazás, izé. S odaért. Mikor odaért, hát ű fogatta el: – Ó, őreg atya, mit fáradazatt Amerikából? Maga nélkül es fel tudtunk jönni más pápát választani. S akkor azt mandja: – Hadd el, fiú, hadd. Me most én is azt mondom, mit Szent Simion mondta, mikor a Kisjézust az ölibe vette: – Bocsáss meg Uram szolgádat, mert megláttam Messziást, világ Megváltóját. Hogy Kisjézust izé, hogy mikor avatta Szűzanyát. Az a Szent Szimion, izé. – S akkor én es megmondom azt, bocsássan el, mert én több pápaválasztást nem fagak érni. Én több pápaválasztást. Hanem csak ezt, hogy izé, hogy én is azt mondom meg, hogy bocsásd el Uram, met meglátam Krisztusnak helytartóját! S mikor bementek, hogy bőjttől, mert kell böteljenek, izé, s így mikar sorsat húztak, akkor pont a pápai level neki jött, ennek, ennek az öregnek jött. Mikor megpróbálták. [...] Énnekem mikar látamásam vót, csak egy kis szóba[200] vot. Kis izé vót, egy ilyen kis izé vót. Bétették, és megpróbálták, hogy a füst felfelé ment, akkor jó volt a pápa, ha pedig nem, akkor lement, akkor nem volt izé, mást kellett válajszanak. S akkor mikar bétették, és megpróbálták, a füst felfelé ment, és még fehéren, izé. Akkor aszondták, hogy jó. S akkor megkoronázták a pápát, ezt a kárdinálast, izé. S akkor aszondta: – Na – aszondja –, na, fiú. Aszondja Luthernak, me fiatal volt. – Na – aszandja –, mast én magamba látam Krisztusnak helytartóját. Én magam magamba látam Krisztusnak a helytartóját. S ugye akkor vissza kellett rendejze ő, hogy a kárdinálasakat visszarendejze. S akkor küldte, küldte őt, küldte, hogy helyibe. S nem akart helyibe menjen. Akkor külte Franciaországba, és nem akart Franciába es menni. [...] Kütte Poloniába, izé, és oda sem akart menni. S akkor azt mondta: – Na, Luther, mit akarc? S akkor Luther kibongolja a ruháját és leveti. Ott leveti. S akkor kezd írni ellene. S akkor ennyera írt, hogy annyera írt, hogy elköveztetett sokat. És immá, hogy gondolkodzatt iránt, az ő bírója, met izé. Hazahúzódatt izé Németországba, me német vót. Németországba, és írni fagatt. Az ő asztala vót. Itt vót az asztala, itten vót a széke, izé. S szembe jelenik az Ördög. S így tesz az Ördög: – Írjad Luther, írjad, mert jól írad. S akkó ő megharagszik, elveszi a tintatartót, négyszegi tintatartó vót, s szömbevágja! Az Ördögöt. Úgy, hogy a falba béhojtatta a tintának a izéje, hogy jelt hagyatt. Hogy bément. És az ördögnek az arcáját kifesti a falan. S össszecsavarja mivel írt az izével, s kimejen a kerbe. Livádás[201] kert, így nyílt az ajtó, ki a kerbe. Kiment a kerbe. Kiment a kerbe, s akkó a

[200] kályha

[201] gyümölcsös

kerbe hát találkozik vélle: – Luther, megharagudtál? De meg es barátak vagyunk! Mert nekem csak egy bűnöm van. De neked? De neked? De neked? Háromcor. – De neked? De neked? De neked? Háromcor. – Annyit eltévesztettél, akarok segíteni. Jóba legyünk. Amire akart, most gondolkozzál magad, hogy helyezd belé a misének a izéit, a misetartást, mise heett tartást. – Hát aszandja –, így, így csináljuk. Szépen. Szépen. Esszegyültök, énekeltek, leckét elolvassátak, az evangyéliumot elolvassátak, prédikálc, és szépen énekeltek, és azt szépen kereszt nélkül, kép nélkül, kereszt nélkül, kép nélkül, csak így. S megcsenálják az úrvacsarát es, szóval ahagy mandatik, a kenyert, izét. De nekem aztán Jézussal beszélgettem, izé, úgy, hogy a nincsen megáldval ez, és nem az az érdeme. Mert azt mondta akkor a Sátán, hogy ne legyen meg az átváltoztatás. Az Úrjézusnak a jelenléte. Énekelni a izét, leckét, az evángéliumot, de ez az átváltoztatás, a bor, a kereszt. Met ugye keresztet vet a pap változtatásán. S e ne legyen. S akkor ize. S így, ilyen történet ize vót, ize. S azet annyira sokan elvesztek, annyira sokan elvesznek, s aztán... Ez a látamásam nem vót izéből, nincs könyvből. Ezt nincs könyvből, nincs izé, látomásból volt. A reformátusak, pityekosztálok,[202] hát ezek minde... Nagyan ize vót a református izé, hogy Gyászberingybe[203] aztán egy ilyen összegyülekedés vót. Gyászberingbe. S én ott vótam Magyarországan, H.-nál. H.-val találkoztam a csiksomolyói búcsún. És ismerkeztem véle. S H., hát izé, nagy gyülekezést csinál ott Magyarországon, Jászberénybe. Református, ez a Tőkös László,[204] ez amelyik Timisóra, ez amelyik vót a izével, hagy felkelésvel. Hát ő vót mind a püsök izé, s még három püspök. Én ahagy mandatik, mert mikor odaértünk, mert mi a nagy [...] hát bémentünk egy templomba, és misét hallgattunk, és áldaztunk. Mikar odaértem Gyászberénybe, bémentem a templomba, annyi ördögöt láttam, hogy nem es mentem elé áldazni. Annyi ördögöt láttam. Úgy öt-hat ördög egyik oldalan, másik oldalan, izé, hogy izé. S mind beszélgettek, kacagtak, örültek, na... Mikar megkezdődett a szentmise, mert csángókról volt izé, hogy a Ceauşescu után nagy ünnepságat csináltak ottan Gyászberényben csángók. S én ett néztem, csudálkaztam, hogy hagy kacagnak. Béjöttek a népség, mert én azelőtt ott bent voltam, láttam az ördögököt, hát akkor, mikor ez a történet, hát ilyen nagyan izéltem őköt. Csak felemelkedtek, mikor bejöttek a népség, elkezdik a misét, kiriléjszamat fújják, leckéket elolvassák, csángóének es izé, s prédikál... Prédika után tart prédikát ő es: – Jöhöt, mehet áldazni. Menjenek elő áldazni. Akkor, mikor meghalltam, hogy menjenek elé áldazni, én mondom: – Happá! Ez itt az a sátányak így, tudták ezt a történe... izét, hogy ennyere izé, hogy annyi nép nem hallgattak misét, rendes misét. Mert ezt a református szertartást tartatták, és ezért izéltek... S akkor evvel a történetvel én gandba vótam. Na, mikar mast adjanak áldást, felemeli a kezeit, a Tőkös izé, Timisorából, felemeli a kezeit izé, így imádkazik. Na mikar a püspök, hogy vássen keresztet, az ördögök mind a hátához mennek. Ennek a Tőkös izének a hátához mennek. Hogy úgy ültek az ördögök, a hátánál, hogy elfuttak onnét, hogy mert a keresztvetis égeti őköt.

[202] pünkösdisták
[203] Jászberényben
[204] Tőkés László

Ilona néni is tud áldást osztani?
Igen, vagyan izém, hogy tudak én is. Hogy a Jóisten hogy akarta a történeteket...
S gyógyítani, azt hogy tud? Hogy szokott gyógyítani?
Én ha megteszem az áldás izét, de Jóistentől van. Merthogy mondatik, nem mindegyik tudja megkapni és izé, mát az Úrjézus azt mondta, hogy a te hited. Hogy a hit kell az embernek es. Ha nem hiszen, nem tud megizelni. Hiába adad az áldást, keresztet izé...
Mondana ilyen történetet, mikor gyermek megmozdult vagy meggyógyult? Ilyen történetet.
Hát több történetem van. De mandjuk a izé, olyan történeteim vótak, izé, hogy a nem fogont meg gyermek. És az anyja akarta lenne, s akkor kérték izé, hogy áldjam meg, és azután megfogont a gyerek. És azután, ez hároméves vót, a gyerek, úgy es akartak lenne, még legyen gyerek. És nem fogunt meddig áldást nem adtam. S megláttam azelőtt, hagy leánka várja, leánkalélek várja, és megadtam aztán az áldást és megfogont. És most a leánka meen lábon.
S ezt hogy adja, az áldást?
Hát ez, ahogy mondaték, mikar az izé, akkar így reateszem a kezemet izé, s jő, e nem tőlem van.
Ráteszi a hasára, vagy hogy csinálja?
Ráteszem a hesára, és imádkazak.
S ezt ki, kicsoda volt ez? Milyen leánka volt ez?
Ez a magyarországi. Többnyire Magyarországan vagyak a izével. Mert ottan a tilifonja, inkább att vagyak üsmert, izélve hírezedvel.[205] Izé. Magyarországan. Inkább att tebben kérik az izét. Az eregotthonyaknál, a kórházakba, és történt úgy, hagy egy asszan, hogy kérték, hogy tilifonáltak, hogy adjak áldást, hogy három napja nem tudatt felkelni az asszan. És nem mert elmenni, hogy az orvoshaz, hogy izé, hogy magzatat nehogy elvegyék. Hat hónapas [terhes] volt. És azért nem mert izé... S áldást adtam, és két órára felkött. És kihordozta a kismagzatot. Három hónapat kellett, és olyan könnyű születésű, és egészséges leánka született. És tilifonal által adtam izét, hogy tilifon által adtam áldást. S meggyógyult ennyire. S aztán azan küjjel volt egy leán, hogy csak lázassággal ment be a kórházba, és egy inekciót tett az orvas, és kómába esett. Az anyja, édesanyja, rendes, becsületes leán volt. Hogy mondatik, külenetesen nekem az es megvan, hogy mikar izé, hogy meglátam, még üsmerem is sokszor, kicsida, milyen lélek. És ártatlan volt szegén izé, ugye iskalába, főiskalán vót, huszankét éves és nagyleán. Hogy kétméteres, nagy, kemén leány volt. Magas leány volt. És az édesanyja szüve szakadatt meg mellette, és imádkaztam, és eképp a léán hét napra felült seggre. Mikor meglátta az orvos, hogy felült seggre, még adott egy inekciót. Visszaizélte az izébe. A kómába. Aztá tudták meg, hogy az orvos olyan vót, hogy azt akarta, hogy... Met az asszany ki is vette a izéit, a leánt onnét kivette aztán és hazavitte. Úgy betegen vitte haza. Sztán kérték az imádságat, hogy tilifonáltak, s izé, kérték az imádságat, és meggyógyult a lián. De mondom, hogy hazavitte. S akkor azután tudták meg, hogy az orvos, ez ilyenyeket tett még másaknak es, hogy a szerveket eladja.

[205] híres

Hogy egészséges vót a leány, mikor lázasságba bément, és a szerveket, hogy eladja. Hát azét tette meg azt, hogy amikor felbontsa, akkor nincs ott az anyja, akkor a szerveket kiveszik.

Megszállott gyermekhez vitték-e? Megszállott emberhez?

Vót, mert több ilyen történet vót. Ez mast izén vót. Egy alyan aszanka, hogy öthónapas gyerek vót, melyik kisgyerek pénteken kiveresedtek a szemei, és megszállta a Sátán. És az édesanyja elvette a gyereket, a férje és a testvére őrzötték őt, hogy ki ne szökjék az ablakan. Kárinkadatt, izét, izé. Az asszan futatt egyik paphaz es, másik paphaz es. Nem mondták a papak, hogy segítenek rajta, hazamenjenek. Egy pap sem ment. Akkor ez az egy pap izélte, hogy vasárnap a misét érte mandja. S na, érte mondta vasárnap a misét, hogy megcsendült az izé, hogy délkor, délután, hát leszállatt az asszan. Az a fiatalasszan, hogy a kisgyerekeit elkéri az anyjától, hogy megengedi, hogy megtáplálja. Me úgy jö nekem, hogy még szoptatta es. S akkor így az anyja megengedte, hogy én odaértem, szóval egy kollega, tanárné, volt izé, melyik üsmert ingemet, és tilifonált arrább. Ezek megkaptak ingemet. Én hagy mast megkaptak ingemet, izélték, hogy menjek oda többcör. A gyerek izélt meg, zavaradatt, sikójtatt azelőtt es többcör a gyerek éjszaka, és meg nappal is sikojtotta a gyerek magát. Ez az öthónapas gyerek. S akkor elhíttak. Eljött utánam az asszan, és elvitt ada. Úgyhagy Hermánynémetről elvittek Tiszaföldvárra, ott volt ez a történet. S akkor elvittek oda, hogy hetfőn este vitt oda, mert vasárnap izé, hétfün este vitt oda. Azan az éjszaka nem aludtam. Me a Sátán tudta, hogy én ki fogam szentelni, és nem aludtam. Met nagy dógok ezek, imádkoztam, izé, ma bőteltünk az asszanval kedden, bőteltünk az izé. Kedden egy óráig. Mikar, miután aztán ettem, elmentem, hogy kiszenteljem a izéket, szobákat, mind. S mentem, s mikar adaértem az asszanak, a kisasszannak a szobájához, izéjéhez, megszenteltem, és neki szólok: – Ádrián – mondom –, akarc-e – mondom – májdkozzak reád? Egy kicsit áldást adjak, imájdkozzak. Megszólal, igen, efogadja. Na de hogyan? Hogy magas vót. – Csak ülj le szépen, az ágyba, ülj le. S leült, izé, s rátettem a kezemet izé, de az asszany megmondta, hogy a Sátánt ne emlegessem, csak magamba mondjam, hogy: – Sátán, távojzzál! Csak magamba mondjam, ne izé. Így közbe pirasan,[206] reáimádkazam, izét, reáizéllek, áldást adak, s avval ő be. S ilyen történet vót. S izé, mondom, háram paphaz járt, és egy pap sem ment ada. S aztán történt egy még más izé, történet, mindcsak Magyarországon.

Igen, aztán elhítt a búcsúra, szóval, ahagy mandatik, elmentem a búcsúra. Szent Ferenc búcsúra. S az a község, izé Szent Ferencnek a sebéé volt a búcsú. S elmentem a búcsúra. Meglát, megszólít ingemet, hogy menjek haza héjzá. Mondom, hadd jejjenek a leányak, melyikekvel jöttem. S akko, na, megbeszélem a leánkákval, melyikekkel mentem, s azt mondták, hagy elmennek. Elmennek oda. Mostohaanyám, hát meséli az életét. Hogy édesapámat háromcor csinálta meg. Eccer, hogy elvegye, másadikszar a vagyant hogy elpaszítojja, s harmadikszor elzavarjon münköt. Háromcor csinálta meg apámot. Édesapámot. S elmondta a zéletit, hogy mennyivel élt, cigányakval. Az életit. Avval is betegedett le, hogy méhe lebetegedett benne, hogy meg-

[206] elpirult

mérgesedett minden. S akkor kérdette, hogy mit csináljon, hogy megnyerje mennyországot? Ugye, tudta, hogy én bőtölök, imádkozok. Micsináljon, hogy izé. Mondom: – Meddig él, a kilenc első pénteket tartsa. Minden kilenc első pénteket tartsa. Fizessen misét, a hótakét, hogy segítse a purgatórba, hogy azak imádkozzanak kendétt. Csináljan egy gyónást, olyant, mint ahogy elmesélte nekem, hogy mi csinált egyik emberének, másik emberének. Egyiket nekiitte izének, a lisztesládának, a másiknak mérgöt tett az izébe, hogy elszabaduljan az izétől...

Két férjét gyilkalt meg. S akkor, mondom, ezt tegye meg, imájdkozzék is, adjon istennébe meddig csak él. S misét fizessen. S imádkazzék, kérje az Istent, hogy bocsássa meg. S még azt es, mit megtett véllünk es, mondom, met sokat szenvedtünk e miatt. – Bacsánatat kérek – mondta ő. Aztán így megtette a izét, s két évet, s felet élt attól. Úgy, hogy háromcor jött belé a kilenc első péntek.[207] Olyan izé, hogy ebből a izéből má annyi a rosszféleség, hogy élve megbüdösödött. Hogy belőle kiment minden. Kifolyt, hogy izé lett. Úgy, hogy mikor meghótt, hát a koporsót le is kellett zárják. Hogy a megbüdösödött élve. Na, de aztán álmomba megjelenik, látamásamba es meglátam. – Na, máma, mit csinálsz? – mondom. – Megmentődett-e? – Meg, Ilanka, köszönöm, hogy segétettél, mert ha meg nem tettem lenne, a pokolnak a talpába mentem lenne. Háromcor tartotta ki a kilenc első pénteket, és megtötte, amit én mondtam.

És ez a megcsináltatás hogy történt? Hogy csináltatta meg az édesapját?

Hát édesapámat, az a cigányok átol. A cigányok átol csinálják meg az ilyent. Hogy elmejen, jegyet vesz az emberből, rongyából vagy izé, s elmejen, s megcsinálja. Vagy hajából, egy szilak[208] hajat. És megcsinálja, hogy...

S akkor az édesapja elzavarta a gyermekeket?

El akarta. Igen, igen. El akarta lenne, szóval elzavarja, de emiatt édesapám méges nem hagyatt el münköt. Szégyeletjéből es, elszenvedtük, megszenvedtük, mondom öt évet szenvedtünk, hogy veréseket, izéket sokat szenvedtünk, de ahogy mondatik, mégis nem zavart el édesapám, mert szégyellte lenne. És nem vótunk nagygazdák, hát ilyen közepesek vótunk.

És hány évre ment a mostohaanyjuk?

Egy évre nősült meg édesanyám után. Hogy egy évet tartatta, hogy nem nősült meg, egy év után csak. S aztán vót öt esztendőt, hogy kinlódtunk, mert akkor jött összel, mikor bors izé volt, nem kellett dolgozni, s tavasszal ment el. Télbe szerette ülni, hogy mikor nincsen, nem volt dolog. Nem volt kapálás, nem volt izé, de hogy szenvedjünk mi. Nyárba, mikor eljött, akkor egy kevest ült, met izé, nem szerette kapálni. S eljött este, hogy eljött, s akkor másadnap monda édesapám, hogy: – Ilan – aszondja –, anyád marad ételt csinálni és mi megyünk kapálni a céklába. Me céklánk es vót. Met ugye tettek izé, kellett céklát es vetni. S gyerítettük a céklát. S elmenyünk, eltött kilenc es, eltőtt tíz es. De anyú az étellel nem jött. Mondom az apámnak: – Táte, én hazafutak. Lássam meg, mi van otthon. Mondom: – Valami van. Nekem érzem. –

[207] Háromszor esett bele ebbe az időszakba a *kilenc első péntek*.

[208] kevéske

Eridj, Ilana. Én vettem az izét, hogy haza, hazamejek, az ajtó kinyítva, a málé resülve [a puliszka odasülve], s anyam suutt.[209] Megigazítam a tüzet, megigazítam a málét, hogy mennyere tudam, helyrehojzam, hogy ki tudjam borítani. S csinálak még ételt melléje, s bézáram az ajtókat, békócsalam az ajtót, s veszem a tejet, s veszem a tarisnyába a málét, s mikar nekimejek a kapunak, hogy nyitam a kaput, hát ő jű szembe vélem. [...] Mondom: – Vártam az étellel, nem érkedzett. Én nem szólok többet, csak ennyet. – Ha akar enni – mondom –, béjű darabba. Én mindent elvettem. S elmenyek, bémejek a darabba. Aszondja édesapám: – Hogy történt, mint történt? Mondom: – Előbb együnk. S miután eszünk, actán beszéllünk. S miután ettünk, aztán beszéltem. – Az ajtók kinyitva – mondom –, a kapu kinyitva, málé resülve. Érzik es, ahagy mejen a füstbűze, resülve – mondom – s ő suutt. Megrakódatt, biztasan megrakódatt egyikvel, másikval, és el volt menvel, hogy elvitte az asszanyakhaz [azaz lopott]. Mondom én, ilyen történet. – Na – aszandja –, akkor többet nem hagyam otthon. De mikar még más napan izé [...], aszandja apa: – Na, Ilana. Me Ilanának hítták őt es. – Ilana – aszandja –, Ilanka marad itthan, magad jöcc a céklásba, ha el akarcc jönni. Nagy haragval, izével elment, én megcsinálam a izét, elviszem, de ő nem es akar enni. De ha nem akar... Édesapám szépen beszélgetett. Na, elmúlatt az a nap, úgy ahogy elmúlatt. De egyre többet ült, nem akart dolgazni. Na, még másnapra veszi a izéit[210] s elmejen. Miután elment, apám szólít engemet, hogy: – Elment anyátak. Mondom én: – Jobban is tette. Biztasan, hogy vitt lisztet, vitt izét, me mondom, hogy össze vót szemetelve a lisztesládánál, és izénél, és mondom még a ruháknál es, izéknél is járt. Biztasan meg volt rakodval – mondom –, vót mit vigyen.

Ilona néninek hány testvére él még?

Hát még élni él egyik, melyik messze van Pitest mellett, elment, me egy alánét[211] vett el. És az aláné csak addig szerette, míg lakást vettek. Me a buhuși-i gyárba dógazatt a felesége, az az asszan, és ő dógadzatt a izénél, ilyen lakásak építésénél. Iskalája is vót. S ő, hát az asszan csak addig szerette, míg két gyermeke lett, s a lakást megvették. S akkar nem akart többet véle izé. Annyira összevesztek, hogy még őrzötte[212] ez a testvérem, hogy meg es akarja mérgezni, úgy, hogy elment.

Mikor Lészpeden volt Ilona néni, akkor a faluban mentek hozzá Ilona nénihez kérdezgetni, így a halottakról, vagy valamiről?

Nem híreszttem erőst, me a komunisság idő vót. S alyan iricsség, olyan irigyek vótak, sokan vótak jók es, de többre irigyek es vótak.

Mit irigykedtek?

Ahogy mandaték, nem hitték. A tesvéreim sem hittek. Azét vótam megkövezve, me melyik a követ henyítatt, az három hetet élt csak. Három hétre meghótt.

Testvére?

[209] sehol
[210] dolgait
[211] román nőt
[212] attól félt

Tesvérem. Melyik követ, két követ vetett.[213]
Hány testvére támadta meg Ilona nénit?
Háram. Háram tesvérem. Az a másik, az a negyedik vót, az a Pitesten vót az az izé. Kettő él, de a nagyabbik es mind ellenkedett.
Volt olyan azért, hogy menjenek a faluból, a holtakról hogy kérdezzenek?
Vót izenetem hezza, s nem hitték, akkor lemondattak.[214] Nem hitték. Hogy a katanaságba esett el a férje, és izenetem volt, hogy mezítelen van eltemetvel, hogy mezítelen. És adjon az asszanya ruhát istennébe. S adamentem az asszannak, s megmondtam, és az asszan kibeszélt ingemet, hogy én mit mondtam. [...] Met ő elosztotta a ruhákat, és hogy mit mondtam én. És én azt mondtam, hogy hát a férje mondta, hogy mondjam meg, hogy ő izé... hogy a rokonyaknak adta, s nem imádkoznak, és nem izé, s érte nem esett semmi. Ő mezítelen van. S ők nem hitték el.

Aztán egy más asszanynak vót [...], hogy eltemették az embert, és megbánták ejszen a ruhákat, me nálunk sok izét, zászlót kivensznek. És akkorjában ruhákat tettek, fejkendőket tettek, s akkor erre a történetre, hát hogy megmondtam az öregasszonnak, hogy mondom: – Ne – mondom –, üzenték. S az nem beszélt ki. De aztán még egy másnak vót az izé, és az es kibeszélt. S akkor, mikor hát mandtam Jézusnak: – Hát, Jézusam, többet nem faglalkazam az üzenetekvel haza, mert sokan nem hiszik el és kibeszélnek. És inkább akkor az élőkkel [...]. S akkor kaptam ezt az izét, hogy a segéltek a haldoklóknak.

Az hogy van?
Hogy a balesetek, történetek, sokcor ott vagyok a balesetek történetek, ott vagyok a izé, hogy mondjam. Hogy még olyan es történt, hogy egy kúdus es, hagy ő meg nem es tudta a *Miatyánk*at, csak megbeszélte Szent Antallal. Magyarországon vótam, mikor ez a látamásom vót. Megbeszéltem: – Szent Antal, Szent Antal, tudad, hogy mé nem is tudak imádkozni, még a *Miatyánk*at sem tudam. De méges én tégedet megkérlek, hogy olyan embereket rendelj, hogy én mikor nyútom a kezemet, adjanak, hogy mától hónapig éljek. S az a kódus hát haldaklatt. S kedden, keddi nap vót, fél tízkor. Fél tízkor a története, nekem megjelent, hogy én imádkozzam, és jelen es leszek az ő halálán. Hogy ott nem vót házba, nem vót szoba, izé, hanem a kánálba.[215] [...]
Nem volt háza neki?
Nem vót háza, hanem ott feküdt. Sem ablak, sem ajtó. De ott vót az őrzőangyala. Olyan szép őrzőangyala vót. S mikor, mert mikor köszöntött lenne, mert nekem olyan a köszöntés izé, mikor odamejünk ennek, hogy fejet hajtunk, köszöntünk. S fejet izé, fejet hajtatt. Szép angyal vót, és várta az angyal, hogy a lélek kiszakadjon belőle, hogy vigye a mennyországba. Imádkoztam, mert megkért, hogy met keddi nap vót, Szent Antal, hogy imádkoztam érte. S a kódus ment mennyországba. Nem kellett menjen sem purgatórba, semmi. Igyenessen, innét, hogy kiszakadott az angyal fogta meg a kezit. Lelki kezit, s vitte mennyországba.

[213] dobott
[214] leszóltak
[215] kanálisba

Mondta Ilona néni, hogy szűzességet fogadott. Nem vót úgy, hogy a sátányok csérkálják?[216]
Valami rossz legyen ebből?
Történetek sok vót. [...] De hát ahogy mondaték, medveképbe, sok minden vót. De hát mint mondaték, hát az Úrjézus véllem vót, sz eríztem.
Milyen képbe szoktak még kísérteni?
Há vót férfiú képbe is, há még a templamba imádkaztam, és még ott es húggyat[217] szembe. Elejembe folytatta, hogy úgy tett. De én tudtam, hogy csak, hogy megzavarjan. De imádkaztam, met imádkaztam. E ilyen lelki gyakorlat vót, és imádkoztam, hogy jól sikerüljön. Igazán hogy én sok mindent tudtam. [...] Tudtam, hogy melyik papak nem adnak feloldozást, akkar imádkaztam izé, s én templomnak a közöpín vótam. [...] Halltam még a gyóntatószékbe is mi folyik. Melyikeknek adnak felódozást, melyik hogy izé, melyik gyónik meg. [...] Hogy mindent. S templomnak a közöpíbe vótam.
Ezt hallotta Ilona néni akkor?
Hallottam.
S a sátányok asszonyképbe nem cserkálnak?
Hát a férfiakat cserkálják, asszonképbe. Ingemet férfiképbe [érthetetlen szövegrész].
Ilona néni akkor el tudja énekelni azokat az énekeket? [énekel]
Nehez menni, izé, hogy mondatik, tiszta életet élni, de erről van.
Ezt le is írta Ilona néni?
Én nem tudak írni. Met nekem négy osztályam van. És nem gyakorlottam, nem foglalkozom az írásval.
De olvasni olvas?
Olvasni olvasak, magyarul es, románul es. De írást nem gyakorlottam.

S még kérdeni akartam, hogy mikor beszélget a szentekkel, Szűz Máriával, magyarul szokott beszélgetni velük?
[...] Az elménk magyarul dógodzik. Többcör magyarul, az elméé, a gondra izé, hát ha én hogy rományul beszélgetek, ke fardítsak. [...] Szóval, hagy mandatik, én nem kell fordítsak magyarul beszéllő... de rományul ke fordítsak. Meg ke fordítsam, me a zelmém magyarul dógodzik. A gandalat.

S Ilona néni, mikor a látomások jelentkeznek, akkor hogy történik? Lefekszik, elálmosodik? Hogy van ez?
Ez többféle. Háromféleképpen van. Egy olyan, mint a fényképedzés. Egy pillanat. [...] Ecceriből pillan. Másik, hogy izé, el köll menjek, hogy történik a földön. El kell menjek. Hogy ott kell legyek. Met a baleseteken ott vagyak, látam, hogy vágják ki a rendőrök. Ott van, hallam a rendőrököt, idzéköt, izé, s látam őköt. S akkor a harmadik, hogy izé hogy túlvilágan hogy vagyok. [...] Túlvilágan vagyak. Hogy ott vagyak. Három izém van. Történet.
S olyankor mikor el kell menjen, hogy vannak a balesetek, vagy a túlvilágra kell menjen, akkor, akkor hogy történik az? Olyankor le van feküve Ilona néni? Vagy hogy?

[216] kísértsék
[217] vizelt

Há a túlvilág az lefeküvéssel van.
Lefeküvéssel van?
A túlvilág. Ez a itt a pillanásak. Azak itt a közölibe van, meg lehet történik, hogy izé imádságas közbö [imádság közben] megtörténik.
Imádság közbe, vagy máskor is? Milyenkor szokott még?
Imádság, többire zimádság. Templomba, templomba is vótam a misén is, s ott láttam, hogy jelent a lélek vagy izé, jelenések, hogy izé mind a fényképezés. Ecceriből izé. S amit nem értek, le kell másolja a zangyal, hogy én mit nem tudak megérteni a izé, gyors izé látomásval.
S amikor a mennyországba vagy a pokolra megy, akkor is le van feküve?
Hát igen, há nem tudsz, a lelked kell menjen.
Tehát le van akkor feküve.
Hát nem tudsz testileg menni. Lelküleg.

S álmodni? Álmodni is lehet? Vagy az álom, az hogy van az?
A zálom [...] ahagy mandatik, de nekem mikor ilyen jelenések vannak, hogy izé, akkor az kületesen megjelenti az angyal, hogy Szűz Máriával is mentem hogy látomásba. Ez a három nap sötétségbe vót a izé...
Ezt nem mesélte Ilona néni. Ez hogy volt, mikor Szűz Máriával ment a háromnapi sötétségbe?
Hát így történt, hogy izé, én megszólítatt, hogy mejek látomásba. Megfogta a lelkem kezit, lelkileg a kezemet, [...] és mentem. És láttam, hogy előbbször holtak, a feteke bombák, mind a fél hordók, ilyen izék. S mikor leértek a izék, akkor a hasadtak ki. Hasadtak ki. S akkor ezek nem sértettek [bántottak], a katanák. Mentek, a izék mentek, de nem sértettek annyat. De mikor fényes bombák kezdtek el hullani, olyan fényes bombák, akkar láttam, hagy meggyúltak a kocsik. Meggyúltak a izék, a rabbantak. S láttam, hagy a katanák... zemeletek [...] hogy izélnek [dőlnek össze?]. Odaértünk, s hogy mondta, hogy vót így egy repülő így, és vótak egy ilyen repülők utána. S mondta a Szűz Mária, hogy aszondja csak ábbe van ember. Itt ebbe az elsőbe. Azak a másikakat onnét, onnét vezéreli belűrő, hogy mikor elharsanyítsa[218] a bombát, elvesse. S akkar így fajtak izé, aztán mikor béértünk a vízre, hullámak vótak, nagy hullámak, hogy mind jártak. De nem vót, nem láttam hajót a tetejin. De méges, mikor kezdett a fényes bomba, s olyan közel vótam, hogy lássam, hogy mind a követ beleveted a vízbe, úgy felveti a víz, hogy a bomba beleizé, ér. De tudtam, hogy lelküleg vagyak, és nem sért. És hogy a víz, fel hogy ért a víz ingemet. S akkar elmentünk, keresztülmentünk azan is. Ott es hullatt a izé, azt mondatta nekem: – Na, látad? Ezek mindenütt történik, megtörténnek. S mondom: – De fogod a kezemet? S hoztál? Nem mondtad meg a nevedet, kicsida vagy! S akkor mondta: – Én vagyak az angyalaktól is fennébb. [...] Hogy a Szűzanya, Szűzmária volt. S akkor erre a történetre mondom, hogy hát aszondta, hogy háram napra még látamásam lesz. Visszahúzatt, izé, háram napra látamásam. Háram napra jött. Én nem tudtam, hogy kicsada. Megszólítatt és

[218] kilövi

mentem. És mentem és láttam a hamakból[219] felkött izé, a főd alól izé, hogy téglák alól bútt ki az ember. És mondta, hagy: – Látad-e? Akibe hit van, s kit az Isten meg akar menteni, hát megmaradnak így es. Hogy ebből es megmaradnak izé. S ilyen történet vót a háromnapi sötétségről az izé.

S ezt mikor látta, ez mikor volt?

Hát e már rég vót.

S mikor következett be a háború?

Még nincsen bekövetkezvel.

Mikor fog bekövetkezni?

Ez nem tudódzik... Még nincsen békövetkezve, ez a pusztulás. Annyit meg tudam mandani, hogy Románia és Magyarország meg lesznek ótalmazva. Megjelent, szóval az angyalam mondta, hogy kell bőteljek, imádkazzak, met Szen Mihály arkangyal jelentette ezt, hogy kell bőteljek, az országunk angyalait megbeszélgessek véle. Három hónapat kellett tartsak. Az országunk angyalait. Áldozás, imádság, bőt izé, hogy... S na megjelenik az izé, mondja, hogy izé, az országunk angyala, hogy kell csináljak hat hónap böjtöt, imádságat, hogy az országunknak a megvédelmezésére, meg legyen védve. Meg legyen ótalmazva az országunk. S akkor kellett, hogy tartsak még hat hónapat. Hat hónap s a háromval kilenc hónap. Bőt, imádság. S akkor, mikor bétőtt a hat hónap, akkó látamásam vót újbó. S akkor ilyen három papírt hozta az izé, hogy én kellett megírjam. Első. Egyet az égre, részére, másikat az országunk angyalainak a részére, s a harmadikat az én, nekem maradatt a papír. A kezembe. És azt mondta, hogy várik az izenetet. Hogy választást, választékat. S akkor azt mondták, hajtsunk fejet. És hajtattunk fejet. És akkor mondta Mária szeplőtelen szüve: – Románia meg lesz ótalmazva. Mária szeplőtelen szüve: Románia meg lesz ótalmazva. E vót a választék. Mondom, biztas vagyak, hagy Románia izé. Lesznek országokba, mert hagy mandatik, ement az ilyen kisleánkáknak is a izé fátimai izéknek, hol vót látamásik. De ők nem tudták, hogy miből. De nekem láttam, hogy mondom a bombákba vót, s meggyúlnak. Mind meggyúl. Minden, met ize minden kocsival ez a benzin a izé, s ugye világít. S azétt a fontos, hogy gyertya, szentelt gyertya legyen. Szentelt gyertya, s a szentelt gyertya es annak az izéje, hogy ég. Most hol ég. Melyikek nem kárimkodnak, melyikek izé nem csinálnak, tisztátalan bűnbee nem élnek. [...] Mert a többikenek, melyikek nem térnek meg, azak sokan elvesznek. Met a Jóisten azétt ad üzenetet. Mert izén vót, az Atya márciusnak a tizenharmadikján sírt az Atyaisten. Hogy látomásomban tizenharmadikán, március.

Ebbe az évbe? S az hogy volt?

Úgy vót, hogy megnyílt az ég. Megnyílt az ég, és Szent Mihály arkangyal mellettem vót. Az Atyaisten... megláttam a szakállát, izé, hogy a folynak a könyvei.[220] És a szakálla olyan forró vót a könyvtől, hogy a szakálla esszetorzsult, esszeizélt, hogy úgy sírt az Atyaisten. S nekem aztán mondta a Szent Mihály arkangyal, hogy [...] elküdte hogy az Úrjézus Megváltót, Szűzanyát. Annya helyré megengedte, hogy jelenjék,

[219] hamuból
[220] könnyei

hogy térjen a világ.[221] Hogy térjenek. [...] Ugye, izen az Atyaisten is, a Szentlélek es, az Úrjézus es, és a Szűzanya es. És annyi jelenés. Négy, négy izé vót, amelyik ugye, met ugye vagyan Jézus az Ótáriszentségbe, vagy a pénteken a Jézus szüve. Máris szüve, s az első vasárnapan a Szentháromság egy Isten. Üzen a Szentlélek is, mind. S méges a népek nem akarnak hinni, nem akarnak megtérni. S azét nagyon szomor vót az Atyaisten.

Azért volt szomorú, mert nem tér meg a nép?

Há. Igen, igen.

Ilona néninek mikor volt utoljára látomása?

Hát nekem gyakran vannak.

De most ebben az évben mikor volt utoljára, hogy lásson?

Hát, mint mandatik, nemrég vót, hogy beszélt most is az Úrjézus. Biztatnak nagyan meg vagyak szomorodva evvel a történetvel, me ugye, én ezzel a történetvel, így idehazatt a Jóisten, me így beszéllek vélle. Így kérem: – Te akartad, hogy idejöjjek, mast te könyörülj meg, és tégy igazságat. Met ugye, én jót tettem, de elfogadtam. Most ez van, a pont, hogy izé, tégy igazságat. Én, hogy mandatik, én most ilyen izébe vagyak. És ezt kértem, hogy s a Jóisten meg kell könyörüljön, hogy igazságot izé. Met ő hozott ide, ő tudja. S ugye, próbákon keresztül köll menj. S ugye, megengedi, látod a Jóisten. Met ugye, hogy megengedte Jóbnak, megengedte, hogy kifosszák a sátányak, az állatjait és izét is, még a gyermekeit es. S megengedte. S akkor én is ezt úgy izéllem, hogy... De hát mit csináljak? Mit a Jóisten izéll. Nem tudom mennyire izéll...

S ez a történet: látomásam vót Szent Miklós napján, hogy födgömböt küldte a Szűzanya Szent Miklóstól. Szent Miklós a kezembe adta, az egész főd izét, hozta, külde Szűzanya. Szent Miklós hozta. Ilyen látamásom vót. Szent Miklós napján. S [...] az egész világért imádkazam. S olyan, mint a feladat. Ahogy mondatik: az Úrjézus megváltatt, és én kell imádkazzak, hogy megmentődjenek. Az irgalmas rózafüzér szeretetlangat, s a szeretetlangat most má nem tudtam elfojtani. De egyébként hatszor es, meg kilenszer is még elmondom. Szeretetlangot szombatonként. Met a Sátán izé met én látom, és látomásom vót, hogy a Sátánt elerőtlenyítse a Szűzanya, és a Sátánt megvakítsa. És a Sátán... És így es láttam, hogy [...] a templomba mondtam izét [rózsafüzért]. Hát reszketni fogtak a lábai, és lesuppant a padlásra [a Sátán]. Nagy harsamentet[222] csinált, de én tudtam, hogy csak én hallam. Templamba vótam, Szekurjába [?]. S akkor, mikor tartatta fenn a fejét, de aztán azt sem tudta tartani. Le is izélte a fejét es szemeit is izé, mutitatta a Szűzanya, hogy így elvakítsa, vakítódik a Sátán. És nagyon érdemes a szeretetlang. Aztánd ahogy én mondtam a szeretetlangat, hát úgy békötöztem a Sátánt, hogy úgy ment el, mint a tekenyősbéka. Aztán úgy es történt, hogy a szeretetlangat ahagy mondtam úgy, mint a kégyó, a hasán csúszatt el. Nem tudatt lábra állni. S ilyen látomásaim vótak. [...] S kületesen szeretem mandani a szeretetlangat. Tudam az Irgalmast, tudam az kületesen még egy izét imádságat Szabadításizé. Miskolcan úgy kaptam: – Csak Jézusam, könyörülj rajtam. Jézusam, segéts

[221] Sok helyen engedélyezett jelenést, hogy térjen meg a világ.

[222] zajt

meg, Jézusam, szabadíts meg. S így folytattam. Megjelenik a Szűzanya. Az mondta, hogy tegyem ada őt es. S aztán: – Jézus, Mária könyörüljetek rajtam! Jézus, Mária, gyógyítsatak! Jézus, Mária, segétsetek! Jézus, Mária, szabadítsatak meg! Megjelenik Szent József. Aszondta, hogy tegyem ada őt es. Na odateszem szent családot is. Jobban tudna segíteni. Aztánd akkar: – Jézus, Mária, Szent József könyörüljetek rajtam. Jézus, Mária, Szent József gyógyítsatak meg, Jézus, Mária, Szent József gyógyítsatak meg, Jézus, Mária, Szent József segítsetek meg! Jézus, Mária, Szent József szabadítsatak meg! S így Üdvezlégy Mária helyett ezt mondom én. Jézus, Mária, Szent József meggyógyítatt. Meg leszek gyógyulva. Jézus, Mária, Szent József ha megsegített, meg leszek segítve. Jézus, Mária, Szent József ha megszabadítattak, meg leszek szabadulva. Ámen. A dicsőség helyett.

Van egy még más. Szent Mihály arkangyal mondta, tanyítatt, hogy áldatt legyen Isten, angyali és szentjei. Én *Miatyánk*at mandak, *Üdvözlégy Mária*, s aztán áldatt az Isten angyali szentjei. Áldatt legyen az Isten angyali, szentjei, áldatt legyen az Isten angyali, szenje. Áldatt legyen az Isten angyali, szentje! Áldatt legyen az Isten angyali, szentje! Áldatt legyen az Isten angyali, szentje! Áldatt legyen Atyaisten, ki teremtett! Áldatt legyen, ki Isten fia, megváltott! Áldott legyen Szentlélek Isten, ki megszentelt, megvilágít, megerősít, s megadja, s bennünk él. A kegyelmet, hogy bennünk él. S ez a dicsesség helyett. S így iráki angyal is megjelent, hogy az imájdkozzak az országért. Iráki országért. S kérte a szeretetlangot, s kellett mondjam a szeretetlangot [...]. Sok angyal jelent nekem. Még a szentek es, olyan szent jelent meg – Magyarországon vótam –, hogy nincsen a kalendárba, nincsen felavatval. S megköszönte, hogy imádkoztam, éppen izélte, hogy áldott az Isten angyali szentje, hogy ő is részesült a...
Melyik szent volt ez?
Megmondta a nevét, de hogy visszahallottam, azt elfelejtettem.
[...]

Ement, hogy megcsinálták, hogy a elhatta, az a vót egy darabig szeretője, és elhatta. S elment máshaz. S az a leán, megcsinálta úgy, hogy mikor réjött az a szellem, izé, akkó ráncikálta ezt a jobb felét [mutatja az arcát]. Ráncigálta, s egészen az orra es, szeme es, így pillagatt, pillagatt. Hogy mikor reajött az a szellem. Hát nem segítettek senki, és nagyan hites[223] vót, es mikor én mentem – Magyarországról jöttem, mert úgy mék én Brassóig ki a buszval, Bákótól buszval, Iasi[224] busz, kimejek Brassóra, s Brassón vannak mincsak, akikkel Csiksomlyón találkoztam, az asszanyak. S azan küjel még történt még egy más történet es, hogy Kolozsvárról Cs. met most e van menve az apjáék es Magyarországra. Hát ilyen kapitán vót a Csáucseszku idejibe. S egyszer, mert amint kapitány kellett tartsa, hogy nincs Isten, mert akkor úgy volt. S akkor vót az a szerdzsent[225] katalikus vót, s eccer aszandja neki, a kapitánnak. Mentek, hogy keressék az izét, me éjszaka elaludtak a katanák, me örzőjtek egy olyan fegyvereket. S ottan elmentek, hogy ottan ezt felkeressék, hogy lássák, a katanák alusznak-e. Azt

[223] hívő
[224] Iaşi
[225] szakaszvezető

mondja a szerdzsent: – Kapitán úr, olyan erősen tartattam, hogy nincs Isten. Valóságosan úgy hiszi, hogy nincsen? Valóságosan úgy hiszi, hogy nincsen? S aszandja: – Hát vagyan. – De kapitán úr, csak most meghalna, mondjuk most csak mondjuk, hogy meghalt, mi lenne a lelkivel? Hova menne a lelke? Vajon talákodzik az Istenvel, meglássa-e az Istent? Így a szerdzsent. Úgy megrendítette, s úgy meg, hogy a kapitán úr, hogy másadnapra ő gondolkodzott, még haza ment, nem tudatt alunni a kapitán. Hogy ő egyet, hogyha ő meghalna, lelke hova menne. Mi lenne? Akkor hogy találkodzik az Istenvel? És ő aszondta, hogy nincs Isten. Nem kell hinni, nincs Isten, nincs. Nem való. Nincs. S akkó mi lenne? S akkor ezben úgy megrendült, hogy a nem tudatt alunni. Meg es gondolkozott, mikor másodnap ment [...] hol volt ő kapitán. Hát olyan gond jött belé, hogy lemond a kapitánságáról. Hogy beteg, igazából dobogni is kezdett a szíve, és nem tudatt alunni, hogy nem vót nyugudt. Hogy nem kapatt többet nyugtot, hogy ő mit mondott, s az Isten elejibe kell menjen. Nem vót többet nyugudt. S elmejen az orvoshaz. Elmejen az orvoshaz, hogy megbeszéli az orvossal, hogy aszondja az orvosnak, hogy ki akar jönni nyugdíra, mert nagyon sérti a szívi. Megvizsgálja az orvos. Aszondja, valami nyughatatlan történet van... De aszandja, ebben a történetben, aszondja: – Adak nyugtató izéket, s egy hetet vagy kettőt adak, hogy nyugudj. Megnyugudjék, pihenjék. És aszondja: – De én úgy akarak, elég vót, legyen másak es. Én ki akarak jönni ilyen betegnyugdíjra. Pénze vót, me megmondta az orvosnak, hogy megpénzeli, s avval a történetvel hát béjött, és azt mondta az orvos. Aszondja: – Még el kell gyere vizsgára, mert ilyen gyorsan nem tudunk. Mert adunk egy üdőt, hat hónapat, és meggyógyulc, s még eljössz, s még izé. Addig még háromcor, néccer, amíg én is tudok izét csinálni, hogy el tudlak, hogy nem félek, hogy valaki béperel. Az orvos mondta. Na, kiegyezkedtek az orvos izével, s akkor hazamenen az asszanhaz. S mondja Erzsinek. Az asszan Erzsi vót: – Erzsi, akarc-e – aszandja –, hogy katalikus hitre álljunk? Me ő unitárius vót. S ő aszandja: – Én nem! Én nem, te a fiadval menj. De én nem! Én azt a hitet tartam, unitáriust, én ebbe... S nem akart! De akkor Árpád a főiskalán vót. Szólítsa a fiát: – Árpi, akarc-e, hogy katolikus hitre mennyünk? – Igen, apám. Elmennek a paphaz. Elmennek a paphaz, megbeszélik a papat, feladják, hogy mennyet kell tanóljanak. Egy könyvet ad a pap, mennyi időt, könyvet, s hogy katolikus hitre fognak állni. S akkor ilyen történetvel így is történt vélle, véllik, hogy na katalikus hitre állatt. Mikor megáldozott Árpád, a fija, akkor aszondta: – Apa, én pap leszek. – Jó, fiam! Jó, fiam – aszondja. De elvették katanának. S katanaságat itt csinálta. Katanaságat itt csinálta Bákóba. S akkor így, ilyen történetvel, ő tudott rólam, tudott rólam, de nem mert..., mert Csáuseszku idejibe a katana, ha ellépett, akkor mindjárt meg volt büntetvel.

Akkor ezeket a képeket megmutatja Ilona néni? Lássuk, hogy melyik micsoda?
Igen. Ez az első fiúm, melyik a sokat próbálkoztak, és nem fogant, és megáldottam. És ez az első fiúm, melyik született az én áldásom után.
Ilona néni áldása után... S ez hol történt?
Ez Mátészalkán, Magyarországba.
S ők adták, a szülők adták?

S ez már hároméves volt, Misu, és még akartak, hogy legyen egy még izé, s aztán született ez a leánka. S én megmondtam előtöl,[226] hogy leánka lesz... S leánka lesz, s született. Ezek testvérek.

Ez ugyanannál a családnál... [...]

Megmutatná Ilona néni, hogy ez kicsoda itt a képen?

Ez... nem emlékszem a nevére, olyan magyaras neve van, de ez az Anna a kislány.

S akkor ez a kisfiú volt az első...

Akartak egy gyereket, kívánták mind a ketten, mind nem fogant meg. S akkor én reatettem az asszannak a hasára a kezemet és megáldattam, és ő nemsokára meg is fogant, a kisgyerek. S aztán hárameves vót, s nem fogant az izé, s akkor akarták lenne, kívánták lenne, s akkor odamentem, imádkoztam, és megmontam, hogy fog lenni egy kisleány. Egy kis lélek, leánka várja. S akkor megáldottam s megfogant, s ez a kisleánka született.

S ez hol történt?

Ez Mátészalkán.

S hogy ért oda ki Ilona néni?

Én úgy, hogy ő járt bé hejzzám, keresett, mert [...] megtudta, és a férje le vót bénulva, és nem vót munkájuk. Három gyermek vót, s az asszany sírt. S egyebkent református vót az asszany. S annyira, hogy a film után eljöttek, és keresett itt Lészpeden. S megáldattam, s azan a héten amikor hazaért az embere – a derekát fájlalta –, felálatt az embere. S azan a héten két helyre is hítta a férfi az emberit, hogy munkát kapjan, munkalehetőséget kapatt. S akkor aztán mégmás héten kapatt az asszany is. S így történt a története.

S ez mikor, hányban volt? Nem emlékszik még?

Csáuseszku idejében volt...

S ezek a többi képek?

Ezek aztán én mentem ki, ezt a kisleányt is én áldottam meg. Nyolc évig nem lett, s én megáldottam, s akkor meglett a kisleánka.

S ez hol történt meg?

Debrecenbe.

S a fiatalasszony hogy találkozott Ilona nénivel?

Úgy, hogy Kocsis Márta... ismerkedett, az iskolában tanárné vót, Kocsis Márta, ő fóti. S tilifonált izé, hogy menjek oda. S el is jöttek utánnam Fótra, és Fótról vitt a férje oda hazzájuk.

Autóval hazavitte Ilona nénit?

Igen, Debrecenbe.

S ennek a családnak mi volt a története, vagy mi történt ott?

A történet vót, hogy nyóc éve vót, hogy elvevődtek, de a gyerek nem született. Mindig mentek el, nem tudta hordozni eleget. S akkor én megáldottam, me jártak még izékhez is, még orvosakhaz is, s nem fogant meg. S akkor megáldottam, s ez a született.

[226] elsőre

Most megáldattam esent, még várnak s még várnak még más gyereket, s most aztat tudam meg mikó visszamejek, hogy a foganás megtörtént-e?

Most amikor utoljára ott Magyarországon volt Ilona néni?

Most 2008-ban. Most várják, hogy megfogant-e a kis izé. Mert várnak gyereket. Orvosné, a férje orvos, az orvosnak a felesége. S az orvosnak a felesége mikor tilifonált, mert vót egy gyerekek azelőtt, de a többit nem tudta hordozni, mert mind mentek el. Vérzést izélt, s mentek el. S akkor meghítt engemet, meghítt engemet, mert fóti egyebkent, s odament s reaimádkoztam a hasára, s megállatt a vérzés. És halványan megmaradatt a kisfiú. Halványasan megmaradatt, hogy nem vót, ért elmenni. S hogy a vérzés megállatt, megmaradatt a kisfiú, és hálából adta a fényképet a kórházban, mikor megszületett. S könnyen született, hogy ilyen öröme es vót, hogy az asszon világra hozta az izét. Most Németországba van. Ilyen történet, ez csak egy része.

Aztán még vannak még más történetek. Az a svárci. Mindcsak Magyarországon, hogy kilenc éve mind próbálkaztak, hogy min mentek el a magzatjai, a gyerekek, amikor felibe vótak a kilenc izének, akkó mindig mentek. S a felibe vót, s ikrei vótak. S el kellett lenne menjen az orvoshoz három napra rá. Hathónapasak vótak, s nem mozdultak meg a gyerekek. S gondba vótak esvel, hogy ezek is fognak menni. Hogy nem mozdultak, a pocok[227] megvolt, de nem mozdultak. Erre az időre meg kellene mozduljanak, meg kellene járjanak. S nem mozogtak. S akkor – Katinak hítták az asszonyt –, s mondom: – Akarc, hogy megáldjam? S reatettem a hasára a kezem, s imádkoztam. S akkor, mikor elmondtam, hogy mit kell mondjak, akkor hát sírni fogott az asszony. Keresztet vetettem megcsókoltam az arcát, s sírt. S feltáll onnét a székről, felkél, és odamejen a férjéhez. Odamejen a férjéhez. A férje mondja, a férje járja, teszi a kezét a hasára, s mejen az apjához, a férje mejen az édesapjához. Mondja az édesapjának: – Jő az édesanyja a férjének, jő az édesanyja, mondja az édesanyjának; jő a plébánus, jő a plébánus is, és mondják a plébánusnak is, hogy milyen történet. S ezek mandják, hogy mi történt. S a plébánas nagy hangasan: – Ezek megmaradnak, ezek megmaradnak! Ezket megkereszteljük. S igazán aztán meg is kereszteltük, met aztán mikor még kellett szülessék, akkor is tilifonáltak, hogy ott vótam Magyarországan mikor született, s akkor mikor kellett keresztelni, meg esent ott vótam. Úgy, hogy a leánkocskát úgy hívják Csilla Virág Ilonka. S én pontosan háromévesen, hogy csillagakat láttam, virágakat láttam... És Ilana [is még a kislány]. Csillag Virág Ilana. Ilyen neve van a kisleánkának.

Meghívták a keresztelőre akkor...

Keresztelőben én fogtam a izét. S nagyon a kisleányka kis kezével úgy megfogta kis ruhámat! Kisinget tett reája a pap plebánus, hogy mikor tiszta lélek izé, megfogta a kisleánkát, hogy az inget, s aztán azt mandja a plébános: – A kisleányka is kapaszkadik a tisztasághaz, mint a keresztanyja. A pap tudta, hogy én tiszta izé vagyok, eccer jártam, s beszélgettem, s jártam, s beszélgettem vélle. S ilyen történet az izé. S a fia, a fiú József Attila, a kisfiú.

S az mi alapján lett a József és az Attila?

Úgy izélték, hogy szép neve legyen, ugye Szent József s Attila király vót. Isten ostora vót.

[227] has

Azt még mondta Ilona néni, hogy vót Attiláról látomása. Az a történet hogy van? Azt elmondja-e Ilona néni?

Há rég vót erőst. Az ilyen nagyobb történeti eseményekről látomásaim vótak. S így vót egy izé, hogy meg... látamásam vót. Úgy, hogy én megláttam, hogy etette a jahakat,[228] és ott szóllítatta meg a Jóisten. – Attila, hadd el a jahakat, mától király fagsz lenni. S aszandja: – De hogy lehetek király? Hunnét tudam megszerezni? S mondja: – Jobbra lépjél tizenöt lépést, s emeld meg a követ, amelyik irányadba elindulná. Emeld meg a követ, mert ott van. S akkor megemelte a követ, és megkapta a királyi koronáját, mindent. S aztán mandta, hogy onnét lépjen balra, innétő jobbra, s aztán lépjen balra, irányították balra, s mondta, hogy tizenöt lépést balra, s ott tanáld meg azt a követ, melyik feteke egyik része, a másik fehér. Egyik része vót a kőnek. Feteke, s a másik fehér. S ilyen vót egy kő. S ott van a táska, mikkel meg kell vedd a lovakat és a katanákat. A pénz ott van a táskában. S tizennyócat kellett vegyen tizennyóc évest, és tizenkilencet tizenkilenc évest. S azt mondta neki az Isten, hogy lovakat kellett vegyen. S amennyi elesik az útan, azt rabolnak helyibe mást. És a lovat hogy kapja meg? Mondták, hogy harminc lépést kellett onnét lépjen, s akkor ottan vót a ló. S a lovát Docsibálnak hítták. És mikor kiizélte [kibontotta], szárnyai is vótak. Repült es a ló. S akkor Docsibálnak hítták. S akkor a kardja felemelkedett az az után a ló után. Mondta, hogy: – Vigyél nekem húsz lépést, húsz lépést a lótól. S akkor a kard aztán felemelkedett. Igy felemelkedett a földről. S elvette a kardot is, s megvásárolta a katanákat. S azt mondta Isten, hogy: – Úgy vagy, mint Isten ostora. Isten ostora. Rabolt, őlt, s így ment. S addig kellett menjen, míg egy kéz Kis-Ázsiából megölte. S aztán így ment országból-országba, s Magyarországra is ért. S Magyarországon is sokat rabolt. S elment Itáliába. S mikor Itáliába ment, hát ott a szentséges pápa ment, hogy elfogadja Attilát. S akkor ő kellett menjen, hogy a kezét felemelje. S a kezin, mikor felemelte, ott mind angyalakat látatt, a kardakval, izékvel, jöttek szembe. S fejet hajtatt. S meg akarták gyilkalni a katanák, s aszandta, hogy: – Ne gyilkaljatak meg, me nekem eddig vót. Ezután szabadak vattak. De ha meggyilkaltak, nem tudtak visszatalálni. S akkor így mentek vissza.

S akkor vót egy történet, hogy Magyarországról egy leánt elraboltak. És elrabolták a leánt, a leánnak a testvére ment utánnak. És az asszan bément Busig. Itten Busi[229]... itten van, a váras. Itten van, ahagy mondatik, csak a vizen keresztül. – S mit búsulsz te asszan? – Búsulam a leányamat és a fiamat. Ez maradatt a Busnak a neve.

Onnan kapta a város a nevét...

– S mit búsulsz te asszan? – Én búsulam a leányamat és a fiamat.

S ezeknek a képeknek a története mi, Ilona néni? Mondta, hogy kapta valami...

Igen, elmandam azt is. S mandjam a bákó, Attilának a bákója. Melyik gyilkalta. S aztánd vagyan Halaucsest. Hálós Péter. Szabaóán. Szabó János. Ezek maradtak Attilának a izéjiből, a katanájiból.

S akkor ennek a történetnek, mikor én mentem Magyarországra, Románia őrző-

[228] juhokat
[229] Buhusi

angyala, az ország angyala, hát mutította, hogy én vótam a vonatba, kompártiméntba,[230] izé, hát mutította a főangyal: – Hát itt van, most jű. Ennek a fiúnak az angyalának mutítatt. Fiúnak az angyalának. S mikor béjöttem Brassóba, akkor a Brassóba vártak. S mandja az asszany, hogy mi történeje van a fiúnak. Mikor hazaértünk, hát leült, hát a szellem réjött. Kezdte rázkódni a fél felit. S a katanaságnál volt ángázsálva.[231] S mikor réjött, hát felálltam, keresztet vetettem s imádkozni fogtam, s megláttam az Ördögöt. S int, hogy nem mén el. Mondom, hogy: – Milyen hitet tartasz? S aszandja: – Ortodoxat. – Te gyóntál-e meg vaj egyszer? S aszandja: – Nem gyóntam. S vót huszonhét éves. – Na – mandam –, meg ke gyónjá, me akkó lesz hatása, hogy el tudjam űzni a Sátánt. Me – mondtam –, hogy tovamenjen, és nem ment el.

S hogy nézett ki a Sátán?

Lombos vót, s mint a gorilla, szőrös vót s intette, hogy nem mén el. S akkor ezt mondtam én: – Hogy ha meggyónsz, ha megáldozol, akkor az Úrjézus ad nekem erőt, akkor van hatásod, hogy el tudom űzni a Sátánt.

S Ilona néni, még ilyen fényképei vannak, amit adtak hálából, hogy segített rajta?

Most ennyi van. Most ennyi van. S akkor ennek a fiúnak ilyen története van, elmentünk a templomba, hogy meggyónt még másnapra, mert a görögkatolikus pap üsmerte, hogy ez az asszonyka ismerte, hogy ez a pap elfogadja, mert nem mindenik pap fogadja el az ilyen történeteket, dógokat, s akkor a görögkatolikus fogadta el. S ők nem tartnak szentséget a mise után, mint a katalikusak, s akkor nem áldaztatta meg, még másnap kellett, hogy menjen, hogy megáldazzék. S akkor mikor odamentünk másodnap, észrevettem, hogy a Sátán akar beleszállni. S akkor rátettem, hogy vótunk a padba, jobbfelin ültem, mert azt a felét kinzatta a Sátán, rátettem a kezit a kezire, s imádkaztam, hogy ne közeledjék a Sátán. S akkor a pap észrevette, hogy én kezemet tartam rajta az ő kezin, észrevette a pap. Mikó megáldoztatatt, s a misét befejezte, béhívta a sekrestébe, hogy megkérdezze. Kérdezzen éngemet, hogy én rokon vagyak vélle, hogy én annyira tartottam őt, hogy én hogy őrzöttem én. Mondom, hogy nem, csak jót akarak tenni. Én így segítek. Ha megszólítnak, hogy ke segítsek, és segítek. Csodálkadzatt, s kérdi, hogy nem félek? – Nem félek – mandam. S aztán többszer jártam héjzzá ehhez a paphaz. S úgy megjobbodott ez a fiú, hogy mikor hazamentünk, megáldaztunk, a Sátán akarta belészállni. S felállattam, s kezem tettem a fejire: – Szentháromság Isten nevibe parancsalam Sátán, nem szabad ide gyere! Szent Mihály arkangyal, Páduai Szent Antal, gyertek és segítsetek, imádkaztam, és keresztet vetettem, és Szent Antal keresztetvetését es elmontam rea [...] háromszor. És így megmentődött a fiú.

Ilona néninek milyen könyvei vannak itthon?

Könyvek vannak, de most nem tudak semmit mutitani, túl vannak a másik szobába. [...] Vótam Magyarországon, s ő köszöntött, hogy mikor bémentem a templomba. Köszöntött. S mikor kijöttöm, akkor megláttam, hogy árulták a képet. S mondom a

[230] fülkében
[231] alkalmazva

izének, met én nem tudtam addig, hogy kicsida, mandam neki, hogy: – Kicsida – mandam ez –, hogy elköszöntött ingemet attan a templamba. Hogy in amikar bémentem, fejet hajtatt és köszöntött, s aszandják: – Salbert, Szent Salbert. S aszandam, megvenném. S aszandják, odaadnák fizetés nélkül. Én nem tudtam akkor még róla, aztán megtudtam, hogy milyen története vót, úgy, hogy most es. Szóval a fő izé, hogy kolostorba vót, hát ez a stárica[232] nem akarta, hogy égessék a mécset. Hogy ne fogyasszák el az olajat. És ő, hogy nem akarták, imádkazatt, és vizet tett a mécsesbe. És vizet tett a mécsesbe, s a mécses égett. S átjön a főnök, s elkezd rikojtozni. Megparancsolta, nem lehet, hogy égesse a mécsest. S aszandja: – Én nem olajat égetek. Nyújjan bele, mert – aszandja – nézze meg, víz ég. S belenyúlt, hogy lássa valóságosan víz. Valóságosan víz volt. S égett a víz neki olaj helyett. A stáric nem engedte neki, hogy égjen a mécses. S akkor neki a története olyan, hogy az ő teste, az ő koporsója, hogy tették be, folyik most is az olaj, hogy olyan olaj folyik, illatos olaj, és, hogy ég a mécses benne es.

És hol van az ő koporsója?

Ezt nem tudam, hogy hol, de ezt így kaptam, hogy izé. De neki a testiből olyan illatas olaj folyik és olyan izé, hogy mécsesekbe van izélve, hogy s mamáig [mai napig, máig] is folyik.

S Ilona néni, mikor Magyarországra ki szokott menni, hogy megy ki? Búcsúra, vagy hívják?

Magyarországra a rokonaim hívnak, Egerbe.

S akkor ők fizetik a jegyet, küldik a pénzt?

Ők fizetik a jegyet, onnét váltsa a jegyet, nekem két hónapra vissza kell menjek.

Két hónapra szokott kimenni? S akkor ott ül náluk?

Addig tilifonyak vannak. Tilifonyak vannak.

S Ilona néninek van telefonja?

Nem nekem nincsen.

De akkor hogy tudnak beszélgetni?

Hát úgy, hogy szólítsák meg Tamást, s Tamásnak fel van írva, hogy hova kell menjek.

S Tamás szól magának?

Tamás szól.

Kicsoda ő?

Ő rokonyam. Tamás a borgyárnál van Egerben, és neki szólnak, és onnét aztánd én a négy búcsúra jártam Csíksomlyóra onnét.

Csíksomlyóra megy, s aztán onnét megy ki Magyarországra a búcsúból?

Igen.

S most is fog menni a búcsúra?

Én meglátam, hogy milyen állapatba leszek. [...] Mert szükség vót. Huszonegy búcsúra jártam innét Csiksomolyóra, s onnét négy búcsúra, úgyhogy huszonöt búcsún vótam.

[232] apát

S mikor kimegy Magyarországra, akkor az emberek hívják egyik városból a másikba?
Igen.
Tudják a rokonoknak a számát?
Tudják az ő számát, és sokszor Csíksomolyón annyian jártak, mert Pécsen is vótam az igazgató az izénél, Bető Isván, amelyik csinálta az [...] A búcsún találkoztunk, Csiksomolyón. Ő egy nap született velem, hatvankettőben, mikor nekem legtöbb látomásom volt. S azan a napan született, amelyiken én születtem. S aztán mikor a filmet izélték, met ő is a film által keresett, akkor jött, hogy találkozzék vélle. S hozzám jött, hogy a padban vótam a csángó misén, hát farrás indult a pad alól. Ez a látomásom vót akkor, hogy forrás indult onnan, [...] mondta, hogy Jánó Ilonát keresi. – Én vagyak. S akkor ennek a története, hogy eztán kimentünk, s így aztánd megismerkedett vélle. P. I. vót. S ez igazgató vót a nevelőotthonban Pécsen. S voltam Pécsen is, hogy jártam Pécsen is. S ott is szükség vót, met a gyermekek is olyan izé, kereszteletlenek vótak, tizenhét éves leányka nem vót megkeresztelve. S az annak a tizennyolc éves gyermeknek, amelyiket annyira törték a sátányak, hogy kellett imádkazzak, hogy sokcor elment ilyen sátánista gyülekezésre, s akkor úgy megszállta a Sátán, hogy vitte mocsárba. Vitte ilyen helyekre, hogy úgy megszállta a Sátán. Setítséget látatt. S ilyen történet vót, s akkor így elvótam ottan a táborban bé, jártam Pécsen is a táborban a gyerekekkel. S imádkazni, megáldjam leánkának, met a leánka rosszat csinált. Elmentek a többik feredni, s a leánka ottmaradatt. S elment, a kocsiba bétörte az ablakat, s lopott onnét. Egy tízezer forintra lopott. S nagyan meg vót zavaradva István, az igazgató, mert ki kellett fizessen, met csak tizenegy éves leánka vót. S mikor megláttam, hogy az apjától vót a Sátán. Egy nagy, szarvas, öreg Sátán, melyik ingerelte ezt a leánkát, annyira rosszat csinált. Kárinkodott, italt lapatt, kárimkadatt, kiveresedtek a szemei, s ilyen történet vót ottan Pécsen a táborba. S sokminden. Segítettem a gyermekeknek a tanulásra. Fótan esent a K. M-mel, egy izén, Püspökszentlászlón Pécs mellett, ottan találkoztam vélle. Evvel a M-mel. Hogy aztán Fótra értem. Tanárné. S mert ő is ilyen fagyatékos gyerekekkel foglakazik, rajztanárnő.

Mondták, hogy Magyarországon vannak ilyen táltosok, ilyen táltosfélék, azoknál volt-e, hívták e azokhoz?
Nem vótam, ahagy mandaték, inkárnáciá gyülekezésen[233] vótam. Szóval, ahagy mandaték, újból a lélek megtestesül, szóval másba születik. S akkor erre vótam izélve, híva, egy ilyen gyülekedésre, hogy beszéljek. S akkor elmentem oda. Előbbszer ilyen történet, mert ugye, hogy vót a, székek vótak körülte. És így vót téve ilyen kecskeszarv, vót kecskeszarv, amelyiknek sok ágai vannak, a vadkecskének. Egyik ágja vót így, s a másik így, izé téve. S ezután jött a valami, valamit égettek, de akkor gyertyát tettek. Akkor gyertyát tettek, látszadatt, hogy egyebeket is égettek, mert a hamuja nem vót eltakarítva, hogy tettek, valamiket égettek, de akkor gyertya vót téve. S akkor én, ahogy odamentem, Szűzanya-képet es tettek. De én tudtam, hogy ők nem hisznek a Szűzanyába.

[233] reinkarnációs találkozón

S ez hol volt?
Budapesten.
S azokhoz hogy került oda?
Ez a tanárné, innét fóti, hát ismerte, kijött még ide bé a gyermekeknek segíteni, egy belölék onnét a gyülekezésizéből. Avval a hitből. S akkor ez jövögetett Mártához. S ajándékot adatt a gyerekeknek, s így üsmerkeztek. S akkor így megtudta rólam, akkó akarta, hogy megüsmerjem. És úgy akarták, hogy elvigyenek a gyülekedésikre. Sokan vótak, s sok szép minden izé. S amikor mandam elkeztem beszélgetni, elöbbször elhattam őket, hogy lássam, mit akarnak, s akkor, mikor elkeztem azt, hogy hol elé jártam. Hogy a pokolba, ha megengednék, hogy újraszülessenek, térgyen mennének, hasan csúsznának, többet ne vétkejzenek. De hát úgy vót írva rajta, hogy tűzbetűkvel, hogy onnét nem fog kiszabadulni. Örökös-örökre. Van a külső sötétségbe, ott es úgy írta az ajtón, hogy onnét... az es örökös. Hogy nem szabadul ki onnét. Hogy nem lehet, hogy újra szülessen. Voltam a gyehennába, ahol elrágják a farkasképbe, elrágják és kifújják, ilyen nagy gödör, nagy izé. S mind mentem a tetejin, a tetejin, hogy izé, s hogy láttam az én fényem által, hogy mi csinálnak, hogy lerágják, hogy fújják ki, hogy megnejzi, hogy hogy kejze[234] meg. S akkor, mandam, s ott es az ajtója mikor kijöttem, úgy írta, hogy onnét nem szabadulsz ki.
S mit szóltak ezek ott a gyülekezésbe?
Nem kedvelték! Na, mandam jártam az égbe is! Ugye a mennyországba es. És mindenyütt úgy vót! Innét, mikor számot adtál, mert ugye háromszor vótam a mennyországba, hogy hogy törvényeznek. S akkor ott es nem mondták, hogy visszaengedik, azok a kisgyermekek, melyek ugye elteszik, az anyák, hogy újraszületnének, újra, hogy meglássák a fényt, de ott es nem engedik, mandam. A világvége ott is megvan a keresztelenyeknek.

S még milyen helyeken járt, mint az ilyen reinkarnációsok?
Hát aztán vótam a reformátusoknál, Zsuzsi...
S az hol volt?
Miskolcon. Annyi sokan vótak, odamenyek, szépen énekelnek, izélnek, s na elhagyam, hogy beszéljenek.
Templomba volt?
Künt, gyülekedés vót, templomik nekik. Nem tom, hogy hol izé, de egy gyülekezés vót egy kerbe. S na, amikor reám jött a sor, hogy én szólaljak. Amikor megszólalak én, szépen énekeltek, de egy dolog van. Mondam: – Tudják-e, hogy honnét vannak származva? Milyen hit ez a református hit? Honnét van származva? Milyen éneket, milyen izén tartsák a szertartást? S megizéltek, hogy én mit mondok. Na, hogy megértsék, hogy milyen hithez kapaszkodnak, s honnét vannak izé. Hát Luther-hit. S mandam, nem izéből mandam, könyvből, hanem látomásam vót Lutherről. Láttam a történetet, úgyhogy elmondom nektek. S akkor ők meghallták, hogy izé, voltak olyanak is, melyikek nagyon megdöbbentek, vótak olyanak is, melyikek megharagudtak, mert a szemikre izéltem, hogy milyen izé, s úgy vót, hogy még meghínak. De nem

[234] kezdje

híttak meg. Most, miko találkoztam Csíksomolyón, hogy áldattam, mert sokan várták, hogy adjak áldást, s eljő ő es, az, s mandja nekem, hogy üsmerem őt. S aztán mandja Tamás nekem. Ó, mandam attól fogva nem még híttak meg. Én minden évbe elmék Miskolcra. Mert szólítottuk tilifonan, de nem is jelenkedzett.

S Csíksomlyón hol szokta az áldást osztani?

Mikor kimenyünk a izére, Szentlélek nézni, hogy mikor a nap kel fel. Akkor mindegyik tudja, arra találkodzunk. Egy könyvet is adott az izé, a Titanik könyvet, s arról is látomásom volt, a Titanik könyvről. S akkor egy szőke hajú jő, hogy megáldjam. Reateszem a kezemet, s mandam neki, hogy milyen hitet tart? S aszondja, hogy egy hitet sem. S mandam, szőke haja, öreg haja, hogy izé. Őszhajú volt, ahogy mondják. S mandam, egy hitet sem tart. – S nincs megkeresztelve? – Nem vagyak megkeresztelve. –Na – mandam –, én olyan áldást adak, hogy keresztelkedjék meg, mert kereszteletlen tudja-e hova mejen? Nem tud menni mennyországba! Me nincs meg a neve! Há neve van, mondja ő. De há nincsen megkeresztelve a keresztvízvel! Az nem tud bémenni a mennyországba! Le kell legyen öntvel keresztvízzel! S homlokán kell legyen keresztvíz, s úgy tud bémenni. Aztán megkeresztelkedett. S tudam, keresztapja is kinn vót. S mondta ő, avval a szándékkal jött, hogy nem tudam-e, hogy ő nincsen megkeresztelve? Azzal a szándékkal jött, hogy tőlem áldást kapjon, hogy én megérzem-e, megtudam-e, hogy ő nincs megkeresztelve. S ilyen történetem vót.

Most idén volt?

Régebben, mert most jött köszönetből a Titánikkal. Mert hogy erről is látomásam vót. Titánik ilyen történet vót, az én látomásam vót, hogy mikor megszabadultak lenne, megmentődtek lenne... Nagy pénzesek vótak, nagy grófak vótak. Sok mulatságval, izével. S sodróltak a jég közt. S ha szépen mentek lenne, lassan mentek lenne, ne siettek lenne, akkor kisodródtak lenne a jég közt. Met a jég darabakba vót, s lassacskán ment, de siettek. És a nagy jég vót előttik, nagy jég vót előttik. És a lámpával letaszítatták a jeget. S amikó hátul izé, akkor a jég följött, akkor kiütte az ódalát. S akkor kiütte az ódalát, s az ódal kezdett folyni a víz. S amikor szépen a csórnakakat engedték lenne rendesen, de bézárták az izéket, csak a gyerekek s az anyák szabaduljanak. S lövöldözni fogtak izé, s ebből az izéből nem engedték, hogy a csórnakak menjenek idejiben, mert lassan szivarkadatt a víz, meddig helyet csinált nagyabbra. Hát addig lehetett lenne, hogy megmentődjenek! De így csak egy maradatt meg, életbe egy leány, mert a többieket visszahúzta, beléfulladatt. Szépen izélt a hegedűs, mert énekelt a hedegűs. Mert énekelte: „utas vagyak". Mert az a hangulatban van, a hegedűsnek a hangulata, hogy „közelébb, közelébb Uram hozzád". A hegedűn nagyon szépen izélt és nem is akart tolakodni, hogy kimenjen onnan. De mért történt a történet? Mert ezért volt fontosabb. Mi volt felírva az oldalára? Tudjátak-e, hogy mi volt felírva a Titánikra? „Még Krisztus sem sietteti[235] el." Azért siettődött el, hogy még a Krisztus sem tudja elsiettetni. Ezt tették be az oldalára. Ezét jelentették nekem meg, mutitották meg, hogy mi vót felírva az oldalára a Titaniknak. [...] S ez is olyan mint: „Isten ne segíts, csak csudájkozzál, mit szervezett a magyar ka-

[235] süllyesztheti

tona!" S ilyen történet. S ezert süllyedett el a hajó, mert nem hittek Istenbe, nem akarták félni az Istent. [...] S mulatságon vótak. [...]

Ilona néni zárdát akart csinálni, az mitől van? Ez is látomásban lett?

Látomásban vót.

S ki kérte, hogy csinálja meg a zárdát?

A Jóisten vót az izé, Szent Ferenc, Szent Klárának lett az izéje lenne. Szent Klárának. Szent Klára ketször jelent meg. Szent Klára megjelent egyszer az Ótáriszentséget, hogy melyikvel leizélte a pogányakat. Pogányak mentek fel az izébe, hogy rontsanak be a zárdába, s akkor az apácák futtak. Hogy Klára anyja, hogy: – Jönnek a pogányak, mi történik, hogy meg fognak gyilkolni! Aszandta, hogy: – Hozzátok ide az Oltáriszentséget. S odavitték az Oltáriszentséget. S mikor az Ótáriszentségvel keresztet vetett, a pogányak lehulltak az izéről, s úgy megmentette a Jóisten, hogy a zárdába többet pogányak nem mentek be. S ezek is, melyikek lehulltak, úgy eltakaradtak onnét, úgy elmentek, hogy többet oda bé nem mentek. Aztán Szent Klára ideadta a táskát es, és hozott ruhát es, s most is, hogy mikor vótam ennek az ortodox pap az izé, ott akkor is látamásam vót, hogy Szent Klára köszöntött, és mandta, hogy nagyon várja. S akkor láttam sok apácát, melyikek mintha várták lenne, hogy jöjjenek, hogy héjzá. Megláttam egy nagy teremet, egy nagy lakást, és jött Klára, Szent Klára. És aztán láttam, hogy várják az apácák, nezték izé. Aztán mondtam az izének, hogy amit láttam, annak a papnak az ortodox papnak, s megnyitatta háromcor a könyvöt. És mind a háromcor mondta, hogy izé, hogy az Isten mégis akarja, hogy ez meglesz. Csak ennyi. S aztán lássuk, hogy hogy lesz.

Most ezért volt itt a papnál?

Ezeket a cigányokért voltam, szóval ennek az embernek a gazdának az izéje miatt, de hát megnyitatta a könyvet.

S Ilona néni, másnak, más asszonyoknak lehet-e látomásuk a túlvilágról?

Most sokaknak vót, asszonyok, amelyikekkel es kapcsolatba vagyok, irányítam. Vótam egy Tündérke nevezetűnél. Látomásai vannak, pedig házas család, tehát tisztába tartsák azét, hogy császár izével születtek, mind a három gyerek. A harmadikval hat hónapig nem tudott lábraállni. S két napot nem tudott eszméletre jönni. S azt fogadták, hogy tisztába jönnek, hogy úgy gyermekek, hogy en úgy történjék, mert ha a harmadikval szinte meghótt, akkor a negyedikvel még izébb lesz. S immá tízéves a gyerek, a gyerek a kicsi, mert egyik a másik után születtek, a leánka tizenkettő. S akkor ilyen történetvel hogy tisztába jönnek.

S hol lakik ő?

Ő Fótan.

S neki is vannak látomásai?

Neki is ilyen történetei, és látomásai vannak. S akkor segét es a családasakan, s vót jelenések es. S éjszakán felkel imádkazni. Még vót egy mégmás, mindcsak egy fóti izé, hogy hazajártam, hogy annak is gyerekei vannak. S éjszakán felkőtik, hogy ő kell írjan. S éjszakán felkőtik, hogy mit kell írjan. A Szentlélek által mit kell írjan. S ennek az Annának, melyik Mátészalkáról van, hogy annak is látomásai vannak, lelkek kérik az imádságat. Járt a pokolnál is, járt. [...]

Ugye, én el vagyak jőve Lészpedről. Haragjában bátyám, a legnagyobb bátyám izélt engem, hogy egy öregvel élek.
Ezt híreszteli?
A nagyobb bátyám. Tehát a Jóisten tudja, s a Jóisten tudja, hogy én nem vétettem ezt, hazudatt, hát én nem vétettem ezt.
S még milyen ilyen története van Ilona néninek, amit el akarna mondani?
Most olyan vitába vagyak, mert ma is ellenem jött, az az izé, amelyiket béfogadtam, a szomszéd. Ahogy mondaték, béfogadtam az útról, s enni adtam. S ma éppen el vótam a román paphaz.
S hol van ez a román pap?
Ez a pap, amelyikhez ma jártam, az itten van a falunak a másik oldalán.
S pénzé csinálja?
Pénzé. Kétszázezeré, ahogy most van a pénz, húsz lej. S akkor húsz lejt adtam azét, hogy imájdkozzék, s még tíz lejt adtam, hogy a gyertyákat, melyikeket el kell égesse ezen a misén, negyvennapi misén.
S akkor ő tart feketemisét?
Igen, fetekemisét.
S most lefizette, vagy most meg is csinálta?
Negyven napat misédzik.
Negyven napot misézik?
Negyven napan misézik, és hatta hogy szeredán és pénteken, és én mandtam, hogy én még tartam még hetfűt is izét is, meddig csak a Jóisten megsegítsen. Hatta, hogy böjtöljek. Hetfűn van az angyalak tisztelete, kedden a Szent Antalé, szeredán a Szent Józefé, a bűneseké, s aztán így rendezem a bőtököt. Csütörtökön a papakét, mert többször jelent az Úrjézus, hogy a papakért imádkazzak. Még a Szűzanya is a papaknak az édesanyja.
Kinn is szokott imádkozni? Hátul is hátra szokott menni?
Mikor üdőm van. Éjszaka nem mék hátra, hanem nappal. Szentkereszt útja, mert úgy kérték, hogy izé, s megsegített. Nekem a látomásam a hegyen vót, itt szembe a hegyen, ez a hegy ottan. [mutatja] S úgy a búzaszem, mint a kövecs úgy vót megterítve, csak annyi hely vót, hogy lépjek a széjjin, hogy ki a hegyre. S a búzaszem akkorán ki volt nekem nagyítva, hogy minden búzaszemen láttam az Úrjézus szemeit. Az Úrjézusnak az arcáját a búzaszemen. S úgy volt, mint a kövecs. Megterítve a hegyen. S akkor azt mondta Szent Mihály arkangyal, hogy annyi világ kell jöjjön oda, hogy mennyi búzaszem van terítve, annyi nép kell jöjjön. Az Úrjézus arcája, az Úrjézusnak a szemei, kell sütsen minden szűvbe, minden lélekbe. Ez az Isten országa. S akkor kimentem a tetőre, s a tetőn nagy helység van, s akkor azt mondta, hogy ottan kell a zárda az apácáknak. S mikor jöttem vissza onnét a hegyről, hát akkot láttam – a mert papé vót ez a helység –, s megláttam a papat, hogy az építkezett. S odahí, hogy én adjam a téglákat, hogy csináljunk egy templomot. S odamentem, hogy adjam a téglát. S erre megébredtem. S elmondtam a papnak, mert a papnak nem egy leánya vót, s az meghalt. S akkor odaadta a testvérinek, a házat, helyet, odaadta a testvérinek. S a testvérinek, a leányának én elmontam, hogy én hogy láttam a papat. Hogy milyen kék szemei vótak, milyen szakálla vót, milyen ruhája vót, s elmondtam a leányának.

S akkor a leánya elfogadta.[236] De egy más asszany, melyik itten izélt, az lebeszélte, hogy ne adják ide. Most, hogy árulja, mert az, amikor meghalt az asszan, esent imádkoztam újból, hogy lássuk, mi lesz. Most azt izente, azt mondta az ember, az amelyik a leányaknak tesvére, most a papírakat megkapja, hát eladja. S azt mondta, hogy rendre is elfogadja, hogy megfizetni. [...] S na most lássam, mikor a papírakval jő, megvenném ezt a helyet. Mert mi volt a látomásam. Akkora hód vot a Szűzanyának a lábáné, hogy az éjjel nappá lett. Aztán láttam, hogy a csillagak helyett mind irat, mind imák vótak. Fénylettek, mint a sorozatba, hogy minden fémlettek a csillagok. A betük fémlettek, tündöklöttek. Ilyen látomásom vót. Na lássuk, ha a Jóisten, ha megsegít, hogy bételjesítsem az imát, úgy lenne, hogy életemnek a sorsa világosabb legyen. Hogy mennyit imádkoztam, fel kell pillanjan az izére. Nagy nehézségeken mentem keresztül, de a Jóistenke megsegít. Istennek az akaratját bételjesítsem. Ha kérte, segítsen is.

Volt Szőkefalván is?
Voltam Szőkefalván is, a brassói csoporttal. A buszon tartottam az imádságot, s énekeltem es. „Az égbe, az égbe", azt az éneket énekeltem.
A buszon énekelte?
Igen.
S akkor volt ott, amikor a cigányasszonynak volt a látomása?
Igen, akkor voltam.
S akkor is volt valami, amit lásson Ilona néni?
Csak a vót a fontosabb, hogy odamentem, hát csipkerózsa illatat érzettem. És láttam, hogy ilyen csipkerózsa volt a nap körül. S világasan villant.
S még egyebet is látott valamit?
Gyógyulásak, sokan gyógyultak meg.
S beszélt az asszonnyal is?
Beszéltem vélle is.
Bement oda hozzája? S mit beszéltek?
Hát áldás, mert ahogy mondaték, ő nem látatt, csak hangulatba.[237] Mi beszélgettünk, de hogy sokan vótak, nincs mikor sok beszédet mondani. De hát nagy izé vót, mert amikor jöttem vissza, az imádság, s az imádságba én még közbe ajánltam azt is, hogy elmondok egy rend imádságat a Szűzanyának. S ahogy látom meg a kocsikat, mondom, hogy: – Szűzanya, azt is felajánlom neked, ezket is felajánlom neked, Szűzanya ezket is felajánlom neked, így hogy menyek. A kocsi, találkozom a kocsikat, úgy ajánlom fel a Szűzanyának. És a Szűzanyának mondom meg, hogy ajánlja fel az Úrjézusnak. Így sok lelket tudok nyerni. És ottan Brassón is, különötesen egyik asszonynál, hogy mennek, fiú után mellett van, hát úgy tudam áldani meg. Hogy nem tudják, hogy meg vannak áldva. De a Szűzanyának én felajánlam a kocsikat, izéket, s sok lelket megnyerek. S így történet történt a kétezerhatba. Azt mondtam... Dijoni Szent

[236] elhitte
[237] csak hangokat hallott

János.[238] ... Hogy mikor én, a Dijoni Szent Jánosnak a könyvit hozta az angyal héjzám. S azt mondtam az angyalnak, hogy nem tudam elfogadni, Dijoni Szent Jánosnak a könyvit, mert én nem tudak pap lenni. S azt mondja az őrzőangyalam, hogy el kell fogadjam, mert nekem van küldve. Hogy Dijoni Szent János küldte. S akkor mondtam neki, hogy de én nem tudok pap lenni, szentes, szent pap. S én mégis el kellett fogadjam. S elfogadtam, a kezembe vettem, mert azt mondta, hogy nekem van küldvel, s el kell fogadjam. S elfogadtam, s akkor lapozni kezdte a könyvet, és mind képek voltak. És mind mesélte az életét, hogy milyen szegény volt, milyen nehez tanuló volt. Mikor kellett papnak is felszenteljék, azt mondta a plébános a püspöknek: – Mit csináljunk Jánosval? Azt mondja, hogy gondolja, latin nyelvet nem tudta tanulni meg, hogy nehez fejű volt. S azt mondta a pispök akkor: – János, mondd el a *Miatyánk*ot. S elmondta a *Miatyánk*ot, s olyan hangulattal mondta a *Miatyánk*ot, hogy a püspöknek megizélte az izét [meghatotta], hogy felszentelték papnak. S olyan küsvárosba küldték, hogy onnét elzavarták a papakat. Őt oda küldték. De mikor ő ment, ahogy mesélte az angyal, mikor ő ment, mert gyalog ment, nem volt kocsi, a hegy tetejin bénézett a városba. S kérte a napat, a nap szentületre vót, hogy a nap álljon meg, sugarjan[239] be minden ablakba, minden ablakan keresztül. Hogy ahogy a nap besugárol a házakba, úgy az ő prédikája, az ő tanítása is úgy sugaraljan bé, úgy fogjan gyükeret minden szűbe, minden lélekbe. S úgy imádkazatt térgyen, a hegy tetején. S akkor, amikor bement oda, mert szombat este vót, hogy nagy misét fog csinálni. S akkor azt mondja a harangozó, hogy: – Mégis csináljunk. Méges megcsináljuk, és estére vecsernyét is csinálunk. Csak vót a harangozó, a deák és a papak. S ennyien vótak az első misén. S hétfőn elmegy a Dijoni Szent János a szomszédakra, és azt csinálta is, amit a másikok. Ha sepregettek, akkor ő is, ha kukoricát fejtettek, akkor csak hogy kezdjen beszélgetni véllik. S akkor mennyet azan a héten tudatt csinálni, azt mondta mindeniknek, hogy menjenek el a templomba. Második héten vette még messzébb, egy másik utcát, akkor kapott egy házba egy olyen beteg gyermeket, tizenkét éves, hogy nem tudatt lában menni. Azt mandta az apjának, hogy: – Tegyük bele a zsákba. S vigyék el a templomba, de vigyék el a templomba. S elvitték a templomba, s misét mondott, s imádkazatt, s a gyermeket megáldatta, a gyermeket is, és a gyermek meggyógyult, s a vót az első csuda, melyiket tette Szent János. Akkor elé ment aztán még más héten, még elébb ment, s aztán kapott egy olyan bélnát, hogy mint mondatik öreg vót [...] botan ment. S akkor azt mondta neki, hogy menjen minden nap a misére. Elment három vasárnap, de akkor kérdi, hogy meddig jöjjen. – Még kell gyere, mert a bűnjeidet le kell jártasd. S annyira volt ezzel a történetvel, hogy kellett menjen. Aztán jött egy filozófus. A filozófus vasárnap ért oda. Ő el volt egy kis faluba, misét mondott, és ment vissza. S aszandja, neki látamássa is vót. Aszandja neki, hogy messzirő jő. De híre van annak a kis papnak, met ugy-e fiatal vót, ránéz az emberre, s az ember mindjár meg kell térjen. – De maga – aszandja – megtér-e? S aszandja, hogy: – Meglátam, de én nem. S ő csivikruhába[240] vót, aszondta, hogy men-

[238] Vianney Szent János
[239] süssön be
[240] civilben

jen innettő ezen az utcán, és ő innettő mén haza. Ő nem mandta, hogy ő kicsida. Még a legelején adament a templamba, elément ez a filózofus. S hogy lássa meg. Mikor reanézett Dijoni Szent János, elesett a filozófus. S a világ mindjá azt gondolta, hogy csak elfáradatt. A filozófus azt mondja: – Megtérek. Háromcor. S meggyógyult János. Az ördögök meggyútatták a házát is, de még nem is ment ki a székéből. Azt mondta, hogy otthon csak egy pár rongya volt. – De onnan az oltárról oltom a pokolt. S mikor ez a hatvan izébe, ahogy én jöttem az izétől, hát megjelent Szent Mihály arkangyal, s azt mondta: – Ilana, te nem akartad elfagadni Dijani Szent Jánas könyvét. Az életét. De megnyerted. Mert ő, mint mondaték, ő bőtölt. Krumplit ett. S pityókát, s pityókás izét. Hogy rikótatták a sátányak: – Nyócvanezer lelket vettél el tőlünk! [hangosan kiáltja] Pityókás! Pityókás! Nyolcvanezer lelket vettél el tőlünk, a körmeink közül kivetted! S akkor azt mondta az angyal, hogy: – Én is megnyertem a nyolcvanezer lelket, de az Úrjézus várja, hogy még többet nyerjél. [...]

Gyűjtés Csíksomlyón, 2005 pünkösd[241]

Hova megy?

Egerbe. Hova hínak. Ahova... Mert sokcor keresnek. Betegeknek, izéknél a kórházba. S akkor így odamenyek, s akkor így beszélgetek vagy tilifonyan is adtam áldást. Megáldottam, hogy meggyógyuljan. Az asszany olyan beteg vót, hogy nem tudatt kelni fel. Szödült. S az asszankánál, hol vótam betilifonáltam, hogy milyen állapotban van. Nem tudatt felkelni. Két napja, hogy feküdt. Szödült, hogy kött fel, úgy szödült. Nem tudtunk odamenni. Mondom: – Hogyha csak tilifonod van – mondom –, annyira kelj fel, hogy fogd meg a tilifont, hogy én adjak egy áldást, hogy tilifonáltam.

Ilona néninek nagyobb ereje van, hogyha áldást ad?

Én áldást adok a betegekre. Ha fejfájás vót, vagy valami történhet. Térgye es. S az ami az ajándék, szóval, hogy mondjam meg, hogy milyen izém van. Nekem papi szentelésem es van, de mennyországból.

Mennyországból?

Mennyországból.

S az egy Istenvel, mikor beszélgettem. Az egy Istenvel. S így történt az Atyaistennek a története: hogy kivel kellett beszéljek... Aszandta a plébánasam, hogy izé, kérdjem meg, hogy kicsoda. Hogy kivel beszélgetek? Jézus Krisztus nevében kivel beszélgetek. S akkor így hát megszóllítattam, hogy... Szóval látomásam vót, hogy... Így vót a karjaman egy férfi. S Jézus Krisztus nevében meglógattam, hogy ébredjen meg, hogy lássam, hogy kicsoda, hogy mondja meg a nevit. Aszandta, hogy: – Fáradt vagyak, te testvéred vagyak. Fáradt vagyak, hadd el aludjam. Elhagyam, kicsit nézem, hogy bécsukta a szemit s elaludt. S megrázam másodikszor: – Jézus Krisztus neviben mondd meg, ki vagy? Hogy nekem a papomnak meg kell mondjam, hogy kicsoda vagy. S aszandja, hogy: – Te testvéred vagyak, hadd el, hogy aludjam, mer erőst fáradt vagyak.

[241] Peti Lehel és Jakab Albert Zsolt gyűjtése.

Elhagyam. Mikor elhagytam, harmadikszar megrázam: – Jézus Krisztus nevében kelj fel, mondd meg, kicsoda vagy? – Te testvéred vagyak! Minha megharagudt lenne, felvett ő az ölibe. Felvett ő az ölibe s mentünk felfelé. Mentünk felfelé. Minha lépcsők lettek volna. Halltam egy harangszólást, de nagy harang: Gang! Gang! Gang! Bang! Nagy harangszólást! Mikor felértem oda, meg voltam ijedve, hogy kicsoda viszen, s látam a Boldogságos Szűz Máriát feteke ruhába. S akkar mondom: – Szűzanya Máriám. Hoz valaki. Az ölibe vagyak. Világasan mondtam, hogy az ölibe vagyak. De nem mondta, hogy kicsoda, csak azt mondta, az én testvérem. – Igen, a te testvéred az én fiam. S akkar összeértünk. Nyútotta a Szűzanya a kezit, átvett az Úrjézustól. Átvett az Úrjézustól s akkor vitt fennébb a lépcsőkön. Még fennébb vitt. Hogy mentünk fennébb, ott látak egy fényes öreget. Fémlett a fényes szakálla. Szemei, szép szemei. A haja, szőke haja. De szép. Tündöklött! Világosság! A fölhök alatta, minha az angyalak, izé, lettek volna. De fémlett, olyan fényes vót. Láttam az anygalaknak a szemeiket, úgy fémlett. Olyan szép vót! S akkor mondom: – Szűzanya Máriám, kicsoda ez? Kicsoda? Aszandja: – Mi Atyánk. – Mi Atyánk? – Igen, vár tégedet. Mikor aszandta „vár tégedet", akkar odaértünk. Akkar az Atya nyútatta kezit, átvett a Szűzanyától. Mikor átvett a Szűzanyától, a jobb térgyire tett le és beszélgetni fogott véllem. Én kérdést tettem fel: – Mi Atyánk, mit akarsz mondani? – Ilona, sok mondóm van: imádkozzál a világért! Imádkozzál a világért! Ilona, imádkozzál a világért! Háromcor, mint Szent Péternek, hogy Jézus mondta háromcor: – Szeretsz engem, legeltesd a juhaimat. Szeretsz engem – másodikszor is, harmadikszar is. Úgy ingemet is: – Ilona, imádkozzál a világért! Ilona, imádkozzál a világért. Ilona, imádkozzál a világért. Harmadikszar, hogy hangosabban. S akkar aszandtam, hogy igen, imádkozom. S akkar ebbe az izébe megpuszilta a jobb arcámat. S akkar azt mondta nekem, hogy: – Áldást tudsz adni a betegekre, s az én puszimat is tudod elébb adni. Az ő pusziját es. S megpuszilt, s abba az izébe megébredtem. Látomásból visszajöttem. De mikor visszajöttem, hideg volt a testem. Meg voltam hűlve, hideg vót. S akkor ilyen történet vót, hogy beszéltem az Atyával. S mondom, hogy ez egy látomás. Mikor a papi látomásom vót, '77-be. [...]

S akkar ilyen történetem vót az izével. Meg voltam hűlve mind a halatt. Megmelegedtem, mert a vót örökkétig, hogy a nyelvemet mozgatom, bémelegítem a testemet.

Így csinálja?

Úgy csinálam, mikor visszajövök a látomásból.

De mikor legelőszer tizenkét évesen történt, tizenkét évesen, hogy az Úrjézus tizenkét évesen jelent, és én is tizenkét éves voltam. Nekem látomásam van hároméves koromtól.

Tizenkét évesen mit látott Ilona néni?

S akkar azt láttam, hogy a kis Jézus, tizenkét éves volt ő es, s én es tizenkét éves. S akkar egy búcsús keresztfánál vótam, ott láttam. Szóval hol elöbbszer ment ki a lelkem a testből, s egy búcsús keresztfánál. S akkar a kis Jézus várt engemet. Aszandja: – Ilona, sakan elémennek ezen búcsú keresztfánál, előtt. És nem hajtnak fejet. Nem köszönnek. Azért mondjuk el ketten a *Miatyánk*ot. S letérgyeltünk a kis Jézusval és

elmondtuk a *Miatyánk*ot. Miután elmondtuk a *Miatyánk*ot, hát azt mondja nekem a Jézus... Ideadja egy ilyen keresztet. S akkar ilyen történetvel, hogy letérgyeltünk, a *Miatyánk*ot elmondtuk. A *Miatyánk* után, hogy elmondtuk a *Miatyánk*ot, adatt ilyen keresztet, feszületet. S háram feszülete volt. Egyet adatt. S aszandta, hogy: – Ilona, né, odaadam a keresztet, ez a kereszt védjen, erősítsen a hitbe. Világosítsan tégedet, erősítsen. S akkar a keresztet a jobb kezembe béfogtam és Jézus elbúcsúzatt tőlem. Aszandta, hogy menyen, hogy elossza a többi két, másik két keresztet is. S akkar ebbe a történetbe hát elment. S akkar megjelenik az őrzőangyalam. Az én őrzőangyalomnak rózsaszínű ruhája van, szőke haja, de hosszú lenn, derékig. Kék szemei. Szép angyalom van. S az őrzőangyalom akkor megjelent, s aszandja: – Ilona – aszandja –, a jobb kezedből tedd a bal kezedbe a keresztet s add ide a kezedet, hogy én vezéreljelek. Hogy vezessen ingemet. S akkor áttettem a bal kezembe az izét, s a jobb kezemet odaadtam, hogy megfogja. És hogy megfogta, úgy mentünk. És ahogy mentünk, úgy mutyitotta a világnak a bűnit. A tajáslapástól embergyilkalásig. Minden bűnt. Külön aztán megmutatta a hét fő bűnnek a súlyát is. Hogy mindegyik mit teszen.

Melyik a hét fő bűn?

Hát a hét fő bűn, sok lenne, hogy mondjak nektek, hogy megértsétek. A hét fő bűn még Ádámnak, még az almából beléfolyt a szüvibe. Ádámnak, s Évának, mikor az almát leszakasztatták. Mer erről es látomásam vót. Ádámról, s Éváról.

S mit látott akkor?

Hogy elmondjam, így történt: a Paradicsomkertje, pont ez az almafa közepin vót. Út jött innet es, onnat es, így hogy keresztes út vót. S ők jöttek ketten. Olyan szép napfény vót. S ők jöttek ketten Ádám Évával. Kezük összefogva. S jöttek, hogy jöttek szembe, minha elfáradatt lenne Ádám. Olyan kísértésbe esett. Mintha kifáradatt lenne. Leült Ádám. Éva nézte az almafát. Megszólalt a kégyó. A kégyó a Sátán vót, kégyó képbe. Megszólalt: – Ádám s Éva, mért nem esztek erről a fáról, almáról? S aszandja: – Nem szabad együnk, mert meghalunk. – Nem fogtok meghalni. Többet fogtok tudni, mind az Isten! Hogy többet, tudományosakká válnak, többet fognak tudni. Éva reatekint. De nagyon szép almák vótak. Vót ott piros es, sárga es, olyan szép almák vótak. Szép nagy almák vótak. S akkar Éva megkívánta. S akkar láttam, Éva megkívánta, s elment oda, s leszakasztatta az almát. Még a szakasztást es halltam! Mikor megfogta az almát, hogy megroppant az alma. Olyan erősen tartodzott az alma. S akkar ebből az izéből én megláttam, hogy megnyíltak a fának a gyükerinél ott volt a pokol. Ott volt a pokol. S az ördögök kezdtek kacagni. Éva beleharap az almába. Odameen Ádámhoz és odaadja. Ádám elveszi a jobbkezibe az almát, s odaviszi a szájához. S itten megfogja a nyakát bal kezivel, hogy ne menjen le. S azért van a férfiaknak ádámcsutkája, vagy almája. S egy-egynek nagyon tetszik, hogy ki van jöve erőst. S az asszanyaknak pedig nincs. Nem tetszik a... S a férfiaknak pedig igen. S akkor láttam, hogy az almából a hét fő bűn leve ment beléjük. A teremtésből bele van izélve. A hét fő bűn. [...] De az a fontos, hogy Ádámnak a hétből még kettő fakadatt. Két mérges ín. Hogy így, hogy az almának a leve ínakat izélt, hogy lett, hogy így folyt belé a szüvibe. Ádámnak még kettő fakadatt a hét mellé. Kilenc lett. S akkor én megkérdettem Szent Mihály arkangyalt. Mert véle vótam, ő vitt oda erre a látomásra. S akkor megkérdettem Szent Mihály arkangyalt, hogy mi történt, hogy Ádámnak még

kettő még fakadatt. – Igen, a férfiak hajlandók rosszra. És hamissak, hogy haragusznak, felgyúlnak. Hogy mingyán felgyúlnak. Azért verik az asszant, hogy felgyúlnak, mérgesek. S akkar ez után láttam az alma után, mert nem csak az alma vót. Kijő, így, mind egy három újj, egy ilyen feteke öv, onnét az ördögöktől. Miután kacagtak az ördögök, miután megnyerték. Há kijő és megkerülte a derekát Ádámnak es, Évának es.

Mi volt az, mi kerülte meg?

Öv. Feteke övedző. S akkar mondonám neki, Szent Mihály arkangyalnak, de jött még hézzám es. Hézzám es, ingemet es megkötött az az izé. Mondom Szent Miháy arkangyalnak: – Hát nekik jött. De nekem ez mé jött? Aszandja: – Ilona, a szenteknek az életibe ez van. Azért kell bötöljenek, azért kell, másak verik, ostorozzák magikat, mások, hogy büntetik, hogy sok minden büntetést csináljanak. Hogy az érzéngés a rosszra. A kísértés, az érzengés. A testbe felgyúl az érzengés a rosszra. Indulat. – S akkor én mit csináljak? Ilyen kérdést tettem. Tizenkét évesen, adică,[242] nem tizenkettő, tizennyócan vót ez. Tizennyóc éves vótam. S akkar mondom: – Mi lesz evvel? Aszandja: – Ilona, bőtvel s imádsággal tudod kikötözni. Ki kell odd! Ki kell oldjam, bőtvel, s imádsággal. De akkor mondom: – Hogy tartsam én a bőtöt? – Meg kell kezdd karácson adventből a bőtöt, hosszú télen kell tartsd húsvétig. Csak karácsony napján fogsz enni egy kicsit. Eccer lehetett egy napba egyek. A hoszú telet kellett úgy tartsam. Nyárba nem tudtam úgy bötölni, mert kellett menjek munkára. Dolgozni, kapálni. Melegbe, hosszú a nap. S akkor télbe kellett böteljek. Három telet kellett ilyent csináljak, hogy magamat én megőrőzzem, hogy én elszabadultam az övtől, az érzengéstől a rosszra. S azért, hogy a szentek verték, hogy mondta, Szent Ferenc, mikor kísértés jött réa, érzengés, a kísértés a testibe, mikor csipkebokorra hevert, hogy levetkezett. És csipkebokorba heveredzett meg. Azért van, hogy melyik piros bogyó, mi úgy mondjuk, ketyina. Azért van, hogy a levele véres, hogy foltas. Pirosas, zöldes a izé. Van egy csipkebokor, hogy Szent Ferenc megforgatta magát. Azért más szentek ostorozták magukat, másak, hogy kínozták, másik, hogy szirma[243] övet tettek a derekukra, hogy sértse a derekukat, hogy mind sebet csinált a derekukra, mikor megérzeng... ez az érzengés a rosszra.

A világ végiről vót látomása, hogy fog jönni a világ vége?

Vót, vót. Arról is vót. Még addig vagyan. E van, a Szűzanya ezt adta, két szent szűnek összegyesülésit. Egy okos, s egy pásztor. Sokan most nagyon meg vótak izélve, evvel a szentséges pápa mikor beteg vót, de nekem meg vót az es jelentve. Én imádkoztam, hogy melyik lesz a kárdinál, hogy a Jóisten jót válasszon, hogy az Isten akaratja szerint. S akkar imádkaztam. Szentmise hallgatás, az áldozás, rózsafüzér mondás, a böjt. Csináltam jobban egy hónapot.[244]

Hallottam, mondták, hogy a világ végén az Ántikrisztus a kicsi korsójával hozza a vizet. S aki iszik a vizből az rosszra menen. A pokolba kerül.

[242] azaz
[243] drót
[244] több mint egy hónapot

Igen. A pokolba kerül. De sok van még addig. Első izébe kell jőjjön egy okos, s egy pásztor. Látomásom vót arról es. S akkor egy zsidó leán a leánkáját el fogja izélni, hogy ne legyen megkeresztelve. Neveli a pincébe. A pincébe neveli, hogy senki ne tudjon róla. A léánkáról. S akkor a leánka ottan nevelkedik, s ottan a Sátán megszállja, hogy gyermek foganik. S az lesz az Ántikrisztus. Sakan vennek, melikek jöttek, izék, jehovisták, sátániszták, s akkor a sátánisták úgy meghirdették vót, hogy Magyarországon is vót ilyen történet. S itt Brassón es. Hogy meghíresztelték, hogy jő a világvége. Én mondom, még nem jő a világ vége. Még nem vagyunk ottan, mondom. De ahogy kijött az Ördög, melikek beleteszik a bőrbe ezeket a numerokat, jegyeket.[245] De nem, mondom, ezek csak a jövevénnyei. Még az Ántikrisztus még nincsen megszületve. Még meg kell legyen egy okos s egy pásztor, s két szent szűnek összeegyesülése. Isten országa. Minden szűbe, minden lélekben. S azután ha hisznek, ha megtartsák a tízparancsolatot. Akkor hosszabb lesz ez az idő. Ha nem, akkor kurtább lesz ez az idő. Ántikrisztus jő az izével, de az Ántikrisztusnak az áldozás. S meddig egy pap lesz, mert aztá üldözni fagják a papakat. Meddig egy pap felemeli az Oltáriszentséget, hogy áldoztassa az izét, addig a világvége nem kezdődik meg. Azelőtt, mikor ideér az idő, bétevődik az ég. Háram évet. Se nem születnek, se nem halnak. Bétevődik az ég. S azután mondom, hogy amikor a papakat annyira üldözik, hogy mind a komunisság időbe is,[246] de meddig az utóbbceri papat meg nem gyilkolják, addig nem kezdődik a világvége. Az utóbbceri pap, hogy meghal, hogy izé, akkar kezdődik a tizennégy nap, hogy a víz is vérig váltodzik, hogy izé utoljára az ég, a föld [...], hogy azok, melyikek élnek, azálta szenvedik el a szenvedésüket. S a jók, hogy mondatik, aki áldazatt... Mert azért jár aztán ő a korsóval, mert nem lesz víz, hogy csánja meg. De ki áldazatt, a nem lesz szannyas. Mert a Jóisten megtáplálja lelkileg azkat. De melikek, melikek pedig nem isznak, méges szonnyak lesznek.

Mondják, hogy mikor a napot várják Somlyón, tetszik, hogy látszanak a szentségek? Miket látnak még?

Én a Szentléleket láttam. Másak látták a Szűzmáriát es. De én különben a Szentléleket láttam. Lobogott, mind a galamb, fehér galamb a napnak a világjába. Mikor felfelé, mikor lefelé, mikor izé, lobogott a két szárnyával. És máscor tetszett a feje is, hogy hajlítatta a fejét, mintha köszönt lenne, mintha szóllított lenne. Beszélt lenne.

Mások a Szűzanyát látták benne?

Há, mondták, hogy látták a Szűzanyát. S az olyan mind a szentséges, hogy a világja adja az izét. Mert világat csinál körülötte. Körülötte világos, s ő benne, mind az Ótáriszentség es, úgy es.

Galamb képibe?

Az Ótáriszentség jelenik, hogy... s jő aztán a másadik izébe a galamb lerepülése.

Én Jézusnak a sebeit hordom. Kettőt, s akkor gondoljátok meg, hogy hány éve? '62-től. Amikor kezét ráteszi valakire, akkor érzi, hogy belement-e az áldás vagy sem.

[245] tetoválásokat

[246] a kommunizmus idején

Mikor volt az első látomása?
Háromévesen.
S utána többször volt?
Mindig, hogy nevelkedtem. Hatévesen volt, hogy fák virágaztak. Kilencévesen volt, hogy édesanyám meghalt. Aztán felajánltam magamat a Szűzanyának, tízévesen megjelent a Szűzanya. Tizenegyen áldoztam. Én ilyen szólista voltam, az első áldozó, hogy úgy szerettem, hogy szép hangam vót, aztán még a nagymisén is tanítattak, hogy szép hangam vót, hogy énekeljek. Hogy még az idős leányak haragudtak reám ott es, hogy ingemet a kántar annyira becsül, hogy a nagymisébe es, hogy csak ők énekelik a refrent, én énekelem az éneket. Tizenegy évesen. Tizenkettőn aztán volt a Jézus a keresztfán, voltak a látomásaim. Aztán a Purgatórium, a szenvedés, pokolba a tojáslapástól... aztán minden helyré voltam vive, s ahol nem lehetett az őrzőangyal béjőjön, akkor az Ördögvel mentem.
Az Ördög is viszi?
Igen, az Ördög es, igen. Nem nyúlt hezzám, csak mondta, hogy hova kell menjek. Nem nyúlt hezzám.
Mondták, hogy régebb az emberek nagyobbak voltak, mint most...
Vótak, vótak. Nem tudom, hallni halltam édesapámtól, de én... Hogy nagy emberek vótak, hogy minden izé... leánnyai vót. Mondta több történetet édesapám, de ugyé...
S elvesztek aztán ezek?
Megholtak, hogy izé, kisebb emberek jöttek.

Az őrzőangyal melyik vállán ül?
Mellettem van. Mellettem van, ha menyünk látamásba. Vótam Rómába, vótam izébe, látomásba Amerikába. Hogy a két toronynak a története... Amerikába vótam, izébe vótam, Szpániába, a vonatnak a tetejin mikor... a vonat mikor széthánta, hogy a gólyók szétizéltek, hát én ott voltam a tetejin. Mert én imádkoztam a balesetekért, ott voltam, hogy mentettem a lelkeket meg.
Még milyen helyeken volt?
A két vonat, hogy összeütközött, ott es ott voltam. Ott vagyok máccar a buszaknál, hogy történnek meg, a buszok összeütköznek, vagy a kocsik összeütnek. Hallam a hangat. Látam máccar a rendőröket, hogy ott vannak. Én látak minden történetet. Látok, hogy hogy kell kibontsák. Mást ki kell bontsák a kocsit, hogy kivegyék, izé, hogy összetört a csont, a lábaikat, s tudom, hogy mennyien haltak meg.
Ámérikába mit látott, vagy hogy volt az?
Háromszor voltam felkötve,[247] hogy imádkozzam, az őrzőangyalomtól. Harmadikcar megrázott: – Kelj föl imádkozni, mert sok baleset lesz! Felköltem újból. Aztán megrázott harmadikszor jobban, hogy az álam kiszökjék, aztán azt mondtam az őrzőangyalomnak, hogy: – Immár hadd el, nem máj költs fel többet – mondom –, mert reggel kell munkáljak, mert regvel kell szedjem a babot! Mert ősz volt, szeptember.
S olyankor fáradtabb?

[247] felkeltve

Igen, mert kell imádkozzam akkor, ugye. S akkar ingemet elhagyatt, hogy aludjam. Mondtam ott vagy három olvasót, hogy imádkoztam, s akkor elhagyott, hogy aludjam. S reggel mikor a kisrádiót elcsapam, hát mondják, hogy milyen történet vót. Na, mondom, akkor ezért, hogy az őrzőangyalom annyira ébresztett, hogy imádkozzam. Mondom, akkor lehet még többet kellett lenne imádkozzam, lehet megszomorítattam, de lehet méges közbe imádkozam, hogy melyikek most halnak meg közbe, mentsem meg a lelkeket.
[...]

Amikor Kákóván[248] *volt az nagy baleset, azt látte-e?*
Láttam. A soférak elfáradnak. S a Sátán is azt izéli, hogy elaludjanak, hogy nyerjenek. Melyikek csak beleesnek, mert a Sátány annyira kísérti, annyira fut. S melyik még fontos, hogy nem vetnek sokan keresztet. A soférak. Elindulnak, s nem vetnek keresztet. Másak még nem es hisznek. A Sátán tartódzik utánuk, fut. S másba a Sátán ott van, benne van. Olyan férfiú volt... tavasszal volt, s én ahogy folytattam az imát a balesetért. Tavasszal, hogy hó es volt. Havadzatt nagy pilinkékvel.[249] S nem ment a hóhajtója es, és karingott[250] az út. S ahogy karingott az út, nekiment a betonoszlopnak. Úgy nekiment, hogy a kormán bément a hasába. Láttam, hogy leesett az ajtója es, s láttam, hogy a Sátán húzta ki a lelkit a szájába. Olyan bűnös volt, s csak 26 éves volt. A kabátját es, mindent láttam. S akkor odaért Szent Mihály arkangyal, s kezdtek húzkolódni: – Azért a lélekért van imádkozva, ez az enyém! – Nem engedem el! Én mit eszem? Ez az enyém!
Mert éppen gyehennába kellett lenne vigyék. Farkas képibe ott elrágják. Elrágják egészen, és kifújják. Fűűűűű! S kifújják, s újból kezdik rágni. Még megnezi, hogy fülitől kezdje-é, a lábujjkájától kezdje-é, vagy a kezitől kezdje-é. S akkor ez a történet, mondom izé. S akkor Szent Mihály arkangyal másadikszar is mondja. – Ez a lélek az enyém! Ezért van imádkozva. – Nem engedem, mert ez az enyém! Nem engedem el! Nem engedem, én mit eszem? Éhes vagyak! Ez az enyim! S akkar harmadikra megfogta, s kiszakasztatta a szájából. Kivette. És mikar Szent Mihály arkangyal kezire vette, akkor láttam, hogy a bűnök úgy potyogtak le, hogy vitte mennyországba.

1934. májusban születtem, akkor volt a Jézusnak a mennybemenetele. Áldozócsütörtökön. Akkor volt Jézus mennybemenetele. Reggel vótak a misék és én délután születtem. Három órakor.

Én egy üdőbe, mikor volt a kommunisták, nagyan vótam üldözve, mert jöttek Magyarországról, mert filmet csináltak. Két filmet, s akkor ingemet üldöztek a román milicisták.

[248] Forrófalva
[249] hópelyhekkel
[250] kanyargott

Gyűjtés Csíksomlyón, 1992-ben[251]

Most különben megjelentették, miután Ceaușescu elesett. Megjelentették, hogy zárdának fogják és kápolnát is csinálnak, és apácáknak is helye... És nem kaptam helyet egy jó darabig, de most helyet kaptam, jó szívű ember, mikor nem kaptam helyet, amelyiket mutitta a Szűzanya Mária az Úrjézussal, hogy nem akartok az embereknek engedelmeskedni. És én akkor újra imádkoztam, hogy engesztelődjön meg, hogy mutatja meg a Jóisten, hogy merre csináljak, hogy csináljak. Kerestem az ő szent akaratját, és akkor megjelent, hogy menjek a fölső felire, ez felül van ez a helység, hogy menjek arra, mert ottan engedelmeskednek az emberek és ideengedik. És akkor én imádságot csináltam, és elmentem haza az emberekhez. Mikor meghallotta a fehérnép, az asszony, hogy mit jelentett a Jóisten. Azt mondta az emberének, hogy: – Istán, engedjük oda ezt a helyet, nem olyan gyengecske az a hely, nekik jó lesz. És megengedte az asszony, igazán, helyet adtam neki. De nem kellett annyit adjak, amennyi helységje van ottan. S aztán még kértem még másaktól es, meg jószívűbbek vótak. És most helyet kaptam, ott Leszpeden. De most kellene gyűtsek parát, pénzt, hogy tudjam csinálni, most drága mindenféle. A jó Isten megsegít. Az este Páter ... Varga Istvánka a Szent Péteri templomtól, megengedte, hogy beszélgessek a világgal, az embereknek, a templomba.

Igen? És mit beszélgetett?

Beszélgettem az Úr Jézus jelenését, a Szűz Anyának. Annyin kérnek, hogy imádkozzak a világért, a világ térjen, a világ jobbra forduljon. A világ jobban imádkojzanak, menjenek a szent áldozatra, menjenek a szent misére, mert sokan, amelyikek még elmennek es, hidegen maradnak. Ha nem áldoznak, akkor hidegen maradnak, mert nem lapul oda [nincs ott jelen] az Úrjézus. Aztán tanácsoltam, megmondtam az imádságba, hogy minél többet imádkoznak, annál nagyobb lesz a szeretet bennünk, nagyobb lesz a jóra indulat, hogy meg tudják nyerni mind a mennyországot. És akkor mindegyik szerették, és azért jött a fehérnép, melyeket látta, hogy leadtam a címemet, hogy menjek Madarasra, meg mondta, hogy merre menjek. Azért, hogy kedves, tetszett nekik, amit beszéltem. A jó Isten, ha így akarja, felgyullassza mindegyikben a hitet, szeretetet. Mert erre vagyok készítve, az Istennek az országára. Mindegyikben, érezzék meg mindegyik az Úristennek a hatalmát és a hitet bennünk, az Isten lakoz mindegyikbe. Ezt az Úrjézus megmutitotta nekem sokféleképpen. Nekem megjelenésem volt. Úgyhogy pontos volt, hogy az Úrjézus eljött, és megmutatódott ő énbennem s én őbenne. Úgyhogy én megláttam, mint a fényképet én magamat őbenne, s őt énbennem.

Hogyan?

[251] Mohay Tamás gyűjtése. Reggel a 9 órás mise alatt beszélgettünk, miután Csoma Gergely bemutatott egymásnak. Igen halkan beszélt és közben az udvaron kihangosítva szólt a mise is, emiatt sok az érthetetlen szövegrész. (Mohay Tamás)

Mint ahogy egy tükörben meglátod magadat, úgy láttam meg én őbenne, s őt énbennem. S akkor úgy maradtam, hogy én érzem az ő sebeit is, érzem a lábaimban és érzem a testemben is.

Mindig?

Mindig érzem. Úgyhogy, ha a szél fú, vagy valami, érzem, hogy béér hozzá a csontikámhoz ér, úgy érzem a levegőt. Fájdalom most nem annyira, de húsvétkor, mikor volt a nagyböjt, minden napra érzettem, minél inkább. Úgy is tudtam, hogy meg is fog tetszeni, de mégis az Jóisten, hogy tudjak dolgozni, munkálkodni, mert elég sok munkám van, mert sok állatom van. Otthon elhattam, vannak ünőim, úgy mondják nálunk, tehenjeim, két bornyúm, hét kecském van, és egy malackám van. Aztán amellett a majorság, ha megkotlanak, 12 csirke, s még 14 s aztán vannak kotlók. Azért ültettem annyiat, hogyha neki tudok fogni a zárdának, hogyha nekiadom a lányokat, a szűz lányokat, hogy legyen mit együnk, hogy adjak ételt is nekik, hogy csak arra fogadok munkás embereket, amit nem bírunk meg mink. Mert olyan leány van, aki tud mindenfélét is már.

Odavaló? Lészpedi?

Odavaló. Lészpedi. Hogy melyikre ráhagytam most az állatjaimat. Tud felrakni és – gerendák, meg csak amit nem bír meg, azt kell fizessem. A leányok által még én is tudok dolgozni, hát akkor megdolgozunk. És azért, hogy Úrjézus elhatta a sebeket, hogy kijöjjenek, érzem, érzem, csak még [érthetetlen szó], hogy tudjak munkálkodni.

Meg tudja munkálni? Bírja erővel?

Bírni bírok, mert az Isten segít. Minden napra erőt ad. Hogy győzzem, met sok munkálkodás van nekem. Annyi soknak kell gyűteni, kell enni adni, minden, takarítani, mindenfélével kell takarítani. És akkor mindig a jó Isten megsegít, hogy minden napra erőt ad.

Azután mutította, hogy felemeltem arra a helyre két nagy karót arra a helységre, két karóra, két karó hegyibe tettem két nagy kosárt. Egyiket megütettem, úgy, hogy fészket csináltam Szűzanya Máriának és Úrjézusnak. S ez a fészek igazán az a kívánja az Úrjézus, Szűzanya Mária, mindegyik emberbe, szívbe bétegyem a fészekbe, az Úrjézust és a Szűzanya Máriát. Ezt meg fogom cselekedni, chiar[252] hogy, mikor meg fogom készíteni a zárdát, chiar kidiktáltatom, kiírom, hogy tudják csinálni, hogy meglássák, hol láttam meg, hogy volt felemelve mindig, hogy hogy kívánják, hogy mit mondtak, bele is ültek, én feltettem, s bele is ültek, az Úrjézus s a Szűzanya Mária a kosárba.

És szóltak valamit?

A Szűzanya Mária mondotta, hogy apácákat gyűjtsek. Én kell legyek nekik főnöknéni. Magyarul hogy mondják magiknál, és nálunk úgy mondják: superiora. S kalugerica[253] a lányok, úgy mondjuk mink. Nagy a hitvallás, elismerem, én gyenge vagyok, de azt mondta Szent Mihály arkangyal, hogy nem lehet mondjam, hogy nem, hogy nem akarok. Eléfelé kell menjek, bé kell teljesítsem az Isten akaratját. Mikor éppen mond-

[252] éppen
[253] apáca

juk a *Miatyánkban*, legyen meg Uram a te szent akaratod, úgy kell mondjam én is, és kell menjek eléfelé. Azt mondotta Szent Mihály arkangyal nekem.

Sokféle apáca van a világban.

Igen. Énnekem a Szent Ferenc rendit adta, úgy hogy Szent Klárával beszélgettem, Szent Klárával, amelyik volt Szent Ferenc után, melyiket Szent Ferenc átol volt megkezdve vele a Szent Klárának az életje és fel volt adva a második rendbe.

És mit beszélgettek?

Azt beszélgettem Szent Klárával, ideadta a szakramentot, mert neki úgy van az ő képébe, ki van csinálva a szobra, vagy képe, hogy a szentség van vele csinálva, amelyikvel áldást ad a páter, a szentségtartó, hogy mondjam annak a szekrénynek. És azt a szekrényt a kezéből ideadta nekem. Azt mondta, hogy: – Fogd meg ezt a szekrényt, átadom neked, mert magad több pogányt le fogsz verni, mint én. Azt mondotta Szent Klára. És azt mondta, hogy egyáltalán ezt ne hagyakodjam, hogy ne teljesítsem bé az Isten akaratját, Isten akaratja nagy lesz vélem, és sok csuda történik. Ezt mondotta Szent Klára. Aztán megkértem a Mindenszenteket, mert magamra vagyok, egyedül vagyok imádkozni, és akkor megkértem a Mindenszenteket.

Hogy kérte meg?

A szentmise, mikor áldoztam, akkor felajánlottam a szentmisék [érthetetlen szó] és az áldozásba beszélgettem az Úrjézussal. Melyik annyi szentet, annyiat megsegített, annyinak kivilágosította az útját. Annyiat, hogy bételjesítette az ő akaratját, azok a szentek. És, hogy segítsenek meg engemet es. És akkor fordultam a szentekhez. Mindnyájan, dicső szentek, kik az Úrjézus által megértétek azt a kegyelmet, hogy be tudtátok teljesíteni az ő szent akaratját és most boldogul dicséritek a mennyekben, könyörögjetek érettem és segítsetek meg, adjatok nekem vigasztalást, adjatok erőt, azt a kegyelmet kérjétek, hogy én is be tudjam végig teljesíteni az Istennek az akaratját. Bűnösök megtérését, világnak megtérülését, minden betegnek a gyógyulásáért, mert az is meglesz, és akkor mindig felajánltam, és amikor látomásba estem, akkor úgy fordult, hogy megkezdtek a szentek jönni. Úgy jöttek a szentek, hogy megnyújtotta a kezit, hogy melyik áldást adott, mert [érthetetlen szó] hogy nem tudott odaérni, melyik mint egy papot küldött segítségül. S mindig úgy, melyik mondta a nevét, hogy ő kicsoda. Melyiket ismertem, de vótak még olyan szentek is, melyiket nem ismertem. S aztán mondották meg a nevüket, hogy melyik szent, hogy én még nem ismertem. És akkor én megköszöntem az Istennek, hogy megengedte a vigasztalást, hogy tudjak kapni. Sajnos meg még lelki páterem nincsen. Magamra harcolok.

Szeretné, ha lenne?

Szeretném, ha lenne lelki páterem, mert a lelki páter ha vagyon, mindnyájt van kivel összekapcsolódjál az imádságban. Egy tanácsot ott tudsz mondani. És mert az én látomásaim vannak, igen, de csak mint a pozálógép,[254] mit [érthetetlen szó]. És aztán nem tudsz többet mondani, csak mennyire van adval. Mégesend várod, meddig még vége van, és akkor nagyon szükség egy lelki páter. Mikor volt lelki páterem, nem akkor, melyiket tudtam, hogy igazán biztosan, a páter az, amelyik akar, mert nem mindegyik akar, de másnak, melyiknek [érthetetlen szó]. Míg a páternek a szemeit nem

[254] fényképezőgép

láttam, hogy eljön Lészpedre, és nekem meg volt jelenve, hogy kell beszélgessek. Egyszer egy hétvel, egyszer három napval meg volt jelentve, hogy én avval a páterrel kell beszélgessek, oda fog utaztatni. És akkor nekem erős nagy szükség lenne. Még nincsen.

Megtörtént ez?
Történt igen, sok, melyikek páterok vezéreltek, de kevés volt. Volt Gyergyina páter az első páterem, volt aztán Ungureán Mihály a második páterem, volt egy idegen páter, amelyik kijött csak beszélgetni, egy idegen páter. És akkor azután fogva volt aztán Palkovics János, az is olyan szentéletű volt. Volt egy kicsike, Imre Mihályka, az akkora, mint egy kicsi törpöcske, akkora páterocska volt. De mégis, mikor megjelentették, azt mondták, hogy jő egy kis pap. Kicsike, de a szíve nagy, nagy benne, nagy, Isten felé erős nagy a szeretetje. És amikor még eljött, odamentem a gyóntatószékhez, hogy meggyónjak és akkor mondom: – Tisztelendő úr, megint jelenés volt, megmondták, hogy kicsike, de a szíve nagy, szeretetje az Istenhez nagy. És mennyit itt fog lenni, segítsen, hogy együtt kapcsoljuk, és szeressük az Úr Jézust. Sokszor mondta, hogy mit beszélgessek, még más leányoknak is nincsen ilyen. De akkor Ceauşescu idejében volt. És akkor azt mondtam neki: – Tisztelendő úr, megmondaná, egyiknek is másiknak is, azt még most nem lehet. Ceauşescu idejében nem lehetett beszélgetni az ilyen jó dolgokat. Örökké kellett [érthetetlen szó], így is voltam béperelve a miliciánál.[255] Miután a levelet kiadta M. kiadta a leveleket, béadott leveleket. Három órát elvittek a milicára, meg akartak verni, és sanyargattak, csúfolkodott olyan nagy csúfsággal a milicisták, mikor a legtöbb ember volt ottan, és csúfolkodott vélem, rosszat mondtak és kacagtak rajtam az emberek.
Ott az emberek nem hiszik ezt?
Nem sok van, nem beszélek. Mert mindegyik az ő falujában nincs úgy megbecsülve, mint a... Chiar most milyen páterem van, az is nem olyan, hogy elhallgassanak. Most a zárdával odajártam, hogy megkereltem, és amikor másodikszor odamentem, akkor azt mondta, nincs mit keressek. És aztán megint kereskedtem helyet mindenfélét, és elmentem a [érthetetlen szó] és az azt mondta, a hely az enyim, akkor nincsen az, mert most már meg van engedve, most. Most meg van engedve. Aztán küldtem egy másik embert oda, és azt mondta, hogy nem haragszik, hogy megcsinálom, de nem lehet kérjek segítséget a faluból.

Ilona néni, még egyet akarok kérdezni. Ide Somlyóra miért jön?
Azért, Szűz Anya Máriámat megkérjem, tiszta szívből a segítségét, mert érzettem, ez a tizenharmadik szent búcsú. És már ezen kívül megfizettem még másoknak az útjukat, mikor nem tudtam eljönni, hogy másoknak megfizettem, s feltarisnyáztam, úgy mint én jöttem lenne el, hogy részesültek ők. Megfizettem édesapámnak, eljössz a búcsúra, megfizettem egy leánynak egyszer, s egy leánynak megfizettem egyszer. A másiknak is fizettem meg, hogy részesüljenek a búcsúban és imádkozzanak értem, és akkor nem tudtam eljönni. És érzettem. Én mikor idejövök Szűz Anya Máriához, láto-

[255] rendőrség

másaim is voltak itten. S idejövök, néha, hogy én igazán ott es a Szűzanya Máriát nagyon tisztelem, s azért hogy jelentkezett többszer. Mikor voltam, chiar szomorú voltam Ceauşescu idejében, meg volt jelentve Ceauşescunak is a leesése. S akkor hát én érzettem, hogy az én fejem az ő ölibe volt. A kezivel megölelt, mint az Úrjézust. Jártam az ölibe mennyországba is. Jártam az ölibe az Atyaistennek es, és jártam az Úrjézusnak az ölibe. Az én lelkem, mikor lelkemet felemelik, testem még igen, de ezekbe és örülök neki, hogy Úrjézust én magamban érzem és hordozom. Hordozom a sebek által és hordozom a szentség által. És akkor mindig egy kapcsolatban vagyok az Úrjézussal, egyek vagyunk, mint hogy mondta az Úrjézus. Azt mondja, mikor mondta az apostoloknak: – Én véletek együtt vagyok, én bennetek vagyok, mint az Atya énbennem, én is úgy vagyok tikbennetek, és tik is bennem. Így biztatta a szovával az Úrjézus. És én igazán érzem, mint mondott Szent Pál is, hogy ő érzi az Úrjézust, Szent Pál is mondta ezt. Úgy érzem én is, hogy én érzem én magamat benne és őt énbennem, ami kapcsolatban vagyunk.

Szokta olvasni a Szentírást?

Olvastam, már meg kellett olvasni, hogy én tudok olvasni is, és az elmémet megnyitja. Sokszor megjelentették, hogy mit olvassak. Hogy kellett a, ha tudsz még valamit, az elméd össze van kapcsolva, valamit jót olvasni, valami jót tudni és valami jót mondani. Én kellett tanuljam, hogy felvilágosítsa az Isten, hogy mást is felvilágosítsak. Másnak es jót mondjam. Úgyhogy szükségem van, érzem sokszor, hogy szükség van, hogy mással is kapcsolatban mondjak valamit. S chiar úgy történt, a jövésem es, hogy mikor felültem a vonatba, Bákóba, mert Lészpeden nem volt, idegenvel beszélgessek, mikor felültem Bákóba, s le Adjudig, hát ott tanácsoltam a népségben, hogy ők magik csodálkoztak a vonatban, és ők magik köszönték, hogy felvilágosítottam, ortodoxok voltak, nekik kicsibb a tudományuk. És nagyon szerették, és Bákóban, ameddig vártam a vonatot, amíg elért a vonat, még más történet egy fehérnéppel. Azt mondja, azon a regvel nem tudott ülni semmiképp, ki kellett jönni az állomásra és ő benn van a városközin és úgy jött neki, hogy kijöjjön ide. És megláttam gyászos ruhában, ő vigyázkodott, minden, odamentem, és tanácsba kezdtem a Jó Isten úgy adta az ajándékot, ez egy ajándék, tanácsba volt. És akkor, mikor kezdtem beszélgetni az asszonnyal mindig. Ő nagyon szerette, és nem tudtam elegendőt mondani, és olyan jószívű volt, hogy mondta, hogy mit csinált, hogy tett gyertyát a temetőkhöz, hogy csinált, hogy imádkozik, hogy megy a templomba, hogy az Istennél van az a lány – sok katolikus nem teszi meg, mint tette az a lány.

Oláhul tanácsolt vele?

Oláhul tanácsoltam, mert ezt a két nyelvet jól tudom. Rományul es beszélgetni, s magyarul es.

Vannak az ortodoxok között is szent asszonyok? Szent emberek? Ismer ilyet?

Vannak. Igen, ez a fehérnép. Mostanig nem láttam, de úgy adta a Jóisten, hogy én megerősítsem őt a jobba, még felvilágosítsam az ő lelkét. És kell, mindenre megkérdeztem, meggyónt-e húsvétra, a húsvéti gyónást megcsinálta-e, és mondta, hogy megcsinálta. Kérdeztem, hogy kitartotta-e, mert az oláh papok ilyen bőjtöt adnak, litániá-

kat, keresztvetésen csókolják a földet. És én megkérdeztem arra is, és szívesen megfelelt mindenre. Tudom minden történetet, hogy melyiknek milyen a hitje, a Jóisten mindenfélére... És különben még jobban megerősítette, úgy vette a keresztet az a lány, úgy hálálta a Jóistent, hogy ki tudott jönni, hogy még jobban megerősödjék, még jobban jót csinált. Na, hagyjuk el.

Még történt Adjudon egy történet. Egy fehérnép rosszul volt, csak egyszer dörgöltem meg, vizet adtam az én vizemből. Mikor meglátták a világ, hogy hozzányúltam, akkor azt kérdették, hogy rokona vagyok-e, hogy hozzá mertem nyúlni. És akkor azt mondtam, hogy segíteni, segíteni, kell segíteni. Segíteni kell, hogy mást jobbra sirüljön. Egy kicsi ötéves lyánkácska volt véle és nem volt, olyan szegényke álmos volt, és akkor megdörgöltem, megsúroltam.

Hogyan?

A homlokát vízzel és a [érthetetlen szó] meg volt hűlve, kezeit, nekimelegedjenek. És aztán még megsúroltam másodikszor, és helyre jött a fehérnép, megcsendesedett a forróságában. Abban a hirtelen hidegében megindult a vér az inakban. És ez a történet meg volt [érthetetlen szó]. Biztosan, hogy ismertem abban is az Istennek az akaratját. Mert ha oda nem értem lenne, lehet, hogy a fehérnép megholt lenne, és elmarad neki a kislyánya. És mindig csodálkoztak, mert az oláh nem nyúl hozzá, akármi legyen. Történik. Egy rossz betegségben voltam [érthetetlen szó] az állomásba, míg más rendet voltam Bákóba. Ott voltam Bákóba, mikor egy ember, egy [érthetetlen szó] ember volt, leverte a rossz betegség. Elmentem hozzá és betakartam, a fejét letakartam egy [érthetetlen szó] volt ottan, letakartam, hogy ne máj zavarja a világot. Elmentem más emberhez, a világ akkor is csodálkozott, netán helyre jött az ember, adtam neki vizet és csodálkozott a világ. Én nem félek hézanyúlni, az ember rossz betegségbe van, nem ragad el, nem ragadós. És mások félnek. És mikor helyrejött, aztán kérdeztem, hogy milyen fájdalma volt, úgy megütötte a nyelvit, össze volt rágva, mondta, hogy jött, mint egy feteke föld reá, hogy levette, az a sötétség elsötétítette. Ez történt, mondom, mikor másodikszor elvoltam, egy fehérnép, egy leánykácska, csak egy hét-nyolc éves leánykácska volt mellettem. Mikor csak megsikolytotta magát az állomásba, akkor szépen el es dőlött. A világ megzavarodott, melyik futott, meg minden. Én elmentem hozzá bé hamar, mondom a leánykácskának: – Van egy bátisztád? Forgatta a szemeit s tolta a nyálát, csúful tett. – Van-e egy bátisztád? – zsebkendőd, hogy mondják maguknál. S azt mondja: – Vagyon. Ideadta a bátisztát, s letakartam. Letakartam, s addig beszélgettem a lánykácskával. Mikor beszélgetem a lánykácskával és megláttam, hogy nem mozog az az asszony, akkor megfogtam a kezét az asszonynak, mert amikor kézen nyúlsz, akkor hamar helyre jön. És megfogtam a kezét, megemeltem, és mondom neki, az asszonyt felemeltem seggre, és mondom: – Kell-e kicsi víz? Iszol-e vizet? – Innék. Adok vizet, megmosdatom, és kezdek beszélgetni. És csodálkozott, hogy rokonja vagyok, nem vagyok rokonja. Jót tegyek. Jót tegyek. És akkor, mikor meglátták, hogy az asszony hogy beszélget vélem, s hogy beszélgetünk, akkor a világ úgy csodálkozott. És abban is örültem, hogy jót tudtam csinálni, meg tudtam segíteni, meg tudtam segíteni, hogy az asszony hamar helyre tudott jönni. Ezek ilyen történetek.

Somlyón ilyenkor pünkösd van. És a Szentlélek ilyenkor megjelenik-e?
Igen. De most arra nem tudott megjelenni. Mert most ilyen ködös idő volt.
De volt olyan, hogy meg tudott?
Volt, volt.
Az milyen?
Olyan a Szentlélek, mint a galamb. Mint a galamb képiben. A napnak a jövetin.[256] A napban látszott jobbra is, meg balra is, vergedett, a szárnyával repesdelt, mikor fennebb emelkedett, mikor alább emelkedett. És sokan látták és sokan nem látták.
Miért nem látták?
Tizenháromszor jártam, annyit jártam, tizenharmadszor, mondja azt, tán négyszer volt jó idő.
Négyszer? Kevés.
Tizenháromszor, mert annyit jártam. Úgy történt, hogy mindig felhős idők voltak. Mondom, négyszer-ötször annyin volt tisztaság, négy-öt, annyi volt. És ilyen idő volt, felhős volt, eső volt, nem tudott meglátszani. Látni láttam őt, a Szentlelket, egyébként is.
Azt mondja, hogy tiszta időben is nem mindenki látja meg. Miért nem?
Azért, mert nem érdemes. Voltak, hogy mondták, hogy nem lássák. Nem érdemes.
Miért?
Azért, hogy a lelke nincs elkészülve. Vagy bűn van a lelkén és akkor nem tudja azt. Úgy mondódik, kell tisztán hordozni a szemeidet es. Kell fékezni, kell oltalmazni, és akkor a szemivel nem tudta meglátni, a lelke es nem volt tiszta, és akkor szeme sem látta meg. Ez ilyen történet. De nekem történt még otthon is, hogy láttam, érzettem. Én... az Oltáriszentségben mutatódott meg Szentlélek Úristen. Az Oltáriszentségben is. Láttam az Úrjézusnak is az orcáját, láttam Szűzanyának is az orcáját, az Úrjézuska az ölibe, az Oltáriszentségbe. És láttam a Szentlelket is, mikor a szentmisét megkezdik, hát a Szentlelket is hívják, ugye, az Atya és Fiú és a Szent Lélek, hogy megáldja a kenyeret és a bort. És ezért láttam a Szentlelket, megjelent az is. De még láttam egyébként is, hogy én láttam, hogy meglobogott, így a kebelembe volt. Meglobogtatta az inget, háromszor megverte, nem voltam ide a Szent búcsúra, hanem novénát magam megcsináltam otthon és elcsaptam mást ide. És otthon a Szentlélek, a kebelembe ahogy volt a gúnya, érzettem a lába is, a szárnya... Úgyhogy megverte háromszor magát, úgyhogy megmozdult az ingem, gúnyám megmozdult, megérzettem, hogy nálam van, így volt és a szívemben, lelkemben van. És ez történet, hogy én magamban a Szentlélek is itt van. Az Atya es s a Szentlélek es.
Mikor megy vissza haza Ilona néni?
Ma indulok vissza.
Vonattal? Egyedül?
Vonattal. Hát egyedül vagyok.
Nem jöttek többen résztvevők?
Jöttek ők résztvevők, de hogy átadják, mit beszélek én és az anyaszentegyházban beszéltem, tudom, hogy meg fogják mondani... nincsen olyan harang, hogy ne szóljon a nyelve. Hogy az emberek, hogy nem állnak, hogy hallgassanak, hanem csengetnek.

[256] keleten

És akkor inkábbat azért forgattam magam rá, idegeneknek, inkább, hogy mondjam, nem mondják úgy, hogy hogy kell, vagy egyebet mondanak. És akkor még jobban, idegeneknek jobban tanácsolok, nem félek, hogy megmondják ott a páternek, hogy eladnak.

Gyűjtés Lészpeden, 1984[257]

Hogy mondaték, ha én három hetet csinyálok dupla imádságot, hogy megduplázom, mit tudok én, akkor megfelel, hogy izé... Én el voltam... Még volt egy plébános még itten, s ollyan izé, én voltam küldvel egy páterhoz. Jött egy páter ide egy szentmisére, járásba volt még itten a parókiánál, s itten s nekem meg volt adva, hogy nekem a páterval kell beszéljek. Még a neve is meg volt adva, s még a parola – hogy mondaték –, hogy izé, hogy mit kell én mondjak, s kérdjek, s mit kell ő feleljen. S akkor [...] a páter nem akart kijönni gyóntatni, s én elmentem akkor, megkéreltem túl a harangozót, hogy mondja meg annak a páternak, hogy jöjjön a gyóntatószékhez. S akkor izé, a harangozó megszólította, s akkor a páter odajött. És annyit beszéltem vélle ott a gyóntatószéknél, hogy a párok[258] is mondta a misét. Met ő kivégzette volt a misét, párok is elvégzette volt a misét, s imádkozott. S mi még akkor is beszéltünk [a látomásairól]. S akkor a páter, a mienk, megharagutt. Akkor: – Minek ültem annyi sokat? Akkor a páter megharagutt, izé.. nekem hamarább e volt a [gondom]. – Páter Balint, izé, maga páter Balint? S aszondja: – Igen. E vót az izé. Ezt kellett mondja, de oláhul volt a szó, s izé, azt kellett mondja, hogy igen.

A szüzesség... A szüzesség nagyobb ajándék, mint az egész [mindennél]. Hogy mondjam, magyarázzam meg jobban. Hogy meddig szűz vagy, addig olyan... testvér vagy, tiszta vagy, akármit kérj az Úrjézustól vagy Szűzanyától, az meg kell adja. [...] Met nekem adta izét, hogy én – mint mondaték –, hogy én voltam a bal térgyin a Szűzanyának, s Jézus volt a jobb térgyin. S beszéltünk... Én beszélgettem Jézuskával s Szűzanyával. Ő volt a jobb térgyin, s én voltam a bal térgyin. Mint mondaték. Látomásba, mint mondaték, izé, úgy adta a Jóisten. [...]

El voltam – mondom – azután a páterhoz... a páter tett. Tett két fehérnépet, egy leánt s egy asszont, O. A.-t és B. E.-t. Híjjanak fel, s lássák, mit szednek ki belőlem, hogy bémondják neki, hogy mi van véllem... hogy mit beszéltem én. Hát nem es volt semmi szó [rosszról], sem róla, sem izé... hanem, hogy mondaték, az a páter [az idegen, akivel hosszan elbeszélgetett a látomásairól] olyan volt, mint mikor tudta lenne, hogy két testvér lettünk lenne! Hogy milyen látomás... akkor csak megszólított. Mi beszélgettünk, majd kellett beszélgessek vélle. Mind arra volt izénk, mint mondaték. Három napjától tudom, hogy valakivel kell beszélgessek. Három napjától, mint mondaték, azt is mostanig mondaték. Még a Gonosz is haragudt, a Gonosz, adică[259] nekem ha-

[257] Csoma Gergely és Petrics Istvánné Csobán Anna gyűjtése.
[258] pap
[259] azaz

marább ő írt. Hogy valami szent dolog van, akkor a Gonosz jelentkezik. Jelentkedzik többfelekeppen.
S akkor... hamarább jött, izé, s aztán láttam, hogy... aztán dógokat. Sok minden dógot láttam. Majd, ahogy mondaték, láttam a Főd színyit! Megláttam... Három nappal ezelőtt. Három napval ezelőtt.

[...]
Mondjak egy dógot: ha én meg nem tartottam lenne [a titkot], én mostanig ötvenbe [ötvenszer börtönbe] is lehettem lenne, met... Mondjak egy dógot: így is voltam béadva [a rendőröknek] egyebként. Ahogy mondaték: mi volt! Me egy asszony, hogy mondaték, izé, hát nekem megjelentették [az égiek], hogy ő el akarja tenni a gyerekit. Abból a gyerekből szent hitet várt a Jóisten! Szent hitet. Lelket várt! S akkor nekem megjelentették, hol kapom meg. Hol kell menjek... hogy megkapjam azt.. hogy izé, beszéljek vélle. Megkaptam az asszont. Megkaptam. S fogtam neki beszélni. Ne, így, s így, s úgy. Hogy meg tudjam őt lămurilni.[260] Hát akkor kértek, beszéljek egyebeket is, izé, hogy hogy van, s ne. Én tudom. S mondom: teris[261] vagy, s ne tedd el[262] a gyereket. Hamarább tettem vesszejeket, mondom: – A Jóisten valamit vár. Az asszon: – Nem, mert így, s túl, nem, izé... S mégis, utolján, mikor elváltunk, mégis ezt mondtam: – Ügyelj magadra! Ne tedd el! Ügyelj magadra, s ne tedd el minállunk! Tudom, hogy nálad mi van, izé... S aztán, mint mondaték, a gyermek megszületett. De hát, ingemet eladott![263] Béadott a szfáthoz.[264] Igen. Én nem tudtam, hogy pártidos.[265] S eljöttek héjzám! Eljöttek. Mikor eljöttek héjzám, kezdték mondani: erre meg emerre... De ezelőtt megjelentette az a pénzgyűjtő,[266] hogy izé, hogy ki fog jönni paráért[267] héjzám. Én nem tartoztam, hogy adjam a másikat.[268] S, mondom neki: – Jézuskám, segíts meg, hogy tisztán, mint mondaték, ugye.

Sokcor meg kell gondojkozzam. Aszondja, olyan, mint egy virág. Erőst meg kell őrizd! A mái világba, amilyen rossz a világ ... az utazásba erőst meg kell izélni [őrizni magadat]. Sokcor édasapámat vittem volt búcsúra. El kellett menjek, valami papval kellett beszélgessek vaj valami emberekvel. El voltam küldve, s akkor tátimat szólítottam meg: – Táti, kell menjek erre s erre a búcsúra, s nincs kivel... Nem voltam biztos, olyan bajos egy izébe es... S akkor, hogy mondaték, megszólítottam tátimat, s elmentem tátival – a Jóisten nyugissa meg! Eljött, mert én kellett menjek. Vaj a gyóntatószéknél, vaj a papval beszéljek, vaj vagy egy ember, vaj egy asszonyval kellett beszélni.

260 meggyőzni
261 várandós
262 ne öld meg
263 Az asszony feljelentette katolikus propaganda vádjával.
264 tanácshoz
265 párttag
266 adószedő
267 pénzért
268 hogy beáruljam

2–3 napval előtte meg volt jelentvel, hogy millyen háznál hívnak meg enni. Millyen háznál hívnak meg enni, s akkor utánnik, mikor meg volt izilve, hogy kivel kellett beszéljek, hol kellett beszéljek. Én tudtam, hogy kell beszélgessek három napval hamarább! A Jóistennek az ajándékja.

Aztán azt izéltem, nem mertem megindulni. Masinval,[269] hogy megszólítsak valakit,[270] nem mertem. Mondaték, izé, én testvéreknek nem mondom meg! Nem mondom meg! Testvéreimnek nem tudok beszélgetni. Egyedül csak tátikám tudta a székrétot,[271] hogy mi van véllem, hogy van... Egy nénim van.

Mint mondaték. Miket nem tudok én még?! Úgy, mint mondaték, énnekem a faluba es meg volt jelentvel, hogy mi van a família ..., hány família jó, hogy az Istentől meg van izélve, hogy mondaték, az Isten akaratját bételjesítették. Hány család, hány izé... Hogy mondaték. Sokcor, hogy mondaték, tudtam, hogy az asszonval mi van, hogy van. Még azt is tudtam, hogy az asszon fel akarja akasztani magát! Fel akarja az asszon akasztani magát. El voltam küldve, hogy beszélgettem vélle. Nyáron es vót, nyáron es izé.

Gyűjtés Lészpeden, 1988[272]

Szent Péter vala az első pápa, mikor ő elment vala Itáliába, ő nem volt vala... Ő be volt katakombába. Mikor a szentséges pápát bészögezték vala, megölték a szentséges pápát, bészögezték [...], tették vala más pápát. Mikor felállott esent egy más pápa, akkor ezek esent... vannak ezek a szentséges pápák, egyik a más után, vannak megőlve, s akkor még más szentséges pápa! Szé, láttam, mikor meg volt renilva,[273] én ott voltam a világ fele, mikor meglőtték! Látomásomba ott voltam. Világ[274] sok volt. Az meg volt fizetve! Szentséges pápa meg volt renilva. A Vatikán, izé, ők mentek, utaztak, s meg volt lőve. Egycer, tudom, úgy vették fel.[275] Vitték az ispotályba. Láttam a látomásba! Én nem csak egyszer jártam Rómába! Jártam, izébe, Lourdes-ba. Én ott nem voltam, én látomásba voltam. Hogy gyógyulnak meg a betegek! Voltam ottan. Volt egy kicsi papocska [...] miséztek, páterek miséztek. Láttam a papocskánk, pap, melyik volt innét, láttam, mikor a vonatba felült a papocska, jött hazafelé. Mikor hazaért, el tudtam mondani, hogy járt. El tudtam mondani, a beteg hogy kőlt fel az Oltáriszentségtől, hogy kőlt fel. Láttam, hogy kőlt fel a beteg! Sok történetet láttam!

269 kocsival
270 autóstoppal
271 titkot
272 Csoma Gergely gyűjtése.
273 sebesülve
274 népség
275 Felemelték a merénylet után.

Ebbe a történetbe egyebként volt. Így még történtek volt. Történt, hogy hirtelen valamivel még megnyugódott, s mégis nem tudtak helyrejönni [a betegek] huruttak volt.[276] Ez a történet történt: Egy lányocska állott fel a hiúba. Az ortodoxoknál történt egy ez a történet, hogy a lányocska felment a hiúba, vágott szalonnát, csórikot[277] s ő rágta a csórikot. Mikor szállott le az izé, a lajtorja eltörött, s mikor béhekkentette,[278] béért. Meghótt. Vitték rendesen. Mikor vitték, mozgatták, koporsót vitték, s mikor vitték, döcsögtették, a nyakából elment elizélt s bétették rendesen, megcsókolták, s bétették, bétették a fődbe. Bétették a fődbe! Az oláhoknál annyi parát hánytak bé, parát! S a legények ifjú legények azt izélték [beszélték], hogy ássák ki a parát! Vegyék ki. Há! S mikor kiásták a lánykát a temetőből, kicsinálták a koporsót, vették a parát, szenvedtek a melegbe, s ezek küzsdöttek a paráért! Kicsinyálták[279] a koporsót, a lányka felkőtt! Mikor felkőtt a lányka, kijött a koporsóból, nyirászagúnyába,[280] mikor ő kapaszkodott a gödörből, kivette[281] a pantofját[282] a másik pantofocskáját, kiesett, s úgy futott haza, az édesanyjához, kiesett, s úgy futott haza, az édesanyjához! Kicsinálták[283] a koporsót a paráért. S akkor a lányocska hazament. Veri az édesanyjánál az ajtót, hogy csapja be![284] Kopogtatott. Az édesanyja nem akarja bécsapni! Kopogtassa az ablakot: – Édesanyám! Csapjon bé, mámikám! Nem akarja bécsapni. – Engedjen bé, mert [...] jén vagyok! Ne, a pántofom! Egyik pántofomat elvesztettem. S aztán, nagy nehezen bécsapta az édesanyja. Azok, akik a paráért elmentek, nem is mentek oda a koporsóhoz. Meg is kaptak ott mindenfélét a koporsónál reggel.

S aztán történt mindcsak. Egy ember, mindcsak illen történet, főzte az izét, főzte a disznyónak a pityókát. S ő addig ette a pityókát, a disznyó elment, hogy valamit dötsen fel. S elment hogy rekkentsen, elzárja a disznót, valamit, hogy az ne dőtse fel. De megnyúvadott![285] Megnyúvadott. Mikor megnyúvadott na, hozták, vitték szekervel [a halottat], s az étel eloszlott a szájába, melyiktől megizélt. S a pap, mikor mondták a misét, hát felkelt! Mikor felkelt a hót, mikor felemelkedett, akkor az egész világ elfutott, mind, csak a pap maradott. A pap kezdett beszélgetni véle. Kérdette szépen, minden, kérdette szépen. Szállott le a koporsóból! [...] aztán vissza, mentek vissza. Aszondta: – Jó, hogy helyrejöttem – aszondta – s a práznyikot[286] mind csak megették! Aszondta: – Jó, hogy helyrejöttem! Hazament a pap, mindenki. Ettek-ittak, minden. A disznót elvágták és aszondta, még veszen más disznyót.

[276] köhögtek
[277] szalonnabőrt
[278] beszippantotta
[279] kinyitották
[280] menyasszonyi ruhába
[281] kidobta
[282] cipőjét
[283] kibontották
[284] engedje be
[285] megfulladt
[286] temetési ételek

Így történt... így történt. Helyrejött. Ez a történetek. S ha siratva megtér, akkor meddig hogy mondták, közelébb van a lélek, izé, a siratás! De hogy megnyúvadott valamije, vagy megtippadott[287] vagy valami történt, az más! Nagy az Isten akaratja, hogy a világ meggondolkozzék s megtérjen!

Én mit láttam, mikor látomásaim voltak, pokolra is voltam, egyebütt es, hordojztak mindenhelyt. Az imádságnak es, ha úgy akassz, a lelkedet, akkor illen imádkojzék. Minden nap telik! Hogy megmondjam: Szent Mihály arkangyallal mikor beszélgettem, megmutítódott egy verekedést,[288] mellyek volt az angyalok közt, az ördögök közt. Mert sokan nem tudják ezt! Lucifer úgy akarta, hogy könnyébben álljon az Isten trónjához. S akkor Szent Mihály arkangyal azt mondta: – Kicsidebb ő, mint az Isten! Nem lehet! Igaza volt. Összeverekedtek. Úgy verekedtek! Úgy verekedtek, hogy hallottam vót, mert nekem látomásomba vót, megmutitótták ezt, hogy szállott a szárnyik az ördögöknek. Hogy csattantották össze! Csattantották össze, verekedtek. S azt mondta Szent Mihály arkangyal: – Uram! – aszondja – Kérdezd meg Lucifernek – aszondja. – Olyan szépek vagyunk mik, hogy nem tudjuk kiválasztani, hogy melyik a Lucifernek az arkangyala, s melyik az enyém angyalai. Mind szépek voltak! Akkor az Isten tudta, hogy melyikek tartoznak, hova tartoznak, s akkor az Isten megjegyezte! Szarvakat es tett ott, azoknak az ördögöknek s farkokat es tett oda! S akkor [...] feteke is lett. Három jel. S akkor megteremtette az Isten a pokolt es! S akkor kezdték hányni be a Szent Mihály angyalai [az ördögöket], hányták be! Mikor Lucifert lenyomta Szent Mihály arkangyal, akkor beszélgetett, akkor jött rá, akkor tudta meg, [...] hogy hatalma van az Istennek! Hogy [...] erősebb az Isten. S akkor: – Uram! – aszondja. – Ne veszejsz el! Ne veszejsz el! – aszondja. – Tudom, felpiszkáltam a jövő gondolatodat, s megteremted az embert! Csinyálink egyebet! A jó emberek lesznek a teheny, kutyákul csábítani azok lesznek az egyebb. Igen, de állhatatlan csábító volt, mert [...] úgy akart, tegyen sokat! Mert akart sokat vinni pokolra! Én láttam az incselkedésüket es! S itten mondjam meg, hogy [...] aztán mondta: – Uram! – aszondja Szent Mihály arkangyal. – Hogy meddig teremted az embert, mivel tud csábítani! Azok lesznek mehék,[289] a jók lesznek a tehedek,[290] de a jók erőst kell küzdjenek, hogy el ne essenek! S mikor látomásomba mutyitották, akkor mutítottak így. S mikor leizélték [...], ha minden ember, ki nem ment mennyországra, minden ember mit felel Istennek? Mint az Ördög, hogy felelt: – Nem akarok neked szógálni, Uram! – úgy felel az ember. Melyik megy pokolra: – Nem akarok Tégedet imádni Uram! – Menj bé a pokolba! – Nem akarok Tégedet dicsérni Uram! – Menj bé a pokolba! – Nem akarok még jót csinyálni, Uram! A jót cselekedni! – Menj bé a pokolba! – Nem akarok Uram, hogy jó útra menjek. Hogy Jézus útján szenvedjek itten. Úgy akarok, hogy igyam, egyem, hogy éljek itten könnyedén. – Menj bé a pokolba! – Nem akarom, Uram, a tízparancsolatodat teljesítsem! Nem akarom! Mind mentek, seperték be az embereket! Az

[287] megfulladt
[288] megmutatott egy háborút
[289] miénk
[290] tiédek

ember ő magát ítélje meg! Az ember az ő életjivel ítélje meg magát! Az ő életjivel! Hogy ő nem akar imádkozni, nem akar hinni az Istenben, nem akarja dícsérni az Istent! Ő magát ítélje el, ítélje el! S itten mondjam el, fejezzem be mit mondott Szent Mihály arkangyal hejzám. Aszondta: – Nem lehet azt mondd, hogy nem akar! Hogy nem tud! Ezt a kettőt nem lehet mondani! Hogy nem akarok, Uram! Hogy nem akarom, Uram, hogy bételjesítsem a te szent akaratodat! Vagy nem tudom, Uram! Ezt a kettőt – azt mondta Szent Mihály arkangyal – nem lehet! Megkezdi kétcer es, két rendben, hogy értsem meg. – Érts meg – aszondja –, hogy ezt a kettőt nem lehet. Hogy mondd, hogy nem akarok, vaj nem tudok! Eléfelé kell menni! Az Isten tud tégedet... Az Isten tudja, hogy mennyit tudsz. De kell menj, elefelé menni, az Isten akaratját teljesítsed bé, úgy, hogy térjél meg!

S akkor igazán tudod, hogy a páterek es sokcor, sok helyt vétkeződnek. Igen! Páterek közt es, nem kellett lenne, hogy [...] cserkálja[291] esent, hogy mondaték: A kutya, hogy tudja, hogy milyen keserves az embernél, mellik hojza, hogy mondaték, hogy megmérje! S esent! Egy páter nem úgy kellene beszéljen, hogy... Úgy kellene, hogy megédesítse: – Hadd el, ez a kereszt! Ez a kereszt! Így kell elszenvedjük! Így van. Reád van mérve! Igen. Ez a ... Lészpeden nem olyan... [...] pap erőst! Nem kellene mondjam, nincsen béhajtva[292] a hit! Nekem ezt mondta Jézus! Ezt mondta: – Ilona! Imádkojzál a papokért! Aszondta: – Pap, pap. A papok járnak velem, kezükben vagyok. Ezek a papok – hogy mondaték – nicsen a hitük szereteti! Nem azért, hogy törvényezzem,[293] mert a Jóisten nem azért, nem azért izélem [ítélkezem]. Ezek a papok! Sokan csak hordojzák a papi ruhát! A vagyonért, de nem hajtja az az embert, hogy: – Hadd el, a keresztelést elhordojzom! Itten nehéz, de túlfelől lesz öröm! Intse jóra! Itten minden nap telik. Túl az Örökös! Itten, ugye fáj. Hogy mondaték: Mindennap a fájdalom, ha felajánljuk a Jézusnak a szenvedése által, olyan, mint, ahogy mondaték, mint egy urusság! Hogy túlfelől egy vessz, egy vessz, hogy megfizeti túlfelől, mert a mennyországba szép helyet izél [nyer], hogy minnél többet szenvedsz itten. Azt kellene mondják, azt kellene bíztassák! Igen, de egy-egy pap nem hogy bíztatja, izé [ellenkezőleg]! Elhiti,[294] elüti a hitből az embert! Nem, hogy jóra bízza: – Hadd el, itten eltelik! Jó lesz túlfelől! Hogy mondaték: Hát hátha meggyógyul?!

Jánó János pap volt, ez es szentéletű pap mindig arra bíztatott: Ment egy ember mindig a misére, olyan pap vót, hogy tudjad! Olyan szentéletű vót, szokcor az ördögök úgy kínzatták, hogy csirkuláztak[295] a papi gúnyáján! Sokcor az ördögök úgy izélték, hogy rángatták a haját. Olyan szentéletű volt! S akkor, mikor eljött az a filózof, Jánó János, el volt vala egy falucskába, egy filárába.[296] Misézett ottan szépen, nem éppen

[291] kísérti
[292] meggyökerezve
[293] ítélkezzem
[294] elhűti
[295] jártak
[296] filiába

papi gúnyába, papi ruházatba, hogy ne tudják, hogy kicsoda ment oda. S látomásai vótak, mert szentéletű vót, ő tudta, hogy minek jött. S mondta: – Honnat utadzik maga? Mondta annak a filozófusnak, annak a nagy tanult embernek. Aszondja: – Messzünett jöttök? – aszondja. – Mi járásba? – Jövök itten – aszondja –, halltam, hogy pap van, jó prédikátor, jól prédikál, jóra tanítja a világot. Jövök, hogy lássam meg, hogy lássam meg kicsoda, hogy szemeimvel lássam meg! – S maga hogy gondolja? – aszondja. – Megtér-e? – Én nem! Olyan gondval jöttem, hogy nem akarok megtérni! Mert ő nem volt igaz hitbe, ő más hitbe vót. – S nem akarok – aszondja – megtérni! – Na – aszondja –, meg lehet fogja látni. Lehet, hát ha megtér ott. – Nem! Nem akarok megtérni! De mikor beértek a faluba, akkor aszondja: – Menjen ezen az utcán! Mert ő mén haza a gyerekeihez. Betér. De ő elkerült, kikerülte, s kiért ahhoz a templomhoz, s a filozóf előment jól! Mikor lássa meg személyesen jól? Mikor lássa meg személyesen, pontosan, s szembenézett. S mikor szembenézett vele, akkor [a templomban] a filozof leesett. Letette szépen az otálra,[297] s elment. Felemelte. Azt mondta: – Messzinnen innen jött – közben leültette. Miközben leültette: – Na – asszondja –, kihalgassa a misét, ezt, na, lássuk, megtér lesz? Na, akkor az ember nem mondott semmit. Mikor felhágott ott a prédikátorszékbe, a páter mikor elkezdte prédikálni, prédikálni, na, tanítani a világot. Még tanította a világot, s amikor aszondta, mikor a nevire szólott annak az embernek, annak a sánta embernek: – Péter, tedd le a botokat, s menj elé az ótárnak. Megjavult a lába! Letette a botokat, s elément az ótárhoz, hogy lássák meg. Mikor meglátták, a világ, tudták vót, hogy ő sánta vót, annyi időtől sánta vót. A világ csudálkozott. Na, mindcsak elvégezte a prédikát, leszállott, misét mondott. Miután misét mondott, odament a filózofhoz. Aszondja: – Lám, mit akarsz? – mondja. – Megtér-e? Aszondja: – Megtérek – aszondja –, mert látom vala, érzem, nem tudok vala elmenni. Megtért a filozóf, megtért vala, megkeresztelte, s aztán a filózof írta. Egy-két ment oda, hogy beszéljen mindahánnyal. Ő írta le! Ő írta le, hogy az ördögök hogy küzsdenek, írta le, hogy húzták az ördögök!

Elment egy más helyre a szentéletű János, hogy prédikáljon, s bétették a kámérába[298] az odájba,[299] hogy mondják magiknál. Bétették az odájba domnul pátert,[300] a másik páter volt a másikba. Ez imádkozott, ez a Jánó János. Azért hitták, mintha búcsú lenne, hogy ő prédikáljon. Az ördögök nekimentek, mikor hágott föl az ágyba, hágott föl az ágyába, az ördögök ott csokkintották[301] az ágy lábától. Húzták egyik felitől a másikig az odájnak. Innét húzták a másikba, húzták a másikba. A mellélől[302] való páter odajő, s kérdezi: – Mit csinálsz tiszetelendő? Nem fekszik le? – Én lefeküdtem – aszondja. Aszondja: – Olyan dergés van! Mit csinálsz, húzod az ágyat? – aszondja. De ő nem merte megmondani! Elment, lefekszik esent oda a páter, a mienk.

297 oltárra
298 szobába
299 kis méretű szoba
300 a plébános urat
301 lesték
302 a mellette levő

Lefekszik ő esent, hogy ő csendesedjék el, hogy ő aludjék el. Nem! Nem tudott elaludni az a Jánó János! Onnéttól húzták a másik oldalára, húzták a másik oldalára, s aztán, húzták a padláson. Hát, derregett ágy! Csitorgott, hogy nem hagytak békin a másiknak es! Esent eljő a páter. Aszondja: – Hát tisztelendő, nem fekszik le? Aszondja: – Le vagyok feküdve. Hát minek annyira zúgás? – aszondja. – Hogy zúgnak! Aszondja: – Nem én csinyálom, mások csinálják. – Hát kicsoda? – Nem tudom. Elmenen s lefekszik. Harmadszor visszajő: –Tisztelendő úr! – azt mondja. – Nem akar nyugonni? Aszondja: – Nem érted meg, az ördögök húznak innét ide, s innéttől ide! Ezt húzták, s a másik hallata, hogy zúgolódott, zúgott az ágy, hogy nem tudott aludni! Ilyen történések történtek. Az emberek ne számítsák, a papok közt papok vannak, de mi kell tartsuk, kell erősebbek legyünk! Ők mondják, mit mondanak, de sokszor nem számítsák meg,[303] hogy mondjam, hogy mondaték: olyan, mint a szervics.[304] Ők megtanították a papságot s végzik, mint a szervicset. Ők nem számítsák a betegeket, izé, hogy vígasztalják, sokszor.

Gyűjtés Lészpeden, 1990[305]

Vagy élsz Istennek, vagy élsz Ördögnek! A plébános nem menen bé a házszenteléssel, ha magad Ördögnek éltél... S a házszenteléssel es kikerül amiánt,[306] hogy vaj ide élsz, vaj úgy élsz! Nem, most vagyok katolikusval, most vagyok az ortodoxval... Akkor, az tudod, magad menc pokolba, én megyek mennyországba, magad élj meg ott! Azét, hogy egy [falusi lány] levelet csapott bé[307] Magyarországról! Béjött a level onnét, filmozás után. S akkor megharagudtak, s odavitte a milicián.[308] Me úgy adtak engem bé, engem bépereltek! Me innét való asszony, keresztesútonnál,[309] hát leánya odaki vót férjhemenvel, s az béhozta a levelet.[310] S idehozták a miliciához. Eljöttek utánam, izé, vai de mine![311] Mennyire voltak! Bé akartak rekeszteni, hogy haragudtak! Hogy hogy erőst!

S aztán! Úgyhogy megszabadultam, de úgy csúfolkodott a milicista[312] azután véllem. Eljöttek a házhoz, igen, de nekem előtte három nap meg volt jelentvel, látomásomba. Három napval azelőtt meg volt mondval, hogy... Látomásomba úgy volt, hogy három napval azelőtt megjelentettek, hogy két ördög eljött. S egy nagyobb, s

303 nem törődnek azzal
304 munkahely
305 Csoma Gergely gyűjtése.
306 azért
307 küldött
308 rendőrségen
309 az útkereszteződésnél lakik
310 a levelet
311 jaj nekem!
312 rendőr

egy kisebb. S egy kondikájik[313] vót nállik, s akart izilni, s írtak, s iziltek, s haragudtak erős reám.

S mondom néni Katinak, oda, ahol huzakodom.[314] Mondom néni Katinak: –Néni Kati! – mondom. – Valami kell jöjjön! – mondom. – Az ördögök – mondom –, két ördög – mondom – milicista gúnyába, hát – mondom –, béjöttek az ográdába,[315] s erőst haragudtak, erőst iziltek, s sikojtoztak. Aszondom: – S valami kell legyen! Hát dobtam mindenfélét, olyan vót, olyan princsipált,[316] pontosabb [...] [eltüntettem] mindenfélét. S éppen csak két írást kaptak, de ha nem kaptak lenne, lett lenne, de csak két írást kaptak, csak két levelet, hogy mondják magiknál, csak annyit kaptak. Egyebb, többet nem vót, egyebet mint levelek, mindenféle el vót izé. Belétettem, egyebütt megkeresik izé, de belétettem egy musztikás[317] zsákba, s ottan nem keresték, nem nézték meg. Megkeresték a házba, mindenütt, megkeresték, de hát nem kapták meg, mert ottan nem hitelezik[318], hogy hol van. [nevet] Osztán, s úgy, hogy nem kaptak olyan fontos dolgokat, s nem leveleztem, nem izé, mert urmarilták[319] erőst a postát, hogy úgy urmarilták, hogy erőst! Látták, hogy nem, nem izé, hogy mondaték onnét, hogy jöttök, fogták el [a leveleket]. Ha jött valami, meg volt mondva a postásnénak, hogy... Nem lehetett, hogy adja hejzám. Fogta el ő[320] fogták el ők! Erőst. Úgy csúfolkodott a milicista véllem, az úton úgy csúfolkodott véllem, hogy izé! Rikojtozott, hogy izé, profáknak[321] imádkozom. Aztán, amikor izélt, köszönt miután elválltunk ott, de imádkoztam. Annyit imádkoztam, hogy izé! Mondom, aznap, mikor eljöttek, eljöttek aşa,[322] s bé kellett menjek a miliciához, és aztán kijött a milicista. Kijöttek ketten ide! Szomszédok, jaj Istenem! Úgy nézték, s úgy izélték, s úgy vigyázkodtak, de hát... Hogy mondaték, chiar másnap regvel gondoltam.

Mikor én Magyarországra indultam,[323] akkor én imádkoztam, hogy én Istennek legnagyobb dicséretjére, hogy dolgozom, munkálkodom, kell filmálódjak, izé a dicséretjére. Csinálódjék, hogy lenne az Istennek a dicséretére. S akkor én imádságot, mikor elindultam itten, letérdeltem, mert néni Katira hagytam a mindenfélét itten. Letérdeltem, s felfogtam a kezeimet, hogy áldja meg a Jóisten a lépéseimet, és oltajmazzon meg minden rossztól, láthatatlan rossztól és látható rossztól, incselkedéstől, gonosz ellenségtől is. S akkor én elindultam. Mikor oda leértem az Erzsiékhez az ulicánál,[324] akkor ottan várták a kocsit, masinát, hogy mondjuk mi, izé, szóval meg

313 jegyzetfüzet
314 lakom
315 udvarba
316 fő dolog?
317 korpás
318 képzelik
319 ellenőrizték
320 a milicista visszatartotta a levelet
321 hitetleneknek
322 úgy
323 1984-ben
324 utca

vót beszélve, hogy úgy vittek bé, hogy onnét aztán Bákóból mentünk ott né, aztán vonatval. S akkor, mentünk aztán masinával. [...] S akkor ott várt. Mikor felültem a masinába, néni Erzsi, s az embere izé... az embere ült elől, s néni Erzse ült véllem, izé, hátul s akkor egy kézáldást adott. Áldást adott, mint a pap, hogy megáldja a népet. Olyan áldást adott. S mondom, ezt láttam mikor elindultam. S én hosszú úton es ugye imádkoztam, hogy lehetett a vonaton es. Mikor odaértem, s ott es. A szentmisére, mert oda, úgy vót az egyezségük, hogy regvel mék a szentmisére. Nem bántottak. Minden regvel, mikor Budapesten voltam, Szent Ferenc templomába mentem minden nap. Áldoztam minden nap a misén, s látomásaim voltak minden [misén]. S D.-nek úgy vót megjelentve nekem, hogy meghallgasson, mind édesapám lett lenne! Hogy mint édesapám lett lenne, úgy volt! De ő, mint mondaték, nem katolikus hitbe volt, de ami dógodzott, szóval dóga átal, hogy mondaték, hogy jóra intés, hogy mondaték, mert akarta, hogy kitudja tőlem a levelezést s mindenfélét. Hát ő az Istent dicsérte, s a Jóistennek az izéje kivilágosította ezt a titkos, titkos dógot, dógokat, met, hogy mondaték, ő háromcor járt pontosabban ide. Háromcor volt beszédem véle, de minden beszéd jelenésvel örökkétig megláttam, hogy mikor érkejzék. Örökkétig. Milyen izé vót pedig. S bémentünk a templomba, úgy csinyájt, de én nem tudtam, hogy ő nem igaz hitbe van, katolikus hitbe, nincsen igaz katolikus hitbe. De mégis, hogy mondaték? Az Isten szeretetje, hogy mondaték, hogy jóval dógodzott. Méges, az Isten maga malasztja, mégis, három *Üdvözlégy*, hogy mondatódik rományul, az Istennek a malasztja dógozott benne! A gondja, hogy mondaték, a szüvetsége, az izéje, hogy jó, jó intést adjon ezáltal az írások által. S aztán, a Csaucseszku. Még azelőtt mondtam, és nem hitték!

Mondtam a testvéremnek, mondtam néni Katinak es. Megmondtam. Még auguszt hónapjában meg volt jelentvel, hogy imádkojztam Szűz Mária tiszteletére, tizenötödikén augusztusnak, hogy Máriának a fel... mennybemenetele, imádkoztam, hogy Szűz Mária, esedejzél érettünk, hogy a világ... eccer kapjuk meg ezt a jó izét [megszabadítást], mert ugye, erőst meg voltunk szorítval! Kenyer felől es, mindenféli, hogy nem vót élelem, nem vót mit együnk, s erőst meg voltunk szorongatva. S akkor én imádkoztam! S mondom, csak megjelent, hogy nemsokára leesnek Csauseszkuék. Az angyal megmutitta, hogy milyen izé! Hogy milyen hamar megtörtyénik, s megmutyitották, hogy dél közbe izé, lesz. Megmutitották, hogy olyan hamar. Mondom a sógorasszonyomnak, hogy... [vége lesz a diktátornak] Nem hitték! – Ó, hogy meg van gyükeresedve, soha nem lesz, soha nem lesz... – Meglesz! Meglesz, nézzétek: lesz, hogy meglesz. Akkor, mikor megtörtént, met azelőtt én imádkoztam vót, imádkoztam. Szent István királ három héttel azelőtt megjelentette. Szent István király. Mondjam meg: Miénk, Szent István nincs feldeklarálva[325] mint a mijénk, Ştefan cel Mare. De az a *Tate Nostru*val[326] halt meg, az a király, Ştefan cel Mare. S mondom, olyan szép fehér gúnyába vót! A király koronája fejin, s szép, szépen imádkozott, s aszondta, mutitotta háromcor az ujjával: – Ilona! Nemsokára megszabadultak. Három mutatás így, három intés vót, három hét alatt. Három hétre, egészen pontosan pén-

[325] felszentelve
[326] *Miatyánk*

teken megjelent ő, akkor megláttam, hogy azon a reggelen, mikor kellett a történet, hogy megtörtént, azon a pénteken regvel megláttam az olvasót a szőlőn. A szőlőn, itten a kapu tetején, a szőlőn megláttam az olvasót felakasztval. Nagykeresztnek, aszondták, hogy az imádságom bé volt véve! Azon a pénteken, délkor meg is történt az izé [kirobbant a forradalom]. De sokat sírtam, sokat izéltem, mert ugye szomorgatás volt, nagy szomorgatás volt. Örökkén irigykedtek, s én de hát eltőtöttem. Máriácskám! Mikor mennek a templomba a bűnösök, mennek elé áldozni, úgy mennek az ördögök a hátikon, mert nem maradnak el az ördögök az izéről. Melyikek nem áldoznak tiszta lélekvel, hogy szentségtörést csinálnak, azok mennek az Ördögnek, az Ördög hátiknál volt. Amikor mentek elé, melyik melyiknek füttyögött[327] egyik felén az ördög, melyiknek fel vót hágva, így a tetejére, s fogta a fejit. Nem mondta az ördög? – A mise alatt leszálltak a fődre, a mise alatt. De mikor mennek elé áldozni, akkor hágnak fel. Nem mennek a szívikbe. Vállaikon, a hátaikon. Ott mennek. Úgy mentek elé!

Kellene manesztirát[328] megkejzem,[329] én kellene legyek szuperioa,[330] de kiadták a helyiséget, hogy milyen helységet megcsinálni, hogy nekifogják. Igen, de hát el voltam a primárhoz,[331] met most primárunk van. A primár akart s az ottvalók, a szfátbeliek.[332] Nem akar a páter! A papunk, a parók! Nem akar! Én most úgy akarok, hogy lemenni Lujzikalugarába, vasárnaphoz két hét, úgy akarok lemenni Lujzikalugarába, hogy ott van a Szent Ferenc rendi nagyobb, nagyobb pap, hogy lássuk, meg tudom nyerni, reusilni,[333] hogy megkejdzem a zárdát. Úgy, hogy meg van jelentvel. Hogy ugye, annyi látomásom, annyi mindenféle, a főistennek a dicséretére minden, mindenfelé! S nem akarja egyeltalán [a helyi pap]! S béjártam a dékánhoz, a nagyobbhoz, az izéhez, béjártam oda es, s a parókhoz. A parók nem akar semmiként. Még azt mondta, hogy nincs mit keresjek nála! Nem akar. Én most azt izélem, hogy izé, lássuk, mit mondanak Domiék. Hogy nekem megjelentették, hogy kérjek parát,[334] hogy mondaték: egyik faluból es, másik faluból es [jönnek hozzám az emberek] izé... kérjek parát, s megindítom a bajokat, szóval a zárdát. Megmutyitották a darab helyiséget, hogy jönnek izék, itt, ide ki van a Nyomáson, ottan, a Pipás kutjától ki. Kifelé, le az úton, az út mellett.

Jártam mennyországba es! Jártam mennyországba, különnyesen... Há helységek vannak. Helységek vannak. Egy-egy... egy templom felszentelve, mint Szent Annának a tiszteletére, Szent Anna tiszteletire az a templom, az. Ki tiszteli Szent Annát, mind a templomba, oda mennek bé. Az a helység. S aztán vagyon, mint a Jézus Szíve, Mária Szíve. Külön helységek vannak, mind-mind templomocskák! Nagyobb templomok es

327 lógott
328 kolostort
329 megkezdjem építeni
330 zárdafőnöknő
331 polgármesterhez
332 tanácsosak
333 sikerül-e
334 pénzt

vannak, kisebbek es aztán, ki itten [a földön] istennébe[335] ad, akkor ottan, mikor kimennek a procsesziunába[336] mind kerületbe, hogy megkerüljék a... Szóval... olyan szép livádára[337] kert van, kert ződség, minden, hogy vótak régen. Hogy vótak régen az asztalok, met nem vótak ilyen izé [modern] hanem a fa elhasítva, s egy kicsit meggyalulva, s essze vót a lábak, vótak téve, hogy vótak régebben az öregeknél. S akkor az asszony a csiporkával, hogy vót, főtt csiporka. Hogy csinyál valamit izéből, cserep fazekból. Az a fazakacska ottan, láttam, galuskával, savanyúlével, hogy adták istennébe. S csak azok ettek, melyikek istennébe adtak, másikok félve voltak állval. S én kérdettem, mert én ettem, nékem adtak belőle, hogy megérejzem az izit az ételnek. S akkor én ettem belőle. Mondtam nekiek, azoknak, mellik vóttak asszonyok otton. Mondom: – Nem mentek-e, hogy egyetek? – mondom. – Étel vagyon. – Nem lehet – aszondja –, nem mondták, hogy együnk, mert azért – aszondja –, hogy mert nem adtunk istennébe. S akkor mondom: – Hogy jő nektek? Hogy vadtok tik? Meddig itten vagyunk, étlenyek vagyunk. Mikor bémegyünk, akkor dicsérjük a Jóistent, s akkor jóllaktunk, de meddig künn vannak, addig étlenyek. – Illen, illen történetek vannak, szép dolgok vannak ott a mennyországba, szép helységek, szép izék, az angyalok énekelnek.

Most a zárda felől es vélle beszélgettem. A Szent Mihály arkangyalval. Megmondta, s én aztán elszomorodtam, mert el voltam, késtem az izét... s nem akartak megbíztatni, hogy akkor én elszomorodtam, de azt mondták, hogy a student[338] egyik esztendőbe nem reuşil[339] az izivel [vizsgával] nem nyeri el primot,[340] de második esztendőbe, még ha ad egy izét [vizsgát] mégis megnyeri. S úgy megbíztattak, hogy ne máj veszejszem el a kurázsomat,[341] a gondomat. A biztatás, mit adtak. S bízom, hogy a Jóisten megsegít, hogy annyi látomás..., hogy egy három esztendőstől mind látomásaim vótak. S bízom, hogy nem lesz hiába! Hogy mégis beléállok, hogy megkérjem.

Hát csak mennyországba többet jártam, voltam el látomásba, hogy két hétnél többet, szóval két hetet mentem minden éjjen, met napval nem tudtam izilni, [...] hogy látomásba... S aztán még, aztán egy három, három napra, hogy ottan külön hely vót, hogy... még szentebb hely vót, hogy mondaték.

Aztánd a tolvajok, ha megölik az embert az erdőbe, izé. Láttam, izé, látomásomba, hogy imádkozom a haldoklókért, mejjekek meghalnak az éjjend a... Értik imádkozom. Én láttam, mikor meggyilkolta az embert a tolvaj! Hogy fogta a nyakát, s mikor a kést belevágta, a nyakát elvágta. Megláttam, hogy az ember miután a tolvaj megöl-

335 alamizsnába
336 keresztút-járás, körmenet
337 gyümölcsös
338 egyetemista
339 nem szerencsés
340 első helyet
341 a bátorságomat

te az embert, hát a vér fel volt menve az ingujjába, s fejér ingujja, izé, esszekeverte. Láttam a...

S asztán, láttam, milyen helyt láttam? Láttam kifelé osztán, egy asszony, egy asszonyt láttam, hogy Iaşi felé beleesett az imádságomba. Magára halt meg az asszony, szegény imádkozott, s magára kellett meghaljon. Kicsinyálta, elment, hogy kicsinyálta az ajtót, hogy bé tudjanak menni, mikor megtért az ajtótól, elesett. Láttam a látomásomba, izé, elesett, hogy beléesett az imádságomba, abba aşa[342] imádságomba.

S mostanság láttam nemrég a nyolcvanhatba, miután decsemberbe, hogy e... Bákóba! Egy leán, asszony, mert asszony vót, de ő szegény, izé. Inkább rosszat csinálnak, bűnt csinálnak véllik [meg akarták erőszakolni]. Kiszökött az ablakon az a asszony! Kiszökött az ablakon, s a kilencedik etázsból,[343] hogy jött le, a harmadik etázsnál elszakadott a szüve. Hogy meghalval jött le. Az esett bele az imádságomba. Ez a izé, nyolcvanhatba történt.

Riport 1993-ból[344]

Mikor mejek látomásba, erőst fáj a fejem. Úgyhogy olyan erőst fáj, hogy le kell feküdjem. Érzem akkor, hogy kell menjek látomásba. Olyan érzengésbe vagyok, hogy mindig úgy megnehezedtem testileg es, hogy nem tudok előbb majtig dógozni. Úgy fájni fog a fejem. És akkor leteszem a fejemet és mejek látomásba.
[...]

Akkor ez angyalom megmutitotta világnak a rosszát. És megmutitotta úgy a világnak a rosszát, ezeket a bűnöket, úgyhogy mindegyiknek láttam, mintha sebesek lettek lenne az emberek. S mutitotta a tisztátalanság bűnöket es, mutitotta az embereket, mutitotta az asszonyokat. Mindig mutitotta a bűnöket, a bűnösöket. És aszondta nekem az angyal, hogy: – Mindig fogod érteni, de magad nem fogod hordozni, mert magad tisztán kell maradj. Tiszta szűz kell maradj. Akkor mondta meg az angyal az első rendet, hogy én... De én nem tudtam, hogy mit teszen az, mindig nem értettem. És akkor aszondta az őrzőangyalom: – Most nem érted. Nem érted, mert kicsike vagy. De mikor mán még fogsz nőni, akkor meg fogod érteni. De magad nem fogod hordozni a világnak a bűnjit, mert a jó Isten úgy akar tégedet, különben magválasztott, hogy tisztán kell maradj és szűzül kell élj.
1.: Ilonka! Itt vannak a nyámjaim, a rokonaim, akarnak veled beszélni!
2.: Isten áldja meg!
Isten megáldja!
2.: Hát itt van kend es?
Itt vagyok én es.

[342] úgy
[343] emeletről
[344] Moldován Domokos 1993, 131–146. (Részletek) Anna=1; Asszony=2; Férfi=3; Öregasszony=4; Riporter=5; Jánó Ilona=számozatlan szövegrészek)

3.: Isten áldja meg, néni Ilona!
Jöjjenek, üljenek le.
2.: Eljöttünk, egy kicsit beszélgessünk kendvel, mert mondta néni Anna, hogy itt van.
Igen, eljöttem.
3.: S tud mondani nekünk valami jó tanácsot!
[...] 2.: Érőst nagy gondba s bajba vagyok, hallja-e? Nehezes vagyok, terhes vagyok, s nem akarnám megtartani a gyermeket. Má még van kettő, s azok nagyok, s kikacagnak a faluba.
Én tudom, hogy maga állapotos, terhes, ahogy mondják, itten, mert nekem egy hétvel ezelőtt meg volt jelenve, ott Moldvából, mikor indultam.
2.: Hát ne mondjon ilyent! Há ki jelentette meg kendnek?
Nekem megjelentette az angyal. Sokszor el vagyok küdvel, hogy beszélgessek sokakval. Sokaknak kellett mondjam meg: ne máj tegyétek el a gyermeket! Aki nem fogadja el a gyermeket, az fel van függesztvel az élet fájára, a lábujival felfelé és fejivel lefelé. És a fejit verik essze, szél veri essze. És mindig, hogy veri essze, akkor fog fájni, nyilalni, nyilandosni a társának, hites társának fejitül le a lábaikig. És nyilallik úgy, hogy az egész csontikájában mén az a fájdalom, és fájtassa. Azért mondom, hogy fogadják kedvesen a gyereket el. Hogy ne legyen fölfüggesztvel maguk es az élet fájára.
3.: Hát hol mutitsák ezt kendnek?
Látomásba láttam. Mert elvittek látomásba. És ez a fa úgy jő, nem vót sem a pokolnál, sem a mennyországnál, hanem itt né, ettől a földtől fel vót, fel az égig mind krákok vótak, ágak vótak, és minden család egy-egy ág, hogy mondják itten e, egy ág mindegyik. S melyik szép család vót, hogy elfogadta, 15 vagy 16 gyermek, mind, mindig mind a rózsa, tündöklő virágok, oanok vannak a krákon, azon az ágacskán, hogy mondjuk itten, azok a gyerekek. Aztán láttam limbusba[345] gyerekeket, melyikek el vannak téve. Hogy beszélgettem vélük, hogy az édesanyjik nem akarta világrahozni, nem adott nekik kezet, nem adott lábat, nem akarta, hogy meglássa azt a napot, melyiket a jó Isten csinálta. Mert ha meg nem születik, hogy úgy akarja elteteni, akkor mindig fog enni belőle. Mert a túlvilágon láttam azt a helyet es, hol az asszonyok eszik a gyerekek húsát. És akkor mindig fog maga es enni a húsból. Nagy dolog ez, mert ha úgy lenne, hogy csak tiszta hús legyen, de olyan pekkurás, keserű, mint a méreg. Én érzettem es, kóstóltam, mert úgy adták nekem, hogy mindig mindenütt meg kellett éreznem, hogy mit teszen, hogy milyen keserű. Mint a méreg, mind az epe, olyan keserű az a hús, és ük kell egyék pekkurásan, úgy kell béegyék, és azért, hogy nem akarták gondoskodni és a gyermeket elfogadni. Azért szüvesen fogadják el.
2.: Erőst megijesztett, hallja-e!
Na, Jóisten így akarta, ezt akarta, hogy megmondjam, és én megtettem. Asztán magik hogy akarnak. Amelyik anya nem teszi el a gyereket, tiszta kézzel mén. Melyik anya elteszi a gyermeket, véres kézzel mén a Jóisten elejbe. És akkor mind mondatik, ha maga kedvesen elfogadja, akkor nem meen véres kézvel a Jóisten elejibe, hanem tiszta kezekvel meen. Azért fogadják kedvesen.

[345] pokol tornácán

[...]
A szüzességért, hogy szűz vagyok, tiszta vagyok, ezért erőst haragusznak a sátányok. Úgyhogy jöttek, még medveképbe es. Mikor eljött medveképbe, mindig odajött, reámszállott, felhágott reám az ágyba, ahogy vótam lefeküvel, és felhágott reám táncolni fogott. Táncolni fogott rajtam. Hát mondtam neki: Szálljál le matehala[346] rólam! Mert érzettem a nehézségit, hogy táncol rajtam. Ő még csudámra tett, hogy jött még fönnébb, úgy, hogy csókoljon meg ingemet. S akkor ahogy odaértette az orrát, hogy csókoljon meg, akkor az angyalom a fejem tetején kezdte pallni, verekedni vélle, hogy szájjon le, hogy ütte, hogy ne csókoljon meg éngemet. Aszondta a Sátán, az Ördög, hogy szeret éngemet. Ez inkább sokat, többet késértett, medveképbe, ez van, a szüzességért hogy ez igen haragszik. De vannak még más ördögök es melyikek eljönnek, macskaképbe többen, lovak-képbe, masinákkal,[347] úgyhogy jönnek reám. Emberképbe es jöttek, még az Úrjézus fényibe es! Szűzanya képibe es jöttek. És én meg tudtam választani, hogy ők, mert az Úrjézus nevibe mikor megszólítottam, és vaj keresztet vettem reik, akkor mindig megcserélődtek, akkor kimutítódott a fogik, úgyhogy akkora fogaik lettek, mind a lovaknak, nekik. Hogy kaffogtattak, hogy akarnak megenni ingemet, hogy mért vagyok tiszta szűz. Mert mindig jönnek, sokszor hezzám, úgyhogy szenteltvíz nélkül nem lehetséges. Úgyhogy ide, Magyarországra es egy kicsi üvegecskével hoztam szenteltvizet, hogy elszenteljem a sátányokat, mert hogy a szenteltvíz égeti őket. Hogy mikor megszentelem, hogy hintedzem, akkor ahogy csöpög réjik, akkor őköt égeti a szenteltvíz, és el kell fussanak.
[...]

5.: A pokolnak hány helysége van?
A pokolnak a helysége több van, úgyhogy vagyon a pokolnak a tornáca, melyik limbus es, s ottan vannak a kereszteletlen gyermekek és a pogányok. Van aztán a langja, a pokolnak a langja. Van aztán a külső setétség, fogak csitorgatása, gyehenna, ezek mind odatartoznak, s a pokol talpa. Pokol talpa. Ott olyan, ahol az ördögök sütik a gretárokon[348] az embereket. Ahogy mondtam, hogy milyen keservesen rikojtoznak, sírnak, hogy mindig hogy égnek, forgassák az ördögök, minden 5 minutra[349] forgassák a testyit az ördögök. Ez a pokol talpánál van. [...]
4.: Hallottam, beszélsz így a halottakról. Az első világháborúba aki meghalt, bátyám, arról is tudnál beszélni?
Igen, a bátyjáról tudom mondani azt, hogy adjon Isten nevibe a szegényeknek. Adjon egy lepedőcskét, mert csóré fődön ül. És nincsen lefelé gunyája, úgyhogy takarta magát, mert csórén vót lefelé. Takarta magát. És mondotta nekem, hogy örült, hogy ingemet meglátott, hogy én lészpedi vagyok, mert mindég megüsmert. S elmondta, hogy a 16-i verekedésből való, el van esvel, és mondta, hogy kendnek a testvére, és mondjam meg kendnek, hogy adjon Isten nevibe, mert nincsen kiben bízzék, csak

346 nagydarab ember
347 autókkal
348 rostélyokon
349 percre

eppen kendben, hogy még kend van életbe. Akkor ezt, gondoltam, hogyha megtalálkozzam mindig ottan, sokaknak nem akartam mondani, mert lekacagtak, hogy majd mások nem akartak hinni, hogy ezt én tudom és fogtak kacagni ingemet. És azért gondolkoztam, de mán mivel idejött, hogy megkérdezze, megteszem az adósságot, mert ez olyan, mind egy nagy adósság nekem.

4.: De mikor te ebbe a szenvedésbe, mondjuk a látomásba vagy, akkor elalszol több üdeig? Vagy...

Elaluszom igazán. Igazán elaluszom, de megérzem, úgyhogy a fejem mikor fáj, akkor leteszem a fejemet és elaluszom ittejen. Elaluszom úgy, hogy a lelkemet tudom, hogy kimenyen, akkor érzem, hogy kimen, kiszáll belőlem és menni fogok. Menni fogok. Ha mennyországra megyek, akkor emelkedem felfelé.

4.: Na jó. De akkor úgy-e, hogy álmodba mész?

Álmomba, igazán, mert a testem nem tud menni, de én tudom, hogy kiszálltam, tudom, hogy menyek, hova menyek. Vaj megmondja az angyalom, pokol felé kell menynyek. S akkor szállok lefelé. Úgy hogy mennyek pokol felé, hogy meglássam minden helyt.

4.: Ilona, és mit szólnak mindehhez így a papok, az előljáróság? Vagy nem is kerültél szóba ilyesmivel?

Vaj kerültem, mer béadtak, egy asszon. Nem tetszett. Én nem tudtam, hogy pártba van, és beadtak ingemet. Igen, de hát megfeleltem. Eljöttek hezzám. Eljöttek vaj hatan, és leültek. Vót, amelyik a pénzgyűjtő,[350] melyik vót a szekretár,[351] a pártikból való. No, kérdették, hogy láttam-e az Úrjézust? Há aszondtam, hogy láttam. Hogy szintén szenvedek is valamit, ahogy akartak csináni is valamit és nem félek ettől. Hát mindig készen vagyok akármi szenvedésre. És aszondták, hogy nem csinálnak, de meg akarják tudni. – Láttad-e az őrzőangyalodat? – Láttam. – Láttad a mennyországot? – Láttam. Na kérdezték egyik: – Na, mit láttál mennyországba? – Láttam az angyalok milyen szépek vótak, az Atyaisten és a Fiúisten, láttam a Szűzanya Máriát. Mindig szerették, hogy hallgassák a mennyországról, mikor mondtam. De mikor megsűrítettem, hogy a pokolról keztem mondani, hogy mennek bé pokolba, hogy söprik bé, hogy fújja bé a szél, mennek bé, s kezdi, a Lucsifer elejibe hogy mennek, hogy Plutó hogy veszik számba, és hogy mennek a fogak csitorgatására, a langhoz, akkor ők megijedtek nagyon, hogy hogy kínzassák az ördögök. Mondtam, hogy szúrják meg, hogy fogják meg a kléstyével[352] és hogy jajgatnak, akkor felállnak mindig: – Jó napot, jó napot, jó napot! S kimentek. Mindig gondolkoztam vaj két hétig, hogy ki tudja mi történik véllek. Igen, de mikor megtalálkoztam vélük, há jó napot adtak nekem es, hogy köszönték még ők. És mikor megtalálkoztam még egy másikval es, az es köszönt. Aztán megbíztam magamat, mér nem csináltak semmit. Ilyen történyetvel történt a tanácstól. És a papokval? Melyik páterok hitték, azoknak kimondtam, de nem mindegyiknek vót kiadval, hogy megértsék. Vótak olyan páterok es, hogy kedvesen elfogadtak, de vótak olyan páterok es, melyikek nem es akarták hallanyi.

[350] adószedő
[351] titkár
[352] fogóval

4.: Istenem, mind emberek vagyunk.
Vótak oan emberek es, vannak oan emberek es, melyikek hiszik. Vannak olyanok es, melyikek elbeszélnek, hogy nem való.
4.: Köszönöm szépen, a Jóisten fizesse meg!
6.: Ne felejtsen el Isten nevibe. Isten nevébe adjon a testvériér.
4.: Jól van, neked is köszönöm szépen a fáradságodat. [...]

Mikor lesz aztán világvége, akkor az egész világ lesz eltörvényezvel. S ennél a törvényezésnél elvótam. Háromszor jártam a mennyország ajtajánál. Ott van egy hely, ahol mindegyik oda kell menjen, mind a gyóntatószéknél, úgy állnak a lelkek. Láttam a sokaságot, hogy féltek, hogy rázkolódtak, hogy a gyertyáik vót, melyik gyertyával meghót, úgy rizegett, hogy a gyertya úgy lotyogott a kezibe. És láttam, melyiknek nem vót, úgy rizegett ottan, mintha hideg rázná. Úgy félnek, hogy tudják, hogy el vannak kárhozval, lássák azt a gyönyörűszép ajtót, s nem nyílik meg nekik. Az a mennyország ajtója, szép, gyönyörű ajtó. Világosság van ottan, olyan szép világosság van, hogy kévánod, hogy megnyíljon az a szép ajtó. És sokan, sokan, mikor lássák, hogy nem nyílik meg nekik, mer immá tudják, hogy ők el vannak kárhozval. Mennyecske[353] kellett lennie, hogy megmentődjenek és nem mentődtek meg. Akkor az a félelem erőst izgassa őket. S azért ennél a törvényszéknél láttam: annyi világ vót, lélek ottan, hogy erőst sokan vótak ebbe a rendbe, mikor odavótam. S akkor úgy féltek s úgy rikójtoztak. Melyik rikójtott egyet: – Mennyecske kellett lenne, hogy megmentődjem! Mennyecske kellett lenne, hogy megmentsem a lelkemet, hogy Istennek, imádjam a Jó Istent. Higgyek az Istenben. Mennyecske kellett lenne, s nem csináltam meg. Jaj nekem! Elkárhodzom! Menyek pokolra! S az ördögök úgy álltak körülötte ottan, hogy vigyék őket pokolra. Az ördögök várták kereken. És akkor én neztem, hogy törvényezik el, és hogy van felírval mindenféle, mit csinál az ember itten, mindig fel van írval ottan. Úgy, hogyha itten az ember kárinkodik, fel van írval ottan, hogy kárinkodott. Jóistent szidta, vaj a templomot, vaj a szentséget, vaj amit szidott itten, vaj Szűz Máriát, azok fel vannak írval ottan. Ha itten, mind mondatik, ha roszszat csinált, gyermeket rosszul tanította, vagy ívutt[354] ingyen mástól. Mástól, mer mások vannak, hogy más adjon italt, igyék. Mindig fel vót írval oda. Melyik ember itten az asszonyát veri, ottan fel van írval. Ha rosszba kilépett az asszony vaj az ember, ottan fel van írval. Mindenféle fel van írval ottan a törvényezésnél. [...]

1.: Nézzük meg ezt a képet. Ez Attila képe.
Erről tudok mondani, édesapámtól hallottam történetjét. Mesélte édesapám az Attiláról, hogy vót. Egy gyermekecske vót. Etette az izéket, a bárányokat. És megszólította a Jóisten, úgy, hogy: – Attila, hadd el a bárányokat, mert mától emerre király fogsz lenni! – Ki vagy, Uram? – Én vagyok a Jóisten – aszondja –, és az én ostorom fogsz lenni. Addig kell menj, az én ostorom fogsz lenni, addig kell menj, meddig így egy kézt látsz. Rómáig kellett menjen, Itáliáig. Hogy meddig kap így egy kézt: felemel-

[353] milyen kevéske
[354] ivott

kedik, addig kellett menjen. És országból országba úgy ment Attila, hogy verekedett, ahol nem csapták bé, nem engedték bé, ottan harcoltak, verekedtek, és mennyi katonája még elesett az úton, akkor rabolt, elért Itália országba. Akkor Szent Antal elejibe ment és felemelte kezit, úgy, ahogy meg vót jelentvel Attilának. Felemelte kezit, aszondta, hogy eddig vót, imán meg kell térj. Akkor megharagudtak a katonái, nagyon megharagudtak és le akarták őt gyilkolni. S akkor azt mondja: – Engedjétek el – azt mondja. – Ne, mi vót, mi történt. Tük csak egy embert láttatok, de mi vót fölötte, tük nem láttátok. Aszondják akkor: – Mi vót? Mi vót fölötte? – A sereg angyal úgy ültek, kardokval. Ha még egyet pillantottam lenne, levágtam lenne a fejemet. És azért – aszondja –, én fejet kell hajtsak, mer eddig vót jelentvel nekem. [...]

5.: A mennyországba ki megy?
A mennyországba kicsibben mennek. Oan szép egyebként az az út, ösvény, csipkés[355] kereken, de egyebként erőst szép, hogy oan szép gyönyörűség van, hogy kévánod. Kereken mind ződ fák vannak, mind virágok vannak, mind még a bűze es oan szép, oan illatos, hogy alig várod, hogy menj azon az úton. Pedig csipkés [tüskés], de mégis alig várod, hogy kévánod, menj minél jobban, s mensz felfelé, a Jóisten felé, az Atyaisten felé. Ottan mikor felérsz, az angyalok énekelnek, szép énekszók vannak. Olyan szép, gyönyörű az izé, mikor meglátod Szűz Máriát, hogy milyen szépen áll, s Szűz Mária, az angyalok, összes angyalok, hogy énekelnek. S milyen szépen állnak kereken, hogy mikor odamentem, olyan szép gyönyörűség van, hogy kívánom sokszor, csak elgondolom, hogy milyen szép, s alig várom, hogy menjek. Úgyhogy még énnekem is van, hogy alig várom, hogy menjek mennyországba. Énnekem es, hogy mikor az jön, hogy az Atyát meglátod, hogy olyan szép gyönyörűség van ottand az Atyaistennél, az Úr Jézusnál. Hogy ők magik a tündöklő fényesség. Az a mindenes, hogy azt az ember ha megérezné, innét megtudná, hogy mit teszen, hogy megmentse a lelkét, sokan térgyen mennének, hogy megnyerjék a mennyországot. Olyan gyönyörűség, olyan szépség van. Amikor béful az a gyönyörűség, szépség, hogy bé tudnám kapcsolni az embereknek a szívükbe és az embereknek az elméjékbe azt a gyönyörűséget, hogy mi van ottan, hogy az angyalok milyen ékesen énekelnek, s az Atyaisten hogy várja a lelkeket, a Fiú Isten, az Úrjézus hogy várja a lelket, mer ő megmentette a pokoltól. Csak az ember kell akarja, hogy megmentődjék, megmentse a lelkit.
5.: Ilona kedves, erről az embereknek mesélt maga a falujában?
Nem tudtam mindig mesélni, de ahol elmentem, más búcsúkon, ott meséltem. Ott jobban meghallgatnak. Mert itten nálam, féltem sokszor, hogy béadnak vagy békevernek valamibe s akkor nem meséltem.
5.: Hányszor mesélt búcsúban ezekről a dolgokról?
Búcsúban? Meséltem többszer. Mer vótam küdvel. Vótam küdvel, és mikor kezdtem beszélgetni, azok jobban meghallgatták. Vótam még rományoknak es, ortodoxok, hogy mondatik, máshitűek, hogy el kellett menjek egy történyetbe vótam, hogy több népségek, ilyen kurszát vártunk, autóbuszt, ahogy mondatódik.
5.: Hány ember szokta magát hallgatni?

[355] tüskés

Hát másszor vót 25 es, 30 es, 50 es. Ahogy vótak, ahogy mondatik, esszegyülvel a búcsú izén, vaj ahogy mondatik, ott annál a városnál.
5.: És hol? Házban?
Vaj házba, vaj künn, vaj ahogy történt, a piacba, vásárba. Vásárba, hogy történt. De én mindig szerettem, hogy mondom, kinek, ki vót adval, hogy mondjam, nem törődtem, ha román, ha egy vót es, ahogy meg vót nekem adval, hogy kellett beszéljek, akkor én nem számítottam, hogy csak egyért megnyitom a szájamat.
5.: S ki mondja meg, hogy maga beszélgessen?
Hát az angyalom. Vaj az angyalom megjelent, vaj a Szűz Mária, vaj megláttam személyesen. Úgyhogy mind magát es, hogy megláttam, mikor béjárt Romániába, hogy én tudtam, hogy kell beszéljek vélle. Melyiknek ki van adval, hogy kell beszéljek, akkor annak nem számítom. Akkor én kinyilatkoztatom, felvilágosítom, hogy megértesítsem véle a Jóistennek az ajándékát. [...]

Aztá élek, mer van kecském, vannak füleseim, nyúljaim és vannak csirkéim. Csirkéim, récéim, kutyám, macskám. Mindig azokkal vevődöm, mert mindig szeretem, mindenféle állatot. És avval foglalkozom, dolgozom a kollektívba. Keves a keresés, de hát egynek, egyedül magamnak, hogy a két kezemből ki tudom sikeríteni a mindennapi kenyeremet. És így jól érzem egyébként magamat, mert nem vagyok senkivel, és nem parancsol senki. Mer ha lennék vaj egyvel, akkor nem lennék szabad, hogy menjek valamerre, vaj kurtábban tartanának, vaj ha valamit adok másnak Isten nevibe, vaj valamit csinálnék, akkor mind körösztülnéznének. De így nyugodtan vagyok. Imádkozom, templomba elmék, mer mindig szerettem a szentmisére menni, s imádkozni.

Már itt, Magyarországon es vót látomásom, még az éjjen es. Leszállott a falunk angyala, melyik van kicsi ződ gúnyába, kicsi ződ szín gúnyába, és beszélgettem véle. Aszondta, mióta eljöttem onnét, Moldovából, Lészpedről, a faluból, ő mindig majtig sír, mer nincsen ki imádkojzék a világér. Akkor leszállott az ország angyala es, és ő is mondta, hogy ő es oan szomorú, mióta eljöttem onnét, hogy sír es, hogy én eljöttem. Az aszondta, hogy minél hamarább várnak vissza. Menjek vissza hézzik.

Gyűjtés Lészpeden, 2000[356]

Nekem háromévesen kezdődött. S akkor vót aztán hatévesen, s aztán vót tízévesen. Háromévesen azt láttam, hogy a sátányok keringőztek ottan mellettem, s megmartak. Kicsi lyányka vótam, hároméves vótam. És akkor megmarták kutyaképbe a lábamat, s macskaképbe a kezemet. S akkor én sikojtoztam, de édesanyámék nem látták. És akkor sikojtottam, hogy: – Én mámikám megmartak! Mint egy kicsi lyányka. – Jaj, jaj – jajgattam. – Megfogott a kutya. Mutitottam, hogy honné jött ki a kutya, az ágy alunnét. Akkor mutitottam, a macska mászott, kijött a macska, és megfogta a mutitóujjamnak a hegyit. Úgyhogy édesanyám fel kellett vegyen az ölibe. S megvót

[356] Bosnyák Sándor gyűjtése.

gyűlvel erőst, de nem tudom mennyi üdőre ki kellett hívják a plebánost. Bákóból, hogy reám kellett imádkojzék, hogy megcsendesedjenek a sátányok. S megcsendesedtek.

Aztán megkezdődtek a látomásaim jobban. Akkor, mikor megkezdődtek a látomásaim, akkor megjelentek esent ők. Vótam immá tizenhét-tizennyóc esztendős, s akkor megmondták a neviket. Macskaképbe vót Daniel, kutyaképbe Londinó. S ezek vótak a nevük a sátányoknak, melyikek kénoztak éngemet háromévesen.

Sokcor beszélgettem Szűz Máriával, s a Szűz Mária kérte, hogy csináljak zárdát. Igen, dehát a páterok nem akarnak egyáltalán, s a plebános nálunk még ne beszélgessek es erről. S megmondták a helyet es. Azt mondta, hogy imádkojzam eléfelé, hogy meg tudom-e nyerni ezt az egyet, hogy esszegyűjtsem a leányokat a zárdában apácáknak. Mett én a Szent Ferenc-rendi zárdának kellene legyek a főnökjik. S igen, de nem akarnak apáca-rendet. S aztán imádkoztam, s látja, a Jóisten valamerre kivilágosított engem. S mondta, hogy imádkojzam a világétt, a bűnösökétt, s felajánlottam, így mondták: – Szeplőtelen fogantatás Szűz Mária, könyörögj érettem és az egész világétt. A rózsafüzért mikor elvégzem, örökké mind ezt beszélgetem.

Az Úrjézus eljött, s én voltam nyirásza[357] gúnyába s ő nyirel[358] ruhába. S akkor azt mondta nekem: – Ilana – azt mondja –, én eljöttem – azt mondja –, hogy – azt mondja –, magad fogadd el – azt mondja –, tőllem egy gyűrűt. A gyűrű szép aranygyűrű vót, még szebb vót, mint a nyirászáké, mett a Jézusé több vót. Azt mondta: – Fogadd el – azt mondja –, ezt a gyűrűt töllem, én a társad, a nyireled vagyak. S akkor te vagy a nyirászám. S fogadd el ezt a gyűrűt. De nem fogod hordozni, úgy, mint a többi nyirászák, hanem a jobb mutítóujjadba fogod hordozni. S belétette az ujjamba Jézus, s avval megébredtem. Így történt.

Amikor látomásba mejek, nincsen egyeb jel, csak elcsendesedem, úgyhogy hézám nem lehet érjenek, abba az üdőbe hézám nem lehet nyúljanak. Ha hézám nyúlnak, bajosan testesülök meg. A lelkem bajosan menyen héza a testemhez, hogy megtestesüljek. Láttam, hogy abba az üdőbe, az angyalom lehajlott, a homlokomat érte. Az őrzőangyalom. A lelkem, mikor kiment a testből, akkor az őrzőangyalom reám borult, úgyhogy a homloka érte a homlokomat. Az én testemet tartotta, imádkozott, hogy én meg tudjak térni. Mett sok helyt nem tudott ő jönni. Ahol mentem a pokolba, akkor mentem az ördögvel. S ha eljött az őrzőangyalom véllem, akkor az Úrjézus vigyázott reám, hogy visszatérjek. Sokcor láttam ezt, hogy Jézuska úgy feküdt a szívemen, mint a párnán. A szívemen a kis Jézuska.

Mikor kiszáll a testből a lélek, abba a helybe el van törvényezvel. Háromszor vótam az itíletnél. Meghal az ember és láttam azt es, mi történik a nagy itílet napján. Ott úgy jelentkeznek meg, hogy a bűnye az embernek minden megjelenik, hogy az egész világ lássa. Hány gyeremeket tett el, hány gyermeket ölt meg, mit csinált, kárimkodott. Háromszor vótam a picike törvényen, ezen, melyiken, ahol meghal az ember. Amikor a lélek kimenyen a testyiből, nekem es kiment vót és akkor utoztunk, hogy mentünk fel. Akkor azt mondta vót: – Bízom, a Jóisten elfogad éngemet a szent országába – mett én szűzleán vótam. Mett ha az a leán szűz leán vót, Lujzikalugerából

[357] menyasszony
[358] vőlegény

vót egy leán, szenvedett, beteg vót, két esztendőt, s leszenvedte, tiszta vót, hogy direkt[359] ment körösztül a purgatóriumon, s ment a mennyországba. Ott kellett neki jelentkejzék a törvénhez, oda került Szent Péterhez. S oda ment, s akkor ottan törvényezték, s ment. S láttam, mikor megnyitatták az ajtót és ment. S a második, melyik mondta, azt mondja: – Bízom – azt mondja –, a Jóisten elfogad szent országába, mett – azt mondja –, asszon vótam, nyóc gyermekem vót, jóra tanítottam, s bízom, hogy befogad a Jóisten a szent országába. S még más asszon mondta: – Bízom, azt mondja, a Jóisten béfogad a szent országába. Nem adatt gyermeket, de imádkoztam, s jót tettem, s istennébe adtam, jót csináltam, s bízom, béfogad az ő szent országába. S akkor mikor ezt mondta, akkor még más szózat mondta, hogy: – Mindig bíztok, csak én nem bízom, mett mind rosszat mondtam, mind rosszat csináltam, mind rosszat kárimkodtam, s én nem bízom.

Mikor odamentünk, akkor félreálltam, s akkor a törvényeződés megkezdődött. Az első leán vót, hogy béengedték a mennyországba. Második vót az az asszon, ki nyóc gyermeket felnevelt, jóra tanyította, jó gyermekeket felnevelt, a harmadik vót, hogy nem vót gyermeke. S a negyedik, hogy azt mondta, hogy mindig rosszat csinált, ő nem bízik. Ő rosszat csinált, kárinkodott, s az asszonyát megverte, ő érzette, hogy nem lesz béfogadva. Úgy es vót. Meddig az asszonyokat törvényezték, akkor előjött a gyermeke, tizenhárom éves gyermeke az embernek. S csúnya vót, mint az Ördög, fekete. S akkor azt mondtam, hogy: – Kicsoda vagy? S azt mondta, hogy: – Én gyermeke vagyok ennek az embernek. S akkor megszólalt az apja: – Az enyim. Azt mondja: – Kendé tátika, kendé, de jobb lett lenne, ha ne legyek kendé. Rosszat tanyított, rosszat mondott, s ha el vagyunk kárhozva, a talpam alatt van a helye.

Azt tudom megmondani, hogy a pokolban öt minut[360] es sok. Egy cigárát meddig elszívnak, annyi, mint egy eszendő. A mennyországba jó, mett ott az élet édes, világos. Az Isten őmaga az öröme az embernek. Az Isten őmaga fényessége az embernek, a léleknek. De a pokolba öt minut annyi, mint egy esztendő.

S a pokol talpa alyan, hogy ottan kaszákval van csinálva a helyiség. Ílések, mint a kasza íle. Ide mennek csak azok, melyikek az életet rontnak. Rosszba járnak, egyik a mást viszik rosszra, bíztatja egy asszon a másikat, elviszi a rosszra. Ott nagy a szenvedés. Aztánd még más helyen vagyon a külső sötétség. Akkor oda mennek mind csak, melyikek rosszat csinálnak, embert ölnek. Abban tűz es ég, ég bennik, és ahogy mondatik, bennik es van. Setét a tűz es, úgy égeti, feteke a tűz langja. Mint a lang, úgy égnek ők, de sötétség van. S megszúrkálják az ördögök, azétt csitorognak a fogaik. A pokol langja – a családok egészen vótak, kétszázhetvenyen es vótak egy egész család, melyikek mind tisztátalan bűnt csináltak, apókák, ki kezdte a bűnt, fia fiától, fia fiától, fia fiától, még fia, s úgy, hogy a lang így ment, villongott.

A gyihenna – minden lélek, van farkasképbe az Ördög, elrágja. Elrágta úgy, hogy nem maradt csontika, egészen elrágják, s azt kiokádják, kifujják. S akkor esent újból fogja rágni. S aztán rikojtották, hogy hánszor vótak elrágval, és amikor meglátták az

[359] egyenesen
[360] perc

ördögök, hogy én azon a gödör tetejin a korlátok mögött állok, akkor azt mondták: – Hagyják el azkat, s jőjenek hézám, fogjanak meg éngemet.

Mikor eljöttek hézám, akkor keresztet vettem. Mikor keresztet vettem, akkor viszszahúztak. S akkor megharagudtak még jobban, s kezdtek jönni gyorsabban. Mikor esent újból keresztet vettem, az Úrjézus nevibe visszaparancsoltam, hogy visszaessenek, akkor visszahúztak. Mikor harmadikszor kezdtek jönni esent, mikor keresztet vettem harmadikszor, akkor én kiértem az ajtóhoz, s akkor kiléptem, s akkor kitúrták a fejiket, rikoltozni fogtak, hogy bémenjek hejzik. S akkor megláttam az ajtón írva: – Ki oda bémen, soha, soha nem fogsz kijönni onnat. Ev vót kiírva lang literekvel,[361] langos betűkvel. Ez 21-én vót, augusztusban hatvankettőben, ez a látomásom.

Azok, melyikek asszonyok cigáráztak, melyekek asszonyok a szájukat festegetik, melyekek a körmeiket festegetik, a kígyók szipják az arcáikat. Melyekek emberek borotválkoznak vasárnap, kégyók szipják. Melyekek cifrálkodnak erőst a hajakval vasárnaponként, kégyók szipják. Melyik kevélykedik a hajával, melyik kacsingat a szemivel, mindenről-mindenről, melyek fülbevalóval kevélyekednek, az ördögök hintuláznak rajta. S ha tojást lopott, meg kell egye. S ha paráználkodott, rosszat mondott, akkor meg van bűntetvel, hogy langosan égetik a száját. Gyermek elcsinálásánál meg kell egye a gyermeknek testyit, de milyen módulag tette el a gyermeket? Akkor láttam fejérnépet, hogy egészen csak annyi vót, hogy megfogtam így evvel az ujjamval, felemeltem és megnéztem, hogy egészen szarba vót. Azétt vót megbüntetve, hogy ne maj mossan. Aztánd másik burjánba tette el. Más vót, hogy ilyen pasztillákval[362] tette el. Más elment, hogy eltette az orvosoknál, hogy elvették tőle. Más, hogy nem akart. Azak, melyikek nem akartak, úsztak a vízben és üszkek mentek és azkat az üszköket kellett rágja, hogy nem akarta a gyermeket elfogadni. Azokat úgy rágta, s nem tudott lemenni a nyakán, csak égette a nyakát.

A halottakval vót több látomásom. A purgatóriumban látni láttam az anyákat, láttam az apákat. Az anyák, melyikek szenvedtek, hogy nem tanyították vót a gyermekeket, az apák, melyikek nem tanyították vót a gyermekeket, a gyermekek, melyikek nem hallgatták meg az apákat.

Külön van a szenvedés es. Van kisebb szenvedés es, s nagyobb szenvedés es. Mikor az ember meghal, vaj az asszony meghal hamarább, hát úgy belemen a tűzbe, hogy esszecsattan a lang a tetejin. Hogy mit gondolt az eszibe, ki kell légyen. Mit nezett a szemivel, ki kell légyen. Mit érzett az orrával, ki kell légyen. Mit beszélt a szájával, mit ivutt a nyakával, mit a szüvivel gondolt, mit tett a kezivel, ki kell légyen. Aztán láttam, hogy jött ki, úgyhogy aztán égett a talpa. Aztán, ha misét fizettek, akkor láttam, hogy az angyal elment s felemelkedett. A misét folytatta a pap, s hogy a pap végezte a misét, mikor feláldozta a szent kenyeret, akkor láttam, az angyal belészállott az őrzőangyala és megfogta őt és felemelte. S amelyikért mondódik a mise, nem tud akkor kiszabadulni, azon az üdőn nem ég, a mise idejin, akkor nem fog a lang.

[361] betűkkel
[362] gyógyszerekkel

Most nagybőjtbe láttam, második napján a nagybőjtbe, láttam azt, hogy vótam a lábainál az Atyaistennek és azt mondta az angyal: – Imádkojzál eléfelé, látod-e az Atyának a lábainál vagy, imádkojzál. A főd tetejin, láttam a kerekségit a fődnek a tetejin és én vótam a lábui mellett, úgyhogy közel vótam a lábui mellett. S bíztatott az angyal, imádkojzam. – Az imád meg van hallgatval, béfogadják.

S láttam az élet fáját. Az élet fája nagy fa. S az ember, az apa, vagy az anya, ő felel a családról. S az apák, akik nem akarják elfogadni a gyermekeket, fel vannak akasztval. Egyik felől az apák vótak felakasztval, s másik felől az anyák vótak felakasztval. Nem akartak, hogy elfogadják a gyermekeket. S akkor fel vótak akasztval a férfiak egyik felől, s az asszonyok másik felől. S mondom nekik: – Hát métt vattok felakasztval? – Azétt, mett nem akartuk gyermekünk lejen. S akkor ütköztek essze a fejik. S akkor azt mondottam, hogy: – Hogy jő nektek, hogy fáj nektek? Mikor ütik essze a fejiket, mint a villámlás nyilalódik belé a fejikbe le a talpukig. S akkor, miután kikérdeztem ezt, akkor egy út indult, s akkor elindultam ezen az úton. Mikor elmentem odáig, hol vót egy férfiú, s melyik erőst szomorú vót, s meg vót vervel, meg vót izzadval, folyt a vér belölle és erőst sírt. S akkor mondom neki: – Az Úrjézus nevibe megkérdezlek, kicsida vagy? Azt mondja: – Láttad-e, hol jöttél? – Igen. – Láttad-e, ki fel van függesztvel? – Igen. Azt mondja: – Látod-e, értük es meghóttam, ki van a fán, s azokétt es, akik őkáltaluk kellett vóna szülessenek. De elfolyt a vérem hiába, s szenvedtem hiába, mett erőst kimodernizálódott, hogy a gyerekeket, mennyet el akarnak fogadni, annyat fogadnak el. S akkor az Úrjézusnak nagy a szenvedése, nagyan fáj.

Úgy es történt, hogy én láttam én magamban, én magamat megláttam őbenne, s viszsza megláttam, hogy az Úrjézusban vótam én. Így es megláttam én magamat őbenne, s ő magát énbennem. Akkor evvel az átadásval úgy maradtam, hogy érzem az Úrjézusnak a sebeit. S aztán látomásom több vót. Az Úrjézus azt mondta, hogy imádkojzam így: – Szelíd és alázatos szívű Jézus alapítsad az én szívemet és az egész világnak a szívit a te szíved szerint. Aztán imádkojzam a világétt, imádkojzam a bűnösökétt.

Aztán erről van még egy: hogy nyílt meg a pokol lábik alatt, ezt mutitották. S amikor megnyílt a pokol a lábik alatt, akkor az ördögök úgy kacagtak, hogy immár az embereket meg tudják rontani, hogy hatalmik lett az emberek felett.

S aztán vót es, meddig az Úrjézus elvót, jött a fődre, hát ugye sokan ördögösök vótak, az Ördög bennik vót az emberekbe. Most is bennik van, csak nincs annyira kijelentkezvel. Melyikek rosszak, mindig rosszban járnak, mind Ördög van nálik, Ördög hatalmazza bennik. De ez nincs annyira kijelentkezvel, hogy lássa a világ, hogy hallja a világ. Ha úllenne, hogy megtudja a világ, hogy csak csengetyű lenne a nyakikon, mennyien így vannak, ilyen Ördög melyik van bennik, ördögök vannak bennik, ha nem hallatszanék egyeb, csak csengetyűk hallatszanának, annyian vannak. Me nekem jelentkezett meg mindenféleképpen. S aztán megmutitották, hogy a világ mennyere rossz.

A pokol tornácába es jártam, a limbus, hova mennek a kereszteletlen kicsikék. Szent Péternek a gyermeke most es ott van. A limbus, ottan kereszteletlen gyermekek vannak. Sötétség van, pokolhoz tartódzik, csak az ördögök nem tudnak ottan csinálni semmit sem, csendesség van, mer küsdedek vannak. S azok a küsdedek es különféleképpen vannak. Melyiket elteszik az anyjik, az apjik akarattyával van, akkor azak sírnak. Átkozják az apjikat, átkozják az anyjikat, hogy eltette őköt. S hol vannak ezek a, melykek csak ellesznek csak úgy, hogy vaj megemelt valamit, vaj kévánságból. Akkor ottan csendesség van. Vótam ott es.

Aztán ottan vannak úgy, hogy hányan vannak egy anyától. Tizenhatan es vótak, huszonkettőn es vótak egy anyától. Mi köllött lenne legyen, pap kellett lenne legyen, püspök kellett lenne legyen, nagy ember kellett lenne legyen, ember kellett lenne legyen, kisgyermeke legyen, leányka – tizenhat gyermeke kellett lenne lenni. Mennyi pap kellett lenne legyen. Nemcsak annyi, hogy csak egy gyerek. Aztán mutították az anyákat, hogy ették a kicsinyeiket. S ez ilyen történet.

Mondjam el, Biáne Jánosról,[363] hogy mit láttam? Elhojzta az angyal egy levelit Biáne Jánosnak. Szent Biáne Jánosnak. S azt mondta az angyal, hogy fogadd el ezt a levelet, mert neked van küldvel. Reánéztem, aranyliterekvel[364] írta Biáne János. Ő egy szent pap vót. Kísértései vótak neki es, mint nekem es. Pedig én nem vagyak pap, de azétt ennek a hiatalása így van, csak az imádság van a kezemben. Nincs szentmise áldozatja, mert én nem tudom az Úrjézust feláldozni. Pedig látomásaim vannak arról es. S akkor ideadta az angyal a levelet[365] és azt mondta, hogy nekem van küldve. S mondom: – Nem nekem való, mett én pap nem tudok lenni. Azt mondta az angyal: – Fogadd el, mett nálad kell maradjon a level. Akkor el kellett fogadjam a levelet, és megnyitattam. Biáne Jánosnak a történetjei vótak írva, mindig aranyliterekvel, a kezdetje az életjinek, és vótak betegek, kiket gyógyított meg. Úgy, mint a filmbe, új láttam, hogy hogy mozognak, mindig láttam. Ez látomásomba vót, az angyal adta a levelet.

A nagybőjtbe imádkoztam, s láttam ezt. Biáne János megjelent papi gúnyában és hozott pityókát. Az ördögök úgy csúfolkodtak: – Pityókás, Pityókás. Mett sokat böjtölt ő es a bűnösökétt. Főrikojtották: – Pityókás, Pityókás. Még nekem es elhozott két pityókát. Melegek vótak, sült pityókák vótak. S ideadta melegen a pityókát. Még meghasította is, a kezembe adta: – Ilana – azt mondotta – Ilana, vegyél ebből a pityókából, mett neked hoztam, az én pityókámból – ezt mondotta Biána János. S a pityókákat ide adta, úgyhogy még belé es haraptam, még ettem belőle. Látomásom vót, s aztán ment el tőlem.

S most nemsokára, három hete megjelent, hozott egy fazak pityókát. Cserepfazak vót, milyen vót régen, mett nem vótak vasfazakak, cserepfazak vót, megvót főzvel a

[363] Vianney Szent János
[364] aranybetűkkel
[365] könyvet

pityóka, és párolgott a teteje, csak a víz vót leszűrvel, hogy vehessek én es pityókát. Kivettem belőle, mett ideadta a fazakat es. Egyik kezembe adta a fazakat, és a másikval kivettem a pityókát. S kezdtem enni a pityókából, és azt mondta: – Ebből a pityókából adhatsz másoknak es. S akkor én ebből a látomásból megebredtem. Mindég arra gondoltam, hogy másoknak es kell intsem, hogy a mások intsék még másokat, hogy a bűnösök minél többen térjenek a jóra.

S látomásom vót még az Úrjézustól, mintha misézett lenne az Úrjézus és a kehelyt ide adta a kezembe, és azt mondta, áldozjak én es. Mondom: – Jézusom, hogy fogjam meg én a szentséget, mett nem vagyok papi gúnyába, és nem tudok pap lenni. Hogy tegyek kezet a szentségre? Azt mondta az Úrjézus: – Neked meg van engedvel, tégy kezet reá, és fogd meg. Egyik kezembe ide adta a kehelt, hogy fogjam meg és a másik kezemvel vegyem ki a szentséget és áldozjak. S akkor én áldoztam, és akkor azt mondta, hogy sirüljek meg,[366] minha az ótárnál lettünk lenne, az ótár előtt sirüljek meg, és áldoztassak másokat es meg. S akkor mikor megsirültem, nagyon sok világot láttam, hogy jöttek oda, hogy áldoztassam meg. Nagyon gondolkoztam, hogy adtam a szentséget nekik, mett az Úrjézus így mondta, hogy meg kellett tegyem. Úgy folyt a sok világ, még jöttek, még esent adtam, s oda gondoltam örökétig, hogy féltem, hogy leessék, mett nem vót senki a patinával,[367] hogy tartsa valaki alája. S én mindég közel tartottam a szájikhoz, hogy áldoztassam.

Még más látomásom vót, hogy egy forrást kezdtem. Nagy forrás vót, felforrott, hogy felemelkedett a víz nagyra, alyan forrás vót. S én ott osztottam belőle a vizet. Adtam mindegyiknek, hogy igyék; a lelkeknek, hogy a bűnösök es megtérjenek, hogy jóra térjenek. Mett imádkodzom azokett es, kik meg kell énáltalam gyógyuljanak, mer láttam ezt es. Az Atyaisten, mikor az ölibe vótam, azt mondta: – Ilana, imádkozjál, mett sokra, mett nagyra vagy hiatval.

Több pénteket tartottam. Most vagyon tartok első péntekeket, tartom Istennek az országáért, Szűz Máriáért és a Jézus szivéért, hogy az Istennek az országa jöjjön el minden szívbe, minden lélekbe, mind ismerjék, mind dicsérjék a Jóistent, mind áldják a Jóistent. S elsőpéntekeket felajánltam, hogy kilenc első pénteket tartom, hogy az Istennek az országa, az egész ember értse meg, érezje, hogy a szeretetje Jézusnak szűbe kell legyen. Kell keresse az Úrjézust. Ha nem áldozik, nem hallgatja a szentmisét, nem imádkozik, akkor lapulja meg a sátány, s akkor nem tud elémenni, hogy menjen a mennyország felé.

366 forduljak meg

367 aranytányérka, melyet az áldozó nyakához helyeznek, hogy az ostyát a leeséstől megóvják

Kiskoromtól hijatalásom vót. Tizennyóc évesen Szent Ferenc és Szent Antal hijat[368] meg, hogy menjek az úton. – Gyere véllem – azt mondotta Szent Antal. Én azt mondottam, hogy: – Nem tudok veletek menni, mert én ruhás vagyak, asszon vagyok, és tik férfiak vagytok, s nem tudok veletek menni. Akkor meghijatt újból, hogy gyere vélünk. – Vélünk kell jere, az utad vélünk van. És akkor még visszafeleltem neki, hogy: – Nem tudok veletek menni, mert ti papok vattok és kalagor[369] vattok, és én ruhás vagyok. És akkor harmadikszor megszólaltak, azt mondták, hogy menjek véllik: – Mert a te utad véllünk van! Meghittak, menjek véllik. A látomásomban egy kertbe bémentek, és szép zöld fű vót és ott egy nagy templom vót. Az ajtói ki vótak nyilval és sok pap és kalagorok le vótak ülvel. Mikor bémentem, akkor felkőttek mind, és fejet hajtottak nekem, és helyet hattak. Helyet hattak a közepin az asztalnak. Én megszólaltam, hogy: – Nem nekem való a közepin, mett én ruhás vagyak, adják oda vagy jobbra, vagy balra az asztal fér. És nem akarták, azt mondták, az én helyem a közepin van. Akkor azt mondták, foglaljam el a széket. Az a szék, a közepin, van választva nekem. Én elfoglaltam a széket, leültem. Akkor azt mondták: – Keljünk fel, és adjunk hálát s dicsiretet Jóistennek. Hát felkőttünk, latin nyelven énekeltünk, úgy mint mondatódik a glóriában, hogy: „Dicsőség a magasságban az Atyaistennek!" Énekeltünk latin nyelven. Akkor a látomásból helyre megébredtem miután dícsírtük a Jóistent.

Azután vót látomásom, Boldogságos szép Szűz Mária mindig tanyítatott, mindig oktatott. Látomásim sok vót. De sajnos sokcor nem vót lelki papom, melyik vezéreljen, melyik jóra intsen és szeretetvel oktasson. Sokcor sírtam, sokcor imádkoztam, hogy papot rendeljen esent a Jóisten. Még rendelt mást, melyikvel tudtam beszélgetni, még máscor nem vót, kivel beszélgessek. De az Úrjézus így akarta, s tojébb látomásaim vótak. Még megbiztatott az Úrjézus s Szűzanya Mária és tojébb mentem. Ha nem vót naposilag[370] látomásom, bár vót hétben eccer vagy keccer. Kérték máccor: világétt imádkojzam. Kérték, a bűnösökétt imádkojzam. Kérték, hogy elég penitenciát tartsak mások helyett. Kérték, bőtöket tartsak mások helyett. Fölajáltam sokcor a szentmise áldozatját, fölajáltam a bőtömet és imádkojztam.

A Ceauşescu idejibe sokféleképpen vót, mégis bíztam, hogy a Szűzanya Mária azt mondotta, hogy én kellek apácáknak főnöknőik. Azt mondta Szűzanya Mária, hogy nemcsak magad kellesz, de még mások es kellenek. Úgy, hogy nem tudtam megcsinálni ezt. Addig csendesen vót látomásom, de mikor leesett, pedig mindig tudtam Ceauşescunak a leesésit. Augusztusnak a huszadikján, mikor eljöttek bérmálni, vót a látomásom Ceauşescuról, mert mindcsak akkor bérmáltak, s küdelmem vót a püspökséghez. Eljöttek huszadikján, bérmálkozás vót nálunk Lécpeden, bákói megyébe. És küdelmem akkora nagy vót, hogy nem tudtam tűrni, hogy kellett menjek, hogy beszélgessek véllik. És megzavarodtak az egész papok és nem akartak beszélgetni véllem. Kijött a dekánus: – Métt akarok beszélgetni a püspökvel? Azt mondtam,

[368] hívott
[369] szerzetes
[370] naponként

hogy: –Beszédem van, engedjék meg, hogy beszélgessek. Mit mondtak, mit nem mondtak, nem akart a püspökség beszélgetni. Azt mondta, nincsen üdeje, siet be. Ezután jött a dekánus, s azt mondta: – Mi van Ilona? – román nyelven, mett magyar nyelven nem beszélgetnek. Akkor én azt mondtam, hogy: – Akaranék beszélgetni a püspökségvel, küdelmem van. – Nincsen mikor. Beszélgess véllem. Hát el es beszélgettem vélle, de hulltak a könyveim, azétt, hogy nem akarják meghallgatni, hogy mit kellene beszélgessek. Nem szívesek, hogy meghallgassák, hogy hogy fáj egy léleknek a fájdolma. Akkor én a beszédemet béfejeztem.

Aztán a látomásom e vót. Mondotta Jézus, hogy ihatnék, hogy kérjek segítséget, hogy több bűnösétt imádkojzam, mett ez a szomjassága Jézusnak, hogy bűnösök térjenek. Láttam. Az Úrjézusnak felajáltam kilenc első pénteket az Isten országáétt, Jézusnak a szíve országáétt. Azétt vót a kilenc első péntek felajánlva. S minden első pénteken látomásom vót. Látomásom vót a sátányokról, látomásom vót a szentmisének az áldozásáról, látomásom vót az ördögöknek a lekötözésiről. A Jóisten úgy akar, hogy lekötöződjék ezeknek az ereje, hatalma. S akkor látomásom vót, hogy az Úrjézus azt mondta: – Ilona – azt mondta –, lásd meg, milyen szép virágjaim vannak. Egy kertbe vót az Úrjézus. S azt mondta, lássam meg, milyen szép virágjai vannak. Bémentem a kertbe, virágokot, ződ lapik vótak, s a virágok helyett mind szívek vótak. De melyik szívek vertek, melyikek nem vertek. Melyikek meg voltak állval, melyik vert egy keveset, s esent állott meg. S akkor mondta Jézus: – Látod-e, Ilona, milyen virágjaim vannak! – Igen, Jézusom, látom, de melyik szív ver, melyik nem ver. Azt mondta Jézus: – Igen, Ilona. Parancsolj, hogy verjenek. – Jézusom, én nem tudok parancsolni, hanem én tégedet megkérlek, s magad parancsolj. Akkor összekapcsoltam a kezeimet imádságra, minthogy szokás szerént, hogy esszekapcsoljuk, hogy esszefogjuk a kezünköt imádkozni, és megkezdtem a Miatyálnkot mondani. Elmondtam a Miatyánkot s mikor odaértem, „legyen meg Uram a te szent akaratad, miképpen a mennyekben, azonképpen a fődön es", akkor én megálltam és ő parancsolt. Akkor kezdtek verni a szívek. Úgy vertek a szívek, mint az órák, úgy hallatt mindegyiknél, hogy tikátyol [ver] mindegyik szív. S azt mondta az Úrjézus: – Imádkojzál, térjenek meg. S azt mondta, mondjam ezt, hogy: – Szelíd és alázatos szívű Jézus, alapítsad az én szívemet és az egész világ szívit a te szíved szerint. Ezt mondotta Jézus, hogy imádkojzam, hogy gyakran mondjam. Az Úrjézus ezt az imádságot adta. S akkor a látomásom béfejeződött ebből. Aztán én ezt el akartam mondani a papoknak, de nem is hallgatták meg.

Vót látomásom, aztán kellett leessék Ceauşescu, jelenésem vót, megmondták, hogy napközben lesz, pénteken lesz. Megmondták azelőtt három hétvel, hogy kicsi van. Nálunk, Stefan cel Mare, melyik verekedett a törökvel. *Miatyánkval* hótt meg halálán. S így történt, hogy el vót egy lányka meglássa a muzeóját [múzeumát] és egy kicsi karikacska fejit[371] hozta onnét. S elhozta, s ki vót vetvel a szemetre. Itten egy darabig tartották a házba és kivették a szemetre. Én megkaptam és bévettem. S imád-

[371] érme az uralkodó képmásával?

koztam őáltala, hogy könyörögjön, ő sokat verekedett az igazságétt, az országunkat sokat őrzötte a törököktől, megmentette a pogányoktól, és ótalmazta a gyerekeket, és sok jót csinált. Templomot csinált, és én imádokztam. Egy hónap imádságom után megjelent ő. Ment ő a hajóba és sok világ vót vélle és én vótam a martján. És azt mondta, szózata esett: – Ilona, imádságod meg lesz hallgatval, csak még egy kicsi van. Háromszor megintette a mutitó ujját, megrengette. Az a három rengetés, a mutitás, három hét vót. Ez vót három héttel Ceauşescu leesése előtt.

Azután egy hétre láttam azt, hogy egy keresztet, mint egy métrás[372] a magasságja és fél méter így a kereszt, aztán rajtam. S az Úrjézus képje helyett vót az Ótáriszentség. S akkor azt mondta az angyal: – Nemsokára fel fog jönni a szent keresztnek az ereje és az Ótáriszentségnek a szeretetje. Ezt mondotta az angyal látomásomban. E vót két hétvel. És a másik pénteken, a harmadik pénteken, ahogy mondta Stefan cel Mare, hát azt mondta, hogy erre a regvelre éjjen láttam azt, hogy a rózsafüzérem, melyikvel imádkoztam, hát fel vót akasztval a nagykapuim iránt egy nagy feszületre. Azt mondta az angyal, hogy: – Az imádságod meg lesz hallgatval. S akkor e vót az a péntek, melyiken Ceauşescu délkor leesett.

Aztán láttam, mikor történt a nagy verekedés Bukurestbe, esszezavarodás. Én láttam, hogy mennyien meghalltak. Látomásom vót, hogy mentem az angyval és mutatta, hogy ez es el van kárhozval, ez es el van kárhozval, ez nem imádkozott, nem es van megáldozval, ez nem es gondol az Istenhez, ez nem es imádkozott soha, mind rendrerendre, mintha egy raporter meen a világ közt, úgy mentünk mü az angyalval, és mutatta hogy milyen súlyos, hogy mennyien elkárhoztak, elmentek a pokolba. Láttam látomásomba ezt es, súlyos vót, erőst kevesen mentek mennyországba. Sokan mentek pokolba.

Azután, hogy megkerülődött Iliescu, láttam, tavasz előtt megjelent, hogy neki kell fogjak dolognak, hogy meg kell kejzem az apácáknak a munkát. S akkor ezután láttam, hogy az apácákat hogy kellett esszegyűjtsem, láttam, hogy hogy munkáltak, hogy kell megkejzem. Megmutitották a zárdát, hol kell kejzem az Isten akaratja szerint hogy kell munkálkodjam, és hogy mindegyiktől kérek parát,[373] hogy adjanak, ki mennyet akar, hogy meg fogjam kezdeni. S e látomásom megvót, és elmentem a páterektől tanácsot kérni. S mikor elmentem a pátertől kérjek tanácsot, hogy megmondjam amit láttam, hogy láttam, Szent Ferenc zárdáját kell megkejzem, akkor a páter azt mondta, hogy nem szükség ez. Nem es akart beszélni. De menjek el a dekánhoz. Elmetem be a dekánushoz Bákóba. Erdes páterhez, melyik dekánus Bákóba. S akartam beszélgetni, ő nem akart beszélgetni. Nagyon szomorúan és sírva elindultam onnét. – Hogy teljesítem bé az Istennek akaratját? Hazamentem, sírtam, hogy milyen hidegek, nem akarnak beszélgetni. Hogy teljesítsem bé az Istennek az akaratját? Melyen keserves, mikor egy lélek van hivatval az Istentől, s ők nem akarják meghall-

[372] egy méter
[373] pénzt

gatni. Mondja meg, Szent Atya, mit mondjak, merre fogjak? Imádkoztam, kértem, az Úrjézust kértem, a Szűzanya Máriát, megbiztattak, azt mondták: imádkojzam eléfele.

Imádkoztam, s mindég megjelent Szent Mihály arkangyal. Szent Mihály angyal megjelent, megmutitotta a verekedést, mi volt az angyalokval. S akkor mit mondott Szent Mihály arkangyal? Azt mondta: – Ilana, tudja Isten, gyenge vagy. Tudja, kicsike vagy, tudja, hogy nincsen erőd, segétséget nem akarnak adni, a páterok nem akarnak bíztatni, te magad méges kell menj eléfelé. Azt mondotta, hogy én nem lehet visszamaradjak, és nem lehet mondjam, hogy nem tudok, vaj nem akarok. Hanem kell menjek eléfelé, mint a *Miatyánk*ban mondják, hogy: „legyen meg Uram, a te szent akaratod, miképpen a mennyekben, azonképpen a Fődön es". Hát evvel a gondval kell menjek eléfelé. S akkor erre bíztatott a Szent Mihály arkangyal. S akkor láttam, amikor Szent Mihály arkangyal lezárta Lucsifert és megnyílott a világnak a kezdése, hogy melyik emberlelkek nem akarnak az Istennek szógálni. Azt mondta egyik lélek, hogy: – Uram, nem akarok, hogy tiéd legyek, nem akarok neked imádkojzni, nem akarlak tégedet dicsirni. És ment bé pokolba, mint az ördögök. S eljött még más, feltekintett és azt mondta: – Uram, én tégedet nem es akarlak üsmerni, nem es akarlak tudni, nem akarok a tiéd lenni. Még más lélek jött: – Uram, nem akarom a parancsolatodat bételjesíteni. Nem akarok Jézusnak az útján menni. Én úgy akarok, szabadul éljek, éljek úgy, hogy akarok. Akkor még más: – Uram, nem akarok imádkojzam. Én nem es akarok jó legyek. És söpördödött bé a pokolba. Ilyen szózat több vót, csak ennyet mondtam el. Akkor megsirült Szent Mihály arkangyal és azt mondta: – Hallod-e és láttad-e? Nem lehet azt mondd, hogy nem tudsz, vaj nem akarsz. Bé kell teljesítsd az Istennek akaratját.

S akkor látomásom vót, hogy Jézus esent megjelent és megbíztatott, hogy imádkojzam eléfelé. Azt mondta: – Ilana, látod-e, hogy mennek a daruk a meleg Indiába? Meleg országakba. Úgy kell mi es kapaszkodjunk, hogy menjünk mennyországba. Nézz csak fel – mondta Jézus, hogy nézjek fel az éghez. Felnéztem látomásomba az éghez, de kicsi daru vót, kicsi madár vót, melyikek repültek meleg Indiába. S azt mondotta, hogy azok lelkek. Jézus fejtette: – Mi úgy kell kapaszkodjunk lelkileg, mint a madarak, hogy mennek meleg Indiába, a darumadarak. – Jézusom, erőst kevesen vannak. – Ilana, kicsin vannak, te imádkojzál, mert többen lesznek. S akkor esent imádkoztam és azt mondta: – Nézz csak fel, nézz csak fel! Mikor felnéztem az éghez, akkor annyi madár felrepült, felemelkedett a fődről, hogy az eget béfogta. A szárnyik, egyik a másikat érte. És azt mondja: – Na látod-e, így fog lenni, te imádkojzál eléfelé. A látomásom megbíztatott, sokcor megvigasztalt. Hát sajnos nincsen kinek elmondjam, nincs lelki-papom, fáj a szívem, sokcor sírok, gyóntatószéknél nem tudom elmondani. Pedig késértésem annyi vót, hogy az ördögök két esztendő alatt, mióta meg kellett lenne kejzem, nincs imádságom, háromszor-négyszer meg ne jelenjenek, még az olvasómat es keccer akarták szakasztani ki a kezemből, hogy mondtam a rózsafüzért jövőleg a buszba, az autóbuszba. De van-e kinek megmondjam? Nincsen kinek megmondjam. Az ördögök haragusznak reám, mer a hiatalásom nagy.

Se sajnos, nincsen kinek megmondjam, nincs, ki elhallgassa. A páter sem gondoskodik róllam, se nem jő el, hogy beszélgessünk, se nem tudok elmenni, hogy be-

szélgessek. S a hivatalásom nagy, dehát nincsen kivel bételjesítsem, mert meg kellett vóna kejzem, hogy zárdát csináljak, s nincsen segítségem. Megmutították a helyiséget, s nem akarnak megsegéteni. Elküldtem egy más embert a páterhez, hogy beszéljen erről a zárdáról, a Szent Ferenc zárdájáról. Azt mondotta, hogy megengedi, nem lehet kérjek segétséget sem a faluból, sem nemhogy jöjjenek a világ, hogy segétsenek meg. No, első rendet elment az ember és visszahozta és mikor elmentem másodikszor, hogy majd megbeszélni akartam a helyiséget s esent újból beszélgessek a primeriából[374] valókval, hát akkor elment a páter és lebeszélte őköt, hogy ne es fogadjanak, ne es figyeljenek oda. Nem lehet megsegétsenek semmivel és nem es lehet helyiséget kapni. Elmentem egy lujzikalugerái páterhoz, úgy akartam, hogy megmozduljak, hogy meginduljak, hogy elmenjek Bukorestbe a nunciaturához.[375] Gondoltam, elmék oda, a miniszterhez, csináljak egy írást és elmék a miniszterhez, a hitnek a miniszteréhez. S elmentem tanácsért a lujzikalugerái Szent Ferenc rendi páterhez, s elmondtam minden fájdalmamat annak a páternak. Azt mondta Lujzikalugerából a páter, melyikvel beszéltem, azt mondta, hogy ne maj lépjem le, ne menjek keresztül, beszélget ő, és ide fog hini. És vártam mostanig es vártam, hogy megengesztelődnek a szívikben, és megsegélnek, és meg fogom kezdeni, mit kér a Jóisten. De mámáig es, még ideértünk őszi hónapba, augusztusba vagyunk, és nem hítt oda. S súlyos az, hogy olyan hidegül néz, hogy mikor elmenyek a templomba, hogy mikor látom, hogy ő prédikál, és mondja a szeretetről, és mondja, hogy az emberek nem akarnak az Istenhez fordulni, akkor úgy érzem, hogy a kés minha vágja a szívemet, hogy nem vótam megsegétvel, hogy beteljesítsem az Istennek akaratját. Azt mondotta, hogy az emberek mind elrosszultak, mind elhidegültek. Hány lelket kellene odamelegítsek? Hány lélekvel kellene imádkojzam? Hányval kellene szentmisét hallgassak? Odahújzam a jóra, hogy apácák legyenek. Hánynak jót kellene mondjak? Hánynak kellene, hogy elintéjzem, hogy mennyi apácát essze kellene gyűjtsek? Más zárdák megnyíltak és a Szent Ferencé nem nyílott meg. Szent Ferenc zárdája az apácák részikre nincsen Moldovában megkezdvel még.

S még más látomást mondok. Egy hidat csináltam, egy hídon csak három padlás lett lenne, hogy még nem vót elég a hídra. És azt mondta az angyal: el fog jönni az a három padlás es, de nem tom mikor, hogy megcsináljam azt a hidat, mett sokan kell menjenek azon a hídon a mennyországba.

Jánó Ilonáról: hivatása

A Szűz Mária azt mondta neki, hogy lesz egy hivatásod. Na most, amikor a tizenötödik évét elérte, belement a tizenhatodikba, akkor csak imádságokat adott fel neki, s amikor a húszadik évét eltöltötte, akkor megmondta a Szűzanya, hogy fog kapni kegyelmet az Úrjézustól. S az első látomása majdnem több, mint fél éjszaka tartott. Akkor eljött két angyal, elválasztották a lelkit a testtől, egyik angyal maradt a teste

[374] tanácstól
[375] apácákhoz

mellett, hogy a gonosz ne közeledjék oda, a másik levitte. (Lészped, Bákó megye, Románia)[376]

Ez Jézus kegyelme. Nem járt iskolába, semmi, de ehhez nem kell tudás, ehhez hit kell. Egy tiszta szívű kislány vót, árva lány, csak apja vót, és ezt adta az Isten, ezt a jutalmat, hogy bármikor odajön az angyal és elviszi. (Lészped, Bákó megye, Románia)[377]

Ezt az Istentől kapta. Azt mondta, hogy amikor lehetett olyan hét-nyolc éves gyerek, ő ahogyan aludt az ágyban, mindig ilyen kiskutyák előjöttek, az ágy alatt, s leszállt, mindig megmarták a lábát. S akkor elment a plébános, s szenteljék meg a vizet szentelt vízvel. Amikor ezt a látomást megkapta, mikor a tíz évet betöltötte, akkor eljött a Szűz Mária vesszővel, és éjszaka felkeltette, s akkor kellett imádkozni. Ő nem tudta, ki, csak egy szép, fejér asszony. S akkor, mikor ez megvót, hogy elvitték a másvilágra, úgy el es lettek azok a kiskutyák. Azok mind gonoszok vótak. A gonoszok látják, ők előre látják, hogy milyen kegyelmet kap az ember Istentől. (Lészped, Bákó megye, Románia)[378]

Én erről hallottam egy kevest, hogy Ilona elment oda a szomszéd faluba, Klézsébe. S ott aludt három napot egyvégtébe, akihez elment. S ő azt mondta, hogy azétt aludt el három napot, hogy beszélgetett az Istenvel, beszélgetett az angyalval, s beszélgetett a hóttakval. (Lészped, Bákó megye, Románia)[379]

I. néni, mondták, hogy itt volt egy asszon, úgy hívták, hogy Jánó Ilona?
Ja. [Nevet.] Nincs itt a faluban. Férjhez ment egy román cigán után.
Mondták, hogy ez az asszon beszélgetett a hótakkal.
Az nem vót igaz. Csak úgy beszélt, csak úgy héába. Vitték Budapestre es, vitték sok helyré vitték. Az nem vót igaz. Mikor eljött édesanyám ide, akkor azt mondja: – Gyere menjünk el ahhaz az Ilonához, s lássuk – aszandja –, meg van halva édesanyám, s lássuk, hogy találkozott-e, valahol látta-e. Azt mandta, hogy látta, hogy egy ilyen téren, a füvesz tér vót, s ment egy olyan ösvenyen. S azt mondta, hogy imádságot, sok imádságot vár, mert bé kellene menjen a kertbe, Paradicsomkertbe, de nem tud menni, nem tud érni oda! Hazudatt. Nem tudtam én hinni.
S akkor elmentek, beszéltek vele?
Beszélt édesanyám vele.
S ez mikor volt?
Még a kétezer előtt vót.
S ő ezért parát kért, vagy kellett valamit neki adni?
Nem adtunk mi semmit sem. Amikor vitték így, né Magyarországra, akkor kapott ő.
S voltak még mások is innen a faluból?

[376] Bosnyák 1980, 81.
[377] 65 éves férfi, Bosnyák Sándor gyűjtése, 2000.
[378] Bosnyák 1980, 80.
[379] 47 éves férfi, Bosnyák Sándor gyűjtése, 2000.

Nem hittek ezek az innét valók. De jártak így Magyarországról, azok mind odamentek héjza.

Mondták azt is, hogy ő beszélgetett Máriával...

Hát ő sokakat mondott. Nem mind igaz. Ez nem lehet igaz. Nem igaz. Most férjhez ment egy cigán után, elment. Öregségre eltötette az egész életjit, s most elment a cigányokval. Járt a templomba, járt, de most még el sem jő a templom felé. [...] Amikor Budapestre mentünk, azt hitték, hogy én az az asszany vagyak. Akkor még léány vót. Mind akartak, hogy híjjanak bé, hogy beszéljek, de hát mondom én nem vagyok én az. Nem vagyok Jánó Ilona, én I. vagyak. Aztán nem beszéltem én semmit. (Lészped, Bákó megye, Románia)[380]

Jánó Ilonáról: hogyan lát

Mikor ő elaluszik, akkor már a teste, mikor elszakad a lélek a testtől, akkor hideg. Amikor visszatér a lélek a testbe, akkor két napig úgy fáj a teste, hideg, a vér nehezen indul meg. A vér nem aluszik meg benne. Mikor én oda voltam hozzá, pont akkor egyszer jött vissza. Megfogtam a kezit, olyan hideg vót, mint a jég. – Látja, Anti bácsi – azt mondja –, nem vagyok méltó – azt mondja –, én nem kértem, de megkaptam Istentől. Megkérdeztem, két legénybarátom meghalt. Jó gyerekek vótak, soha sem káromkodtak. S azt monda, akkor vót mind a kettő szabadulásban. Egyiknek Bálin Páter vót a neve, a másiknak Simon Péter. Azt mondta, hogy mind a kettő már szabadulásban van.[381]

Az igaz, azt mondják, hogyha elalszik, hát akkor olyan, mint egy halott, hát nincs semmi érzékenység benne. Hanem aztán, mikor kezd létre jönni, akkor mesél ilyeneket. (Lészped, Bákó megye, Románia)[382]

Jánó Ilona a túlvilágon

Lehet álmodni Máriával?

Lehet, hogy mondja, de nem igaz, úgy van, hogy dicsérkedjék, hogy né, mit álmodtam, de...

Itt a faluban nem volt olyan, aki a holtakkal beszélget?

Nem, még valahol Lészpeden, ott volt egy. Járt Somolyóra és a Szent Péter templomába éjjen mondja, hogy az angyalok hogy verik a szárnyaikat. De el volt menve az eszivel. De hitték a papok! Azt mondta, hogy lát mendent. Hallja az angyalokat, lássa a szárnyaikkal, hogy verdesnek. De el volt a feje zsendülve. Nem volt egészséges. Há ha mondja a pap, hogy nincsen a földön ember érdelmes, hogy meglássa Szűz Máriát. Földi ember nem ulyan érdelmes, ha csak ulyan érdelme legyen itt a földön,

[380] 69 éves nő, Peti Lehel gyűjtése, 2008.
[381] 65 éves férfi, Bosnyák Sándor gyűjtése, 2000.
[382] Bosnyák Sándor gyűjtése, 1980, 79.

hogy mikor meghal, osztán a lelke meglássza Szűz Máriát. (Bogdánfalva, Bákó megye, Románia)[383]

Hát egyik este mentünk, a szüleihez mentünk, de hát nem vót otthon a lány. Akkor kérdeztem, hogy hát mikor jön? Azt mondja, hogy menjünk úgy kilenc óra tájban, akkor hát elmegyünk a lakásába. Mondom: – Külön lakik? Azt mondja: – Igen, fent van, külön lakik.

Hát akkor mentünk, akkor elmentünk a lakására, egy kis házikóba, de akkorába, hogy hát alig, hogy egy kis ágy, még hát egy személyre egy asztal, és semmi más nem vót. Mondom: – Te Ilona, úgy hallottam, hogy tudsz beszélni így a hóttakról. Hát hogy van, beteg vagy te abban az időben, mikor ezt hallod, vagy látod, alszol, vagy hogy vagy? – Jaj – azt mondja – nénikém, úgy van az, hogy én amikor elalszok – azt mondja – hát olyan mély álomban vagyok, három-négy nap fel sem ébredek. De akkor – azt mondja – tudja, hát nincs senki a közelembe, akkor én esszejárom az egész másvilágot. – Hát – mondom – hogyan járod te? – Hát – azt mondja – nézze, úgy van ez – azt mondja –, hogy éngem Jézus Krisztus vezet. – Te Ilonka – mondom –, de azt mondják, hogy Jézus Krisztust élve senki nem látja, amíg ítélet nem lesz, addig senki nem látja. Hát hogy lehet ez? – mondom. – Jaj – azt mondja – nénikém, ne higgye, mert én látom, személyesen mindig Jézus Krisztust – azt mondja – és ő vezetett engem el, hogy én ezeket lássam. S kötelességemnek is tartom – azt mondja –, hogy aki meg akarja hallgatni, hogy én elmondjam. Akkor mondom: – Mondj valamit, hogy mit látsz? – Mit látok – azt mondja –, hogy megmondjam magának – azt mondja –, szörnyű dolgokat lehet látni. Úgy van – azt mondja –, hogy aki jót cselekedett a világon, az jóra várhat. De aki nem – azt mondja –, az várhatja a következményeket, mert azoknak a büntetése akkora. – Hát – mondom – méges milyen büntetés van? Azt mondja: – Olyan kénban vannak – azt mondja –, elvitt éngemet elébb Jézus Krisztus a mennyországba. Hogy ott mit lehetett látni? Semmi más nincs csak búcsúkval, körmenetekkel mennek. Akkor hát angyali karok énekelnek. Akkor a Boldogságos Szűz Máriát – azt mondja – azok a mennyei karok körülveszik. Hogy milyen szép, hogy – azt mondja – a mennyországot nem tudja elgondolni, hogy milyen szép. Hát akkor vittek tovább, mentünk. Úgy megyek – azt mondja –, hogy csak ott vagyok mindenhol. Aztán akkor elmentem – azt mondja – a szenvedő helyre. Hát a szenvedő helyen – azt mondja – vannak olyan kis házikók – azt mondja –, ott mind külön-külön, de hát nem lehet ott kiabálást hallani – azt mondja –, csak mindenki az ő szenvedéseit végzi – azt mondja. – Melyik imádkozik, melyik azt mondja, amit cselekedett itt, azokat a bűnöket, de nagyon-nagyon nagy bűnök vannak. Akkor hát mondta, hogy hogy főzik azkat, akik gyilkolásval vannak ott, és mégis megbocsájtatik a bűnük – azt mondja –, hogy azkat élve teszik ilyen bográcsokba, forr a víz, akkor azok élve bele, és ki és bele és ki, és avval szenvedik le a szenvedőjüket. Hát akkor onnat – azt mondja – elmentek a pokol kapujára. De ott – azt mondja –, hogy milyen szenvedések vannak, s onnan szabadulás soha nincs. Hát ezeket elmondja így mind. Hát akkor kezdtünk kérdezni a hóttekról. – Hát – mondom – hát a hóttakval hogy van, te azkat lá-

[383] Középkorú férfi, Peti Lehel gyűjtése, 2008.

tod, megismered, hogyha vannak hozzátartozók, vagy üsmerősök? Azt mondja: – Igen, akit ismertem, ismerek, de akit nem ismertem, azok is névre szólingatnak, és azok is azt mondják, hogy hát üzeneteket mondjam meg, és jaj nekem, hogyha nem mondom meg valakinek. Az a bajom – azt mondja –, hogy hát nem hiszik el. Akkor kérdezte a férjem, hogy: – Ilonka, beszélj, mondj apámról. – Magának az apjáról nem tudok mondani, inkább Péterről, a testvéréről – azt mondja –, melyiket az oroszok ölték meg. Az a Péter annyira szenvedésben van, mert hát azért fizettek misét, és az a mise nem esett érte, hanem – azt mondja – a szüleiért. Mert ő nem imádkozott a szüleiért, és az a mise akkor a szüleiért esett. Úgy, hogy mondja meg a testvéreinek, fizessen egy misét Péterért. (Lészped, Bákó megye, Románia) [384]

Az Ilonának meghalt az édesanyja. Az apja, nyugodjék, nemrég halt meg. Azt mondta nekem, hogy: – Én vótam a legszegényebb a faluba s a megyébe. Nem vót ki neki mosson, alig vót öt-hat éves. Én nem láttam addig, amíg el nem mentem. Azt mondta: – Az Úrjézus azt mondta, hogy hárman vagytok, akik ezt a kegyelmet kaptátok, hogy ide átjöhettek. Elvitték a pokolba, elvitték a mennyországba, a saját édesanyját megmutatták. Jaj, nem lehet elmondani. Minden külön van, hét évesig azok a kis apró szentek. Akkor hét évtű fölfelé a szentek sorába vannak. Akko a vértanúk, a szentek, hitvallók. Akik a szegényeknek adtak, azoknak annyi van, hogy amit maga adott a földön egy darab kenyeret, vagy akármit, ott magának sohasem fogy el. Jézus a mennybe van. Az ítéletig Szent Péter van mindenkivel. Szent Péternek a törvényszékén a kezén megy át mindenki. Jézus az utolsó ítéletkor a földre lejön. Az a Paradicson megvan, az angyal őrzi az utolsó ítéletig, azt meglátja mindenki, hol volt Ádám és Éva, mit teremtett Isten azoknak.
[...]
A gyerek-eltevés – azok ilyen vasrácsokon feküsznek, alól ég a tűz. Akkor vannak olyan szenvedések, esszedarabolják, mint a mészárszékbe, kátrányba főzik. Minden bűnrű külön szenvedés van. Mikor nekem mondta, sírt. Azt mondta: – Ha maga meglátná, megszakadna a szíve. Azt mondták gonoszok, hogy mi meguntuk kínozni a népet. (Lészped, Bákó megye, Románia)[385]

A lány nekem is mondta, hogy a pokolban több ilyenféle szenvedés van, mindenféle bűnért külön szenvedések vannak. Az ördögök fel vannak öltözve katonaruhába, ez nem hazugság. A pokol kapuja be van zárva, ott van egy iroda, őrség, telefon, úgy, mint a földön. Ki elkárhozik, van egy út, azon viszik be a gonoszok népeket. Mikor a pokol kapujához érnek, ott mindenki sír és jajgat. Ha bemegy a kapun, többet kegyelem nincs, kijövés nincs. (Lészped, Bákó megye, Románia)[386]

Mondta ez a lány, hogy beszélgetett ott az ördögökvel, s hogy vájták a földet az ördögök. Kérdezte, hogy: – Mit csináltok itt? S azt mondta: – Nagyobbítjuk a poklot, ez

[384] 84 éves nő, Bosnyák Sándor gyűjtése, 2000.
[385] 65 éves férfi, Bosnyák Sándor gyűjtése, 2000.
[386] 65 éves férfi, Bosnyák Sándor gyűjtése, 2000.

mind megtelik népekvel. Nagyították, ásták a pokolt. (Lészped, Bákó megye, Románia)[387]

Lefekszik, elalszik egy kicsit, s akkor látomást lát. Mikor fölkel, akkor elmondja, hogy kivel találkozik, hol találkozik. Hát ilyesmiről is mondott, kisgyerekek vótak, hát nem szülték meg, eltették, olyanok is vótak, hogy az ember akarta, s az asszony nem akarta, s eltették. Hát azok a kicsi gyermekek a pokol tornácán vótak, ott találkozott velük. Akkor találkozott olyan asszonyval is, aki öt gyereket világra hozott, s akkor utána meghalt, többet nem akart, s azt mondta, hogy ki van zárva, már ezer éve, hogy szenved, de azt még nem tudja, hogy mi lesz az ítélete. Ha elteszi a gyereket, fogyhatatlan hús lesz, neki kell enni, s nem tudja soha megenni, s utána a pokolba megy, nem kap bűnbocsánatot. (Magyarfalu, Bákó megye, Románia)[388]

Azt nem tudom, hogy neki marhája es van, meg kecskéje es, s anyósom vett tejet tőle, s aztán hozta a tejet oda. Vót máccor, hogy én es ott vótam, hogy hozta be a tejet, aztán anyósom leültette, máccor meg enni adott, aztán mesélt. Én es hallottam vót, eccer mondta, mesélte, hogy így éjjelenként álmodik. Azt mondja, este imádkozik, éjjel aztán álmodik. Azt mondja: olyanokat álmod, hogy megálmodja Krisztust, olyan formában álmodja, mintha beszélne vélle. Máccor az édesapjáékat, mintha beszélne velük. Vaj Szűz Máriát álmodta. Azt mondja, olyan tisztán álmodja, hogy mikor nekiébred, hát, azt mondja, hogy kinyitja a szemeit, s még akkor es látja. Én es csudáltam, hogy miket mondott, hogy miket álmod, milyen igazán megálmodja. (Lészped, Bákó megye, Románia)[389]

Ő járt a pokolba, azt mondta: – Tudja, az ördögök vasvillákval, amelyik azt tette, hogy öngyilkos lett, a szemeiket szurkodták, így mutatta. S ő járt a mennyországba, kinyíltak a kapuk, s ő járt ott, így mondta. Szent Péter áll ott, az egyiket irányította jobbra, a másikat, a rosszat balra. Ott sötétség vót. Oda olyan rossz vót benézni. S egyik ment erre, ahogy jöttek a népek, egyiket erre vezényelte, a másikat arra. A roszszakat rossz felé, s a jókat jó felé. (Lészped, Bákó megye, Románia)[390]

Jánó Ilona tudósít a halálról, halottakról, túlvilágról

Ismerkedésem úgy vót, hogy én már huszonegy éve beteg vagyok, szívizom gyengülésben szenvedek. Ezt a betegséget az Istentől kaptam, meggyógyulni nem lehet. S vót egy fogadalmam, hogy hazamegyek szülőfalumba, ahol én születtem, megkereszteltek. Az oltáron van a Jézus meg a Szent Antal keze, azt én meg fogom csókolni. Hát elmentem haza, kértem Jóistent, hogy én tudjak beszélni egy olyan embervel, aki már

[387] 65 éves férfi, Bosnyák Sándor gyűjtése, 2000.
[388] 65 éves nő, Bosnyák Sándor gyűjtése, 2000.
[389] 32 éves férfi, Bosnyák Sándor gyűjtése, 2000.
[390] 65 éves nő, Bosnyák Sándor gyűjtése, 2000.

a másvilágon járt. Isten meghallgatta a szavam. Elmentem be két hónapra. Búcsú napján elmentem be a templomba, hogy a fogadalmam teljesítsem. Délután két órakor vót. Hát a templom ajtai nyitva vótak, meleg vót, csak a madarak repesgeltek. Én elvégeztem az imámat, a fogadalmamat, hallottam kopogást a templomban. Visszanéztem, egy női személyt láttam. De amikor ránéztem, akkor a lelkem megsejtette, hogy ez Istentől való, ez fog mondani nekem a másvilágról. És amikor én végeztem az imádságval, akkor azt mondja, hogy hát énnekem mondana valamit. Azt mondta, hogy néki találkozni kellett velem, mert őnéki az éjen jelentették, hogy egy ilyen és ilyen férfi érkezik, mert ő nem ismert éngemet, s én sem őt. Kimentünk a templomon kívül, s azt mondja: – Látja ezeket a fenyőfákat? Három ember a tűzben szenved. Mert egy külön kegyelmet kapott az Úrjézustól, s azt mondja, hogy ebben még hárman részesülnek a földön. Egy itt van Magyarországon, egy van Romániában, s egy hogy hol van, azt nem tudjuk. S akkor kimentünk a templomon kívül, s akkor én mondtam neki, hogy mióta beteg vagyok, és hogy hát nagyon sírtam, el vótam keseredve. Azt mondja: – Ne keseredjek el, mert ez a betegség, ezt Isten adta nekem, ezt el kell viselni, ettől megszabadulni nem lehet. Hogy meddig viszem, ezt az Úr tudja csak. S akkor mondta, hogy elvitte egy angyal, megmutatta a purgatórium tüzit, a mennyországot, a pokolt, mindent. Azt mondta: – Amikor az ember meghal, születéstől a halálig van egy élet-könyv, mindent beírnak. Mikor meghal, teszik eleibe. Aztán ítélik az embert. Ha jót csinál, a mennyországba jut, Isten országába, aki elkárhozik, jut pokolra.

Aztán mondta, hogy a pokolban milyen szenvedések vannak, tűzzel kínozzák. Elmondta, hogy a legnagyobb halálos bűn a gyerek-eltevés, azt Isten meg nem bocsátja. Ha mind a két fél beleegyezésével csinálták, mind a ketten elkárhoznak. Akkor különböző bűnökről beszélt, azt mondta, hogy olyan szenvedőbe vitte el az angyal, hogy az apa alul vót, s a fiú felül a tűzben. Azt mondta a fia az apjának: – Ott égjen, azt mondja, mert nem tanított meg. Hol a fiú volt alul a tűzben. Azt mondta édesapja a fiának: végetted én es elkárhoztam. Hát szörnyű szenvedéseket elmondott. A részegségről azt mondta, hogy akik ilyen potya-lesők, mások pénzét eligyák, mikor meghalnak, olyan tűzben vannak, úgy elolvad a lélek, mint a gyertya, akkor megint helyrejön, de a lélek sohasem tud meghalni. Akkor azt mondta, hogy ilyen rácsok vannak, úgy sütik az embert mint a halat sütik a rácson. S mikor az egyik oldala megsül, akkor az ördög a villával megfordítja a másik oldalra. S mire az megsül, a másik megint helyrejön, s ez így örökké sorban. A mennyországról azt mondta, hogyha azt az ember meglátná, akkor megszakadna a szűve örömiben. Kilencféle hadsereg angyal van. Istennek van egy hadserege, külön ruhában. Akkor van az Úrjézusnak, akkor vannak az őrzőangyalok, akkor van a Szűz Anyának, millió, de millió angyal, s akkor vannak az apostoloké. A földi meghalt emberekből három legnagyobb szent van. Ezeknek külön mindegyiknek három arany templomik van. Szent Ferenc, Szent Antal és Szent Bertalan. Ez a három legnagyobb szent, az Isten előtt úgy vannak, mint a legnagyobb tábornokok. Utánuk van a tizenkét apostol. Szent Péter van minden lélekvel az utolsó ítéletig, mindenki az ő kezin megy át, mint a bíróságon. Őt odavitte az angyal. Akkor, mikor beszéltem vele, azt mondta, hogy egy lészpedi, egy kalagori asszony, meg egy pusztinai lány vót meghalva. Meg is kérdezte őket sorban. Mint a bíróságon, ítélet, jobbra-balra. Hét évig el van engedve a gyereknek a bűne.

Tíz-tizenegy éves korig a gyerekek olyan zúgásban vannak, mintha az embernek belemászna egy traktor a fülibe, azt hallgatják. Attól lefelé, minél nagyobb bűn, annál nagyobb kénozás. Purgatórium tüziben, amíg azt a bűnt az ember csinálta, addig az ördög kénozza. Mikor az üdő letelt, akkor az ördög elmegy, akkor megint ég a tűzben. Azt is megmondta, hogyha az ember életiben soha nem ad a szegénynek, nem látja meg az Isten színyit, az ki van zárva az üdvösségből. Azt mondta, hogy máma es az Úrjézus csak a szegényeket szereti, akik hozzá fohászkodnak.[391]

Mert egy külön kegyelmet kapott az Úrjézustól, s azt mondja, hogy ebben még hárman részesülnek a földön. Egy itt van Magyarországon, egy van Romániában, s egy hogy hol van, azt nem tudjuk.

S akkor kimentünk a templomon kívül, s akkor én mondtam neki, hogy mióta beteg vagyok, és hogy hát nagyon sírtam, el vótam keseredve. Azt mondja: – Ne keseredjetek el, mert ez a betegség, azt Isten adta nekem, azt el kell viselni, ettől megszabadulni nem lehet. Hogy meddig viszem, ezt az Úr tudja csak. S akkor mondta, hogy elvitte egy angyal, megmutatta a purgatórium tüzit, a mennyországot, a pokolt, mindent. Azt mondta: – Amikor az ember meghal, születéstől a halálig van egy életkönyv, mindent beírnak, mikor meghal, teszik eleibe. Aztán ítélik az embert. Ha jót csinál, a mennyországba jut, Isten országába, aki elkárhozik, jut a pokolra. Aztán mondta, hogy a pokolban milyen szenvedések vannak, tűzzel kínozzák. Elmondta, hogy a legnagyobb halálos bűn a gyerek-eltevés, azt Isten meg nem bocsájtja. Ha mind a két fél beleegyezésével csinálták, mind a ketten elkárhoznak. Akkor különböző bűnökről beszélt, azt mondta, hogy olyan szenvedőbe vitte el az angyal, hogy az apa alul vót, s a fiú felül a tűzben. Azt mondta a fia az apjának: – Ott égjen – azt mondja –, mert nem tanított meg. Hol a fiú volt alul a tűzben, azt mondta édesapja a fiának: végetted én es elkárhoztam. Hát szörnyű szenvedéseket elmondott. A részegségről azt mondta, hogy akik ilyen potya-lesők, mások pénzét eligyák, mikor meghalnak, olyan tűzben vannak, úgy elolvad a lélek, mint a gyertya, akkor megint helyrejön, de a lélek sohasem tud meghalni. Akkor azt mondta, hogy ilyen rácsok vannak, úgy sütik az embert, mint a halat sütik a rácson. S mikor az egyik oldala megsül, a másik megint helyrejön, s ez így örökké, sorban.

A mennyországról azt mondta, hogyha azt az ember meglátná, akkor megszakadna a szűve örömiben. Kilenc féle hadsereg angyal van. Istennek van egy hadserege, külön ruhában. Akkor van az Úrjézusnak, akkor vannak az őrzőangyalok, akkor van a Szűz Anyának, millió, de millió angyal, s akkor vannak az apostoloké.

A földi meghalt emberekből három legnagyobb szent van. Ezeknek külön mindegyiknek három arany templomik van. Szent Ferenc, Szent Antal és Szent Bertalan. Ez a három legnagyobb szent, az Isten előtt úgy vannak, mint a legnagyobb tábornokok. Utánuk van a tizenkét apostol. Szent Péter van minden lélekvel az utolsó ítéletig, mindenki az ő kezin megy át, mint a bíróságon.

Őt odavitte az angyal. Akkor, mikor beszéltem vele, azt mondta, hogy egy lészpedi, egy kalagori asszony, meg egy pusztinai lány volt vót meghalva. Meg is kér-

[391] 75 éves férfi, Bosnyák Sándor gyűjtése, 2001.

dezte őket sorban. Mint a bíróságon, ítélet, jobbra, balra. Hét évig el van engedve a gyereknek a bűne. Tíz-tizenegy éves korig a gyerekek olyan zúgásban vannak, mintha az embernek belemászna egy traktor a fülibe, azt hallgatják. Attól lefelé, minél nagyobb bűn, annál nagyobb a kénozás. Purgatórium tüziben, amíg azt a bűnt az ember csinálta, addig az ördög kénozza. Mikor az üdő letelt, akkor az ördög elmegy, akkor megint ég a tűzben. Azt is megmondta, hogyha az ember életiben soha nem ad a szegényeknek, nem látja meg az Isten színyít, az ki van zárva az üdvösségből. Azt mondta, hogy máma es az Úrjézus csak a szegényeket szereti, akik hozzá fohászkodnak. (Lészped, Bákó megye, Románia)[392]

Jánó Ilona tanácsot ad

Hát az Ilonárul én sok mindent hallottam, ki mondta, hogy bolond, mások azt mondják, aj szegény asszon. De én hallottam őt, én sokáig hallgattam őt Csíksomlyón es. Hát Csíksomlyón négy órán keresztül beszélt. Azelőtt, hogy kiment Csíksomlyóra, azt mondta, hogy megálmodta Jézust, hogy meglátta Jézust, és Jézus adott neki tanácsokat. S Jézus egy burjánt es adott neki. Egy burjánt, melyik nő egy kicsit, s ott hol boga van, ott csinál egy gyökért. Az, melyik nő a fődbe, nagyon erős. S elhozta azt a burjánt oda, s mondja, hogy tanácsolt Jézusval. S mondja: meg kell erősíteni a hitet. Azt mondta Jézus: – Ilyen legyen a hitetek. Hányan vagytok, annyi gyökér legyetek. S megmutatta a burjánt. Ahány boga vót, annyi gyökere vót. – Mert azt többet soha nem lehet kivágni. Olyan legyen a hit.[393]

[392] Bosnyák Sándor gyűjtése, 1980, 81–83.
[393] 34 éves nő, Bosnyák Sándor gyűjtése, 2000.

Halottlátók

A halottlátó a természetfeletti kommunikáció egy területére, a halottakkal való érintkezésre, a róluk történő tudósításra szakosodott személy. Általában az élők kívánságainak megfelelően közvetít közöttük és a halott hozzátartozó között. Tudósít a halott másvilági sorsáról, körülményeiről, továbbítja az élők kérdéseit, üzeneteit, a halott kéréseit. Ezzel segít lezárni az élők és holtak közt elintézetlenül maradt ügyeket, megkönnyíti a gyászmunkát. Ilyen szakemberek világszerte voltak és ma is léteznek; működő magyar halottlátók nagy számáról tudunk ma is. Barna Gábor és Czövek Judit összefoglalásaiból[1] az volt megállapítható, hogy a halottlátás, illetve a halottlátóhoz járás elsősorban Észak-Magyarország katolikus lakosságának gyakorlatában élt; akkor azonban még nem voltak köztudottak az erdélyi, moldvai látókra vonatkozó adatok. Az bizonyos, hogy Nógrád, Heves sok katolikus falvában szinte kötelező része volt a temetés rituáléjának, annak egyik utolsó mozzanataként, a halottlátóhoz fordulni, hogy a halott túlvilági sorsára, illetve szükségleteire nézve információkat szerezzenek. Ugyanitt gyakorolták a halottak meghívásának rítusát, amikor elindultak a halottlátóhoz.

Ismert látóink soha nem kizárólag halottlátással foglalkoztak, mintegy melléktevékenységként gyakori volt a tolvajlás, lopott állatok vagy pénz felderítése; sok múlt századi tudósítás szól távollévő, vagy eltűnt személyekről hírt hozó halottlátóról is. Némelyik látó – különösen a magyarság legkeletibb csoportjainál – igen sokrétű tevékenységet folytat ma is: gyógyít és jósol is, boszorkányazonosító vagy rontás-helyrehozó szerepe is van. Vannak köztük új típusú, „spiritualista" látók is, akik azonban a régi – igen archaikus – koncepciók és módszerek közül is sokat őriznek. A 19. század végétől kezdve szivárgott le lassan falusi közösségeinkbe is városi, kispolgári okkultista-spiritualista gyakorlat (médiumként viselkedő látók, asztaltáncoltatás stb.), mindezt bővebben a *Kortárs látók* fejezetben tanulmányozhatjuk. Itt, e csoportunkban ezeket a módszereket csak néhány adat képviseli. (Fáyné tevékenységére, egy miskolci asszonyra, valamint Bencsik Lebonára vonatkozó elbeszélések.) Bemutatott anyagunk egyébként az ún. hagyományos halottlátókra vonatkozik, akik a magyarság egy-egy csoportjánál régóta ismert, gyakorolt rituális módszerek, illetve transztechnikák alkalmazásával végezték közösségük által elvárt és támogatott tevékenységüket.

A halottlátók alakját szinte ugyanaz a „látó-mitológia" övezi, mint amelyet a szent látók kapcsán említettünk: beavató mennyei lélekutazás során szerzik tudásukat, amely azonban lehet velük született képesség is (ennek jele lehet a foggal

[1] Barna 1981; Czövek 1987; lásd még összefoglalóan: Pócs 1997b.

vagy burokban születés). A mennyei tudást Istentől, Szűz Máriától, szentektől, vagy – ritkábban – a halottaktól szerzik. A beavató utazás külső szemlélő számára is látható jele – az elbeszélések szerint – a spontán bekövetkező, és három vagy hét napig tartó transz *(rejtezés)*, vagyis eszméletlen állapot. Ismert még a csecsemőkorban megnyilvánuló tudás motívuma, valamint az, hogy a látó mindent tud, amit róla gondolnak, vagy mondanak, és nem fogadja azokat, akik kételkednek tudásában, vagy csúnyán beszéltek róla út közben.

Az elbeszélések másik része magáról a látó-tevékenységről, a halottak üzeneteinek tolmácsolásáról szól; ez részben a valóságot – a látók tényleges tevékenységét – tükrözi. Ami a halott szükségleteit illeti, ezek testiek vagy lelkiek: egy meglehetősen materiálisan elképzelt túlvilágon ruhadarabok, élelem, használati tárgyak hiányozhatnak neki, amit a halottlátó révén kér maga után küldetni. Másrészt az élők ügyeinek eligazításáról is szólhatnak az üzenetek, de a fő téma a halottakkal folytatott párbeszédben a halott lelkiüdve, purgatóriumbeli vezeklésének megrövidítése, misék, alamizsnák adása e célból.

A halottak üzeneteinek technikai részletei nem elég világosak az adatokból. Halottak odaidézéséről van szó többnyire, mégpedig – úgy látszik – önszuggesztió, illetve erős koncentráció segítségével; máskor transzindukáló tükrökről, kristályba nézésről is szó esik: a látó e tárgyak segítségével „látja" a halottakat. Szórványos adatok szerint médium-szerepe van a látónak: a halott megszállja, és „belőle beszél". Egy moldvai látók által képviselt halottlátó-típus lélekben a túlvilágra utazik a halottat „látni": a purgatóriumban kísérli meg a halott sorsát enyhíteni. Jánó Ilona, a lészpedi látó a halál pillanatában is „látja" a halottat, és feladatának ilyenkor a lélek megmentését tartja a kárhozattól.[2] Őrzőangyala segítségével – aki kísérője túlvilági útján – a haldokló lelkét az érte lesben álló ördögtől próbálja megmenteni. Ő különösen olyan lelkeket keres fel a purgatóriumban, akiknek nincs élő hozzátartozójuk, aki misét, alamizsnát szolgáltatna értük.

Egészen sajátos halottlátó-vonásokat rögzített Magyar Zoltán tornai gyűjtése során Körtvélyesen. Az asszony, akire itt visszaemlékeznek, a „halottakkal járás" archaikus kommunikációs módszerét alkalmazta: éjszakánként kijárt a temetőbe, ahol a halottak menetéhez csatlakozva szerzett tőlük információt a bekövetkező halálesetekről.[3]

A moldvai halottlátók – helyi nevükön *ellátók* – általában összetett látó tevékenységet folytatnak; sokszor rendelkeznek a szent látók sajátságaival is. Moldvában Csoma Gergely keresett fel nemrégiben egy forrófalvi asszonyt, akinek temp-

[2] Lásd Jánó Ilona látomásait (Kóka 2006) és a róluk szóló írásokat: Pócs 2006; Peti 2008a.

[3] A kora újkori Európa több pontjáról tudunk erről, a modern Európában elsősorban néhány alsó-szászországi, fríz-földi, valamint kelta területen ismert módszer. Lásd erről röviden: Pócs 1997b.

lomi látomásai a „szent látó" és halottlátó tulajdonságaival, képességeivel egyaránt rendelkező összetett személyiség: ő látomáskészségét böjtöléssel is erősíti, templomi álmaiban Krisztus megkínoztatását éli át, majd a temetőben szinte testileg látja a purgatóriumi szenvedéseikből megváltást kérő halottakat. Utóbbi motívum a halottlátók között is – eddigi tudásunk szerint – egyedülállóvá teszi.

Az a túlvilág, ahová a moldvai és egyes székelyföldi látók utaznak lélekben, már nem a földi lét mása, mint a palócföldi látók esetében, hanem egy, a középkori látomások kegyetlen borzalmaival lefestett pokol, amely különböző térségekre tagolódik az egyes bűnök fajtái szerint. Ezek az elbeszélések nagy mértékben a bizánci apokrif „istenanya pokoljárásának" szövegét követik, amely egyes székelyföldi falvakban a mai napig ponyvakiadványokon forog közkézen.

A halottlátók és látomásaik adatainak egy gyűjteményét Bosnyák Sándor[4] állította össze, két másik csoportot Lengyel Ágnes, a moldvai látók anyagát pedig elsősorban Peti Lehelnek, Csoma Gergelynek és Iancu Laurának köszönhetjük. Leggazdagabb adatanyaggal Magyar Zoltán járult hozzá kötetünkhöz. Ő a következőket írja gyűjtéséről:

„Az 1995–1998 között folytatott mondagyűjtések során több halottlátó emlékére is rátaláltunk a Tornai-karsztvidéken és szűkebb környékén. A putnoki, a miskolci és a gömörhorkai halottlátón kívül két helyi halottlátó a néhai Torna megye területén élt a 20. század első felében. Egyikük Fáyné Pongrácz Ilona, a bódvaszilasi főszolgabíró feleségeként komjáti kúriájukban folytatott ilyen tevékenységet. Fáynét a környékbeli falvakból sokan és gyakran keresték fel, ám az egyik hiedelemszövegben szereplő 'rejtőzés'-motívum kivételével a róla szóló mondák inkább csak mint spiritisztát jelenítik meg. Annál figyelemre méltóbbak a körtvélyesi Tóth nénivel (Tóth Istvánné) kapcsolatos hiedelemszövegek, melyek egy több tekintetben is rendkívül archaikus képzetkört rajzolnak meg." (Pócs Éva)

A KARANCSALJAI ASSZONY (Nógrád megye)

E me megint énrajtam történt, mikor az uram fogságba vót. Hát elmentünk érdeklődnyi Karancs alá a tudós asszonyho. Szökve mentünk, mer má a határ zárva vót, oszt az őrházná olyan nagy gödrön kellett átmennyi, oszt csúszott, mer előtte való nap esett az eső. Hárman mentünk asszonyok, oszt Vilma me meccsúszott, oszt egy nagyot fingott. Aszondja: – Ne tudós asszony, vedd be-e! – Te Vilma, te Vilma, hát hogy beszéhetsz így! – Hát hogyne! Majd a nyakam tört ki! No, odaértünk oszt a Karancs alá a tudós asszonyho, beköszönünk... fogadott bennünköt. – Üljönek le,

[4] Összeállításának címe: *Történetek a csépai, a dormándi, a lelei, a novaji, a szatmári, a tápéi és a putnoki halottlátókról*

lelkeim! Sorba néz mind a hármunkat, aszondja: – Én magának nem mondok semmit – oszt Vilmára mutat. – Mer amit nekem kínát, azt vegye be maga!

Hát hallott-e má illyet? Hát hogy tudta meg? Úgyhogy nem is mondott neki semmit. Nekem is nagy nehezen csak annyit mondott, hogy él az uram, de nagy szegénységbe van. (Ragyolc, Losonci járás, Szlovákia)[5]

CSÍKI SÁNDORNÉ (Lőrinci, Nógrád megye)[6]

Csíki Sándorné Alattyáni Mária, halottlátó asszony (sz. 1935. Csécse, Nógrád megye) különleges képessége már születésekor megmutatkozott:

Én burokba születtem, két fogam volt. A bába kivette a fogamat, és aszonta, ez a gyerek tud valamit. És akkor nem tudom hány, tizenkét görcsöt tettek a köldökzsinórra, hét éves koromban adják ide. Hét éves koromba én azt mind kibontottam. Beletették egy gyufaskatulyába. [...] Én nem hókuszpókuszolok. Ez születési adomány.[7]

Családja a falu legszegényebb rétegéhez tartozott. Tizenhárman voltak testvérek, hatéves korától már napszámba járt édesanyjával. Öt osztályt végzett csak el. 1949-től bányában dolgozott, megbetegedett, s így 1958-ban leszázalékolták. 56 éves koráig hajadon, 1991-ben férjhez ment a nála 20 évvel fiatalabb Csíki Sándorhoz. A házasságkötés egyik oka, hogy egyedül élve félt az esténként megjelenő halott lelkektől. Betegsége idején „járt" a túlvilágon:

Mentem, mentem, és egy gyönyörű rét volt, de azon a réten nem fű volt, hanem különböző virág, de olyan virág a földön nincs. S akkor ilyen fehér lócák vótak, és akkor a kistestvéreimet fogta a nagyanyám az ölibe. S akkor mondom, hogy: – Maguk meg ilyen szép helyen vannak? Én szedek ebbül a virágból. Aszondja: – Kislányom, menjél vissza, mert te még élsz, neked ebbül nem lehet szakítani, te szépen menjél el.

Csíkiné szerint a túlvilágon négy-ötféle hely van. „A pokol az utolsó hely, ott égnek, jajgatnak a bűnös lelkek. A pokolból nem mennek el a lelkek". A halottlátóhoz sem; ha egy itt szenvedő lelket idéznek meg, legfeljebb egy túlvilági hozzátartozó jöhet el, s közli, hogy a hívott nem jöhet, mert a pokolban van. Azután következik a *purgária*[8] majd a tisztítóhely. E kettő abban különbözik Csíkiné szerint, hogy a *purgáriá*ban többet szenvednek. „A tisztítóhely az mán olyan, hogy az mán nem

[5] Magyar Zoltán gyűjtése.
[6] Lengyel Ágnes közlése.
[7] Lengyel 1998b, 188–189.
[8] purgatórium

egy nehéz." Az itt lévő lelkeket az „Úrjézus irányítja" és azok a szentek, akik erre fel vannak hatalmazva. A tisztítóhely bejárata előtt „olyan kapu van, mint egy templomi oltár. Előtte reszketnek, cideregnek a lelkek, mert félnek az ítélettől." Itt dől el az, hogy ki hová fog kerülni. Ezek azoknak a friss halottaknak a lelkei, akik még nem idézhetőek meg a hozzátartozók, illetve a halottlátó által.

> És akkor van egy nagyon gyönyörű hely, ahol az Úrjézus ül, egy asztalnál. Előtte van kinyitva egy nagy könyv, amikor valaki megszületett, akkor mán az egész élete, sorsa bele van írva, hogy hal meg, mi lesz vele. Amit az életünkbe teszünk, az is be van jegyezve. Amikor megszületik az ember, akkor egy gyertya meg van gyújtva mindenkinek. Az a gyertya elkezd egyszer pislogni, és mikor meghalunk, az a gyertya elalszik [...] Az Úrjézustól függ, hogy hová kerül [a lélek], hová ítéli el.

Akiknek kis bűnük van, azok járhatnak búcsúkba, a földi emberek közé, és ezenkívül ők „rózsát kötnek", ami a rózsafüzér imádkozását jelenti. A jó lelkek segítik földi hozzátartozóikat, a gonoszok pedig esetleg rossz befolyással vannak.

A megidézett halottak már előző este eljönnek Csíkinéhoz. A lelkek az ágyon ülnek, vagy álldogálnak. Megjelenésükkor gyertyaszag érezhető. Temetésükkor viselt ruházatukban vannak, sápadtak, fehérek. Fáradtak, mert nagy utat tesznek meg, ki vannak zökkentve tartózkodási helyükből. Kedden és csütörtökön jöhetnek, mert a többi napokon búcsúban vannak. Járnak Szentkúthoz[9] és más búcsújáróhelyekre. A halál után hat hétig még nem idézhetőek meg a lelkek, hat hónap után a legmegfelelőbb az idő.[10] (Lengyel Ágnes)

AZ EGERBAKTAI ASSZONY (Heves megye)[11]

> Hát a baktai is igazat mondott. Ott meg a mamám vót, a nagyanyám. Tudja még akkor gyalog mentek. Osztán nagyon elfáradtak, osztán borzasztóan nagyon fájt már a lábuk. Oszt bementek a patakba, megmosták a lábukat, mert már nagyon el vótak fáradva. Osztán mikor meg kigyöttek, ott jött egy meszes kocsi. Még akkor a meszet úgy árulták. Elég abból annyi, hogy ló vót befogva, és olyan födeles kocsi vót. No oszt akkor a mamám is ment vóna a baktai asszonhó. Ő meg a fiát kérdezte vóna. Osztán mikor odament, nagyon törekedett vóna már a mamám befelé, mert ők ugye idevalók vótak, szlovákiaiak. – Jaj, bocsájjanak má, az Isten áldja meg magukat, Szlovákiából vagyok, oszt nekem még haza is kéne menni! No ugye a népek azok bocsájtották

[9] Mátraverebély-Szentkút
[10] Lengyel 1998b, 191–198.
[11] Magyar Zoltán összeállítása.

vóna, az asszon meg éppen akkor nyitta ki az ajtót. Hogy bocsájtja a másikat. Osztán aszondja: – Az a magas nénike ne törekedjen, mer úgyse mondok magának, míg ide nem ér a halottja! Mer maga felült egy meszes kocsira, ők meg gyalog jönnek. Ezt mindig emlegette a nagyanyám. (Péterfala, Rimaszombati járás, Szlovákia)[12]

Aszondta, a Pulyka mama elment, nekem a nagymamámnak az édesanyja, aszondja: – No, majd maga kérdezze az én férjemet, én meg a magáét! Így beszélték meg az útba. Mikor odamennek, aszondja a baktai mama: – Maguknak nem mondok, mert maguk pletykáltak rám az útban. (Egyházasbást, Rimaszombati járás, Szlovákia)[13]

Hát rendetlenségből is mondták neki az úton, a baktai mamának: – Ott mennek utánad a halottak! Meg vót rakva a kocsi, az ember a kocsin ült, az öreg, a legény meg utána ment. – Mennek teutánad! – Nem hányod le te már a kocsiról a szénát! – Maga mondja meg? Hát osztán valóban. Az öreg felment az ólpadra, a legény meg felment a kocsira, osztán leódták vóna alulról a rudat, osztán ő meg rajta állott a rúdon, osztán eltört a rúd kétfelé. Oszt úgy levágta a ló közé, mindjárt meghalt. No igaz-e, igazat mondott a baktai mama. (Egyházasbást, Rimaszombati járás, Szlovákia)[14]

Az én nagybátyámat is úgy mondták, Albin bátyámat. Hogy mikor elmentek a tudós asszonhó, a mondta meg, hogy bontsák fel a sírt, bebizonyítják, hát hogy meg van fordulva a koporsóban. Mert ő még nem vót rendes halott, csak tetszhalott vót. De nem hagyta má a Viktor bácsi, meg a Fanó ángyó, a szülei felbontani a sírt. (Péterfala, Rimaszombati járás, Szlovákia)[15]

A PARÁDI ASSZONY (Heves megye)

Parádon vótam én a férjemmel e, mikor meghalt őneki az édesanyja. Nekem meg az édesapám '70-be. Akkor ott vótunk Parádon. Ő is éppen úgy mondta, ahogy vót. Mindent úgy mondott ő is. Meg nem is akart bennünköt fogadnyi. Mikor odaértünk, azt mondta ja férje neki, hogy nincsen otthon, hogy elutazott. No majd oszt igaz-e, mi nem akartunk elmenni, hogy hát itthon van mégis, hát várunk valameddig, várunk. Hát úgyhogy vártunk is mink. Egyszer szólt, hogy má menjünk be, mert már nem hagy békit a férjemnek az édesanyja. Hogy hát már mikor ilyen messziről elmentünk, hogy hát mégis akkor mondjék valamit. Úgyhogy behítt minket, mondta, hogy ott vannak, hogy mind a kettőnköt, hogy ölelnek, nagyon köszönik, hogy gondját viseltük. De mikor gyöttönk el onnan, olyan kis patak vót ott a falu közt, még a pata-

[12] Magyar Zoltán gyűjtése.
[13] Magyar Zoltán gyűjtése.
[14] Magyar Zoltán gyűjtése.
[15] Magyar Zoltán gyűjtése.

kon is átgyött utánunk, hogy de nagyon kéri az édesanyja, hogy de nagyon vigyázzanak hazafelé, mer magukat baj éri. Nagyon rimánkodik az édesanyja, hogy: – De drága kisfiam, nagyon vigyázzanak hazafelé! Alig hogy eljöttünk onnan, nekünk a motorkán a gumi mindjárt kiszakadt. Akkor beragasztottuk, akkor be se értünk Kisterenyébe, akkor megint. Úgyhogy már beragasztani nem lehetett. (Egyházasbást, Rimaszombati járás, Szlovákia)[16]

VÉCSEI JOLÁN (Putnok, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[17]

Vécsei Jolán a múlt század második felének egyik legnépszerűbb, több megyényi vonzáskörzettel rendelkező, budapesti értelmiségiek által is látogatott halottlátója volt. Sem rendőrségi ügyei, sem a róla készült, őt nem egészen objektíven bemutató film[18] nem tudta reputációját lerombolni. (Pócs Éva)

Halottlátóvá válás, tudomány-nyerés

Ez az asszony má halálozott, aztán ráhagyta a tudományát erre a putnoki asszonyra, Jolánkának hívják. Miskolcon vót ez az asszony, akiről én beszélek. De azt mondják, hogy úgy megszenvedett, mint Krisztus a kereszten. Ledobálódott az ágyról, így hajigálódott. Nekünk egy putnoki ember beszélte el. (Kelemér, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[19]

Ez a putnoki asszony is szörnyű kínt állt ki. Mielőtt ő elfogadta ezt a látást, három napig eszméletlenül feküdt, szenvedett, mint Krisztus a kereszten. Nem akarta ő azt elfogadni, de valakinek közvetíteni kell a halottakkal. Ő lett erre kijelölve, ő közvetítette a halottak üzeneteit. (Tállya, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[20]

Bementünk a szomszédjába. Oszt kérdeztük, hogy hát: – Hogy lehet, hogy ez tud? – mert fiatalasszon vót. Aszondja, hogy hát: – Csak annyit tudunk, hogy mikor ő meghalt, tetszhalott vót. Hogy három napig meg vót halva. Osztán akkor mikor el akarták temetni, hogy ráteszik a koporsó tetejét, ő meg felpattant a plafonba. A ravatalról. Úgyhogy nem merték eltemetni. Akkor letették vissza őt is, meg a koporsót is, oszt otthagyták. Oszt azóta tud. Hogy a holtakval foglalkozik. (Egyházasbást, Rimaszombati járás, Szlovákia)[21]

16 Magyar Zoltán gyűjtése.
17 Bosnyák Sándor és Magyar Zoltán összeállítása.
18 Moldován Domokos rendezése.
19 69 éves nő, Bosnyák Sándor gyűjtése, 1986.
20 78 éves nő, Bosnyák Sándor gyűjtése, 1986.
21 Magyar Zoltán gyűjtése.

A haldokló rendelkezése

Az én édesanyám azt mondta, hogy: – Ha én meghalok, énnekem hagyjátok ott nyugtomat. Nehogy el merjetek mennyi a halottlátó asszonyhó, mer én hallottam ollyat, hogy akit kitérítenek a helyiből, nem tud visszamennyi. (Tura, Pest megye)[22]

A halottak meghívása

Ki kellett menni korán reggel, mielőtt elmentünk volna az autóbusszal, ki kellett menni a temetőre, meg kellett állni a férjem sírjánál, és mondtam neki, hogy: gyere velem! Akkor hazamentem, felszálltunk az autóbuszra, ott is kellett mondani, hogy: gyere velem! Felszálltunk a vonatra: gyere velem! Mire Miskolcra elértünk. Miskolctól jöttünk vissza Putnokra. Énnekem mindig mondani kellett, hogy: – Gyere velem! Nem hangosan mondtam, de úgy morogtam az orrom alá. Hogy az apósom honnan tudta ezt, nem tudom, de ő mondta, hogy így kell csinálni. Együtt mentünk az apósommal.

Megérkeztünk Putnokra, de nem volt otthon először az asszony, de aztán hazajött, és fogadott minket. Fogadott, bevezetett minket egy sötét szobába, leültetett minket, elővette a feszületet, ott valamit összpontosított, nézett a szemével, mormogott is valamit a szájával, és akkor mondta nekünk, hogy várjunk egy kicsit, mert a halott sír. És azt mondja: – No de várjunk, itt van mellette egy idős bácsi, egy idős néni, meg egy kisgyerek, akik vigasztalják, itt vannak együtt. És az vót a nagyapja meg a nagyanyja, meg az apósomnak gyerekkorába meghalt a testvére. És azok vótak mellette. Hogy ezt honnan tudta a Vécsey Jolán, nem tudom elképzelni. Lehet, hogy leolvasta rólunk. Hát ő azt jósolta, mer azt mondta, hogy: – sír, be van ütve a feje, a kisagya van megsérülve, meg a ruhájának a kabátujja van elszakadva. És ő azt mondta, hogy nyílt vágányon megállt a vonat, ő állítólag kiszállt, és hogy ahogy a mozdony ment, az ütte fejbe. De ezt én lehetetlennek tartom, ez nem igaz, mert ottan soha nem szokott vonat megállni. Mert nincs két vágány Panyit meg Gömör közt. (Borzova, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye)[23]

Az elutasított ügyfelek

Vótak innen is valakik. Mentek oda, hogy nem jött haza a férje a háborúból: hol van? Hát elmentek hozzá, hogy mit várhatnak, hazakerül-e. Közbe bementek a templomba elsőnek. Hát egy csöppet nevetséges dolognak hat, mit tudom én. Mikor mentek vóna be hozzá, a szobájába, hát mondta: – Mért nem ide jöttek elsőül, mért mentek a templomba? Az a jósló így mondta, az a putnoki. (Bódvarákó, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[24]

No majd azt hallottam, hogy mentek innen a környékről, nem Hidegkútról pontosan, hogy ilyen halott tudakolóba ahhoz az asszonyhoz. Ott mindig sokan voltak, sort állottak. Úgyhogy amikor mentek, az egyik ember aszondta: – No majd… – az elkö-

[22] 68 éves nő, Bosnyák Sándor gyűjtése, 1991.
[23] Nő, Magyar Zoltán gyűjtése.
[24] Magyar Zoltán gyűjtése.

vette magát, hogy: – Az ennyit tud, ő, no! – már nem mondom rendesen, elkövette: – Ennyit tud, no! No majd mikor odaért, az asszony meg aszondta, hogy: – Maga menjen kifelé, mert maga azt csinálta, meg ezt csinálta az úton, magának nem mondok semmit! Hát hogy azt honnan tudta? (Medveshidegkút, Rimaszombati járás, Szlovákia)[25]

Vót, amikor a jósasszony mondta. Mentek hozzá, és útközben mondta, hogy majd elvégzik a dógukat, hogy majd ezt szánjuk a jósasszonynak. Hogy hát szarunk a jósasszonynak. S mikor odament, a jósasszony azt mondja neki: – Magának nem mondok semmit, mert maga engem kifizetett útközbe, és magának semmit nem mondok, csak hogy élve temette el az urát! (Dobfenek, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)

A halottlátó tevékenysége

A testvérem vót ott is, s oszt a testvérem egy másiknak azt mondta, hogy vásároljunk előbb, majd elmegyünk azután a jóslóasszonyhó. Osztán mikor meg odament a testvérem, azt mondta, hogy: – Maga már ne várjék – ugye a gyereket tudatnyi. Aszondja: – Maga már ne várjék, egy összetörött gyerek itt vót, oszt magára annyit várt, nem gyött, első vót a vásárlás – azt mondta neki. Az igaz vót. (Tajti, Rimaszombati járás, Szlovákia)[26]

Nekem a fiam meghalt, huszonhat éves vót. Odamentem hozzá, a tudós asszonyhó, mert hirtelen halt meg. Két kisgyereke maradt neki, már nős vót. Oszt oda mentem el Putnokra, ahhó a putnoki asszonyhó. De az rendes tudós asszony, ezt én mondom magának! Azt még Amerikába is kivitték, ott is mondattak vélle. Én a fiam kérdeztem tűle, hogy hogy halt meg ilyen hirtelen. Minden legkisebbet megmondott, mindent megmondott. Hogy belső tüdőgyulladása vót, belső láza vót, oszt megégett a tüdeje, oszt hogy úgy halt meg. (Dobfenek, Kassa-vidéki járás, Szlovákia)[27]

Vótunk Putnokon, sokan, vártunk a tudósasszonyra, mer nem vót otthon. Egyszer gyön. Kabátba, sapkába. Annyit szólt: – Adjon Isten jó napot, asszonyok! Vártak rám? – Vártunk. Bement, levette a kabátját, letette a sapkáját, kijön kötényruhába. Aszondja, hogy: – Akkor... akarnak valamit? – Akarunk. – Ezek gyöjjenek, aki olyan messzirűl gyütt, az orosz határról! No. Oszt neki ezt nem mondta meg senki, hogy az az orosz határról gyött. No oszt akkor mi elmentünk félre, vártunk. Megyen be a fiatalasszon. Eltelik jó félóra. Gyön, rí, sirat nagyon, sirat nagyon. Nem is szólt hozzánk se semmit, elment a kerítéshez a másik ódalra, siratott nagyon. Aszondják aztán, hogy felakasztotta az ura magát. Oszt ő azt akarta megtudni, hogy: mié vagy hogyan? Ki tudja, mit mondott neki a tudósasszon. Csak ő nem szólt semmit, csak legyött a lépcsőn, ment át a kerítés mellé, ő ott siratott, de felszóval siratott. Hát... akkor ő ott kisiratta magát. Akkor gyön ki a másik. Az is. Csak úgy könnyezett. Kér-

[25] Magyar Zoltán gyűjtése.
[26] Magyar Zoltán gyűjtése.
[27] Magyar Zoltán gyűjtése.

dezzük: – Hát ez a fiatal? Aszondják: ennek meg hirtelen meghalt az ura. Hát ő is siratgatott. Akkor meg bement egy öregasszony...

No osztán én is osztán bementem. Így egy rekaméron ültetett egyik oldalra, ő egy karszéken ült, az asztalnak a másik oldalán. Így vót neki a rózsafüzér, keresztet vetett, akkor így az asztalon rátette a rózsafüzérre a kezit. Osztan énmellettem, meg a rekamír véginél egy nagy-nagy pálma szobavirág vót. Imádkozott magában, imádkozott. Majd osztán csak néz így a sarokba, a virágra, aszondja, hogy: – Megérkezett a hetven esztendős Lénárd bácsika. Pontosan hetven éves vót. Osztán betöltötte Mindenszentek másnapján a hetven évet, ez meg december második napján vót, mikor meghalt. Aszondja – így rám nézett, így nézegetett mindig oda a virágra, innen az asztal másik oldaláról, odaültetett le, a virághó. Biztosan ott szoktak megjelenni neki –, aszondja: – Megérkezett a hetven éves bácsika. De nagyon sír. Aszondja: – Búcsú nélkül költözött el magától. De azt kívánja, hogy gyovónjon meg, áldozzon meg helyette. Hogy nem tudta azt se befejezni. De maga – aszondja –, higgye el, amit mondott magának az a két társa, akivel vót, mert úgy történt, ahogy ő mondta!

No, hát honnan tudta? Mert én nem is hittem, hogy ő leesett a traktorról. Csakugyan úgy vót, nem hittem. Nem hittem, hogy nem a fáról esett le. Aszondja: – És maga higgye el, amit magának az a két idegeny ember mondott, ugyanúgy történt! Ő ott elaludt, az útba. De tudja, mit mondok magának, azt mondja a bácsika: – Nehogy hagyja a házat eladni fölőle, arra kéri! Ennyi vót. (Péterfala, Rimaszombati járás, Szlovákia)[28]

Elment a húgom is, mikor az ura meghalt. Szerette volna tudni, mer úgy nézett ki, hogy nem természetes halállal halt meg az ura. A kinézet ilyen vót, oszt akkor meg is mondta neki az asszony, hogy így van. Na de ugye ezt hangoztatni nem lehet, mert ez nem hivatalos. De az az asszony úgy beszélte el, ahogy igaz vót. Meg még vót a kisunokája, már járt iskolába, hát nem vitték el. Oszt mondta az asszony, hogy a halott nagyon örül, hogy eljöttek, de azt nem hozták el, akit legjobban várt. (Jósvafő, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[29]

Azután a másik megint azt beszélte, hogy akkor vót az a Kennedy. Akkor gyilkolták meg Kennedyt. Osztan levélbe küldte, abbúl beszélt nekik. Hogy nagyon akarták a gyilkost megtudni. Hát azt biztosan nekik megmondta, de az titok vót. Akkor mondták is, hogy nagyon sok mindent kapott Amerikából. (Péterfala, Rimaszombati járás, Szlovákia)[30]

Édesanyám meghalt és hívott bennünket az ágyához, de mire odaértünk az ágyához, abban a pillanatban meghalt. És ez a tudat énbennem annyira élt, hogy nem tudtam belenyugodni, hogy mit akart mondani. A szomszédból járt – a felesége meghalt, hát járt Putnokra. Mondtam neki: – Jani bácsi, ha megyen Putnokra, elmennék én is,

[28] Magyar Zoltán gyűjtése.
[29] Magyar Zoltán gyűjtése.
[30] Magyar Zoltán gyűjtése.

édesanyámról szeretnék tudni. Jó, szólt nekem, elmentem Putnokra vele. Nagyon sokan vótunk. Én mondom hogy: – Nem-e engednének előre bennünket, a mi vonatunk korábban megy. Hát kiszólt az asszony, hogy: – Ne kérjék egymást, mert úgy jönnek a halottak, ahogy maguk jöttek. Közben jött egy százados, aki le akarta tartóztatni az asszonyt. Egyenest be akart menni. Hát az anyósa kijött a jósasszonynak és azt mondta, hogy: – Addig nem mehet be, még ki nem jön az, aki bent van. Nem ment be, nem engedte be az anyósa. Amikor bement, avval fogadta a jóasszony őket, hogy: – Akkor sietett volna így, mikor az édesapját kellett vóna megmenteni, mert maga a kocsmába ment, amíg a sógora felakasztotta. És akkor, mikor ő jött ki, akkor azt mondta, hogy: – Soha le nem tartóztatom, és úgy igaz, ahogy megmondta.

Mikor rám került a sor, hát az én anyám friss halott vót, és én májusban mentem, februárban halt meg édesanyám. Mondja, hogy: – Kiről akarok tudni? Hát szerettem volna a húgomról tudni, az édesapámról és édesanyámról. Azt mondja: – Hát egyről beszélek, többről nem beszélek. – Akkor – mondom – az édesanyámról. Hát az olvasót letette az asztalra és egy sarokba nézett, ő az olvasót fogta és mikó jelentkezett neki a halott, azt mondja: – Jön az édesanyja, egy pici csecsemő van a karján. Mondom: – Az nem az édesanyám. Azt mondja: – De az édesanyja, nagyon fáradt, friss halott. Mondom: – Ha édesanyám, mondja meg, hogy milyen ruha van rajta, akkor el fogom hinni, hogy ő az. Hát megmondta, hogy dúsan húzott fekete szövetszoknya van rajta, csipkebetétes blúz és valami van a blúzába, azt mondja, a kisunokája tette oda. – És tényleg leszakadt, a keresztre kötötték a lóhere virágot, leszakadt – Hát – azt mondja –, hova tegyem nénécske? Mondom, hogy: – Tedd, ahova akarod. Hát befűzte a csipkéjébe. Mondom: – Akkor az édesanyám. Azt mondja: – Az édesanyját úgy szerette az Isten, hogy az angyalait küldte le, még a lépcsőn is ők hozták a trónja elibe, azért, mert a rábízott tíz rózsabimbót mind világra hozta, gyönyörűen felnevelte. Nyugodtan hajtotta le a párnára a fejét. Maga arra kíváncsi, hogy mit akart magának mondani. Meg akarta köszönni a jóságát, de az Úristen nem engedte neki. Megmondta, hogy mit kíván tőlem: – Ne sírjak, mert egyedül értem szomorkodik. Nincs nyugalma, felkel a zsámolyáról, mert mikor a férje nincs otthon este, akkor maga sírva dolgozik és az anyját követeli. Hát ha maga szereti az édesanyját, jól jegyezze meg, hogy imádkozzon, de ne sírjon.

De ki volt a kisgyerek a karján?

Meghalt egy csecsemő négy hónapos korában. Azt adta neki az Isten vissza, mert azt elvette a család védszentjének, azt az egy gyereket, most visszaadta neki és őneki a mennyek országában az angyala. (Tállya, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[31]

A putnoki asszonyná vótam, mer az én férjemet a vonat vágta el. Hirtelen halt meg, kocsirendező vót, aztán bement délután négy órakor szolgálatba, nyóckó má meg vót halva. No, és abba, én abba nem vótam belenyugodva, én egy hézívgyörki asszonyval ementem, annak a fia meg a pincébe égett meg. Be vót rúgva, úgy mondták, hogy a felesége gyújtotta meg a trózsákot. Elég az hozzá, hogy a fiatalember meghalt a kór-

[31] 78 éves nő, Bosnyák Sándor gyűjtése, 1986.

házba. Az a hézívgyörki asszony is együtt velem, mert a meg mindig arra vót kíváncsi, hogy igaz-e, hogy a menyecske akarta megölni.

Mikor mink mentünk evvel az asszonnyal, megbeszéltük előre, hogy menjünk el a tudós asszonyhó. Aztán akkó a mieink itthon nagyon tiltották, aztán nem tudta, csak a lányom, mer regge mentünk a fél hetessel, mikor a többiek már ementek dógozni. A Márikámnak megmondtam, mondom: – Mariska, én elmegyek a Margit nénivel. – Anyu, ne menjen – az is azt mondta. De ugye azt mondta nekem az az asszony, az a Margit, hogy ők előtte vótak, azt mondta, hogy ki kő mennyi a temetőbe, mer ha nem hívjuk a lelkeket, nem tud róluk beszényi. No, úgy is csináltuk, kimentünk a temetőbe, imádkoztunk, aztán megkértük, hogy hát: – Gyere velem, mer nagyon szeretnék mégis tudni valamit rúlad. Aztán, ahogy a vonatba beülünk, hát így szépen csendbe vagyunk. Eccer csak ekezdtünk olyan összevisszálat beszélnyi, hogy a faluban hallottad ezt, hallottad azt. Eccé egy fekete ruhás asszony odaállt fölénk, azt mondja: – Idefigyeljenek, nem szégyenlik magukat? Hova mennek maguk? Nem veszik észre, hogy nem csak egyedül vannak, hanem többedmagukkal mennek. Ilyenkó is szabad ilyeneket beszélnyi? Inkább imádkoznának.

No most mikó odaértünk a putnoki asszonyhó, ha hiszi, ha nem, annak fekete ruhája, meg fekete macskája vót. Hogy mink úgy megijedtünk, mikó úgy odaértünk. Aztán nem vót kint senki, a déli harangszóra értünk oda. A déli harangszóig mond ez az asszony. Elérünk az ajtóig, nincs ott senki. Kimenünk az ablakhoz. És akkó mondom neki: – Te Margit, én attú félek, megfog a kutya. Mer a jószág olyan, hogy beenged, de ki nem. Kiszól a szembe való ember, azt mondja: – Ide figyeljenek, nem tudják, hogy a Jolánka csak a déli harangszóig tud a megholtakról beszélnyi – azt mondja –, maguk má ekéstek. – Hu! – egymásra néztünk. – Margit, mit csináljunk? Akkó megálltunk. Azt mondja: – Várakozzanak, mer ez ilyenkó megy az üzletbe – azt mondja –, mer ez délig az ajtóküszöböt nem lépi át. Hát tényleg úgy vót, hogy jó negyedóra múlva gyütt az asszony, ránk néz, azt mondja: – Ide figyeljenek, honnan gyüttek? – Mink nagyon messzirű gyüttünk jó asszony. – Hát mivel nagyon messzirű gyüttek – azt mondja – úgy gondolom, hogy délután háromkó gyűjjenek, hogy mégis ne menjenek haza semmi nélkül.

Úgy is vót. Délután három órakor ementünk vissza. Azt mondta, hogy menjünk és járkáljunk a faluba, de őelőtte ne ácsorogjunk. Aztán találkoztunk egy asszonyval, kérdezgettük, mert mondtuk, hogy hova gyüttünk. – Hát ide figyeljenek, ennek már tizennyóc éves korába is vót látomása. Ez igaz, amit mond, majd meglátják. De – azt mondja, nem azért mondta, hogy ne ácsorogjanak ott, mer nem szabad beszényi, mer ez még a tanácshó is fizet valami csengetyűpízt.

Úgy is vót. Három órakor visszamentünk. Én mentem előbb. – De a maga férje nem most halt meg jó asszony, mer má alig tudom meghallani, amit mond. De azt mondta, hogy én közbe ne szóljak semmit, de semmit, mikor ű beszél. Na, aztán mikor elmondott nekem is, amit akart, hát én is magamba szóltam, hogy tényleg igazat mond. Azt mondja: – Ide figyeljen, de mondja meg a falubélieknek, akárki ha akar gyünnyi, hogy a hirtelen halott után rögtön lehet gyünnyi, avva tudok találkozni, de a természetes halottal csak hat hét után tudok találkozni, de a maga férje má nagyon

régen meghalhatott, mert tudja milyen nehezemre esett vele beszélnyi? Ez má biztos, hogy nem most halt meg egy éve, de má anná is több lehet.

Úgy is vót, mer én két évre mentem el az uram után. Aztán azt mondja: – Na, ha még nem vót kielégítő – azt mondja a válaszom, akkor kérdezhet, amit akar.Mondom: – Ide figyeljen, hítam én még a nagyon jó nagymámámat, azt is én nagyon szerettem én avva is szerettem vóna találkozni. Azt mondja: – Megmondtam, hogy az már biztos, hogy nem két éve, hogy meghalhatott, hogy ilyen régi halottakkal má tudja milyen nehezemre esik nekem – azt mondja – velük találkozni? Azért mondom, hogy igazat mondott, mer megmondom miből. Fekete ruhába vótam én is, meg az az asszony is, ugye nekem férjem vót, neki a fia vót. Neki úgy kezdte mindjár, azt mondja: – Drága jó édesanya, a te fiad meg van égve, valamilyen baleset áldozata vót, az arca vörös, a teste égett – azt mondja. – Mondja, hogy: – Édesanyám, édesanyám, azt mondja, ne haragudj senkire, mert nem vót oka senki a halálomnak, hanem egyedül én magam. Akkor az asszony úgy találta fel, hogy cigarettázhatott, aztán leejtette maga mellé. Hát mi majd egyforma idősek vótunk, mind a ketten feketébe vótunk, hát neki is beszélhetett vóna a férjirű, igaz? Én azt mondom, hogy tud valamit, mert olyan részletesen sok mindent mondott.

Nekem is azt mondta, figyeljen ide, hogy (mer, az én uram elég iszákos vót), azt mondta, hogy, azt mondta nekem a férjem, hogy: – Ne haragudj, nem az ittasság okozta a halálomat, hanem a figyelmetlenség áldozata lettem. (Hévízgyörk, Heves megye)[32]

Hát mentek hozzá, meg tudná mondani, például most legutóbb ez történt, mikor a Varga Gyurka jánya meg elveszett. Debrecenbe járt iskolába és akkor egyik nap lement a büfébe, visszament, egy nagy kapu alatt kellett elmenni, már várta a másik gyerek, akivel egy lakásban laktak, nem ment haza. Emúlt egy nap, emúlt két nap, nem vót sehol se. No, akkor értesítették itthol az édesanyját is, hogy nem lelik a gyereket sehol, nem tudják hova lett.

Ezek meg ementek a putnoki asszonyhoz, aztán azt mondta nekik, hogy: – Ne keressék, mert a Tiszában van. Hogy megölték, valami fiatalember megölte és beledobta a Tiszába. A Tisza fenekén van valahol. (Tarpa, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye)[33]

Mikor meghalt a férjem, hát akkor nagyon kíváncsi vótam, mer nagyon hirtelen halt meg az uram éjszaka. Vótunk a kórházba, hazajöttünk a hármas vonattal, már negyed tizenkettőkor éjszaka halott vót. Hát aztán nagyon bántott, hogy mi történt, hogy tudtam, hogy beteg, mert két évig beteg vót a szívére, hát aztán elmentünk. Egy ismerős asszony azt mondta: – Nem jössz el? Mondom: – Elmegyek én. Hát elmentünk Putnokra, oda a putnoki asszonyhoz. Tessék nekem elhinni, hogy mindent tiszta igazat mondott. Így, ahogy tetszik itt ülni, ő leült ide az asztal sarkához, énnekem meg ide hagyott ülni. És akkor még így el is fordult tűlem, egy keresztke vót előtte, rózsafüzért imádkozott, és akkor egyszer aztán megszólalt, hogy: – Itt van a bácsi, és azt

[32] 59 éves nő, Bosnyák Sándor gyűjtése, 1986.
[33] 78 éves nő, Bosnyák Sándor gyűjtése, 1986.

kérdezi a nénitől, hogy mi hozta ide? De mondta, hogy ne feleljek, majd utólag, majd megmondja, hogy mikor szóljak. Hát aztán hallgattam. Akkor azt mondja, hogy: – Mindég mondogatom itthol, hogy eladom a házat és elmegyek innen lakni. De tényleg, hogy mindég mondtam, hogy én elmegyek, mert én nem lakok itten. És azt mondja, hogy ne menjek el, maradjak ott. Aztán meg azt kérdezte, hogy: – Intézve van-e mán a nyugdíjam? Hát tessék mondani, honnan tudja ő azt, hogy az én nyugdíjamat mikor intézik, mikor nem is az uram után kapom a nyugdíjat, hanem a hegyközségbe vótam hegyközségi tag. Itt nyugodtan ült, és mindent elmondott nekem és akkor (én igaz, hogy nem kérdeztem tőle, hogy mivel tartozom neki), nem szóltam egy szót sem, mert sírva fakadtam, amiket kérdezett, de amit mondott, az minden igaz vót. (Tállya, Borsod-Abaúj-Zemplém megye)[34]

Vótak ottan Putnokon. Az én bátyám is vót, akinek a fia felakasztotta magát. Édesanyámnak a testvérje vót az, akit beszélek. Hát ő is vót, oszt aszondta: aszondta a tudósasszony neki, hogy mindjárt avval állt neki, hogy aszondta a nagynénje, hogy nem kell ilyeneket csinálni! Mindég itt húzi maga után a kötelet a hóna alatt. Oszt ez tényleg igaz vót, mert a testvérinek, mán a bátyámnak a jánya Vendégibe lakott. Oszt annak az ura izélte, hogy be kell a kötelet tenni a koporsóba. Én meg kivettem a kötelet, oszt behanyintottam, de bántam, hogy oda hajintottam a sarokba le, hogy nem egyebüve. Mondtam: – Nem kell, minek kéne, Józsi, nem kell betenni a kötelet, jaj ne! – Be kell tenni! Be kell tenni így, be kell tenni úgy... Hát a tudós, mindent – azt mondta a bátyám: – Kedves Borisunk, mindent, ahogy vót, úgy elmondta! A tudósasszony. Én nem vótam sose. Én nem is mennék, nem is megyek. (Rakacaszend, Borsod-Abaúj-Zemplém megye)[35]

A látás technikái

Én annyit tudok arról a putnokiról mondani, mer én vótam ott, de nem saját magam dolgába, hanem autóval vittem innen. Meghalt Szkároson az egyik barátom feleségének a testvére, olyan fiatalember vót, hát kíváncsiak vótak. Hát elvittem autóval oda ahhó a putnoki asszonyhoz. De akkor még csínos fiatalasszon vót. Meg odahaza se vót, mikor elmentünk. Hogy oda vót Miskolcon. De oszt magyarázták, hogy körülbelül hogy néz ki: egy szőke... Megmagyarázták, mi meg az állomáson vártuk, hogy fog jönni a vonattal haza. Hát oszt úgy is vót. Hát nekik, ők azt mondták, hogy mindent megmondott. Beszéltek véle a halottval, a saját halottval, a hangja vót. Nohát én csak ennyit tudok róla. Ők állították, hogy az ő hangja vót. (Felfalu, Rimaszombati járás, Szlovákia)[36]

Elég közeli rokon vót, aki a halottat hazaidézte. Hallottam a hangját az édesapámnak. Putnokon van egy ilyen asszony. Elmentem én is hozzá, mer akkor halt meg az apám, hogy hát lássuk, igaz-e, amit mondanak. Leült az az asszony egy sarokba, el vót függönyözve feketével. Sötét vót az egész szoba, és szólította az apámat, néven szólí-

[34] 77 éves nő, Bosnyák Sándor gyűjtése, 1986.
[35] Magyar Zoltán gyűjtése.
[36] Férfi, Magyar Zoltán gyűjtése.

totta. És akkor jött és beszélt, szólt hozzám. Mondja az asszony nekem: – Megösmeri a hangjáról? Mer én látni nem láttam, de beszéltem vele. Úgy tessék elhinni, megkérdeztem tőle, hogy: – Hogy van édesapám? És egy kicsit biccegett, azt mondta, hogy: – Hát a lábom, az fáj csak. (Nyírgyulaj, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye)[37]

Én hittem benne. Meg mikor elmentünk Elemér végett. Mindenkit elhajtott, csak minket hítt be. Mondtam, hogy én is szeretnék a férjemmel beszélni. Mit mondott nekem? Aszondta, hogy maga már vót, magának én nem beszélek, meg nincs is itt, mert maga mikor jött, nem hítta. Mert tetszik tudni, mikor megy el, mikor hozzá indul, ahhoz az asszonyhoz, akkor mondani kelletett, hogy: gyere, én is megyek! És te nem is híttad a férjedet – nem magázott minket, mindenkit tegezett –, neked már nem beszélek, már én neked beszéltem egyszer, nem is híttad a férjedet, tehát most nincs is itt. Az van itt, az, akit megöltek, az a fiatalember. Mindenkit elhajtott, csak minket hítt be a kapu mellől. Aszondta: – Már itt van az a fiatalember, akit megöltek. Itt van, csupa véres. Itt áll, gyertek, siessetek, mert már nem bír benneteket várni!

No, honnan tudta ezt? Vót neki egy nagy csupor, abba nézett az a fiatalasszony. Oszt mondta, hogy kik vannak mellette. És az a tudósasszony minket soha az életbe nem látott. De egy olyan szép asszony vót. De milyen kastélyba, palotába lakott... Ő leült, olvasott, ilyen rakamijokban helyet hagyott foglalni, és ő azzal a valamivel szembeült, egy ilyen asztal. S nem kért ő semmit. Ő azt is tudta, fiatalember, hogy ki mennyit szánt rája. (Bódvalenke, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[38]

A halottak üzenetei

A testvéremnek is meghalt az ura és ez is beszélgetett vele. Azt mondta az ura neki: – Nem bánom, ha akármilyen életet élsz, csak többet férjhez ne menjél. Ez igaz, ez rajtunk történt meg. (Nyírgyulaj, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye megye)[39]

A testvérem lánya elment a halottlátó asszonyhoz, és a testvérem lányának meghalt az ura és azt mondta a sírnál, hogy: – Vedd tudomásul, hogy nem érdemled meg ezt a sírkövet, amit én állítottam neked. A sírnál mondta. És a halottlátó asszony visszamondta, azt mondja: – Maga kiment a temetőbe és azt mondta a férjének, hogy nem érdemli meg a síremléket. Visszamondta neki a halottlátó asszony. (Tura, Pest megye)[40]

A Debreceni Gabi bácsinak az apósa meghalt. Na aztán ugye nagyon szőrös vót, amíg beteg vót, és nem borotválták meg, úgy temették el. Na, innen mentek a putnoki asszonyhoz, az meg tud mondani mindent a másvilágról is, hogy hogy van ott a család, minden. Aztán mikor bement a Gabi bácsi felesége, Judit néninek hívták, mondta neki: – Ti meg szégyelljétek magatokat, mert – azt mondja – apátokat szőrösen temet-

37 66 éves nő, Bosnyák Sándor gyűjtése, 1986.
38 Nő, Magyar Zoltán gyűjtése.
39 71 éves nő, Bosnyák Sándor gyűjtése, 1991.
40 68 éves nő, Bosnyák Sándor gyűjtése, 1987.

tétek el, és a mennyországba mindenki meg van borotválkozva, de ű szőrösen van. És ez való igaz, hogy hát szőrösen temették el. Mer minden halottat ha férfi, akkor megborotváljuk, úgy öltöztetjük fel. (Tarpa, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye)[41]

A halottlátó asszony és a rendőrség

Az hallottam, hogy már a rendőrök is hajtották. Azt mondta az a halottlátó asszony az egyik rendőrnek, mikor siettették, hogy: – Menjen inkább haza, mert az édesapja ott fetreng a kút mellett. És tényleg, mikor hazament, az édesapja ott halálozott. (Alsótold, Nógrád megye)[42]

Többször feljelentették aztán ezt az asszonyt. Büntették. És jöttek a rendőrök, éppen ott voltunk, két rendőr jött, hogy bekiséri az asszonyt. Dehát nem tudták bekísérni, mer mikor elérték a kis ajtót, még mi is mentünk utána kifelé, hát elviszik, kikisérjük, és a kis kapun nem tudott kilépni. Úgy tessék elképzelni, és hiába mondta a rendőr, hogy: – No menjen, menjen. Azt mondta: – Hát hogy tudnék kimenni, mikor itt áll előttem a sánta apád! Mer ez meg igaz vót, hogy sánta vót az apja. Ekkor döbbent meg a rendőr, hogy hát ez honnat tudja. (Nyírgyulaj, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye)[43]

Mink ott várakoztunk, fiam, aggyig ugye mindenki beszélgetett, így összeálltunk, soká vártunk, nem vót otthon. Osztán egy ember mondta: – Bizony, e' má nagyon sokat szenvedett. Ő má nagyon sokat szenvedett az életibe. – Aszondja: – Egyszer is a rendőrök gyöttek, oszt leállították, hogy álljon meg. Oszt hajtották vóna ott, ahol kihallgatják. Oda hajtották vóna az irodára. Oszt az asszon meg hirtelen, olyan nagyon lassan ment, oszt aszondja, hogy: – Menjen előttem, mert rávágok evvel a gumibotval! Aszondja az asszony, visszafordul, hogy: – Mennék ám, de előttem van az a sánta édesanyja! Oszt nem bocsát. A rendőr levette a botját, s aszondta: – No jóasszony, oda menjen mától fogva, ahova akar. Én magát többet nem fogom elhajtanyi. (Péterfala, Rimaszombati járás, Szlovákia)[44]

A MISKOLCI ASSZONY

Meghalt az unokatestvérem. Osztán a sógornőmmel elmentünk hozzá Miskolcra. Az nem a putnoki vót. Oszt eléidézte még a halottat is. Így a feje elé hajtotta kezét, és magába beszélt. Oszt elmondta, hogy milyen állapotban halt meg, hogy halt meg – ez igaz is vót, az biztos. Hát itt vótak ők a malomba. Osztán hát egy kicsit beittak, meg sötétbe mentek mán haza, így keresztül Kápolnának. A kápolnai mezőkön bedűltek. Felmentek a padlára. Olyan mély vállús vót, oszt bedőltek oda ottan. Osztán a cim-

41 78 éves nő, Bosnyák Sándor gyűjtése, 1986.
42 66 éves nő, Bosnyák Sándor gyűjtése, 1986.
43 66 éves nő, Bosnyák Sándor gyűjtése, 1986.
44 Magyar Zoltán gyűjtése.

borája, aki vót vele, befogta a lovat, oszt otthagyta. Elment vele haza a lóval, ahelyett hogy fordította vóna le róla a lisztet, az rádűlt ide a nyakára. Osztán úgy gyüttek ki a faluból. Osztán ezt így elmondta az a miskolci asszony. Azt mondtuk osztán, hogy hát soha nem hittünk a túdósaszonynak, de most már hiszek. (Tornakápolna, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[45]

FÁYNÉ, A KOMJÁTI HALOTTLÁTÓ (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[46]

Ennek a Fáy nagybirtokosnak a felesége is halottlátó vót. Jártak is hozzá sokan. Állítólag az amerikai elnök, akit megöltek... állítólag a Kennedy is volt nála. (Bódvarákó, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[47]

Úgy elaludt akkor. Olyan tetszhalottféle vót ő akkor. Csak vót ott egy hajdú is, Fáynak a legénye. Oszt az kiment vagy kétszer, megtalálta a papírt, amibe ő jegyzetelt, mikor ő aludt. Ott a kastélyba végezték ezt. A Fáy anyja csinálta ezt. (Bódvaszilas, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[48]

Jártak is hozzá. Elé tudta idézni a halottakat, de utána megbetegedett. És a főszolgabíró megtiltotta később tűle. Beteg vót tűle néha két nap is. Főleg Szentandrásról jártak hozzá. Betakarta magát, oszt előhívta: – No, gyüjjön ide, most itt van! Mit kérdezzek? – aszondja. Hát ilyeneket beszéltek róla. (Bódvaszilas, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[49]

Onnan tudom, hogy az én nagybátyám vót őnála az ispán. És innen tudom, hogy amikor az ő édesanyja, az öreg Pongrácz meghalt, mert ő Pongrácz Ilonka vót, ott Komjátiból való vót, a Fáy is komjáti lehetett. És valamit nagyon kerestek, valami iratot, mikor az édesapja, az öreg Pongrácz meghalt. Hát nem találták, nem találták, hát ő aszondta, hogy megidézi az édesapját. És arra úgy emlékszek, mert még gyerek vótam, és mikor ott vótunk a nagybátyámnál, és mondta – akkor még fiatalasszony vót a Fáyné –, hogy: – Képzeld, Lacikám, mikor édesapám megjelent, a botjával így háromszor koppantott, mint ahogy életében szokott a bottal koppantani. És akkor ő megmondta nekik, hogy hol keressék. Meg is találták. (Hídvégardó, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[50]

Hát valamikor Szilason is a Fáy megyebírónak, igaz, már alispán vót a háború alatt, hát jártunk ott az irodába, ha valamiért kellett oda is menni, hát neki még az édes-

[45] Magyar Zoltán gyűjtése.
[46] Magyar Zoltán összeállítása.
[47] Magyar Zoltán gyűjtése.
[48] Magyar Zoltán gyűjtése.
[49] Magyar Zoltán gyűjtése.
[50] Magyar Zoltán gyűjtése.

anyja elé tudta idézni. Egy asszony innen elment oda az aszonykához, szeretett vóna a férjével – már meg vót halva – vagy a testvérével beszélni. Hogy olvasott annyit valami könyvbül. Aszondja: – Szeretné tényleg meglátni? Este mentek, éccaka vót. Aszondja: olyan ropogás vót a padlásokon, mindenütt, annyira, hogy osztán megijedt, oszt abbahagyatta. Így beszélték a szomszéd falusiak: hogy elé tudta idézni. (Bódvarákó, Borsod-Abaúj-Zemplén megye)[51]

A GÖMÖRHORKAI ASSZONY (Rimaszombati járás, Szlovákia)

Keresztmamám elment Gömörhorkára a tudós asszonyho. A fia elment a háborúba, meghalt, és ő meg nem tudott belenyugodni. Kereste a sírját, ott arrafele, ahol elesett, de nem tanáta, oszt elment ő Horkára. Aszondta keresztmama: – Tudod-e, fiam, engem hagyott utójára, és mikort behítt, csak nézett-nézett, nem szót semmit, oszt végül aszondta: ne ijedjen meg, a fia lóháton jön! De nagyon el van fáradva, oszt azt üzeni, hogy ne sírjon, mer neki az nagyon fáj! Ezzel jött haza szegény keresztmama. De a sírját nem mondta meg, hogy hol van, se semmi. (Fülek, Losonci járás, Szlovákia)[52]

Hát Horkán vót ilyen halottlátó, én is vótam nála. Édesanyám után érdeklődtem. Rámondta, hogy jól van, de ugye, ebben sokan nem hisznek. De nekem még azt is megmondta, hogy két fiam van, meg anyukámat én gondoztam, de még az uram is olyan, hogy szívesen gondoztam, és ezt ő nagyon köszöni. Immár neki jó helye van, üzeni, mindent megmondott.

Odamentem a nővéremmel, de én féltem nagyon. Mert először ki kellett menni a temetőbe, a halottat meghívni. Osztán elmenni. De mindig lefelé nézett, úgy beszélt. Meg kártyából is. Rá kellett mutatni egy paklira, amibe gondoltam, hogy no, abban van az a jóslás, oszt abból beszélt. De az mindig igazat mondott. (Sőreg, Losonci járás, Szlovákia)[53]

A KRASZNAHORKAVÁRALJAI HALOTTLÁTÓ (Rozsnyói járás, Szlovákia)[54]

Nekünk vót megint egy történetünk, szóval a nővéremnek a legidősebb fia. A háború után itt Krasznahorkán laktak, és vót neki egy lovacskája, az oroszok elhagyták a lovat, ő megfogta, egy gyenge lovacskát, aztán egy kicsit felápolta, járt ki vele Krasznahorkán a várhegyre. Hát ő szegény gyerek, hogy az apja se vót otthon – mer az apja is a fronton vót, háborúba vót, nem tudtak az apja felől – ő hogy hazakerült, ő meg-

[51] Magyar Zoltán gyűjtése.
[52] Magyar Zoltán gyűjtése.
[53] Magyar Zoltán gyűjtése.
[54] Magyar Zoltán összeállítása.

szökött. Mer elvitték őket is a németek, ezeket a fiatal gyerekeket, és ő valahol a Szepességen megszökött, a gyerek, ő visszakerült haza. Aztán így, mondom, hogy fogott egy lovacskát, oszt avval jártak ők ottan a bányára vagont húzatni. Mikor jöttek hazafele, hát a gyerek mindig ment, kapanyelet, ezt-azt mindig ment keresni valamit, ilyesmit. Hát mondta is neki a másik ember, akivel dolgozott, hogy: – Ne menj – azt mondja –, mer még itten mindenfele van minden fene. – A – azt mondja –, talán nincs.

Kérem szépen, rálépett az aknára, az akna szétvitte a gyereket, úgyhogy az anyjának nem lehetett megmutatni semmijét – de Rozsnyóra lehetett [hallani] Krasznahorkáról a robbanást. Elment édesanyámval, az [a halottlátó] megmondta: – Ne sirassák azt a gyereket, én felhívom, fognak vele beszélni! De száz koronaér – azt mondja – hát még akkor száz korona száz korona vót.

Vót Krasznahorkán egy cigányasszony, aki így mondott. Csak annyit mondott, hogy: – Nyugodjon meg, és ne nézzen se az ablakra és se az ajtóra. Csak így nézzen – azt mondja – a sarokba! Csak mikor az asszony megszólalt: – No, má itt van – azt mondja – a fiúcska! A hangjáról meg tetszik őt ismerni. No, Lacika – azt mondja. (Már a nevét is tudta az az oláh cigány asszony és senki nem mondta meg neki a nevét.) – No, Lacika, mondd meg nagymamának – azt mondja –, hogy itt vagy! – Itt vagyok, nagymama – azt mondja. – Hogy tetszenek lenni? Engem ne tessenek siratni! Nekem ott igen jó, de ha siratnak, akkor igen rossz. Engemet ne sirassonak! De ők nem látták a gyereket. A cigányasszony látta, de édesanyám csak a hangot hallotta. Felhítta a halottat, kérem szépen. És jelenkezett neki a halott. (Sajóháza, Rozsnyói járás, Szlovákia)[55]

Ott Tornalja mellett a legelső falubam lakott egy oláh cigányasszony. Hogy, hogy született, vagy mint született nem tudom, de az igen sokat tudott, meg értett. Nagyon okos asszony vót. Ő elé tudta híni, kérem szépen, a halottat. Fel tudta hínyi a halottat is. A halottval is tudott beszélni. (Sajóháza, Rozsnyói járás, Szlovákia)[56]

A KÖRTVÉLYESI LÁTÓASSZONY (Rozsnyói járás, Szlovákia)[57]

Az 1928-ban meghalt körtvélyesi asszony vonzáskörzete tudomásunk szerint mindössze két településre: Körtvélyesre és szülőfalujára, Jabloncára (esetleg még Szádalmásra) terjedt ki, és ami talán a legszokatlanabb: nem hozzá jártak mondatni, hanem ő járt el a halottas házakba, jelezte halálesetek bekövetkeztét, s egyfajta belső késztetéstől – illetve egyik elbeszélés szerint átoktól – hajtva mindig „a halottakkal járt". A róla szóló – viszonylag nagy számú – hiedelemszöveget

[55] Magyar Zoltán gyűjtése.
[56] Magyar Zoltán gyűjtése.
[57] Magyar Zoltán közlése.

mindössze két adatközlőtől sikerült feljegyeznünk, s az ez irányú további kutatások már nem sok új adattal kecsegtetnek: a 20. század utolsó éveiben már csak a legidősebb körtvélyesiek emlékeztek rá, de a teljes nevét már ők sem tudták felidézni Tóth néninek. (Magyar Zoltán)

Állítólag úgy beszélték, én is csak mástól hallottam, hogy azt a házat vették, ahol laktak. Ott laktak fent Korcsmárosékkal szembe. Osztán hogy ment haza a fonóból, mint jánygyerek. Ott hogy Sebestyén lakott ott – én már nem ismertem –, osztán sok rossz mocskos guba meg mi vót a padon, oszt azt letakarította. Osztán ment haza este, a fonóból, mer azelőtt fontak. Hát hogy elibe állt vóna egy ember, oszt mondta neki az a Sebestyén: – Hát ha lepucoltad, leszórtad a gubámat, elpocsékoltad, most adok neked hét kérdést. Válassz: ölni, lopni... meg mit tudom én, miket csinálni... a halottakkal járni. Hát hogy ezt választotta. Így mondták. Aszondta, hogy akkor a halottakkal fog járni. Ő se lopni nem fog, se ölni, se... Hát így beszélték. Hogy igaz vót-e, nem vót, én nem tudom.
Ki volt ez a Sebestyén?
Én nem ismertem azt. Hát valami boszorkány vót az is. Ott lakott a... A régebbiek biztos tudják, Sebestyénnek hívták. Hogy az ki vót... Hogy állítólag elibe állt vóna. De már meg vót halva az is! Már nem élt. Hogy ezt a hét kérdést adott neki, hogy válasszon. Hát ő ezt választotta magának. (Körtvélyes, Rozsnyói járás, Szlovákia)[58]

Hát ez valóságos igaz vót, hogy, hogy ez a Tóth néni a halottakkal járt. Ha valaki meg akart halni, ő mindég ott vót. De őt nem látta senki. Ő addig feküdt. Otthon feküdt. Mikor meghalt, akkor ő megjelent. Felkelt, és elment arra a helyre. (Körtvélyes, Rozsnyói járás, Szlovákia)[59]

Még azt is megmondta, hogy valaki ott jár. Mer Deliné a szomszédjába vót, osztán tán Deliné látta is, hogy kintről, mint egy nagy árnyék az ablak alá... Reggel elment neki mondani, hogy: – Na, itt vót apád – azt mondja –, de nem ment be, csak az ablakra tette a kezét. Oszt ő meg látta. (Körtvélyes, Rozsnyói járás, Szlovákia)[60]

Még akkor is járt a temetőbe, amikor már csak ilyen kisszékkel tudott menni. Ő járt éccaka mindég. Éccaka jártak az öreg Kováccsal. Ez a Kovács már meg vót halva, oszt úgy járt vele haza. (Körtvélyes, Rozsnyói járás, Szlovákia)[61]

A temetőbe járt az öreg Kováccsal ketten. De a Kovács, ő nem járt. Na de haza járt, mer mondta Tóthné – meghált egy jánka Kovácsnál –, ő ment megmondani Kovács-

[58] Magyar Zoltán gyűjtése.
[59] Magyar Zoltán gyűjtése.
[60] Magyar Zoltán gyűjtése.
[61] Magyar Zoltán gyűjtése.

nál: – Te Maris, azt jánkát vigyétek be magatokhoz, mer az öreg minden éccaka itthon van, meg fog tűlle ijedni! (Körtvélyes, Rozsnyói járás, Szlovákia)[62]

Ő tisztára a halottakkal járt; hallottam ugye, de már nem éltem. A temetőbe éjfélkor mindég ment, a kutyák úgy összetörték, hogy már kisszékkel ment, de ment. Így mondják, így járt. Én nem láttam. Mikor a menye meghalt, gyerekszülésbe halt meg, gyüttek haza, ő meg kint feküdt ott a Gyűrébe. Aszondják: – Tóth néni, hát tessék mán hazagyünni! – aszondják; én nem tudom a másik nevét, hogy... Rózsi vót-e, az idősebbek tudják, biztos, de hát nincs már itt oly idős; aszondja: – Tessék mán hazagyünni, este van! De nem szólt. Csak feküdt. Azután tán mondta: – Nem menyek, mer a menyem most halálozik. Akkor halt meg. Ő meg kint feküdt, addig haza se ment. Hát ez a Tóthné ilyen vót, ez biztos. Ő tisztán a halottakkal járt. (Körtvélyes, Rozsnyói járás, Szlovákia)[63]

Azután egy asszony is ment Rozsnyóra. Gyütt haza Böllér néni, nahát elnézte az órát: tizenkettő vagy egy óra vót. Oszt elment másnap oda, s azt mondta: – Te Manci, minek jársz ott – aszondja –, szerencséd, hogy én mentem melletted, nem a vén Kovács! – azt mondja. Micsinált vóna vele, nem tudom. De ő nem látta, Manci néni, őtet. Osztán hogy gyüttek be a temetőről. Hogy milyen asszony vót, nem tudom. (Körtvélyes, Rozsnyói járás, Szlovákia)[64]

Amott laktunk még a második házba, osztán gyött haza az ember Amerikából. Oszt aszondja, hogy: – Jajgat a harang, jaj, kit jajgat ki? Most gyün a tengeren! Már akkor tudta. Nahát az ember nem is élt, lenn Danyi bácsi, tán három nap. Meg is halt. Osztán mikor meghalt, hát elment a feleségéhez, há azt mondja, hogy: bement egy ember, bement megnézni. Hát így leült mellé, néz az ablakra az ember, leugrott. Megfogta az ember, aszondja, hogy: – Jaj, Danyi! – oszt akkor vége vót. Oszt akkor másnap bement Tóthé, oszt aszondta a feleségének, hogy: – Ne gondold, hogy tetőled ilyet, a testvére meghalt, valami mérgezést kapott – aszondja –, itt vót az ablakon, őt látta – aszondja –, megijedt tűle, oszt leugrott az ágy széliről. (Körtvélyes, Rozsnyói járás, Szlovákia)[65]

Azután a másik: Rácz Szamóné mondta, hogy neki vót egy nagyon aranyos kislánya. Igen beteg vót. Oszt nem aludt vele mán többször. Hát akkor elaludt. Ébredt fel: hát a kislánya meg vót halva. Mindég sírt örökké, hogy hát ő nem látta a kislányának a halálát. Egyszer ez a Tóth néni elment oda: – Te Lujzi, hagyj már annak a jánykának pihenni – azt mondja –, mer nem nyugszik, hogy mindig siratod! – Ugyan menjen már, Tóthné, hát maga honnan tudja? Siratom, mert nem láttam, hogy hogy múlt ki szegény. – Ne is legyél rá kíváncsi! Én itt vótam, igen beteg vót – azt mondja. – Tes-

[62] Magyar Zoltán gyűjtése.
[63] Magyar Zoltán gyűjtése.
[64] Magyar Zoltán gyűjtése.
[65] Magyar Zoltán gyűjtése.

sék megmondani, hogy milyen kendővel vót letakarva? Aszondja: – Sárga selyemkendővel vót letakarva. Ő minden halottat tudott. (Körtvélyes, Rozsnyói járás, Szlovákia)[66]

Ő járt tetszik tudni a halottakkal. Vót akkor... ment, ha mondjuk itt meghalt valaki, azt is tudta. Ott vót a kocsmáros, ott laktak fennebb a Felvégbe, oszt akkor Géza úr ott lakott. Úgy hítták, hogy Géza úr. Ő akkor itt lakott, itt a faluba, tudja. Grófi lakás vót, tetszik tudni. Oszt akkor aszondja, a szomszédja meg Deliné vót. Úgy hítták, hogy Deliné. Oszt öntözték a vásznat a patakon. Azt mondja, hogy: – Jaj, begyün Tóth néni – aszondja szomszédasszony. Aszondja, hogy gyün vissza: hogy meghalt Géza úr. Már ő ott volt vele. Meg ő a halottakkal járt, tudta, hogy éjszaka is ment, tudta, hogy itt hal meg, amott hal meg valaki, meg mindent. Ő ezekkel járt, a halottakrúl beszélt, mindent tudott. (Körtvélyes, Rozsnyói járás, Szlovákia)[67]

Hát tudott az is valamit, az unokája. Mindenki megfigyelte: mikor betették a halottat a sírba, mindég ő tette rá az első kapa fődet. A temetőbe. Az unokája, az ő saját unokája. Már ember vót. De megfigyelték, hogy mindég, mikor a temetőben temettek, az első kapa fődet mindég Tóth Béni tette a halottra. Csak vót valami tudománya még annak is. Örökölt tűle valamit. (Körtvélyes, Rozsnyói járás, Szlovákia)[68]

AZ ÚJSZÁSZI LÉLEKLÁTÓ ASSZONY (Pest megye)

Amelyik gyerek foggal születik, azt léleklátó asszonynak nevezik. A hóttakrul tud beszélni. Azt is őrizni kell a bölcsőbe kilenc nap, mert ha az édesanyja nem őrzi, akkor ellopják. Eltűnik. (Zagyvarékas, Szolnok megye)[69]

Mikor hazakerültem a háboruból, azt mondták a testvéreim, hogy etessünk szegényeket. A háborúban voltunk, míg meghaltak a szüleink. Itt a Tőke-háznál kellett megtartani. Meg is történt. Utána negyednapra feküdtem a hátsó ágyon, és megnyomták a kilincset háromszor. Fölkeltem, megnéztem, nem volt semmi. Újszászon volt egy testvérem, beszaladt; kérdezte, láttunk-e valami jeladást. Kérdeztem: – miért. Azt mondja, mert bent volt a halottlátó asszonynál, az beszélt a szüleimmel. Azt üzeni, hogy: – Köszönik a jótéteményt, de nem volt rá szükség, mert ő életében is sokat adakozott a szegényeknek. (Zagyvarékas, Szolnok megye)[70]

66 Magyar Zoltán gyűjtése.
67 Magyar Zoltán gyűjtése.
68 Magyar Zoltán gyűjtése.
69 Pócs Éva gyűjtése, 1962; Pócs 1964, 126.
70 Pócs Éva gyűjtése, 1962; Pócs 1964, 234.

MÉSZÁROS MIHÁLY (*Csépa, Szolnok megye*)[71]

Látott-e mán olyan szabad konyhát, aki ilyen bóthajtásos vót? A tányérok fő vótak rakva, ez öreganyámékná történt. Aztán az egyik alkalommal odabenn beszélgettek a házba, mer akkó nem szobának hítták, csak háznak. Aztán ahogy fő vótak a tányérok meg a kanalak, meg minden rakva a falra, begrék, minden, hát aztán csörömpölnek a tányérok. Azt mondja az anyám öreganyja: – Menjetek má, nézzétek meg, mi a kólika az, ami ottan csörömpöl? Biztos nyitva maradt a pitarajtó. No jól van, kimennek. Hát a pitarajtó be van csukva, de a tányérok még így jártak még akkó is e. Ez eccé megtörtént. Akkó öreganyámék meg, a kamraajtó ki vót nyitva. Öreganyám erre rá vót szokva, hogy így a két kezik föltette a feje fölé, aztán itt elkapták neki mind a két kezit e. Ő meg aztán hirtelen odanyúlt, ahogy fogta az a kezit, de az olyan hideg vót, mint a valóságos jég, de úgy süppedt az ujja bele.

No jól van. Még akkó még egy másik történet is vót. Másnap regge azt mondja öreganyám: – Hallja ke-e, gyerünk a csépai Miska bácsihó. Azt mondja: – Nem bánom. Máma regge megbeszégették, a szomszédasszonyok meg mondták, hogy: – Örzsike, emehetünk-e mink – azt mondja –, teveletek? Azt mondja: – Kérdezzétek meg Antal bátyátokat, hogy eljöhettek-e. No, jól van. Azt mondja: – Má napfőkőttkó gyerünk ám, mer hosszú a csépai út. Mer Csépán vót ez a Miska bácsi.

No jól van. Korán regge napfölkőttkor má a két asszony ott vót, a kocsi ki is vót má készítve, öregapám meg vezette a lovakat. No, befogja: – No, gyerünk, üljetek föl mindnyájan. Öreganyám odaült öregapám mellé előre, ahogy hajtotta öregapám a lovakat. A két asszonynak meg így a hátuk megé vót egy ilyen fajront űlés téve. Az egyik asszony a túlóldalrú, a másik meg az innenső ódalrú ment fő. No aztán mikó főment az egyik, a másik is főtette a lábát a lépcsőre, tudja, ott ahogy a két kerék közt van az a lépcső, ahogy föllépett, főtette a lábát a lépcsőre, edurrantotta magát. – No – azt mondja – ezt viszem a Miska bácsinak tiszteletdíjjú.

No jól van, ementek. Öregapámnak jó lovai vótak, megvagdosta, aztán egy-kettőre lerepültek. De az útba, mikó mentek, mindenkitű megkérdezték, hogy merre menjenek a Csépai Miska bácsihó? Hát, azt mondja, erre meg emerre. Jól van. El is mentek. Ahogy mennek, az utcába befelé, két soron ágáca vót a gyalogjárda mellett. Öregapám ottan meglátta, azt mondja: – No – azt mondja – bátyámuram, legyen mán olyan szíves, mondja mán meg, ezt a Csépai Miska bácsit hun találnánk meg? Hun lakik? Mer az öreg meg ott űt a kis padon. Azt mondja: – Csépai Miska bácsit, fiam? Azt mondja: – Igen. Azt mondja: – Az én vagyok, mit akartok? Azt mondja: – Magához gyüttünk. No aztán avva öregapám egy kicsit arrább ment, megfordította a kocsit, a három asszony meg lelépett a kocsirú. Odaköszöntek a Miska bácsinak. A Miska bácsi kinyitotta az ajtót. Ahogy kinyitotta az ajtót, ott állt a Miska bácsi az ajtófélfa mellett: Leghátú ment az az öregasszony, aki edurrantotta magát. Amaz a kettő ment. Öreganyám vót az első, utána meg a másik. Amaz elébe így elébe tette a kezit. Azt mondja: – Te, fiam, ne gyere be. Azt mondja: – Bemék bíz én Miska bácsi,

[71] Bosnyák Sándor összeállítása.

hát én is magához gyüttem. – Jól van, fiam, de neked nem mondok semmit. Azt mondja: – Mié? – Tudod-e, mikó a lépcsőre a lábad föltetted? Azt mondja: – Tudom. – Nohát, má te ott megfizetté nekem – azt mondja –, most mán nem erisztelek be. – De én bemék Miska bácsi. – Jó van, begyühetsz, eférsz az udvaron, de neked, egy szó nem sok, annyit se mondok.

No, aztán ahogy bementek, vót lóca ott az udvaron, leültek. Azt mondja: – No üljenek egy kicsit, mer várni kő. Azt mondják az asszonyok: – Mire várunk? Azt mondja: – Arra, hogy hányan gyüttetek? Azt mondja: – Négyen. – Dehogy négyen – azt mondja – hát harminchároman gyüttetek. – Aztán mié kő várni? Azt mondja: – Azé, mer a lelkek még hátra vannak, e vannak fáradva, nem nagyon bírnak jönni.

No, jól van. Akkó nézett az ajtóhó eccé, öreganyámra rámutatott, azt mondja: – No te fiam – azt mondja – gyere, mer már a te édesanyád megjött. Tudod-e, kinek fogtad el a kezit a kamraajtóba? Azt mondja: – Nem. Azt tudom, hogy valakinek efogtam, de hogy ki – azt mondja – nem tudom. – Hát a szülő édesanyád, ott van a két kezed, ahogy fogtad, megvan még most is kékűve. Na, jól van. Hát aztán mikó bement öreganyám, amaz az utána való asszony is bement, hát öreganyámnak azt mondta: – Fiam, ha hazamégy, eredj be a paphó, aztán kérdezd meg, hogy hát amelyik alkalomma tudna legközelebb misét szógáltatni? De – azt mondja – ahun a templomba gyertyának köll égni, ott – azt mondja – mindenütt a te gyertyád égjen, ameddig a te miséd szógál. Na jól van. Hát aztán: – Meg amék tyúktok legkedvesebb, azt vágjátok le levesnek. De mintha lakodalomra főznétek a levest, úgy főzzétek meg.

No aztán, akkó mikó megtörtént, hazamentek, akkorára kisütötték a túróslepényt, meg a fonyott kalácsot, aztán öregapámnak meg vót bora, a nem számított, hogy ki isz akkó, vagy húsz akó termett nekik, nem adtak el egy szemet se, azt mind efogyasztgatták. Hát az alatt az eperfa alatt, akit hatan-heten nem értünk körül, ahogy egymás kezit fogtuk, oda terítettek meg. Mer, azt mondta, hogy: – Terítsetek meg, mintha lakodalom vóna. De a szegényeket meg híjátok össze. Nohát az öreganyám nemcsak az ebédre hítta össze őket, hanem még a templomba is vótak vele. Összeszedte, ami kódus csak vót Alpáron, mint elhítta, meg még a cigányokat is összeszedte, azokat is mind elhítta. Aztán akkó mikó megették a levest, aztán hozták a tejbekását (mer azt mondta, hogy azt ehetnének a szülei, tyúkhúslevest meg tejbekását). Aztán sütötték a kalácsot, meg a lepényt, aztán azt is szépen odatették az asztalközépre, amennyit akartak, annyit ettek. Öregapám még két-két pohárra adott mindegyiknek bort. Kiszolgálták úgy őket, mint lakodalom alkalmából. Többet sohase vót semmi zörgés se nálunk. (Tiszaújfalu, Bács-Kiskun megye)[72]

Má meghalt az az öregasszony, aki mondta, hogy őneki hazajárt a halott. A Göndör Julcsa néni magyarázta. Aztán elment a csépai emberhez, aztán a csépai ember azt mondta neki, hogy hát vegye el a keresztet, előbbre tegye. (Nagykamarás, Békés megye)[73]

[72] 86 éves nő, Bosnyák Sándor gyűjtése, 1986.
[73] 72 éves nő, Bosnyák Sándor gyűjtése, 1986.

Csépán vót egy ugyanilyen tátos, aki a halottakrú beszét. Aztán az én nagyanyám Majdányon lakott, és elindultak Csépára (de én azt se tudom, merre van az a Csépa), úgyhogy hajón möntek űk e hozzája, és möntek sokan, úgy abbú a falubú asszonyok a halottak után érdeklődni. Aztán mikó fölültek a hajóra éccaka, nagyon káromkodtak a hajósok, hogy olyan nehezen mönt a hajó, hogy még ilyen nehezen sose mönt. Aztán az én nagyanyám – az mög főkelt és imádkozott, ű nem feküdt le a többive. A többiek elaludtak, de ű egész éjcaka imádkozott, a Jóisten segíjje mög ezt a hajót, hogy hát ki bírjon a partra érni, mer hát nagyon nehezen mönt a hajó. Aztán mikó odaértek Csépára, emöntek az embörhön, aztán akkó az én nagyanyám egy kicsit így mögszunnyadt ottan. A többiek beszéték. Aztán mondták neki: – Szabina kelj föl, hát – azt mondja – te értesz a legjobban hozzá – azt mondja – aztán te alszó je? Azt mondta a csépai embör: – Hagyják az asszonyt, hogy aludjon, mer az egész éccaka a Sátánna küszködött, maguk pedig aludtak nyugodtan. – Na – Azt mondja – ugye mögmondtuk – azt mondja – hogy a Sátánna cimboráskodik. Azt mondja: – Nem, nem cimboráskodik – azt mondja –, ű imádkozott, hogy a Sátánt le tudja győzni, hogy maguknak ne lögyön bajuk. Mert tudják maguk, hogy négyszáz lélök gyütt magukka, aki szabadulásra vár, azé vót olyan nehéz a hajó. (Deszk, Csongrád megye)[74]

A TÁPÉI HALOTTLÁTÓ (Csongrád megye)

Aki a halottakrú beszél, mindön hetvenkettedik gyerök arra születik a világban, de a kegyelem nem adatik mög mindegyiknek. Itt vót Tápén az asszony, aki a halottakrú beszélt, és az eccör nálunk is vót már, mer az apám, mondom, má hatvanhat éve, hogy halott. Aztán anyám járt oda hozzá, aztán akkó nagyon sokan akartak vele beszélni, aztán eljött ide mihozzánk, és itt beszét a halottakról. Aztán a másik utcába vót egy asszony, aztán az is együtt, de az olyan pökhendi asszony vót, hogy nem hitt ű se lélökbe, se vallásba, sömmibe se. Aztán mikó gyütt vóna be, azt mondta neki az asszony: – Ide hallgasson maga, jóasszony, ne gyűjjön be, mer magának halott két fia van, nagyon rá vónának szorulva a segítségre, de maga nem hisz, tehát én magának nem beszélek semmit.

És így is vót, hogy ű nem hitt senkibe, csak hát hogy űneki majd mit hazudik ez az asszony. (Deszk, Csongrád megye) [75]

[74] 73 éves nő, Bosnyák Sándor gyűjtése, 1986.
[75] 73 éves nő, Bosnyák Sándor gyűjtése, 1986.

A LELEI HALOTTLÁTÓ (Csongrád megye)

Ilyen halottlátó vót Lelén, Édesanyám, az vót nála. Járt is az az asszony nálunk, Róza néninek hívták. Mikó gyütt a piacrú Szegedrű, akkó vót rá eset, hogy nálunk mögaludt. Hát olyan asszony vót, mint a többi, csak ű nem tehetett róla, hogy az a látása mögvót. Az esorolta, hogy hogy temették e, hogy mi a panasza annak a halottnak, mennyit imádkozzanak érte, hogy kiszabaduljon a purgatórimból. Ű azt mondta, egész fiatal asszony vót akkó, mikó egyszerűen csak ez rágyütt. Nem tudta elképzelni elsőbb, hogy mi az, hogy ő lát ilyen lelkeket. Aztán gyütt rá, hogy ezek möghaltak, és azok beszélnek hozzá. (Tápé, Csongrád megye)[76]

AZ EGERESI HALOTTLÁTÓ (Kolozs megye, Románia)

Vót itt egy öreg család, az első feleségével vót egy gyermeke, meghalt a gyerek is, felesége is. Akkor megnősült, elvett egy asszonyt, annak nem vót gyermeke. Az asszonynak vót egy testvérje. Az osztán lefeküdt, s beszélt a halottakkal. Lefeküdt, elaludt, s beszélt a halottakkal. Ezt se hiszem. Olyan halottlátó vót, úgy-úgy. Jártunk is hozzá annak idején, hogy na: né, beszélnék bátyámmal vagy apámmal, s akkor azt mondta: né mit mondott. Van, aki elhiszi. (Egeres, Kolozs megye, Románia)[77]

A CSÍKSZENTDOMOKOSI MONDÓASSZONY (Hargita megye, Románia)[78]

Kristály Erzsébet, e hajdan nagyhatású halottlátó (helyi terminussal: *mondóasszony*) emlékezete még ma is eleven. Az asszony az élők és holtak kapcsolatainak rendezésébe több vonatkozásban is beleszólt, a hozzátartozók túlvilági sorsa és szükségletei kapcsán figyelmeztette például a hozzátartozókat – mintegy a halott üzenetét tolmácsolva – a halott lelki üdvéért adott alamizsnák, misék dolgának rendezésére. Nemcsak halottakról mondott, egyéb ügyekben is felkeresték. Hasonlóan más székelyföldi, valamint a moldvai látókhoz, tolvajlási ügyekben is tudott tanácsokat adni: közölte a tolvaj kilétét, az ellopott állat vagy pénz lelőhelyét. Időnként „előre látta" bizonyos események bekövetkeztét; sokan jóslásért is fordultak hozzá. Olykor a rontások *(megcsináltatások)* ügyeibe is bekapcsolódott.

Diószegi Vilmos kéziratos hagyatékában maradt fenn egy feljegyzés, amelyben az asszony Magyarországra került leányával való beszélgetését foglalja írásba, az

[76] 72 éves nő, Bosnyák Sándor gyűjtése, 1986.
[77] Magyar Zoltán gyűjtése.
[78] Pócs Éva összeállítása.

asszony életére, tevékenységére vonatkozó adatokkal. Ezeket az adatokat is közöljük, néhány új gyűjtésű szöveggel együtt, amelyeket elsősorban Jankus Kingának és valamikori diáktársainak köszönhetünk.

Diószegi ezt írja: „Kristály Erzsébet (született Kis Erzsébet, 1860–1943) leánya közli a következőket (mindezeket az édesanyja mesélte neki): Kristály Erzsébet Csíkszentdomokoson élte le az életét. Ahogy nőtt, már »jelenése« volt, elmondta szüleinek, de ők nem engedték, hogy mondjon a halottakról. Szégyen lett volna a falu előtt. Tizenhét éves korában férjhez ment, és nem sokkal azután látott egy álmot, amelyben megjelent előtte a helyi pap halott apja és azt mondta neki, hogy menjen el a paphoz és mondja meg neki, hogy ennyi és ennyi misére való pénzt adtak neki a népek, hogy mondasson misét a halottaikért, és azt a pap végezze el. Reggel elmondta álmát a férjének, de a férje nem engedte el a paphoz, nem engedte, hogy beszéljen róla. Később újra megjelent álmában a pap apja, és azt mondta, »ha nem mensz, akkor jelenetet hagyok rád.« Felköltötte az urát, hogy hallja-e a hangot? Állítólag az ura hallotta, hogy mondja, végezze el a pap a misét. Aztán reggel elment, bár félt, hogy fiatal menyecske létére elmenjen, s mondja, ossza ki a papoknak, s végezze el a misét. De a halott azt mondta, ne féljen, a jelenés ott lesz. A fiatalasszony elmondta az üzenetet, »a szekrény mellett meg volt jelenve a pap édesapja«, az asszony látta. »Böjtbe esett ez. Nagykedden gyónás előtt azt mondta édesanyám a testvérének, hogy ügyekezzen az áldozással, az első káncélusnál áldozzon meg. Mikor egy rendet megáldoztatott a pap, hátrafordult s meghalt.«"[79] (Pócs Éva)

Kristály Erzsébetről

És tetszett hallani a domokosi mondóasszonyról?
1.: Én nem ismertem.
2.: Igen.
Tetszett hallani?
2.: Igen.
1.: Sose hittem az ilyenbe, hogy mondások, jóslások, soha!
2.: De az tényleg, az olyan igazat mondott. Az igen, igen! Régi mondóasszony volt.
Igen. És mikor volt?
2.: Ó, hát az mikor volt? Mikor én még kislány voltam. Édesanyámnak, az Isten boldogítsa, neki es volt egy Anna leánkája. S lehozta Karcfalvára, mert itt volt orvos. Mikor ment haza a szenttamási kőhídnál a leánka megszólalt. Olyan kilenc hónapos lehetett. Háromszor elmondta a nevit: – Anna, Anna, Anna. Édesanyám úgy megijedt, hogy majdnem elvette a leánkát. Mikor hazament, édesapám az istállóba épp a

[79] Diószegi Vilmos feljegyzése, az MTA Néprajzi Kutatóintézetének Néphit Archívumában.

lovakat pucolta, s azt mondja, jaj, s szinte a leánkát elvettem. [...] Elég az, hogy édesanyám ment haza, s mondta édesapámnak, hogy: – Jaj – azt mondja –, jaj. A leánka, mit gondolsz, megszólalt. [...] – Jaj, nem kellett volna megmondd! S akkor elmentek a mondóasszonhoz Domokosra, s azt mondja a...
1.: De élt a leánka!
2.: Élt, három napig. Édesanyám ha nem árulta volna el, akkor ő es olyan mondóasszon lett volna, mint a domokosi. (Csíkjenőfalva, Hargita megye, Románia)[80]

A „mondás" körülményei, technikája

Azután az ura engedte mondani. Ő előre tudta, hogy jönnek hozzá, s miről van szó.[81]

Mindenkinek mondott, aki hittel volt hozzá.[82]

Ránézett az emberekre, vagy egyenesen előre nézett, és úgy mondott. Nem nézett sehova, úgy beszélgettek, mint mi.[83]

És amikor mondott, vagy amikor megtudta ezeket a dolgokat, akkor mi történt, vagy mit csinált olyankor?
Hát, nem tudom, azért, hogy... hogy mit csinált. Hogy álmába látta...? De az amit a múltkor elmeséltem, az úgy történt, hogy ketten édesanyámmal fontak. S akkor.... így bekönyökölt az ölibe, s a földet nézte. De még nem is pillantott. S édesanyám beszélt hozza. De nem válaszolt. (Csíkkarcfalva, Hargita megye, Románia)[84]

És ő honnan tudott mondani?
Sugallat. Sugallata volt neki a halottakkal.
És az hogy volt?
Hát, én nem tudom, hogy hogy volt. Álmába, vagy nem álmába, hát, elég az, hogy ez alatt az idő alatt csinálta ő. Nem fizetett senki semmit. Szóval nem kellett fizessen. Ha akart, jószántából adott valamit, akkor elvette, de nem kellett megfizetni, amit mondott. Például nálunk édesapáméknál, úgy olyan régi ház volt, s a talpfa ki volt az udvarra. S volt egy fehér kőlépcső. S arra... kilenc évig lakott egy kígyó abba a falba. A mi falunkba, a ház falába. Télen mindég ott vakarózott a kályha mellett. Ezelőtt olyan volt az épités, hogy gömbölyű fa, s a közepit megtöltötték sárral vagy agyaggal, vagy... S aztán ez oda helyet csinált, s a talpfa alatt, az izé talpfa, a ház talpfa alatt bébújt, s akkor édesapám, nyugodjék békében, sokszor akarta leforrázni, mert nem

80 79 éves nő (1), 82 éves nő (2), Jankus Kinga gyűjtése, 1996.
81 Diószegi Vilmos gyűjtése valószínűleg Budapesten, 1970-es évek.
82 Diószegi Vilmos gyűjtése valószínűleg Budapesten, 1970-es évek.
83 Diószegi Vilmos gyűjtése valószínűleg Budapesten, 1970-es évek.
84 74 éves nő, Jankus Kinga gyűjtése, 1996.

mert másképpen, mert olyan hosszú volt, mind az ajtó ide. Nagy kígyó volt. S akkor azt mondta az az öregasszon, hogy minden háznak van egy ilyen lakója. Vagy béka, vagy kígyó. Vagy valami ilyen csúszó-mászó állat van, minden háznak van lakója. Aztán édesapám mikor a szénával ment haza, hát arra a fehér kőlépcsőre kifeküdt, s napozott. A feje kivolt a közepiből, s a farka körülkerülve, s azzal úgy ott napozott. Édesapám hátrament az udvaron, s a tehenyeket béállította a csűrbe, s akkor ment, hogy gyújtson tüzet, mert nem mert így nekifogni, hogy így üsse meg, hanem azt mondta, a vizet felfőzi, s egyszerre reaönti. Hogy megdögöljék. De hát, sose várta meg azt! S akkor azt se tudom, hány év múlva, de kilenc évig lakott ott! Az a kígyó nálunk azon a falba. S egyszer nyáron – olyan macskája volt édesapámnak, hogy ha idegen ment, vagy rosszindulatú ember volt, azt is megjelentette, felszökött a térgyire, s onnat odadudorázta neki, hogy mi lesz vele. S akkor, egyszer, hát a kígyó kibújt, s nem vette észre, s a macska azt gondolta, hogy féreg, hogy így a feje ki volt... S összerágta, s megdöglött, de úgy elszáradt a macska, hogy így, mind az oldalbordái mind látszottak. S a kígyó osztán megdöglött, mert izé, a macska összerágta. S aztán a macska is megdöglött. (Csíkjenőfalva, Hargita megye, Románia)[85]

Mondás után nem fogadott el pénzt, csak ajándékot. A hozzá jövők szándékát is tudta: Egyszer három asszony Ajnád felől jött hozzá. Az úton megálltak megbeszélni, hogy ki mit visz. Az egyik megjegyezte: – Ha mond, adok valamit, ha nem, akkor szarok egy nagyot. Mondott mindenkinek, s amikor a harmadikhoz ért, azt mondta: maga menjen, s amit adni akart ott, ahol csinálta, egye meg.[86]

A halottak üzenetei

...Hát, még mondtak olyant is, de ezt már nem a nagyanyámtól hallottam, csak hallásból, hogy a nagyanyám mondta, ... én talán még nem is lehettem, ez akkor történhetett. Volt ott Szentdomokoson egy pap. S itt a katolikusoknál szokás, hogy misét mondatnak, s azt a papnak megfizetik. S akkor ez a pap több misérevalót gyűjtött be a falubeliektől, s nem végezte el. S nagyanyám odaküldött egy asszonyt, hogy végezze el a befizetett miséket, mert nem sok ideje van hátra. Hát, akkor őt úgy lekacagta, kigúnyolta a nevetésivel, hogy, hát földön járó ember ilyent nem tud, hogy ő meddig él, vagy nem tudom, mi. Na, de nagyanyám három nappal a papnak a halála előtt odaüzent, hogy már nincs ideje jóvátenni a... azt a dolgot, hogy... nem tudja már elvégezni azokat a beszedett miséket, amikre ő a pénzt felvette, hanem adja át egy másik papnak. Mert nem sok ideje van hátra. S harmadik nap a pap az oltárnál amikor mutatta fel a kelyhet, hanyatt esett, s meghalt. Ez, hogy mennyire igaz, nem tudom, mert ezt én is csak hallásból tudom. Ez, mondom, én lehet, hogy nem is voltam még, amikor ez... Ha így történt. Na. Aztán nem tudok úgy... Inkább mindig úgy a halottakról, hogy... A halottakért hogy imádkozzanak, s adjanak alamizsnát, s csak ezeket

[85] 87 éves nő, Jankus Kinga gyűjtése, 1996.
[86] Diószegi Vilmos gyűjtése valószínűleg Budapesten, 1970-es évek.

szokta. Jobban. Ezekkel foglalkozott. Senkitől semmit el nem fogadott. Ha valaki erőszakkal valami otthagyott, akkor azt odaadta egy szegény családnak, vagy egy olyan családnak, amelyiknél sok gyerek volt, s nehezebb volt az életük, mint az én nagyanyáméknak. Úgyhogy nem fogadott el senkitől semmit. Nem azér mondott ő, hogy ebből keressen, mind a kártyavetők, mind akik paszulyból mondnak, vagy ehhez hasonló. (Csíkkarcfalva, Hargita megye, Románia)[87]

Tetszett hallani mondóasszonyról?
Hát, volt olyan asszony, az a Kristály Gergelyné.
Na!
Hogy az megmondta mindenkinek, amit meg akart mondani. Ha valaki valamibe kételkedett.
És miket mondott?
Há, például asszonyomék mentek hezza, me a halottakról beszélt az! S mentek az én asszonyomék Ajnárból ide Domokosra ahhoz az öregasszonhoz. Kristály Gergelynének hítták. S aztán közbe a korcsmába bémentek, s ettek. Ott volt egy község korcsmája, akkor úgy mondták, a község korcsmája. Bémentek, s ettek, s ott valaki kérdezte, hogy a mondóasszonhoz jöttek-e? S azt mondta az asszonyom, hogy: – Nem. Egyebért jöttünk. S ahajt, elmentek a mondóasszonyhoz, s mikor a kapuhoz értek volna, az öregasszon kijött a kapun, s azt mondja: – Ne jöjjenek, mert nem hezzám jöttek! Menjenek, ahova elindultak! Na. Aztán nem mondott semmit se. De aztán azután megüzente nekik, me asszonyom szokott járni hezza, mert a halottakról sokat beszélt az az öregasszony, s úgy érdeklődtek. Mert asszonyomnak apja, anyja meg volt halva, a gazdámnak hasonlóképpen. S meghalt egy kicsi leánka, s aztán így a halottakról asszonyom sokat érdeklődött.
És mit üzent nekik?
Hát, hogy imádkozzanak, s misérevalót adjanak. S imádkozzanak értek, mert... veszélybe vannak... szóval kínba vannak ott a sírba. Ugye, meg voltak halva. (Csíkjenőfalva, Hargita megye, Románia)[88]

És mit mondott ő a halottakról?
1.: Hát ő például, édesanyám küldött fel, még tudom, küldött lenmagolajat, s még valamit vittem neki, mert ő azelőtt feljárt. S azt mondja, hogy: – Na, jó, hogy jő! Mondta az az asszon. Azt mondja, mert az éjen, azt mondja, magának megjelent, nem tudom, kit mondott, hogy megjelent, azt mondja, mert maga sütött, s valami meleg lepényt adott valami öreg-, izé, valami szegényasszonynak, s azt köszönte meg magának. Hát tudja-e, mi történt? Édesanyám felült így az ágyba, terhes is vót ejsze. Akkor valami a pad, ilyen pad vót akkor még [...], leszökött valami a padról, fel az asztalra, s akkor úgy megrázkódott, hogy mind a két ablak kinyílt. S akkor nem vót mit csináljon, fel kellett keljen, bétegye, hát ugye, tél vót, hideg vót. Bétette, s amikor visszafe-

87 74 éves nő, Jankus Kinga gyűjtése, 1996.
88 87 éves nő, Jankus Kinga gyűjtése, 1996.

küdt, újra ez történt. Újra ez, így megismétlődött. Újra megrázkódott, az ablakok esmént kinyíltak. Pedig jól béfürgölte. Három rendbe ez, ez el. S aztán másnap reggel ment fel a mondóasszonyhoz. S az mondta, hogy: – Na, jó, hogy jő – azt mondja –, me magának – azt mondja –, megköszönték, mert maga eleg lepényt adott a, egy öregaszszonynak, azt mondja. S azt mekkora izéből, mekkora, hogy mondja, szabadította meg.

2.: Szenvedéstől.

Igen? Így meg lehet a halottakat szabadítani valamitől?

1.: Hát azt mondta az az asszony.

És ez saját halottjuk volt? Rokon halott volt?

1.: Azt ki tudja, hogy ő, ő rendesen éjjel az ura mindig ki kellett éngedje, éjjel, olyan két óra körül, s ő ott kinn beszélgetett.

Igen? No!

2.: Ki kellett engedni, és akkor kiment az udvarra és ott beszélgetett.

1.: Ott kint beszélgetett. S nem az, hogy aztán ő, hogy mondjam, (2.: Hamissan.) pénzért vagy valami, nem. (2.: Nem.) Nem fogadott ő semmit. De kellett mindig beszélgessen a halottakkal.

És honnan volt ez a képessége neki?

1.: Azt ki tudja?

2.: Hát ejsze sokat imádkozott, s a Jóistentől kegyelmet kapott. (Csíkjenőfalva, Hargita megye, Románia)[89]

Jóslás

A bajt előre meg tudta mondani: Találkozott egyszer az uton egy asszonnyal, kérdi: – Hová megy? Az mondja, hogy az erdőbe. – Akkor siessen – mondta néki –, mert nagy baj várja. Mikor felért az erdőre, a háza le volt égve. (Csíkban kicsi házuk van az embereknek az erdőn. Kaszáláskor ott laknak.)[90]

Azt is meg tudta mondani, hogy ki hány évig fog élni. Egyszer jött három ember, hogy mondjon nekik, mert a jövőbe is tudott mondani. Édesanyám kiment, utána az egyik ember meg akarta ölni, a bicskával felhasítani, hogy mondja meg, meddig él, ha nem, megszúrja. Megmondta, de megkérte, senkinek se mondja el, mert az ember maga meghal hamar, [ha elmondja] ő pedig elveszti a tudományt, s nem fog tudni látni csak sötéten. Hazamenet leültek beszélgetni, aztán lefeküdtek, de az ember meghalt. Azelőtt a komának elmondta...[91]

És Marcella néni hallott a domokosi mondóasszonyról?

Jaj, igen!

Mit tetszett hallani?

89 Nő (1), 62 éves nő (2), Derjanecz Anita és Hesz Ágnes gyűjtése, 1997.

90 Diószegi Vilmos gyűjtése valószínűleg Budapesten, 1970-es évek.

91 Diószegi Vilmos gyűjtése valószínűleg Budapesten, 1970-es évek.

Hát, ő nekem, izé, öreganyám volt a mondóasszony.
Igen?
Édesanyámnak a tesvéreknél oda volt szállva náluk. Ott lakott. S aztán az öcsém Szépvízen tanult kovácsnak. S ahajt, vivegettem neki fehérneműt, s mifélit, s akkor azt mondja Erzsike, hogy: – Marcella, vígy el – azt mondja – a mondóasszonyhoz – azt mondja –, lám, mit mond rólam! S mondom: Hát, jere! – mondom. S azt mondja a fiú, a legén, hogy: – Én is elmegyek, Marcella, én is elmegyek veled! – Jól van, hát – mondom –, holnap reggel, mikor menyek haza, velem jertek. Itt háltak nálunk, s ahajt reggel megindultunk, megreggeliztünk, s megindultunk, s ahajt felmentünk öreganyámhoz. Hát, messze volt, mert Domokoson volt.
Igen.
S ahajt felindultunk. S mikor felértünk, a legén örökké mondta, hogy – Ó, ne menjünk, úgyse mond semmit, nem mond igazat! Ne menjünk. Mondom: – Ha idáig eljöttünk, menjünk fel. Felmentünk, Erzsikével bémentünk, s ahajt megörvendett öreganyám, még meg es csókolt éngemet. S azt mondja: – Kicsikém, hát kit hoztál ide? – mert ő már tudta. Olyan igazmondó volt! S ahajt mondom, hogy: – Ez az ecsém valahol tanárinas. Szakács Lajosnál. S, hát mondom: – Onnat jött ez a leán s a legén. Legyen szíves, valamit mondjon nekik! Erzsikének mondott, azt mondja Erzsikének: – Na, fiatal leán! Maga – azt mondja – olyan legénhez mejen férjhez, hogy semmije sincs. Egy suszter, szegén suszterlegén – mert ők módosok voltak– egy szegén suszterlegénhez mejen férjhez – azt mondja –, mert egy nagy gazdag fiú akarja megkérni, de – azt mondja –, maga azt nem szereti. Ezt szereti, ezt a szegén legént. S osztán úgy es lett, hogy ahhoz elszökött, a szegén legénhez. S a nagy gazdagot otthagyta. S akkor elég az, hogy mondom neki, hogy: – Öreganyám, itt van – mondom – egy fiú – mondom. S azt mondja: – Ne jöjjön bé, egyáltalán ne jöjjön bé! Mert amíg jöttetek fel – azt mondja –, addig mindig csak rólam mondott, ide bé ne jöjjön! Az ajtómon a lábát ne tegye! Na. Neki nem mondott semmit. S a leánnak ennyit mondott, s nekem annyit mondott, hogy, azt mondja: – Marcella, neked, fiam, gyermeked nem lesz, mert, – azt mondja –, a méhed nincsen kifejődve. Na. S igaza volt. Én annyit jártam papokhoz, s mindenüve, hogy legyen gyermekem, de nem lett. S így megmondta. Nem mondott egyebet. Megköszöntük, és eljöttünk. (Csíkjenőfalva, Hargita megye, Románia)[92]

És másoknak is mondott ez a mondóasszony?
Pédául nekem es azt mondta volt, még akkor leán voltam. Mentem hazafelé onnat, s azzal, ahogy mentem az úton, hát azt mondja nekem, hogy: – Te K[...] Jula! Te ne menj ahhoz a legénhez férjhez, amelyik akar téged megkérni! Aztán nem es mentem. Azt mondtam, olyan legénhez megyek, hogy semmije se legyen! Aztán nem es volt, hál'Istennek, de azután lett. S osztán... Megmondta, hogy – Ne menj ahhoz!
És kellett neki fizetni?
Nem. Nem. (Csíkjenőfalva, Hargita megye, Románia)[93]

[92] 87 éves nő, Jankus Kinga gyűjtése, 1996.
[93] 87 éves nő, Jankus Kinga gyűjtése, 1996.

Tudna még mesélni nekem Marcella néni a mondóasszony-nagymamájáról?
Egy családnak elveszett két tehene. S a károsult, ugye, mindenfele járt, hogy a nyomába kerüljenek, s keresték erdőkön, mezőkön, mindenhol, mert nyár volt, s a legelőről vesztek el a tehenek. S akkor sehogy se találták meg, eltelt három hét, s elment ez az asszony a... attól a családtól egy tag elment az én nagyanyámhoz, hogy – Mondjon, Erzsébet néni, valamit! Hát, azt mondja: – Vártam is magukat – azt mondja –, hogy jönnek. Hát, ne búsuljanak, mert a tehenek megvannak, életbe vannak. Rokonnál. De a rokonuk nincs jóindulattal maguk iránt, mert azon gondolkozik, hogy el kellene adja a teheneket, hogy értékesítse. De mégse meri. S megmondta, hogy melyik út mellett lakik az a rokonuk, s a teheneknek a fejük keletre van. Úgy van az istállójuk, hogy a tehenek, ahogy be vannak kötve, a fejük keletre van. Na, s akkor az az asszony hazajött, mondta nagyanyám, hogy amíg hazajő, addig mind imádkozzon. S akkor ahogy hazajött, hát, ugye a férjivel ketten ők már gondolták, hogy ki az a rokon, ahogy az én nagyanyám megmagyarázta nekik, hogy hol lakik. S mentek, s a teheneket ott megkapták. S akkor azok mondták, ugye, hogy... Ahogy a székelyek szokták mondani, szépítették a dolgot, hogy éppen most akartak hozzuk menni, hogy ne keressék a teheneket, mert náluk vannak. Na. Ez történt egy alkalommal a nagyanyám... mesélésiből. (Csíkkarcfalva, Hargita megye, Románia)[94]

MÁS CSÍKI LÁTÓK (Hargita megye, Románia)

És voltak itt szent emberek a faluban?
Hát, igen. Jól tudott az es, mert elmentünk oda, nem ide jött nálunk. Béhívtam a szomszéd embereket, s azt mondja, hogy: – Ennek itt az utcabelinek itt, mondott, ne, és azt mondja, hogy: – Maga – azt mondja – katolikus ember – azt mondja –, istenfélő ember, de – azt mondja –, magát az Isten megsegíti – azt mondja –, de később, öregségire a lábát le fogják vágni. És le es vágták. S aztán jött a másik, s odabe a nagy házba mondott nekik. S azt mondja a másiknak, hogy: – Maga – azt mondja – a háborúba sok lelket meglőtt. Meglőtte őket – azt mondja –, s meghaltak attól. Maga es – azt mondja –, szépszerivel nem fog meghalni. Na, s erre azt mondja Ágoston bá, hogy: – Na, többet ne mondjon! Ugye, háborúba volt, s a sok ellenségek, s lőtte ő es az ellenséget.
És ki volt ez, aki mondott?
Domokosi volt, nem tudom milyen Mártonnak hítták.
Szentember volt, vagy mondóember?
Mondóember volt. Az olvasót vette elé, egy nagy olvasó volt itt a derekán. S adtunk neki, én es adtam volt. Nekünk es mondott. És nekem igazat mondott volt. Azt mondja: – A maga anyósa olyan rossz asszony – azt mondja –, maga mindennap sír. S

[94] 74 éves nő, Jankus Kinga gyűjtése, 1996.

igaza volt. Igaza volt! – De – azt mondja –, az apósa egy finom ember. A férje szintén – azt mondja –, még finomabb. (Csíkjenőfalva, Hargita megye, Románia)[95]

Tetszett hallani halottlátóról, vagy olyat, hogy valaki szellemeket lát, vagy halottat?
Hát, olyat hallottam, hogy eléidézik a halottat.
Hogyan?
Eléidézik a halottat, nem tudom, melyik városba. Beszélgetnek a halottal. De az, aki eléidézi, az annyira ki van... annyira ki van merülve, hogy épp csak, éppe csak, éppen él, mert ő... ő... én nem tudom. Méges ő es csak megretten, vagy... én nem tudom, hogy.
És hogy idézi elő?
Hát, én nem tudom. Ezt nem értem, mer én csak ezt, csak így hallottam. Hogy eléjő, akit akar. Például én, ha édesanyámot hívnám, hogy azt akarom, hogy nekem édesanyám, hogy jöjjön. Van egy várószoba, ahol kell várni, s akkor bémenyen a másik szobába, s akkor ott mit csinálnak, mit nem, hát azt aztán megjelenik a lélek, s beszélget velük. Csak így hallottam én es. Mert ide nem jártam, nem tudom. Ezt én es csak így hallottam. (Csíkjenőfava, Hargita megye, Románia)[96]

1.: Például én csak arról tudok beszélni, hogy az én bátyám, – testvérem nekem –, a legnagyobb testvérem legényember volt még. S lovaink voltak, s elmentek falopni. Az erdőbe.
2.: Éjjel mentek, mert büntették.
1.: Éjjel. S akkor, amikor ment hazafelé, vitte a fát, ment hazafelé, akkor künn a hegyoldalába egy ilyen kísértetszerűség eléállott, s akkor azt mondták, hogy kísértetek járnak itt ezen a területen. S úgy, hogy el voltak bámulva belé, s elmentek a mondóasszonhoz, hogy mondja meg, hogy mi volt. S azt mondta, hogy: – Szerencséje, hogy Istenre gondolt, mert ha nem gondolt volna Istenre, kétségbeesett volna! Na. Istenre gondolt, és nem tudták kísérteni. Na. Ilyenek történtek. S akkor volt egy olyan eset... S ezt én es láttam. Jöttem én es haza éjjel az erdőről szekérrel. S akkor, mind a testvérem mondta el, hogy mit látott, és hogy volt, s mint volt, hát én es mindig oda tekintettem oda az erdőhöz, hogy, lám, tényleg kísértetek vannak-e? Na, de hát én a kísértetekkel meggyőződtem azon, hogy villanylámpával kerülték a fát körbe, így a kezibe vitte a villanylámpát, s nézte, melyik a legszebb fa. Körbejárta, menynyi vastag lehet körülbelül, s, hogy, mint. S akkor ezt, aki látta, s ha ment az úton, azt mondja, hogy kísérteni akarta. De nem tudta. Aki Istenre gondolt, azt nem tudta kísérteni. S ezt én láttam, hogy igenis, ember csinálta, s nem kíséret volt. Ezt ember csinálta. S arra azt mondták, hogy kísértetek voltak. (Csíkjenőfava, Hargita megye, Románia)[97]

[95] 87 éves nő, Jankus Kinga gyűjtése, 1996.
[96] 75 éves nő, Jankus Kinga gyűjtése, 1996.
[97] 82 éves férfi (1), 75 éves nő (2), Jankus Kinga gyűjtése, 1996.

MOLDVAI ELLÁTÓK[98]

Az alábbi összeállításban moldvai látókról szóló történetek szerepelnek. Az elsősorban a halotti kultuszban szerepet játszó halottlátók, az ún. *ellátók* legfontosabb funkciója az volt, hogy a halott túlvilági sorsáról, állapotáról közvetítsenek hozzátartozóiknak. Ilyen Moldva-szerte híres halottlátó volt Beteg Mihály és Éva Rózsa, akik tevékenységét elsősorban Bosnyák Sándor már korábban is közölt gyűjtéseiből ismerjük. Működésükről további értékes momentumokkal szolgálnak az újabb gyűjtések, például Iancu Laura magyarfalusi anyaga.

A halottlátók gyakran konkrét tanácsokkal látták el a hozzájuk fordulókat, aminek eredményeként az élők tehettek valamit hozzátartozójuk túlvilági helyzetéért. Ilyen például a halott nevében történő adományozás vagy a misemondatás, amely a hozzátartozók lelki megnyugvásához, a halál tényének elfogadásához is hozzájárult. A moldvai halottlátók látomásaiban gyakran előforduló motívum, hogy a halott arra kéri szeretteit, hogy ne sírassák többet, mert a túlvilágon minden érte hullatott újabb könny vízzé változik, fuldoklik tőle.

Az ismert látók tevékenységéről szóló szövegek mellett a kutatás számára mindezidáig ismeretlen, nem kifejezetetten specialistaként működő, de a transzcendencia iránt hasonlóan érzékeny lelki beállítódású személyek túlvilági élményeiről is szerepelnek narratívumok ebben az összeállításban. Különösen érdekesek Csoma Gergely Szabófalván, az északi csángók között gyűjtött szövegei. Ő hívja föl a figyelmet arra, hogy a moldvai látókat test–lelki, társadalmi deprivációjuk tette fokozottan érzékennyé a túlvilággal való szorosabb kapcsolattartásra. Például Ellátó Mihály testi fejletlensége, a magyarfalusi Tukán Nyica vaksága, utóda, Csernyik Anna süketsége, csúnyasága, a lészpedi Sánta Erzsi sántasága, a lujzikalagori gyógyító vénlány púpossága, a bogdánfalvi Pál Rózi magányossága, megesettsége, a kelgyeszti Kokasz Véron beteges, hatalmas termete, „Néne" Magdó, az albényi ellátó testi gyötröttsége, bénasága. Egy adatunk tükörnebézéssel jósló, illetve ügyfele életkörülményeit „látó" asszonyra vonatkozik. A tükörbenézéssel való divinációt specialisták és laikusok egyaránt gyakorolták Moldvában (a laikusok inkább Óév éjszakáján, férjjóslásként[99]). (Peti Lehel)

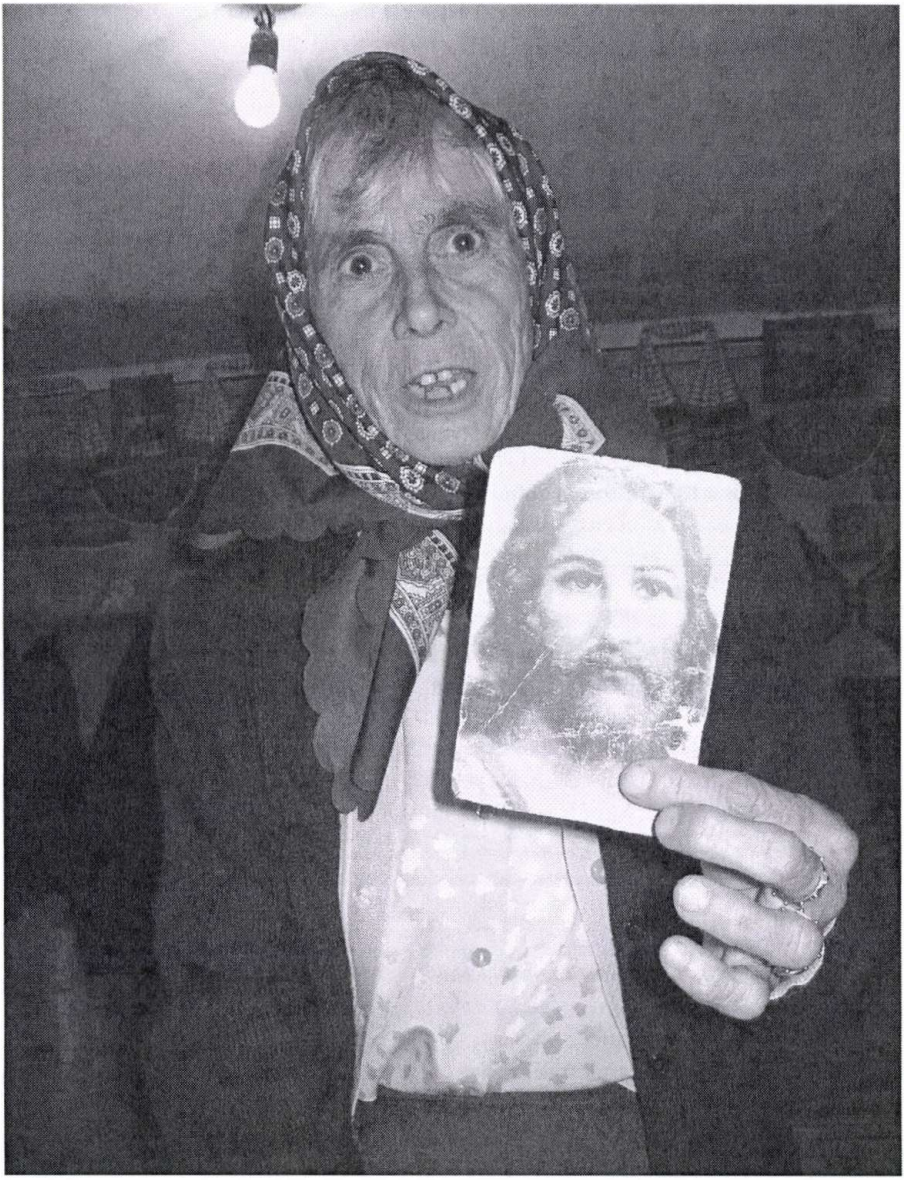
Ellátókról és tevékenységükről

Ne, az ellátóról azt akarom vala még mondani, hogy itt volt egy öregember, azt mondták neki: Csibi. Oda le ült,[100] hol ül most Agustin. Az öreg Csibi. S az öregember volt, csak magára ült. S elindult ő is, hogy menjen, me innen jártak a faluból sokan oda az

[98] Peti Lehel összeállítása.

[99] Lásd az erre vonatkozó adatokat a 2. kötet *Tükördivináció* fejezetében.

[100] lakott

Lészpedi látóasszony, 2007. Peti Lehel felvétele.

ellátóhoz, hogy még tanította őket. Mert ő ismerte, mikor az ember bement hozza, akkor ő megismerte, hogy miféle ember! S ő menegetett, két botval ment az öreg Csibi. Elindult reggel, s estére ért ki Klézsébe! Itt ki, fel a Poiana Neamțului, s bé, s keresztül le Recea Racatau, s a racataui hídnál keresztül, s oda felment Klézsére. S

mikor odaért ő, mind ment ott bé a Poiana Neamţuluinál, nem volt susé,[101] me ezek a susék most vannak csinálva vaj egy harminc esztendje, de azelőtt nem volt susé. Hanem valami vízmosások, s az út el volt mosva erőst. S hogy ment bé a Poiana Neamţuluinál befelé az erdőn ott, megbotlott s leesett s megszidta az Istent. Mikor leesett, akkor megszitkolózta magát. Mikor kiért Klézsére oda az ellátóhoz, akkor megmondta, hogy ne Gajcsánból vagyok jőve. Így s így. Látni látott az öreg, de elesett volt. Öregember volt, volt vaj egy nyolcvan esztendős. S azt mondja: – Hallja-e, kend? – azt mondja. – Minek szidta meg az Istent? Azt mondja: – Nem szidtam. – Hogy nem szidta – azt mondja –, mikor jött az úton, nem szidta az Istent? Az ellátó megmondta neki szemibe! Ej, akkor nem volt igaz az, hogy ellátó volt? Honnét tudta azt, hogy az öreg itt megszidta, az erdőn mint ment bé, megszidta az Istent? Megmondta a szemébe neki! Ezt akartam még mondani. S ide hezzám az ellátó járt, hogy itt hált, itt ne! Járt, eljött a búcsúra s aztán itt hált két éjjel. S aztán úgy ment el innen. Volt szekere, embere, melyik viselt gondot reva. S járt ide, de immá gondolkozott magába, hogy mit csinál ő, mikor elér ide, mert neki volt az az ágyacskája, úgy azokon a kerekeken, s há ha keskeny lesz itt az ajtó, s nem tud bejönni, s kint kell háljon! S nálunk, hogy szélesek voltak az ajtók, bévittük a másik odájba[102] oda alól, s ott hált a ház közepébe. Behoztuk azt a szekerét, az ágyacskát azt, s ott hált. Olyan örömest volt, s olyan jól volt, hogy csak.

És aztán az apjáék, az ellátó szülei nem bánták meg, hogy kitették őt az útra?

Az apja úgy megvette, hogy ne is hallja többet! De nem tudom, mit még csináltak. De ő aztán felment Klézsére. S nekem volt keresztanyámnak az apja negyedbíró, s az csináltatott neki egy házacskát, s aztán ült félre, de viseltek gondot a szomszédok. Adtak enni, növeltek még disznót es neki. Én elmentem tátámval, hogy ott háltunk nála. Azt mondtuk neki: – Legényke, ellátó legényke, Mihály legényke! Me Mihálynak hítták. Az apja es Mihály volt, s ott háltunk s a szomszédja egy hamar csinált es, egy leány, csinált ételt s adott nekünk es, egy helyt ettünk. S ő úgy evett lefeküdvel, egy kezével, s a két újával. De sok esztendeig volt ez így. (Magyarfalu, Bákó megye, Románia)[103]

Néni Anna, voltak-e régebb ellátók a faluba?

Há,[104] voltak, én ismertem egyet. Klézséből, béhozták a faluba. A búcsúba ide. Ő 12 esztendős korától meghalt az édesanyja, s aztá vett más mámát az apja s az kínozta. Nem adott enni, csúfolkodott véle. Mihálykának hítták. S akkor ő aztá úgy maradott meg, mekkora volt, nem nőtt többet. Nem evett, de élt úgy es. Nem fázott télbe es. Csak egy olyan vékony gyolcsba volt betakarva. S ő mondott. Mondott a hótakról es. Hogy mit adjon a hótjának. Gusa Józsi – attóta járt aztá gatyákba mer ő ölt embert, hát egy leánynak felhúzta a tojást a szeméribe,[105] egy olyan hiábavaló leány volt. De

[101] aszfaltút
[102] szobába
[103] 87 éves férfi; Iancu Laura gyűjtése, 2006.
[104] igen
[105] a nemi szervébe

aztá az a tojás összevágta a beleit, s aztá meghalt. S Gusa Józsi úgy csinált. Ő kiment oda, s akkor mikor odaközeledett a kapuhoz, akkor az ellátó azt mondta: – Mondják meg annak a bácsikának, hogy menjen el, mert nekem erőst nehéz! Mert ő erőst bűnös! Ő, hogy amit csinált, embert ölt, nem primilte[106] bé őt oda hezza. Nem es ment bé oda. Azóta járt gatyába.

És ez az ellátó mondott a hóttakról?

Há. Mondta meg, hogy mit adjanak az ő lelkéért, másoknak pománába.[107] Mindenfélét mondott meg. Van most es Crajován, ott. Kláránk volt nála. Szorítod meg a kezét [ti. a látóét] s aluszik el, mond a hótakról, s mond mit pociltál[108] es most.

Itt a faluba nem volt ellátó?

Lehetett a régi-régi világba. De errefelé nem volt. Még a románok povesztilták[109] az espitályba, hogy három nap meg volt halva, s akkor elfutottak a sokféle rosszak. Vannak lesz még most es, de nincs nagy érdemik, hogy megmotitsák.[110] (Magyarfalu, Bákó megye, Románia)[111]

Vult, hul nem vult, de mucsitódott neki edzs valami! Ű látta Szűsz Máriát, ű látta... mindent! Itt a faluba. Hábország... verekedészbe[112] le volt vágva lába. Nedzsvenhét... akkor a rezbéjből[113] le volt vágva a lába. Sze mucsitódott nékie...errefelé mucsitódtak nékie, sze nem hisszük! Sze mondta: – Ni, te, ni! Ni, jén láttam Szűsz Máriét, ni, jén látom – mondzsa – látom: supornál[114] vadzson szentelt víz, ott vadzson mindenféli! Ej, neki mucsitódott! Mü nem láttuk! Sze meghult. Jén mellette ultam vélle, de nekem nem mucsitódott, neki mucsitódott! Sz ű látta! Én nem láttam. Nem az egésznek! (Szabófalva, Neamț megye, Románia)[115]

1.: Nálunk [...] ezerkilencszáznyolcvanöt esztendőbe... volt huszonkét esztendő [máig], volt egy nép.[116] Ifjú nép, nem volt vén... beteg volt.

Hogy nevezték?

1.: Krisztina... jél, moszt isz jél. Látott mászvilágond. Látott Szűsz Máriát, látott hóttakat. Sz elment egy nép,[117] egy menyecske, így ifjú. Meghalt az embere. Az embere halt meg huszonhat esztendő, huszonhét esztendőbe meghúlt. Nem volt vén. Sze, ez a nép, mellik volt beteg, sz látott mászvilágról. Ment szok világ ment oda! Sze elment a nép isz! Kérgyi meg, lássza meg az emberét! Sze megneveszte a nép, hogy lássza

106 fogadta
107 alamizsnát
108 mi történt
109 mesélték
110 megjelenjen
111 70 éves nő; Iancu Laura gyűjtése, 2006.
112 háborúban
113 háborúból
114 bögrében
115 59 éves nő; Csoma Gergely gyűjtése, 1989.
116 asszony
117 asszony

az emberét. Mondja: – Lássza, tartsa pantalloit[118] a kezibe. Akkor a menyecske! Eszibe járt, jő eltemette kosztummal,[119] de nem tett szíjút a pantallójára. Sze elment, sz hozott, vett egy szíjat, sz adta pománába[120]... Mindcsak egy embernek, vaj gyermekbe adta pománába. Sz, asztán még mondta: nem még látta![121]

Sz ennek a népnek, mellik látott... mellik látott mászországot, ennek volt egy öccse, mellik meghalt. Kiment a trén[122] elejibe. Az öccse dorso[123] dolgozott a fábrikánál,[124] ott egy magazinnél,[125] sz maradott, bennmaradott magazinnél adósság. Nem tudom micsa dógokat árúlt el ott... ke[126] nem vúlt parái, nem vúlt pénze, sze ne máj csánjon puskarijét.[127] Ne menjen bé puskariébe, kiment a trén[128] elejiébe.

Megölte magát...

Megölte. Volt két bubái, ifjú volt ő isz, nem vúlt vén, volt házult, sze kérték a nyámok[129] lássza őt! Monsta: – Lássza, teli véressz, dozso véressz! Volt véressz... kiment a trén elejibe. Sze... még jártak népek oda sz mondták, még látott. Egyszer jött két midzsesz[130] hozzája, sze jő inainte,[131] hogy jöjjenek be hozzája a házba, sze... jő űlt az ágyba, jöttek a kapuhoz. Ő tudta! Ő tudta micsa ebédet hoznak hozzája, hogy kik jőnek hozzája. Tudta micsa ebédet hoznak hozzája. De vúlt beteg! Beteg, beteg... Nem volt ereje, hogy hágjon fel ágyból... Sze... moszt megjött![132]

Nem járnak most hozzá?

Moszt nem, nem ülnek... Nem isz lát... nem még látomász... Megjött, sz nem még jár világ. Jár Itáliába dolgozni, jár Itáliába, dolgozik elé.

Hány esztendős?

Moszt nedzsven... kisszebb tőlem három esztendővel. Nedzsvenhét-nedzsvenhat esztendősz, nem vín! Nem vín! Akkor kell... ifjú volt, moszt huszonkét esztendő, akkor huszonöt ezstendőszen, huszonhat esztendőszen...

Az ilyen, hogy nevezték a faluban?

Halottlátó, lát mászik világot!

Ű akkor lebetegült... akartak csánni kutat az ográdébe,[133] sz ásztak három kutat, három helybe nezték, keresztek vizet, sze nem kaptak. Dze hejába szok pénzet, hogy

[118] nadrágját
[119] öltönnyel
[120] ajándékba
[121] hogy többé nem látja
[122] vonat
[123] nagyon
[124] gyárnál
[125] boltnál
[126] de
[127] börtönt
[128] vonat
[129] rokonok
[130] szomszéd
[131] először
[132] meggyógyult
[133] udvarba

nem kapott vizet három helybe, sz akkor lebetegedett. Sz ezmiánt lett beteg! Ezmiánt isz, sz údzs adta Iszten nála. Údsz volt a. Ezmiánt vúlt dozsa beteg.
De menen vala szok világ hozzája! Szok világ ment hozzája. Megnevezi Ágneza [felesége] isz. Járt ő isz oda. Mikor jártunk mi Jugánba, abba évbe, mikor megjelent Szűsz Mária a kopáson,[134] egzakt abba évbe, mind csak úgy járt a világ ide Krisztinához, ojjan dozso jártak hozzájuk. Vagyon hosszú ográdájuk. Sze, mondta Ágnesz, egész ográdája van téli világval! Olyan szokand mentek. Immá megmondja Ágnesz.
Kellett fizetni ezért? Pénzt?
Nem!... Nem. Ha vitt valamit... de nem, nem kellett, pénzt nem! Egy csokolátá így, egy csúkmont[135] így!
Páterek nem rikoltoztak?
Nem rikoltoztak de nem isz mondták: ez igaz, nem még igaz. Jött két migyesz,[136] két nép, sz hosztak nekie valami galuszkát, ebédet. Sz bennt ült a házba. Ő tudta, hogy jőnek népek, sz hoznak galuszkát! Ő tudta! Honnét tudta? Sze ült az ágyba, nem ment ki.
Hogy szemlélt?[137] *Vékony volt? Kövér?*
Nem, nem. Kicsikecske vót, törpe. Kicsike, nem volt vojnik[138] nem volt slab.[139] Normál.
Hány esztendeje dolgozik Itáliába?
Van szok. Szok, nyóc-kilenc, hogy elment. De nevezem, hogy talált ez a dolog maj esztendőre megjött. Nem volt beteg.
2: Ult szok világ az ográdába, szok világ, sze mellik ult elé, azok mondták. Volt egy nép, mondta: – Zén emberem húlt. Mi kell nekie ott [a másvilágon]?
Sze ő mondta: – Kell sziú! Nincsen sziúja. Sze akkor mondta nép: – Há! Nem tettem. Gyet[140] meghúlt, nem volt sziúja! Sze utána mondta: – Ke, episzkop[141] Mihály Robu kell nekie práznik[142] Kalugaren. Ez húlt. Régin, innet a faluból ezerkilencszázhuszonötbe volt, felszentelték episzkop, sz ult hót. Mondta, kell nekie práznik, csánnyanám práznyikot,[143] hul megszületett.
1: Mellette ült. Az a nép, mellik ült beteg, közel ült.
2: Sz mondta, hogy kell csánnyanak ebédet. Sz nem tudom, csántak, nem? Jén láttam jőt, údzs járt valaki házból, sz nez vala fenn,[144] sze csán vala kezeiből.[145] Sze mondzsa: Szűz Mária beszél neki! De jén nem láttam.

134 fűzfán
135 tojást
136 szomszéd
137 nézett ki
138 kövér
139 sovány
140 amikor
141 püspök
142 misét mondatni
143 tor
144 égre fordított szemmel
145 ég felé tárta karjait

1: De ő vúlt beteg. Beteg. Sz mellik últ údzs közel, még mondták
2: Nekem nagyon húlt mámám... Mi kell neki?
1: Sze, mondzsa vala.
2: Sze, mondták az emberek: – Údzs vagyon! Mit mond jő, údzs vult!
S az emberek mindent elhittek neki?
2: Igen! Igen!
Nem volt, melyik kacagta, hogy bolond, nem igaz?
2: Még mondták. E, ez vúlt kúrva, e moszt, mellikek nem hisznek!
1: E... mikor édeszapám élt, úzs eszte, tanácsoltuk vala.[146] Sze jő, mondzs vala: – Mellik meghúl hamarább, akkor eljő a másziknak, mint gyet[147] neken mondzsa meg: – Há! Van-e Iszten? Sz, ha nem?!
2: Sze, meghúlt jő. Prim[148]... Még csántunk nedzsven napot, práznyik.
1: Eljött!! Sze údzs eljött, álmomba. Volt temetőbe, láttam temetőbe menen, vala, kereszteknél nadzstátáimval, sz menen vala az keresztyénél.
2: Sze, csánt údzs: [Intett az ujjával] – Ágnesz. Az Isztennel nem pogocsálsz![149] Sz kész. Elment. Nem még láttam. (Szabófalva, Neamț megye, Románia)[150]

A látó beszél látomásáról

Olyant mondtak-e itt a faluban, hogy valakinek mutyitódjon Mária?
Nekem Jézus.
Magának mutyitódott Jézus?
Igen.
Az hogy volt?
Nem akarják tudni.
Mondja el, hogy volt az!
Szpániába[151] vótam. Negyedik etázsba,[152] éjjel kettőkor. Né, ez az olvasó vót véllem [mutatja a rózsafüzérét]. Még két dekádam [...] vót, s nem akarják... Még a papak es aszmondták vót, hogy nem vagyok egészséges. Azt mondták, kicsit így vagyok [mutatja: nem normális].
Hogy történt az a látomás?
Én írok. Írom, mit mond a Jóisten. [...] Most azt kéri a Jóisten, hogy az Atyaisten nem tud többet tűrni, s mikor mondja Jézusnak, jöjjön, ő nem tudja többet mondani, hogy nem. Meg kell hallgassa. Oda vagyunk érve, hogy immár többet nem tud... peste limită[153].
Mondja el, hogy mit látott maga!

[146] beszélgettünk
[147] éppen
[148] elsőre
[149] tréfálsz
[150] 50 éves férfi (1) és középkorú nő (2); Csoma Gergely gyűjtése, 2008.
[151] Spanyolországba
[152] emeleten
[153] a határon

Jelenést ábrázoló kép moldvai csángó szobában, Lészped, 2008. Peti Lehel felvétele.

Jesus cum venea la mine în balcon. A venit pînă la mine. Şi atunci, în noaptea aceea scriam. Am început să scriu. Am scris eu înainte, dar nu ştiam cifrele. Adică literele.[154]

[154] Láttam, ahogy Jézus hozzám jött az erkélyen át. Eljött hozzám. És aztán, azon az éjszakán írtam. Elkezdtem, megtanultam írni. Írtam én azelőtt, de nem ismertem a betüket.

Nem tudtam az egészet. Elfelejtettem. A szomszédasszan írt nekem írást. Léánkáimnak. S én akkortól írok, de sokat írtam. S még mind nem akarják tudni, hogy a Jóisten mennyet nem jő a födre.

S Jézus hogy nézett ki?

Há, hogy vót na. Hogy mondjam. Egzakt[155] van nekem egy izém. Egy fényképem, az izébe, a táskámba. Rendesen, milyen. A haja így, rendes nagy. Veres vót így né, elől. S hogy lépett, rendesen így né, jött hézzám. Ahogy láttam, látam most es.

Megszólította magát?

Păi[156] mondta, mit írtam, adtam oda a templomban. Kérte, hogy adjam oda. Otthagyjam, amit írtam. S én odaadtam Szpániába. Ce cerea Domnul.[157] Mit kért, otthagyam.

Rományul írta le maga...

Rományul, mer nem tudtam. Odaadtam Szpániába, aszondtam: – Traduceţi pe limba română, că eu nu ştiu spaniola![158] [...]

Még miket mondott Jézus?

Ezt mondta, hogy az ótárra ne menjen fel többet, amelyik nem odavaló. Amíg eljő ő. El vrea altarul curat![159] Úgy akarja a Jóisten, mikor eljő, mikor odaért, hogy eljött, hogy ő megérdemli, az ótár curat fără păcate.[160]

Többször találkozott utána még Jézussal, többször látta, vagy csak akkor?

Akkor, s ő beszélget vélem. Érti-e? S én írom. Ő mondja, s én írom.

Mikor szokott megjeleni?

Kettőkor éjjel vót. La ora doua noaptea am văzut.[161]

S mindig akkor jelenik meg?

Akkortól örökké én írtam. Minden este írak. S reggel mentem a templomba. Még azt es, siettem, hogy érjek oda az olvasóra es. Az olvasót kérte a Jóisten. Aszondta, hogy mondjam, hogy mondjam meg a gyermekeknek, s nagyabboknak es, kisebbeknek es, mondjuk az olvasót. [...]

S hogy látta maga Jézust?

Lábastól, rendesen, hogy jött szembe vélem.

Milyen színű a ruhája?

Há nem vót ruhába. Így jött. Veres vót. Veres ízébe így né, elől. (Lészped, Bákó megye, Románia)[162]

A Jóisten hordozza doar az elménket. De akkor, mikor rosszul vagyok, az egész hóttat álmodom. Sz örökké álmodozom, meghiszem, várok, sz imádkozom értik. Mikor megébredek: – Még álljatok meg! – mondom. – kicsit nektek esz imádkozunk, mit bírunk.

[155] pontosan
[156] hát
[157] amit az Úr kért
[158] Fordítsátok le, mert én nem tudok spanyolul!
[159] tiszta oltárt akar
[160] tiszta, bűntelen
[161] Éjszaka kettőkor láttam.
[162] 60 éves nő; Peti Lehel gyűjtése, 2007.

A szentekről álmodott-e?
Nem mondok ki mindenfélét ki, met jobb úgy! Nem, de jobb úgy! Nem jó mindent ki... met veszünk el a mi... meritot.[163]
Még tanuljanak mások es! Kérem.
Nem esz tudom. Jut eszembe táte[164] ült az ágyba, nem esz tudott menni. Abba esztendőbe meghalt mámám,[165] s én hazajöttem a miséről, akkor bírtam jobban menni, s nem voltam illen... Sz mikor én hazaérek, ő jő bé. Mondok: – Jövök bé, apikám! Sz ő aszondja: E, bágyed[166] megbiztatott!
Hát minek? Mi nem jő?
Egy bágyem élt akkor. Volt két bágyem, egyik élt, mászik meg volt halva. Meghalt tizenhét, tizenkilenc esztendőszen, negyvenhétben, mikor volt a nagy éhinszég. Nem volt mit enni. Há! Sz mondom: – Mellik? Met féltem... Péter vót meghalva. Aszondja: – Nem tudom. Halltam egy nagy zúgatót[167] – aszondja. (Nagypatak, Bákó megye, Románia)[168]

Egy forrófalvi asszony

Kilenc pénteket tartottam, megolvasztam,[169] hogy miféle szentre jő, hogy nekem ez mutyitódjék meg,[170] hogy mitől őrizkedjem, milyen ijedelmem van nekem, mert láttam, hogy jén miben vagyok. De... hogy nem bírtam többet tűrni! Sze megolvasztam, hogy mondok: mellik szent jő nekem az értelmem után, hogy mutyitódjék meg, hogy mi... mi történik velem, meddig én eleven vagyok. Álmot tartottam. Pénteket elé, pénteket, szeredát. Mászod héttől szeredát, pénteket. Kitartottam kilencet.

Megálmodtam, mellik szentnek nevire érjek oda hamarébb az innepnapjához. Odaértem hamarébb, megolvasztam: éppen Szent Ferencnek! Klézsén van a búcsúja. Jén kitartottam sz elmentem Klézsére, búcsújára. Mikor a... odaértünk, elmentünk a búcsúra öreg fehérnépekvel. Mikor én onnat megtértem szépen, az úton úgy megdagadtak nekem a lábaim, hogy nem voltam ura mennyek.[171] Levettem a papucsokat... maj hűvöszke volt az idő, mert eszett vót, sz nyirkosz vót a főd sz jöttem. Mikor hazajöttem... akkor kicsike vót a gyermekem sz vót két nagy disznyóm. Mondom (a gyereknek) menjen le a kúthoz, kártyából[172] merj vizet, csipreskával hozd haza, sz töltsd be a disznyóknak. Ne rontsanak! Ehetnékjük vót. Jén nem voltam ura, jén csak el-

163 érdemet
164 édesapám
165 édesanyám
166 bátyád
167 zúgást
168 Csoma Gergely gyűjtése.
169 kiszámoltam
170 jelenjen meg
171 Nem bírtam menni.
172 faedény

mentem, ereszkedtem az ágyba. Akkorák vótak a térgyeim, pakkantak el! Megvereszedtek...

Mikor jén álmodom! Lefeküdtem, nem aludtam, de az szérelem[173] úgy isz... elszenderedtem. Elaludtam úgy! Hát hallom... nekem vót egy gödröm hátul a kamerába. Pincegödröm. Jén hallom: Drr... drr! Eljött!... Akkor fejéringeszen jártak, sz fejér gatyába! Egy... egy férfiú beszökött a gödörbe! Én frikába[174] felkelék. Nem vótak ablakjaim, mert akkor csántam a burgyit[175] eztet! Mikor bénézek oda: – Hogy az Iszten verjen meg tégedet! – mondok. Mit keressz ott?... Te nem gondolod – mondok – jén megmondom a papnak, hogy te – mondok – kódorogsz itt? – mondok. Moszt éj van, mit keressz ott? Sz addig ment kereken, így ni! [mutatja], sz nagy vót, mind így né! A fal, illen magasz [2 méter]. Nem tudom mit csánt, elugatták a kucsák,[176] elment ott ki a kertbe.

Úgy könyveztem!... Úgy, úgy, könyveztem, hogy... millen isz lettem az Iszten átol, hogy nem törik rivám az ajtót!...

Mikor egycer álmodom, hogy odajött egy, sz aszondja: – Hej velem![177] Elvitt a napszentületre.

Miféle gúnyája volt?

Nem vót fényesz. Egy magasz ember, sz mondta: – Jöjj velem! Jén álmomba! Vót egy illen keszkenyke decka, így ni, sz elvitt napszentületre. Sz azon a keszkeny deckán... [repültünk] sz adott egy gyertyaszálat a kezembe. Szötét vót. Többfelé isz szötét vót. Aszonja: – Ebbe felibe vannak a – aszondja – a hóttak, az innéti felibe vannak az elevenek! Azok a hóttak csak nyegtek ott. Így: – Nű! Nű! – Nehezségtől.[178]

Őrizte valaki ezeket?

Nem láttam. Hát.... én szötétbe mentem, nekem akkora világosság vót akkor... vót egy gyertya a kezembe. De szötét volt.

Nem féltél, Rózi?

Há nem féltem. Mert ha úgy vót az álom, hogy én nem mentem magamra! Szent Ferencvel mentem jén! Met neki imádkoztam vót jén! Asztán gondoltam, mert bőjtöt tartok én Szent Ferencért. Tartok az imádság miatt. Szent Ferencnek. De ő nem akarta rosszamat, jót akarta, de úgy isz meg volt mondva, higy őrözködjem az elevenektől. Aszondja: – Te őrözködj az elevenektől! A hóttak... nem halltam egyéb módtól, csak... Ullan negyített [?] vót. A hóttak nem hagyták. – Őrözködj az elevenektől, mert bévesznek a hóttakra!

Milyen volt Szent Ferenc, hogy mutyitódott?

[173] fájdalom
[174] félelembe
[175] itt: rögtönzött nyári konyha
[176] kutyák
[177] Gyere velem!
[178] fájdalmukban

Jelenést ábrázoló kép moldvai csángó szobában, Lészped, 2007. Peti Lehel felvétele.

Éj... éj volt. Egy magasz ember, de volt nyerit [?], hogy egyebb módon... hogy ki bírjam esztplikálni,[179] mert egyebb módon isztenfélők voltak ők, csak árnyékba jőnek el. Nem úgy virul mint münk, hogy féljen... hogy fertelmesszen.[180] Én bőtököt tartottam úgy, mutyitódjék úgy, hogy kell! [Sírni kezd.]

Mikor megebredtem, akkor nekem... az ajtó előtt voltam, sz úgy, egy gyertyaszál, felől a kezembe. Ullan tisztán vala gyertyám. [Sír.] Aszondja, jén, mikor megébredtem, nekem nem vót fejér gyertya... Meg vót gyújtva a gyertya! Azelőtt vótam, az, hogy vagyok én! Sze nem értettem szemmit, ollan könnyűk vótam lábaim, nem vótak megdagadva! Ez az elöbbzöri jegy vót. Kettedik rendet még tartottam vala a bőjtöt, de aztán készőre, majd két-három hónapra még tartsd a bőjtöt. Elgyengül. Abba a tyimpba[181] még gyertyákat gyújtottam, nem vót kollektív, nem vót egyebb módra obligát[182] nem voltam honnt, sze egyebet nem csántam. Háromcor a napvilágba szedtem[183] egyszer csak elmeresztettem, csak ne haljak meg.

179 magyarázni
180 csúnyán
181 időben
182 elfoglaltság
183 itt: ettem

Asztán még hivatkoztam mász szentért. De mellik szentekért imádkoztam, még mutyitódtak meg, vagy Jészusz kínjaiba, sz szépen megmutyitódott. Kínlódott...

Kettedik rendet álmodtam, hogy... e... elmentünk. Két kiszasszony, párke[184] nagybőjt vót! Párke Jézusz le vót téve... sz amikor odaértem, Jézusz ollan véresz vót az ágyba, szép fejér, sz fényesz, sz fel vót kelve így ne, lábra, sz ragyogott. Ollan szép fejér vót! Sz münk mikor odaértünk egy mász aszonyval, sz mikor odaértünk, ott csak gyep vót, de ... hogy mondjam? Vót a Jésszusznak az ágya... vót így Jézusz lábon, így ni! [mutatja] Sz... fénylett!! Jöttek ullanok, mellikek akuzálták,[185] lehet jén isz akuzáltam Jézuszt, lehet, nem voltam érdemlesz! Sz ő eljött, sz megmutyitódott. De mikor így meg kell mutyitódjék, akkor vagy álmod az ember valamit... Sz ki kell mutyisszák, hogy meg kell mutyitódjék. Erő kell vala az Isztentől, hogy e... megmutyitódjék! Van mikor megmutyitódik fertelmeszen, hogy megijed az ember, akkor az incselkedész. De mikor az illeneket meg bírod rendelni!

Mikor megálmodtad, megébredtél, nem féltél?

Nem, nem! Sze öröm, sze frika.[186] Sze mikor odaértünk [Jézushoz], akkor imádkoztunk *Hiszek egy Istent*. Oláhul. Egy asszonyval. Sze, az az asszony elvokált. [?] Sze akkor odajött egy, asszondja, hogy aszondja: – Ide tették le – aszondja – Jézuszt, sz jönnek a búcsúszok?[187] Nézzék itt? – aszondja. Akkor Jézusz csak... éppen csak léggé vállott, sz megint kínlódni kezdett vala az ágyba. Kínlódott ott. Sz, az az asszony elment... akkor az idő meghüveszedett.

Sze, mi isz letérgyülve fejünk fele itt, sz imádkoztunk *Hiszek egy Isztent*. Mikor elmentem, megmondtam. Kájter volt itt. [A pap.] Megmondom: – Tiszetelendő! – mondok. – Né, mit álmodtam! Aszondja: – Rózi! Te – aszondja –, ne szenveszd magadat! Mondtam, ne szenveszd magadat! – aszondja. – Elég gyenge vagy, ne szenveszd többet magadat! Immá aztán meggyóntam, megmondtam, hogy mit álmodtam. Mindcsak abba esztendőbe én megnyugodtam egy kicsit. Még tartottam egy rend bőjtöt. Ultima, gata![188]

Álmodtam! Bé voltam menve a szentegyházba, sze nem volt szemmi, láttuk ma kalevákat[189] hogy verik Jézuszt. [Az emlék hatására sírni kezd.] Verik Jézuszt, elevenen! Úgy, hogy kend lát engem, én látom kendet... Sze fordultunk a kép után, így ni, sz elevenek... Sz odajött a pap isz, sz így néz... Sz csak bőgtünk... Siratkoztunk, hogy hogy verik Jézuszt! Úgy verték, sz úgy osztorozták! Sze eljött, mikor megfogták Jézuszt, megkötték nagy csutakhoz, így ni... Kezeit, így ni (mutatja), sz lábait! Sze úgy verték. Sze... akkor önnyögött[190] Jézusz, sz megváltoztak[191] a kínzók, sz akkor odajött

[184] alighanem
[185] vádolták
[186] félelem
[187] zarándokok
[188] Utolsó, vége!
[189] kínzókat
[190] nyöszörgött
[191] felváltották egymást

Heródnak[192] szervetja,[193] hozott még proszopot,[194] sz hozott még, hogy feltörölje Jézusznak... Szűz Mária Szent Veronikával a vért. Szűz Mária Szent Veronikával feltörölte a vért, de könnyűivel moszta meg, sz visszaadták tisztán, mint volt.

Ekkorával maradott nekem az álom, sz többet nem volt nekem tehetségem osztán, sz csak gondoltam magamba, hogy nem vagyok érdemlegesz a világon... Nehezen nekem isz részt adott az Iszten tőle, hogy az emberek rakták el. Sz aztán félbehagytam. Ekkora. Bőjtök után én ekkorát sziltiltam.[195] Az a töredelem, hogy én öregszégemre, hogy sziltiltam, hogy kicsi koromtól őröjzem meg magamat, mert a lelkem drága.

Az álmaidat elmondtad-e asszonyoknak, lányoknak? Beszéltél-e erről?

Jén nem mondtam szenkinek... mondtam a nyámszágnak,[196] de... melliknek nem szért, vaj aszondja, nem, mert eszeszkedik! Vaj mond meg valamit, illen dolgot, hogy csán rosszat vaj valami... Oszt nem hiszik! Aszondja: – Fermekáló bába![197]

Egyszer álmodom, hogy mikor odaértem a temetőhöz, béesztem oda a temetőbe. Mondom, megyek bé. Úgy tudom van egy lányecska az innetsző felibé [eltemetve.] Vót egy asztal, vót egy nagy tollú, egy illen nagy, hosszú tolllú ész írt. Bé voltak szúrva a lábai az asztal alá, hátával tova felé, sz egy nagy tollúval írt [a kislány.] Temetőbe, mint bémenek a kapun, osztán a negyedik fenyőcskénél ott... Én, én szólok: – Bune zia![198] Há! Aszondja: – Bune zia! De... én néztem az alszó felibe... Mind egymóduk[199] voltak... a gyep... egymóduk volt, sz nézem. Minden monumentumnál[200] vót egy eleven kéz innét kitéve! Eleven! Jén nézek, mondok. Egycer a lányecska emelinti ki a fejit, aszondja: – Mit nesz? Mondom: – Nézem – mondok – nem ismérem meg Jézusz anyámat, apámat testvéreimet, mert mond ebbe helybe vannak [eltemetve]. Az egész mámád, az egész apád! Az egész testvéred. Az egész mind, kik vannak a temetőbe – aszondja – az egész! De tudod-e mit jelent, hogy a markik ki van téve? Mondom: – Nem tudom.

Begörbítve volt a kezük, felfelé?

Igen! Eleven kéz! Aszondja [a kislány]: Az egész vár egy *Tatel Nostrut*, egy *Miatyánk*ot a markikba. – Én teszek – mondom – a markikba, mekkora van, de mekkora nincs...[201] teszek hazunnét! Sz akkor én megébredtem, mikor ez... Imádkosztam az egészért, ne csak... Láttam szok halottat, mellik kínosan halt meg, mellik csendeszen. Szok halottat láttam, sze felejtettem el. Nem féltem, de úgy tetsződött aztán... vagyon nekem egy rozáloo[202] három misztérumval: Atya, Fiú, Szentlélek. Oszt azt a három misztéri-

[192] Heródesnek
[193] szolgája
[194] törlőkendőt
[195] álmodtam
[196] rokonságnak
[197] vajákos vénaszzony
[198] Jó napot!
[199] egyformák
[200] sírnál
[201] de ha nincs
[202] rózsafüzér

umot harminchárom Tatel nostrura... Azt imádkozni fogtam, sz immá moszt az a hóttaknak a részik. Aztán többet nem!

Azelőtt vótak jegyek! Éjedelmeszek voltak, hogy megálmodtad a hóttat, hogy nem volt köszönt, hogy hazament, vagy dörgetett, vagy eldugott valamit... vagy elrakott valamit, min vót itt Kákován.[203] Hogy! Elment egy férfiú, ellopta a láncot a kúttól, sz plegyipszára[204] tette az Iszten! Amikor kicsikék voltunk, eredett bé Kákovára, mert hogy meg volt házaszodva Kákován, sz nagy csutakról vette elé, mély kútból a láncot... Úgy volt megbüntetve, hogy vette éjjel, jött világon átal, sz zörgette... Hiába szentellék meg, hiába imádkoztak, búcsút vittek a kúthoz, meddig ki nem telt az a pledapcia,[205] hogy kellett lenne merisszenek vizet avval a láncval, addig az Iszten nem bocsátotta el őt! Ő ki volt rekesztve földből, hogy ő kell zörgessze...

Ezelőtt megmutyitódtak az illen jegyek, de moszt gyámolok a fődön, elveszik az Isztennek az erejit! Moszt megmutálták.[206] Úgy adta az Iszten, hogy moszt megmutálták a Jézuszt ebbe az esztendőbe. Ha nem lettek lenne az öreg fehérnépek, hogy bisztasszanak! Nem mentem szenkihez, őriszkedtem az egésztől, csak éppen adja az Iszten, hogy jól legyek a szomszédokval, de úgyisz, ülhetek a burdéba ott. Valami történik velem. Akkor vagyok derék, mikor a szentegyházba vagyok, képzem [?], mász isz. (Forrófalva, Bukila, Bákó megye, Románia)[207]

Tükörbenéző

Hát, én jártam egy ulyan tükörbe nézőhöz... Albényban, Bogdánfalvának a végibe, felül. Ott vót egy öreg jány, de béna vót. Tudja mi, még az ujjai is úgy álltak [görbén], ki vissza, ki ide, ki elé, kicsid ujja így állott arra! Lábai ki voltak úgy tekeredve, rosszul tudott menni, és úgy es ment ő. Hogy tudott úgy menni? De csúf, csúfnak mutitott ki. S kérdeztem őt, hogy vétek-e, ha ő nézi oglindát,[208] s úgy mond ő akármit. Aszondta, hogy nem vétek, mert ő megmondta a papnak, s a pap azt mondta – mert én örökkön a vétektől féltem –, nem vétek. Ha rosszat nem csinyál, hogy valakit meg ne öljön. – Ne vevődj meg, rosszat ne csánj, hogy valaki elbetegedjék vaj pedig valaki meghaljon, vaj valakinek rosszat csinálj, s ilyeneket ne csinálj! S azt mondta, ő senkinek sem. Ő csak betegeknek megnézzi, hogy milyen betegsége van, s ő meggyógyít akármilyen beteget. S igazán! Odamentek, ő meggyógyította. S én nem vótam arra ugye biztos, hogy... nem vótam én a szívembe megelégedve, hogy az nem hív rosszakat! Mikor az mond valamit oda! S odamentem hozzája, s hazudtam, hogy az uram nagyon... erőst ver az uram. Egyszer kaptam egy pofot, mert részeg volt erőst, s akkor azt mondtam:

[203] Forrófalva helyi megnevezése
[204] megbüntette
[205] büntetés
[206] megváltoztatták
[207] 58 éves nő, Csoma Gergely gyűjtése, 2007. december 25.
[208] tükröt

– Na, csak egyet? Ezért nem vót miért üss! S akkor ütni akart, s akkor én lebüktem[209], s jó... az eltőtt közöttünk. De akkor azt mondtam nekie [a látóasszonynak]: – Jaj, néne Magdó![210] Úgy ver ingemet az uram, nem tudom, mit csinyálnék, hogy ne verjen! S ő, mikor megnézte a tükrébe, azt mondta: – Ej, de nagy hazug vagy! Te, erősen nagyot hazudtál nekem. Tégedet az urad – aszondja –, még nem es szól előtted. S amikor alszol es, úgy jár, hogy nehogy valamint megebredj! Úgy menen ki az ajtón, hogy még szuszogást se szuszogna, hogy te tudjál nyugodni. Sajnál, s te azt mondod, hogy ver. Ő igazat mondott, tudja-e? S akkor ő immá. Nem annyit, de én nem voltam a szívembe teljes, hogy az nem rosszakat hívott. Éjjen aztán ott háltam nálla. Éjjen, tudja mit, éjjen nem tudott nyugonni. (Klézse, Bákó megye, Románia)[211]

BETEG MIHÁLY (Klézse, Bákó megye, Románia)

Tudása megszerzése

Az a Beteg Mihály akkor nagyon beteg vót, s akkor egyszer csak, hát három nap csak úgy szuszogott, s három éjjel. S mikor ő felebredett, akkor azt mondta, hogy nagyon fáradt, nagyon fáradt, s akkor ő mindent tudott. Azt mondta, hogy őt hordozták a paradicsomban, mindenhol járt, mert ő nem tudott olvasni, írni, hát imádkozni es nagyon kevest, de akkor ő úgy megtanult, hogy a szentmisét úgy mondta, mint a pap. (Pokolpatak, Bákó megye Románia)[212]

Úgy szoktuk mondani, hogy ő nem vót észnél, mük úgy mondtuk, elrejtőzött, nem vót ezen a világon. Ő azt mondta, hogy mindent lát, mindent tud, akkor a paradicsomkertben hordozták, nekije mindent megmutattak. Akkor ő megtanult imádkozni, abban a három éjben-napban, mindenfélét, úgyhogy örökké csak imádkozott. És az embernek a gondolatját, ha az ember rosszat gondolt, ű azt tudta, mikor odament, hogy az ember mit gondolt rólla. (Pokolpatak, Bákó megye Románia)[213]

Az apjának vettek ulyant, s a gyermek lépett rivája, s a gyermek a testyit felhányta, kiliggatta. Az anyja nem vigyázott, s akkor éjjel sírt, mert neki fájt, s akkor bément hozzája földig fehérben egy asszony, egy rózsafüzér a kezibe, s azt mondta neki: – Ne ijedj meg, gyerek, hogy én hozzád béjöttem, mert én a Boldogságos Szűz Mária vagyok. S akkor odaadta a rózsafüzért neki, s eltűnt. (Somoska, Bákó megye, Románia)[214]

[209] lelöktem
[210] Klézse, néne Magdó, az albényi ellátó.
[211] Csoma Gergely gyűjtése.
[212] Bosnyák 1980, 75.
[213] Bosnyák 1980, 76.
[214] Bosnyák 1980, 72.

Az úgy történt, hogy nagyon beteg vót, olyan beteg vót, hogy nekije a hús lehullott az egész testyiről. S akkor nem is vót, ki rea gondot viseljen, s még a legyek es megköpték. S vót egy nővére, akkor ez elment, kitakarította, de mikor, egy héten egyszer, kétszer, mert más községben lakott. S akkor aztán olyan beteg vót, azt mondták, hogy most már meghal. Akkor aztán elaludt, aludt három nap, három éjjel, hát virrasztották, hogy hal meg. S mikor aztán megébredt, akkor mondta, hogy ő nagyon szép helyt járt, s őt megtanyították mindenre, s őt hordozták az örök világon, s ő csak imádkozott, imádkozott. (Pokolpatak, Bákó megye, Románia)[215]

A látás technikája

Amikor Beteg Mihály beszélgetett, így látott el, hát folyt a víz rivulla, izzadott, ásítodzott, nyújtozkodott. Azt mondta, hogy lát a másvilágra, látja az Isten őszentségit, látja az angyalokat, látja a hóttakat. És nagyon fáradt, azt mondta, nem tudja mit csináljon, mert nagyon fáradt. Ulyan fáradt, mintha szekért húzna utána megrakva teli kukoricával, ulyan fáradt. (Klézse, Bákó megye Románia)[216]

Ő sokat mondott, de való es lehetett, hogy ő látja, ugye, de tudja, így nézett fel, nezte az eget, és mondta, s folyt a verítyék róla, s felfogta a kezeit, szépen imádkozott, és mindent látott. (Klézse, Bákó megye Románia)[217]

Én csak azt mondom, hogy műk jártunk oda, akkor, való, hogy ő izzadott, s ő csak gondolkodott, és még mondott egyet, de akkor vót piros, akkor vót, változott a szinye örökké. (Klézse, Bákó megye Románia)[218]

Mikor beteg vót, az esze úgy fogott mondani, akkor azt mondták, hogy el van menve a másvilágra, és a másvilágról beszélt vissza. Izzadott, folyt a verítyék rivolla, s így csak felfelé nézett, nem nézett sehova, csak fölfelé nézett. (Klézse, Bákó megye Románia)[219]

Azt mondták, az a Beteg Mihály se nem fázik, se nem ehezik, ez való. Mondták, hogy neki Bódogságos Szűz Mária rózsafüzért adott. Örökké es imádkozott, felemelte a szemeit, fel, fel, s nezett, s imádkozott. S kérdezték, hogy mit nez? Azt mondta, az Istent. (Klézse, Bákó megye, Románia)[220]

[215] Bosnyák 1980, 72.
[216] Bosnyák 1980, 74.
[217] Bosnyák 1980, 74.
[218] Bosnyák 1980, 74.
[219] Bosnyák 1980, 77.
[220] Bosnyák 1980, 77.

Vót egy legény, elbetegedett, és azt hordozták kis kocsin a templomban, és látott, a templomban látta a hóttakat. Azt mondta, hogy egyik van a Szűz Mária öliben, másik Szent József öliben, kinek van az embere a mennyországban, kinek van az embere a pokolban. A gyermekeket látta a mennyországban. S hittek, sokan mentek hozzá, és kérdezték. Azt mondta, a mennyország egy szép kert, abban vannak székek, s azokon a székeken fel van írva mindenkinek a neve. Meg es mondta, odament az asszony, s kérdezte: – Az én emberkémnek nem látja a nevit? Dehogynem, elé van a harmadik sorban, oda van riva írva a maga emberinek a neve.

Hát azt mondták szent ember, az Isten adta neki azt, amikor született, s ő abból már szent lesz, mert ű már tud mindent. De csak az emberek hitték a faluban, a papok nagyon haragudtak, azt mondták, ez nem való, ezek hazugságok. (Klézse, Bákó megye Románia)[221]

Vót nálunk egy Beteg Mihály nevű ember. Azt tették fel egy ilyen kicsi kocsiba és hordozták falun. Járt hozzánk es az udvarba bé sokszor, mesélgetett apámnak, szeretett sok mindent beszélni. Hát voltak olyan asszonyok, akik hittek belé. Az én apám nem hitt belé, de hittek mások belé. Most ő mondta, hogy ő járt a mennyországba, látott. Mikor apám kérdezte: – Milyen vót a mennyoság? S ő azt mondta, hogy a mennyországban vót egy szép nagy mező, szép ződ füvek, vótak benne szép karszékek, a székeknek a karjára fel vót írva mindenkinek a neve, hogy ki kell bémenjen a mennyországba. (Klézse, Bákó megye Románia)[222]

Ő járt oda, nagy kert van, mind virágokval, és nagyon szép, gyönyörű, s az egész nép, aki a mennyországban van, mind fehér ruhában van, s egyik sem öregebb, mint a másik. (Klézse, Bákó megye Románia)[223]

Járt a pokolba es, mert kérdték, a pokolban mit látott? Azt mondta, a pokolban van egy sűrű tó, sok sár van benne, és vannak fekete házak, s azaknak a házaknak nincsen ablakik. (Klézse, Bákó megye Románia)[224]

Azt mondta, hogy a kurvák, s a kurvás emberek, van egy nagy tó, azok úszkálnak benne, s jönnének ki, s mikor érnek oda a martjához, jöjjenek ki, esnek vissza, akik űzik a kurvaságot. Ezt mondta Mihály, hogy azok bűnösök erőst. (Klézse, Bákó megye Románia)[225]

[221] Bosnyák 1980, 73.
[222] Bosnyák 1980, 73.
[223] Bosnyák 1980, 77.
[224] Bosnyák 1980, 76.
[225] Bosnyák 1980, 77.

És ellátók is voltak a faluban?

Voltak. Volt nálunk itt Klézsébe ellátó. Én is jártam hozzá, s járt ő ide hozzánk es.

És mit tudott?

Mindent tudott másvilágról. Volt egy legényke. Jártam én oda haza az apjához, s oda, ahol ült[226] ő, ahol felnőtt. Dózsába volt. Álmádi Mihály, egy legényke volt. 12 esztendeig egészséges volt, járt a juhokkal. Voltak juhai az apjának, s járt a juhokkal, járt a bárányokkal, járt az iskolába. Lebetegedett, s volt 12 esztendeig beteg. Aztán olyan beteg volt, hogy a testét mintha kígyók ették lenne. Az apja elvitte mennyi espitályba mind... Me az apja gazdag volt, ismertem az apját es. Én jártam oda. S gazdag emberek voltak, olyan szép lovai voltak. S elköltött sok pénzet erőst, hogy elhordozta az espitályokba s a sztáciuneákba,[227] hogy voltak akkor a sztáciuneák, s vannak most es. Vitte, hogy jöjjön meg,[228] de nem használt semmi. S 12 esztendőre úgy maradott megkucaradva[229] lábaival es, kezeivel es, jobb kezét s a két újat mozgatta, csak annyit. A feje jó volt, s a teste es. Tudott enni, de ő cápen[230] volt. Aztán úgy ügyelték. Volt egy muta[231] leány testvére s az ügyelte őt. S egyszer csak az apja elment csütörtökön fel Bákóba a vásárba – csütörtökön volt örökké Bákóba piac, mind van nálunk kedden ide le a Bécsnél.[232] De Bákóba, hogy város volt, nagy piac volt. Mindenféle volt. S mikor jöttek haza este, akkor volt Ferdinándon alól Bălcescu, de régend azt mondták: Ferdinánd, az volt a neve Bălcescunak. S mellette alól, a dombon ott, volt egy kút. Ők, az ellátóék a martba ültek,[233] Dózsán. Nekik volt kútjuk, mély kútjuk, de nem voltak láncaik. S levették erről a kútról a csebreket, láncostól, s hazavitték, hogy feltették az ők kútjukhoz. S a fia azt mondta az apjának: – Ne táte! Csinálták mámámval, azt mondja azt, hogy elvettél a csebret, tudja meg: – Mámám az egyik felét a láncnak, s az egyik csebret viszi a hátán enser[234] s kend a másikat! Vigyék vissza – azt mondja –, numai de cât,[235] a csebreket s a láncot, ahonnét elhozták. S akkor az apja megharagudt s kivette [ti. a fiát]. S aztán nem tudom a csebreket visszavitte-e, nem-e, de kivette bendünnet, többet nem tartotta. Betette egy burdéba[236] oda fére. S ez a muta leány, a testvére, ügyelte. S aztán volt egy más nénje férjhez menve túl, Csíkba, keresztül a hegyen ott, egy kilometrura[237] az első kereszttől. S aztán

226 lakott
227 gyógyfürdőkre
228 gyógyuljon meg
229 meggörnyedve
230 lebénult
231 süketnéma
232 Gajcsánába
233 laktak
234 örökké
235 okvetlen
236 kunyhóba
237 kilométerre

elvette az, s tartotta sok esztendeig. S aztán elvette tőle Klézséről az én keresztanyámnak az apja. Mert nekem volt keresztapám ott Klézsén. S annak az apja negyebíróti[238] volt, s elvette az, s aztán csinált egy házacskát annak a béna embernek, legénynek, ellátónak, s ő kezdett mondani meg mindent a másvilágról.

Volt valami viziuneája, látomása?

Volt, volt! Hát hogyne! Azután lett ellátó. Megmutatózott neki valami, s azután lett ellátó, s mondott meg mindent a másvilágról. S aztán mikor mentél hozza, akkor ő mindjárt megmondta, hogy van egy testvéred, hogy a purgatóriumba van, van egy más, melyik még ott van,[239] vagy mámád s tátád a pokolba van. Mondta meg. Ne ilyen, s ilyen kortól, s így van. Mondott meg mindent. Vaj egy hónapig. Meddig kilelte[240] a pap. S aztán kilelte a püspök es, Mihály Robu. Volt a püspök Mihály Robu. Kilelte az, s lejött Iaşiból oda hozza, s megesküdtette, adott keresztet a kezébe, feszületet, hogy többet ne mondjon a másvilágról semmit! S akkor többet nem mondott semmit! Csak tanította [ti. a népeket]. Azt mondta neki a püspök: – Lehet tanítsad a világot.[241] De nem szabad többet mondj semmit a másvilágról!

Vajon miért nem hagyta?

Hát, no, nem tudom. Azt mondták, nem lehet mondjon semmit a másvilágról, csak amit mondanak ők [ti. az egyház], az evangéliumból s a Szentírásból, Jézus, ahogy meghagyta. De többet nem szabad földön járó mondjon semmit. S akkor ő többet nem mondott. De mentek hozza! S voltak leányok anume[242] s asszonyok, akik ügyelték; s emberek gyűltek oda, szomszédok. Mondott vecsernyét otthon az ő életébe, abba a házacskába Klézsébe, ott. Én jártam oda vaj egy négyszer-ötször. S aztá ő es eljött ide a búcsúra. Fogadott egy szekeret egy lóval s két embert, s őt úgy hozták, mert volt egy szekerkéje, ilyen gumakerekekvel, mind a bicsiklétának[243] s egy ágyacska, abba az ágyba ült. Ő fixond[244] ült. Örökké-örökké. Nem vették le, hogy menjen más ágyba lefeküdni, hanem abba az ágyacskájába, abba a szekérbe ott ült, abba. De otthon az ő életébe volt anume ágya. Nem tudott se leszállni, se semmi. Hanem más volt, aki viselt [rá] gondot! De mentek a világ, s adtak neki pománába[245] sokat. S aztá ő fizetett embert, hogy melyik viselt gondot reva.

S mennyi esztendeig élt még?

238 *negyedik* bíró. A sekrestyés egyik elnevezése Magyarfaluban. A pap az első, a kántor a második, a harangozó a harmadik, a sekrestyés pedig az egyházközség negyedik funkcionáriusa, *bírója*.

239 szintén ott van

240 megtudta

241 népet

242 kifejezetten arra

243 kerékpárnak

244 mozdulatlanul

245 alamizsnát

Hát, volt négy... vaj egy nyolc-tíz esztendőt. S aztá meghalt, mert én elmentem a verekedésbe[246]s ő abba az időbe meghalt.
Akkor ez régen volt.
Hát '43-ban halt meg. Nem volt erőst rég.
S azóta, voltak-e más ellátók?
Nem, nem!
És most hogyan tudják meg az emberek, hogy a halottaik hogy vannak, jó helyen vannak-e?
Nincs ahonnét megtudják. Mert ő mondta, hogy: – Ne, nénéd itt van, a másik ott. S akkor a püspök reva tette, megesküdött, s aztá ő, mikor akár ki odament, ő mindjárt ismerte, tudta, hogy kicsoda, s ő látta túl onnan es [ti. Klézséről], hogy mi van, de nem mondta meg! Hanem csak mondta: – Ne, imádkozzál nénédért, vagy fizess misét, vagy bácsidét, vagy tátádért, hogy ő es szabaduljon meg ott, ahol van, de nem mondta, hogy mennyi van, hogy van. Többet nem volt szabad, hogy megmondja.
És ma, hogyan tudják meg az élők, megtudják-e hol vannak a halottjaik?
Nincs ahonnan.
Nem jár el a világ az ortodox kalugerokhoz[247] *például?*
Nem szabad menjünk oda az ortodoxokhoz! Régebb nem volt szabad, hogy még vevődjenek[248] es, az ortodoxok után, mert az Írásba es írja, s úgy volt a mik hitünk es. (Magyarfalu, Bákó megye, Románia)[249]

Tátámnak vót egy húga, és annak meg vót halva az embere, meglőtték vót az oroszok. S odajött, s úgy sírt: – Mondd meg, Mihálykám, az én emberkémet nem láttad-e? – Álljon meg, gondolkozzak meg. Gondolkozott. – Jaj – azt mondja – térdeljenek le, mert most látom. Azt mondja: – Hát hol? – A mennyország kapujában van, menyen bé éppen most a mennyországba – azt mondja –, de maga imádkozzék sokat, mert ha sokat imádkozik, maga is meg fogja látni. (Klézse, Bákó megye Románia)[250]

Elmentem Beteg Mihályhoz, s azt mondta: – Miért vagyok olyan bánatos? Mondom: – Meghalt a kislányom. Hatodik éves vót, nagyon búsulom. S akkor is sírni fogtam. S azt mondja: – Hogy hívták, mi volt a neve? Mondom: – Borikának. S akkor így felnézett az égbe, azt mondja: – Látom. S akkor én még jobban fogtam sírni. – Hogyan, maga látja, s én nem bírom látni. Úgy jött, mintha egy fal választotta volna töllem, nem bírom látni. Azt mondja: – Ne sírjon – azt mondja –, ne sirassa, mert nagyon vizes a ruhája. Mikor Jézuska viszi a templomba, akkor ő kiválik a többitől, mert vizes a ruhája a könnyitől. (Somoska, Bákó megye Románia)[251]

[246] háborúba, itt: a második világháborúba
[247] szerzetesekhez
[248] házasodjanak
[249] 87 éves férfi; Iancu Laura gyűjtése, 2006.
[250] Bosnyák 1980, 75.
[251] Bosnyák 1980, 76.

Azt es mondta, hogy látta Minusz Dávidot es, az én édesanyámnak a testvérit. Az megivutt valami gazt, olyan gazt megtörte, fájt mindig a hasa, és megtörte azt a gazt, megitta, s abból meghótt. S azt mondta, hogy ő azt es látja, abban a nagy fekete házban, de azt nem engedik ki, mert a pokolban van. Annak nincs ablaka, semmije, csak egy nagy fekete ház, s abban van bézárva. (Klézse, Bákó megye Románia)[252]

Azt mondta, hogy látta Katana Jánost, azt a félszemű embert. Látta, hogy a lovak úgy rúgták, mind törték össze. A fődre leverték, harapták, s rúgták a lábikval. S kérdezte, hogy: – Maga mért van itten, mért kénlódik itt? Azt mondta, hogy azért, mert a lovakat erőst verte. A szenvedő helyeken látta, az vót a szenvedése. (Somoska, Bákó megye Románia)[253]

Élők helytelen magatartását „látja"

Látta, mikor elvitték templomba, nálunk szokták, hogy fejér kendőbe, szövik az lányok, azt mondta: – Aki nagyon szép kendőbe menen, mikor menen bé a templomba, annak tűz van a fejin, s kígyók mászkálnak, mert az halálos vétket csinál, hogy olyan szépen menen. Aki rongyocskába ment, azt mondta: – Annak angyalok vannak a fejin, mert az – azt mondta –, nem menen kevélen. (Pokolpatak, Bákó megye, Románia)[254]

Vót egy ellátó, Mihályka. Ellátó Mihály. Ha valaki elment hezzá, az elmondott mindent. Mindent épp! Az gyermek akkorán maradott, mint egy négyesztendős, tizenegy évesen. Mikor kimentek, az mondta apámnak, aki nem álhatta: – Bácsika! Maga minek szitkolódzik? A tátikám úgy megijedett, mert kimondta épp, amit gondolt! Szőrdisznyó hamjábó csánt orusságot. A hamjából. Régen vótak ilyen ellátók, megmondták a bűnt, mindent. Derekától ojjan vót, mit egy gyermek, alul a lábacskái maradtak el. (Magyarfalu, Bákó megye, Románia)[255]

Tanácsot ad Sátán kísértései ellen

Úgy mondták, hogy az az asszony látott sárkányokat, mindenfélét, nem tudott éjjel aludni, dörgettek a hiúba, kígyókat, békákat látott, kiabált: – Jaj, ne hagyjanak, ne hagyjanak, mert ölnek meg! Nem tudta mit csináljon, merre felé forduljon menni? Odament Kicsi Mihályhoz, és az a Kicsi Mihály adott neki egy szép rózsafüzért, és megtanította sok imádságra, azt mondta, hogy imádkozzék sokat, sokat, sokat, mert akkor jó lesz. És ő imádkozott, misére ment mindig, és akkor meg fogtak szűnni azok a látomások. És attól tova ő mindig mondta, többet sohasem látta sem a békákat, sem a kígyókat, sem a sárkányokat. (Klézse, Bákó megye, Románia)[256]

[252] Bosnyák 1980, 76.
[253] Bosnyák 1980, 77.
[254] Bosnyák 1980, 72.
[255] 65 éves nő; Csoma Gergely gyűjtése, 2003.
[256] Bosnyák 1980, 77.

Halmágyi Mihály... olyan látó vót ő es. Sz egyszer mámikáék felszámították, lovaik vótak. – Fogjuk csak bé lovakat! – aszondják ők, apikám, mámikám. – Menjünk, járjuk meg azt az Ellátó Mihályt! Elmentek. Mámika levett kertből, de nem sz övékből, ha...onnat le, kerítészbe vót, de nem tiszta az [lopták az almát]. Ő fájikból vót, csak levett valami almecskákat, sz elmentek le, megjárják [hogy meglátogassák]. Lementek oda, aszondja vala, mikor lementek...nem duráltak [257] előlépni. Hogy menjen elé! Aszondja, mondta az a Halmágyi Mihály: – Jöjjenek elé, nénike! – aszondja. – Csak Budi Nyicának mondta: – Ne közeledjék hezzám. Ne jöjjen elé! – aszondja. De: – Jöjjenek elé! – aszondja. Elémentek. Aszondja mámika: – Én hoztam valami almecskákat – aszondja. – Kendeknek. – Jó. Iszten fizessze! – aszondja. – Tegye le sz asztalra, mert megeszi a szolgám! – aszondja. – De én nem eszem meg, mert az Iszten kertjiből – aszondja – mindent lehet vegyen el, mindent lehet vegyen – aszondja. Azt le lehet venni, de én nem eszem! Ő látta, hogy nem az igazból vitte! Nem az ő livádájából[258] vitt. Mászéból. Mindcsak a tesztvérszég között vót, de aszondja: – Én nem eszem meg! Megeszi szógám, tegyék le! Ő bírta látni, hogy honnét vették le! Akkor asztán azt mondjuk, hogy nem az Iszten akaratja... az a lélek! Hogy én moszt valamerre nyúljak, sz ő lássza, sz éppen úgy mondá! De moszt valának-e ullanok? Gátá![259] (Forrófalva, Bukila, Bákó megye, Románia)[260]

ÉVA RÓZSA (Klézse, Bákó megye, Románia)

Vót egy asszony nálunk, Éva Rózsa, úgy hitték, és az es ulyan vót, azt mondta, aluszik három nap, három éjen, s mikor felkőtt, akkor azt is mondta, hogy látta a hóttakat. (Klézse, Bákó megye Románia)[261]

Vót nálunk egy aszony, Éva Rózsa. Az tiszta egészséges vót. Hát ment ő a templomba, mint a többi asszonyok. S csak látják, hogy a templomban fogja fel fel a kezeit, s fog így nezni fel, az égbe fel, s amikor kijött, akkor kérdezték, mi van? – Jaj, most láttam ezt a papot, ki meghótt, Petrás papot. S máskor látta az angyalokat, s máskor látta a gyermekeket, kik meghóttak. S a másik embert, aki verte az asszonyát, azt mondja, látja, hogy a pokolban ég egy igen nagy tűzben, s rakják rivája a csipkét,[262] hogy égjen. S hittek abban es, annak es sokat adtak az asszonyok. De annak nem vót semmi baja, nem vót beteg. (Klézse, Bákó megye Románia)[263]

[257] mertek
[258] gyümölcsöséből
[259] Vége!
[260] 70 éves nő; Csoma Gergely gyűjtése, 1991.
[261] Bosnyák 1980, 78.
[262] tövises ágakat
[263] Bosnyák 1980, 78.

Éva Rózsa látott el a másvilágra. Ő látta, hogy hogy vótak ott hóttak, mit kértek, mi kellett a hóttaknak. Ő elaludt, s akkor ű ellátott, ű beszélt a holtakval. (Klézse, Bákó megye Románia)[264]

Bezsán Mihálynénak hívták, de Éva Rózsa vót. Mellékes vótunk béülve az asztalhoz, halottas torban, s látta ő azt, hogy a tálak tetején az a sok fej rivaülnek. Ő azt nem merte senkinek mondani, csak nekem. A hóttfejek, azok, kik várnak, eljöttek, hogy köszönetet kapják meg. Ők nem az ételt kapják, hanem, amit megköszönnek. A nép megeszi, megköszöni, s azt a köszönetet kapják a hóttak. (Somoska, Bákó megye Románia)[265]

[264] Bosnyák 1980, 78.
[265] Bosnyák 1980, 78.

Álomnaplók, látomásnaplók

KOÓS ÁBELNÉ KISS MARGIT 1980–1966 KÖZÖTT FELJEGYZETT LÁTOMÁSAI

Koós Ábelné Kiss Margit „Istenes Margit", „Imádságos Margit" (sz. 1917, Kisterenye) római katolikus előimádkozó volt kb. 1957-től kb. az 1980-as évek végéig. Édesapja vasutas volt, édesanyja parasztasszony, 2–3 hold földjük volt. Férje szállítómunkás volt bányában. Édesanyja 1944-ben, menye 1983-ban halt meg. Látomásait környezetében nem hitték el neki, papírlapokra és iskolai füzetekbe írta le őket 1980–1996 között. (Lengyel Ágnes)[1]

Jegyzet 1980. Újévkor jött anyu, megcsókoltuk egymást.

1. hó 27-én jött valaki, kézen fogott, és szálltunk.

II. 2-án jött valaki, azt hiszem, anyu volt, megcsókoltuk egymást, kérdeztem, hogy ki vagy, csak annyit mondott, 83 lett vóna.

III. tizenhetedikére virradóra jött valaki, úgy gondoltam, hogy anyu. Kérdeztem, hogy mi lesz Margittal, csak azt mondta, semmi, csak kínlódik, csak nem mondja.

3. hó 13-án éjjel az Úr Jézus keresztje volt rajtam.

Anyu mondta: – Nemsoká új világ lesz, vigyázzak magamra, akkor majd minden szombaton három órától hatig eljön, és beszélgethetünk. Az új világba nagyon sok gyümölcs lesz, egyfajta gyümölcs lesz, hosszas fehér az a holtakér lesz, abból élők nem ehetnek, mer mindjár meghalnak. Azt is mondta: – a Szentháromság három isteni személy egy akaraton. Mondta, hogyha halottam lesz, harmadik nap temessem el, mert a lélek addig a testtel van. A halottak közül sokan jegyet kapnak a bal karjuk alsó részére, a jegyen tőrféle van – így mondják–, akik ilyet kapnak, meghalnak. – Én ilyet nem kaptam – mondja anyu. Azt mondja: – Annyian vannak, alig férnek egymástól. Kérdeztem: – Ha esik, hol vannak? Azt mondja: – Lányocskám, a háznak ereszе is van, kérlek, este ne öntsd ki a vizet, mert leöntöd őket. Ezt Apu mondta, ő soká volt a tisztítótűzben, azt mondta, fel sem foghatjuk, mit szenvednek, éjjel-nappal égnek, csak szombaton három órától hatig szünetel a szenvedés, ekkor világosságban vannak, mikor a Szűzanya meglátogatja őket. Apu mondta, messziről látta az ég Urát talpig fehérben, az alja fekete széllel. Azt mondja, hetedik lépcsőn van, öntözi a Szűzanya virágát, a tátikát. – Tudod, lányocskám, a Szűzanya két szeme van benne. Keddre virradóra láttam a szenvedés kapuját ki [...].

[1] Palóc Múzeum Néprajzi Adattár 1422–99. Gyűjtő: Limbacher Gábor, a szöveget gondozta és közreadja Lengyel Ágnes. A szöveget szó szerint, de javított helyesírással közöljük. Az olvashatatlan, értelmezhetetlen szavak kihagyása [...] jelekkel történik.

Egeknek Ura,
nézz le a földre,
nézzél a te népedre,
nézzél a patakok vizére,
nézzél a gyermekekre.
Felkiáltunk hozzád.
Egeknek Ura,
mentsél meg bennünket,
nézünk a fehér
liliomra,
a liliom fehér,
a gyermek ártatlan.
Szent Atyám, hajolj le
hozzám e szent szavaddal,
patakok, patakok
szép vize folyt,
szép fehér vize
gyermekeket hord.

Irgalom-kegyelem,
hallgass meg engem,
jóságos szent Atyám,
könyörülj népeden.

Fehér liliom
lehajlott a földre,
én szívem elhagyott
engem örökre.

Jóságos szent Atyám,
szörnyű a csapás,
villámgyorsasággal,
jóságos szent Atyám.
Hol a liliomszál,
jóságos [szent Atyám]
a liliomszál az
égi trónon áll.
Dallam: Csordapásztorok.

Kedveseim, nagyon kérlek benneteket: az égi óra ütött, már negyedet se írunk, legyetek erősek, bátrak, imádkozzatok, kedveseim. Termés sajnos nem sok lesz, ha

meg nem változtatja menyei Atya, nagy tél lesz rátok. A világ megváltóját Mária asszony hozza világra,[2] én mondom, édesanyátok nektek.

Anyu itt volt, megcsókoltuk egymást. Kérdeztem: – Hogy van? Azt mondta: – Jól. Kérdeztem: – Hogy esznek? Ők mondott, hogy ő is ett valamit, egy másik is, és szigorúságot kapott valami harmat [harmatot? hármat?] mondott.

1981. március 2-án jóságos Szűzanyám szent hangja: – Édes Margitkám, nagyon köszönöm, hogy hosszú napok után meglátogattál engemet. Nagyon szépen kérlek, vigyázz magadra, ne tárgyal[j] senkivel, mert rosszak az emberek. Jön az égi vihar, ne félj, veled leszek. Ajtódat jól zárd be, mert a tolvajtól őrizkedj! Ne nyiss ajtót senkinek, ha nem ismered fel a hangját, mert ha kinyitod, jaj neked, Margitkám. Nagyon kérlek, ha vihar beáll – három napig ég és föld morajlik, eső nem esik, arról tudod meg – a világé ki ne gyere. A Jóisten az égen megjelenik, és ha megnézed, fordulj be a kishajlékodban, és én megvédem. Imádkozz az örökimádkozás könyvből a hatodik órát még egyszer. Köszönetet mondok neked, és az egész családnak. A kislányon ne búsulj, sikerülni fog minden, mint a karikacsapás, és még annyit: az édes Anya feltámad, újra találkoztok, ne ijed[j] meg, ha egy szép napon bekopog ajtódon.

[1992.] Egy éjjel hangot hallottam és mondta: – Ne bízzál a hazugokba.

13. Az Úr Jézus keresztje volt rajtam, nehéz volt, nagyon tört. Egy alkalommal háromszor kiáltották: – A szomszédok, a szomszédok, a szomszédok! Úgy hallottam, mintha a férjem hangja lett volna. Egy pillanatra lehunytam a szemem, együtt voltam a testvéreimmel, és nagyon sirattam. Hoztak sok anyagot, bevonták a falat körül olyan kékrózsás anyaggal, szép volt a lakásom. Egyszer csak az ajtón kopogást hallottam, széthúztam a függönyt, és ott állt egy asszonyka. Fiatal volt, szép szemén fekete szemüveg volt, fején fekete kendő, fekete-fehér pettyes blúz, fekete alj, fekete mellény. Ott állt az ajtóban, és azt mondta: – Volt itt egy asszonyka, aki együtt volt az aratóval, és az aratókkal ezután elment – és én felnyittam a szemem. Voltak kisebb fényességek.

1992. dec. 14. vasárnap nagyon sok látomásom volt, egy nő is megjelent. Dec. 16-án, kedden, világosság volt, a kereszt is szállt.

Dec. 18. péntek este egy asszony állt előttem, és őelőtte egy fiatal állt. Kérdeztem háromszor: – Kik vagytok? Nem szóltak.

19. szombat este 10 órakor ott állt előttem valaki világos ruhában.

Dec. 20-án vasárnap hajnalba, négy órakor kaptam egy csokort, szép piros és fehéret. Vegyesen sokan megmutatkoztak világosságban. Láttam egy kisgyermeket. Láttam Szűzanyámat, mellén szívvel. Az ajtóm is világított utána. Mutattak egy órát, 12-t mutatott.

Dec. 21-én jelenés volt, Szűzanyámat láttam fényességben. Nagyon szép volt, szívét is mutatta.

[2] Utalás a somoskőújfalui gyógyítóasszonyra.

Dec. 23-án hajnalban, fél négykor az ajtóm megvilágosodott, és drága öcsémet, Ferencet láttam szépen, fekete ruhában, nyakkendő, fehér ing – szép volt. Kétszer mutatta meg magát. Köszönöm Mennyei Atyámnak, hogy láthattam.

Dec 24-én reggel láttam egy asszonyt, szép barna szeme volt, néztünk egymás szemébe. Megkérdeztem: – Ki vagy? Nem felelt. Akkor kérdeztem: – Nem tudsz beszélni? A fejével nemet intett, olyan volt, mint Bordás Maris. Sokan megjelennek, van, aki egész magasságban, van, aki lehunyt szemmel, van, aki felém áll, áldást ad rám, mikor elmegy, meghajtja fejet, és így megy el. Kérdezem, hogy: – Ki vagy? Látom, hogy a szája megmozdul, de nem hallok semmit.

1993. jan. első pénteken reggel öt órakor az őrangyalt láttam. Háromnegyed 12-kor jött valaki, ezt mondta: – Segíts nekem az írásban! Nem értettem jól, és mondtam neki: – Gyere, mondjad a fülembe! Akkor ezt mondta: – Segíts nekem az írásba! Süketek és némák rakéta által fognak elpusztulni. A fél arcomon még reggel is éreztem a szakálla szúrását.

December 30-án hajnalba sok lélek lebegett, és kialakult egy kis kupac szalma, és megláttam Kisjézus fekhelyét, benne feküdt a Kisjézus nagy fényességbe. Akkor reggel láttam szaladni sok kisgyermeket, menekültek, nagyon szaladtak. Felnőtt is volt köztük, az ajtón mutatták be, és a plafonon. Én könnyeztem, sajnáltam őket. Úgy gondoltam, hogy a harc elől menekültek, be lett mutatva.

1993. január 5. hajnal. Nagy világosságot láttam, benne a Szűzanyát, karján a Kisjézussal, feje körül glória volt. És láttam egy nőt, vállig érő haja volt, aranysárga, szélesen volt öltözve, zöld kásmér, fehér volt a blúz, serdült egyet előttem és eltűnt. Sokan voltak lelkek.

6.-án a nő megint megjelent, úgy volt öltözve, mint régen a menyasszonyok: fehér ruhában, szélesen, tornyos koszorúban. Úgy gondolom, figyelmeztet a Szűz Mária menyegzőjére, 23.-ára.

Jan. 15-én hajnalban megin volt jelenés, nagyon sokan voltak, egészen hét óráig. Három esetben volt a jelenés. A lakás világos lett, megjelentek a sok lelkek, röpködtek mellettem, az ágy mellett, és tele voltak. Én beszéltem hozzájuk, ők biztos nem szólhatnak, vagyis én nem érthetem, több esetben a szájuk mozog. Szűzanyám is ott volt. Sok nő, férfi, fiatalosak voltak. Hét órakor megint jött egy csoport, szépek voltak, szép fekete ruhában voltak, mint a vőlegények. Utoljára az Úr Jézus a kereszten jelent meg. Előtte imazsámoly volt, ott térdelt egy nő, fehérben volt. Felállt, és újból térdet hajtott, és elment. Úgy gondolom, példát mutatott nekünk.

Jan. 23-án fél négytől hat óráig először a konyhaajtóm világos lett, tele volt virággal, azután jött a Szűzanya Kisjézussal a karján. A konyha tele volt lélekkel, úgy lebegtek. Utána szállt felém fehér felhőszínű valami, olyan volt, mint egy galamb. Utána a Szűzanyát láttam tiszta fehérben, a bal karján egy nagy csokor fehér rózsa. Azután láttam a templomi szószéket körül bevonva gyönyörű, tűzpiros selyemterítővel, magábaszőtt rózsával, aranysárga volt. Pap, sapkája, fehér ing, ugyanolyan szép piros miseruhában, ő maga szép barna hajú, barna szeme volt, szép fehér az arca. Utána a plafonon a Szentháromságot láttam.

93. jan. 28-án virradóra az ágyam felett megjelent egy nő. Ott állt felettem mintás ruhában, a fejét elfordította.

J. 29-e reggel ismét jelenés volt. Sokan voltak, és az ágyam felett fényesség jelent meg.

Feb. 1-én, hajnalban megin volt jelenés. Sokan voltak, [...] világosság is megjelent. A falon több kép megjelent írással, nem tudtam elolvasni, mert nem magyarul volt írva.

Feb. 4-én, hajnalba jelenés volt. Először a feszület szállt többször, utána a konyhaajtót bevonták fehér takaróval, tele rózsával, utána a tévéasztalt is betakarták ugyanolyan rózsás takaróval, a tévé nem volt ott. Akkor megjelent egy cserép zöld, nagyon szép volt, méregzöld, és nagyon megrázták. Így gondolom, valamire fel akarták hívni a figyelmemet, és sok apró fényeseket láttam.

Feb. 13-án, reggel sok lelket láttam. Sötétek voltak, sorban, mint a katonák, úgy álltak, arcukat nem láttam. Beszéltem hozzájuk: – Jöjjenek, nem félek tőlük, szeretem őket. Imádkozzunk! Imádkoztam a holtakér, énekeltem temetési énekeket, utána felajánlottam őket. Akkor az ajtó kijárata felé sorakoztak, és eltűntek.

Feb. 11-én kisebb fényességek, a bejáraton feszületet láttam, fénylett, mint az arany. Úr Jézus nem volt rajta, utána az alsó részét feketével vonták be.

Feb. 13. Szombat négy óra után, hogy sok árnyék lebegett, világos és sötét, sokan voltak. A feszület is szállt, tele lett a konyhám, sok ember alakokat, utána az egész konyhába nagy világosság lett, még ilyen nem volt.

Feb. 14-én, vasárnap hajnalba ismét jelenés volt. A tévét és az ajtót betakarták rózsás takaróval; a konyhába, a konyhába megint nagy világosság lett, mint előző nap.

Feb. 16. Ajtóm világos lett, megjelent egy fej, és Páger Antalra hasonlított nagyon.

Feb. 17. Hajnalba négy-hat között volt a jelenés. Világosság lett, tele lett emberekkel, derékig lehetett látni őket, a tévét betakarták.

Feb. 18. Ráébredtem, hogy a feszület elszállt a helyéről. Soká figyeltem, ahogy szálldogott. Utána láttam alakokat, utoljára három fejet láttam: az első idősebb gyereké volt, a kettő kisgyermek fejek voltak, de mind a három olyan volt, mintha parazsak lettek volna rajtuk.

Február 19-én is jöttek, később jöttek öt-hétig. Az ajtó megvilágosodott, tele lett olyan gyöngyvirág virágokkal. Közte mozogtak az alakok, most kevesebben voltak. Aztán egy kerek O korongot láttam, fényes volt a karika, közepe fekete volt. Középen betűk voltak, későn figyeltem fel rá, már múlóba volt, csak annyit láttam a betűből: J. p. A.

Feb. 28. Vasárnap reggel láttam gömböt, a közepe citromszínű, piros betűvel bele volt: – A Föld veszélyben, bajban van a bűnökért. Nem mindent tudtam elolvasni. Később megint láttam egy ovális gömböt, vérszínű volt, az írást nem bírtam kiolvasni.

Március 1-én megjelentek a szüleim és férjem, és kiabált három nevet, kiáltott egyet, megértettem: a szomszédokat kiáltotta háromszor!

Márc. 2-án éjjel felnyitottam a szemem, és egy nő állt mellettem. Egy kicsit meglepődtem, ezt a nőt már többször láttam, de az arcát mindig elfordította. Most nem fordult el, és felismertem: unokatestvérem volt, Amerikában halt meg fiatalon. Több templomot mutattak: a Kisjézust, vagy Szent József, vagy Szent Antal volt, nem ismertem meg, melyik volt. A Kisjézus úgy örült, még a karját, kis kezét is úgy mozgatta örömibe!

1993. III. 9-én éjfél. Felébredtem fél hatkor, kicsit elszunnyadtam, és hangot, azt mond[ta] forogjak. Forogtam, szálltam is. Egy asszony, Piri, ott termett mellettem, és mondtam: – Fogjon meg, mert félek, hogy elesem. Úgy akarják, hogy forogjam. Ekkor hirtelen világosság lett, behunyt szemen keresztül láttam, ki-kinyitottam a szemem, és sok embert láttam, és láttam az Úr Jézust az Olajfák hegyén leborulva úgy, mint a hatos számú titkon: Ki érettünk vérrel verítékezett. Sok kisebb fények szálldostak bent a lakásban, én meg figyeltem, gyönyörködtem benne.

1993 III. tizedikén éjfél után láttam a sarokba három férfit és egy alacsonyabbat. Ott álltak, együtt beszéltek. Láttam, hogy a szájok és a kezük is mozgott. Azután láttam egy képet, ott embereket, hármat, felettük meg egy galambot, felhőszín volt!

Márc 13-án tele volt a lakásom lelkekkel, férfi és három nő is volt közöttük. Egyik megvilágosodott, rövid haja volt, szép színesbe volt, azután eltűntek.

1993. III. 27. Szombat úgy este tíz után hasra feküdtem, behunytam a szememet, szerettem volna pihentetni. A tévé még ment, kinyitottam a szememet, két nő hirtelen elugrottak mellőlem, mind a két fehér alapon fekete csíkokkal volt a ruhájuk [rajz] ilyen volt a minta, eltűntek!

3. hó 29-én hétfőn reggel hat órakor világosságot láttam a konyhába. Egy férfi megjelent, szürkébe volt, középmagas volt, vékony az arca is, vékony. Kérdeztem: – Ki vagy? És nem felelt, és mondom neki: – Imádkozzunk. Utána sötét lett.

4. h. 2-án hat órakor világosságot láttam a konyhába. Odanéztem, sok lelket láttam mellettem, szépen sorba, fehérbe sokan voltak. Olyan búcsúféle volt, egyforma volt az öltözetük, fehérben voltak, a fejük is be volt fedve, a karjuk a mellükön kerszbe vót fonva. Hirtelen meglepődtem a szép látványtól, mert a születésnapom volt, hirtelen imát kezdtem:

Szűzanyám, kérlek esengve,
hathatósan vésd szívembe
Szent Fiadnak sebeit.
Kegyes Jézus, hallgass engem,
szent sebedbe rejts el engem.
Dicsőség az Istennek,
az Atyának, a Fiúnak, a Szentlélek Istennek,
aki mindig volt, mindig lesz.

Egyik este 11 órakor megjelent három alak, két férfi és középen egy nő, eltűntek. Utána egy férfi lehajtotta a fejét, és zokogott, és eltűnt.

4. 22-én reggel hat órakor világos lett, sok lélek jelent meg, tele volt a lakás, a falon is sokan voltak. Egyet megsimogattam a falon, de nem éreztem semmit, csak lát-

tam, amíg el nem tűnt! Egyik reggel az ajtón világos lett, és egy kislány jelent meg. Szép volt, olyan egy-kétéves lehetett, rózsaszín virágos ruha volt rajta, utána eltűnt.

4. hó 25-én vasárnap reggel fél hatkor világosság lett a fejem felett, nagyon sokan voltak, Szűzanyám is ott volt, az apostolok és nagy csoport felettük. Az Úr Jézus volt, a mennybemenetelét mutatták, nagyon szép volt.

Május 6. Szűzanyámat láttam a Fallóskút felett a Mátrában. Felhőszínben volt!

Máj. 21. Hajnalba, öt óra után jelenés volt. Voltak vagy öten, ők együtt beszélgettek, mert egyiknek nagyon mozgott a keze és a szája is. Én nem értettem, hamar eltűntek. Szóltam hozzájuk, mutassák még magukat, nem ismertem meg őket. Egy ideig vártak, megin megjelentek, többen voltak. Úgy láttam, Szent Rita is ott volt, mellette egy kisfiú volt, derékig ért neki. Többen középen, egy alacsony férfi barna ruhába, nem vagyok benne biztos, úgy gondolom, Szent Ferenc volt. Utána a feszület is szállt, azután a szobaajtóm nyitva láttam. Ezt még nem láttam máskor, és onnan kiszólt ötven cm hosszú, olyan két cm széles, aranyszínű pálca. Lassan haladt a konyhaajtóm felé, és megállt az ottani feszület előtt kicsit, és utána haladt az ajtón felfelé, és a nyíláson eltűnt.

Máj. 22. szombat. Világosság volt, egy férfit láttam, nem ismertem meg. Nem úgy láttam, hogy szembe lett volna velem. Mondtam neki, hogy úgy álljon, hogy szembe legyen. Biztosan nem lehetett neki, eltűnt.

Máj. 23. Vasárnap éjjel a feszület szállt szembe velem.

1993. jún. 14-én hajnalba, négy órakor, hétfőn világosság lett. A Szűzanya-szobor az asztalon volt, ahogy az úrnapi sátorból hazahoz. A szobor megvilágosodott, láttam egy magosabb árnyékot, olyannak láttam, mintha Úr Jézus lett volna. Ahogy feküdtem, a lábamhoz hajolt egy-egy kisebb valaki, és eltűnt. Több kisebb világosságot megjelenni, végül az egyik sarokba volt világosság, és azután elmúlt a látomás!

Jézus Szíve ünnepén hajnalba több helyen láttam lelket az egyik sarokba. A nagy világosság lett a konyha közepén, szembe velem állt egy magas alak. Fehérben volt a, az arcát nem láttam, nem soká volt a látomás, az öltözete hasonló volt az Úr Jézuséhoz!

Június 29-én hajnalba nagy jelenés volt. Sok virág az ajtóba, és egy fej, tíz év körüli. Sok kisebb fényesség lebegett, végül, végül egyik sarokba nagy fényesség, és megjelent két férfi, fehérben voltak, vállig érő barna hajuk volt, úgy gondolom, Péter és Pál voltak a napjukon!

Július 4-én reggel fél hatkor a konyhaajtón elsötétült, olyan méregzöld levelekkel volt tele. Az ajtó felső végén tele volt olyan mélybordó, nagyvirágú rózsákkal, lehajolva megrázták, feltűnővé tették előttem, szép volt!

Egyik reggel úgy fél hatkor arra ébredtem, világított a lakás, a falak körül tele voltak virággal, többfélével, nagyon szép volt.

Júl. 5-én reggel háromnegyed hétkor kisebb világosságok jelentek az ajtón, és haladtak. Felettem megálltak, és két olyan négy-öt éveseknek néztek ki, az egyik beszélt, nagyon mondta, a szája nagyon mozgott, de én nem hallottam, mit mondott. Én mondtam hogy: – Imádkozzunk! Azután eltűntek.

Júl. 5-én hétfőn hajnalba sokan jöttek. Virrasztottam, lehunytam a szemem, és

mikor felnyitottam, hirtelen két alak ott volt felettem. Egyik sötét volt, másik világos, hirtelen eltűntek!

Júl. 13-án éjjel 1 óra után még felvótam, beszélgettem a kereszthez, és hirtelen szállni, elszállt a szobaajtóig, és ott megállt, ott tartózkodott, és visszaindult a helyére!

Júl. 21. Szerda hajnalba a szobaajtóm világos lett, megjelent egy férfi, szép férfi volt, tiszta a kép, vállig mutatta magát, nagyon ismerős volt, de nem tudom, ki volt, elment. Jött a másik, ez is eltűnt. Nemsokára jött a harmadik, szépek voltak, feketében voltak, én úgy gondolom, vagyis úgy láttam, hogy papok voltak. Azután sokan jöttek, láttam feszületet is, és láttam Szűzanyámat, kék ruhába volt. Láttam mellettem a falon egy arcot, megpróbálom megfogni, rátettem a tenyeremet, de nem takarja el, a kezemen is lehetett látni, vége volt a jelenésnek.

Egy alkalommal mutattak három feszületet, az elsőn nem volt rajta az Úr Jézus. Sötét volt, aztán kétszer mutatták fényesben, azon ott volt az Úr Jézus, harmadszorra mintha Kálvárián lett volna. Egy alacsony asszony feketébe volt, mintha közeledett volna feszülethez, de nem ért fel a hegyre. A kereszt eltűnt, ő megfordult, jött vissza leütött fővel! Elmúlt a jelenés!

Júl. 30. Péntek éjjel fél egykor aludni szerettem volna, lehunytam a szemem. Hirtelen világos lett, a kereszt szállni kezdett. Felnyittam a szemem, akkor visszaszállt a helyére. Később megin elszállt. Szembe van egy Szűzanya-kép, Kisjézus a karján, és odaszállt hozzá, és ott volt sokáig, én figyeltem, és elaludtam. Reggel fél hatkor felébredtem, sokan voltak, és láttam egy öt cm széles és öt cm hosszú csík, fényes volt, lebegett, és a konyhaajtón eltávozott!

Júl 25. Vasárnap éjfél után egy órakor kicsit szunnyadtam, hirtelen felnyittam a szemem, és ott volt mellettem egy valaki, kövér valaki, néztem, ő is nézett, azután eltűnt. Szép volt, kék szeme volt, kövér volt.

Hétfőn hajnalba sokan voltak, tele volt a konyha, világosság volt. Mondom: – Imádkozzunk, és elmúlt. Reggel nyolc órakor jött a telefon és a hír, hogy a húgom, Piroska, meghalt Miskolcon. Csak szépen elaludt abba az időben, amikor én láttam. 73 éves volt. Az ajtón láttam egy olyant, mintha rózsa lett volna, és mögötte betű, hármat tudtam elovasni, csak annyit: éjt.

Júl. 29. csütörtök hajnalba fél ötkor sokan jöttek, tele volt a konyha, mindenfelé úgy lebegtek, világos-sötét árnyékok. Sok fakeresztet láttam, sűrűn voltak, úgy hiszem, hogy temető volt. Vasárnap éjfélkor felébredtem, és láttam egy fényességet, soká láttam, figyeltem, de nem bírtam kivárni, míg elmúlt, elaludtam. Hajnalba három órakor felébredtem, figyeltem, de már nem láttam a fényességet. Reggel hét órakor láttam megint fényességet, abban két szemet, utána három arcot egymás után, rövid szakálluk volt, eltűntek. Nemsokára jött négy, olyan 7–8 évesnek láttam, sorban jelentkeztek, utána láttam három kicsi babát, azután elmúlt, elmentek, én felkeltem!

Augusz. 3. kedd éjjel több fényességet láttam, három lelket láttam, később kétszer mutatták, és sírt, nő volt. Akkor eltűnt, és újból megjelent, szép volt, és nagyon sírt. A húgomra, Annusra hasonlított, világosba láttam. Reggel hat óra tájban láttam két

világosságot, egyik vízszintesbe volt, a másik függőlegesbe volt, szálltak az ajtó felé és ott eltűntek!

Aug. 8-án vasárnap reggel sokan jöttek, és egy nagy csokor fehér, tűlevelű dáliát mutattak.

Augusztus 12-én éjfél után kezdődött, és reggelig tartott. Sok fényesség volt, kisebb-nagyobb, úgy lebegtek, én mondtam nekik, hogy mutassák meg magukat. Azután láttam egy fekvő testet, szép rózsaszínű volt a ruhája, az arcát nem láttam. Sok fej megmutatta magát, én beszélgetek hozzájuk. Úgy lengenek, mint a széltől a falevelek, egy-egy színesbe, a többi sötétebb színekbe, én meg szeretem nézni őket, nem félek tőlük. Van olyan is, amelyik egészen megmutatja magát, néznek szembe velem, nem pislognak. Akkor kérdem, hogy: – Ki vagy? Nem szólnak. Van olyan, aki mutat kezével, vagy sír, én beszélek hozzájuk, mintha még élnének itt. Akkor mondom nekik: – Akkor imádkozzunk, elkezdem a kisolvasót, tik is mondjátok. Akkor összegyűlnek sokan, mikor befejezem, akkor szinte tisztul a konyha. Reggel hét órakor megjelent mellettem egy vékony nő, a szája mozgott, a keze le vót nyújtva, és a hüvelyk- és a mutatóujjával mutatott valamit, nagyon mozgatta mind a kettőt. Nem tudom mit akart, kockás volt az öltözete, azután eltűnt. Utoljára láttam egy hosszú ravatalt.

Aug. 13. Péntek. A csipke szemfedőben felismertem Piroska húgom ravatalát. Láttam, sok fejek jelentek meg felváltva, az ajtó-ablakon több fényességek jelentek meg, utána megjelent egy kerek teleírva, nem tudtam elolvasni, hamar eltűnt!

Aug. 19. éjjel sírtam, imádkoztam, könyörögtem Mennyei Atyámhoz, felnyittam a szememet, és felettem lebegett, fénylett a kereszt! Fiam a kórházban volt, imádkoztam érte, és megjelentek három, és azt mondták, Miklós hazajön.

Aug. 25. Szerdán megjelent előbb egy ismerős férfi, és utána sorba jelentek meg öten.

26-án csütörtökön sokan voltak, hajnalba láttam nőt, olyan ruhába volt, mint az ápolónők. A mellén öt szál piros rózsa volt, hirtelen eltűnt. Később láttam egy férfit, vállig érő szép, fekete haja volt, nagyon szép volt. Kérdeztem: – Ki vagy? Nem szólt, eltűnt. Egy perccel később újra megjelent ugyanaz a férfi fekvő helyzetben, elment.

Aug. 27. péntek, Szent Ágoston napja. Elaludtam, hirtelen fölnyitottam a szemem, egyik sarokba nagy világosság volt, több helyen is volt. Olyan kisebb fényességet láttam kétszer kis + + kereszteket, sötétet, és láttam öt cm széles, és ötven centi hosszú aranycsíkot, végül láttam a másik sarokba újra világosságot, a jelenés elmúlt!

Aug. 28. Szombat egész éjjel nem tudtam aludni. Mindég hallottam, amikor pattant az ajtó, a kutya a szomszédba vonított, így szokta, amikor jelenés van. Egész éjjel jöttek, kisebb-nagyobb világosságok voltak, úgy hat óra felé az ajtó világos lett, az üveg és a külső ajtó között vagy öten ott álltak, egy nő is volt köztük. Az ajtó pattant egyet, én megijedtem, azt hittem valami betörő, az ajtó kinyílt, és a nőt engedték előre. Kövér volt, cifrába volt. Odajöttek felém, úgy hiányosan mutatták magukat, még így nem jöttek. Én nagyon megijedtem, és én megszidom őket, és eltűntek. Az ajtót tárva hagyták, még ilyen nem történt.

Szept. 4. Szombat hajnal fél négykor kivágódott az álom a szememből. Láttam egy alakot, tiszta fehérben volt, az arcát nem láttam, mert eltűnt. Kis idő múlva jött egy

másik, az cifra ruhában volt, azt se soká láttam, elég hamar eltűnt. Utána sok kis fényességek jelentek meg, ezután egyik sarokba nagyobb fényesség jelent meg, és mellette egy nagy csokor piros rózsa vegyesen sárga rózsával, a sárga volt a kevesebb közte. Utána a bejárati ajtó is világos lett, a világosságban megjelent Krisztus Király. Piros palást volt rajta, a fején koronával, mellén nagy szíve volt látható, körül koronával, a fején haj, az arcán rövid szakállal. Még láttam egy férfit, feküdt, barna volt a haja, és rövid szakálla volt. A fejét forgatta jobbra és balra. Amikor a rózsacsokrot láttam, énekeltem az éneket:

Fehér, piros, sárga a rózsája,
az angyalok mosolyognak rája.
Mikor Úr Jézust láttam, akkor meg azt énekeltem:
Jöjj hozzám édes Jézusom, jöjj, várlak. Nagyon boldog voltam.

Szept. 5. vasár. Láttam több kisebb fényességet, utána téglaalakú nagy kockát tele virágmintával, utána meg hatszög alakút, tele kottával, violinkulcsokkal.

Szept. 7. kedd. Világosság volt, sokan voltak, imádkoztam, és mindég adtak valami kis jelt. Szerettem volna már elaludni, és hirtelen fel kellett nyitni a szemem, és láttam, hogy ott ül az asztalnál egy asszony, a két keze az asztalon volt, nézett felém, alacsony volt, tiszta fehérben, régi viseletben, a feje is be volt kötve. Nem tudom biztosan, de hasonlított Kis nagymamámra. Ő 81 éves korában halt meg 1934-ben, és a menyasszonyi ruhájában temették el.

Szep. 10. péntek. Jelenés volt, sokan voltak, úgy lebegtek. Már úgy megszoktam őket, szeretem őket. A feszület szállt, úgy két óra felé hirtelen kinyílt a szemem, és előttem hanyatt feküdt egy nagy derék asszony, feje be volt, be volt kötve. A fejét felém fordította, barna szeme volt, erősen nézett, nem pislogott. Én megkérdeztem: – Ki vagy? Nem szólt, csak olyan volt, mintha a szemgyója[3] kicsit megmozdult volna. Nagyon hasonlí-, Barna Julisra hasonlított, mutatta magát, azután eltűnt. Utána felettem sokan lebegtek a feszület körül. Én meg szerettem volna érinteni őket, utánuk nyúltam, a ruhájuk szélit megérintettem egy pillanatig.

Szept. 11. szombat. Szombaton úgy öt óra után hajnalba a kereszt elmozdult a helyéről. Akk[or] megjelent 7-8 éves körüli kisfiú, olyan japános kinézésű volt és eltűnt. Utána mutattak egy olyan háromszög alakú, ezüstcsillaggal díszített pártát, középen három piros dísz volt rajta. Utána mutattak egy templomot színes toronnyal, utolsónak egy férfi, fiatal, szőke, kékszemű, kerekarcú volt. Nézett rám az ágyam felett, a jobb karját felém nyújtotta egész a vállamhoz, de nem éreztem az érintését. Feri öcsémre hasonlított. Reggel fél hét volt, a jelenés elmúlt.

12. Vasárnap éjjel egy fiatal férfi jelent meg, és nagyon nézett rám. Nem tudom, ki volt.

Szep. 15. Szerda éjjel mellettem megállt egy alak, a kezében tartott egy csokrot, olyan hosszú szárú zöld volt. Később a lakásba világos lett, semmit nem láttam, csak a szép tisztára meszelt falat. Később lélekben a templomunkban voltam, szentmisén áldozni mentünk. Hárman mentünk. Én nem bírtam utánuk menni, lemaradtam.

[3] golyója

Ők előbb megáldoztak, de engem is megáldoztatott, kivette az Úr Jézust, hozta nekem is, és egy vizespohárban vizet, így áldoztatott a plébános urunk.

16. csütörtökre virradóra sokan voltak, a feszület szállt, a Szeretetláng-Szűzanyához, és figyeltem, ott tartózkodott soká. Több kisebb fényességeket láttam szállni, az ajtó is világos lett, és több fejet láttam megjelenni. Lebegtek sokan felettem, aztán láttam testmagasságba embereket. Utána megjelent előttem férfi, az ágyamnál ott állt, nézett, később elém hoztak egy nőt, fekve volt, tiszta fehérben, fiatal volt, feje be volt kötve, vékony arca volt. Mellette a bal oldalán a fejénél ott állt egy idősebb asszony, és elmúlt a jelenés.

Szept. 18. Szombat hajnalba sokan jöttek, világos volt, úgy lebegtek az árnyékok, többen mégis mutatták magukat, az utolsó egy pap volt, leverendába volt – imádkoztam értük – fiatal volt.

1993. szept. 22-re virradóra világos lett a lakásba, az ajtó világosabb lett, tele volt fehér rózsával. A rózsaszőnyegbe két alakot láttam féloldalt feküdni. Az ajtó felső oldalán fekvő olyan volt, mint Szűzanyám tiszta fehérben, a másik meg alatta az ajtón, félig az ajtón, félig a földön. Tiszta fehérben volt az is. Azután négy kisgyerek jött, három ült mellettem, pirosba voltak. A negyedik állt mellettem, csak a lábát láttam, kis cipő volt rajta.

Szept. 25. szombaton hajnalba megjelent egy szép nő. Fiatalos volt, barna szemű. Szóltam hozzá: – Ki vagy? A szemgolyója a jobb szemében megmozdult. Mondtam neki, hogy mutassa meg magát egészen. – Nem félek tőled, szeretlek. Akkor oldalra haladt teljes magasságban az ajtókilincs felé. A kilincs megvillant, és ő elment. Az unokatestvéremre, Mancira hasonlított. Azután láttam egy nagy csokor virágot, piros kardvirág volt. Később egy síralakot láttam, tele zölddel, és alóla a kezével mászott ki alóla valaki.

Szept. 29. Szerdán hajnalba hirtelen felnyittam a szemem, az ágyam mellett ott állt egy olya[n] három–négy éves kis, szőke kislány, kerek arcú, kék szemű, hullámos haja, jobb kezében egy csokor virág volt. Hirtelen megfordult és arrébb ment. Ő köddé vált, de a virágot ott láttam később is.

Szept. 30. Csütörtökön éjjel sok férfi jelent meg az ajtóban, utána két kisfiú jött a szobaajtó és a spájzajtó közt a konyha közepén. Én szóltam hozzájuk, hívtam oda hozzám: – Jöjjenek oda hozzám, ne féljenek, szeretem őket. Akkor megálltak, az egyiknek a fején géz volt, vagyis kötszer körül volt csavarva. Utána eltűntek. A hang mondta: – Én szeretet[et] adtam.

93. okt. 4. Hétfőre virradóra jelenés volt. Először egy nő jelent meg, magas, vékony. Utána tíz férfi, sorba egymást váltották. Odajöttek, felém álltak, fejükön nem láttam sapkát, inget sem láttam rajtuk. Közel jöttek hozzám, és elmentek. A falon megjelent két csokor orgona, fehér és lila volt. Az ajtón két embert láttam beszélgetni együtt, még a kezük is járt. Olyan öltözetben voltak, mint Arafat, még a fejükön is olyan sapka volt.

Okt. 11. vasárnap. Reggel négy órakor nagy jelenés volt. Sötétséget mutattak, olyan volt, mint az őserdő, nagyon sötét. Itt-ott felvillant egy pillanatra egy kicsi világosság az egész lakásban. Utána láttam egy magas kéményt, vagy torony volt, nem

tudom, olyan porladozó kőből volt. Akkor láttam világosságot, olyan kisliba-zöld rétet, szép volt. Itt-ott egy-egy fa volt benne, ez elmúlt sok lélek volt. Úgy lengedeztek, úgy voltak, mint, mintha kötélen ruha száradt volna, színesek is voltak. Tele volt a konyha velük. Negyed hatkor újból megjelent a nagy sötétség, mellette a világosság, úgy, mint először, csak abban különbözött, írások jelentek meg, tíz sor egymás után. Nem tudtam elolvasni, mert bántotta a szememet, a rezgéstől a szemem is fájt, még a fekhelyem is megfordult velem. Én beszélek és imádkoztam, utána a sor megfordult az ajtó felé, és mentek kifelé. Hé[t] óra is volt, mikor elmentek.

Okt. 16-án hajnalba volt. Hirtelen a lehuny[t] szemmel láttam nagy világosságot, hirtelen felnyittam a szemem, és láttam a feszületet Szűzanyám mellett. És hirtelen visszaszállt helyére. Később az ajtó világos lett, és a felső sarkába egy csokor zöld volt, és megrázták, feltűnővé tették, felhívták a figyelmem. Az ablak közepén egy kisbaba volt, pólyás. Alatta egy nagyobb kicsi baba, és az alatt még egy másik baba vol[t]. És elmúlt!

1993. okt. 19. Szerda hajnalba, mint akit felébresztettek, kinyittam a szemem, és a lakásba olyan világos volt, mintha égett volna a lámpa. A lakásba szép rend volt, fehérre volt meszelve, szép sima volt a fal. Üres volt, nem volt semmi a holmimból a falon. Több képek voltak láthatók, szép férfiak voltak benne láthatók, nem ismertem őket.

Másnap hajnalba úgy gondolom, felköltenek, mert hirtelen kinyitottam a szemem, és ott állt mellettem egy öt- vagy hatéves kisgyerek. Rövidnadrágba volt, rövid szőke haja volt, kék szeme volt. Néztük egymást, és ment az ajtó felé, és megállt. Az ajtó is világos volt, és két nő volt ott látható. Nagyon magyaráztak egymásnak, a gyerek figyelte őket, és hirtelen ködd é vált, elmúlt a jelenés.

Okt. 23. szombat. Voltak többen, megmutatták magukat. Felnőttek voltak, egy nő nagyon magyarázott. Azután egy pici baba jelent meg, elszállt az asztal felett, fehér ingecskéje, piros szoknyácskája volt, egyéves körül lehetett.

Hétfő 25-én reggel hat órakor hirtelen felébredtem, kinyitottam a szemem. Egy asszony mellettem feküdt, néztem, ő is, és felismertem anyukámat. Sírtam, beszéltem, panaszkodtam, sírtam. Mondtam neki: – Látod, anyukám, milyen beteg vagyok! Nagyon fáj a lábam. És mondtam neki sírva, kérje Mennyei Atyámat, enyhítse a fájdalmam. Sírtam, és láttam, a jobb szeméből egy könnycsepp folyt le, ezzel ő eltűnt. Utána egy másik nő is megjelent, nem ismertem. Fél hétkor megjelent egy nagy fényesség, és közepén megjelent Úr Jézus arca, és hirtelen az ajkát eltakarta, és elmúlt a jelenés.

Okt. 30-án hajnalban sokan jöttek. Tele volt a lakás. Többen megjelentek, megmutatták magukat, és eltűntek, elmúlt a jelenés.

November 3-án hajnalba a konyhaajtómon – sötét volt – megjelent fehér, vastag határvonalakkal Nagy-Magyarország. Írás is volt rajta, fehérrel volt írva:

Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy hazában,
Hiszek Magyarország feltámadásában.

Az utolsó betűket legjobban láttam. Később láttam többieket, halványan. Egy alakot nagyon megfigyeltem: kék palást volt rajta, a mellén egy piros szívalak volt, olyannak láttam, mint a Szűzanya, nagyon halványan.

Nov. 8. Nyolcadikán éjféltől nem tudtam aludni, csak forogtam. A kutya többször vonított, és egyszer csak elkezdett világosodni. A konyha tele lett árnyékokkal, kisebb-nagyobb fényességekel. Én nézegettem őket – nagyon szeretem nézni –, tele volt a lakás fejekkel, nem győztem nézni. Olyan is volt, egy fiatal pár, akik ettek. Még ilyet nem láttam. Az asztalon volt tepsibe egy kis sütemény, az néha úgy megcsörrent. Aztán a falon mutattak egy csokor fehér rózsát, sok fejet láttam. Még fél hétkor is ott voltak, de már fel kellett kelnem.

Nov. kilenc kedd hajnalba hirtelen világos lett, és mellettem három ágy volt sorba. A kettőn feküdtek, a harmadik ült a fehér ágyon és és nagyon mosolygott rám, nem tudom, ki volt. És elmúlt.

Nov. 14. vasárnap reggel az ajtón egy tojás alakú gömböt mutattak. Féloldalt tele volt írással. Minden szín volt benne. Közepén olyan lilaárvácska színű volt az írás, az volt odaírva: búcsú – a többit nem tudtam elolvasni. Ezt akkor láttam, mikor a papokért a kilencedet elvégeztem.

Nov. 16. kedden fél négykor volt a jelenés. Öt férfi jelent meg, olyan volt, mintha nem a lakásomba lettem volna. Szép sima volt a fal, hengerezve volt, mészbe való kék festékkel volt hengerezve. A plafon négygerendás volt. Nem tudom, hol voltam. A szép sima falon egymás után öt férfi jelent meg. Mind szép feketébe voltak. Úgy gondolom, papok voltak. A harmadik szép nagy perelin[4] volt, és aranyláncok csüngtek róla. Jól néztek ki. Ezt soká láttam, elálmosodtam, utána felébredtem, az egész lakás tele volt lelkekkel. Világos volt, de ez már az én lakásom volt, és voltak olyanok, akiknek oda volt írva eléjük. Talán a nevük volt, úgy rezgett, nem bírtam elolvasni. Utána az ajtóm világos lett és tele lett virággal, úgy mozgatták. Utoljára egy kislány jelent meg, a kilincsig ért. Egy boríték volt, integetett. Én mondtam neki: – Jöjjön oda hozzám, szeretem őt, ne féljen. De csak mosolygott és eltűnt. Még megjelentek csoportba nők. Beszélgettek, még a kezükkel is magyaráztak. Még jött egy nő, szomorú volt, félrehajtotta a fejét. Feje nem volt bekötve. Rövid haja volt, szőkés a ruhája, fazonos volt, jól nézett ki. A menyemre ismertem benne. Vége volt.

Nov. 26. péntek este 11 volt, még a tévé is ment. Hirtelen az ajtóra esett a tekintetem, ott mulattak. Egy szép formás volt, olyan, mint a karácsonyfa, csak levelei különbözők voltak. Reggel fele megjelent idősebb férfi és egy fiatalabb. Egyik olyan volt, mint Sándor bátyám és a fia, András. Utána az ajtó sarkába mutattak egy csokrot, zöldből volt, és vége lett.

Nov. 27., 28. A kereszt világos volt, és szállt mind a két nap a Szűzanya szoborhoz, és én néztem. Szállt vissza kereszt a helyére, én beszéltem hozzá – úgy szoktam. Mondtam neki: – Mért hagyja a Szűzanyát? És megindult, visszaszállt hozzá és ott tartózkodott sokáig. Aztán jöttek a lelkek, sokan voltak, tele volt az egész konyha. Az ajtó is világos lett, tele lett virággal mind a két éjjel. A második éjjel a virág mellett ott volt

4 pelerin

egy feszület. Fehér volt a virág, olyan volt, mint adventi koszorú. Advent első vasárnapján volt.

Nov. 30-án, kedden, hajnalban négy órakor hirtelen kinyittam a szemem. Felettem volt egy pici baba, olyan kis szopós baba volt. Olyan kis együttes volt rajta, meleg, vastag, meleg sapka volt a fején, a feje szinte elveszett benne, össze volt húzodva. Akkor mellettem hirtelen ott volt egy asszony, bekötött fejű, feketével volt bekötve. Úgy gondolom, kereszteletlen volt a kicsi, és kért, hogy segítsek rajta, olyan kérően nézett. Már nem tudtam elaludni, mert nagyon sokan voltak. Én szeretem nézni őket, és beszélek hozzájuk, imádkozom értük. Végül mutattak egy nagyobb teret, sok írás volt [olvashatatlan szó] a két utolsó szót tudtam hirtelen elolvasni: Krisztus Király. Virág is volt közte.

Dec. 3. Vasárnap hajnalba négy órától hét óráig tartott a jelenés, nagyon sokan voltak. A fényesség szállt a konyhába. Nagyon sok volt, kisebb-nagyobb. Az egyik sarok hirtelen nagyon világos lett. Hirtelen odanéztem, kb. egy olyan 20–25 centi fényesség kiszállt belőle, szállt keresztül a konyha másik sarkába, ahol a Szűzanya képe volt. Utána a fejem felett és mellettem is világosság lett. Láttam a Szűzanyát, Erzsébetet látogatta, és még sokakat nem ismertem meg. Őket a Szeretetláng-Szűzanya-kép körül voltak, és felettem is volt egy fényesség. Én hozzányúltam, a fényesség ott maradt, még soká ott volt. A jobb szemem már nem bírta, fájni kezdett. Akkor beszéltem hozzájuk: – Mutassák meg magukat, mert nem tudom, hogy kik, és mit akarnak. Mert már álmos vagyok, a szemem lehunytam. Akkor egy női arcot láttam, és hangot hallottam. Azt mondta, hogy már lefeküdt. Azután jött, a lehunyt szemem előtt elhaladtak, sokan voltak. Egy férfi megállt, és mosolygott rám és ő is ment tovább a többi után. Láttam még a Szűzanyát is a falon, a szentkép felett. Utána mondtam nekik, hogy imádkozzunk, kicsit szeretnék aludni. Ekkor már hét óra felé volt, szerettem volna a templomba elmenni, nem aludtam semmit.

Dec. 10. péntek éjfél után fél egykor láttam, jöttek, világosságok lettek. Láttam a harmadik titok-képet: Kit te, Szent Szűz, a világra szültél.Utána a plafonon láttam egy sor embert, csak a vállukig láttam őket. Utánuk meg írások voltak, 11 sor volt írva, apró betűvel volt írva, nem bírtam elolvasni, szürkével volt írva. Azután a fejem felett zúgás lett, olyan volt, mint a csillagszóró: tüzet szórt. Kicsit megijedtem, azt hittem hirtelen, hogy tűz van. Elmúlt. A Szeretetláng-Szűzanya-kép mellett volt a villogás. Kettő kicsi láng jelent meg az ágyam mellett, álltak, néztek, de mikor néztem őket, szóltam hozzájuk, elfordultak és elmúltak. Még egyszer megjelentek, ismerősek voltak, aranyosak. Az egész fal tele volt alakokkal, világosak voltak, mutattak szép tájakat. Utána mutattak egy képet tele szép, különös virágokkal, nagy csokor volt, úgy rázták, feltűnővé tették, hogy odafigyeljek.

Dec. 13. Hétfőn hajnalba sok gyerek jött mellém és ott sorakozta[k]. Szemük le volt hunyva. A sarokban az egyik a jobb szemét félig felnyitotta és nézett velem szembe. Barna szeme volt. Kérdeztem: – Mit kívánsz? Nem szólt, én imát mondtam és keresztet vettem rá, és elment. És nemsokára két csokor virág jelent meg a helyén a sarokba, úgy köszönte meg az imát. Utána többen jöttek, mindet megáldottam. Hét órakor mentek el.

Dec. 23. Csütörtök éjfél után sokan jelentek meg, hoztak egy cserép primulát, még bimbóba volt.

Dec. 24-e pénteken is sokan jöttek négy órától hét óráig mindig tele volt a konyha fényességekkel. Volt, aki megmutatkozott, mutattak sok szép tájakat.

Dec. 25. szombat hajnalba nagyon sokan jöttek. Tele volt körül az egész fal. Volt, aki lehunyt szemmel volt. Mindig szaporodtak, a levegőbe lebegtek, egyik világos, keveregtek, még a szemem is fájt bele. Akkor áldást adtam rájuk, és elmentek. Újból jöttek, megin tele lett a konyha, többször adtam áldásom rájuk. A feszület elkezdett szállni a Szűzanya és Kisjézus képéhez, ott tartózkodott. Utána láttam a Szentcsaládot, nagyon sok lélek volt, a fényességek ide-oda röpültek, már nagyon belefáradtam, áldást adtam rájuk, és elaludtam.

Dec. 27. Szent János-nap hétfő hajnalba négy órakor a konyhámnak a fala, mind a négy oldala tele lett virággal. A virágszőnyegen megjelent egy férfi, egy nő és egy fiatal lány és egy olyan, mint emberfej vérben. Azután az ajtó világos lett, és kereszt jelent meg. A kereszten nem volt Úr Jézus, hanem az a véres valami volt rajta. Azután sárga rózsás virágszőnyeg jelent meg, középen egy kerek fehér volt, és abba fiatal lányt mutatták. Később még láttam olyan kukafélét, és mellette egy férfi volt lehajolva, szürkébe volt, lapos sapka volt a fején, én azt hittem, hogy az uram volt. Szóltam hozzá, és eltűnt.

1993. dec. 23. [28?] Csütörtök és péntek hajnalba jelenések voltak, sok fényesség volt. A konyhába jó illatot éreztem, felnéztem a plafonra, ott láttam egy templomot, a pap mondta szentmisét. Láttam szentségházat, a pap kivette a kelyhet, és áldoztatott egy nőt. Sárga miseruha volt rajta, az illat jázmin- és olajfa illat volt. Még másnap délelőtt is illatos volt az egész lakás.

1994. Jan. 3. hétfő hajnalba negyed négykor sok lélek jött. Volt olyan, aki feküdt lehunyt szemmel, meg se mozdult. Volt, akit derékig láttam, szeme nyitva volt, és olyan is volt, aki pislogott. Úgy gondolom, ezzel azt mutatta, hogy ő is él, még a szája is mozgott, meg a keze is. Ők egymáshoz beszéltek, én nem értettem, voltak kisebb-nagyobb fényességek, lengedeztek, én figyeltem őket, szeretem őket nézni. Beszélek hozzájuk, és imádkoztam, és az ajtón hirtelen nagy világosság lett, csörgött. Odanéztem: az ajtón keresztül jött valaki, maga előtt tolt két nagy bokor hortenziát, tele virággal. Nagy virágok voltak, akár egy nagy labda. Nagyon szép rózsaszínek voltak, gyönyörűek voltak. Mögöttük egy szép nő volt, látásom szerint Szűzanyám volt. Én hirtelen imát mondtam, örömemben sírtam, énekeltem, Szűzanya-éneket énekeltem, olyan boldog voltam. Hat óra tíz perckor az ajtónál megjelent egy férfi, meg volt hajolva, a haja összevissza volt, szőrös volt, csíkos pizsama vagy lepedő volt rajta. Úgy sírt, hogy rázkódott, és olyan könyörgően nézett rám, kék szeme volt. Én egy kicsit meglepődtem, [...] kérdeztem: – Ki vagy? Nem szólt, csak nézett rám. Én meggyújtottam a lámpát, és elmúlt. Én megáldottam őt.

1994. vasárnap, jan. 16. hajnalba sokan voltak, gyerekek is voltak, egyiknek a kezében toll volt, a másiknak papír, és egyiknek meg olyan volt, mint a cserkészbot. Még többen voltak, és egy nagy fényesség jelent meg felettem.

14-én reggel sokan voltak, és a lakásom világos lett, és a plafon négygerendás volt. Már máskor is volt így.

1994. jan. 18. keddre virradóra fél háromkor láttam szállni a feszületet. Szállt felettem a Szűzanya Kisjézussal levő képhez. Ott tartózkodott és visszaszállt. Később újból szállt, de nem állt meg ahol az előbb, hanem szállt tovább a másik feszülethez. Ott megállt egy ideig és visszaszállt a szokott helyére. És utána megszámlálhatatlan sok lelket láttam. A fejem fölött a Szeretetláng-Szűzanya képe van, és a Házi Áldás. Világos lett, felnéztem reá, és sok alakot láttam és nagy virágkoszorút, gyöngyökkel kirakva volt, és a fejük felett egy magános nő állt. A plafonig ért, a feje fölött glória volt, a jobb oldalamon tele volt apácákkal, sokan voltak a jobboldalon is. Tele voltak, azok nem olyanok voltak, csüngtek lefelé. Mondom nekik: – Imádkozzunk! Énekeltem, és rájuk adtam áldásomat és kérdeztem: – Mennyei Atyám, mi lehet ez a szép látvány, még ilyet nem láttam. Akkor világos lett a konyha és üres lett. Később kezdett múlni a világosság, és láttam menni őket az ajtó felé sorba. Egy csapat elment, utánuk szállt egy fényesség és olyan volt, mintha el akart volna tűnni. El is tűnt, még lepislantott, elmúlt. Utána haladtak az apácák az ajtó felé, távoztak. Láttam az árnyékokat, és őket is kísérte a világosság. Reggel fél nyolc volt már, kelnem kellett, és még akkor is voltak. Kérdeztem Mennyei Atyámat: – Mi lehetett ez? Választ nem kaptam, csak a tévébe köszöntötték Margitokat, így gondoltam, névnapi köszöntő volt. Akkor este, úgy 11 óra felé, megint világos lett az ajtó. Megjelent egy nő, a menyemet ismertem fel benne, ő is eljött Margit-napra. Ő is Margit volt, és elaludtam.

Szent Ágnes napján is volt jelenés. Újholdhoz hasonló fényesség jelent meg, szállt, és eltűnt.

Jan. 27-én csütörtökön, fél háromtól volt jelenés. Sokan voltak lelkek, apróbb fényességek jelentek meg, azután az ajtón világos lett, és olyan kerek fényes jelent meg, mint a telehold. Ez elmúlt, és meglepetésemre a Szűzanya jelent meg az ajtón. Gyönyörű volt, nagyon tisztán láttam, még így nem. Szép magas volt, tiszta fehérben volt, a fején korona, a bal karján a Kisjézus ült, aranyos volt. Szűzanya is nagyon szép volt, a szemét nagyon megnéztem: barna volt, csillogott, nagyon szembenéztünk. Olyan szállófélben volt, a jobb lába nyújtva volt, a bal térde kicsit visszahúzva. Én örömembe sírtam, hirtelen mondtam: – Szűzanyám, világ győzedelmes királynéja, könyörülj meg rajtam, gyógyíts meg engem! Sírtam, imádkoztam, panaszkodtam. Utána a feltámadott Úr Jézust láttam, zászló volt a kezében.

Február 14-én hajnalba sok apróbb-nagyobb fényességek jelentek meg, utána egy szép kisbabát pólyában láttam. Utána láttam a lourdes-i Szűzanyát magasságában, fehér ruhában, kék övvel a derekán, a fején is kék stólát viselt. Pár percig láttam, szép volt, eltűnt, és megjelent egy újhold alakú fényesség. Soká láttam, de már hét óra volt, fel kellett kelnem, meggyújtottam a lámpát, és elmúlt.

Febr. 23. szerda éjfél után három csokor jácint mutattak, a három sarokba sok apró fényességeket láttam.

Feb. 25. péntek éjjel több lelket láttam, egy férfit is láttam, nézett velem szembe. Én megsimítottam a kezét, nem éreztem semmit. Nemsokára megjelent a Szűzanya kék palástba, a feje szomorúan. Mellette ott állt egy férfi, olyan volt, mint Szent Jó-

zsef. A haja barna, jobbfelé volt simára fésülve, magas volt, barna volt köpenye. Egymás mellett álltak, nemsokára elmentek. Az egyik sarokba fényesség volt, és elmúlt a jelenés.

Feb 25-én [26-án?] szombat hajnalba négy órakor hirtelen kinyitottam a szemem, láttam kisebb-nagyobb fényességeket. Hirtelen nagyobb fényességen akadt meg a szemem, az Úr Jézust láttam. Vállig ért a haja, barna volt, fehér ingbe és piros köntösbe. Én mikor felismertem, imádkoztam, könyörögtem hozzá, és lassan elment. Kicsivel később megjelent egy olyan képkeret, fényes volt, sűrűn betűvel tele volt, nem bírtam elolvasni, rövid ideig mutatták. Vége volt.

Feb. 29. Hétfőn hajnalba négy óra után volt a jelenés. A Szűzanyámat láttam kétszer kékbe és fehérbe. Sok fényességet láttam, egy nőt, világoszöld öltözetbe volt, a konyha közepén állt, és ránéztem, hirtelen megfordult az ajtó felé, és eltűnt. Azután megjelent egy másik fiatal nő, szürke aprómintás volt a ruhája. Olyan volt, mintha úgy rá lett volna csavarva. Hosszú volt a fején is abból az anyagból. Fiatal volt, nagyon sírt, zsebkendője fehér volt, a bal kezébe volt, szét volt engedve. A bal szemét törölgette, és ott mellette megjelent három férfi, egyiknek a bal keze könyöktől felfelé volt, lehet, ő is sírt, szép feketébe voltak. Az ajtóban láttam egy kisbabát, rózsaszín együttes volt rajt, én már ezt egyszer már láttam, akkor aludt. Most nagyobb volt, szép volt, szép kék szeme volt, nagyon nézett, én is őt, és elment.

3. hó 3-án, szerdán hajnalba furcsa jelenést láttam. A plafonon láttam, olyan burokba volt, olyan fogamzást, amit megsemmisítettek. Volt vagy hat darab volt. Mutattak, tele voltak sötét alvadt vérrel, és ott, ahol elkaparták, ott piros, véres erek csüngve voltak, mozogtak. Sokat törtem a fejem, míg végre megfejtettem, hogy mi is lehet az.

4. csütörtökön sokan jöttek, felettem lebegtek, nők voltak. Egyik meg, ahogy le volt hunyva a szemem, észrevettem, hogy ott nyúlkál mellettem. Csendbe figyeltem, mi az, amit mellém rak. Fehér volt. Hirtelen megszólítottam: – Micsinálsz te itt? És meg akartam fogni. Nyúltam hozzá, de nem éreztem semmit, csak ott állt. Mondtam: – Mondja meg, hogy kicsoda. Mondtam, hogy: – Nem tudsz beszélni? Mosolygott, nagyon szép fogsora volt, Bangyi Lacinéra [?] ismertem benne. A feje kezdett eltűnni, és egészen eltűnt. És láttam a pápát, amikor kezdett szentmisézni, megcsókolta az oltárt, azután elmúlt. A rádióba beszélt az abortuszokról, azért volt az a látomás.

Már. 10. csütörtök reggel sokan voltak, a Szűzanya is leszállt a helyéről, mutatták egész Európát. Nagy fákat is mutattak, sok fényességek voltak, sok lelket láttam. Egy felettem állt, nagy virágcsokrot tett rám, én figyeltem, nyúltam feléje, és elmúlt. Az egyik sarokba nagy világosságot láttam, ott nagyon sokszor van világosság. Az ágyam mellett ott állt egy szőke fiatal nő lehajtott fővel, szőke volt. A fejénél megjelent egy kisbaba. Nevetett rám, én meg akartam a fejét érinteni, mellette ott volt egy férfi.

Március 15-re virradóra fényességeket, kisebb és nagyobbat láttam. Egy kisfiút, már másodszor ágyam mellett állt, figyeltem, barna arca és szeme vót, mosolygott. Meg akartam érinteni a karját, de elhúzta. Én mondtam: – Mit akarsz? Mondd meg! Csak nézett, és lassan eltűnt.

Kedd, márc. 22-én éjjel több világosság volt. Az ajtóba megjelent egy nagy cserép muskátli, szép nagylevelű volt. Aztán az ágyam mellett megjelent egy nő fehérbe, fekete haja volt, szép volt. Mondtam neki: – Szép vagy. Utána szép lassan elmúlt. Egyik reggel az ágyam melletti falon végig tele volt virággal, szép volt. Másik este egy csokor fehér virágot mutattak.

Ápr. 7. péntek éjjel egy fekete ruhás nőt láttam, szép világos volt az arca, anyura hasonlított.

Ápr. 10. vasárnap reggel láttam két félhold alakú fényességeket, szép fényesek voltak, az ajtón eltűntek.

Ápr. 12. reggel hat óra felé fényesség lett felettem, utána a másik sarokba lett világosság, aztán világos lett mindenütt, és a fal tele lett hosszú zöld folyóval, mindenféle dísznövénnyel, még az ajtóban is volt két bokor, a földön, és tele volt alakokkal. Úgy lebegtek.

19-én reggel nagy fényességet láttam, úgy láttam, hogy a kereszt szállt.

Ápr. 23. szombat reggel fél hat felé három férfit láttam, derék férfiak voltak, feketébe voltak. A sarokba világos lett, és tele lett rózsákkal. Szép volt, fehér és nagyon halvány rózsaszínek voltak, gyönyörűség volt látni. Én imádkoztam és énekeltem, úgy üdvözöltem őket. A rózsák felett fényesség volt.

Május 1. vasárnap sokan voltak, három férfit láttam, nagy képekben voltak, és két kisfiút láttam előttem elmenni. Egyik sötét kabátba volt, és fehéres nadrágban, a másik sötét ruhában.

Máj. 3. kedden újból három képet láttam. Három férfi volt bennük, nagy csokor orgonával, fehér és rózsaszín volt, sok fényességet láttam, és a fényességben írás volt. Soká mutattak, [...] és nem tudtam elolvasni és mondtam nekik, hogy nagyobb betűvel mutassák. Még a szemüvegemet is föltettem, mégsem tudtam elolvasni. Sok orgonát láttam és fényességeket is. Láttam fényességeket, a kereszt is szállt, Szűzanyám is. Elmozdult a helyiről.

Máj. 20. Egész éjjel nem tudtam aludni. öt óra után világos lett a sarok, nagyon világos lett. Sok lélek megjelent, a világosságok szálltak, sok pünkösdi rózsát hoztak, tele volt az egész szoba. Azután megjelent egy-egy kocka, tele volt írva nemzeti színű betűvel. Meglepődtem, és nem bírtam elolvasni, csak a zöld betű volt a szemem előtt. Még sok érdekességeket láttam.

Egyik reggel hirtelen felébredtem, világos lett a konyha, és ott láttam testvéreimet. Sírtam nagyon, és csak kopogtak az ajtón. Felnyittam szemem, és az ajtóba állt egy szép fiatalasszony, feketébe. A blúz apró, fehér pettyes volt, a szemén fekete szemüveg volt, és szólt hozzám. Azt mondta, hogy: – Itt volt egy asszonyka az aratóval és az aratókkal. És eltűnt. Úgy gondolom, Szűzanya volt, szép volt, törékeny.

Szerda egy-két órakor a kereszt szállt – figyeltem, nem tudtam aludni –, a Szűzanya is. A konyha világosodott, sok kisebb-nagyobb fényességeket láttam, sokan voltak. Reggel úgy hat órakor megjelent egy olyan 16 év körüli fiatalember, kék szemű volt. Megkérdeztem: – Ki vagy? Mondd meg! Nem félek tőled, szeretlek, gyere ide hozzám! De ő nem jött, inkább elhúzódott a tévé felé és fekve nézett engem, és lassan elmúlt.

Másnap megin megjelent, és a gáztűz melletti sarokba volt, feküdt hunyott szemmel.

Jún. 14-én hajnalba sok kisebb-nagyobb fényességet láttam. A tévé melletti sarokba háromszor is láttam nagy fényességet, az ajtó is ki volt virágozva. Egyszer csak a konyhaajtón olyan volt, mintha többen jöttek volna. Először egy kislány szállt, szép szőke volt, a haja göndör volt, kék volt a szeme, mosolygott, és a tévésarokba szállt, a fényességbe. Utána meg kettő szállt, barnák voltak, és ők is odaszálltak, és elmúltak a nagyobb fényességek, úgy röpködtek és hét órakor elmentek.

Jún. 16. szerda hajnalba három óra után sok fényesség volt minden sarokba, és több lélek megjelent körülöttem, utána egyik sarokba láttam egy alakot, aki hasonlított Úr Jézushoz. Halványan láttam és kérdeztem: – Te vagy-e, Jézusom? Akkor hirtelen a jobb vállán megjelent a feszület, ezzel igazolódott, hogy ő volt. Ezután a fényességek elmentek.

Jún. 18. Szombat négy órakor az ajtón megjelentek, sorba vagy heten sorakoztak a fényességek, hosszú csíkokba szálltak a konyhába, azután olyan volt, mintha keretekbe emberek lettek volna, több helyen fényképezve. A Saletti-kereszt körül is világosság volt, később az ajtón újból megjelent egy férfi. Ismerős volt, nem emlékszem rá, ki volt. Alatta egy fényes csík jelent meg betűkből, nem bírtam elolvasni. Sokan lebegtek a konyhába. Egyszer csak a gáztűzhely felett feltűnt egy paripa, vörös bársonyba volt, a gazdáján vágtatott, aki rajta ült, az is piros bársonyba volt. Én úgy gondolom, hogy a vörös sárkány volt. A gáztűzhely tetején is szálltak a fényes csíkok és elmentek. Reggel 7 órakor vége lett a látomásnak.

Jún. 27. Hétfő hajnalba három magas alak megállt a lábamnál. Én figyeltem, és észrevették és elhúzódtak onnét és elmúltak. És láttam a menyemet, a sarokba állt, és láttam az ajtón egy arcot vállig, fehérbe volt, a jobb vállánál kereszt volt, és alatta még egyet, ugyanolyat láttam, keresztet, és láttam írott betűt is. El is olvastam, de nem emlékezem rá, és láttam képrámában több embert.

Egyik nap reggelén több fényességet láttam, láttam kb. ötven centi hosszú, két cm széles, fényes csíkot láttam az ajtón. Az üveg kidomborult, és figyeltem, mi lehet az, és egyszer csak egy kis, szőke lány jött elő onnan, szállt, szőke, göndör volt, nevetett rám, és utána kettő jött még elő, azok barnák voltak, szálltak a szőke után a sarokba, a fényességbe, és elmentek. És láttam a konyha közepén kettő pici babát, iker lehetett, megcsókolták egymást, és hozzájuk jött az ajtó felől egy asszony és megcsókolta őket, és elmentek az ajtón keresztül.

Júl. 7. csütörtök éjfél után négy óra tájon sok kisebb fényességeket láttam, és a konyhaajtón megjelent a pápa, a két felső sarokba az ajtó középen láttam a Szűzanyához hasonlót, és a lába alatt rózsacsokor, nagy volt és fekete. A külső és belső ajtó között egy nagy fényesség jelent meg, úgy, hogy az egész konyhát bevilágította. Aztán egy nő jött mellém, és ott állt mellettem, néztük egymást, és elment. Nemsokára megint megmutatta magát, mellém jött, és ott figyeltük egymást. Én megkérdeztem: – Ki vagy, mit akarsz? Valamit mondott a szája, mozgott, én hozzányúltam, de nem éreztem semmit, eltűnt. Főkötetlen volt, lehet, hogy a menyem volt, egy kicsit is láttam.

Egy alkalommal erdős részt és virágosat láttam. Kialakult egy fényes karika, és alatta egy alak. Valakinek ünnepe volt, azért volt a fényes glória. És mellettem térdelt egy olyan kétéves körüli kisgyerek, az arcát nem mutatta, csak a testét és lábát mutatta térdelő álapotban. Elmúlt a látomás. És mutattak még két nagy fényességet. A látomás véget ért.

[1994] Jelenések – Koós Ábelné, Kisterenye, Rákócz[i] út 25.

Augusztus 6-án, 5-én éjszaka 11 órakor még ment a tévé. Egyszer csak a tévé előtt megjelent egy idősebb asszony a két kezét előrenyújtva. Két nagy csokrot nyújtott felém egy kis ideig, azután eltűnt. A szívemre elég rosszul voltam, kértem Mennyei Atyámat, segítsen, megenyhítse a fájdalmamat, és a feszület elkezdett szállni, felettem megállt, a lábamnál ott volt soká. Egyik sarokba a tévé mellett megjelent egy fényesség, a kereszt még most is ott állt a lábamnál, a szemem lehunytam, a lehunyt szempillámon keresztül láttam két alakot, egyik sárgába volt, és azt mondta: – A dicsőséges Isten most írta meg. Nem tudom, mit jelent. Későn, fél nyolckor keltem, fáradt voltam, és az ajtón csak jöttek, sorakoztak egymás után felém, mikor odaértek hozzám, akkor eltűntek, és én felkeltem. Voltak vagy hatan.

Aug. 8. Hétfő éjjel többször is volt jelenés. Az ajtón három papot láttam, fehér ingbe voltak, biztosan az imát kérték tőlem.

Aug. 11-én csütörtökön szállt a kereszt és a Szűzanya is. Kicsit elszunnyadtam és hirtelen fel kellett nyitni a szemem, és ott állt mellettem egy valaki sárga öltözetben, és mellém tett, a szemem elé egy olyan ötven c[enti]méter hosszú valami írást. Elolvasni nem tudtam, mert elmúlt a jelenés. Én mondtam neki, hogy nagyon gyorsan elmúlt, hogy tovább mutassák.

Egyik jelenéskor mutattak olyan egy méter hosszú téglalap alakú térképet. Írások voltak rajta, három sor hosszan volt a határ rajta, olyan volt, mintha másik ország is hozzá lett volna csatolva. Ez elmúlt, és megjelent Csonka-Magyarország. Utána több csendélet-képet mutattak, a többi közül egy kirepült, és odarepült mellém, és itt mutatták meg.

Aug. 13. Szombaton éjjel az ajtón megjelent virág, és középen egy férfi feje, olyan ismerős volt, nem ismertem fel. Utána szállt a kereszt, és a Szűzanya-szobor is. Soká figyeltem, nem jól éreztem magam, és felültem az ágyon, és egy valaki jött és letérdelt előttem, és figyeltem, vártam, hogy mi lesz. És utána sokan jöttek, körűálltak és keresztet vettek magukra. Olyan régi öltözetben voltak. Egy nem fért a sorba, és mellém állt. A sparhelt tetején állt, és ott a kezét összetéve fényeset fogott. Én figyeltem, mi lehet az. Kíváncsi voltam, úgy gondoltam, megfogom. Megfogtam, éreztem: valami tárgy. Ő is fogta, nehezen vált meg tőle, én megfogtam, és elvettem tőle, és fogtam a kezembe, és egy feszület volt. Soká fogtam, és beszéltem hozzájuk, és mondtam: – Imádkozzunk együtt! Énekeltem, beszélgettem hozzájuk, és a keresztet szorongattam és néztem a falon, hogy enyém ott van-e. Nem volt ott, a kezembe szorongattam. Azon gondolkoztam, hogy került az ő kezébe, meg a szög is hiányzott. Közben ők váltakoztak, búcsú volt, negyed hatkor mondtam nekik, hogy már fáradt vagyok, szeretnék már lepihenni. Utána keresztet vettem rájuk: az Atya, a Fiú, Szentlélek, A Szentháromság egy Isten nevében, amen – és elmentek.

Egyik éjjel ott ült az ágyamon, mellettem egy férfi, egy nővel beszélgetett. A nő előbb elment, nem ismertem fel.

Hétfőn láttam mellettem két férfit, néztek rám, és én megkérdeztem: – Mit akartok? Nem szóltak, elmentek, és még három jött, nagyon mutogattak a kezükkel egymás felé. Még két esetben mutattak írást. Az egyiket elolvastam, de reggelre elfelejtettem.

Keddre virradóra többen jöttek, egy szép nő is jött, ott állt soká, nagyon nézett, feje be volt kötve kendővel, szép arca volt, kék szeme, és elkezdett szemével pislogni, ezzel mutatta – gondolom–, hogy ő is él.

26. csütörtök éjjel sok férfi jött egymás után. A Szűzanya-kép felett megjelent egy kisgyermek. Zöld öltözetbe volt, világosság lett utána. Később megjelent mellettem tetőtől talpig egy nő. Szép volt, annak is zöld volt az öltözete, a környezete is, ilyet még nem láttam. Az ajtón megjelent egy nő, olyan volt, mint Szűzanyám, az öltözete is olyan volt. Kezében egy kicsi babát fogott, két kezében fogta és játszott vele, emelgette fel, meg aztán le. A kicsi nagyon örült neki.

Szombat reggel mutattak két csokor virágot, egyik piros volt, a másik fehér, ötszálasak voltak. És láttam fényességet, szálldosott ide-oda, és mondtam: – Gyere ide hozzám! Akkor közelebb jött, megállt és eltűnt. Úgy láttam, hogy test alakú volt. Később parasztmenyecskék megjelentek, aranycsipkében voltak, körülbelül tízen voltak. Álltak az ajtóban, és elmentek.

Egyik alkalommal éjjel a szívem nagyon vert. Fölkeltem gyógyszert bevenni, és ültem, sokáig imádkoztam sötétbe, és megjelent előttem egy nő. Letérdelt előttem, sokat térdelt, és jöttek sokan. Egy búcsú volt, körülálltak, egynek már csak a sparhelt tetején jutott hely mellettem, és fényes volt az összetett kezébe. Én kíváncsi voltam, mi az a kezébe, és felnyúltam kezemmel az ő kezéhez és el akartam tőle venni a fényeset, ő nem akarta ideadni, úgy húzódott. A kezit nem éreztem, de a fényeset megfogtam, és úgy imádkoztam, és felismertem a feszületemet. Enyém volt, levette a falról, még a szög is ki volt véve. Én imádkoztam és mondtam, ők is imádkozzanak. Énekeltem is nekik soká. Úgy fél hat tájon mondtam nekik, hogy már álmos vagyok. Akk[or] aki térdelt, az felállt, és elindult kifelé. A többi is utána, és elmúlt a látomás.

Szept. 1-én hétfőn fényességet láttam és láttam mellettem egy nőt állni. Piroska testvéremet ismertem fel benne. Mondom neki: – Aranyos testvérem, hogy vagy? Én, látod, beteg vagyok. Ő sírt és eltűnt. Vége volt.

Szeptember 13-án reggel fél hétkor kezdődött a jelenés. Én fél háromkor ébredtem és reggel elaludtam volna, s kopogtatást hallottam és felnyitottam a szemem, és világos volt. Az ajtón olyan szőnyegféle volt, szép mintás. Láttam hat férfiképet, olyan régi, szép divatú öltözetben voltak, olyan királyi-féle beosztásban lehettek. Láttam több fényességet, a szent emlékek is szálltak. És zizegést hallottam a plafonból, és felnéztem. Ott láttam körül a sarokba olyan fehér felhőszínben három sorba kicsi angyalokat, és a plafon közepén is voltak ritkábban. A spajz felőli sarokban csükökre [?] láttam egy fekvőhelyet, fehér ágyneműt volt, a takaró világos drapp volt, egy nő feküdt benne egy kicsi babával, és a lábuknál még egy ilyen ágy volt, ugyanígy egy nő

kisbabával. Az angyalkák úgy mozogtak, örültek. Én úgy gondolom, hogy a Szűzanya és a Kisjézus születését mutatták. Kisasszony és Mária napja volt. Én gyönyörködtem bennük.

Reggel fél hétkor egy kisfiú jelent meg, az ágyam mellé térdelt, szőke haja nullásra volt vágva. Én szóltam hozzá: – Áldjon meg, meg téged az Aty[a], a Fiú, és Szentlélek Istennek nevében. Amen. Megáldottam, és elhúzódott, mielőtt eltűnt volna. A homlokán fényesség jelent meg. Vége volt a jelenésnek, fél nyolc volt.

Vasárnap hajnalba felnyitottam a szemem, és a lábamnál ott állt egy nő fekete ruhában. Kendő volt a fején, a szeme le volt hunyva, csak állt. Én szóltam hozzá: – Mit akarsz, mit kívánsz? Ő nem szólt és elment. Hétfőn még a tévé ment, és felnyittam a szemem, és ott állt egy magas férfi, sovány volt, a ruha olyan volt, mintha vizes lett volna, rá volt tapadva. Megáldottam, és elment.

Kedden reggel fényességet láttam, utána megjelent az ajtón egy koszorú közepe. Üres volt a fal, tele volt virággal, és hang mondta, hogy: – Nemsoká jönnek. Nem tudtam, hogy kik. Egyszer csak a koszorú közepén megjelent egy szép nő, napsugárba volt, gyönyörű volt, a melléig lehetett látni. Szűzanyámat láttam. Én imádkoztam, énekeltem örömemben, gyönyörűség volt látni. Utána újból világosság lett a konyhán, és elmúlt a látomás.

Szept. 30-án péntek fél háromkor felébredtem. Sötét volt, és láttam feszületet a falról elszállni. A konyha közepén megállt, és ott lebegett felettem. Én figyeltem, hogy mi lesz, mi történik. Akkor az ajtón egy másik ugyanolyan fényesség szállt szembe vele. Ezután az ajtón megjelent egy kis sereg olyan két-hároméves gyerek. Középen a körben feküdt egy kicsi baba, a feje alatt kicsi szalma volt, mellette olyan volt, mint a Szűzanya. Én elálmosodtam, lehunytam a szemem és kértem az Úr Jézust, ha még lesz jelenés, költsönek fel. Így is lett, hirtelen felnyittam a szemem, és mellettem állt egy valaki és egy magas száron rózsát tartott mellettem, és utána virágszőnyeget láttam a földön, nagyon szép volt. Utoljára még egy nagy fényességet láttam, az egész konyha fényes volt, de nem láttam alakokat, a jelenés elmúlt.

Október 10-én hajnalba a szent emlékek szálltak. Nem aludtam, két nő jött, megállt mellettem. Az egyik boldogan jött felém, a két karját kitárta felém, megsimított. Én nem éreztem, láttam. Ott álltak mellettem soká, azután jöttek sokan, olyan boldogan közeledtek hozzám. Simogattak, letérdeltek, rám hajoltak, soká ott voltak velem. Én úgy beszéltem hozzájuk, ők hallgattak. Panaszkodtam nekik, hogy beteg vagyok. Mondtam nekik, mondják meg hozzám tartozóknak, hogy hiányzanak. Akkor mondtam nekik, hogy: – Imádkozzunk! Énekeltem, kértem Mennyei Atyámat, hogy kegyelmezzen mindnyájunknak. Úgy hallgattak, virradtig ott voltak nálam. Mindég újabbak jöttek, üdvözöltek, és mondtam nekik, hogy álmos vagyok, és szépen elmentek. Utána nagy fényesség lett, és elmúlt a látomás.

Kedden 11-én hajnalba nem tudtam aludni. A feszület leszállt mellém. Én megérintettem, de nem volt a kereszten az Úr Jézus. Ott őrködött körülöttem, és újból és újabb látomások jöttek. Mellettem megjelent egy kisasztal, szép kis fa volt rajta, fel volt öltöztetve, díszítve. Volt rajta egy kis angyalka, ott röpdösött a fán. Én megérintettem, az ujjam teteje meg-megérintette, olyan bársonyos volt. Sok mindent láttam,

szép erdős részeket. A Szűzanyámat is láttam többször is, azt a szépséget elmondani nem lehet. Mutattak szép erdőséget, templomot is, épületeket. A fényességek szálltak, sok lelket láttam. A konyha ki volt festve, körbecsíkozva virágcsíkkal a plafontól a kőig. Három csíkkal volt, a plafon gerendás volt. Reggel egy fényesség jelent meg, olyan ötven cm hosszú és öt cm széles. Lebegett, és az üvegen keresztül eltűnt.

Október 12. szerda hajnalba a lakásban a sarkok virágcsokrokkal voltak tele. A szent emlékek szálltak. Sok lélek jelent meg, a világosságok sűrűn megjelentek.

Okt. 18. kedd reggel szálltak a szent emlékek, Szűzanyám és Szent Fia. Kis idő múlva megjelent először két kicsi angyal, utána sokan lettek. Az egész plafon tele lett, olyan volt. Kicsi szárnyat is láttam rajtuk. Középen ott ült egy felnőtt. Úgy láttam, hogy Úr Jézus volt, a pásztor a kicsiny juhaival. Én úgy gondolom, ezzel mutatja, ha olyanok nem leszünk, mint a kicsinyek, menny..., nem jutunk be Isten országába.

Okt. 20. csütörtökön hajnalba elaludtam és hirtelen felnyittam a szemem. Sok lelket láttam, a konyhát átrendezték, és a tévé helyén egy nagy virágváza volt, és öt csokor kardvirág, fehér és piros volt benne. Tele volt a fal lelkekkel, és olyan volt, mintha zúgást, beszédet hallottam volna. Szembe volt velem egy nő, nagyon mondta, a szája nagyon mozgott, még a fogai is kilátszott. A homlokán orgonavirág volt, néztem soká. Szóltam hozzá, hogy: – Ki vagy? Nem értettem, hasonlított Gergely Pirosra, Murárnéra. Sokan voltak, és végül mellettem megjelent olyan hatéves körüli kislány. Előtte volt egy kisfiú, vállát fogta, és nevetett, beszélt is, de nem értettem. Én imádkoztam, rájuk adtam áldásomat, és elmentek.

Okt. 26. szerda reggel sok lélek volt, és láttam Mariskát abban az öltözetben, amiben le van fényképezve azzal a férfival, a kántorral és a nővel.

Okt. 27. csüt. Szűzanyám szent emléke szállt és a takarómon volt, ott lebegett. Később visszaszállt a helyére, aztán átalakult a konyhám. Gerendás lett a plafon – ez többször van így –, azután az ajtón megjelent egy nagy rózsacsokor. Később ott állt valaki, és láttam a Szűzanyámat, hogy szállt a Kisjézussal, és pirosba voltak, még ilyent még nem láttam. Fáradt voltam, nem bírtam tovább nézni.

Okt. 28. péntek. Éjfél után nem tudtam aludni, éreztem, hogy lesz jelenés. Szűzanyám szent emléke leszállt a takarómra. Én figyeltem soká, fárad[t] lett a szemem, lehunytam, mert a jobb szemem nem bírta nézni azt a villanásokat. És fel kellett nyitni a szemem, a szobám átalakították, gerendás lett, és világos. A fal le volt mintázva, úgy, mint mikor mi hengerezzük a lakást. Egy szál rózsákból, fekete rózsákból állt a sor, láttam, amikor csinálták. A rózsacsíkok haladtak a falon, és egy világosság csinálta, húzta lefelé. A lakás fala be volt festve a fekete rózsával. Én körülnéztem, láttam a fekete rózsás falon egy nagyobb fényességet. A szemem, a jobb, nagyon ellenezte. Egyszer világos, egyszer sötét alakokat, még a tévé ment, és egy férfi megjelent, a konyha közepén ott állt ideig olyan szürkés állapotban és eltűnt. A jelenés végén a konyha, az egész világos lett úgy, mintha a lámpa égett volna. Egy nagy csokor virágot még mutattak, hallottam a konyhába hangokat, olyan csendbe, csendesen susogtak, én nem értettem.

Mindenszentek reggelén az ablakon megjelent ovál gömb, és utána a feszület szép volt, olyan fehérara[ny] gyöngyökből volt. A Úr Jézus is raj[ta] volt megfeszítve, ezzel tudatták velem, hogy szenvednem kell.

Nov. 3. reggel két kisgyerek jelent meg a plafon. Szépek voltak, a szemük be volt hunyva, utána még többen is jöttek gyerekek. Láttam egy sötét árnyékot lebegni felettem, és hirtelen megvilágosodott és elmúlt. Én ráadtam áldásom a gyerekekre, elmentek. Reggel hét óra volt, fel kellett már kelni.

Nov. 1. péntek reggel hat órakor Jézus szíve képét mutatták.

Csütörtök éjjel a Magdát láttam.

Nov. 14. hétfő. A feszület szállt a Szűzanya-képhez, utána mutatták az örvendetes öt titkot és öt csokor fehér virágot. Ezt az ajtón megismételtek, és sok lélek volt. Utoljára jött egy férfi, egy kicsi babát hozott a karján, letette a gáztűzhely tetejére. Szép volt, mint egy hajasbaba, fekete szeme volt. Ő felém fordult és nézett, kék szeme volt. Én kérdeztem: – Ki vagy? És akkor sírni kezdett, csak úgy remegett, és én akkor úgy gondoltam: első férjem volt a kis unokámmal.

Nov. 17. szerda. Sokan voltak, megmutatták magukat, és egy asszony a fejemnél feküdt. Láttam az arcát is, ráncos volt, feketében volt. Felettem is lebegtek, és mondtam nekik, agyon ne tapossanak. Már ezután eltűntek.

Szent Cecília napján, kedden reggel Szent Cecíliát láttam.

November 24-én csütörtök hajnalban a lakásom világos lett, mintha a villany égett volna. A lakás simára volt meszelve, háromgerendás volt, újabban mindég gerendásnak mutatják. A falon képek voltak, sok volt, emberek voltak benne, sok. Tele volt a fal. Felettem egy magas nő állt, olyan öltözetben volt, fehérbe, mint Szűzanyám szokott lenni, nem tudom ki volt. Sok kisebb fényességek voltak hallhatók.

Szombat 26-án reggel sokan megjelentek. Mellettem egy férfi állt két suhanccal, csak álltak lehunyt szemmel. Én megszólítottam, mint ahogy szoktam: – Kik vagytok? Erre felnyitták szemüket és elmúltak. Olyan munkásféle ruhában voltak. Utána megin egy férfi jött mellém és lehajolt hozzám, közel az arcomhoz. Nézett velem szembe elég soká. Én mondtam neki: – Én megáldalak titeket az Atya, Fiú és a Szentlélek a Szentháromság nevében, adja meg nektek és minden léleknek az örömet és az örök életet.

Egyik reggel felnyitottam a szemem és láttam négy képet aranykeretbe, a negyediket jobban megfigyeltem, és írás volt. A közepére ez volt írva: „birjátok ki" 22. reggel csütörtökön jelenés volt, és mutatták a karácsonyt. Szép feldíszített karácsonyfát mutattak, fel volt díszítve, sok dísz volt rajta. A fa körül tele volt cserepes dísszel, és a fényesség ott volt közte, ott munkálkodott, szép volt. Utána mutatták Betlehem[e]t, a kis Jézuskát is mutatták a jászolban. Szűzanyám ott állt mellette imára kulcsolt kezekkel. Sokan voltak, sok szép tájat mutattak.

Karácsony ünnepekbe bemutatták az Aprószenteket. Az egész konyhába a falak körül tele voltak gyermekekkel. Bemutatták őket, tele lettek tölgyfa levelekkel.

[1995.] Vízkeresztre volt látomás. Nem tudtam aludni, sok lelket láttam, a feszület is elszállt a helyéről. Egy arcot többször is mutatták. Egyszer csak az egész konyha tele lett szép tájakkal, zöld fákkal, virágos réteken, a réten egy fa állt egymagában. Nem volt nagy lombozata, egy ember állt alatta, és leült a fa tövébe és ott ült. Nem ismertem fel, hogy ki volt. Az ajtón világosság lett, és mutattak egy szép bokor piros rózsát.

Az ajtó pattant, és odanéztem, és ott állt Szűzanyám rózsaszín ruhában, kék palást és a fején fehér kendőféle volt. Háromszor mutatták nagyon világosan. Láttam, reggel hét óráig sok fényességet láttam.

Csütörtök jan. 12. Hajnalba megjelent egy férfi világosságban. Hosszú ruhában olyan volt, mint egy pap. Utána kettő, és szemben fordultak egymással, köszöntötték egymást, mint a szentmisében. Utána sokan jöttek, csoportban jelentek meg, váltakoztak, de úgy néztem, mind papok voltak. Feketében voltak, együtt társalogtak, még reggel hétkor is ott voltak, a feszület is odaszállt hozzájuk.

16. hétfőn reggel az ajtó világos lett, és sok csíkok voltak rajta keresztbe-kasba, és később jött egy valaki és hozott egy szép szál bordó kardvirágot.

Auschwitz évfordulóján hajnalba az ajtó világos lett. Megjelen[t] Kolbe atya úgy, mint a képen van. Utána megjelent két pap miseruhába, szembefordulva egymással azt a jelenetet mutatták, amikor egymást köszöntik: – Legyen békesség közöttünk! Utána tele lett a konyha sok fekete ruhás férfival.

Jan. 23-án a Szűz Mária menyegzőjét mutatták, sok szép fehér virágokat.

Júl. 27. csütörtök. Szállt a feszület, gondoltam, jelenés lesz. És láttam egy női fejet az ajtón és kisebb fényességeket, és azután láttam a Szent Kereszt-kép mellett egy áldozási kelyhet, olyan fehérarany volt, és a szembe oltár, és előtte egy pap mondta a szentmisét, és felette volt a Jézus, piros palástba volt, és én kértem az Úr Jézust, hogy mutassa meg, hogy ki volt, aki ellopta a pénzem. És megjelent egy fiatalember, középmagas, piros pulóver, olyan környakú. Szembeállt velem, a fejét balra fordította. Négy-ötnapos szakálla volt. A jobb kezét a spájzajtó felé kinyújtotta és ott állt elég soká, és a szomszéd cigány vendég volt és azelőtt mindig el volt bújva. Akkornap több sor[5] mutatkozott, még az árokba is kiült. Este úgy kilenc ó[ra] felé elment lefelé a vasút felé. Nappal legtöbbször nem mutatkozik, alszik.

1995. Szeplőtelen fogantatás. Dec. 8-án nagyon nagy szépséget láttam, a Betlehemet láttam, itt a konyhámba átalakították, minden jelenésre úgy szokták. Tele volt Betlehemmel, a Szentcsaláddal, a plafonon három sor volt, kilenc d[a]r[a]b. A falon is tele volt mind a négy oldalon. Azt a szépséget nem lehet kimondani. Fél háromkor volt, a feszület szállt. Fél négykor utána a kisfiam jött el, leült az ágyam szélire, nem szólt, csak nézett. Én szóltam, és akkor eltűnt. És utána egy kicsi gyerek járkált a konyhába. Én lestem, szóltam hozzá, és megfordult felém és nézett és homályban eltűnt – vége.

Szent Margit napra is kilencedet végeztem, és kétszer megmutatta magát, szép volt.

A fiam, egyik reggel háromnegyed hétkor megjelent a fiam és nézett soká, a szeme is könnyes volt, én is sírtam, szóltam hozzá, és eltűnt – vége.

Karácsony böjtjén megmutatták a szenvedőhelyet, elég rossz volt nézni.

[1996.] Gyertyaszentelő napján éjjel 12-kor megjelent két alak mellettem, meghajoltak mellettem, térdet hajtottak. Én kérdeztem: – Kik vagytok? És eltűntek. Utána jöttek, jöttek egy nagy csapat, sokan vótak. Én kérdeztem: – Enyémek nincsenek-e ott

[5] többször?

veletek? Egy magas kilépett közülök, és kinyútotta a karját, és a kezem megcsókolta. Utána elkezdtem a szeretetláng-rózsafüzért és énekeltem, és elkezdtek kifelé menni. Sokan voltak nagyon. Lakásom tele lett zölddel, és megjelent egy kép, a Szűzanya volt a keretbe, és én kérdeztem: – Te vagy-e Szűzanyám? Akkor megmutatta a talpigképit, és akkor leszálltak onnan a fődre, és ott elmentek előttem, és néztem, és hívtam vissza őket, és visszajöttek utána is, hívtam, és és még akkor hítam vissza és még.]Félbeszakad az írás.]

Május 21-én péntek hajnalban öt óra után jelenés volt. Voltak vagy öten, ők együtt beszélgettek, mer egyiknek nagyon járt a keze. Én nem értettem, hamar eltűntek. Szóltam hozzájuk, hogy mutassák még magukat, nem ismertem meg őket. Egy ideig vártak, megin megjelentek, többen voltak. Úgy láttam, Szent Rita volt, mellette egy kisfiú volt, derékig ért neki. Többen voltak, középen egy alacsony férfi volt barna ruhába. Nem vagyok benne biztos, úgy gondolom Szent Ferenc volt. Utána a feszület is szállt. Utána a szobaajtóm nyitva láttam, ezt még nem láttam máskor, és onnan kiszállt ötven cm hosszú és olyan két cm széles, aranyszínű pálca. Lassan haladt a konyhaajtóm felé és megállt az ottani feszület előtt kicsit, és utána haladt az ajtómon felfelé és a nyíláson eltűnt.

Máj 22. szombat. Világosság volt, egy férfit láttam, nem ismertem, meg nem úgy láttam, hogy szembe lett volna velem. Mondtam neki, hogy úgy álljon, hogy szembe legyen, biztos nem lehetett, eltűnt.

Vasárnap máj. 23. éjjel a feszület szállt szemben velem.

Június 14-én hajnalban, négy órakor, hétfőn világosság lett. A Szűzanya az asztalon volt, ahogy az úrnapi sátorból hazahoztuk. Világosság lett, a szobrot világosan láttam. A szobor mellett egy magasabb árnyékot láttam, olyannak láttam, mintha Úr Jézus lett volna. Ahogy feküdtem, a lábamhoz hajolt egy kisebb valaki, és eltűnt. Több kisebb világosságot láttam megjelenni, végül az egyik sarokba volt világosság, és azután elmúlt a látomás.

Jézus Szíve ünnepén hajnalban több helyen láttam lelkeket. Az egyik sarokba nagy világosság volt. A konyha közepén szembe velem állt egy magas alak, fehérben volt, az arcát nem láttam. Nemsoká volt látomás, az öltözete hasonló volt az Úr Jézuséhoz.

29-ére hajnalba nagy jelenés volt, Sok virág volt az ajtóba és egy fej, tíz év körüli volt. Sok kisebb fényesség lebegett, végül egyik sarokba nagy fényesség lett, és megjelent két férfi. Fehérbe voltak, vállig érő barna hajuk volt, úgy gondolom, Péter és Pál voltak.

Vasárnap álomba megálmodtam a sógorné néni halálát. Sógor bácsi megjelent álomba és magyarázott, nem értettem. És mutatott két koporsót aranypánttal, mind a kettőt felnyitta, és tele volt mind a kettő szép fehérrel. Mi lehet? Ezt magyarázta, hogy csak a test van benne. És azután jött egy asszony, Kazárt emlegette és egy fiatal lányt is magával hozta. Menyasszony ruhát is mutatott, azután nagyon boldog volt, megcsókolt, és elváltunk.

Július 4-én reggel fél hatkor a konyhaajtóm elsötétült, olyan méregzöld levelekkel az ajtó felső végén tele volt. Olyan mélybordó, nagyvirágú rózsák voltak lehajolva, és megrázták, feltűnővé tették előttem.

Egyik reggel úgy fél hatko[r] arra ébredtem, világított a lakás. A falak körül tele voltak virággal, többfélével, nagyon szép volt.

Július 5-én reggel háromnegyed hétkor kisebb világosságok jelentek meg az ajtón, és haladtak. Felettem megálltak, és két olyan négy-ötéveseknek néztek ki. Az egyik beszélt, nagyon mondta a szája, nagyon mozgott, de én nem hallottam, mit mondott. Én mondtam, hogy: – Imádkozzunk! Azután eltűntek.

Július 12-én hétfőn hajnalba sokan jöttek. Virrasztottam, lehunytam a szemem, és mikor felnyittam, hirtelen két alak ott volt felettem. Egyik sötét volt, a másik világos. Hirtelen eltűntek.

Júl. 13-án éjjel egy óra után meg felvótam, beszélgettem a kereszthez, és hirtelen szállni kezdett, elszállt a szobaajtóig, és ott megállt, ott tartózkodott, és visszaindult a helyére.

RÉSZLETEK EGY ÚJKÍGYÓSI ASSZONY KÉZIRATOS LÁTOMÁSNAPLÓJÁBÓL

Az 1926-ban született asszony évek óta vezeti „látomás-naplóját". Ebből adunk közre néhány szöveget.[6]

1995. 5. hó, május, pünkösd ünnepére álmodtam a galambokkal, a szobám tele volt galambokkal, és néztek rám.

Azután még nyitottam a másik szoba ajtaját, ott is tele volt galambbal, de az egy se élt. Utána megnyitottam a harmadik szoba ajtaját, ott is tele volt galambokkal, de ott is mind feküdt a földön, nem éltek.

Ezt annyira a szívemre vettem, hogy úgy éreztem, hogy a Szentlélek, ezt azért mutatta nekem, hogy a Szentlelket olyan kevesen tudják hogy mit jelent. Akkor valaki nekem olyan sugalmat adott, hogy a Szentlélek rózsafüzérjit gépeljem, és osszam. Akkor elkezdtem gépelni, és osztani azoknak, akit gondoltam, hogy elvégzik a Szentlélek rózsafüzérjit. Úgy 50 darab körül szétosztottam, még a papoknak is osztottam, és kérdeztem, hogy ösmerik-é a Szentlélek rózsafüzérjit. Majdnem mindenki azt felelte, hogy nem ösmeri.

1995. IV. 10. volt kispiacon, a népmisszió alkalmával, a missziós Atya eljött hozzám, az Úr Jézus vezette hozám. Annak is adtam, és mondtam neki, hogy ük is csinálják, és osszák. Nagyon megörült neki, és azt mondta, hogy ük ilyen szent könyveket csinálnak, és ü is osztani fogja. Utána megint álmodtam a galambokkal. Itt volt az udvarba egy sátor, és abban megint voltak galambok, és az mind fehér volt. Azóta olyan boldognak érzém magam, úgy érzém, hogy a Szentlélektül kaptam, az sugalmazta nekem hogy sokan ösmerjék meg a Szentlelket, mert az majdnem minden házból ki van rekesztve, noha senki sem tehet semmit a Szentlélek nélkül. Ezért kérlek, hogy Máriával és Mária által imádkozzátok a Szentlélek rózsafüzérét. Hathatósabb

[6] Közreadja Harangozó Imre. A szöveget szó szerint, de javított helyesírással közöljük.

imát nem, nem tudnál felajánlani, mindenek nevében, és minden lélekért. A Szentlelket túl kevéssé tisztelik.

1930. júl. 16-án hallja a Lélek: – Gyermekem, te tudod, hogy, a Szentlélek nélkül senki sem tehet semmit. Én vagyok a Szentlélek arája, hívj engem a Szentlélek rózsafüzére által, oly gyakran milyen gyakran csak teheted, azokat a kéréseket, amelyeket ez tartalmaz, a közbenjárásommal, a legszentebb Szentháromság különösképpen meghallgatja. Mondd meg a lelki vezetődnek, a ferences atyának: – Ezt a rózsafüzért nyomtassa ki, és ossza szét mindenfelé, és szorgalmasan, imádkozzák, ezek a kegyelmek által az emberek ismét szeretettel, szeretettel fognak, a Szentlélek ugyanis a szeretet lelke.

A Szentlélek rózsafüzére, 5 tizedből áll, mint a többi rózsafüzér. A tizedek titkai:

az 1, aki a szívűnket, a Szentlélek kegyelmének befogadására képessé teszi

a 2, aki a Szentlelket számunkra, kiesdje, és bennünk a három isteni erényt gyarapítsa és erősítse,

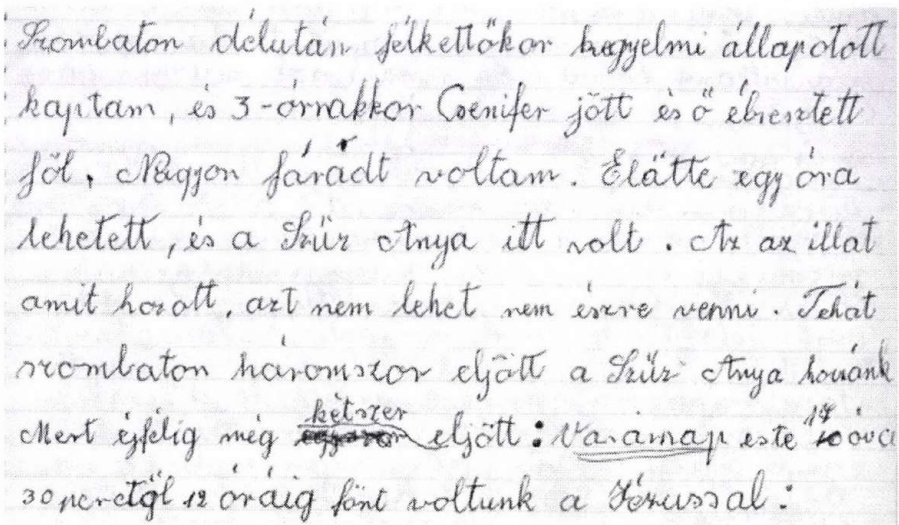
a 3, aki minket a Szentlélek által, erősiteni, megvilágosítani, igazgatni, kormányozni, és vezetni, és megszentelni, kegyeskedjék

4, aki a szívüket a Szentlélek szeretetével, felgyújtsa, és a legmélyebb alázatossággal, gyengédséggel, türelemmel, megadással, odaadással, erővel, szentséggel töltsön el.

a 5, aki nekünk a Szentlélek 7 ajándékát és 12 gyümölcsét kiesdje, minden jót megadjon, és minden rosszat elhárítson.

Jézus, Mária, szeretlek, mentsétek meg a lelkeket!

M. NÉNI LÁTOMÁSAI

Szombaton délután félkettőkor hagyelmi állapotott kaptam, és 3-órakkor Csenifer jött és ő ébresztett föl, Nagyon fáradt voltam. Előtte egy óra lehetett, és a Szűz Anya itt volt. Az az illat amit hozott, azt nem lehet nem észre venni. Tehát szombaton háromszor eljött a Szűz Anya hozánk Mert éjfélig még ~~egyszer~~ kétszer eljött: Vasárnap este 10 óra 30 perctől 12 óráig fönt voltunk a Jézussal.

Részletek M. néni, újkígyósi asszony látomás-feljegyzéseiből. Harangozó Imre közlése.

. Péntek 15.: Ma nem voltam sehol. Imádkoztam és dolgoztam. Jézus fájdalmak által gyógyított engem tetőtől talpig beteg vagyok. Reggel a sátán napi csodát akart mutatni. Kinyitottam a kisszoba ablakot, és a kapott az alkalmon és a napot egyből megszaporította és három naplett belőle. Kmeértem a kis kaput kinyitni és a nap jött utánam velem egy irányba volt. és én visszajöttem és újra velem jött és látta hogy nem nézem és vissza ment a helyére.

: volt: : Vasárnap augusztus 1:

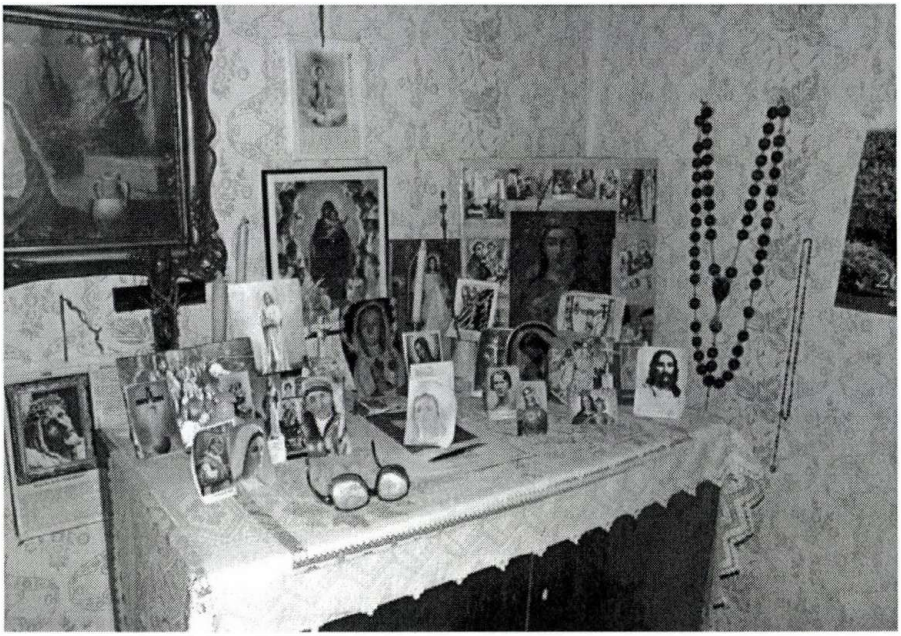
Éjjel felhő van és jön az ablak irányában a hold. ét pót halottal: Közelről jönnek hol az egyik hol a másik, és ez így megy órák hosszáig, és ez gyönyörű látvány. Mert minden Jézus tette. Később jött a fekete felhő és eltakart mindent

Jézus ismét gyógyított engem! Az égő gyertya ma elmaradt az csillár az olvan mindegy dében, és a keresztet hordozó Jézus minden ujjának mozgása van. Először kiegnette magát Jézus a képből. Este megint megmutatta Jézus a képen a másik Jézust, hogy a kettő Jézus az egy. Ma a Jézus anyja 12 ször jelenkezett.

Hétfő augusztus 2:

Jézus mai gyógyított engem délben. Most nem mutatott Jézus különös csodát csak a megszokat

Ma Februar 24.-ikére hajnalra Tel
Olyan megrázót álmodtam hogy
az Apáti úton jártam és szél vala
volt. Nem abba a táblába ahol
mi laktunk ami a szőllős kert mellett
van körülbelül a közepe tájan
Egy nagy feszületett láttam
melyen Jézus élve volt. Át lal
kerét, ki szelte a szögből és intett
és hangosan szinte kiabált nekem
hogyha reggel felébredek akkor
jöjj ki ide hozzám. Én nem
ijedtem meg, és azt feleltem
neki Jézusom már is megyek
De a felelet után rögtön
felébredtem. Kora reggel
hanem rózsafüzért el
imádkoztam.

M. néni szent sarka, Újkígyós, Békés megye. Harangozó Imre felvétele.

M. néni szobája szent sarkában, Újkígyós, Békés megye. Harangozó Imre felvétele.

EGY BÁCSSZÖLLŐSI ASSZONY LÁTOMÁSAI

Egy bácsszöllősi (Szerbia), ferences harmadrendbe öreg korában belépett asszony feljegyzései következnek. A kéziratot egy ismeretlen személy legépelte, a szöveget ennek az írógépelt másolatnak az alapján közöljük az alábbiakban.[7]

1974. december 22. volt az első látomásom. Az ostyában az Úr Jézust láttam.

1975. április tizenharmadikán volt a második látomásom, most az Úr Jézust láttam a barátok templomában, este hatórási misén, ugyancsak a szentségben, piros palást volt rajta.

1975. a 9 órási misén a gyermek Jézust láttam az oltáriszentségben.

1975. július 4-én, első pénteken, éjszaka álmomban, a napban az Úr Jézust kétszer láttam, akkor is piros palástban volt, és ugyanakkor nyugaton, a szegen láttam egy nagyon szomorú asszonyt. Azt nem tudom, hogy ki volt, korona nem volt a fején.

1976. május 20. Láttam álmomban egy gyönyörű szívet aranycsillagból. Volt később nyugatonan [?] azt a szívet láttam, csak akkor mán az Úr Jézus körösztje volt a közepén, benne volt a közepében.

1976. június 15.-én, Úrnap előtt, láttam az égen egy nagy körösztöt. Utána láttam az Atyát, az Istent, repült az égen, nagy ezüstpalást volt rajta. Egyszer csak megállt, és sokáig nézett rám, ez volt talán a legboldogabb napom. Itt állt meg a házunk fölött, és nézett rám. Én nagyon megijedtem, térdre estem, és imádkoztam. Egyszer csak eltűnt.

1994. Karácsony éjszakáján az éféli misén, talpig fehérben láttam, életnagyságban az Úr Jézust. Mikor a pap fölemelte az oltáriszentséget, abban láttam az Úr Jézus testét, a közepében, men [?]

Én Uram és én Istenem és Szűzanyám, nagyon köszönöm nektek.
Amit kaptam tőletek, azért mondok köszönetet.
Ahány csillag az égen,
ahány fűszál a réten,
ahány falevél a fákon,
ahány csepp víz a tengerben,
ahány porszem a földön,
annyiszor áldassék a legszentebb Szentháromság,
az Atya, Fiú és a Szentháromság egy Isten.

[7] Beszédes Valéria küldte a gépelt lapot kötetünk számára, ő kapta 1998-ban Kovácsnétól. A „Kovács mama látomásai" címet a gépelő adta. A szöveget szó szerint, de javított helyesírással közöljük. A gépirat a Pécsi Tudományegyetem Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszék archívumában van.

Pataki Sándorné és a következő naplóíró, Kovács Mária testvérek voltak, alföldi gazdacsaládban születtek. Életüket falun élték le. Az 1950-es években, a magántulajdon megszüntetéskor csatlakoztak a h. n. (hetednapi)[8] adventista közösséghez. Kegyességükben az Alföldön a 19. század második felében még virágzó késő puritánparaszt-ecclesiolák vallásosságát követték, ahol korábban gyakoriak voltak az ehhez hasonló látomások, álmok. A két naplóra és szerzőikre Szigeti Jenő hívta fel a figyelmet.[9]

Pataki Sándorné naplója. Pataki Sándorné 1980. december 31-én Zsuzsa nevű ismerősétől határidőnaplót kapott ajándékba. Életének jelentős eseményeit ebbe jegyezte. A napi eseményeket olykor a kalendáriumban fenntartott helyen örökítette meg. Minthogy azonban egy-egy esemény kifejtése több helyet igényelt, illetve nem minden nap hozott feljegyzésre méltó eseményt, vagy elfoglaltsága, egészségi állapota nem tette lehetővé a napi események leírását, általában a folyamatos írást alkalmazta. Az eseményeket mindig pontosan datálta, feljegyezte az évet, a hónapot, a napot, a napszakot. A füzet betelte után az üresen maradt felületeket is beírta, valamint a naplóírás megkezdése előtti fontos eseményeket is megörökítette. Így az események kronológiája megbomlott.

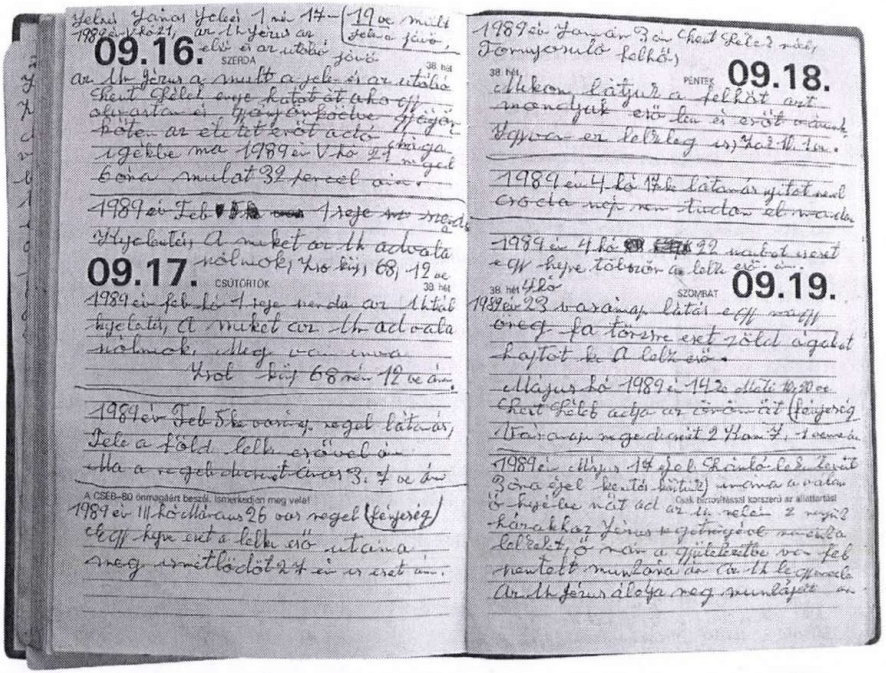
A napló 1980–1992 közötti bejegyzéseket tartalmaz, s Pataki Sándorné életének jelentős eseményeit örökíti meg. Szórványosan tér ki gyermek- és ifjúkori eseményekre, súlyos vagy hosszadalmas betegeskedésekre, napi gondokra (tüzelő beszerzése, utazás, találkozások, látogatások), időjárási eseményekre. A naplót vallásos életének eseményei, élményei dominálják. Az ismétlődő motívumok a következők: bibliai és más vallásos olvasmányai, az olvasmányok beszerzésének körülményei (vásárlás, kölcsönzés), a vallásos cselekvések és ezek körülményei (böjt fogadása, gyülekezeti együttlétek, hittársak meglátogatása és fogadása, rádiós vallásos műsorok követése, missziós levelek írása, továbbítása és receptálása, imádkozás katonákért és betegekért), az olvasmányok és a vallásos élmények tematikus azonosítása, összefoglalása, vallásos locusok és textusok azonosítása, a személyes vallásos revelációk és reflexiók.

A napló szinte kizárólagosan szerzője vallásos biográfiáját, biográfiájának a jelzett évek közötti szakaszát örökíti meg.

A szakrális kommunikáció Pataki Sándorné életében. Az álomban és más kinyilatkoztatásban való részesülés Pataki Sándorné életében a gyermekkorban, majd

[8] A hetednapi adventisták a szombat napot ünneplik meg.

[9] Vö. Gacsály Gábor 1985; Szigeti Jenő 1998. A kézirat a Pécsi Tudományegyetem Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszék archívumában van.

Részlet Pataki Sándorné látomásfeljegyzéseiből.

az 1950-es években szórványosan volt jelen. 1976-ban, súlyos betegsége idején az orvosok lemondtak életéről, isteni kegyelemből maradt életben. Ezt követően vallásos buzgósága erősödött. Bejegyzése szerint ugyanis ahol Isten csodát tesz, ott az elvárásai is nagyobbak.

A szakrális kommunikáció formái és technikái. Pataki Sándorné az isteni üzenetek, kinyilatkoztatások különböző formáit ismerte és gyakorolta.

1.1. Jézus Krisztus jelenlétét több alkalommal *látomás* vagy *jel* formájában tapasztalta meg. 1983. március 26-án, szombaton délután 5 óra körül az eget fényesség öntötte el, utána kétszer egymás után zengett: „Az úr kegyelméből szólt hozzám. Ámen." 1984. február 10-én, pénteken reggel kilenc villámlás adta tudtul közelségét. 1982. november 28-án a bárány homlokát és síró fél szemét látta az égen.

1.2. A kép, látomás, álom formájában feltáruló üzeneteket Pataki Sándorné *látás*nak vagy *álom*nak nevezi. Visszatérő, és enyhén variálódó álom az eső: a lehulló cseppeket a föld mohón beissza, az eső nyomán a pázsit azonnal zöldellni kezd, az eső egy karéj kenyérre hull, amitől az betűkkel telik meg. A másik ismétlődő motívum a virágszedés. 1982. november 29-én, hétfőn hajnalban álmodja, hogy egyik hittársa házában egy idegen, részeg személy tartózkodik. A hangos beszélgetésre figyelmeztetően felemeli az ujjait, jelezve, hogy a hitetleneknek nem

kell belelátniuk az igazhitűek életébe. 1983. november 28-án hajnalban egyik testvérének nagy gyümölcsöt ajándékoz. 1984. május 8-án Jézust látja hófehér ruhában. 1984. szeptember 23-án, hétfőn reggel egy kecskéről lát álmot. Fejés után fél tőgyében tejjel akar távozni. Pataki Sándorné megfejti az álom jelentését: az isteni üzenetet teljesen át kell venni, és tovább kell adni. 1984. január 13-án este fél hétkor egy döglött macskát lát, és áldásos esőt. Ebből következtet arra, hogy a hamisságot el kell távolítani, és akkor áldás vár az emberekre.

Elszórt feljegyzésekből értesülünk arról, hogy Pataki Sándorné fohászkodott a látomásban való részesülésért. Böjtben szintén „hívtam az Úr Jézust segítségül és az Atya drága szent lelkét. Szerinte előbb az Isten megnyilatkoztatja a szemet, és a szem veszi át, és csak utána az agyba forgatja". Többször a Biblia olvasása közben pár percre szenderedik el, s következik be a látomás. A látomást mindig örömmel fogadja. Olykor a képekkel együtt kapja azok értelmezését is, máskor maga töpreng a jelentésen. Az értelmezését igyekszik bibliai locusokkal alátámasztani. „Figyeljük és értékeljük a látomásokat, kijelentést. Ámen" – jegyzi egy alkalommal a füzetébe. Térdre borulva, vagy egyszerű imában mond köszönetet érettük.

1.3. A látomás sajátos, de gyakori formája az, amikor angyal jelenik meg, kezében papír, s Pataki Sándorné isteni üzenetet vagy bibliai locust olvashat le róla. Felébredve ezt naplójában örökíti meg.

2. Pataki Sándorné nagyon gyakran *világosságot kapott*. Így nevezi azokat a helyzeteket, amikor a bibliát olvasva egy-egy passzuson fény szalad át, egy-egy szövegrész megvilágosodik. Idézzük a napló szövegét: 1982. november 3-án reggel 8 órakor Pataki Sándorné Mikeás próféta könyvét olvassa. Mikor a 3. rész 8. verséhez ért, „fény cikázott át a betűkön, mint egy fényes csillag. Azonnal felírtam a Bibliára, arra az oldalra: az Úré a dicsőség örökké. Ámen. Néhány nap múlva, november 6-án, szombat délben mint egy fényes csillag, úgy fénylett, nagyon áthatott, még úgy fény soha... Boldog öröm töltötte be a szívem, egész héten arról elmélkedtem és kezdtem írni a misszió levelet, és gondolatba az Úr ezen igéhez vezetett: Jelenés 1:16 és 20:12–13." 1984. október 30-án, kedden reggel 6 órakor János 1:14 parafrázisát olvasta egy papírlapon: „Az úr Jézus testté lett érettünk és szeretettel közöttünk van. Ámen."

3. A napló egyetlen alkalommal említi, hogy Pataki Sándorné engedte találomra kinyílni a Bibliát, s az így talált textust tette az üzenet szövegének.

4. Pataki Sándorné állandó jelleggel *hang*ot, *kijelentés*t hallott. A hang álomban, félálomban, a bibliaolvasásba szenderedve szólalt meg, erősen rögzült az emlékezetében, s felébredve füzetében örökítette meg. A következőképpen: „Az úr kegyelméből kijelentés. Isten népe egységben van és törekszik. Ámen. Ki az Isten népe, aki egységben van és törekszik? Isten népének ismertető jele. Ámen. (1981. február 16., hétfő) Az úr kegyelméből. Isten háza változhatatlan. Isten háza Isten háza marad. Boldog, imádkozó szívvel köszönöm. Ámen. (1987. február 6. péntek

hajnal) Még mindig van remény. Álom. (1983. január 30. este 6 óra) Kiegyensúlyozott élet kell. (1983. január 31., nappal) Mért nem szolgáljuk az Urat kellően. (1984. október 16., éjjel 1 óra) Nem kell félni, Isten velünk van. (1984. szeptember 21., péntek hajnal) Béke legyen minden szívben teremtő jó Atya, az Úr Jézus és a Szent Lélek iránt, és a választott gyermekeid iránt és a következő nyájak iránt. Béke, szeretet, hűség, élő hit és engedelmesség, kérjük egy szívvel, egy szájjal. Ámen. (1988. szeptember 27, reggel 4 óra)"

A hang sokszor égzengést követően szólal meg. Pataki Sándorné egyik legkorábbi, emlékezetes élménye a következő: „1950. év, az Úr kegyelméből kijelentés. Zengés, villámlás közepéből szólt az Úr. Tanítsd meg Is-ten tör-vényét, Isten paran-csolatát, a tíz pa-ran-csolatot mindnyájan megtart-sá-tok. Ámen."

Az írás Pataki Sándorné életében. Az írás képe, helyessége és a fogalmazás alapján Pataki Sándornét autodidakta írónak nevezhetjük. Kevés iskolázottsággal rendelkezett, az olvasás és az írás feltételezhetően csupán hitéletében játszott szerepet. Gyakran csupán kulcsszavakat használva fogalmaz, s szintén sok alkalommal mindössze a bibliai locust nevezi meg, idézet és kommentár nélkül. Egy alkalommal az írás körülményeivel magyarázza a hibákat: „elnézést a sok írás betű hiányosságáér, ezeket éjjel hol villanynál, hol elemlámpánál írtam, de boldogan, olyan boldoggá tegye a te szívedet is ahányszor olvasod. Ámen." Az egy évtizednél hosszabb, huzamos írásgyakorlat során az íráskép és a fogalmazás jelentősen változott.

Az írás több formában állandósult Pataki Sándorné hitéletében. Özveggyé válása, gyermeke távozása után figyelme fokozottan az adventista hitgyülekezet felé fordult. Falujában három személy lépett be a gyülekezetbe. Bár gyakran, rendszeresen találkoztak hol egyikük, hol másikuk házában, hitéletének alapvető formája az individuális tevékenység volt. Huzamosan olvasta a Bibliát, más egyházi vagy általában vallásos kiadványokat. A látomásokban és kijelentésekben való gyakori részesülés arra ösztönözte, hogy ezeket az értékes élményeket, üzeneteket papíron örökítse meg. Az évek során már nem elégedett meg a puszta feljegyzéssel, sok időt szánt írásban való értelmezésükre. Az írásban való megörökítés jellegzetes formája volt a *missziós levél* írása. A levél tartalmazhatta egy-egy bibliai textus értelmezését, a szerző vallásos érzéseit, meggyőződéseit. Pataki Sándorné szívesen popularizálta a maga személyes vallásos élményeit.

A napló mintegy 10–12 olyan személyt nevez meg, akinek Pataki Sándorné rendszeresen, vagy legalábbis több alkalommal levelet írt. Évente 5–10 levelét említi meg. Egy-egy periódus részletes adatolása viszont arról győz meg, hogy több levelet írt, mint amennyit naplójában is megörökít. 1983 januárjában 3-án Pásztor testvérnek, 8-án Pásztor testvérnek és Kovács Mária testvérnek, 10-én Pásztor testvérnek, 19-én Lajos nevű fiának, 20-án Herceg Máriának, 24-én Pásztor testvérnek, Egervári testvérnek, Vaka Zsuzsának, 25-én a katolikus lelkésznek, 29-én

Sanyi nevű fiának ír levelet. Olykor *borítékos* levelet ír, s nem ritka, amikor maga is terjedelmesnek nevezi az elküldött levelet. Örömmel nyugtázza, hogy egy-egy gondolat levélbeli kifejtése égi elismerésben részesül. Egy alkalommal „összesen 7 fényesség jelent meg az Úrtól, annyira erősített az igazságát a levélen keresztül. Ámen." Egy másik esetet a következőképpen örökít meg: „1983. év január 11-én este megírtam a kat. tiszteletes testvérnek a nagy levelet, másnap hajnalban a teleírott levél le volt téve, és látás az Úr kegyelméből, ahogy nézem, az eső esett a levélre, szememmel láttam, lelki szememmel, de a levél nem lett vizes, mert ez lelki eső az Úrtól, tehát ez azért lett bemutatva, hogy kedves az Úrnak, és áldás kíséri az írót, olvasót, hallgatót. Ámen. Az Úr Jézus gazdag áldása kísérje az Ő drága szavait örökké. Ámen. Kedves Istennek a missziólevél. Ámen." 1982-ben látomás erősíti meg abban, hogy a missziós levél használatát az Úr is figyelemmel kíséri. „Háromféleképpen fogadjuk az írott levelet. Van, aki elolvassa, van, aki azt mondja, majd elolvasom, van, aki eldobja a kukába. Látásba mutatta az Úr ezeket. Ámen."

Az alábbiakban Pataki Sándorné naplójának álmokat tartalmazó epizódjait közöljük.[10] (Keszeg Vilmos)

1950. év nyarán keresztség előtt péntek délután mindennel készen, tisztán felöltözve vettem a Bibliából leckét, és az udvaron kiültem. A Szent Lélek indított, nézzek fel az égre, ég felhőjén látomás, Angyal kezében a kinyitott könyvecske vala, és tevé a jobb lábát a tengerre, a bal lábát pedig a földre. De még akkor nem tudtam, hogy meg van írva. Ámen.

1980. év május 4-én háromnegyed 10 órakor. Egy pillanatra elszenderedtem. A lányom sárga ruhában, kezében egy kristályüveg tiszta tál, négysarkos, nyújtotta felém üresen. A férje a lányom háta megett hadonászott ellene.

1984. jan. 17. Szeresd hittestvéredet és rokonaidat. Kedd reggel evvel ébredtem. Az Úr kegyelméből látomás.

1984. év jan. 16[-án] reggel egy fél karéjnyi kenyérre esett a késői eső, és ahogy ment az eső a kenyéren, lassan betűvel lett tele a kis fél karéjnyi kenyér, mint a tenyerem, pillanatok alatt. Ámen.

1982. március 27., szombat, evvel ébredtem. Nem tehetünk semmit, mindenki kapott lehetőséget a megtérésre. Ezen szavakkal ébredtem [...] Ámen.

Róma 12:1–2. Minél többet elhagyunk az Úrért, annál több áldást kapunk. Ámen. Bár ma a mi családjaink is ezt mondanák.

Apos[tolok] csel[ekedetei] 9:6. Uram, mit akarsz, hogy cselekedjem, Uram, segítsd meg őket. Ámen.

[10] Az átírás az eredeti szöveg helyesírását, központozását és a toldalékokat (-ba~-ban) érintette. A rövidítések feloldása szögletes zárójelben történik. A [...] jel a kihagyott szövegrészeket jelzi.

1981. szept. 28. Hétfőn voltam a ref[ormátus] papnál, reggel 10 óra után elvittem az augusztusi lelkészi tájékoztatót, megmutattam a sarkadi Nagy Pál nevét benne, a 8. oldalon, 10. oldalon háromszor írva van. Ő is így vallja, a lábmosás, a Já[nos] ev[angéliuma] 13. része hozzátartozik az Úrvacsorához. [...] a drága Teremtőmtől kapott erővel tettem az Ő dicsőítéséré. Ámen. Mondtam, boldog a szívem, hozza össze az Úr az övéit. Já[nos] 17. Az Úr Jézus főpapi imájában egyek legyetek. Ámen. A drága Szent Lélek akarata. Ámen. Elmondtam a rákóczi papnak, Sarkadon volt a sarkadi Nagy Pál, és elmentem, és megkérdeztem, fogad-e bennünket a Pestről jö[vő] Juhász Atyafi, azt felelte, jöjjenek, elbeszélgetünk. El is mentünk, fogadott bennünket illedelmes szeretettel, délelőtt 11 órától 12 óráig ott voltunk az ő papi lakásában, semmi nézeteltérés nem volt, békességben elbúcsúztunk. Majd utána találkoztam a sarkadi tiszteletessel, és azt mondta, nagyon értelmes bácsi a Juhász bácsi. Ezek a rég történt boldog percek idéződtek fel az Ő nevén keresztül, körülbelül az 1963. év körül gondolom, hogy történtek ezek. Ámen. Eközben a rákóczi ref. pap nagyon megilletődött, ahogy ezeket elmondtam. Uram Jézusom, légy segítőnk örökké. Ámen.

Hétfő este semmi bajom nem volt, éjjel ½2 órakor a nagy fájdalomra ébredtem.

Ma voltam a ref[ormátus] tiszteletesnél. Hajnalban 8 [órakor] egy papíron, semmi más. Bibliában 8. Zsoltárnak könyve ez. Ámen.

1982. év február hónapban egy hónapig beteg voltam. Ébredtem, a nagy fájdalom közepette is azonnal letérdepeltem imádkozni. Ezen szavakkal: – Úr Jézusom, jöjj gyógyító balzsamoddal, annyira rosszullétbe[n] voltam, hányinger, azonnal tiszta izzadt lettem, és úgy éreztem, meghalok. Este mindég bezárom a szobaajtót, konyha dupla ajtaját, és azonnal kinyitottam, annyi erőm volt, ha komoly baj jön, a család reggel be tudjon jönni. Pár perc volt ez az egész, utána jól lettem, a nagy fájdalom elmúlt, és percek múlva kis fájdalom jött, de ez azonnal elmúlt, gondolhatjuk, hogy közbe[n] én imádkoztam, éjjel ½2 óra volt, utána elaludtam, és álomba[n] kaptam, írjam meg a gyülekezetnek ezeket, és ezért fontosnak tartom, hogy a már rég megkezdett levelet megírjam. Levélbe[n] megírjam, az Úré a dicsőség, tehát Ő gyógyítgat, Ő tanítgat. Lukács 1:37. Istennél nincs lehetetlenség, az imádság nagyon fontos, ima tapasztalat így domborodik ki, az Úr ezt így megcselekedte velem. Ámen. Csak végezzük boldog szívvel az Úr munkáját. Mert nem tudjuk, meddig tart a ma, gondolatba[n] kaptam az Úr kegyelméből. Ámen.

1982. év III. hó 12-én az Úrtól értelem gondolatba[n]. Ma, aki a maga sérelmével, bajjal [van elfoglalva], az elmarad az Úr Jézus golgotai szenvedésébe[n] részesülni, mert az ő csekély bajait előbbvalónak teszi, és a szívét azok foglalják el. Köszönöm, drága Teremtő, ezt a drága gondolatot. Ámen.

Négyféleképpen, van aki visszaadja, azt is megmutatta az Úr, hogy háromféleképpen fogadjuk az írott levelet, van, aki elolvassa, van, aki azt mondja, majd elolvasom, van, aki eldobja a kukába. Látásba[n] mutatta az Úr ezeket. Ámen. Ma írtam fel, 1982. III. 12.

1986. év január, az ócsai testvér visszaadta a látomásleveleket, meg se köszönte. Uram, bocsásd meg neki, nem tudja, mit cselekszik. Ámen. Fehér János is hol van. Ámen.

1982. év március 14. vasárnap. Jött ez a gondolat az Úrtól. Zsol[tárok] 18:26–27. Az irgalmashoz irgalmas vagy, a tökéleteshez tökéletes vagy. Máté 5:7. A tisztával tiszta vagy; s a visszáshoz visszás vagy. Ámen. [...]

1982. év II. hó 16-án gondolatba[n] Já[nos] ev[angéliuma] 1:51-ben Jézus mondta, hogy azt mondám, láttalak a figefa alatt, hiszel, nagyobbakat látsz majd ezeknél. *Fény.* A betegség, az álom, a hívogatás, jön a Pásztor. Ésaiás 55 is. Megírtam a napon melegedett vizet is [...] Az Atya, a Fiú és a Szent Lélek és a szent angyalok segítségével, hálatelt szívvel köszönöm. Ámen.

1982. év november hónap 10-én, szerda hajnal, az Úrtól kijelentés. Hallom a gyászjelentést. [November] 11 [-én] ugyanúgy volt, Oroszország nagy vezetője meghalt, aznap, 10-én, Uram Istenem, nagy a Te hatalmad. Nem tudtam, ki, csak imádkoztam érte. Imádkozok érte.

1982. év ápr. 27-én az Úrtól kijelentés. Folyamodjunk a jó Atyához, a Sanyi fiam levele kész volt, és arra kapta. Ámen. Köszönöm. Ámen.

1982. ma július 9-e, péntek, mentem vásárolni. Papi lakás előtt találkoztam a katolikus tiszteletessel, köszöntöttem, és odamentem hozzá, kérdeztem az Édesanyját, mondta, beteges, és kérdezett, hogy vagyok. Mondtam, a télen [...] februárban nagy beteg voltam, most meg március 5. óta fáj a jobb térdem. Mondja, őt azért nem láttam, és mondom, pedig nem kellene, sok a lelki munka, mi Advent nép várjuk az Úr Jézus második dicsőséges eljövetelét, ami nagyon közel van, látjuk a jelekről és erre készülünk, mert felkészületlen nem várhatjuk, most hogy én jönni akartam, előbb fel kellett készülődni, csak aztán indulhattam a boltba, hát még az Úr Jézus fogadására mennyire fel kell készülni. Példabeszédek 15:23–24. Mózes I. Kolossé 3:2.

Példabeszéd 15:23., Mózes I. 1:31. Igen jó, igen jó, óh de boldog a szív.

Óh, de boldog a szív, a drága Szent Lélek tanít, abban a percben, mikor kell, és a ... mondta, igen ők is várják az Úr Jézust. Felvidulva mondta, és kívánta, áldás legyen a munkámon, tehát elösmeri, hogy az Úrtól van. Uram, Teremtőm, tied a dicsőség érte örökké. Ámen. Katolikus pap. Ámen.

Ma 1982. év július 9-én péntek hajnal. Zsuzsa háttal volt felém, tehát nem fogadja a szépet, nemeset.

Ma 1982. év július 10. Álomba[n] mondtam az anyjának, apjának, ha Zsuzsáér nem imádkoztok, lezü[llik ?], az imának ereje van és a szülőtől várja a Teremtő jó Atya, hogy imádkozzon az ő méhe gyümölcséér[t], még ki is jelentette, mily nagy kegyelem ez az Úrtól hozzánk, csak higgyük el, és fogadjuk, és cselekedjük, így akar közelebb vinni az Úr magához, úgy a szülőt, mint a gyermeket imádságon keresztül. Tehát anyjának, apjának kell érte imádkozni, ezt várja az Úr Jézus, aki az ő életét adta a bűnösér, a Golgotán szenvedett. Ámen.

1984. év szept. 2. vasárnap, teljes ruha nélkül láttam Zsuzsát magam előtt. 1984. év aug. 31 [én] volt az utolsó tárgyalás. Péntek. *Fényesség.* 1987. év III. hó 30. este 8 óra. Zsuzsáért imádkozni kell [...].

Az Úr azt várja, mi türelmesek legyünk. Ámen. Éjjel 3 óra, evvel ébredtem. 1982. év okt. 30. hajnal. Köszönöm, drága Szent Lélek. Ámen. Zsidó 12:14. Róma 12:18., Máté 5:9., Jelenés 14:12.

Régen az Úr kegyelméből az ifj. Pásztor Ottóért imádkozunk. Szombat hajnalba[n] kijelentés. Sarkadon mentem az Imaházba és az idős Pásztor testvér ott volt, ő tartotta az órát, átadtam és kijelentette, hogy kik imádkozzanak, akkor a fia katona volt és sokat szenvedett az Úr Jézusér. Ámen.

Szeretett kedves testvéreim, ma is nagy csodát tett az Úr az ő nagy kegyelméből, eszembe juttatta a rég történt kijelentést, a fiatal Pásztor Ottó mikor katona volt, Szent szombat hajnalán azt kaptam, imádkozni kell érte, mert nagyon szenved, el lehet gondolni, ő úgy született, úgy élt, a szombatot megtartotta, és ekkor eljött, nem tarthatta meg. Testileg, lelkileg szenvedhetett és ezt jelentette ki az Úr, és épp aznap délelőtt az üdős Pásztor testvér Sarkadon ő jött órát tartani, és mondtam neki, mit üzen az Úr, imádkozzunk a fiáért, utána óra végén be is mondta és ő kért fel testvéreket, hogy imádkozzanak, én is nagyon indítva voltam, hogy imádkozzak érte, de én nem voltam felkérve, sokszor el voltunk nyomva, sajnos, ma a drága Szent Lélek annyi idő óta most juttatta az eszembe. Örömben leborulva, imádkozó szívvel megköszöntem, hogy ennyi idő óta most eszembe juttatta, ez a drága Szent Lélek munkája bennünk és közöttünk. Pásztor fia.

Csütörtökön jön a válasz, álom.

Ellenvetés. Ma 1982. év november 28. éjjel kijelentés az Úrtól. Ámen.

1982. év november 29-én hétfő hajnal, álom. Szekeresék[nél] volt egy ember, részeg, az asztalnál ült és nagyon be volt rúgva, azaz részeg volt, és azt mondogatta, drága Erzsikém, gyere ide. Többször elismételte, az asztalon egy petróleumlámpa égett, ahogy többször elmondta: – Erzsikém gyere ide, erre a Szekeres atyafi ment hozzá és úgy átfogta a részeg embert a Szekeresné, ekkor a lakásba[n] tett-vett, aztán ő is az asztalhoz ült, és a Szekeres atyafi még mindég a részeg mellett volt és a felesége elkezdett dalolni, erre én gondolatban mondtam magamnak, na ez is részeg, a Szekeresné, az atyafi felemelte a kezét és egy ujját, a mutatóujját, és ezt mondta, csitt, csitt, csitította többször, erre az a gondolat jött, azért csitítja, mivel hivő, nehogy a kintiek, a hitetlenek megtudják és meghallják ezt a dolgot, de én egy szót nem szóltam, *fényesség*, csak ott voltam e jeleneten! Arra gondoltam, hogy ez akkor volt, mikor még petróleumlámpa volt, de mivel a Szekeres testvér ott volt, ez kihat a jelenre is. Mert a Szekeres testvér ma van mellette, és ő ma csitítja, figyelmezteti, nehogy mán a hitetlenek meghallják, megtudják a lakásban történő dolgokat. Vonjátok le a tanulságot ezekből az Úr segítségével. Ámen. Azt nem tudom, mit dalolt, mert én a Szekeres atyafit figyeltem, hogy mit szólt, csitította többször, engem ez kötött le, így volt az álom, csitította többször a feleségét.

Kedves testvérem, hogy tudnék én ilyet elmondani, ha nem lett volna álomban elém tárva, hogy mernék ilyet kitalálni csak úgy magamtól. Korint[hus] I. levél 6:10-11.

Ugyanaz[on] az éjjel 1982. év november 28. hajnal, álom. Nagy, hófehér virágot szedtem, és már álomban azonnal elmondtam, hogy mily hófehér virágot szedtem. Volt a virág közt szimpla virágú, volt olyan szál, amék nagyon dupla, tömött volt egész végig, csak egy nagyon kicsike szára volt. Oh drága Teremtőm, de fel tudod a szívemet buzdítani, tehát különbözött egyik szál virág a másiktól, de mind hófehér volt. Szedtem, örömmel szedtem. Álom volt. Ámen. Nagy csokrot szedtem, és örvendeztem

benne, ez a csomó hófehér virág, mert álom volt, és ahogy felébredtem, mindjárt imában megköszöntem ezt a hófehér örömcsokrot az Úrnak, és az a gondolat jött tovább, szívből, szívünk mélyéből imádkozott mindenkiér továbbra is, még az ellenségért is, hogy a drága Szent Lélek lakhasson a mi szívünkben, tisztítson meg minden olyan dolgoktól, ami a drága Úr Jézust megszomorítná, hanem örömére, dicsőítésére, magasztalására élhessünk kegyelemből. Ámen.

1982. év november 29-e hétfő. Ma kaptam meg a ... levelét. Tegnap, 1982. év november 28-án az Úr kegyelméből nyitott szemmel láttam a bárány homlokát, és egyik szemét láttam, és sírt, elgondolkodtam, mit jelent ez a látomás. A bárány a drága Úr Jézust jelképezi és nézett rám és sírt, hogy [...] Istennek a nagy hatalma, te meg ma írod, ha Jézus szakadást lát, sír, azon mondta egy hang, én hiszem és nekem meg ugyanaz látásba lett bemutatva a drága ártatlan bárány, aki az ő drága életét adta értünk, bűnösökért, sír felettünk, tehát ő lát mindent és tud, halleluja, dicsőség a magasságos mennyben Istennek. Ámen. *Fény*

Nyitott szívvel láttam, ültem az ágy szélén, velem egy magasságban volt a látomás, még inkább lejjebb volt. Máté 28. rész 20. Velünk van minden nap. Ámen.

1982. év november 20. Éjjel az angyal tartotta a papírt a kezében és ezeket tudtam kiolvasni: Kultúremberek, nem kell nektek, ugye. Uram Istenem, most ebben a percben kaptam meg az értelmét.1982. december elseje. Lelki egyensúlyt, ha elveszítjük [...]

1983. év febr. 21-én hétfő reggel 7 óra, erre ébredtem fel. A jelzőlámpa zöldet mutatott, én azt mondtam, szabad az út, mehetünk. Ámen. Isten ezt üzeni ma nekem. Ámen.

1983. év febr. 21-én hétfő reggel 7 óra körül, álom. Idegen gyülekezetben voltam, Szekeresék is ott voltak, nem jöttek hozzám köszönteni, én mentem hozzájuk. Az asszony világi, nagyon kivágott ruhába[n], kidauerolt fejjel, nagy örvendve, a Szekeres testvér, ő ült, a Bibliát olvasta, nagyon szomorú volt, senkihez nem szólt, rettenetes bemutatás ez, így élnek lelkileg szomorúan. Az Úr jöjjön segítségekre. Ámen. [...]

1982. év dec. 30. csütörtök hajnalán álom volt. Szép fiatal fa tele volt gyümölcscsel, szilva, annyira tele volt, mintha fűzve lett volna rá, érett, egészséges szemek a földön is volt[ak] a fa alatt, én szedtem, és örvendeztem, a kezemben nézegettem, Évánál aludtam.

1983. év január 26-án reggel álom volt, szép fiatal fa tele volt szilvával, csodaszép szemek, egészséges, és jött a testvérnő, azonnal mondtam már álomba[n], a gyümölcsöt, a szép fiatal fát másodszorra kaptam, 2-szer kaptam álomba[n] az Úrtól. [...]

1983. év január 30. este 6 óra, elszenderedtem, az Úrtól kijelentés. Még mindig van remény [...]

Nappal, Biblia kezemben, olvastam, elszenderedtem. 1983. év január 31-én hétfő 2 óra előtt pár perccel ültem és olvastam a Bibliát, elszenderedtem. Ámen. Közbe látás az út mellett. Legelőbb esett a hó, utána az út mellett lévő kis bokrok látása, ahogy nézem a hóesést és az út melletti kis bokrokat, a bokor [...] lelki szemem láttára bimbózni, [kezdett] és utána a bimbó kezdett kinyílani, nyílott virág hófehér, csodálatos

látomás. Ezután teljesen felébredtem ebből az elszenderedésből, és most elgondolkodom, lehet a hitéletre, de lehet az időre is értelmezni. Hívom az Urat imába segítségül, hogy továbbira nézve értesse meg velem ezen látomásom dicső szent akaratát. Ámen. *Fény*

1983. év január 31. hétfő, gondolat. Pál mondja, mindent szabad nékem, de nem minden használ.

Látomás. Esett a hó, utána az út mellett való bokrok szemem láttára az ágai, kis ágai virágoztak ki, levél nem volt rajta, csak a [...] kis kihajtások kivirágoztak az út mellett, a kis bokrok az út mellett. Luk[ács] 14. 17–24. vers. Hófehér virágot nyílott pillanat alatt.

1982. év november 17-én. Szabad szemmel láttam az angyalt hófehér fátyolban, egy nagy levél a kezében teleírva, de csak annyit kaptam tudomásul: Még nem jött el az ideje Jézus II. eljövetelének. Ámen. [...]

1983. év március 7. hétfő reggel háromnegyed 5 óra, evvel ébredtem. Jesenckinét láttam, a haja színében, egy fekete csík van a feje tetején, ma írok neki. Utána egy egyszerű asszonyt láttam, ült összeguszorodva nagyon szomorúan, üdősebb, ez is testvér, Sajti Lajosné Kölüs Rózi. Azért vagy ideállítva, hogy hirdessed itt köztük most az igazságot, ahogy ezeken gondolkodtam nyitott szemmel, egy fényességgel válaszol az Úr, alig várom, hogy virradjon, hogy végezzem a lelki munkát. Ámen.

Annak adja, akinek ő akarja. Ámen [...]

1983. év augusztus 24-én szerda, erre ébredtem reggel fél hét órakor. Esett a késői eső a száraz földre és azonnal zöld lett a száraz földön, minél tovább esett, annál nagyobb lett a zöld pázsit. Zak[ariás] 10. 1. verse Meg van írva, drága, megírott igazság. Uram Teremtőm, nagyon szépen megköszönöm a tőled kapott, drága áldást. Drága Jézus Krisztusom, ki tudja ezt, csak az Atya, Fiú és a Szent Lélek, aki ma reggel fél hét órakor ezt cselekedted a mennyből velem. Én nagyon bűnös, de benned bízó öreg szolgáló leányod. Ámen. Csodálatos látomás, és szinte ahova esett a földön, mint egy tölcsér, olyan lett a föld, mert a késői eső nem sűrű kis szemekkel esik, hanem kis ujjnyi vastagság[gal] és még vastagabb, mint a hüvelykujjam, így meg tudja az Úr láttatni, tehát különbözik az esőtől a lelki eső. És kinek-kinek. I. Korint 12. 11. Amint akarja Ésaiás 59. 1. Já[nos]. 2. 28–29. Já[nos] 2. 21–22. Zöldülnek a pusztának virágai és 23. vers, megadja néktek az esőt igazság szerint, korai és késői esőt hullat néktek az első hónapban. Ámen, Ámen. Hósiás 10. 12. verse.

1983. év november 28. hajnalán arra ébredtem álomban, a Banta apóssal olyan nagy őszibarackot adtam, amit nem igen látni. Enyém volt, kínáltam, együtt ettük ketten és utólag azt kérdeztem, hogy csomagoljak be belőle, visz el? Erre azonnal felébredtem, boldog öröm töltött el. [...]

1983. év 21. szombat reggel, látás, a nagy körösladány[i] öregek ajtaja kézérintés nélkül kinyílott, aznap nála voltam a lányommal és mondtam a Kovács Mária testvéremnek, ez azt jelenti, az Úr Jézus innen kiszabadít, azt felelte, hiszem, hogy kiszabadít, 2 hónap múlva végleg jött el Körösladányból [...].

1984. év január 13. este fél hét. Az Úrtól látás, kezemben a Biblia, olvastam, egy pillanat[ra] elszenderegtem, a macska megdögölve, és azt mondtam, ki kell dobni.

Amerre néztem, mindenhol eső volt, csodálatos, tehát a hamisság kipusztul és az áldás már itt van. Két macska is meg volt dögölve. Ma kapta meg a Piri a levelem, amit én szeretettel küldtem, a drága megmentő igéket, az Úré érte a dicsőség. Ámen [...]

1984. év szept. 23. hétfő reggel. Az Úr kegyelméből látomás. Egy fehér kecske meg lett fejve, és mikor távozott, egyik tőgye tele volt. Én mondtam, visszatartotta a tejet, ki kell fejni, mert ha visszamarad a tej, apad, tehát nem szabad a kijelentést visszatartani, el kell mondani. Uram, jöjj segítségemre. Ámen [...]

1984. év május 8. reggel, kedd reggel fél hétkor is esett a drága késői eső. Imában megköszöntem, imádkoztam hivőkért, hitetlenekért. Hívtam az Úr Jézust segítségül, és az Atya drága Szent Lelkét, és utána látásban hófehérbe a drága Úr Jézus megjelent, 5 kör tüzes fényben vette körül az 5[-ös] számot és aztán az 5[-ös] szám keresztül volt húzva, és azonnal ezek[et] a drága igéket adta az Úr a szívembe. Ismét a tízparancsolat. Ámen. Azon percekben egy véráztatta fejet láttam látomásban, és esett rá a késői eső, és azonnal e csodálatos látomás után az ének jött a szívembe, és azonnal nagyon áthatott ez az egész nagy látomás, az Úr segítségével olvassuk el Mózes V. könyv 5. rész 1–33. verset és az Énekes könyvben [a] 114. éneket, mindet kellő figyelemmel, átadott szívvel. Ámen.

Látomás az Úr kegyelméből. Ámen.

1984. év okt. hónap 28-án reggel egy hófehér ruhában egy kar, női, felém tartott egy papírt, ez volt rajta, Mózes V. könyve adatott a szívembe, és én nyúltam érte. Most vegyük hozzá [az] 5[-öst] , ami 1984. év május 8-án tüzes fénybe[n] lett bemutatva [...]

1984. év hajnali álom, a pesti nagy gyülekezetben voltam, álom volt reggel 8 órakor. Sok nép tolongott és daloltak, és a zene is azt fújta, én a csarnokban álltam, aztán hátunk megett kintről jött be egy zenekar, nagy öreg, piszkos, tele porral [...] az emberek kezébe, és rákezdték a nótát azok is így, a virág az egy szál virág, tehát virágról szólt a nóta, én bementem a nagyterembe, de már akkor alig voltak, és hirdettem, beteg a lélek. Kérdeztem egy bekötött fejű asszonytól: – *Te* hiszed a csodát? Válasz, igen, ő hiszi. Lesz csoda a gyülekezetben. Az Úrtól kijelentés. Zso[ltárok] 136. 4. vers. [...]

1984. év december 15-e, szombat délután fél hat óra. Arra ébredtem, Laci testvér nagyon boldogan állt előttem, nem szólt, ma adtam át a kézimunkát és a levelet, hogy gépelje le a kimaradtaknak ...

1985. év jan. 14-e, hétfő, az Úr kegyelméből látás reggel 7 óra körül. Egy fehér halom és a fehér halomból egy szem nézett le rám. Szintén látomás, sok betű, de nem tudtam elolvasni és közben imádkoztam, Uram, csak egy szót tudjak elolvasni, zöld pázsitszerű lett egy-egy csokor betű és annyit ki tudtam olvasni: hirdesd. Zöld remény. [...]

1985. év febr. 28-án csütörtök. Éváék[nál] aludtam, mozgottak a betűk, első látomás az Úrtól 27-én reggel, látomás, egy kis gyermektányér fehér előttem, és üresen, azonnal megértettem, lelki táplálék kell nekik, mert ők tudatlanok lelkileg. Uram, adj erőt, hogy átadjam. Ámen. [...]

1985. év márc. 24-én vasárnap reggel egy nagy papírlap, mint egy nagy újság, mikor szétnyitják, olyan nagy levél állt előttem tele betűvel, ahogy nagyon figyeltem, a

papírlap megmozdult, mint amit a szél megmozgat, *fényesség*. Pedig bent a zárt lakásban nincsen szél, az az értelme, arra kér, hogy vigyem az igét a fekvő betegeknek, írástudatlanoknak, a testi és lelki vakoknak és betegeknek.

Más házaknál is vannak nekem juhaim. [...]

1985. év március 28. csütörtök. Itt volt P. Erőss Pál, személyesen adtam át a *Jézushoz vezető* című könyvet. Felejthetetlen öröm, áldás az Úr Jézustól. Ámen. Látomás, szép fiatal fa szempillanat alatt tele rügyekkel. Aki nem tudja elmondani, Atyám, legyen meg a te akaratod, az kizárja magát Isten országából.

1985. év július 9-én reggel az Úr kegyelméből látomás, zöld pázsit mindég messzebb, messzebb, messzebb, szinte befutotta a földet, de közte egy-egy kis üres föld maradt, és pillanat alatt nőtt a szár utána, a szár kivirágzott, hófehér virág, de egyik szár magasabbra nőtt, mint a másik. Látomás az Úrtól.

Hajnal 4 óra. Ahogy nyílik a világosság, úgy nyíljon a mi szíveinkbe is az értelem, bölcsesség. Ámen.

Egyik szár virág dúsabb volt, mint a másik, és hosszabban a száron volt. Amelyiknek alig volt szára, végig dús virág, hófehér, amerre a szemem belátott, mindenütt csodás boldog látomás az Úr kegyelméből. 1985. év július 9-én. Ámen [...]

1987. év március 5. éjjel 2 óra. Az Úr kegyelméből látomás. Az ég felhőjében fehér felhő tornyosult, egy perc alatt nyitott szívvel látomás és benne Ká[dár] Já[nos] fent, ez eltűnt, újra fehér felhő tornyosult, benne Ká[dár] Já[nos] fent, csodálatos boldog látomás. Több nap múlva álom. Ká[dár] Já[nossal] személyesen találkoztam és boldogan kezet fogtam, és így szóltam hozzá, de örülök, hogy találkozunk, hogy van a kedves felesége?

1987. év december 24. csütörtök éjjel 1 óra, evvel ébredtem, az Úr kegyelméből. Ámen. Kádár Jánosnak át kell adni. Ámen. Istennek a csodálatos gondoskodó szeretete. Ámen. A Himnusszal ébredtem csütörtök reggel, áthatódott szívvel. Ámen.

1987. év VII. hó 7-én az Úr kegyelméből látomás. Fehér felhő az ég felhőjében tornyosult, nyitott szívvel benne Vilson testvér, épp ugyanolyan látomás, mint Kádár János, csak most egyszer volt a látomás, csodálatos hatalom, épp egyforma fent. Ámen.

1985. év november 21-e, evvel ébredtem. A hithez boldog reménység köt és szeretet. Szent Lélek így tanít. Máté 10. 20. Já[nos] ev[angéliuma] 14. 26. vers. Az Úré a dicsőség örökké. Ámen [...].

1987. év december 18. péntek este 9 óra. Ima után gondolkoztam és kértem, Uram, Szent Lelked tüzével takarítsd ki az italt, dohányt és kávét a sok emberből, Ámen. Erre a kérésre nyitott szemmel azonnal *fényesség* jelent meg. Ámen [...]

1987. év december 19. szombat hajnal[ban] a nagy álom, 5 óra[kor] ébredtem. Szombat hajnal 5 óra, ma Jutka unoka nagy kandallóból kiejtette a nagy tüzet, és otthagyta, álom volt, én mentem és szedtem vissza a nagy kályhába, rettenetes látvány volt a padlóra esett [tűz]. Mondtam, ez a tűz kigyullasztja a padlót, nagy fatömb, mint egy rendes lavór nagyságú, vagy 5-6 darab. Ébredés után jött a sok gondolat, az Úr lát mindent és tud, de ki tudja jelenteni. 33. Zsol[tár] a Bibliába. Az égből letekint az Úr, látja az emberek minden fiát, tudja minden tettöket. Ámen. Írd le és olvasgasd [...]

1988. év aug. 16. kedd 4 óra 5 perc Szent Lélek adja a gondolatot. Gyermekkoromban meghívott a félkezű Sárközi Róza [...] a péntek esteli imaórára, és aznap meghívott a szomszéd fiú a moziba, és azt feleltem, nem megyek a moziba, én megyek az Imaházba, és el is mentünk a nővéremmel az Imaházba. Csodálatos hatalom a Szent Lélek ereje, hatalma. 1919. év körül lehetett ez és 1950. év febr[uár] hónapban jelent meg álomban az Úr Jézus, annyi év után elszólított éjjel, péntek éjjel és reggel szombat[on] mentem a szomszéd kislánnyal az imaházba. Luk[ács] 1. rész 37. vers.

Ma 1988. év aug[usztus] 28. vasárnap reggel 6 óra 18 perc. Ébredéskor nyitott szemmel látomás. A plafon tele betűkkel, víz hullámzott a betűkön, utána a betűkön ezernyi picike csillagok fénylettek pár percig, lassan, lassan eltűntek. Hogy tudnám így elmondani, ha nem látnám, hogy merném hirdetni, ha nem látnám. Já[nos] ev[angéliuma] 1. rész 51. vers Jézus szavai. Boldog, aki nem lát és mégis hisz. Nagyobbakat látsz majd ezeknél. Ámen. [...]

1988. év okt. szerda 5 óra körül reggel ima után látomás. Zsuzsát láttam, a szép fehér arcát. Azt mondta, papírt kérek és írok neki [...] A doktor elmondta, amit a feleségének se mondott el, ez egy drága kincs a bizalom, nekünk lelkieknek, az Úr gondot visel, most itt nyilvánul ki, kijelentés, imádkozok azokér[t], akik nem tartoznak sehova, de hiszik és szeretik az Úr Jézust, és a Szent Lélek segítségével imádkozok értük. Az Úr Jézus Krisztus gyűjtse be az Ő zászlaja alá, az igazság zászlaja köré, most van a begyűjtés ideje. Zakariás könyve igazolja... Nekik is adj, Uram, új nevet, új lelket, ... is aki látomást kap. Je[lenések] 3. 19–20, az Úr Jézus kérve kér bennünket, kérjetek esőt a késői eső idején, lehajol hozzánk az igével [...]

1989. január 7-én kora reggel. Egy gép előttem állt, és már terhelve volt, és önműködően kikapcsolt, tehát erre is van idő, hogy elmélkedjünk a drága áldáson. Ez reggel 7 január [január 7.]. Az én lakásom ajtaja ki volt nyitva, én még akkor feküdtem, ez is látásban, megkaptam az értelmet, menjek ki az ajtón, azért lett kinyitva, és vigyem a drága életet, erőt adó igéket a lelki szomjas embereknek. Uram, adj erre erőt, és a drága Szent Lélek indítsa fel az engedelmességre őket. Ámen. *Fény.* [...]

1989. év 4. hó 23. vasárnap. Látás, egy nagy száraz fatörzsre esett a lelki eső, azonnal egy zöld ágat hajtott ki, azonnal csodálatos erő a látomás, és nagy áldás is a mennyből. Ámen [...]

3 óra múlott 54 perccel, ebben a percben, hajnal, hogy írom. 1989. év VI. hó 22. csütörtök. Az Úr Jézus szívétől szóljon a mi szíveinkhez a drága életet adó, drága ige, az ő áldása kísérje minden szívben. 21[-én] is a szívem fájt, nagyon sürget a Szent Lélek az átadásra, életet megmentő szavai. Az én utam nem a ti utatok. Ésaiás. Életet, erőt, szeretetet, örömöt napról napra nem élnék, gyógyít ... és beteget. Bibliát adjatok kezembe 11 tanítványnak, ének. Egyen-egyenként nyilatkoztasd meg. Béke legyen minden szívben. 1989. év 1. hó 1-jén a mennyből áldás. Imádkozzunk érte az Atyához, kértelek.

1986. év VI. hó 22 vasárnap. Mondja a vejem, azt álmodta, hogy nénje a körösladányi öregek otthonában van. Ámen.

1986. év VI. hó 23-a hajnal 4 óra. Evvel ébredtem, elmegyek, Gabi gyerek mondta, nem maradok itt.

1986. év VI hó 23 éjjel álom volt. Álltam a kat[olikus] tiszteletes testvérem lakása előtt, ajtaja előtt, és felnéztem, ő lesett ki az ajtóból belülről, tehát vár, figyel, vigyáz. Márk 13. 1–37-ig. 37. vers. Az Úr Jézus mindenkinek mondja. Vigyázzatok: meg van írva Márk 13. részben. Ámen.

1986. év VI. hó 12-e hajnal 4 óra, csütörtök. Gondolatban a Szent Lélek tanít. 1950 óta ma kaptam meg az értelmet. Minden napra szól Máté 3. 17. Az Úr Jézus szavai. Ámen.

Lukács 16. 17. Könnyebb a mennynek és a földnek elmúlni, éjjeli látomás. Lu[kács] 16. 17. [...] múlt, jelen, jövő. Az Úr Jézus szavai, ez minden napra szól.

Já[nos] ev[angéliuma] 15.

1992. év március 6. éjjel 1 óra 15 perc. [...] Elesett, nem volt, aki felsegítse. Szent Lélek visszaemlékeztet, az Úr Jézus végzi. Megnyit[ja] az elmémet, benne el van raktározva a régi látomás. *Fényesség.*

1986. év VI. hó 10-e reggel, az Úr kegyelméből a Szent Lélek tanít, tudományra és bölcsességre. Ámen. Máté 25. rész 32. vers. És elébe gyűjtetnek mind a népek.

Zakariás 10. rész 8. vers, már itt igazolja. Süvöltök nekik, és egybegyűjtöm őket. Ámen. Ma van az egybegyűjtés ideje az Úrhoz. Térjetek meg. Máté 3. 17. Máté 11. 28–30. Jöjjetek énhozzám. Lukács 14. Példázat a nagy vacsoráról 15–24. verséig, ma van a begyűjtés ideje. Ámen.

Küldi az Úr az ő szolgáit. Ámen.

Máté 24. 46. Boldog az a szolga, akit az ő ura ily munkában talál. Ámen.

Máté 24. 48. A gonosz szolga, aki halogatja még az én uram a hazajövetelit. Ma[i] napra boldog a szívem. Zsidó 3. rész 7. Ez szól ma, a Szent Lélek mondja, ez a jó Atya akarata, ma ezt hirdessük. A gonosz szolga halogatja.

Szent Lélek mondja ma nekem, hiszem a megírott, drága, életet adó igét, és kérem, és várom a mennyből az erőt, Uram, jöjj segítségünkre, hogy úgy élhessek a drága, nagy neved legyen dicsőítve, imádva örökké. Ámen. Hirdesse.

1986. év VI. hó 10. kedd reggel Ap[ostolok] cse[lekedetei] 7. rész 49. verse, meg van írva. Micsoda házat építhettek nékem? Azt mondja az Úr. Ámen. Vezet vissza Ésaiás 66. rész 1–2. vers.

1986. év VI. hó 16. hétfő reggel 6 óra, gondolatban. Minő ház az, amelyet nékem építeni akartok. Ámen.

1986. év január 17. Hogy templomot építenek. Építhettek már akármit. Éjjel 12 óra, evvel ébredtem. Ámen.

1986. év VI. hó 10. kedd reggel 6 óra, meg van írva és ma olvasom. Ámen. Ésa[iás] 66. 1. vers. Szól az Úr. Máté 14. rész. Jézus mindenkit meggyógyít, aki hozzáér.

Krisztus a szombati kalásztépést és a gyógyítást védi. Máté 12.

Aki ellene van a gyógyítási erőnek, nagy büntetést kap. Az Úr kegyelméből kijelentés. Ámen.

1986. év VI. hó 8. fejeztem be a kat[olikus] papnak a levelet, ma fel is teszem. Rákóciban átadtam, 9-én délelőtt papnak. Ámen [...]

1986. év május 7-e éjjel 11 óra. Az Úr kegyelméből kijelentés. Engedjétek hozzám jönni az embereket. *Fényesség.* Ne tiltsátok el tőlem az embereket, mert ilyeneké az Isten országa. Ámen. Máté 11. 28.

1986. év VI. hó 23-án reggel 5 óra. Szent Lélek tanít. Já[nos] ev[angéliuma] 14. 26. vers. Most gondolatban kaptam, most melyik nagyobb, a földi vagy a mennyből jövő tanítás. Oh, drága értelem, bölcsesség a Teremtő jó Atyától. Mózes 1. könyv 1. rész 1–2. versei. Isten Lelke lebeg vala a vizek felett. Ámen. Azaz állandóan munkálkodik éjjel, nappal. Teremtő jó Atya Lelke tanít bennünk[et] és közöttünk munkálkodik. János ev[angéliuma] 1. rész 1–2. vers. Atya, Fiú és [...] a Szent Lélek teremtéskor együtt van. Ámen.

1988. év jan. 9. szombat reggel, ez jött a szívembe. Én magamtól mit sem tehetek, vezess, kedves üdvözítőm, követlek. Ének. Jézus írta fel az élet könyvébe a nevemet. 437. ének. Bűnnek tengerében voltam el.

Máté 10. 20.

1985. év április első hajnalán. Evvel ébredtem, balzsamozd be a szíveket, mert beteg, de a lélek ... is beteg, szívünket. Ámen. Jézusom, légy irgalmas. Ámen.

Amerikai testvér, aki elszakad a szövetségkötéstől, az nem kaphatja meg a korai és késői esőt, én is így hiszem. Ámen.

A hal élete tiszta vízbe[n]. A nagy, erős kiszakadás utolsó idő jelei [...]

1993. év szept[ember] hó 8. szerda éjjel 3 óra, ébredés ima után. Ének ad erős szívet, hogy legyünk hívek. Ésaiás 41. 1. verse. 6 óra, esett a lelki eső, fénylett a föld. Legeltesd a következő nyájakat. Látomás, poros föld[re] esett rá a lelki eső, azonnal zöld pázsit. Újra poros föld, újra zöld pázsit. Minél jobban esett, annál jobban nőtt a zöld pázsit. Úré a dicsőség. Ámen.

Erre a drága igékre és drága énekekre reggel 6 óra, esett a drága lelki eső. Fénylett a föld mindenhol, amerre a szemem belátott. Az Úr drága szavait a korai és késői eső áldása kíséri. Ámen.

KOVÁCS MÁRIA LÁTOMÁSAI

Kovács Mária füzetbe jegyezte vallásos élményeit. A címet gyakorlott kéz írta a borítóra: *Isten Szent Lelke által kijelentett látomások. Kovács Mária tulajdona.*

A füzet 59 teleírt lapból áll. Ebből a 32–40. közé eső lapok elkallódtak.[11]

A legkorábbi megörökített, datált eseményre 1950-ben, a legutolsóra 1971-ben került sor. A rövid és folyamatos írás arra vall, hogy a feljegyzés rövid idő alatt, retrospektív módon történt. A pontos datálás korabeli feljegyzések meglétére vall. Kovács Mária röviden, tömören, expliciten örökítette meg élményeit. A

[11] A kézirat a Pécsi Tudományegyetem Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszék archívumában van.

beszámolót az *ámen, haleluja* szavakkal zárta. A látomásokért minden esetben köszönetet mondott.

Kovács Mária látomásainak sora 1950-ben kezdődött. Első alkalommal 1950. augusztus 5-én részesült kinyilatkoztatásban. Imádkozás közben Jézus hangját hallotta, aki értesítette, hogy a gyülekezet tagjává fogadta, és felelősséggel ruházta fel. Ettől kezdve a szakrális kommunikáció mindennapi élete részévé vált.

A kinyilatkoztatásokat, utasításokat különböző formában kapta. Nap közben a házában vagy az utcán tartózkodva volt *látása, látomása*. Több alkalommal az azonos hiten lévő testvére, közeli hittársai is ugyanazt az élményt élték át. Általában azonban azt tapasztalhatta, hogy az üzenet kizárólagosan neki szól. A látomások az égen, *ég és föld között* jelentek meg, képek sorozatából álltak. A képsorokat Kovács Mária többször filmnek nevezi. Az alakok óriás méretben jelentek meg, a tárgyak formája precízen felismerhető volt. A látomások főszereplője leggyakrabban Jézus Krisztus. Hol bibliai jelenet keretében tűnt fel (kereszt szomszédságában a felhők tetején, keresztre feszítve, fehér öltözetben és koronával a fején, áldásra emelt kézzel), hol Kovács Mária környezetében. A látomások visszatérő további szereplői az üzenetet átadó angyalok, átszellemülten imádkozó halandók. A naplemente idején csillag alakú égi jeleket érzékelt. Szobájában égi eső hullt, miközben kint derűs volt az idő. Látomásban az égi világ kerti virágaiban gyönyörködött. A látomásokat hosszasan élvezte. Amennyiben az alakokat nem sikerült felismernie, a látomás ismétlődéséért fohászkodott. Az utcán haladva megállt, s egyszerre érzékelte az utcai eseményeket és a látomást.

Éjszakai álmaiban példázat értékű események részese vagy szemtanúja volt. Egyik álomban három férfi Isten létezését tagadta. Ő megküzdött velük, a szakadékba taszította a hitetlen férfiakat. Más alkalommal az ördöggel vívott harcot, s a hit fegyverével győzelmeskedett fölötte. Egy alkalommal aratók jelentek meg álmában, akik kévébe kötötték az érett kalászokat. A Szentlélek szava értelmezte a képet: eljött az aratás ideje. Családja tagjainak sorsát is álmában követhette nyomon. Meggyőződött arról, hogy bányában dolgozó lányára Krisztus vigyáz. Lánya több további álomban is visszatért. Kovács Mária álomban szerzett tudomást lánya megtérési hajlandóságáról. Lajos nevű fiát kórházi műtéte idején látta meg. Az álom megnyugtatta őt afelől, hogy fia megtisztul, s hogy méltó a megkeresztelésre.

Látomásai olykor bibliai textusokra irányították a figyelmét. Egy alkalommal az égi jel Mózes V. könyvének olvasására buzdította. Máskor Sámuel első könyvének 8. versét látta fényben. Két hittársával egy időben látta a holdra írott Z betűt, amit a Zakariás könyvére tett utalásként értelmeztek.

Krisztus, a Szentlélek többször szavakkal szólította meg, misszióra biztatta, meditációs témát vetett fel. 1951. május 2-án a Szentlélek szavát hallotta: „ne ítél-

jetek, hogy ne ítéltessetek." 1952. június 28-án ezt az üzenetet hallotta: „Végezd a munkát, a lelki munkát."

Vallásos életének elmélyülése receptívvé tette az égi üzenetekre. János nevű fiáért böjtöt fogadott. A Szentlélek megszólalt és megnyugtatta: „Mind a ketten meg vagytok szentelve". 1950-ben szintén böjtöt fogadott. Álmában Jézus jelent meg. Több feljegyzés említi, hogy Jézus vagy valamelyik angyala imádkozás közben szólította meg.

A látomások extatikus állapotot idéztek elő. Kovács Mária órákig, napokig boldog zaklatottságban élt. 1951. augusztus 24-én álmában az angyalok kürtöt fújtak. Az izgalomtól reggelig nem tudott álomba mélyedni. 1952. március 18-i álma után „ezen álomlátás annyira áthatotta az egész lényemet, hogy három napig nagyon beteg voltam bele, nem tudtam volna lecsillapodni." A látomásokért sosem szűnt meg hálát adni.

Kovács Mária feljegyzései csupán a látomásokat, a vallásos élményeket és reflexiókat örökítik meg. Teljesen nélkülözik a mindennapi életvilág motívumait. Magabiztosan használja a gyülekezeti, a missziós élet nyelvi sztereotípiát. Fogalmazása gördülékeny, mondatai tömörek. Helyesírása nem követi a nyelvi normákat. A sorszámnév képzőt helyettesítő pontot fakultatív módon használja (*7. ~ 7*). A teljes hasonulást (*testvéremel, szemel, feleségedel, ara*), a múlt időt (*perget, indítot*), a felszólító módot (*nézem*) olykor jelzi, máskor nem. A *j* hang *ly* formában való jelölése (*ojan, amejben*), a hosszú mássalhangzók használata (*aszony, áltak, joban, menyei, örökön öröké, felelőség, áltak*) nem jellemző. A hosszú magánhangzók írása következetlen (*kapáltúnk, fordúlva, márciús, gyógyúlnak, agústús, általúnk, mí, vísitaní, kútya, hátúl, Jézús*). A szentlélek szó hangalakját alkalomszerűen jegyzi (*Szentlélek, Szent Lélek, Szentlélek, szent Lélek*). Nyelvi habitusának sajátos jellemzője az elbeszélő múlt idő használata (*nézém, látám, hallám*). (Keszeg Vilmos)[12]

Isten Szent Lelke által kijelentett látomások
Kovács Mária tulajdona

[Borítékba tett papírokon]

1950. augusztus 5-dik[e]. Szombat reggel imádkozás közben szavakkal szólt a drága Úr Jézus. Meg vagy választva a gyülekezetbe, nagy felelősség van rád bízva. János V. 15. rész 16. verse. Áldott legyen az Atya, Fiú és Szentlélek örökkön örökké Ámen. Hogy szólnak hozzánk bűnösökhöz.

[12] Két esetben a [...] jellel jelöltük az olvashatatlan szavakat. Szintén zárójelbe tettük az értelmezést zavaró rövidítések feloldását. A helyesírást modernizáltuk.

1950. augusztus havában 7-szer jelent meg a drága Úr Jézus fényes nappal ég és a föld között jól lent.

Egy látomást ketten láttuk a testvéremmel, az ő lakásánál látta a Győri utcában, én a Bánát utcában laktam, ott láttam, egy órában láttuk a testvéremmel. Ebben a látomásban hófehér ruhában jelent meg a drága Úr Jézus, fejében koronával, a két áldott kezét az ég felé tartotta. 1950 augusztus havában gyönyörű látomást adott nékem a drága Úr fényes nappal ég és a föld között. Nagy hófehér halom képződött ki, utána rajta állt hét nagy tekintélyes asszony, nagyon szépek voltak. Ahogy látám a látomást, arra indított a Lélek, álljak meg, ahogy megálltam, a hét asszony közül a legszebbik kilépett, és mosolyogva nézett rám, aztán visszalépett, és elkezdtek nagyon beszélni, mintha gyűlést tartottak volna. Utána a fejek felett 4-5 lépésnyire megjelent a drága Úr Jézus mint vőlegény nagyon szép fekete ruhában, és nagyon szomorúan nézett le rájok. A hét asszony a két korszak gyülekezetét ábrázolja. A drága Úr Jézus nagyon szomorkodik a mai korszak gyülekezetén. János Jelenésekről 3. rész 14. verstől 22. versig.

1951. év május 10-dikén ketten kapáltunk a testvéremmel az ő kertjébe[n]. Közben arra indított a Lélek, álljak meg, ahogy megálltam, V. Mózes V. részét tüzes fényben látom, az V-ös betű egyik ágából 8-as betű nőtt ki, az egyik feléből óra lett, amely jelzé az időt, a másik fele úgy pergett, mint egy film, tehát az események gyorsan fognak leperegni, mint egy film, az óra az időt jelzi, és hogy a drága Úr Jézusunk eljövetele nagyon közel van. 1951. év május 12. Kerestelek, megtaláltalak szavakkal szólt a drága Úr Jézus. 1951. év július havában csütörtöki nap mentem vásárolni, visszajövet a kastély háta megett menve a kastély kőkerítése felett feltűnt egy nagy, hatalmas asszony, olyan nagy asszony volt, amilyet még életemben nem láttam, fekete ruha volt rajta, a feje felett széles fekete csík húzódott az ég felé. Én akkor sokat foglalkoztam az én református elődű tiszteleteseimmel, azt gondolva, hogy az ők gyülekezeteket jelképezi, de a Lélek arra indított, hogy jobban nézzem meg a látomást, és látám, a mi gyülekezetünk felé volt fordulva, a mi gyülekezetünket jelképezte. Nagy jelentőségű ezen látomás, mennyei jó Atyánk legyen irgalmas nékünk, nagyon bűnösöknek, szent fiáért, a drága Úr Jézusunkért kegyelemből, Ámen. [...]

Kedves Szigeti Jenő testvérem, áldjon meg téged a jó Isten a kedves feleségeddel, kedves gyermekeiddel együtt. Lelkileg, testileg a drága Úr Jézus legyen véled, minden munkádra adjon áldást, a drága Szent Lelke megkettőzött erejét árassza ki rád, mindnyájotokra, amelyben betegek gyógyulnak, halottak támadnak, dicsőítse meg az ő népén keresztül kegyelemből, Ámen.

[Füzetben]

1950. augusztus 5-dik[e], szombat reggel, imádkozás közben.

Meg vagy választva a gyülekezetbe, és nagy felelősség van rád bízva. Áldott legyen az Atya, a Fiú és Szent Lélek, örökkön örökké, ezért a nagy előjogért, hogy szól hozzánk bűnösökhöz, Ámen. 1950. augusztus 6-dikán vasárnap reggel fél tíz [és] 10

óra között. Megjelent egy nagy hatalmas ember ég és a föld között állt, olyan lent, hogy le lehetett volna fényképezni. A fejében kakastaréjas vaskalap és hátul egy nagy toll volt. És amint nézém a látomást, a kalap kézérintés nélkül hátracsúszott a fejéből, és eltűnt a látomás. Sírva könyörögtem Istenhez, mutassa meg nékem, ki volt a nagy ember, és mondottam, te tudod, Istenem, én nem olvastam könyveket, én nem értem rá, én cseléd voltam, én mindig csak dolgoztam. Most nem tudom, mék királyt jelképezi ezen látomás. Te tudod, szeretem hirdetni, amit kijelentesz nékem. Erre újra feltűnt a nagy hatalmas ember, és utána eltűnt a nyaktól lefele, aztán eltűnt a fej, és a nyak szemem láttára megnőtt karhosszúságra, és kinőtt belőle az ötágú csillag. Ki volt az ember, Isten kijelentette. 1950. augusztus 7-dikén látás kora reggel. A felhőre le volt fektetve egy hófehér kereszt, a kereszttől 4-5 lépésnyire megjelent drága Üdvözítőm mint jó pásztor egy bottal a kezében, egy nagyon szép templomajtóban. Kérünk, add meg, hogy örökké dicsőíthessünk, Ámen. 1950. augusztus havában megjelent drága Úr Jézusom mint király hófehérben, fejében volt a korona. A két kezét az ég felé tartotta, ezt a látomást ketten láttuk a testvéremmel. Áldassék Atya, Fiú és Szentlélek általunk, örökkön ör[ökké], Ámen.

950. augusztus havában látomás fényes nappal. Megjelent drága Úr Jézus úgy, mint mikor meghalt értünk, szeme be volt hunyva, nagyon meg volt törve, de olyan finom arcvonása volt, hogy örökké az emlékezetemben él. És azt az éneket kaptam:

Jézus értem halt.
Mindenkiért meghalt az Úr,
én értem is tehát.

Szerettem volna hangosan énekelni.

1950. augusztus havában látomás fényes nappal. Megjelent drága Üdvözítőm derékig érő nagy fekete hajjal, nagyon szomorú volt. És előtte állt egy nagy sas leeresztett szárnnyal. Megjelent a drága Üdvözítőm szombat reggel, mikor vezettem be a Hívó nénit a gyülekezetbe, hátra kellett néznem, a Szentlélek indított. A drága Úr Jézus szembe[n] állt az ajtóval, tehát tudtomra adta, hogy Ő látja, hogy munkálkodok.

1950. augusztus havában gyönyörű látomás az ég és a föld között, nagy hófehér halom képződött ki, rajta állt hét nagy tekintélyes asszony, nagyon szépek voltak. A hét közül a legszebbik egy lépést kilépett, és mosolyogva nézett rám, utána újra visszalépett és elkezdtek nagyon beszélni, tanakodni, mintha gyűlést tartottak volna, utána a fejek felett 4-5 lépésnyire megjelent a drága Úr Jézus mint vőlegény, nagyon szép fekete ruhában, és nagyon szomorúan nézett le rájok. A hét asszony a hét korszak gyülekezetét ábrázolja. A drága Úr Jézus szomorkodik a mai korszak gyülekezetén. Én drága Úr Jézusom, imádkozzál érettünk a szentek szentjében, hogy megállhassunk ebben a nagy próbákban, viharokban, Ámen.

1950. augusztus 2-dik[a], gyönyörű látomás. Feltűnt nekem egy hófehér ágy, az ágyban az én lányom feküdt, felém volt fordulva, szeme be volt hunyva. Aludt az ágy véginél, hófehér paplannal volt betakarva, megjelent az áldott Üdvözítőm, és nézett rája. Megnyugtatott, hogy Ő az alvó[t] ágyában is őrzi. Oh, nagy szeretet, nem találok szavakat, amellyel megköszönjem ezen sok lelki áldást, áldalak, magasztallak, és hirdetem minden csodadolgaidat. A lányom ekkor Tatabányán a bánya mélyében dolgozott 5 évig.

Hétszer volt nagy bányaszerencsétlenség ez idő alatt. De az Úr megmutatta, hogy Ő őrzi az én lányomat, és meg is őrizte, áldott legyen örökké az Ő Szent neve, Ámen.

1950 októberben álom. Három ember jött felém és azt mondták, hogy Isten nincs, erre én sírni kezdtem, és azt mondtam, mit tegyek és azt kaptam, imádkozzak el 3 imát, mire a harmadik imának felét is elmondtam, fel kellett néznem és látám, a három ember megfutamodott. De nem messze mentek tőlem, egy kutya volt mellettem, uszítottam rájok, de nem ment. Erre engem ara indított a Lélek, menjek oda hozzájok, oda is mentem, és nagy harc támadt köztünk, de Isten adott erőt, legyőztem a három embert, letaszítottam őket egy nagy szakadékba. És a három ember azt kiáltotta: – Isten, Isten, van Isten. Mi ebből a tanulság [?] Majd mikor lezuhannak, akkor ismerik el, hogy van Isten, de már akkor késő lesz. Ezért imádkozok szüntelen, adná meg Isten, hogy mindenki megértené, hogy van Isten. Ezen éjjel álomban az ördög olyan erősen nyomta a hátamat, hogy azt hittem, nem bírom ki. A Szentlélek arra indított, hogy nézzek fel az égre, és imádkozzak. Ima közben hangot hallék: – Énekelj el három éneket. Az ördög elkezdett visítani, de én olyan hangosan énekeltem, hogy az ő hangja eltörpült mellettem. És [amikor] a harmadik éneknek a felét elénekeltem, elment a sátán. Mi ebből a tanulság [?] Ha nem szűnünk meg imádkozni, énekelni, legyőzzük a sátánt Isten segítségével. Ámen.

1951. május 2-dik[a]. Szólta a Szent Lélek: Ne ítéljetek, hogy ne ítéltessetek.

1959. március 5-dik[e]. Olyan két nőszemélyhez mentünk el megengesztelődni, ahol ők voltak az okozója a bajnak. Másnap, 6-dikán hajnalban arra ébredtem fel, hogy gyönyörűen énekelnek. Angyalsereg volt. Felülök az ágyamba, és nagyon figyelek, szüntelen azt énekelik nyomatékos hangon: – Megmondotta Isten, és az ájer, ahogy vitte a hangot, hol erősebb, hol halkabb volt a hang. Tehát Istennek kedves volt, hogy elmentünk megengesztelődni, és azért adta azt a végtelen nagy örömöt, hogy a Szent Angyalok énekeltek nekem. Drága Úr Jézusom, köszönöm ezt a nagy áldást, amelyben részeltetsz engem, bűnös lényt.

1951. május 7-dikén látomás. Naplement előtt gyönyörű rószaszín lett az ég, és gyönyörű hegy nyúlt végig az égen, mellette gyönyörű út. Utána négy csokor virágot láttam. Úgy ragyogtak, mitha ezüstből lettek volna, a legalsó legkisebb volt, a második nagyobb, a harmadik még nagyobb, a negyedik még nagyobb, az ötödik szép, tömör, ezüstkoszorú volt. Utána a nappal vízavé[13] állt a drága Úr Jézus, hármat lépett, és eltűnt a napban. Hogy mért adta a drága Úr Jézus a szép látomást, itt nálunk összejöttünk négyen, és élő hittel bizonyságot tettem, hogy a drága Úr Jézus eljövetele közel van, térjenek meg [...]

1951. május 12-dik[e]. Kerestelek, megtaláltalak szavakkal szólta az Úr Jézus. 1951. április 8-dikán szavakkal: Milyen célból kell az Úrvacsora-osztás? Másnap, 9-dikén kaptam meg az értelmét. Teljesen ki kell ürítenünk a szívünket minden bűntől. Meg kell engesztelődni mindenkivel. És úgy venni fel az Úrvacsorát.

1951. április 18-dik[a]. Szavakkal [:] Féljétek Istent, néki adjatok dicsőséget, hálaadást, mert eljött az Ő ítéletének órája. 1951. május 17-dik[e]. Álomban a testvéremmel bementünk a mi gyülekezetünkbe és azt mondták a testvérek, ők is jőnek velünk,

[13] szembe

erre én azt mondtam: – Ti választás alatt vagytok. De fájós szívvel, könnyes szemmel írom le, adja meg a jó Isten, ők is jöhessenek velünk.

1951. május 10-dikén kapálás közbe indított a Lélek, hogy álljak meg, és ahogy megálltam, V. Mózes V. részét tüzes fénybe láttam. Az ötös betű egyik ágából nyolcas betű nőtt ki, az egyik feléből óra lett, és a másik fele úgy pergett, mint egy film. Tehát azt jelzi, az események gyorsan fognak leperegni, és a mi drága Jézusunk eljövetele nagyon közel van. Heten kapáltunk. De a látomást magam láttam a testvéremmel, Isten itt is az Ő hatalmát mutatá meg, mindenért Övé a dicsőség, Ámen.

1951. 5. hó 15-dik[e]. Éjjel nagy zokogást hallottam háromszor, akkor éjjel operálták a fiamat, Lajost vakbéllel. Légy áldva, légy dicsőítve örökkön örökké, drága Úr Jézusom, hogy ilyen csodákat mívelsz velünk, Ámen.

1951. év június 15-dikén kísértem ki Lajos fiamat az állomáshoz. Nagyon nehéz volt az elválás, a fiam ahogy felszállt a vonatra, sírtunk mind a ketten, a fiam, mint operált beteg jött haza, és újra ment vissza Budapestre. Én fájós szívvel indultam hazafele. Ahogy mentem, bal kezem felől keletre feltűnt nekem látásba az én fiam, egy nagy karosszékben ült, tiszta új tűzoltóruha volt rajta, az új ruha azt jelképezi, hogy tiszta az ő egész teste. Köszönöm, édes jó Istenem, hogy a gyermekeimben is áldást adtál nekem. Drága Úr Jézusom, vésd szívembe, elmémbe e drága látomásokat, kijelentéseket, és add meg kegyelemből, hogy örökké tudjalak áldani, magasztalni, dicsőítni a nagy előjogért, Ámen. 1951. év. Álomban meghalt fiam, Lajos, az édesanyám vett neki egy nagy koszorút, mondtam az édesanyámnak, én egy tömörebb koszorút szerettem volna neki venni, az én jó fiamnak. Jöttek a halotthoz, de a [koszorú] nem volt sehol. Engem arra indított a Lélek, hogy induljak el, de nem tudtam, hogy hova megyek, csak mentem. Ahogy megyek, egy gyönyörű tó tárult elém, hófehér márvánnyal volt kibélelve. Mikor a közepéhez érek, az én Lajos fiam emelkedett ki a vízből, és még többen is, nagyon sírt, nagyon meg volt törve. És én egy hófehér zsebkendővel megtöröltem a könnyes szemit, azt mondtam: – Ne sírjál, kedves fiam, a jó Isten megsegít bennünket. Megjelentette Isten, hogy meg fog az én fiam keresztelkedni, és még többen is, tehát lesz nagy megtérés, nem találok szavakat, csak imádkozok szüntelen, és kérlek, jó Istenem, adj a te gyermekeidnek jelt, látomást. Szent fiadért kegyelemből, Ámen.

1951. május 19-dik[e]. Zsoltár 10. részt látomásban. 1951. május. Látomásban Mózes V. könyve 6. rész 7. vers.

1951. év júliusban, péntek délután. Gyönyörű látomás tárult elém. Mintha bementem volna egy gyönyörű kertbe, amilyet még sose láttam. A református templomhoz értem, feltettem a kérdést: – Szerető, jó Istenem, ki tart engem vissza, hogy meg ne álljak és gyönyörködjek a látomásban? Megálltam, néztem széjjel, kinek mutatnám meg a szép látomást, a túloldalon jött hazafele Józsa tiszteletes, nézem a látást is és őtet is, hogy szólok neki, de ő mindig a földet nézte, aztán egymás mellett mentünk el, a szám is kinyitottam, mondom neki, milyen gyönyörű látomást kaptam, csak annyit tudtam mondani, jó napot kívánok. Ilyen a Szent Lélek munkája, nem azt mondjuk, amit akarunk, hanem amit a Lélek mond. Itt teljesül be a drága Ige. János ev. 16. rész 13. vers.

1951. május 6-dikán szavakkal, Isten áldjon meg. A Szent Lélek szólta. Melyért áldom, magasztalom, dicsőítem Istent, Ámen.

1951. május 5-dik[e]. Látám fényben, Máté ev. 28. rész. 1951. május 7-dik[e], vasárnap éjjel látás, a holdból öt fénysugár sugárzott ki, utána öt csillag jelent meg az égen egymás mellett, és azt a világosságot kaptam, mindnyájan el vagyunk választva, az egész család. Atyának, Fiúnak és Szent Lélek Istennek legyen erő, imádat, hatalom, örökkön örökké, Ámen.

1951. április 15-dik[e]. Látomásban amerre csak néztem, mindenütt fel volt szántva a föld, két sor palát [? palánta] volt benne, háromszor jelent meg. Aztán elszenderedtem és elindultam misszióznI. Hózseás 10. r. 12. vers. 1951. május h[ó]. Látomásban Mózes V. k.[önyve] 6. rész 7. v. 1951. június 2-dik pénteken reggel látomásban 3-szor hasadt meg a föld. Utána ment kétfelé a föld. 1951. június 26-dikán délben. Látomásban láttam egy fehér kriptát, a közepén egy nagy üveg volt, és a gyönyörű kripta előtt le volt fektetve egy hófehér kereszt, a drága Úr Jézusom sírboltját mutatta meg az én szerető édes Atyám, melyért áldom őt, Ámen.

1951. augusztus 9-dik éjjel szavakkal. Megkapjátok a Szent Lelket, hála érte az Atyának, Fiúnak, Szent Léleknek, örökkön örökké, Ámen.

1951. júliusban csütörtöki nap mentem vásárolni, a szemüvegemet a népboltban felejtettem, úgy látszik, nem véletlen. Onnan visszajövet a kastély kertje, a kastély háta megett menve [...] hűen láttam az én lányomat. Előzőleg nagy misszió levelet írtam neki, nagyon mélyen elgondolkozva olvasta a levelet, aztán eltűnt, mint egy felleg. Utána újra feltűnt az én lányom, de már a levél nem volt a kezében, hanem nagyon sírt, csak úgy hullottak a könnyei, aztán eltűnt ez a látomás is. Aztán mentem tovább. Utána a kastély kőkerítése sarkán feltűnt egy nagy hatalmas asszony, olyan magas volt, amilyet még életben nem láttam. Fekete ruha volt rajta. És a feje felett széles fekete csík húzódott az ég felé. Én akkor sokat misszióztam a református tiszteletesekkel, és azt mondtam magamban, ez az ők egyházokat jelképezi. De a Lélek arra indított, nézzem meg jobban a látomást, és látám, a mi gyülekezetünk fele volt fordulva, tehát a mi gyülekezetünket jelképezte. A szemben levő ház felett 4–5 lépésnyire a levegőben térdepelt egy asszony fekete ruhában, és imádkozott. Nagy jelentőségű ezen látomás. Légy irgalmas nékünk, bűnösöknek, szerető édes Atyám Szent fiadért, az ő vére törölje el minden bűnünket. Ámen.

1951. év június 4-én szavakkal szólta a drága Szent Lélek: – Jeruzsálem, Jeruzsálem, aki megölöd a prófétákat. Máté ev. 23. rész 37. verse. 6-án újra szólta a drága Lélek. Mér szólta, mert látta és látja, mennyire hitetlenkednek, nem hiszik, hogy szól a Szent Lélek, nem hiszik a látomást, holott meg van írva Jóel p.[róféta] 2. rész 28. verse. Megszomorítják a drága Szent Lelket ők, de gyönyörűen munkálkodik, lehet érezni, lehet tapasztalni. Drága Úr Jézusom, add meg, hogy az egész világ megérezze.

1951. október 10. Máté ev. 10. rész. Ingyen kaptátok, ingyen adjátok, drága Úr Jézusom, imádkozzál érettünk a szentek szentjében.

1951. május h[ó]. Mózes V. k.[önyve] 34. részét.

1951. október 2. Éjjel szavakkal. Nem szeretik egymást, ezért nem kapják meg a Szent Lelket. Kérve kérlek, kedves Jézusunk, add az első szeretetet a szívünkbe. Uram, könyörögve kérlek, légy irgalmas, kegyelmes hozzánk bűnösökhöz.

1952. február 2. János fiamért böjtöltem. Szavakkal szólta a drága Szent Lélek. Mind a ketten meg vagytok szentelve. Legyen áldva a mi Jehova Istenünk. Légy áldva, drága Üdvözítőnk, hogy elküldted a Szent Lelket, amely mindent kijelent nékünk, és elvezérel minden igazságra.

1951. év augusztus hav[a]. Ageus 1-2. részét olvassuk és hirdessük, így szól a drága Úr hozzánk, tanít, vezet, adja meg, örökké dicsőíthessük. Ámen.

1951. év szeptember 25. éjjel szavakkal. Máté ev. 4. rész 17. v. János ev. 3. rész. 5. Minden családnak, térjetek meg, keresztelkedjetek meg, és megkapjátok Szent Lelket. Isten adja meg mindnyájoknak kegyelemből. Ámen.

1951. május h[ó]. Imádság közben megjelent egy Angyal, gyönyörű helyen. Aztán mellette megjelent a drága Úr Jézus. Aztán mellette ismét egy Angyal, gyönyörű látomás volt. Hallelúja, hallelúja, hallelúja, az ég összes Angyalseregének. Békesség és jóakarat a földön az embereknek. Ámen. Az Úré mindenért a dicsőség. Ámen.

1952. április 10-én éjjel 1 órakor. Látomás. Vágták az aratók a búzát, egy kévét is kötöttek. Utána szavakkal szólta a Szent Lélek, eljött az aratás ideje.

1952. április hó. Sámuel első könyv 8. részét fényben láttam.

1952. június 28. Szavakkal. Végezd a munkát, a lelki munkát.

1952. március 18. Álomban a hivők mind mentünk lépcsőkön felfele, negyedik vagy ötödik lépcsőn állottam, mikor vissza kellett néznem. Látám egy nagy asszonyt, ugyanaz, amelyet látomásban láttam fekete ruhában, arccal a föld fele terült el a földön. Utána minden lementünk a földre. Én és a testvérem mellé álltunk a nagy asszonynak, felfelé nézve az égre. Nagyon sírva imádkoztunk Istenhez. Világos nyári ruha volt rajtunk, a többi testvérek fekete ruhába voltak, ők nem álltak a nagy asszony mellé, és senki nem emelte fel. Ezen álomlátás annyira áthatotta az egész lényemet, hogy 3 nap nagyon beteg voltam bele, nem tudtam volna lecsillapodni. Nagyon kértem a jó Atyát, adjon szent igéjéből világosságot. Imádkoztam, Ámós 5. részénél nyitottam ki. Drága Úr Jézusunk, imádkozzál érettünk a te szent véreden megváltott népedért, a te gyülekezetedért. Ámen.

1952. év március 2. Szavakkal. A gyülekezetet meg kell tisztítani minden bűntől, hogy kiáraszthassa ránk jó Atyánk [...] Kegyelemből, nem érdemből. Ámen.

1952. április h[ó]. Szavakkal. Szüntelen imádkozzál, jó Atyám, drága Úr Jézusom, adjatok imaszavakat, drága Szent Lélek, egészítsd ki a mi gyenge imánkat, fohászkodjál érettünk. Ámen.

1952. március 7. Szólta a Szent Lélek. Az igaz hívők meg vannak szentelve.

1952. március 7. éjjel. Látomás. A szobámba esett az eső. Felkeltem és kinéztem, milyen idő van. Gyönyörű holdvilágos este volt, tele volt az égboltozat fényes csillagokkal. Szerető mennyei jó édes Atyám, porba hullok a te szent színed előtt, hogy ennyire szeretsz. Légy áldva, örökkön örökké. Ámen.

1951. év. Álomba. Idős Pásztor testvérünk az édesanyjánál, szóval nálunk aludt, szép tiszta ágyba. Én nagytakarítottam, vártam a kedves lelkeket, vendégeket, meg is érkeztek, de nem mentek oda a testvéremet köszönteni, így én köszöntöttem őket. A testvérem az ágyban bekötött fejjel feküdt.

1951. év október 10. Eljövök hamar, elviszlek az Ő kegyelmében, az Úr tanít, vezet, bizony jövel hamar, adja meg, örökké dicsőíthessük. Ámen.

1950. szeptember h[ó]. Böjtöt fogadtam péntek estétől szombat estig. Első böjtöm volt, hogy hivő lettem. Az imaházból péntek este hogy hazamentem, nagyon szomjas lettem, feltettem az kérdést, igyak, ne igyak, nem ittam. Tehát győztem a test felett Isten segítségével. Éjjel álomba egy fürt szőlőt fogva a kezébe elébem állt a drága Úr Jézus. Leszakasztott egy szemet, és azt mondta, edd, én azt mondtam, nem eszem. Újra mondta, edd, és a számhoz tette, és ahogy megettem az első szemet, két mag volt benne, lenyeltem, utána megetette vélem az egész fürtöt. A legnagyobb szemű szőlő volt, szép fehér szemű. Mi ebből a tanulság, nem kell nekünk félni se éhségtől, se szomjúságtól, ha törekszünk megszentelt életet élni, Istenünk drága.

Aludtak, de felkelt a testvérem, és beengedett. Mondom neki, ahova nézek, mindenütt eltűnnek a gyönyörű csillagok, és az esthajnali csillag is nagy jelt ád. Kiülünk egymás mellé az udvaron, és ahova csak néztünk, mindenütt eltűnt a csillag, és az esthajnali csillag állandóan adta a jelt mindaddig, míg a csillagok mind teljesen eltűntek. Mikor a csillagok mind eltűntek, azután az esthajnali csillag ment jobbra, ment balra, ment felfelé és lefelé is. Ezt így háromszor ismételte meg. A testvérem csak a harmadik látomást látta. Az értelmét ő kapta meg, mondotta, a keresztet jelképezte. Ekkor már az esthajnali csillagon kívül egy csillag se volt az égen. Gyönyörű, felejthetetlen este volt ez. 1 óra körül indultam haza a testvéremtől olyan boldogan, olyan örömmel, hogy azt leírni nem lehet, tudom, csak érezni. Úgy át voltam hatva az örömtől, hogy csak reggel fele aludtam el. Sírok nagyon, drága jó Istenem, drága Úr Jézusom, drága Szent Lélek. Maradjatok velem, adjatok erőt és indítást minden jóra, és hogy szüntelen tudjam hirdetni a csodákat, amelyeket láttam az én jó Istenem kegyelméből. Drága Úr Jézus, imádkozzál érettem, imádkozzál gyülekezeteinkért, ha tőled vannak a látomások, hogy higgyék és elfogadják, hogy mindenben egy akaraton lennénk. Hogy ránk áraszthatnád a késői eső bő áldását, szerető jó Istenünk kegyelméből, nem érdemből, a mi drága Úr Jézusunkért. Ámen.

1951. augusztus 24. Éjjel arra ébredtem fel, hogy nagyon fújták a kürtöt, egy jó negyedóráig. Istenem megéreztette vélem, vészjel volt. Éjjel 12 órakor kaptam, és reggelig nem aludtam, ébren voltam. Átjárta a kürtfúvás az egész lényemet. Azt az értelmet kaptam Istentől, fújjuk a kürtöt, mert nagyon közel van a hét csapás és a drága Úr Jézus, aki minket megszabadít. Oh hajnalcsillag, végy tisztességet, dicsőséget, hálaadást. Ámen. Jóel p.[róféta] 2. rész 28. verse.

1952. év 5. hón[ap]. Szavakkal. Minden földi munka hiába, végezd [az] Isten által rád bízott munkát.

1951. év július 28. Pénteken. Leborultam imádkozni, nagy fényben láttam Jerémiás 8. részét. 1–22. vers. A nyolcas betűből nagy fényesség futott a földön nagy sebességgel. És azt az értelmet kaptam, amilyen gyorsan futott a fény, olyan gyorsan hirdessük a mi gyülekezetünkbe. Te látod, jó Istenem, hogy nem fogadják, amely miatt sokat aggódunk és sírunk, könyörögve kérlek, légy segítségünkre mindenben. Ámen.

1951. év szeptember 26. Látomás, a holdon egy szép Z betű volt, Zakariás könyvét kell olvasni és hirdetni. Ezt a látomást hárman láttuk hivő testvérek és az én öcsém és az ő felesége.

1951. május 15-én jött Sarkadra egy református pap, az este prédikált, én is meg voltam híva. Isten lelke arra indított, hogy menjek el. El is mentem. Rengeteg nép

volt. Közben arról is prédikált a tiszteletes, hogy lehet, hogy vannak itt szombatos hivők, akik disznóhúst nem esznek, és szombatot ünnepelnek, de nem ér semmit. Erre én rögtön arra lettem indítva, elmegyek a paphoz, el kell menni, és bizonyságot tenni. Kijövet a templomból 6 református testvérrel mentem haza, mondom nekik, elmegyek ehhez a tiszteletes testvérhez bizonyságot tenni, ők is szinte biztattak, hogy menjek el. Utána 7-szer villámlott, felhő egy szikra se volt. A református testvéreknek nem mondtam, mit láttam, mert még jómagam is néztem fel az égre, Istenem, jól látom, hát egy szikra felhő sincs az égen, és villámlik, tehát jel volt. Másnap megyek a testvéremhez, aki hívő és mondom neki, hogy a templomba voltam, és hogy mit mondott a pap, és hogy menni kell hozzá bizonyságot tenni. A testvérem azt mondta, ő nem jön a papokhoz, hagyjak nekik békét. Másnap este a testvéremnél aludtam, a testvérem elaludt, de én nem, majd szól a testvérem, alszok-e, mondottam, lehet, reggelig se kérdezi, hogy néz ki az a pap, mert itt áll előttem látomásba, mondtam neki, hogy néz ki, és mondja a testvérem, hasztalan megyünk hozzá, nem fog fogadni, megmutatta Isten neki látomásba. Én mondottam neki, el kell menni, ha fogad, ha nem, ha a Lélek indít, bizonyságot kell tenni. A testvérem újra elaludt, jó óra múlva újra szól a pap, itt áll előttem, tartja felém a cipője talpát, rá volt írva a tízparancsolat. Megkapta Istentől az értelmét, hogy lábbal tapossák a tízparancsolatot, nem kell nekik. A testvérem ismét elaludt, én nem. Majd pár óra múlva hűen látom a papot. Szólok a testvéremnek, itt áll a pap előttem, és az arcára két sor írás volt írva, de nem tudtam kiolvasni. Utána látásba Timótheus első, 4. részének 1–2. verse fel volt írva. Csodálatos éjszaka volt, és sötét a szobába, és el tudtam olvasni. Óh, de nagy a mi jó Atyánk, drága Úr Jézusunk hatalma, senki se kételkedjen benne. Másnap elmentünk a paphoz, és nem fogadott bennünket. A testvérem mondotta a drága igét, Máté ev. [angéliuma] 10. rész 14. versét. Isten kijelentette, hogy nem fogadnak, teljesült tehát Isten szava, szent és Ámen. Innen Gyulára ment másnap, vasárnap a tiszteletes, onnan elvitték, imádkozunk érte és a sok lélekért, Isten könyörüljön rajtok.

1952. év szeptember 18. Az én lányom mondta álomba: – Én is szeretnék olyan életet élni, mint anyukám. Imádkozok érte hittel, és hiszem, hogy Isten megadja. Kérjetek és megadatik. Máté ev. [angéliuma] 7. rész 7. verse.

1952. év október 15. Mondta Pásztor atyafi. Mondta, álom volt, József idős, szomorúan. Leszedtétek előlünk a sok gyümölcsöt, mondta, miért szedtétek le, és ott volt a sok gyümölcs kosarakba[n] előttem. János ev. [angéliuma] 15. rész 5. verse. Drága Úrjézusom, adj erőt a mennyből mindnyájunknak, hogy benned maradhassunk, hogy beteljesíthess rajtunk, amit kijelentesz kegyelemből. Ámen.

1952. november 10. Szavakkal, a Mennybe nem éhezik senki. Mi ebből a tanulság, ha mi is át tudunk alakulni olyanokká, mint mennyei lények, mi se fogunk éhezni. Adja meg Isten mindnyájunknak ingyen kegyelemből. Ámen.

1953. június 20. Fényes nappal a nyelvadományosokon gondolkoztam, Pünkösdista testvéreken, kezembe a kis Bibliával, és tisztán láttam az égen a 321. számot és megkaptam az értelmét, hogy nálok a nyelvadomány, nálunk a prófécia, amely a legnagyobb, 1. Korintus 14. rész, drága Szent Lélek vezéreljen el mindnyájunkat minden igazságra kegyelemből. Ámen.

1951. év. Álomban a testvérem és egy lány mentünk a gyulai kórházba, odaértünk, a testvérem és a lány elmentek tőlem, én egyedül maradtam. A kórház nagy folyosója tele volt betegekkel, kérdeztem tőlök, mikor ettek? Ettek-e már reggelit? Azt mondták, ettek. Mondtam nekik, hogy az ebédet én adom nekik. Kérdem tőlök, miért állanak itt? Azt mondták, oltják őket, én azt mondtam, engem nem kell oltani, én hála a jó Istennek, egészséges vagyok. Kedves, drága Jézusom, adj mindnyájunknak erőt, hogy ne vétkezzünk, hogy ne oltsanak. Őrizz meg a gonosztól.

1951. évben este 9 óra [és] fél 10 óra között egy csillaghoz hasonló égi jel jelent meg az ég alján. Tűzhöz hasonló színe volt, és hétszerte nagyobb volt, mint a többi csillagok. Szépen haladt lefelé az égen, és ahogy haladt, nőtt és teljesen lement.

1951. év. Álomba. Pesten laktunk, nagyon szép lakásunk volt. Nyitott előszobával egy székre volt letéve Lajos fiam tűzoltó kabátja, a fonákja volt kívül, a nap rásütött és úgy ragyogott, mintha tiszta ezüstből lett volna, tehát azt mutatta meg Isten, az ő belseje tiszta. Dicsőség a drága Úrnak, az ég összes Angyalainak. Hallelúja, Hallelúja, Hallelúja mindörökké. Ámen.

1952. október 21. Együtt voltam a gyülekezettel, kinn a szabad ég alatt gyűltünk össze, tanulmányoztuk és felolvastunk a heti leckéből. Testvéreim olyan igét olvastak fel, amely[et] az én Bibliámból nem tudtam kikeresni, de az övékébe se. Úgy tettem, nem tanultam a héten. Pásztor József atyafi is ott volt köztünk előbb, de mire újra felnéztem, elment jó messze tőlünk és világi emberekkel beszélgetett.

1953. június 25. Álomban a lányom éjjel el akart menni hazulról. Én nagyon erélyesen rászóltam. Nem engedem, hogy elmenjél. Utána hamarosan jött hozzánk egy férfi, hófehér kabát volt rajta, úgy nyilatkozott, hogy eljegyezni jött az én lányomat. Erre az édesapja azt mondta, hogy ezt meg kell beszélni. Le is ültek egy asztalhoz és kezdte mondani a férfiú, hogy Ő ám nem akármilyen családból való, hanem nagyon jó családból való. 30 évesnek nézett ki, előbb ahogy ránéztem, szemlátomást szépült és kellemesebb lett az arca. Drága Úr Jézus volt. Eljön, és eljegyezi a lányomat is. Úgy legyen. Ámen.

1954. március 8. Mondta Túlkán János, visszajöttem. Mondta, László Janiékhoz is el kell menni.

1954. év március 15. Pesten most jól lehet keresni az állásokba[n]. Nagyon szépen köszönöm, jó Istenem, hogy gondoskodol rólam. Hódolattal van tele a szívem, minden jótéteményidért.

1954. április 18. Szavakkal szóla Isten az Ő Szent Lelke által. Nincs erő a református egyházba. Drága Úr Jézusom, add meg, hogy ők is megtérjenek mindnyájan és megkeresztelkedjenek. Atyának, Fiúnak Szentléleknek nevében. Ámen.

1954. április 20-án. Szavakkal szólta a drága Szent Lélek. Sarkadi Nagy Pál meghal, Istenem add meg, hogy a bűnnek haljon meg, keresztelkedjen meg, fogadja el a tízparancsolatot. Drága Úr Jézusom, imádkozzál érettök.

1957. február 3. Isten szól, és ahol nem fogadják el Isten szavát, ott nem lesz áldás.

1959. december 31.re virradóra látomás. Egy nagy fehér ívre fel volt írva, a tized megszűnt. Ez csak nekem szólt.

1963. január 7. Juhász Atyafit látomásbul. Nagyon szép tisztán volt felöltözve, magasabb volt, mint életbe[n]. Állt az előszoba ajtóba.

1963. január 20. Látomásba[n]. Tót Dezső testvér a konyhára nyíló kis ajtón jött be, állt előttem. Egy hang szólta [?] lelkileg nem jó munkát végzett, imádkozok érte, a jó Isten bocsássa meg néki.

963. január 22. éjjel álomba[n] Túlkán Jánosnak szép tiszta vizet adtam és szépen tisztán megmosakodott és szép .... kék inget adtam oda neki. Felvette magára. Lelkileg tisztul ő is.

1963. január 25. Látomás. Egy szent könyvet nyitott ki két kézfej, olyan finom és szép volt, hogy olyat még életben nem láttam. Szavakkal szólta a drága Úr Jézus. Be lesz írva az élet könyvébe a nevetek. Dicsőség a magasságban. A F. L. a mennyben lakozó Sz[ent] Angy[al] Szenteknek. Hallelúja, hallelúja, mindörökké hallelúja.

1966. szeptember 24-én szombaton voltak nálunk az országházból két elvtárs, egy órakor érkeztek meg autóval. Az Úré a dicsőség. Legelső nagy jelentős álom. Fényes nappal mentem Budapesten az utcán, és ott olyan dolgot láttam, hogy sírva fakadtam. Néztem jobbra, néztem balra, hátra, nem látják, hogy én mennyire sírok. Szerettem volna hangosan felzokogni, és azt mondtam magamba, hát így le van züllve a világ. Azt mondtam, jövel drága Úr Jézusom, ítéld meg ezt a földet. Akkor éjjel álomba Sarkadon voltam, és mentem a határba[n], amerre csak néztem, mindenütt nagy tábla érett búzák voltak. A szembe[n] lévő táblához tartottam, a búzatábla előtt aratók voltak felállítva, úgy tartva a kezökbe a kaszájokat, mint mikor fenni akarják. Az égen egy fehér felhő tűnt fel, a felhőből kibontakozott az Úr Jézus fenséges alakja, és kezdett leszállni a földre, erre én azt mondtam, szóljak az aratóknak, hát ők nem látják, hogy az Úr Jézus lejött a földre. Erre egy hang azt mondta: – Ne szólj nekik, mert nékik nem adatott meg, hogy meglássák, csak néked. Gyönyörű álom volt, sose felejtem el, de csodálatos, bárhogy gondolkozok rajta, hogy mit láttam, nem jut eszembe. Saját magamnak se tudom megjegyezni, Isten így akarta, hogy ne tudjam. Nagyon szépen köszönöm, hogy elfelejtette vélem. Az aratók közt az első arató Túlkán János volt. Óh, de gyönyörű álommal válaszolt az Úr, drága legyen áldva Szent neve örökkön örökké. Ámen. Imádkozás közben egy fényes csillagot [láttam].

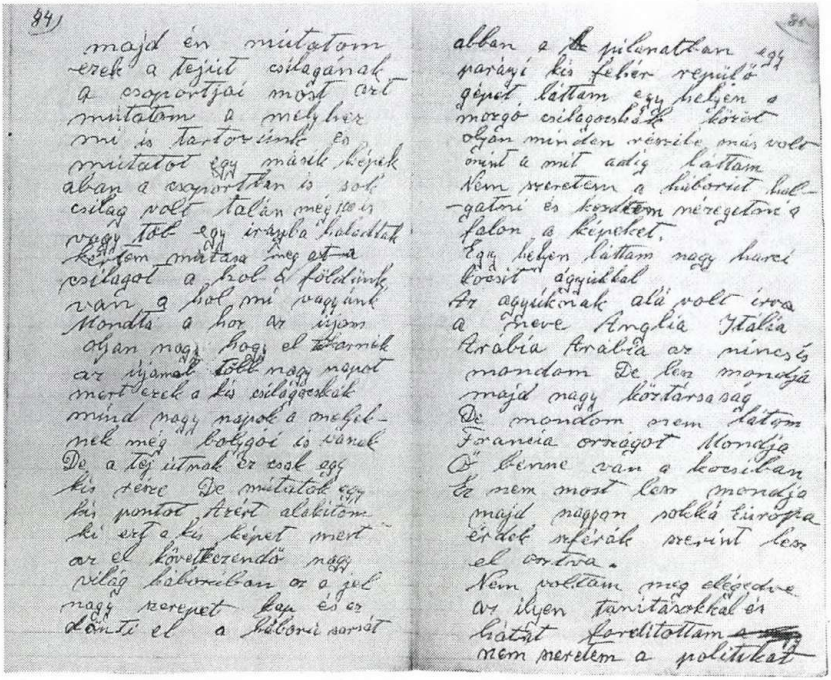
1971. év 3. hó 6. szombatra virradóra kórházban voltunk első emeleten nagyon sokan, mindenki fehér ruhába[n] volt, kevesen világoskék, rózsaszín mintás hálóingbe, kabátba. Mellettem a testvérem állt, körülöttem annyian álltak, hogy engem nem lehetett megközelíteni. Jött egy látogatóm, F. I. nagyon figyelt, keresett a tekintetével, találkozott a tekintetünk. Tiszta feketébe[n] volt, a kezébe[n] egy aktatáskával. Intek neki, hogy merre jöhet hozzám, ment is arra, amerre intettem, hogy menjen, de ott lefele vezetett egy lépcsőút, azon ment lefele. Az fekete gyászt jelent. Túlkán Jánosnak régen megvan az orvossága. Térjen meg, keresztelkedjen meg, és minden bűne meg lesz bocsátva. Adja meg Isten kegyelemből. Ámen.

Kovács Erzsébet életpályáját Nagy Mária magyarszakos tanárnő rekonstruálta.[14] 1900. július 28-án született Békésgyulán. Református vallásban nevelkedett. A családban három gyermek született. Szülei korán elváltak. Betegsége, az angolkór miatt édesanyja lemondott róla, apai nagyanyja vette magához. Mindennapi feladata volt a Biblia olvasása. Öt évig járt iskolába. A nagymama halála után ismét édesanyjához került. Édesanyja az alkohol rabjává vált, a kislányt fiatal mostohaapja sokat verte. A zaklatott családi körből 18 évesen házasságba menekült. Férje, Hiris János fodrász volt, akit a munkájában segített. Házasélete boldogtalan volt. A szeretetre való képtelensége miatt férje csalta, majd végleg elhagyta. Ezután magányosan élt a férjével közösen vásárolt, 28 holdas tanyájukon. A földek kollektivizálásakor a nyugodt fészket el kellett hagynia, a közeli román faluba, Nyürögdre költözött. Itt halt meg, ortodox temetési szertartással helyezték nyugalomra, 1988-ban.

Rövid emlékirata szerint gyermekkora óta álmai voltak a jövőt előrevetítő álmai. Előre látta az időjárás alakulását. Olyan rendszerességgel és precizitással, hogy a mezőgazdasági munkálatokat ez alapján tervezte meg. Rokonai emléke szerint a templomot nem látogatta, a Bibliát, a zsoltárokat és más vallásos tárgyú könyveket azonban mindennap olvasta. Ismerte a spiritizmust, a hipnózist, tisztában volt a médiumok természetével. Apja és testvérbátyja spiritiszta szeanszokat tartott, szellemeket idézett, a jövőt kutatta. Ez a környezet meghatározta Kovács Erzsébet érdeklődését és világnézeti meggyőződését. Kéziratában Kovács Erzsébet megemlíti, hogy olvasta Adelma könyvét.

Vay Ödönné született Wurmbrandt Adelma 1840–1925 között élt. Látnoki képességekkel rendelkezett, médiumként működött. Dr. Grünhut Adolffal 1871-ben alapította meg a *Szellemi Búvárok Pesti Egylete* nevű, hatóságilag engedélyezett spriritiszta szervezetet. 1880-ban írta meg fő művét, amely különböző címekkel került kiadásra (*A szellemvilág keletkezése, A Teremtés igaz története, Szférák a Föld és a Nap között*). A munkát Ágoston szellem ihlette. Eszerint a földet hét szféra veszi körül. Minden szféra egyenként hét alszférából, légköri gyűrűből épül fel. Az egyes szférákat más-más szellemek, entitások népesítik be. A földhöz legközelebbi légköri gyűrű a pokol, itt élnek az alkohol és a paráznaság rabjai (1. alszféra), a gyilkosok és a háborúk, a párbajozás szellemei (2. alszféra), az öngyilkosok (3. alszféra), a rablók, a tolvajok, a hazugok (4. alszféra), az istentagadók, az anarchisták, a nihilisták (5. alszféra), az önzők, a fösvények szellemei (6. alszféra), a vad

[14] Az ő szívességéből került az álmok kéziratának több kötete Nagyváradról a Pécsi Tudományegyetem Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszékének archívumába.

Részlet Kovács Erzsébet kéziratából.

népek szellemei (7. alszféra). A második légköri gyűrű alszférái a vallások szférái (1. ortodox, 2. evangélikus, 3. izraelita, 4. iszlám, 5. buddhista, 6. hindu, 7. kínai és japán), a harmadik 1. a természetvizsgálók és istentagadók, 2. a bölcsészek, 3. a hitetlenek, a ledérek, 4. a gőgösek, 5. a hamis esküt tevők, a házasságtörők, 6. az elmebajosok, 7. a jók és a megtérők szférája. A negyedik szféra a boldog szellemek, a ötödik a gondolat, az értelem, a művészet, a hatodik a tiszta szellemek, a hetedik a védőszellemek szférája.

A családban fennmaradt az *Égi világosság* című spiritiszta folyóirat 1907-es, IX. évfolyama. A folyóiratot a Magyar Spiritiszta Egyesület jelentette meg.

Férjhezmenetele után Kovács Erzsébet egyéves böjtöt tartott. Tápláléka a kétnaponként elfogyasztott pár falat kenyér és pár korty víz volt. Látnoki képessége ekkor finomodott ki, ekkor győződött meg a szellemvilág létezéséről: „Vannak nagy tüzes angyalok, vannak fehér angyalok. Sőt vannak még ördögök is, az is több fajta. Kisebbek, nagyobbak és még nagyobb rangúak." Kezdetben lefekvés után lakása falára vetített képek formájában részesült rendszeresen látomásban. Később a látomások álom formájában jelentek meg. Látomásainak tulajdoníthatóan meggyőződött a túlvilág létezéről, a lélek továbbéléséről, a reinkarnációról. A létezés célja az angyallá való alakulás. A folyamatot a karma, „a jóvátétel tör-

vénye" irányítja. A földi élet során az emberben kialakul a lelki élet. A túlvilági élete folyamán szüntelen kísérő követi őt.

Álmai, jövendölései terjesztése végett álmai leírása mellett döntött. Az 1970-es évek elején füzetet nyitott, emlékezetből jegyezte le az álmokat. 1978-ban egy füzetbe újramásolta feljegyzéseit. Az első oldalon fogalmazza meg az írás célját, valamint a maga médiumi hivatását:

> Ezen álmon kívül én még igen sokat láttam, most is előfordul, csak már nem írom, mivelhogy van elég sok írva és öreg vagyok már nagyon.
>
> És tudom, hogy úgysem örül annak senki, hogy csak ilyenszerű a túlvilág.
>
> Álmok könyve
>
> Keressétek Istennek országát, és annak igazságát, a többi mind megadatnak nektek. És megadatnak a csodálatos álmok látásai is. De aki nem keres, az nem találhat semmit. Csak aki alázatos hittel és lélekkel keres, csak az talál, mert akinek van, adatik annak még több.
>
> Másoltam 1978
>
> Régi Álmok leírásai
>
> Írta Kovács Erzsébet, születtem Békésgyulán 1900. VII. 28. Jártam 5 elemi iskolát, vallásom református. Hittem még ehhez hozzá a túlvilági életbe, melyről sok bizonyságot nyertem, Sok szenvedéseim között ez a hit volt minden vigaszom és örömöm, Melyért hálát adok Istennek. Ámen.
>
> Az én barangolásaim álomban és a nagy szférák világában.
>
> Halál, hol van a te fullánkod?

Az *Álmok könyve* 400 lapos kézirat. 1–2–3–4 lapon előadott történetekből áll. Az egyes történetek fölé az *Álom, Másik álomkép* cím kerül. A leírások ugyanazt a narratív sémát követik. A szerző megnevezi az álomtörténet helyszínét, szereplőit, előadja a történetet. A leírást Kovács Erzsébet pár soros értelmezése, következtetése zárja. Az értelmezés hol a számára feltáruló tanulság, hogy egy, a számára nyilvánvaló tézis propagandisztikus bemutatása. A narrátor számára a szférák világa nem áll össze koherens egységgé, kimerítetlen marad, a szférák és alszférák viszonya tisztázatlan. Egyik megjegyzése szerint csupán az alsók szférákba nyílt belátása. Maga szemlélőként aszszisztál, anélkül, hogy a szenvedők sorsán változtathatna. A látottak sokszor elborzasztják, s ilyenkor azzal vigasztalja magát, hogy ez csupán álom. Az álomból való ébredés örömmel tölti el.

Az értelmezés olykor verses formában fogalmazódik meg. A verset gyakran álomban hallja és memorizálja.

A gyűjteményben négy típusú álomtörténet különíthető el.

1. Az első álomnarratívumok sajátos szüzsével rendelkeznek. Feltételezhetően Madách Imre műve, *Az ember tragédiája* hatására Kovács Erzsébet különböző korokban, helyzetekben és szerepekben szembesül önmagával. Megmérgezi sógorát, hogy férjét királyi trónra juttassa; arab asszonyként férje áruba bocsájtja; olasz kislányként

kétségbeeseve tapasztalja, hogy édesanyja a földi örömök rabja; egy uraság kitartottja, együtt csalnak; férje orosz cár, aki kivégezteti, amiért összeesküvést sző ellene; cigányasszony, akit férje gyermekestül világgá kerget; kovácsné, aki takarítási mániájával teszi elviselhetetlenné magát. Az egyes epizódok női szerepében édesanyját, a férfiakban pedig férjét ismeri fel. A látszólag eklektikus narratíva implicit intenció köré épül. A történetek azt bizonyítják, hogy az ember nem tud szabadulni a bűntől, s emiatt újabb és újabb formában reinkarnálódik, anélkül, hogy előző tapasztalatait fel tudná használni. Megkonstruált voltuk miatt *pszeudo-álmoknak* nevezhetjük ezeket.

2. A gyűjteményben egyedülálló az a *telepatikus álom*, amelyben Kovács Erzsébet telepatikus képességéről győződik meg. Követni tudja Amerikába távozott unokatestvére szenvedéseit. A hat év után hazatért asszony meglepődve igazolja a látottakat.

3. A gyűjtemény első felében kerülnek előadásra a saját szellemi épülését szolgáló álombeli üzenetek, az *autobiografikus álmok*. Ezek olyan gyermek- és ifjúkori álmok, amelyek az erkölcsös és a vallásos élet normáit, a bűnök következményét tudatosítják Kovács Erzsébetben. Ezek hatására fedezi fel a maga gyengeségeit, fogyatékosságait, neveltetése hiányosságait, alakul ki médium-tudata és szerepgyakorlata. Az utasítások alapján igyekszik formálni jellemét, toleránssá válik a környezetében élőkkel szemben, az álomlátást- és értelmezést a mindennapi életébe integrálja, meggyőződik az álmok igaz voltáról. Meggyőződése, hogy lelke ismét vissza fog térni a földre: „Ezeken kívül is még láttam sok életemet. [...] Ötszáz év múlva is még jövök a földre, Koreába. Nem csak én, de sok román és magyar embert láttam ott velem együtt. Akkor már villamosság nélkülivé válik a földön a világ, és hidegebb lesz. Akkor lesz majd újra férjem a mostani volt férjem, de én beteges asszony leszek, és neki kell ápoljon majd engem, így fizeti vissza jóval a rosszat valaha. Igy vándorol még lelkem, ki tudja, meddig. A nagy cél felé, amit el kell érnie".

4. A gyűjtemény nagy része *látomás*. Áramütésszerű érzésben van része, ez jelzi az álom kezdetét. Gyakran egy erős, sokszor szavak nélküli hang irányítja a figyelmét a zajló eseményre. Visszatérő helyszín a piszkos és homályos piac és utca, ahol felismerhetetlen lelkek élnek örök bizonytalanságban. Egyes lelkek a homoki sivatag hőségétől szenvednek, mások az örök tűzben égnek. Kísérő angyalát nem nevezi meg. A szférák világában ritkán találkozik ismerős alakokkal (Krisztus, Szent Péter, Ezékiel, az újtestamentumi Nikodémusz). Az ördögöket és az angyalokat nem nevezi nevükön. Gyakran találkozik halott hozzátartozóival (férje, szülei, testvére, szomszédai, nagynénje, unokatesvére), ismerőseivel (szomszédok, alkalmi ismerősök), ki-ki földi tetteinek következményeit viseli. Leggyakrabban ismeretlen személyek pokolbeli szenvedésének szemtanúja. A különböző bűnökért kijáró szenvedéseket árnyaltan írja le. Rendre megnyílik előtte a gyilkosok, az öngyilkosok, a verekedős természetűek, a paráznák, a magzatukat elpusztító asszonyok, a gőgösek, a fösvények, a bosszúvágyók, a hatalmukkal visszaélők, a hiúk, a szerencsejátékot űzők, a futballért rajongók, az idegbetegek, a demagóg, véresszájú politikusok túlvilági élete. A szenvedők számára nyilvánvaló, hogy a narrátor csupán utazóként van jelen az ő világukban. Panaszukat, bűnüket készségesen feltárják előtte, esetüket elrettentő példaként állítják az élők elé, lelkük nyugalmáért imádkozásra kérik őt. Az egyes típusok hol egy-egy ismerős

alakjában, hol tömegesen jelennek meg. Visszatérő álom a zsidó holokauszt. Kovács Erzsébet hol a környezetében élő, hol ismeretlen zsidók panaszait hallgatja végig, 20 évvel a holokauszt előtt. Előrelátja az önkiszolgáló áruházak terjeszkedését, a termelés automatizálását, az új járművek megjelenését. A bemutatás során a narrátor mentes minden kárörömtől, személyes bosszúvágytól.

Egy fiatalkori látomásban értesült arról, hogy írnia kell. A feladattól megrettent, éveken keresztül tanácstalan volt. 1960-ban néhány választékos szó rögzült az emlékezetében. Úgy vélte, nem halaszthatja tovább hivatása teljesítését. Papír elé ült, s miután a felötlött szavakat lejegyezte, önkéntelenül, erőfeszítés nélkül tolultak agyába a gondolatok. A vers szüzséje a következő: két fiatal egymásra talál, ám a boldog szerelmet az elválás követi. Haláluk után az angyalok ülnek törvényt felettük. Ezen a feljegyzésen kívül semmit sem tudunk írói habitusáról, annak ellenére, hogy életműve terjedelmes. Írásmódja ösztönös, naiv. Nagybetűt ritkán használ, a szöveget központozással nem tagolja. Ennek ellenére nyelvezete szabatos, szándéka követhető, explicit.

Kovács Erzsébet másik terjedelmes írása a két változatban, a *Mese az Angyalok bukásáról* és a *Lucifer bukása* címmel megírt dramatikus mű. Mindkettő 1962-ben keletkezett, a teremtőhöz hű Mihály arkangyal és a lázadó, teremteni akaró Lucifer beszélgetését tartalmazza. A műalkotás végén Lucifer bevallja bűneit, bocsánatot kér a Teremtőtől. Ihletője Adelma műve volt, ugyanakkor a szellemek sugallata alatt született. A szövegből Madách Imre művének ismerete is kikövetkeztethető. Az *Angyalok bukását* a szerző 1982-ben másolta újra.

1982-ben álmainak gyűjteményét egy további kéziratával együtt a Magyar Rádió szerkesztőségének ajánlotta fel. A szerkesztőség azonban nem válaszolt ajánlatára. Halála után a kéziratok unokahúgai tulajdonában maradtak. (Keszeg Vilmos)

Álmok könyve

Bár a lélek nem látható a mi anyag molekula szemünknek, de azért a lélek is anyag, éppen úgy, mint a cefrében a szesz, az sem látszik, bár mozog, forr a cefrében, de mikor kifőzik, volt-nincs, nem más már a cefre, mint moslék.

Legyetek ti azért tökéletesek. Miként a ti Mennyei Atyátok tökéletes.
Máté V/48.

De hogyan tudjon tökéletes lenni az ember. Ehhez rövid az élet.
Az élet kezdetén gyermek, alig él egy kicsit, már jön is az öregség és jön a vég, és nem lettünk tökéletesek.

És mégis elhangzott a szó Urunk ajkáról valaha, ez is azt bizonyítja, hogy nem lettünk tökéletesnek teremtve. Tehát e munka mireánk van bízva, hogy tegyük saját magunkat tökéletessé. E küzdelmes életben. Küzd az ember az életéért. Küzd a fa, a fű

a gyom ellen, a kis bogárkák is küzdenek félve, örökösen minden de minden küzd, ezért a rövid kis életért, amely belehull a halálba.

De vajon van-e élet a síron túl, él-e tovább a lélek? És mi lesz velünk azután, mivel nem lettünk tökéletesek? Mindez olyan kérdések, amelyre nem lehet feleletet kapni, más útmutatónk nincs, mint a Biblia, amelyet már megcáfolt a tudomány. Mostan már a huszadik század végén élünk, rakéták rohannak, az űrben mennyet nem találnak, a geológus sem talál a földben poklot.

Mindezeken sokat gondolkoztam, és elhatároztam, hogy végére járok ennek a dolognak. Ezek a lelki harcok fiatalasszony koromban voltak, 19 és 20 éves koromban.

Most leírom az ezen a téren történt lelki élményeimet. Nem egészen sorban, mivel akkor nem volt idő, majd negyven év múlva íródott, amit még nem felejtettem el.

Már húsz éves voltam 1920-ban. Kis borbélyüzletünk volt, bérben, olyan szegények voltunk, még inast sem tudtunk tartani. Én szappanoztam, a férjem borotvált. Még ő sem volt katona. Nagyon féltünk, hogy be kell rukkolni és beveszik, ha meglesz a mellbősége, és mi lesz a kis üzlettel őnála nélkül. Bár sovány, gyenge ember volt, de mégis alig evett valamit. És én is olyan gyengén ettem zsír nélkül. Azután meglett a sorozás, nem vették be, megnyugodtunk.

Ő aztán rendesen evett, én pedig tovább folytattam a böjtöt, csak minden másnap ettem egy kis kenyeret és ittam vizet, a másik nap semmit. Meg akartam bizonyosodni, van-e lélek vagy nincs. Ez volt a célom. Sokáig tartott a böjt, egy évig. Nagyon legyengültem. Tovább dolgoztunk. Egy szombat napon délben történt. Beküldött a férjem enni, és készítsem el az övét, hogy azután ő is egyen. Én hamar elkészítettem az övét, én nem ettem, evés helyett imádkoztam mindig. És akkor hirtelen úgy éreztem magam, hogy villamos áram érint, a fejemben ütést éreztem, és egy mennydörgésszerű hangot hallottam, csak annyit: – Őtet kövesd. Abban a pillanatban láttam, Krisztus Urunk kezét áldólag tartotta felém, egy pár méterre volt tőlem. De csak egy kicsi rövid ideig tartott. Én egész testemben remegve álltam. De mindjárt kopogtak is a kliensek, hogy menjek szappanozni, mert sietnek. Így teljesen magamhoz jöttem, csak zárás után kezdtem gondolkozni, hogy mi is történt velem, láttam Urunkat fényes nappal, délben, ahogy állva imádkoztam. Éppen, mint Pál apostol a damaszkuszi úton. Nagyon boldognak éreztem magam. De gondoltam, többet most se tudok, mert hiszen abban én soha nem kételkedtem, hogy Ő van, én ilyen gondolattal nem foglalkoztam, csak mivelünk, szegény emberekkel. Ahogy ezen gondolkozok, hamar megáll közvetlen mellettem egy ember. Nagyon megijedtem. Rendesen felöltözve, fehér keménygallér, nyakkendő, fekete ruha, sőt még szemüvege is volt. Hogy látta, nagyon félek, széjjeloszlott, mint a bárányfellegek. Másik este újra jelentkezett, ugyancsak ő. Azt gondoltam, hátha nem is szellem, csak ördög vagy boszorkány. Gondoltam, ha újra jön, vetek rá keresztet, és bal kézzel jól megütöm. Így vártam harmadik este ökölbe szorított kézzel. És bizony ő csak jött. Én jobb kezemmel a keresztet csináltam, felültem, és balkézzel teljes erővel hasbavágtam. De a kezem túlment az ő légies alakján. Kicsit arrább ment ugyan, és nevetett, nevetett engem nagyon, de hangot nem hallottam semmit. Én gondoltam, ez már szellem, és azért böjtöltem, hogy lássam, nem szabad félni, és én is kezdtem nevetni. Attól kezdve már nem féltem, de

minden este vártam. Nem csak ő jött, de sokan. Ő képeket vetített a falra, így tanítottak folyton a szellemvilágról. Néha oly sokan voltak, meg sem lehetett számolni őket, szinte egymás fölött is. Én nagyon jól szórakoztam, jobban, mint egy moziban. A bátyám Magyarországon volt, ha írt levelet, már mutatták is, én olvastam a falon. Mindezeket én elmondtam a férjemnek is, azt is, hogy kapunk levelet, és mit ír, és mindig úgy volt. Egyszer éppen szombaton sokan voltak az üzletben, hozta a postás a levelet. Akartam kibontani, mondja a férjem: – Hagyjad most, ne töltsd vele az időt. Mondják az emberek: – Hogy lehet olyan, a feleségének jön a levél, és nem engedi elolvasni. Mondja a férjem: – Olvasta már, tudom már. – De mikor? Mondja: – Álmába. Akkor az egyik ember elvette tőlem a levelet és kibontotta. Elmondatták előbb velem, mi van beleírva, én elmondtam. Pontosan az volt. – Na ugye – mondja a férjem –, tudtam én már, és mindenki csodálkozott. Ez így tartott egy ideig, én csak nem ettem rendesen, mert féltem, akkor elmúlik a látásom. Egyszer történt, én néztem a szellemeket ülve, hogy el ne aludjak, a férjem mélyen aludt és egyszer csak elkezdett ijedten hangosan sírni. Oda nézek, négy kicsi fehér állatka ugrált a mellén. El akartam zavarni, de nem mentek, ő tovább sírt, nyögött. Én meggyújtottam a villanyt, és felköltöttem. Mondtam: – Ugyan, hogy tudsz olyan gyáva lenni, miket látok én, és nem félek. Te félsz azoktól a négy kicsi fehér állatkától? Mondja ő: – Nem kicsi volt, nagy volt. Mondom: – Nem. Ezen osztozkodtunk. Mondja ő: – Igaz, négy volt és fehér, te kicsinek láttad, én nagynak. – Ugyan – mondom –, ha nagy lett volna, nem fért volna el a melleden. – Ez igaz – mondja. De hogy tudod te, talán te is azt álmodtad? – Oh, dehogy – mondom –, én még nem aludtam, néztem a szellemeket. Ő nagyon megijedt. Mondja: – Ugye böjtöltél, régen nem láttalak enni. – Igen – mondom. – Ezt tovább nem engedem, te is szellemmé válsz, hisz olyan sovány vagy már, ez a baj, nem az, hogy beteg vagy. Te már fakír vagy. Ezután az üzletben kellett egyek, hogy lássa. Soká jöttem helyre, vérszegény lettem, és el is küldtek a doktorok nyaralni, csak úgy jöttem teljesen rendbe. Miután ettem, azután már ébren nem láttam szellemeket. [...]

Láttam magamat a falon, ahogy mutattak engem, de a képekkel mintha össze lettem volna kötve, vele kellett érezzek. Öregasszony voltam, hosszú nagy fák között jártam az erdőben, a földön nagy fű volt. Én gombát akartam szedni, volt hozzá kosaram is. Jó meleg volt és olyan kellemes nedvesség. De tudtam, hogy nem a gomba érdekel engem, mert nem vagyok az erdőben, volt egy nagy tisztás, ott katonák voltak. Hallottam, szavakat kiáltottak [...] Erősen figyeltem. Szálltak le repülők egy helyből, bár abban az időben, az 1920-as években még nem volt helikopter. De nem is olyan volt az a gép, csak kicsit hasonlított arra is, meg a léggömbre is. A levegőt géppel pumpálták bele, és leszállásnál eresztették ki belőle. Egy katona észrevette, hogy odafigyelek, megfogtak és elvittek, bedobtak egy körülkerített magas kőfalon. Ott nagy állatok voltak, azonnal agyon is tapostak. Mindezt át kellett félig-meddig élnem.

Másik kép. Láttam magam mint fiatal lányt, és mindenki igyekezett kifelé a városból, a nem túl magas hegyek felé. Ott sokan voltunk, és nagy zajt kellett csinálni, hajtot-

tuk onnan az állatokat egy lejtőn lefelé. Ott emberek álltak, hogy csak egy úton menjenek le a lejtőn és alul már vágták is őket le. Olyan nagyhúsú állat volt, se nem disznó, se nem tehén, se nem víziló, se nem hal, de mindegyikhez hasonlított egy kicsit, hosszú nagy állat volt, és nem hosszú lábú. A húst osztották, mindenkinek adtak, amennyit bírt vinni.

Másik kép. Újra láttam magam mint öregasszonyt. Tudtam, a fiamnak van valami baja. Mentem a templomba a papokhoz, tanácsot kérni a szellemektől. A templomban volt[ak] az elkerített helyen olyan kisfiúk, és azok alvás közben valamit írtak, és a papok azt olvasták és magyarázták, amelyért fizetnem kellett egy nagy kerek pénzzel. De sajnos, a fiamra nem tudtak semmit mondani, azt mondták, szenvedni kell neki régi bűneiért. Én sírva mentem vissza. Még maradt egy kerek pénzem, bementem egy nagy ajtón vásárolni. Az ajtó mellett volt egy kassza, ott beváltották a pénzem több kisebb éremre. Azt be kellett dobni a kis üvegszekrénybe az üvegnél lévő kis lyukon, akkor az áru kijött magától a kis lyuk alatt. A nagy üzletben egy kiszolgáló sem volt, csak a pénztárnál, és egy, aki sétált ide-oda a nagy csarnokban. Lopásról szó sem lehetett, minden üveg alá volt zárva. Én sírtam, mert igen kevés pénzem volt, és keveset tudtam vásárolni, és még sok mindent kellene venni. Sírtam nagyon, mert nem kaptunk munkát, mert mindent a gépek csinálnak. És nincsen munka ezért. Abban az időben még nem hallottuk hírét sem az önkiszolgálónak, még az 1920-as években.

Megint láttam másik képet. Láttam magam repülőgépből kiszállni mint szép fiatal nőt. Sokan tolongtak körülöttem. Tudtam, híres énekesnő vagyok, és sok pénzem van. Azután még láttam magam mint szellemet, nagy bunda volt rajtam, de hiába, én majd megfagytam a sok hó és jég között, és tudtam, azért vagyok ott, mert nincs a szívemben szeretet. Ezzel a régi kor lezárult, és miután ettem, már nem volt látásom. Sokat búsultam, hogy nem láttam már szellemeket ébren. [...]

Most röviden leírom életem előzményeit.
Most amikor életem végénél tartok, azt gondolom, jobb lett volna nem ostromolni az egeket, és nem böjtölni, de vigyázni szegény férjemre, akit soha nem bírtam megszeretni, magam sem tudtam, miért. Ő ezt érezte, szegény, és ő sem volt boldog soha, bár mindent megtettem érte. De tudta ő, hogy ez nem igazi szeretet, csak én jószívűnek születtem. Éppen ezért ez nem volt neki elég, ő is boldogtalan volt, én is. Egy ideig összetartott minket a szegénység. De amikor már gazdagabbak lettünk, a nők kezdték észrevenni őt, akkor addig-addig, hogy el is csábították szegényt, de persze érdekből. A végén nagyon szerencsétlen lett, nagyon csalódott, és bele is betegedett. Volt ugyan felesége, de hogy elszegényedtünk, akkor már csak kínozták.

A látszat az, hogy ő lett hűtlen, és elhagyott engem. De a valóság az, hogy inkább én vagyok a hibás. Mentségül csak azt hozhatom fel, hogy amikor vele összekerültem, bár fiatal voltam, de szívem-lelkem már össze volt törve, az én kicsi tragédiám már akkor elkezdődött, amikor megszülettem. Mert anyám érthetetlen okból már amikor

meglátott, nem szeretett. Nem is vigyázott rám, és amikor angolkóros lettem, apám elvitt az ő szüleihez, hogy írják meg, ha meghaltam, és majd jönnek eltemetni.

De öreganyám, szegény, gondozott rendesen, és meggyógyultam, és újra megtanultam járni. Akkor apám újra elvitt. De azután, amikor leestem a Tiszán a hajó fenekére, mert anyám nem fogta meg a kezem, újra visszavitt. Közben el is váltak, én ott maradtam öreganyámnál, húgom anyámnál, bátyám apámnál, de volt itt is, ott is mostoha. Apám később hazavitt, de már akkor beteges volt. Mostohám se jó, se rossz nem volt. Sajnos, apám meg is halt. Szerencsen laktunk akkor. Nagybátyám eljött értem, bár volt sok gyereke. De ő soha nem bántott. Sajnos, Váradon lakott anyám is a férjével, aki 13 évvel volt nála fiatalabb. Egyszer anyám meglátott és visszakövetelt. Nagybátyám újra öreganyámhoz vitt, nem adott neki oda. Miután ezt megtudta, anyám oda írt egy hosszú levelet, hogy nagyon gazdag férje van és Váradon háza, Biharillyében 60 hold földje van, és mint egy anya, nagyon fájna neki, hogy az ő gyermeke abból a vagyonból kimaradna. Azért gondolja meg, és ne tegye tönkre unokája szerencséjét. Azután öreganyám elhozott hozzá. A valóság az volt, hogy az Adorján házban voltak házmesterek, és kellettem a sok lépcsőt seperni, mosni. A férje iszákos volt, és anyám is ivott, állandó pénzhiány volt, engem mind a ketten vertek.

Bár panaszkodtam nagybátyámnak, de nem tudott rajtam segíteni. Később be kellett lássam, hogy az nem elég, ha csak dolgozom, de pénz és pénz kell bárhogyan is.

Azokból az időkből nem szeretek írni és emlékezni. Öngyilkos is voltam, de a mentők elvittek újra vissza az életbe. Ez a pokol négy évig tartott.

Szegény anyám, soha nem szeretett. Csak ha részeg volt, akkor kedves lányának nevezett, de annak sem lehetett örülni. Négy év után változott a politika, mostohám börtönbe került. Így én igyekeztem férjhez menni, hogy kikerüljek a hatalmukból. Jó is volt sietni, mert hamar visszakerült. Anyám azután is folyton jött pénzt kérni. Mostohám mind jobban-jobban ivott, végül részegen felakasztotta magát, meg is halt. Anyámat én ápoltam, és temettem el. Halálos ágyán azt mondta: – Lányom, tudom, nem voltam jó hozzád, többször meg is loptalak. De hidd el, nem tudom, miért, de soha nem bírtalak szeretni. Csak most látom, hogy te voltál a legjobb gyermekem. Sajnálom, hogy nem voltam jó hozzád. De már akkor sem szerettelek, mikor megszülettél. Én vigasztaltam szegényt: – Nem baj – mondom –, ahogy volt, úgy volt. Most már imádkozzunk, hogy bocsásson meg a Jóisten mind a kettőnknek.

Ezt azért írtam le röviden, hogy érthetővé váljon az az álmom, amelyet a kedves szellemek mutattak nekem a múltjaimat tovább álomban. Mivel igen búsultam, hogy már ébren nem látom őket. Eleinte nagyon rázott a villanyáram alvás előtt, de tűrtem szó nélkül, mert olyankor elvitték lelkemet a lelkek hazájába.

Az első álom az életemről.
Szép fiatal nő voltam, és nagyon boldog. Férjem a király öccse volt, jószívű és bátor harcos. Az egész nép őt szerette, és tudta ezt a király, és könnyen ő lehetett volna király. Én ezt tudtam, de férjem nem vágyott erre. Szerettük egymást, és én féltettem őt, mert tudtam, hogy a király és a királyné félnek férjemtől, mivel a nép őt szereti. Ezért én óvatos voltam. Hivatott a királyné, mentem hozzá, mondta, hogy szeretne

velem és a férjemmel italt inni, hívjam a férjemet. Meghajoltam előtte, és tettem magam, hogy megyek, de visszalopóztam a nagy függöny mögé, néztem, mit csinál. Ő akkor, ő saját kezűleg tett négy csészét az asztalra. Kettőbe méregport tett, oda, ahova mi kellett volna üljünk. Akkor ő kiment, hogy hívja a férjét. Én visszalopóztam és kicseréltem a csészéket, a mérgezettet az ő helyükre tettem. És mentem gyorsan a férjemért. Majdnem egyszerre értünk oda mind a négyen. Én beleöntöttem a csészékbe az italt, és kiitta ki-ki a magáét. Ők ketten hamar rosszul lettek. – Mi ez? – kérdi az én férjem. – Semmi – mondom –, ők azt akarták, mi haljunk meg, most meghalnak ők. És te leszel a király, én a királyné. A férjem nagyon szomorúan nézett rám, mert nagyon jó ember volt, és nem szerette ezt a dolgot. Ők kínokban vergődtek, a királyné gyűlölettel nézett rám. És azok a szemek az anyám szemei voltak. Nem volt helyes, amit tettem, mert mégis én öltem meg őket. Egyszerűbb lett volna kitörölni a csészéket, és nem szenvedni évszázadokig. De hol van az ész, ha felülkerekedik a félelem.

Másik álomkép

Arab feleség voltam, egy a sok között. Nekünk az úrnak az anyja parancsolt. Nekem volt kicsi gyermekem, és én nagyon boldog voltam. Éreztem, hogy az úrnő nem szeret engem. Mert ez ismét az anyám volt, az ő szemei, én féltem tőle.

Egyszer lóra ültettek, gyerek nélkül, és repült velünk a ló a homokos talajon. Egy helyen megálltunk, velünk szembe jött egy csoport. Egy idősebb úr volt a gazda. Köszöntek egymásnak. Én ültem a földön, a ló mellett, arcomon kendő. Láttam, nagyon egyezkednek együtt. Nagy gyanú ébredt fel bennem, talán csak nem ad el, hisz pici gyermekem van. De bizony eladott, hiába sírtam. Egy zacskó pénzt kapott értem. Könyörögtem, sírtam, mindez nem használt, senki sem törődött velem. Megfogtak az emberek, odavittek a csoportba és elmentek velem. Az, aki eladott, a mostani férjem volt, én nagyon-nagyon átkoztam őt, aki megfosztott a gyermekemtől.

Nem tudom biztosan, ő volt-e a király, akit megöltem, az anyám férje volt-e, de meglehet, ki tudja. Az anyám szemeit lehet legjobban felismerni.

Másik álomkép

Nem tudom, hol, milyen országban várúrnő voltam. Körülöttem dúlt a háború. Vegyesen íj is, kard is.

Hallottam, már jön Roan herceg a nagy seregével, meg nem állíthatja már semmi. Mert a katonák felszerelése jobb az övé, mint a miénk. És a katonák fején vaskalap van.

A félelem törte össze a szívemet. Férjem már elesett. Roan herceg egy csúf, sovány, kéjenc úr volt, én ezt tudtam. De már nem volt arra időm, hogy öngyilkos legyek, oly hirtelen jöttek túlerővel. Én be lettem zárva, azután kiengedett, de vele kellett mulassak. Én folyton sírtam, ő ezzel nem törődött. A katonák szedték össze a lányokat, tele volt velük a vár. Engem folyton gúnyolt, megalázott. Biztatta a katonákat, csípjék az arcomat. Láttam, mit akar, oda akar adni a katonáknak. Még volt annyi időm, hogy ki tudtam ugrani a vár ablakából. Úgy haltam meg. A herceg a mostani férjem volt.

Másik álomkép

Olasz kislány voltam. Tudtam, van édesanyám, aki nagyon nagy úri nő. Úgy tudtam, szent asszony, engem titokban neveltetett egy külvárosi házban. A nevét is hallottam: Borgia Lukrécia. Nagyon ritkán láttam, amikor ünnepély volt, és az erkélyen mutatta magát. Nagyon szép nő volt, de nem volt szabad mondanom senkinek, hogy ő az én anyám. Én szinte imádtam az ő nevét. Már nagyocska lány voltam, és akkor is szinte imádtam. Az asszonyok nevettek rajtam, amikor mondtam: – Mily szent az én anyám. Azt mondta az egyik: – Ne légy bolond, nem szent a te anyád, ő egy céda, nem más. Én sírtam, és fel voltam háborodva egészen.

Mondja az, aki tartott: – Ha nem hiszed, én be is bizonyítom neked. Mert van egy titkos ajtó, ahol ő néha éjjel ki szokott jönni, és felöltözik mint egy szolganő, és megy a katonák közé, azok ölelgetik. És elvittek oda, és úgy is volt. Az én anyám nem volt szent. Ezt annyira a szívemre vettem, hogy kezdtem szaladni kibontott hajjal, ész nélkül, míg elértem egy folyónak a partjára és ott belerohantam a vízbe, ott haltam meg. A Borgia Lukrécia újra csak az én anyám volt.

Másik álomkép

Fiatal kislány voltam, műhelyben dolgoztam, női kalapot csináltunk, s a kalapot árultuk is. A főnöknő idősebb nő volt, nekem rokonom.

Egyszer meglátott egy úr. Bejött, és megegyezett a nénivel. Az úr elvitt, és vett nekem szép ruhát, úgy tartott mint feleségét. Megtanított kártyázni, és betanított, hogy jelekkel mutassam, kinek milyen a kártyája. Én ide-oda sétáltam mosolyogva, és nagyon sok pénzt kerestünk. Sőt, egy egész birtokot is nyertünk. Mi mentünk átvenni az egész tanyát, a család ment ki belőle sírva, én csak nevettem, sajnos. Később aztán csak szabadulni akart tőlem, és átadott a kissé öreg királynak, mert félt, hogy kiadok rajta. Én örültem neki, mert nem szerettem azt az embert, mert éreztem, hogy ő volt az arab, aki eladott. A király mellett sem voltam boldog, állandóan ideges voltam, féltem, nem tisztelnek eléggé. Ha valaki nem hajolt meg előttem elég mélyen, igyekeztem bajt csinálni neki, ami könnyű volt nekem.

Sok ékszerem volt, és az az egy volt az, aminek örülni tudtam. Hideg és szívtelen teremtés lett belőlem, még a törvényes királynétól is elvettem minden ékszert. Azért mentem én templomba is. De oda is csak azért, hogy lássam, mennyire tisztelnek engem. Mert jaj volt annak, aki engem nem eléggé tisztelt.

Az ékszerekben az erkélyen gyönyörködtem, mondtam: – Csillagok, csak ti tudjátok, hogy én milyen gazdag vagyok. Végül vittek kivégezni az emberek. Ez volt a vég. Az idős nénike megint csak az én anyám volt.

Innen kerültem előbb a meleg, majd a hideg pokolba, így szabadultam bűneim vastagától és születtem újra. Ezeket a képeket kicsit át is kellett élni, és én sírva néztem lelkem régi szenvedését.

Másik álomkép

Azután újraszülettem, de már valódi úrnőnek. Fényes esküvő volt. Férjem az orosz cár volt. Szeretett inni nagy társaságban, ahova céda nőket hívnak. Én mindezt tudtam,

az embereim jelentették, és így nem volt közöttünk békesség. A gyűlölet akkor költözött az én szívembe, amikor olyan törvényt hozatott, hogy ő nemcsak király, de a legfőbb pap is. Kimentem álruhába, hogy lássam szemeimmel, amikor úgy vitette magát baldachin alatt, kezében a kereszttel, mint egy pap. Ez már sok volt nekem, elhatároztam, hogy megöletem. Összeesküvést szőttem ellene, de egy ember, akiben nagyon megbíztam, elárult. Férjem azonnal jött hozzám embereivel, és saját kezűleg megfojtott. Így haltam meg.

A király újra a mostani férjem volt, az arab, aki eladott.

Hogy milyen esztendőkbe voltak ezek, azt nem mutatták, így a sorrend is lehet téves.

Másik álom

Láttam magamat cigánynak, ekhós szekéren ültem a férjemmel. Ismét a mostani férjem volt. Nem volt közöttünk békesség, nagyon veszekedtünk. Férjem lelökött a szekérről a gyerekkel együtt. Vittem a gyereket is a hátamon, és szidtam a férjemet, úgy mentem a kocsi után. Akkor utánam lökte a teknőt is, amelyben a gyereket fürösztöttem. Vittem azt is, a gyereket is, és szidtam, átkoztam őt.

Másik kép újra csak a cigány életemből

Ültem a kunyhóban a gyerekkel. A gyereknek volt bölcsője és ringattam a gyereket. Ideges voltam nagyon, mert úgy éreztem, emelkedik alattam a föld. Jött be a férjem, mondom: – Nem tudok itt ülni, mert ki akar jönni a halott, akit elástunk. – Megöllek – mondta a férjem –, ha nem ülsz ott, és ringatod a gyereket, ki akarsz adni rajtam, de meg is halsz abba a nyomba. Jöttek emberek, keresték a halottat, de nem lelték, elmentek. Hogy tovább mi lett, nem mutatták.

Másik álomkép

Láttam magamat mint asszonyt. De gyermek nélkül. A férjem kovácsmester volt, akit nem is szerettem, nem is gyűlöltem. Idegennek éreztem, lehet, nem a mostani férjem volt. Férjemmel nem sokat törődtem, egyetlen szenvedélyem a tisztaság volt. Örökösen takarítottam és meszeltem, ez nagyon bosszantotta a férjemet.

Egyszer láttam, nincs a műhelyben. Oda is mentem meszelni. Valamit odébb akartam tolni és leesett valami. Úgy megütöttem magam, meg is haltam. Így mentem át a túlvilágra minden jótett nélkül, és megszóltam mindenkit, aki szerintem nem volt elég tiszta.

És a lelkem üldözték a fúriák. Szaladnom kellett folyton, míg valaki megsajnált és betett egy tyúkketrecbe. Négyszögletes volt, a közepére ültem, úgy nem értek el a fúriák. Ott vártam, mikor ébredek fel ebből a rossz álomból. Sokáig ültem, egyszer kinyílt az ajtó, azt mondta valaki, eredj haza, nem bánt senki. Boldogan mentem, hogy szabadultam a gonoszul vigyorgó fúriáktól, és mehetek vissza az én tiszta lakásomba. Ahogy megyek, látom, találkozik együtt két asszony. – Hová mész? – kérdi. – Megyek – mondja –, a kovácshoz, mert rokonom az új asszony. – Akkor megyünk együtt – mondja –, mert én is oda megyek. Mentek együtt, beszélgettek. Mondja az egyik: – A kovács jobban szereti az új asszonyt, mint Linátát. Linàta mindig takarított. Folyton

nagy takarításban volt. Bolond volt, az is lett a veszte, még a műhelybe is bement. Haragudott érte a kovács, nem segített neki, kiment, ahogy meglátta őt. Amíg ő ide-oda pakolt egyedül, szegény Linátát agyonütötte a sótár. [Hogy mi lehet a sótár, fogalmam sincs, nem tudom. Kovács Erzsébet lapszéli megjegyzése.] Megdöbbenve hallottam, hogy meg vagyok halva. Mondja az egyik: – Ami igaz, igaz, úgy senki nem tudott meszelni, mint Linára. Közben odaértünk. Beszéltem volna a kováccsal, de nem értette. Zavartam volna ki a másik asszonyt. De nem hallgatott rám, észre sem vett. Mondja az új asszony: – Én mindig viszek virágot a Linára sírjára, és imádkozom érte. Hogy adjon neki az Úr Jézus csendes pihenést. Így tudtam meg, hogy meg vagyok halva. [...]

Ez álmom az 1920-as években volt. Álmomban sokan álltunk, egy nagy csoport, vártunk valakire, aki majd beszélni fog. És jött elő a földből Ezékiel csontváza. Olyan magas volt, mindenki jól látta. A csontváz beszélt. Mondá: – Eljött az én népemnek az ő büntetésének ideje. Az én népem szenvedni fog, hogy jusson eszébe a Mózes törvénye, hogy tartsa be a parancsokat. Mert nagyon sokan nem tartják be, ezért a nép egy része meg lesz büntetve.

Mi, akik ott álltunk, sírva hallgattuk az ő beszédét. Elég sokáig beszélt.

És mondá: – Most pedig lássátok, nézzétek meg a szenvedést. Akkor egyik kezével jobb felé mutatott. Akkor gyorsan, mint egy filmen alakult képek, csoportokat látunk. Katonák szedték össze az embereket, asszonyokat, gyerekeket. Durván lökdösték előre, és vitték vonaton egy kőfallal körülvett helyre, és ott fegyveres őrök sétáltak. Ők másztak volna ki, de a fegyveres katonák ütötték őket. És már sokan lettek az éhségtől, a gyerekek is, és mindenki. És mi, akik ott voltunk, mind sírtunk, nagyon hangosan zokogtunk. Akkor közülünk egy férfi felállt a földről, mert mind le voltunk a földre borulva, úgy sírtunk. Ő kezdte kérlelni Ezékielt, a csontvázat, hogy ne történjen ez meg. Mondá Ezékiel: – Nem történne, ha az én népem igazán Istennek élne és betartaná a parancsokat. De mivel te kérted, még kapnak egy kis időt a megtérésre.

Ezt az álmom sokáig nem bírtam felejteni, és nagyon szomorú voltam.

Mondja a férjem: – Mi bajod van, talán láttál valamit? – Igen – mondom. – Mondd el. De nálunk volt egy zsidó ember. Mondom: – Nem mondhatom Zinger úr előtt, mert éppen a zsidókról van szó, és Zinger úr megharagszik rám. – Dehogy haragszom, csak mondja. Elmondtam. Ő nagyon megharagudott rám, azt mondta, nagyon gyűlölhetem a zsidókat, hogy ilyen dolgot álmodtam róluk. Nem is mondtam többet senkinek, pedig annyira megtettünk sok mindent értük. A férjem be is volt zárva. Sajnos, ez az álmom is több mint húsz év múlva bekövetkezett. [...]

Kísérőm, aki szokott vinni ide-oda a szférákba, szólt, menjek utána.
Így mentem szép napsütötte helyeken a zöld fák között, majd egy szép tiszta vízű patakhoz értünk, ahol mintha kirándulók lettek volna elég sokan. Leginkább nőket láttam. Egy helyen megállított a hang, szólt, nézzek szét. És ott láttam egy kedves kis zsidó barátnőmet, a Krausz Erzsikét. Nagyon megörültünk egymásnak. – Hogy vagy?

– kérdem. – Egészen jól vagyok – mondja –, most már miután túl vagyok mindenen, és otthagytam a földet. – De – mondom –, miért van szappan és törülköző a kezedben? – Azért – mondja –, mert így vittek minket a halálba. Fürödni, víz nélkül. Most, látod, itt a szép tiszta víz, jó melegen süt a nap, szabad fürödni is, ha akarunk. – Drága Erzsikém – mondom én –, te olyan jó voltál mindenkihez, méltatlanul ért téged ez a baj. – Én azt tudom, azt is tudom, hogy sok szenvedés vár még tireátok is, és terád is, azért, Erzsikém, te is vigyázz magadra. Egy szót mondok neked, jusson mindig az eszedbe, amikor majd te is szenvedni fogsz. Vezekelni kell, érted ezt, vezekelni kell, és ne zúgolódj, jussak én mindig eszedbe, aki téged szeretlek, és szomorúan nézett rám.

De már a vezetőm szólt, mennem kellett. Amikor távolodtunk, még néztem a fürdőzőket. Az én kedves, jószívű barátnőm integetett utánam, és hangosan kiáltotta, hogy: – Vezekelni kell.

Később aztán hallottuk, hogy ez a szörnyű dolog, a szappan és a törülköző is igaz volt.

Másik álom

Láttam szomszédunkat, Kertészt, a péket, egy csoport férfi között. Ő is meglátott engem, mutatta a hátán a sebeket, hogy nézzem meg a meztelen hátát, hogy megverték őt. Tiszta kék és fekete volt. – Fáj? – kérdem. – Most már nem – mondja.

Továbbmentem, megláttam a szép Ullmannét, de még teljesen meg volt zavarodva, nem tudta, mi van vele. Én szóltam hozzá, mondta: – Most nem tudok beszélni, de majd mindent megmagyarázok.

Azután később láttam együtt a családot, a két kislányt. De ott még többen ültek, akiket nem ismertem. A nagyobbik lány mondta, hogy ő jobban szeretett a földön élni, mint itt, és miért kellett neki meghalni, miért nem élhetett ő úgy, mint más kislány. – Nem szeretek itt ülni – mondja –, tétlenül. Mondtam: – Drága kislányom, éppen akartam mondani neked, ki kellene seperni, olyan poros is itt minden. – Úgy van itt, Erzsike néni – mondja ő. – De be is bizonyítom. Hozzáfogott takarítani, de hasztalan. A por változatlanul ott volt nyomban, úgy, ahogy volt. Majd sokkal később láttam őket rendesebb helyen, és egy kicsit vidámabbak voltak.

Másik álom

Láttam egy orvos barátunkat, akit villanyszékben kínoztak, és kérték az aranyakat tőle. Mondta: – Kint van a szőlőben, vigyenek oda, odaadom. Kivitték, ott kivett egy tablettát, bevette, mondta: – Vigyenek vissza, de aranyom nincsen, mert szőlőt vettem rajta. A családomhoz vigyenek, bevettem a mérget, mindjárt meghalok. Visszavitték. De a családot csak elvitték. Ő meghalt, szegény.

Szegény, eleinte nem tudta, hol van, és mi van vele, meghalt-e vagy él, mindenáron a rendelőjét kereste. Észrevett engem. Mondom neki, ne keresse, van itt szék, csináljon új rendelőt, van itt beteg elég. Azután legközelebb már abban láttam, amely tényleg csak egy székből állt. Lehet, ő látott más bútort is ott. Megint észrevett. Mondja: – Nem tudom, Erzsike, mi ez. Amikor már ide jutok, hogy van rendelőm, és kapok egy beteget is, akkor jönnek a római katonák, és legázolnak mindent, és amikor ők

jönnek, én azt sem tudom, ki vagyok, olyankor énrajtam is katonaruha van. Azután látom magamat, hogy kínozom az embereket, és nagy, derék embernek látom magamat. Meg tudná magyarázni, hogy miért van ez a dolog? – Hogyne tudnám, ezek a képek a régi életének a képei. Mert hiszen nem egyszer élünk a földön, de nagyon sokszor. És ahogy én beszéltem, egyszer csak rémülten nézett rám. Újra előjöttek a régi képek, és én is láttam ugyanúgy, és azok mindenen keresztülgázoltak, és ő is tényleg átváltozott. Azután már hiába szóltam hozzá, tovább már nem ismert meg engem.

Majd évek múlva újra álmodtam ővele, és mondta, most már tudok mindent. Tényleg a régi életem képei voltak azok. És most már nagyon bánt az, hogy öngyilkos lettem. Mert nem fizettem meg a régi tartozást, amelyre alkalmam volt. Köszönöm, hogy maga is imádkozik értem, és még a dadám is. Ő nagyon jó ember volt, de ingyen betege egy sem volt.

Egy másik orvost is láttam, akinek sok szegény ingyen betege volt. Kérdem tőle: – Hogy van, doktor úr, láttam, nagyon jól nézett ki. Mondta: – Én nagyon jól vagyok, kis Hirisné. De annyi itt a dolog, egyik lélek szerencsétlenebb, mint a másik. Nem érek én rá pihenni és szórakozni. Már magát is hagyom itt, mert látom, jön egy nagybetegem, megyek hozzá. Köszönt és szaladt a betege felé, akinek, látszott, teste, lelke beteg. [...]

Álom kislánykoromban

Amikor tudtam olvasni, nagymamám esténként olvastatta velem a Bibliát. Tudott ő is olvasni, de lehet, ez is a nevelési programjába tartozott.

És egy éjjel álmodtam Krisztus Urunkról. Utána azonnal felébredtem, és elmondtam az én öreg nagymamámnak, annyira boldog voltam.

Egy szép ligetbe játszottunk, több kislány együtt, és hallottuk, jön a Jézuska. És jött harmadmagával, középen ő. Nagyon szép volt, szakáll és bajusz nélkül volt. Oly fehér volt, hogy világított, a ruha is rajta világos, kék árnyalattal omlott le róla a ruha. A két szélen akik jöttek is fehér ruhába voltak, csak nem volt olyan fénylő. Beszélgettek együtt, én tudtam, hogy rólunk volt szó. Urunk nagyon szomorúan nézett reánk. Egy kislánynak megsimogatta a haját, és mi tudtuk, hogy ő fog köztünk a legtöbbet szenvedni, és mi is szenvedni fogunk.

Bár a Bibliaolvasás tovább folytatódott, de akárhogy szerettem volna, nem láttam Urunkat többé gyermekkoromba.

Amikor édesapám 1912 őszén hazavitt, álmodtam egy éjjel, sok asszony volt együtt, engemet felöltöztettek menyasszonynak, és körültáncoltak, mintha boszorkányok lettek volna. Akkor azt mondták: – Na, most fektetünk a nászágyra. Egy asszony már csinálta is. Egy helyre odalökött ásót, kapát, gereblyéket, oda rálöktek, és szúrt a sok kapa meg minden, akkor újra csak táncoltak, és húzgálták rólam le a menyasszonyi ruhákat, én sírtam nagyon.

Apám felköltött, mondta, mondjam el az álmomat. Amikor elmondtam, édesapám sírt. – Kislányom – mondta –, de szomorú vagyok, mert tudom, nekem meg kell halnom. És nem lesz, aki megvédjen a gonosz emberektől, és még különösen anyádtól, aki csak rosszat akar veled tenni, félek, el is ad majd. És erősen sírt ő is, én is.

Őt, aki mindentől megvédett volna, el kellett hogy veszítsem. Életem legnehezebb négy évét éltem át anyámnál. Az 1919-es forradalom szabadított meg tőlük. Csak sajnos, a férjemnek idegbaja is volt. Eleinte minden nap estefelé, amikor pirosodott a nap, rájött egy különös roham. A szemei kezdtek véresek lenni, és jött felém, két kézzel fogta le a nyakam, meg akart fojtani. Sokszor alig bírtam megszabadulni tőle, bár ő gyenge testű volt, de mégis nagyon elkeserített az örökös félelem, hogy mikor jön rá. Nagyon elkeserített ez a dolog. Azután ő elaludt, felébredve nem hitte, hogy rohamja volt. Mit tehettem? Anyámhoz vissza nem mehettem, nem is mondtam senkinek, hogy hogy vagyok. Öngyilkos nem lehettem olyan látás után, amilyen volt nekem. Imádkoztam nagyon, és kértem Urunkat, vegye el örömtelen életemet.

Egyszer jött felelet erre a kérésre álmomban.
Szólított a hang: – Most viszlek a bírók elébe. És hamar ott is voltam, a bírók sokan együtt egy félkör alakban ültek. Úgy látszott, asztal körül, bár lábakat nem lehetett látni, sem az asztalnak, sem nekik, csak úgy ültek ott sem égen, sem földön, a fellegek közt egy holdnyi helyen. És amikor hozzájuk távol megálltam, minden bíró énrám nézett olyan nagy távolságból, és mintha égette volna a lelkemet. E tekintetek előtt szörnyen lesújtva éreztem magam, összerogytam, nem mertem többé rájuk nézni, éreztem minden évezredes bűnömet, hogy én vagyok a gyilkos, a parázna, a tolvaj, minden bűnöm nyomta lelkemet, úgy éreztem, meg kell semmisüljek. Akkor szólt a hang: – Ne félj, mert ha ezt az életedet leéled, megfordul a sorsod. De ha zúgolódol, és kivonod magad a sorsod alul, még a holdnál is lejjebb esel. És felállított a láthatatlan hang, akkor láttam, hogy keskeny szakadék szélén állok és alattam a nagy mélység, és a mélység fenekén a holdat lent a mélyben láttam.

Láttam, ha nem vigyázok, leesek a mélybe.

Ezután a látásom után nem kértem többet, hogy haljak meg. Vittem a férjem orvosokhoz, a sok injekció, orvosság és minden csak használt, hat év után elmúlt róla a roham.

Szegény férjemet a féltékenység is kínozta, pedig sehova nem mentem nála nélkül. Hiába mondtam, ne kínozza saját magát, hiszen állandóan együtt vagyunk, ugyan mikor is tehetnék valamit. Erre ő azt mondta, az igaz, de ki tudja, kire gondolsz te.

Hiába, az idegesség megmaradt, csak nem fojtogatott. Egyszer történt, hogy a bukaresti katonaság jött Váradra valami miatt és tele volt a kaszárnya, már akkor nem volt hely a családoknak. Anyám az utcán járkált, és egy asszonyt látott sírni, a kislánynál egy kis cicát látott. Anyám kérdi: – Mi baj van? Mondja: – Nincs hol aludni, tele van a kaszárnya, a férjem őrmester, ő ott van. Anyám hozta mihozzánk. Ha hozta, csináltunk nekik helyet. Tudtuk, soká úgysem lesznek. Vasárnap aztán együtt volt az egész család. Anyám meg az őrmesterné főztek, mi pedig hárman dominóztunk. Én nagyon jól tudtam még akkor számolni, és elvertem mind a kettőt, a férjemet is, az őrmestert is. Nevettek az asszonyok, persze, én is velük. Mikor megvacsoráztunk, ment ki-ki aludni, az őrmester fáradt volt, azelőtt jött haza a kaszárnyából. Mikor azok elmentek lefeküdni, a férjem kezdett engem szidni, hogy el akarom csábítani az

őrmestert, azért nevettem. Nagyon rosszul esett nekem ez, és sírtam, úgy aludtam el sírva, és álmomban újra csak szidott a férjem még jobban, és álmomban is sírtam. Akkor hirtelen egy angyal állt közénk, mi mindketten a földre estünk. Szólt az angyal a férjemhez: – Ez a női lélek nem a tied, csak kölcsön kaptad Istentől, de elvétetik tőled. Akkor már rá sem nézett a férjemre, tovább hozzám fordult: – Te pedig egy könyvet fogsz írni, melynek az lesz a címe, hogy *Ketten voltak a mezőn*. Mind a két dolog beteljesedett sok-sok év múlva.

És később úgy hozta a sors, hogy tényleg elváltunk, és ő akart válni. Szerelmes lett egy nála húsz évvel fiatalabb leányba.

Azután én gondoltam, hátha tényleg írok, akartam is, de nem jött semmi a fejembe.

Engem a férjem kitett a tanyára. Sokat szenvedtem ott, sokszor jött rám a harag, hogy szidjam és átkozzam meg őt, de nem tettem, visszatartottam magam, követtem Urunk parancsát, és imádkoztam érte kitartóan, mindig belenyugodva az én sorsomba. Majd 1960-ban is még imádkoztam. És egyszer jött a fejembe egy gondolat, hogy Istenünknek szeretete a napsugárban lakik, akármit tettem, csak ez az egy mondat. Gondoltam, csak nem fogok megbolondulni ebbe, és fogtam magam, leírtam azt a pár szót, azzal a tudattal, hogy akkor elmúlik, de ahogy írtam, tólult az agyamba a sok gondolat, és hamar készen lett a könyv, a *Ketten voltak a mezőn*, több mint harminc évre. A védszellemem jutalma volt ez, amiért követtem Urunkat, és imádkoztam férjemért, aki pedig kitett a tanyára, hogy ne legyek útban közte és az ő szerelmese között.

Amikor még kezdtük venni a földeket, egyszer odajött koldulni hozzánk a húgom férjének egy rokona. El volt öregedve, nagy szakállal. Nagyon megsajnáltam, mondom a férjemnek, hogy: – Vegyük ide őket, a felesége főz, és majd ha lesz tanyánk, kitesszük őket a tanyára és vigyáznak ott valamire. – Jó – mondja a férjem. És ment is értük másnap kocsival. A bácsi még elég jól nézett ki, de a néni már vak volt, és mind a két lába dagadt volt, tele volt hólyagokkal és abból víz szivárgott ki. – Jaj, Istenem – mondom a férjemnek –, ha láttad így, ugyan miért hoztad el őket, hiszen a nénit ápolni kell. – Ha mondtad, én hoztam. De ezzel nagyon megnehezült amúgy is nehéz helyzetem, mivel az üzletben is, a lakásban is dolgoznom kellett. Az öregekre is mosni, főzni. Mondtam a férjemnek: – Amíg megvan a lakásuk, vidd őket vissza, mert nem bírom ezt a nagy munkát. Még akkor anyám nem volt nálam. Adunk nekik minden hónapba kosztpénzt. Mindjárt mondtam is az öregeknek, de mondom: – Gondoskodunk továbbra is magukról. Ők szótlanul, szomorúan hallgattak. De gondoltam, egyáltalán nem rokonaim és nem is kaptunk tőlük soha semmit, elégedjenek meg, ha kapnak pénzt, azzal sem tartozom. Könnyű szívvel aludtam el, hogy szabadulok tőlük holnap, mert még a lába folyása is hozzájárult, azokat a ruhákat is mosnom kellett minden nap.

Álom

És akkor éjjel egy álmot láttam. Sokan voltunk nagyon egy helyen, és sorba kellett állni és menni előre. A rendre az ördögök ügyeltek, nem is mert volna senki kilépni. Nem tudtuk, hova kell menni, csak mentünk félve. És ahogy megyünk, egy menny-

dörgésszerű hangot hallottunk folyton ismételni, hogy: – Békülj meg a te ellenségeddel [...], hogy a te ellenséged ne adjon a bíró kezébe [...], mert ki nem jössz onnan, míg meg nem fizetsz az utolsó fillérig. Ismét újra és újrakezdték, ezt hallottuk folyton. És már láttuk is, ahogyan közeledtünk, a nagy emelvényt, melyen egy nagy angyal állt. Az angyal jobb keze felől még két angyal állt, kisebbek. A nagy angyal előtt lent egy gödörszerű, elég nagy nyílás volt, a gödörből ördögök ugráltak ki, és merültek alá. A nagy angyal nem szólt semmit, de a hang változatlanul mennydörögte az igéket. Amikor egy lélek a nagy angyal elé ért, ő a kezével intett, a jobb kezével az angyalok felé, a bal kezével az ördögök felé a gödörhöz. Egy pillanat alatt semmi kérdés és felelet nélkül kész volt az ítélet, csak éppen ránézett a nagy angyal. Bizony, amíg ott álltam, vagyis térdeltem, csak éppen egyet vittek el az angyalok, az is egy pillanat alatt eltűnt, a többi mind a gödörbe került, és fogyott előttem a sok ember vagy asszony, vegyesen. Így nagy volt köztünk a félelem, hiszen mind a gödörben láttuk eltűnni őket, gyorsan kapkodták az ördögök, és többé nem láttuk őket. Nagy volt a sírás, a jajgatás. Én már közel voltam a gödörhöz. Annyira jajgattam, a férjem felköltött. – Mi van veled – mondja –, alig bírtalak felkölteni. Én már nagyon boldog voltam, hogy csak álmodtam az egészet, és mondtam a férjemnek, ha te elzavarod a öregeket, én is megyek velük, hogy megkeressem a kenyerüket. Így aztán nem mentek el az öregek, meghaltak békességben. Eltemettük őket. És mostam rájuk hűségesen, soha nem panaszkodtam többé, el lehet gondolni, milyen álom volt az, azt igazán nem lehetett volna előre kifundálni. [...]

Még 1921 körül álmodtam. Egy éjjel láttam Szűz Mária szobrát. És egyszerre csak a szobor megmozdult és a vállairól, a karjairól hullt le a kő róla mint törmelék. Én ijedten láttam, és a szobor megszólalt: – Amennyi törmeléket látol rólam lehullani, aránylagosan annyi ember fog meghalni az elkövetkező világháborúban. És, bizony, elég sok lehullott róla, de a fejéről semmi nem hullt le. Én felijedtem és felkeltettem a férjem, hogy mondjam, mit láttam. Mondja a férjem: – Nem lehet az igaz, hiszen most múlt el. Ki gondolta akkor még, hogy jön Hitler és csinál egy új világháborút. [...]

És egy ízben álmodtam a tudás csarnokáról. Igaz, hogy vágyódtam is azt látni, a tudás csarnokát. El sem tudtam képzelni, milyen lehet.

Az álom
Egy szép nagy épületet láttam. Az épület úgy nézett ki, mint egy zsidó templom, szép kerek kupolás tetővel.

Sok ember jött arra, én is hozzájuk csatlakoztam és be is léptünk a tudás csarnokába. Már ahogy beléptünk, nagy terembe jutottunk, igazán csarnokszerű volt, a falon képek. Onnan beléptünk egy még nagyobb terembe, ahol egy tanáros külsejű ember beszélt, fehér ruhába volt. Mondá: – Kérdezzetek, én felelek, bármilyen tudományról is kérdeztek, én megfelelek. Itt van a sok könyv, nézzétek meg. Minden tudomány képekbe van írva, nem betűvel, mint a földön. A falakon körül sok térkép

volt és ő beszélt arról, hogy jön újabb világháború a földön. Én szomorú voltam ezért, mert ez engem nem érdekelt. De láttam a falon Magyarország térképét, a régit is és az azutánit, ahogy változott, és láttam Erdélyt, hogy változott, és azután újra változott, és tényleg úgy is lett. De engem az nem érdekelt. Inkább a csillagok érdekeltek volna. Ott álltam az asztalhoz közel. Kinyitottam egy könyvet, abba a nagy könyvbe csupa csillagcsoportokat lehetett látni. Én kértem a nagy tudós mestert, hogy mondaná meg, hogy és mint vannak ezek a csillagok, mert látom, hogy erősen mozognak ide-oda. – Várj – mondja –, majd én mutatom. Ezek a Tejút csillagának a csoportjai. Most azt mutatom, amelyhez mi is tartozunk, és mutatott egy másik képet, abban a csoportban is sok csillag volt, talán még száz is, vagy több. Egy irányba haladtak. Kértem, mutassa meg azt a csillagot, ahol a Földünk van, ahol mi vagyunk. Mondta, [...] az ujjam olyan nagy, hogy eltakarnék az ujjammal több nagy napot, mert ezek a kis csillagocskák mind nagy napok, amelyeknek még bolygói is vannak. De a Tejútnak ez csak egy kis része. De mutatott egy kis pontot. Azért alakítom ki ezt a kis képet, mert az elkövetkezendő nagy világháborúban ez a jel nagy szerepet kap, és az dönti el a háború sorsát. Abban a pillanatban egy parányi kis fehér repülőgépet láttam egy helyen a mozgó csillagocskák között. Olyan minden részében más volt, mint amit addig láttam. Nem szeretem a háborút hallgatni, és kezdtem nézegetni a falon a képeket. Egy helyen láttam nagy harci kocsit ágyúkkal. Az ágyúknak alá volt írva a neve: Anglia, Itália, Arábia. – Arábia, az nincs is – mondom. – De lesz – mondja –, majd nagy köztársaság. – De – mondom –, nem látom Franciaországot. Mondja: – Ő benne van a kocsiban. Ez nem most lesz – mondja –, majd nagyon soká Európa érdekszférák szerint lesz elosztva.

Nem voltam megelégedve az ilyen tanításokkal, és hátat fordítottam, nem szeretem a politikát. A tudós mestert ott hagytam őtet. Ahogy sétálok, láttam, van sok kis oldalajtó. És ide-oda be-benyitnak. Gondoltam, én is benyitok egybe, hogy lássam, mi van ott. És tiszta tükör volt a négy fal, a szoba üres volt. Beljebb léptem. És akkor a tükrök megélénkültek, és saját magamat láttam négyféle alakban. És ezek mind különféle testek voltak. Nagyon megijedtem, mert azok a képek még beszéltek is, és mintha közeledtek volna hozzám, és belém akartak bújni, meg távolodtak is, féltem, és szerettem volna futni onnan, de már nem láttam ajtót, nem tudtam elfutni. Tudtam, álmodom, fel akartam ébredni, nagy nehezen ébredtem fel, de még félálomban egy hangot hallottam, hogy: – Nincs gonosz akarat és józan ellenség. Többet nem kívánkoztam a tudások csarnokába.

Az érdekes csak az benne, hogy tényleg lett világháború, és repülők bombáztak, és Erdélynek is volt új felosztása.

Álom

A böjtöm után, amikor kezdődtek az álmaim, akkor mindjárt történt velem ez legelőször. Ezzel kellett volna kezdjem az álmaim leírását, mert úgy kezdődött, hogy este fekvés után rosszul lettem. Nem tudtam, mi van velem, fulladtam és rázott valami. Kértem a férjemet, nyissa ki az ablakot. Erre azt mondta: – Aludj. Többet nem szólt, gondoltam, felkelek én, és elindultam, de már akkor miután az üzleti lépcsőhöz ér-

tem, leestem a cementre. Ezt meghallotta a férjem, és sietett hozzám. És hideg tél volt, és ő öntötte rám a hideg vizet. De én azt már nem éreztem, mert fogtak, valamivel leterítettek, persze csak a lelkemet, mert a testemmel a férjem foglalkozott, és éreztem, hogy viszik lelkemet. A férjem rázott, megijedt nagyon. Engem olyan gyorsan vittek, hogy nem is éreztem. Egyszer kitakarták az arcomat, szólt a hang: – Most nézzél vissza. És láttam alattam nagyon nagy tengert. – Jaj, Istenem – mondom –, mi ez? – A tenger – mondja a hang. – Mindig kívántad látni a tengert. Most lásd. Azért hoztalak el. És nagyon szép volt a tenger. Láttam rajta kicsi kis hajókat és a kis hullámait is. Akkor újra letakartak. Egy kis idő után mondták: – Most nézz vissza. Akkor láttam az egész Földet. Az árnyék sietve ment le, az oldaláról láttam hegyeket kidudorodni rajta. A Föld mint egy nagy glóbusz, úgy nézett ki. Főképpen Amerikát és Dél-Amerikát láttam rajta. Akkor újra letakartak, és később újra kitakartak, és szólt újra a hang, most nézzél vissza. És láttam a Földet háromszor olyan nagynak, mint a Hold, kékesen, már nem volt rajta sem árnyék, sem felhők, csak úgy nézett ki, mint a Hold, csak a foltoknak más volt a rajza, és lebegett az űrben, és előrelökődött, és ugyanakkor hátra is kicsit. Én nagyon megijedtem, hogy leesik a Föld az űrben, és vége lesz az egész emberiségnek, hiszen úgy lebeg. Mondtam, vigyenek vissza, haljak meg a földön a testemmel együtt. Akkor elsötétedett előttem minden, és hamar otthon is voltam. De még nem voltam a testemben. Csak azt láttam, a férjem önti rám a vizet, és ordít, és rázza a testem. Én nagyon megharagudtam rá a sok vízért. Az is volt az első szavam, ahogy felébredtem a testemben: – Hogy lehet így bánni egy aszszonnyal, agyonhűtöl. Mondja ő: – Nem bánom én, már akárhogy veszekedsz, jó, hogy már beszélsz. Egy jó félórája küzdöm veled. Meg voltál halva, én hoztalak vissza az életbe. – Nem te, hanem én kértem őket, hogy hozzanak vissza, mert itt akarok meghalni a testemmel együtt, és nem külön. És elmeséltem, amit láttam. Ő is megijedt, és mondta, már ma, ahogy kinyitnak az üzletek, megyek és veszek egy csillagász könyvet, mert hátha kell is neki mozogni, és akkor nem halunk meg, hadd lássuk, mit írnak ők a Földről. És megvette nekem Flamarion[15] csillagász könyvét. És meglepetve láttam, a könyv ugyanúgy írta a föld mozgását, ahogy én láttam.

Örült a férjem, hogy nincs mitől félni, mert nem halunk meg.

De azért nem óhajtottam újra ilyen útra. De azért újra csak vittek, de már csak ott takartak ki. Meglepődve láttam az égen a sok Holdat. Kicsit ugyan halványabbak voltak, mint a mienk. – Jaj, Istenem – mondom –, hol vagyok? Mondja: – A Jupiter egyik holdján. De már vége is az éjnek, jön fel a Jupiter, kezdett lassan világosodni. És egy dombon álltunk többen és láttuk, jönnek emberek, elöl a papok fehér ruhában, imádni a Jupitert, ahogy jön fel. De óriási nagy az, sokkal de sokkal nagyobb, mint a mi napunk, csak nem olyan fényes. Legalábbis ahogy jött fel, egészen veres volt, a papok hajladoztak, az emberek térdeltek előtte. Én nem térdeltem le, tovább azután nem láttam, hoztak vissza a földre.

Úgy látszik, a lelkek gyorsabban tudnak menni, mint a rakéták, ha olyan nagyon messziről is vissza is tudtak hozni egy pár óra alatt, mint a Jupiter egy Holdja ide.

[15] Camille Flammarion (1842–1925) teológus, majd csillagász. Meggyőződése volt, hogy élet több bolygón létezik. Művei a magyar olvasók körében is ismertek voltak.

Másik álom

Többször vittek keresztül egy szférán. Egy ilyen utamban nagyon szép éneket hallottam. Kértem a hangot, hogy tegyen itt le, hogy hallgassam az éneket. De nem tettek le, csak tovább vittek. De hogy hol voltunk addig, azt nem engedték tudnom, ehelyett visszafele letettek a hangnak a forrásához közel. Többen voltunk ott, és hallgattuk a szép éneket. Egy szép, tiszta fekete nő volt ott, de inkább szobornak nézett ki az ő szép alakja, melynek szépsége látszott a lágy kelme alatt. Gyönyörűen és érzéssel énekelt, még meg is sirattam. Oly sokáig otthagytak, hogy meg is tanultam. Azzal a dallal ébredtem, és azt azonnal le is írtam, bár hosszú volt, de állandóan újra és újrakezdte az éneket. A dal itt következik. Szép volt a hang dallama is.

Valaha élt egy szép rózsa
Ott a szép földi világba.
Fehér volt, tiszta a szirma,
A bűnt nem ismerte soha.
De jött egy viharos éjjel,
Szeretett nagy szenvedéllyel.
A más férjét elszerette,
Átkozott lett az élete.

Refr. Lehullt a rózsa a sárba,
Elmúlt a szép virágzása.
Kérek én még életeket,
Kérek én még ezer évet,
Kérek én lefejtés végett.

Egy család siratta fejét,
Elvettem a más kenyerét.
Nehéz a szíveknek az átka,
A bűn lehúzott a sárba.
Sáros lett a fehér rózsa,
Senki most nem csókolgatja,
Szívünket a bűn tépte széjjel,
Ki tudja, ő hol vezekel.

Refr. Lehullt a rózsa a sárba,
Elmúlt a szép virágzása.

Nézzen rám, aki szerelmes,
Lássa, mily veszedelmes lett.
Nem hittem akkor az átkot,
Nem hittem egy más világot.
De én mégis most is élek,

A számadásom itt nagy lett.
A lelkem siratja vétkeit,
Várja a jóvátételét.

Refr. Lehullt a rózsa a sárba,
Elmúlt a szép virágzása.
Kérek én még életeket,
Kérek én még ezer évet,
Kérek én lefejtés végett.

Ezer évet egy ilyen csekélységért. Hiszen ez olyan gyakori dolog. Nem is ütközünk meg rajta. Úgy látszik, mégis nagy dolog. Úgy mondta, lefejtés végett. Tehát úgy látszik, ránk tapad a bűn valahogyan. Ezt a szót eddig, hogy lefejtés, nem hallottam soha addig, mert úgy is mondhatta volna: jóvátétel végett. Ezt megérti mindenki. [...]

Szokásom volt, még az üzletben dolgoztunk, ha meghalt egy vendégünk, felírtam a nevét, és egy héten egyszer ima közben elolvastam mindet, és kértem Urunkat, segítse meg őket odaát a túlvilágon. Így írtam fel a Bagdi bácsi nevét is. Sokszor beszélgettünk együtt. Ő nagyon vallásos és becsületes ember volt. Hitt Istenben. Szóba jött egyszer a túlvilág. Nagyon letromfolt az öreg, azt mondta, az nincs a Bibliába írva, hogy van túlvilág, csak az, hogy van feltámadás.

Az álom
Halála után láttam álomban Bagdi bácsit. Ült egy asztalnál, olvasta a Bibliát. Kezében ceruza, a Bibliából írt ki. Köszöntem neki, mondom: – De örülök, Bagdi bácsi, hogy látom magát. – Én is örülök – mondja ő –, kis Hirisné, de ám énnekem sok dolgom van, és nem érek rá magával beszélgetni. – Ugyan – mondom –, ne mondjon ilyent, maga meghalt, mi dolga lehet egy halottnak. – Mégis ki van nekem adva egy nagy munka. Látja ezt a Bibliát? – Hogyne látnám – mondom. – Na, látja, ebből kell kiírjam mindazokat a részeket, amelyek arra vonatkoznak, hogy van túlvilág. Én a Földön azt mondtam magának, hogy a Bibliában nincs arról szó, hogy van szellemvilág és van szellemélet is azonnal, csak majd lesz feltámadás. És most látom, tele van ezzel az egész Biblia, nem győzöm belőle kiírni. Mert ellenőrzik minden munkámat. Nagy munka ez, nagy baj, hogy nem a Földön értettem meg ezeket a Bibliából. Ezzel tovább nem is beszélt velem, csak írt szegény vigyázva, ki ne maradjon belőle valami, ha ellenőrzik. Majd sokkal később újra láttam őt. Előtte kis suszterkötő, kezében háromlábú szék. – Mi az, Bagdi bácsi, mi ez a kötő és kis szék? Mondja ő: – Látja ezt a suszterszéket és kötőt? Le akarok menni a földre újra, de csak egyszerű szusztern ek, és azon a kis suszterszéken lesz időm ülve gondolkozni azon, hogy van-e túlvilág. Ha nem hittem ezt mint tanult ember, meg akarom mutatni, hogy most mint suszter hinni fogok ebben az igazságban. De ez csak az ő akarata volt, mert nem olyan régen láttam őt mint szürke ruhást, ezek az angyalok látható kezei, ők mindenütt ott vannak, képviselik a törvényt.

Az öregekért is szoktam imádkozni, akiket gondoztunk és temettünk. De azért Erzsi nénit mégsem láttam. Talán iskolában vagy magasabb szférában van.

Álom

Imre bácsit láttam. Egy helyen talicskát vitt, kővel megrakottat. De voltak ott többen is, akik ott dolgoztak a szürke ruhások felügyelete alatt. Mondom: – Imre bácsi, magát dolgozni látom, de maga meghalt, eltemettük, hát mért kell mégis dolgoznia? – Azt mondják, kerültem a munkát, és sokat káromkodtam, zavartam az embereket a dologra. Mert én ideges, mérges ember vagyok, és kellett is zavarjam az embereket, mert munkavezető voltam a cipőgyárban régen. – De hol van Erzsi néni? – kérdem. – Erzsi néni nem törődik énvelem. Néha látom egy percre és megy tovább, nem marad itt beszélni sem. Mondom én: – Bizonyára nem szabad neki. Ne gondolja őt rossznak, mert szerette ő magát. De itt mindenkinek parancsolnak. De kérje maga Istent, hogy szabadítsa meg innen magát erről a helyről. Mondja egy másik ember: – Mit mond maga, hogy kérje Istent. Hiszen ha volna, nem nézné el azt a kínt, amit mi itt szenvedünk. – De – mondom –, úgy látom, ördög, az van. Már jöttek is őket zavarni. Még odakiáltottam Imre bácsinak: – Hívja Kálmánt, mert már ő is meghalt, és fog magán segíteni, érti, Kálmánt hívja. De ezzel a vezetőm már el is parancsolt onnan. [...]

Szegény Anyámnak sokat használt az, hogy az ő nagy betegségét olyan megnyugvással viselte, az ő ágyában folyton imádkozott, és ő nagyon jó szívű is volt másokkal, jó volt még idegenekhez is, csak vélem nem, de a húgom és a két bátyámat szerette, és mindent megtett érettük.

De a végén énvelem is megbékült, úgy halt meg. Én soha nem átkoztam senkit, nem átkoztam sem a mostohát, sem a férjem, sem anyámat, mert nem tanultam az átkot a nagymamámtól. De anyám nem volt olyan, mint nagyanyám fiatalabb korában. És talán azért is nem szerettük egymást anyámmal. Én is csak hiába voltam. Most már örülök, hogy anyám nem olyan rossz, mint amilyennek gondoltam. Ezt bizonyítja egy álmom.

Az álom

Sok embereket és asszonyokat láttam menni, mint egy ünnepélyre. Mondta a hang: – Mi is oda megyünk. Egy fehér ruhás szellem egy szép világoskék ruhát tartott magasan a kezében. Mondta: – Akire ezt ráadjuk, az méltóvá vált erre a ruhára, mert a hitből levizsgázott. Hitt Istenben, az ő betegségét méltóan viselte el. És az én legnagyobb örömömre az én anyámat vezették elő, és ráadták a szép ruhát. Nagyon szép volt anyám a szép ruhában.

De mondá a fehér ruhás: – Még azt a fehér ruhát levetjük, mert még a tiszta erkölcsből is le kell vizsgázni. Még ezért újra le kell menni a Földre, hogy a vizsgát letehesse. De – mondá a szellem –, ez a ruha már az övé, és nagy segítsége lesz neki ez a ruha az ő eljövendő földi életében. Ez fogja őt megtisztítani. Én sírtam. Anyám is sírt, mert láttam a csoportban azokat a rongyos lelkeket is, akik anyámért jöttek, és ezek majd sok bajt fognak neki csinálni az ő eljövendő földi életében.

Másik álom

Azután megint hívtak: – Gyere temetésre. – Hogyhogy – mondom –, kinek a temetésére? Szellemországban talán csak nincsen halott? Mondja: – Ő az anyád. Mentem, anyám egy szobában volt, ágyban feküdt, le volt takarva puha terítővel. Ott volt már a húgom is, bátyám nem, csak nő volt sok. Én odamentem az ágyhoz, láttam, anyám megmozdult. Mondom: – Kit akarnak maguk eltemetni, élőt? Nem felelt senki, ami nem volt csoda, volt ott több szürke ruhás, és akkor egy szürke ruhás behozott egy koszorút. Anyám feje fölé tartotta. Egy másik kitakarta anyám arcát. Ő ijedten nézett rám. Mondta: – Na lányom, én készen vagyok. Mondja a hang: – Nézzétek meg őt utoljára ebben az arcban. Akkor újra letakarták, és a mirtuszkoszorút rányomták az ő arcára. Abban a percben anyám megmerevedett, és eközben a nők énekeltek, így:

Ez a lélek újjá éled,
Ez a lélek meg nem hal,
Elindul majd hosszú útra,
Vesz a bűnön diadalt.

Jézus él majd a szívében,
És törvényét követi,
Bár az útja majd a Földön
Csalódással lesz teli.

A hangja arra a kis hívő énekre szól:

Jézus engem meg nem csalhat,
Többet nyertem benne én...

Én azután azt hittem, többet nem látom már anyámat. De nem olyan könnyen megy a születés sem. Most már ő rosszabbul van, mint volt, mert benne van a vágy arra, hogy szülessen. Mert valószínű úgy ébredt fel, hogy most már születhetne. Megy ő szegény többedmagával olyan helyre, ahol gyerek kell legyen, de kevés a hely, sok a szellem, sok szellem kimarad, akinek születni kellene, ebbe belefárad és belebetegszik. Ez is egy büntetés is, gondolom. Ő ugyan nem csinált el gyereket, de a barátnője igen, és anyám odaküldte, aki ilyen bajban volt. Ő szegény talán ezért is nem tud megszületni, mert ha nagyon akarnák a magas szellemek, meg is segítenék. Valószínű, hogy csak megsegítik majd. Milyen szép volna ő, ha a tisztaságból is levizsgázna, mint egy angyal. [...]

Álom

Egy időben minden éjjel álmomban a piacokon keresztül menve bolyongó szellemeket láttam menni hiányos ruhában, és nekem is menni kellett utánuk. A sűrű félhomályban ott alig láttam valamit. És ott a sűrű félhomályban egy-egy ilyen alak megmegfogott, és kezdett volna engem ölelgetni. Rettenetesen undorodtam tőlük, undorító bűzös nyál jött ki a szájukból. Imádkoztam, és vetettem rájuk a keresztet, csak

nagy nehezen tudtam tőlük szabadulni. És ez az állapot majdnem egy hónapig tartott nálam, el voltam nagyon keseredve, már féltem az alvástól. Már a helyeket is ösmertem, ahol ők odalopakodnak, ott ölelgetőztek. Nagyon csodálkoztam, hogy szabad ezt a szürke ruhásoknak megengedni. Bár, igaz, ott egyet sem láttam, csak arrább a piacokon. Majd egy éjjel újra odavittek, én rohantam tőlük, szokás szerint, ide-oda, és egyszerre nagy hirtelenséggel nagy fényesség lett. Akkor láttam a táj sivárságát, a száraz bokrokat és a sok meztelen asszonyt és embert. És ők nagyon meg voltak ijedve, futva akartak menekülni. De nem lehetett. Két nagy angyal állt egymás mellett, belőlük jött a fény. Egymáshoz közel állva nagy angyalok voltak. Az volt az érzésem, hogy duál erőszellemmek. Lábaikat nem lehetett látni a fénytől, csak az arcukat, és egyiknek is az egyik kezét, a másiknak is a másik kezét, és az ő kezüket kinyújtották a nép felé és azokból a kezekből tüzes kék fény sugárzott ki, mint egy vastag kötél, és összefogta a nagy tér összes bolyongó lelkeit, és hajtották maguk előtt. Egy sem tudott szabadulni az, akit befogott a tüzes kötél. Én ott álltam a szélen és egész odáig jött a tűz és én nagyon féltem, de rám nézett az, aki azon a szélen volt, pedig jó messze volt, mégis a kötél engem kikerült, mintha egy V betűt csinált volna. Bár messze volt, mégis úgy éreztem, a szeme ott van előttem, éppen olyan szeme volt, mint a kárma angyalainak. Az emberek rohangáltak ide-oda, de csak egyfelé lehetett nekik menni, előre. Én is reszkettem a félelemtől. De az emberek őrjöngtek, sírtak. Mondja a hang: – Tudod, hova kell nekik menni? A tűzbe, hogy egy kicsit lemossa róluk a tűz az ő természetüket. Azután még néztem a gyorsan haladó csoport után. Volt több olyan néző, akiket kikerült a tűzsugár.

Én boldogan ébredtem fel, tudva, hogy csak álom volt az egész. Tehát azért vitt oda védangyalom, hogy lássam meg ezeket a hatalmas angyalokat. Bizonyára azért lehetett meglátni őket, hogy sűrítették az ő alakjukat. Mert ilyen nagy angyalokat elképzelni lehetetlen. Tehát nem csak az én képzeletem lehetett ez az álom, de valóság, a valóságos szellemország sugárvilágába. Mert hiába nem hiszik, mégis van szellem, van tehát annak a hazája is, a nagy szellemország, a rengeteg, megszámlálhatatlan erőszellemek sokaságával, az angyalokkal, akiknek a lénye már olyan, mint a tűz, és tűzsugarat bocsátanak ki önmagukból, és oly fényesek ők maguk, mint a nap. De az emberek homályos szeme azt meg nem láthatja sohasem. Az erőszellemek angyalok, az ő lényük élő tűz, mi pedig még homályos ködök.

Amíg a tanyán voltam, és a földdel bajlódtam, nagyon érdekelt az eső. És én már márciusban mindig megtudtam, lesz-e elég eső, mert megmutatták, és így tudtam magam mihez tartani. Ha láttam, kevés eső lesz, csak kevés tengerit vetettem, inkább sok napraforgót, hogy tudjam rendezni a kótámat[16]. Most már nem nagyon érdekel az idő, de azért egész 68-ig itt is mutatták, 68-ban úgy volt itt az idő, hogy bizony egy ideig nem volt eső. Én mindig mondtam az embereknek, lesz eső és lesz tengeri, közepes termés lesz. Nem nagyon hitték. Már kezdett sárgulni a tengeri, és szinte az utolsó napon, amikor már nagyon száradt a tengeri, jött egy jó nagy eső, a tengeri még visszazöldült és lett közepes termés.

[16] kvóta

Álom

Újabb bolyongásaim közben a piacon keresztül menve egy helyen sok embermagasságú fél képeket láttam, fel egészen egy emelet magasságban. Elég sok volt, és előttük szürke ruhások járkáltak, mások nem, csak én. De úgy látszott, hogy a képek élnek. Egy közöttük ugyancsak beszélt. A hang mondta: – Ezek vérengző politikusok voltak a Földön, és sok bajt csináltak. Az otthonuk a sziklák között van a mélyben. De kihozzák őket beszélni, és muszáj nekik, csak most nincs, aki hallgassa, és tapsoljon nekik. De egynek mindig beszélni kell itt. – De – mondom én –, nem lehetne, hogy egy másik beszéljen. Akkor egy szürke ruhás, aki nem messze állt hozzánk, felemelkedett a levegőbe, és adott annak egy pofont, aki beszélt. És mindjárt annak adott egy pofont, akire rámutattam, hogy most már ő beszéljen. Az azonnal beszélni kezdett, a másik elhallgatott, a pofont ha kapta.

Mondom: – Hogy lehet itt a sok ember között ilyen nagy rendet tartani a képek között, mert nem tudtam biztosan, képek-e vagy élő emberek lelkei. Mondja a szürke ruhás: – Nem képek ezek, de élő lelkek. De csak félig hajolnak ki, és nagyon féltik a hátulsó felüket, mert ott vannak a feketék, és beleszúrnak a felükbe a villával, mihelyt nem rendesen viselkednek. Így aztán amelyik nem beszél, az meg sem mozdul, mert ha mozogott, a villa a hátsó részükbe. Azért fogadnak így szót, és állnak mozdulatlanul. Azután, ha letelt az idő, visszahajtják, és jön a másik csoport. Itt mindig, de mindig beszélni kell egynek. Mondom én: – Különös formája ez a büntetésnek, és kérdem, minden politikus így van büntetve. – Nem – mondja ő –, mert ha hasznos és jó dolgot csinált, azért jutalom jár és nem büntetés.

Mind a két politikust ismertem, akik beszéltek, az újságokból. [...]

Másik álom

Mondja a hang: – Vegyed a fésűt, az ollót, mert dolgozni megyünk. Vettem a kezembe és indultunk. Megyünk egy helyen a piac után, ahol itt is, ott is egy-egy csomó csúnya tövises bozót volt nőve, amilyen a legelőkön szokott lenni, nem is néztem széjjel a félhomályban.

Egy helyen szól a hang: – Állj meg, kezdd a munkát. Nézek széjjel, sehol egy ember. A kezemben a szerszám. Ő szól: – Kezdd a munkát. Nem tudok nyírni, előttem csak egy csúnya tövises bozót volt. Mondom én félve: – Előttem csak ez a tövis van, én akartam beletenni a fésűt, de nem lehetett, mert ez nem haj. – De haj – mondja a hang –, hajoljál le, és nézd meg az arcát. És tényleg ember volt, leguggolva, és a haja volt a tövis. Szegénynek hullt a könny a szeméből. Mondom: – Hogy lettél ilyen? Mondja: – Nagyon szép hajam volt, ápoltam, gondoztam, büszke voltam a hajamra. Így vált ilyenné a hajam.

Mondja a hang: – Ha nem tudsz dolgozni, megyünk tovább. Azután már láttam sok tövises embert guggolni, és tudtam, hogy élő lelkek azok. Azután mentünk, egy csoport ember beszélgetett együtt. Mondja a hang: – Fogjál kezet ezzel az emberrel. Kívül állt egy kicsit a többitől. Nyújtom a kezem. Ő is nyújtja, de hamar visszakaptam a kezem. – Mi az – mondja a hang –, nem akarsz ezzel az emberrel kezet fogni? – Én akarnék – mondom –, de ez nem emberi kéz. Ő kinyújtotta a kezét, és csak egy ujja

volt emberi kéz, a többi szőrös majomkéz volt, hosszú, csúnya körmökkel. Mondom az embernek: – Mit csináltál a kezeddel, hogy ilyen lett? Mondja ő: – Nagy bojár voltam én a Földön, és kényes, soha nem fogtam kezet a munkásaimmal, mert utáltam őket. De egy ujjamat mégis odanyújtottam, ezt, amelyik épen maradt. [...]

Az álom

Egy nagy homoksivatagon kellett menjek keresztül egyedül. Muszáj volt menni. Hátam mögött jöttek a feketék, olyan sokan, hogy hátra sem mertem nézni. Menekülni nem lehetett, bár mellettem nem jött senki közvetlen, de tudtam én, hogy ott vannak közel hozzám a félhomályban.

Ha láttam mellettem egy kis hitvány bokrot, gondoltam, jó lenne oda elbújni. Már ha odanéztem, onnan is rám vigyorogtak ők, akik nem is annyira feketék. Mert a néger fekete, de nem csúnya. Ezeknek a bőre mint a poc- vagy a bőregér, a fejük is más, és folyton grimaszolnak, ezektől lehet félni. Közben láttam egy kis cicát, lehajoltam, hogy megsimogassam, és az is ördöggé vált, és irtózva kaptam el a kezemet. Csak az egészben az volt a jó, hogy tudatában voltam annak, hogy mindez csak álom és vetettem magamra is, őrájuk is a keresztet és gondolatban fohászkodtam Krisztus Urunkhoz, hogy ébresszen fel ebből a szörnyű álomból. Ez adott erőt, de jól nem éreztem magam, szerettem volna saját magamat felébreszteni, de nem volt hozzá erőm. Krisztus Urunkra gondolva megadtam magam sorsomnak. Ahogyan megyek, egyszerre csak egy gyönyörű hangot hallottam, szavak nélkül csak a hang zenéjét, egy férfihangot. De olyan volt ez a dal, hogy szavak nélkül is lehetett érteni. Benne volt abban a dalban az embernek minden bánata és öröme, szenvedése. Lelkem remegve hallgatta ezt a csodálatos dallamot, amelyet nem hallottam még sohasem. Teljesen magával ragadott a dal, el is felejtkeztem az ördögökről, és mint egy megszállott, úgy mentem a hang után. És megláttam őt, aki felől a hang jött. Magas, szép alakú és arcú férfi volt, mint a papi reverenda, olyan hosszú köpeny volt rajta, fekete, de bajusz és szakáll nélküli, a dallam hangzott, de a szája nem mozgott.

De hamar megállt egy helyen, ahol ülőhelyek voltak, leült ő, és engem is leültetett maga mellé. De több ördög is leült a körbe, a hang el is hallgatott, a hely, ahol ültünk, nagy sebességgel ment lefelé. Én néztem lefelé, hogy ne lássam a grimaszolókat. És ahogy néztem, megláttam a szép fehér arcúnak a lábát. Kicsit kilátszott a köpeny alól, lólába volt. Gondoltam, ez is csak ördög, és még jobban féltem őtőle, mint a feketéktől. Titokban vetettem magamra a keresztet. Gondoltam, újra a tűzhöz visznek. De akkor hamar meg is álltunk. Egy szikla folyosóba értünk, és egyfelől nagyon nagy fényesség sugárzott kifelé. A fehér arcú intett, menjek utána. Ott, abban a nagy előterem-félében már volt sok fehérarcú. A feketéket oda nem engedték be, kinn maradtak, nekem menni kellett, mert hova mehettem volna, nem lehetett onnan elszaladni sehova sem. Hiába erőlködtem, nem bírtam felébredni sem. Megadtam magam sorsomnak. Egy hatalmas nagy terembe értünk, amely olyan magas volt, nem látszott, a tető körül mint a cseppköves barlang, fényes kövek voltak, amelyek visszaverték a fényt, mint a gyémánt kövek.

A terem közepén nagy trónszék volt, és a trónszékből jött a fény. A széknek minden része világított, mint a mostani neoncsövek. Hasonlított arra. Én ezen nagyon csodálkoztam, mert akkor még nem voltak neoncsövek. A fénylő székben hatalmas alakú férfi ült. Mi távolabb ültünk tőle, vagy 20 méterre. Közelebb hozzá nem ment senki, oly nagy volt még ülve is, hogy hozzá képest mi törpék voltunk. Felséges látvány volt, lábát takarta a hosszú, fehér, fénylő palást, fején fénylő királyi korona volt. Arca szép, szabályos fehér, a szemei sötétek voltak, és szomorúan nézett rám. Gondoltam, vajon ki lehet ő, akihez úgy idehajtottak és meg is kellett előtte hajolni. Éreztem, angyal nem lehet ennyi ördög között. Hirtelen az jött az eszembe, hogy ő a feketék királya. És volt annyi erőm és bátorságom, hogy Jézusért kiáltottam, hogy szabadítson meg, hogy ne legyek itten fogoly, e helyen. Ő észrevette ezt, és rám nézett szomorúan és intett a fehér arcúaknak, hogy engedjenek el.

Én boldogan ébredtem fel, örültem, hogy csak álom volt ez a hosszú út. Azóta imádkozom a bukott angyalokért, mert láttam, hogy ők nem boldogok, még a királyuk sem. [...]

Álmomban többször megtörtént, hogy kérte valaki, írjam fel az ő nevét is, és imádkozzak érte az ösmerősök és a rokonság között, de én kérés nélkül is megtettem és felírtam már sokakat. De megtörtént, hogy csak elfelejtkeztem, még volt olyan rokonom is. Egy nagynéném is volt közben, akiről megfelejtkeztem.

És találkoztam vele az én bolyongásaim között és kérdőre vont, mondta: – Ki vagyok én neked? Mondom: – A nagynéném. Hirtelen nem tudtam, miért haragszik rám. Ő mondta: – Miért nem írtál fel engem is? Bár éjjel volt, de felkeltem és felírtam a nevét.

Volt egy unokanővérem, akit nem is ismertem, mert kicsi voltam, amikor meghalt. Elébem állt és kérdezte, hogy ismerem-e. Mondom: – Nem. De miért kell ismerjem? – Azért – mondja –, hogy írd fel a nevemet. Fekete Zsuzsika vagyok. Derék, szép, barna nőnek láttam, az arca kicsit himlőhelyes volt. Másnap megkérdeztem anyámat, mert még élt akkor, hogy vajon volt-e ilyen unokanővérem. Mondta anyám: – Igen, volt, csak öngyilkos lett, az arcán volt kicsit himlőhelyes.

Volt egy nagynéném, akit nagyon szerettem. Meghalt, szegény. A férjét nem szerettem, mert nem volt jó a nagynénémhez. Meg is nősült újra, majd hallottam én, hogy meghalt. Gondoltam, nem írom fel, mert nem volt jó a nagynénémhez, legyen úgy, ahogy van, engem nem érdekel. Majd álmodom én a nagynénémmel, egy nagy vesszőseprűvel zavart engem, én szaladtam tőle, és már egészen ki voltam fáradva, a távolban megláttam egy embert. Arra hajtott a nagynéném. Mikor közelebb értünk, megállt, kérdi: – Ki az az ember? Mondom: – Ferenc bátyám, a maga férje. – No, és mégsem írtad fel. [...]

Álom

Egy másik éjjel álomban ahogy járkálok, megláttam szomszédasszonyomat, kit elvittek a gettóból a németek. Szép, ünneplő ruha volt rajta, régies szabású, még rojt is volt rajta. Kérdem: – Hová megy? Mondja: – Nem érdekli az magát. És jött arra egy imbolygó

kocsi, ló nélküli. Ő felült arra, én álltam ott, és néztem a különös jármű után. Odajött hozzám egy szürke ruhás kis nő, akik rendőrök a túlvilágon. Kérdi: – Hová akartál menni? Mondom: – Az után a nő után, aki itt ült fel a kocsira. – No, gyere velem, utolérjük. És hamar meg is láttam őt, ahogy bebújt egy helyen egy rossz kerítésnél.

Mondja kísérőm: – Itt álcázva van a bejárat. Ne félj, gyere utánam. Mi is benyomtuk magunkat a rossz kerítésen. Ott következett egy fal. A fal alatt majdnem lent volt egy hasonló lyuk, amilyen a kutyáknak szokott lenni. Oda bebújtunk fekve, de az is egy csőbe vezetett, a cső lehetett két méter. Azon becsúsztunk hason fekve. Én mentem a kis szürke ruhás lányka után, aki máris túlvilági rendőr. Végül is bent voltunk egy templomban. Megláttam az én szomszédasszonyomat is, de ő nem figyelt énrám. Egy ember beszélt a keresztyének aljasságáról, és bosszúért kiáltott Istenhez. Mondta: – Bosszút fogunk állni, nézzétek a sok hajat, fényképeket, mind azoké, akik velünk együtt megégtek a tűzben. És imádkoztak Istenhez bosszút kérve a keresztyénekre. Kérdi a kis szürkeruhás: – Látod-e ezt? – Látom – mondom –, de igazuk van. Mondja: – Nincs igazuk, mert a szeretet Istenétől nem szabad ilyet kérni. Ennek itt a szellemek országában helye nincs. Azért ő felállt, mintha még egyszer olyan nagy lett volna az alakja, úgy kiáltotta, hogy mindenki hallja, azt, hogy: – Urunk dicsősége fényeskedjék. Ahogy ő ezt kimondta, megrázkódtak a falak, az oszlopok ledőltek. És romhalmaz lett az egész templom. Lett nagy jajgatás. Csodálkoztam mindezeken. És azon is, hogy Urunkat mondott a kis rendőr, holott mi urunknak Krisztus urunkat mondjuk.

Másik álom

Nem sokkal azután, egy más alkalommal megyek egy utcában, ahol rozoga épületek voltak, egy helyen láttam, álltak többen, be akartak menni, de nem volt kapu, csak kerítés. És ahogy széjjelnézek, látom megint a kis szürke ruhás leányt, megismert, odaállt mellém.

Egyszer aztán jött a kapus a kapuval együtt, és odaállt egy helyre a kapuval. Elég díszes kapu volt. Én nevettem, mondom: – Maga a világ legelső kapusa, aki soha nem hagyja el a kapuját. Beenged engem is? – Igen – mondja –, ha megfizeti a taxát. A kis szürke ruhás hamar a kezembe nyomott egy pénzt. Odaadtam. A kapus a lányt nem látta. Belül a kapun csak csúnya, rozoga épületeket láttam. Mondja a lány: – Most jön az álcázott kapu. Azért van úgy, hogy ne menjenek be mások is. Mert szellemországban nincs záros dolog. Temiattad én is úgy megyek be, mint ők, de én mehetek másképpen is – mondta –, jöjj utánam. Bújtunk újra, lyukakon mentünk által, rossz házakon keresztül, míg egy nagy térre értünk, ahol egy szép zsidó templom állott, szép kerek oszlopokkal. Elöl folyosószerű helyek voltak, ott voltak kitéve a sok hajak és fényképek. A nagy terembe ott volt a sok bosszúért kiáltó nép. Engem nagyon nézegettek, de a lányt nem látták. Akkor a kislány odavitt engem a terem közepére, ott letett, mondta: – Most mondd utánam, hogy ők is hallják – mert ők nem látták – Urunk dicsősége fényeskedjék. Én mondtam őutána. És akkor az a szép nagy épület megrázkódott, és úgy omlott össze, mint egy kártyavár. Mindenki jajgatott ottan, és egy, aki azelőtt beszélt, aki az ő akaraterejével hozta létre ezt a szép épületet, valósággal őrjöngött, és úgy forgott körül önmaga körül, oly gyorsan, alig lehetett látni, mint egy pör-

gettyű. Én nagyon sajnáltam őt, szegényt. Mondom a kislánynak: – Nem lehetne neki megmondani, hogy ő már nem ember, és ennek a nagy bánatnak nincsen semmi alapja és értelme. – Hagyjad őt – mondta a lány –, most ő annyira ki fog merülni, hogy összeesik, és én viszem őt kórházba, ahol szintén zsidók fogják ápolni. De olyanok, akik nem bosszúért lihegők. Talán ott majd más gondolatai lesznek, mert máskülönben nem rossz ő. De a bosszú elvakítja, és attól nem lát tisztán. Én is zsidó voltam a földön, és most, látod, ki vagyok. – Látom – mondom –, az Úr Jézus egy munkása vagy. – Igen – mondja boldogságtól sugárzó arccal.

Tehát a szürke ruha nem kicsi dolog a szellemek országában. Valószínű a többi ilyen létrehozott épületeket is összerombolták, azután már nem láttam. [...]

Volt egy másik ilyen öreg úr is az utcánkban. Verrő jéggyáros, kiváló munkás, szerető ember volt. Ő nem volt gazdag. De télen, bár állt a gyár, akkor sem küldte el a munkásait, olyankor ment a bankba, vett fel kölcsönt, és úgy fizette a munkásait. Én mondtam neki: – Verrő úr, miért tartja télen is a munkásokat? Mondta: – Mert télen is kell nekik enni. Cseléd nemigen változott náluk. Ott volt a felesége anyja, apja és az ők öreg cselédje, pedig az öregek mellé már ápoló is kellett. Volt három fia, menyei, az mind együtt volt a legnagyobb békességben. A felesége is beteges volt már, és csak csővel hallott. De azért ondoláltatott nálam. És ennyi baj közt, akár télen, akár nyáron jött hozzánk borotválkozni, mindig egy-egy viccel jött be, úgy tudta előadni, ha már százszor hallottuk is, de ha ő mondta, mindig nagyon érdekes volt. Ő volt a legkedvesebb vendégünk. Az inasok, a segédek kitörő örömmel fogadták. És mindig mondtam: – Verrő úr, magában egy nagy komikus színész veszett el. Még a gettóban is találkoztunk vele, odamentünk hozzá köszönni. Kezet akartunk vele fogni, ő nem engedte. Mondtam: – Verrő úr, csak nem gondolja, hogy én és a férjem egyek vagyunk azokkal, akik magukat bántják? Én és a férjem is sírunk magukért, ami igaz is volt. – Tudom én azt – mondja ő –, csak nem akarom, hogy maguknak is baja legyen miattam, és elszaladt tőlünk, hogy ne lássa őt valaki. Őt is felírtam, mert ő sem jött vissza soha. Sokáig nem láttam mint szellemet, pedig mindig gondoltam őreá is. Egyszer bolyongtam, úgy tudtam, egyedül. És egy szép napfényes helyre értem. Fák, fövek, kis patak folyt, mintha kereken egy szigetet ölelt volna körül. Nézegettem, hogy lehetne átmenni a patakon. Egy helyen a patak túlsó partjáról egy nagy faág át volt hajolva majdnem ember magasságnyira, és a fán a sziget belsejében egy ember ült. Gondoltam, ismerem én már az ilyen álcázott kapukat. Várok, megvárom, hogy valaki megy be, akkor egyszerűen lejjebb hajtja az ember a gallyat. Leültem távolabb, ne lássanak. Nem is nagyon sokat kellett várni, jöttek ketten, két ember. Valószínű azért nem löktek le a fáról, mert meglátták az én véd-szellemem kékben játszó, légies alakját mellettem. Az ember lehajtotta az ágat a túlsó oldalon, én odaugrottam, és bent is voltam a szigeten. Nem nagyon tetszett nekik. Mondom: – Ki itten a gazda? Mondják: – Már jön, és legnagyobb meglepetésemre Verrő úr jött. Mondom: – Nagyon örülök, hogy látom magát. Hogy van? – kérdem. – Én – mondja –, nagyon jól vagyok. Látja ezt a szép helyet és ezt a szép házat, ez az én szállodám. Ott laknak a vendégeim, kisétálnak ide a fák közé. – És ki főz? – kérdem. – Én – mondja. A kerti veteményekből állítom össze a menüt. Semmi gondom nincs, minden van mindig. – És

– kérdem, gondolva a különös kapura –, hogy jön a vendég? – Azt az embereim hozzák. Látta, azt, akit most hoztak. Egy másik világrészből hozták, Ausztráliából. Ne tévessze össze, nem Ausztriából, hanem Ausztráliából. Még csak ennyit tudok róla. Most pedig, kedves Hirisné, ne haragudjon, már nekem menni kell, mert ő talán éhes, és már megyek főzni. De én nagyon örültem, hogy találkoztunk, én jól vagyok, de nagyon elfoglalt ember vagyok. Én is nagyon örültem annak, hogy láttam őt, éppen olyan derűsnek láttam őt, mint régen, és megszépülve, megfiatalodva. És a hely is, ahol volt, szép világos, úgy látszik, őt nem bántja senki. Talán az ő helye már távolabb van sokkal a Föld felszínétől. És ott nincs már árnyék sem. [...]

Másik álom

Lefekvés előtt gondoltam, de jó volna fürdőbe menni, úgy fáj mindenem, és a lábam is. És álmomban már mentem be egy nagy épületbe, mondták, ott van a fürdő. Sok bazinok közé jutottam, láttam, fürödnek mindenfelé, bár aránylag a bazinokban nagyon kevesen voltak. De a fekvőhelyek mind el voltak foglalva mindenütt. Volt pokróc, lepedő elég. Gondoltam, itt nem félnek a lopástól. Én is felvettem egy szürke pokrócot, gondoltam, majd visszahozom. Ahogy mentem a bazinok között, furcsának találtam a sok kívül sétáló nőt. De én már nagyon vágytam belemerülni a vízbe, és mentem lefelé a bazin lépcsőjén. És ahogy mentem lejjebb, lejjebb, úgy láttam, hogy mindig kisebb és kisebb a víz, a végén láttam, már olyan kicsi lett, hogy a bokámat se lepné el, fekve sem lepett volna el. Mérgesen fordultam vissza, hogy szólok, micsoda dolog ez, hogy nem engednek vizet a bazinba. De láttam, a többi mind tele van. Mentem tovább, és így ismétlődött a helyzet hat bazinnál. Már egészen belefáradtam, gondoltam, hiába is kérdezek, úgy van ez, mint a víz nélküli kutak. Mondom egy nőnek: – Hová tegyem le a pokrócot? Mondja: – Itt is le lehet, de menjen fel a páholyba, mert úszóverseny kezdődik. A páholyok piros bársonnyal voltak díszítve. Egy nő éppen készült ugrani. Lent láttam a rengeteg vizet, nem tudtam ellenállni, mentem én is oda lefelé és láttam, ott sincsen víz, csak az a nő úgy tesz, mintha úszna, és csak egy nő. Ez az az úszóverseny. Visszamentem a páholyok felé, láttam, hogy azok is ott mind csak unatkoznak, volt, aki teljesen hátat fordított. Akkor kezdtem nézni az ő arcukat. Láttam, hogy mindenki szomorú.

Volt ott egy szürke ruhás nő, és kérdem: – Mit jelentsen ez, nincs víz. És kik ezek a nők? Ezek sokat úsztak életükben, egyébbel nemigen törődtek, lelkük szegény maradt, nem szereztek maguknak önfeláldozó kincseket. A lélek üres belül, azért unatkoznak. És most úszniuk kell víz nélkül, amíg meg nem váltja őket egy újabb földi élet. [...]

Álom

Mentem Váradon a Szent László téren. A kezemben volt egy nagy seprű. Nézek széjjel, olyan idegen minden. Villamost nem láttam. De láttam, a Kossuth utca felől a Teleki utca felé vezető úton egy kisebb vonat jött. Elöl kazán, abban tűz égett. Az emberek ültek fel rá. Én a seprűmet egy kicsit letettem. Azután kerestem, de nem találtam sehol. Nézek a kis vonat felé, látom, akkor száll fel egy asszony a kezében seprűvel

a kis vonatra. És a kis vonat már indult is. Én nem értem utol, nagyon szomorú voltam a seprűért. Akkor eszembe jutott, hiszen itt van a városháza, megyek és feljelentem az asszonyt. Kérem, hogy telefonáljanak az Aradi úti rendőr őrszemnek, hogy vegye el az asszonytól a seprűt. És mentem is fel a lépcsőn, kértem, hogy hamar igazítsanak útba, hogy hol kell feljelenteni a lopást. Rámutattak egy ajtóra, bemegyek, keresem az urakat. De ott asszony szőtte bő gatyában, ingben ültek az íróasztaloknál. Mondom egynek: – Kérem, hol kell feljelenteni a lopást. Mondja: – Ide. Elámultam, de gyorsan előadtam az ügyem, és kértem, telefonáljanak azonnal az őrszobába, hogy érjen el hamarabb a telefon, mint a kis vonat. Mert azon van az én seprűm egy asszony kezében. Megbotránkozva nézett rám mindenki. – Hogy kérhet maga ilyent? Nem tudja maga a törvényt, hogy szigorúan meg van tiltva, hogy semmiféle villamosságot, bár a leggyengébbet is előállítani nem szabad. Aki ezt megteszi, és villamos áramot fejleszt, azt azonnali halállal büntetik. Nem látja, mi is asszony szőtte ruhában járunk. – Én nem tudtam eddig – mondom. – De miért van ez a szigorúság az árammal, hiszen hasznos dolog az. – Azt elismerjük – mondja. – De megállapították a tudósok, hogy amilyen mértékben szaporodott a villanyáram a Földön, úgy távolodott lassan a Föld a Naptól. A Nap delejes ereje folyton messzebb és messzebb nyomja saját magától a Földet. És ezzel az emberiség maga siettette a jégkorszaknak a kezdetét. Mostan mi már a mai kor emberei vissza nem tudjuk tenni oda a Földet, ahol volt, az eredeti helyére, de legalább vissza szeretnénk tartani, hogy állna meg ott, ahol most van, ha lehet. Ezért hozta a tanács a szigorú döntést, a halálbüntetést, aki a törvényt megszegi.

A különös ebben, hogy ilyesmire 1920–21-ben soha nem gondoltam. Most 1969-ben olvastam, hogy tágul a világ, a Föld is a Naptól egy-egy kicsikét távolodik. [...]

Álom

Egy ízben a Margit-szigeten voltam. Gondoltam, jó lenne látni Szent Margitot. Hoztam a romos kápolnából egy kicsi követ, tettem a homlokomra. De mégsem láttam Szent Margitot. De láttam egy szép szőke nőt, aki panaszkodott, hogy a magyarok nagyon vadak a magyarokkal, nem lehet bírni, erről beszélgettek több úrral. Tehát csak németek lehettek. De mily különös, hogy az ember álomban minden nyelvet ért, mintha mindenki a mi nyelvünkön beszélne. Értettem az elmúlt korszak nyelveit, a franciát is. Erre szeretnék kapni feleletet, ha lehet. Most leteszlek, kis ceruzám, imádkozom, és azután írom azt a választ, amit érzek az agyamban. Jön és felírom:

A válasz:

Minden lélek megért minden nyelvet. Mert a lélek nyelve az érzelem. Mi tehát a lélek? A lélek az, ami minden anyagi felett áll. Bár az anyagból szűrődött ki, sok-sok időknek idejében és idejéig lassan, lassan. És mire törekszik az az életerő, amely alakul lassan, lassan? Érzelemre és értelemre tör előre az életerő folyton születve, hasonló, de kicsit nemesebb formában. Tehát az egész föld hasonló a cefréhez, amelyből főzik a pálinkát, innen alakul az életerő és tör értelemre és érzelemre előre. És az emberi test is, mint a cefre, amíg benne van az érzelem, a lélek addig él. Ha már kimegy az érzelem, a lélek akkor csak rothadó anyag, mint a cefre, ha kifőzik belőle a szeszt, csak

moslék és romlandó. Így tanul lassan a lélek, az ő fajában értelemre és érzelemre törve. A lélek nyelve az érzelem, amikor te álmodsz, a lélek lát és hall. A lélek a testen kívül is érez, és azért ért meg bármilyen nyelvet a lélek. Álomban a te érzelmed a szavakat átfordítja arra a nyelvre, amelyet te legjobban értesz. Ez nagyon gyorsan történik, oly gyorsan, hogy te észre sem veszed. Azért, mert mindent ért a lélek, mert a lélek élete az érzelem. Hiszen ezt tanulja már a kezdődő életerő, a végső fokon már szinte teremt, a gondolatkört, a lelki sugárkört, melyből lesz majd a fényes aura. A virágokban el vannak szórva a lelki érzelem színei. Szinte beszélnek hozzánk, amikor jön a tavasz. Így tanulja a lélek az ő érzelmével a lelki élet örömeit, és így ömlik bele érzelme a szellemi élet örömeivel a nagy szellemi világ érzelmeibe, éppen úgy, mint a csepp víz az óceánba, és lesz vele egy az örökös békesség és boldogság érzésének tökéletességében, az áhítat szent érzésének dicsőségében, az örökös boldogság harmóniájában. Hova tűnik az emberi élet sok kínja, baja? Elfújja a szél, mintha nem is lett volna soha. A szív teljes boldogságában nem fér már meg semmi olyan érzés, amely elrontaná a boldogság tengerének boldogító rezgéseit.

Mert erő és öröm van a szeretetben és értelem a törvényben.

– Most már így megértem, kedves, lelkemben élő hang. Tehát a saját lelkem pillanatok alatt fordítja le azt a beszédet, melyet én másként nem értenék meg, álomban. Ezek szerint a szellemországban csak egy az érzelem és mindenki megérti egymást. Kedves, lelkemben élő hang, nagyon sokat köszönhetek neked, sokra megtanítottál, nem mondanád meg, ki vagy?

– Dehogynem, hiszen már mondtam is, oly régen bemutatkoztam neked, amikor leírtad első művedet, a *Ketten voltak a mezőn*. Amikor bármit csináltál, csak arra kellett gondoljál, hogy a kezemben volt a szeg és a kalapács. Azzal mutatkoztam be, egy egyszerű katona voltam, semmi más. [...]

A munkakerülők városa

Ezek a lelkek nem tudják, hogy meg vannak halva.

Mindenütt kisebb-nagyobb házak, kicsi, kanyargós, szűk utcák, inkább udvarok, kerítés nincs sehol. Nagy pelyhekben hull a hó, de az utcákon, a házakon nincs hó sehol, csak csúszós, ragadós nedvesség. A levegőben egy bánatos dal zeng, melynek csak egyes visszatérő szavait tanultam meg. A dal szavai:

Ennek a városnak se vége, se hossza.
Ez a város a nagy fájdalmak városa.
Menekülni innen nem lehet,
csak úgy, hogy ha dolgozni visznek.

Viszi a szél a dallam hangjait. A félhomályban futó embereket lehet látni, kik bújnának át minden lyukon, és itt-ott vannak is lyukak, és őrök is állnak mindent látó szemekkel. Egyeseket engednek futni, míg egyet-egyet megfognak. Kérdem az őrt: – Hogyan lehet innen menekülni? Mondja: – Látod azt a lyukat annak a háznak a sarkán? Ha azon átbújsz, már nem tartozol hozzám, ott más parancsol. Hamar át is bújtam, hogy meneküljek a nyirkos helytől és homálytól. De a helyzet ott is ugyanolyan volt, csak az őr volt más. Hozzászegődtem egy menekülő fiatal emberkéhez. Kérdem: – Mi-

ért futsz, hová szaladsz? Mondja: – Menekülök apám elől, mert neki az a mániája, hogy nekem dolgozni kell, pedig van miből megéljünk, és én unom a munkát is és a tanulást is. Végül mégiscsak rávettek, hogy tanuljak villanyszerelést, az könnyű munka. Apám veréssel fenyegetett, ha nem megyek el dolgozni. Tanulni mentem, hogy lássam, milyen az a munka. De sajnos egy dróthoz hozzáértem, és úgy megrázta a kezemet, hogy azóta folyton szaladok. Ahogyan így beszélgetünk, elfogták őt, és fel akarták ültetni egy hajlított alakú, vastag csőre. Mondták neki: – Csak annyi lesz a dolgod, hogy ezzel járjál. Kis emberünk megijedt, és elszaladt. Félt a csőtől. Az őrök hagyták, én mentem utána tovább. Egy másik házrészen újra elfogták, ott már többen, és nem engedték futni, míg egy szerződést írtak neki, amelyben írva volt, hogy őneki most már dolgozni kell. Ő ijedten nézte a szerződést. Alá is íratták vele, és azonkívül a szerződésre egy lábmintát is nyomattak vele, mert ott minden futó mezítláb volt, és a láb külső szélét kellett oda tartani. Ő alig várta, hogy elengedjék, ez látszott is rajta. Közben jött egy nő egy gyermekkel a karján. Azt nem bántották. Ő odament a nőhöz, kikapta a kezéből a gyermeket, és elment vele. És az őrök hagyták, a nő ijedten megállt. Én mentem az én kis emberem után, mondom: – Mit akarsz tenni a gyerekkel? Mondja: – Viszem apámhoz, megmondom, rendes ember vagyok, nős, van gyermekem. Látom, kislány. Adok neki nevet. És elment boldogan. Én visszamentem a nőhöz. Kérdem: – Miért adta oda olyan könnyen a gyermekét? Úgy láttam, még örültél is neki, hogy elvitte. Mondja a nő: – Igen, örültem. De az nem az én gyermekem, én is mástól vettem el, mert láttam, azt nem bántják, aki gyermekkel van. De ám az a gyermek nem valódi gyermek, azzal nem lehet megállni vagy leülni pihenni, mert az hozzá van ragadva a kezünkhöz, csak úgy tudunk szabadulni, ha valaki elveszi tőlünk. Azért néztem rá a fiatalemberre, és álltam meg vele, pedig ha megállunk, égeti a karunkat, és olyan nehéz, mint a só. Már bele is vagyok teljesen fáradva és betegedve, azért örültem, hogy szabadulok tőle. Szegény fiút hogy sajnálom, lesz neki baja vele elég. Én most már a saját akaratomból képes vagyok dolgozni bármit. Közben láttam, az őrök figyelik, mit beszélünk. Akkor az egyik őr gyöngén a karjára tette a kezét, mondta: – Na gyerünk, húgom. Mentünk a házak között folyton felfelé. Beértünk egy hosszú folyosóra, ahol üvegfalak mögött tisztviselők ültek, írták össze a jelentkezőket. Voltak ott már sokan. Az én lányom is sorra került. Azután kimentünk egy nagy térségre. Lapos háztetőnek nézett ki. Ott már nem esett a hó, és nem fújta a szél a szomorú dallamot. Ott már sokan várták a járművet, ami majd elszállítja őket a munkahelyükre. És lefelé nézve, mert magasan álltunk, láttuk a homályos ködbe burkolt rengeteg sok házat. Már nem láttuk a szaladó embereket, csak a házaknak a tetejét. Szerettem volna látni az elszállítást is, de azt már nem láthattam meg. [...]

Másik álom

Majd nem sokkal később álmomban én egy nagy várat láttam, és sok török katonát, akik a várba hurcolták be az embereket, és nagyon vallatták, ütötték őket, hol a pénz, adják elő az aranyakat is. A várból kisétált előkelően a török basa, és én felismertem benne az én téglavető cigány mesteremet. Ő volt a fő, ő osztogatta a parancsokat. – A fő cél – mondta –, az, hogy hol a pénz és az arany, mert az kell nekem és kell a szul-

tánnak is. Nem azért ülök itt, hogy ne kapjak semmit. Vallassátok őket tűzzel, vassal, szigorúan, erősen. Ahogy nézem a szomorú jelenetet, a sok szenvedő embert, mondják a basának, hogy a legfőbb nem akar adni semmit. Se pénzt, se aranyat. És elővezették, hogy lássa őt a basa. És ahogy nézem a rabot, az én nagybátyámat látom, felismertem. Ő volt a rab akkor, aki most jelenleg szürke ruhás szellem a szellemek házájában, őróla van szó a könyvben. A basa is kezdte ijesztgetni, vallatni, de eredménytelenül. Akkor mérges lett a basa, mondta : – Vezessétek be a vallatószobába, és tegyétek be a szorítóba, hogy soha többé ne legyen gyereke, mert nekünk nincs szükségünk a gyaurra.

És ezt a sok szörnyűséget egyszerűen, elegánsan elmondta, mosolyogva a hatalmas úr, aki most téglavető cigány. Azóta lehet, volt ő a tűzben is, bár régen volt, de még most sem bír dolgozni, és úrnak képzeli magát, és olyan is a modora. Ami még sok bajt fog neki okozni ki tudja, még hány életen át, és hány száz évig küzdi majd le ezt a régi emlékét, életének múltját.

Mondják, álom, álom, esős idő, de nincs-e álom a Bibliában, és az én telepatikus álmom, ami hat év múlva bizonyult igaznak, amelyet igazán nem lehet elmagyarázni, még én és a férjem is meglepődtünk, amikor bebizonyosodott. [...]

Egy hosszú álom – 1970.II.2.

Szegény elvált férjem már évek óta beteg, most már fekszik is paralízisben. Gyakran álmodom vele. Ez azért van, mert gondol reám, én is mindig imádkozom érte. Bolyongásaim közben, túlmenve a szomorú árusok piacán, utána kis szünet után újra kezdődik a piacok helye. És láttam ott egy nagy, félig kész épületet is. De már a lépcső kész volt. Felmentem ott egy emeletre, benyitottam egy félig kész, gyenge ajtón. A szobában láttam, hogy tizennégy asszony feküdt összerakott székeken, ágynemű nélkül. Kérdem: – Mit keresnek itt? Mondják: – A mi férjeink kint dolgoznak az épületen, és csak egy ilyen szobát adtak nekünk, és semmi mást. Otthagytam őket, bementem egy másik szobába. A helyzet ott is ugyanúgy volt. Szegények szomorúak voltak. Volt ott egy őr kívül, megkérdeztem tőle: – Mi dolog ez, így kínozni a sok szegény nőt. Mondja ő: – Ezek azoknak a feleségei, akik kint dolgoznak. De ők ezeket az anyagokat mind lopkodták és erről tudtak az asszonyok is, és élvezték annak az előnyeit. Azért nekik itt kell feküdni és külön a férjektől, csak láthatják messziről őket. Így lesz mindaddig, amíg le nem jár az ő büntetésüknek az ideje. Otthagytam a szomorú helyet, mentem tovább. Megint csak piac következett. Ahogyan megyek ott unottan, meglepődve láttam, egy embernek milyen különös a bajusza. Megálltam, úgy néztem. Nagy fekete, tömött bajusz volt, és eléggé hosszú, és annak a bajusznak minden szála előre állt kifelé, egyenesen, hosszan, úgy, mint a sündisznó szőre. Szemem-szám elállt, úgy néztem ezt a különös bajuszt. Ő pedig rám nézett, és megismert engem. Mondta: – De régen készülök elmenni a nagyságos asszonyhoz, hogy egy kicsit rendbe hozzon, mert úgy nézek ki, mint egy vadember. De nem tudom itt hagyni ezt a sok portékát. Gondoltam, ezt nem is lehet. De tettem magam, nem tudom, mert ahogy beszélt, én is megismertem őt. Az utcánkban lakott, suszter volt, hozzánk járt borotválkozni. Volt bajusza is, arra nagyon kényes volt mindig. A férjem kellett csak kikösse neki a bajuszát.

Orosz bejövetelkor elköltöztek, hallottam, állást kapott. Arrébb ott láttam a feleségét is, annak is volt elég portékája. Ott állt szomorúan. És én is szomorú voltam. Ahogy megyek, találkozom a férjemmel. Mondja: – De régóta kereslek téged, gyere, mert itt van egy ló egy kordéval, megyünk a tanyára. – Nincs már tanya – mondom én –, és én bent lakom a faluban. – Dehogy nincsen – mondja –, ülj csak fel. Felültünk, de a ló csak csikó volt, és csak ugrált ide-oda velünk. Én mondom: – Engedd az árok felé, ott felborulunk, és ki tudunk belőle szállni. Úgy is lett, a kis lovacska elszaladt, elszakította a hámot. De volt ott még több ló, a férjem szaladt azután, hogy fogjon egyet. Gondoltam, milyen beteg szegény, és mégis hogy tud szaladni.

Gondolatomra jött a válasz a hangtól.

Amikor ő elbukott, az ő lelke álmában erősen könyörgött Istenhez, hogy ne engedje őt lejjebb bukni, mint ahol volt, mielőtt leszületett a földre. És így megadatott neki az ő nagy betegsége, amelyet békével visel. Nem akart ő szegény elbukni, de nagy volt a kísértés, és mivel tudta, hogy nem szereted őt, nem volt ereje ellenállni, de majd megerősödik a lélek újabb földi életek és újabb próbák között, mert a lélek már vágyik arra, hogy előre haladjon ő is, felfelé. [...]

Egy különös álomlátás

Egy nagyon fényes, kisalma-nagyságú csillagot láttam fejem felett, amelynek négynégy kis léniája volt. És nem kaptam rá feleletet, hogy mi volt. Kicsit féltem tőle, még hónapok múlva is. Valószínű, ilyen csillag vezette egykor a napkeleti bölcseket Urunk születésekor.

Azután újra mutatták, de szólt a hang: – Ez csak a rajza, hogy nézd meg jól, és ne féljél tőle. Így az a nagy fény hiányzott belőle, és az a nagy mozgása is, forgása a csillagnak. Így jól láthattam, egy méterre volt csak tőlem, a nagysága csakugyan olyan volt, a vonalakkal együtt 35 vagy 45 centi lehetett. Szóval egy jó nagy emberfejnyinél kicsit nagyobb, és csodálatosképpen a csillagban két spirál rugó volt látható, mivelhogy nem volt benne az a napfény, és a rugó úgy volt, hogy egy parányi pontból indult ki középen, és olyan alakban, mint a Nap körül a bolygók, szóval úgy forogható tott. De a rajz nem forgott, csak annyira volt fényes, hogy jól láthatóak voltak a léniák is, és a kis sétáló középen. Ezt egy jó rajzoló jól le tudta volna rajzolni, de az én tudásom gyenge, csak öt elemit végeztem, és akkoriban még nem tanultunk sokat az iskolában. Tehát az én rajzom nem tökéletes, de valamennyire hasonlít. Ide rajzolom kicsiben. Azután már nem féltem tőle. Sokáig nem mutatták, már kezdtem el is felejteni, míg egy éjjel a testemből kivették a lelkemet, s ott voltam az ágyban, a lelkem letették a földre a spór elébe. Én, persze, láttam a lelkemmel a testemet, szerettem volna visszamenni belé, de le voltam ragasztva a földre, nem lehetett mozdulni. Szólt a hang: – A bűneid ragasztottak a földre. Abban a pillanatban láttam a fejem felett magasan a félelmetes kis csillagot teljes fényében. És az ő nagy mozgásában a kis csillag kis izzó, fehér szikrákat szórt ki magából, és húzta föl magához, azt hiszem, azokat a pontokat, melyeket látunk mindig is körülöttünk mozogni, és mentek gyorsan felfelé tömörülve, mint a zivatarfelhők az égen, azok mentek volna bele a kis fehér körbe a kis csillaghoz. De az nem engedett egy parányi pontot sem önmagához a körbe. A kis sétáló nyomta vissza őket a másik oldalra, ahol már menni kellett nekik vissza-

felé a kis színes pontoknak. Körülöttem úgy öt méter körzetben, mint egy sátor hullott alá lepel a csillag köréből. Úgy láttam, mint egy sötét valami, de az is mozgott és a pontok is. Nagyon féltem újra. Azután felébresztettek, akkor már ébren is láttam, mi is a mozgó lepel, és már azelőtt hallottam a hangot: – Ahány gömböt látsz a lehulló függönyön, annyiszor éltél már a földön. Oly sok volt az, lehetett ezer is. És már ébren, egész közel hozzám láttam a függönynek egy részét, a gömb libatojás nagyságú lehetett, és egyik a másikból indult ki, és mintha a széle tartotta volna össze őket. A széle pedig egész fekete volt, azért láttam úgy, mint egy sötét palást, de amikor közelről láttam, már ébren, akkor láttam, hogy maga a gömb nem fekete, inkább opál színű, csak a széle fekete. Ezért volt olyan ijesztő körülöttem az a függöny, ki tudja, mennyi bűnöm lehet benne. Ez a fekete valami tartja össze őket, de máskülönben zsinórszerűen csüngnek lefelé körben, és mozognak azok is, mindegyik külön lebeg, minden zsinór, attól is lehetett félni. Többet nem mutatták, de meg lehetett érteni, hogy a kis csillagocska mozgatja a sejtek élő erejét testünkben, és mozgatja a vért. Ez az a láthatatlan élő erő, amely élteti nemcsak a testünket, de a lelkünket is az ő delejes erejével. Nagyon nagy dolog ez, többször nem mutatták, bár szerettem volna látni, de soha nem láthatunk a saját akaratunkkal még álomban sem semmit, csak legfeljebb a körsugár zavaros képeit. Másvalamit csak úgy lehet látni, ha ők akarják. Másképpen nem láthatunk, a mi akaratunk semmit sem ér. Mert mi még messze állunk attól, hogy saját akaratunkkal rendelkezzünk. Valószínű, hogy nem bírom én teljesen megmagyarázni ezt a csodás dolgot, mert hogy is lehetne. Nem mindennapi dolog ez, és az embernek szokatlan az ilyen légies dolog, ami mégis annyira mozog, hogy félelmetes és olyan masszív mégis, és nagy erőnek néz ki. Én szerintem ez mindennek az oka, ami ér bennünket. A nagyságát sem láthattam pontosan, mert ha fél az ember valamitől, azt nem is lehet pontosan látni. Éppen úgy, mint a nagy angyalokat sem lehet pontosan látni, mert ők is olyan félelmetesek. És különösképpen a szemük, az szinte sugárzó fényt lövell ránk. [...]

Álom

Megyek a homályos helyeken, és ott egy ajtó előtt mintha csak rám várt volna egy férfi. Ott áll mosolyogva. Érdekes, gondoltam, hiszen nem szoktak itt mosolyogni. Akkor látom, hogy ő az én testvérbátyám. Örültem, hogy látom, de mégis, hogy ilyen homályos helyen látom, annak nem örültem.

– Gyere be hozzám – mondja ő –, én itt lakom. Elszomorodtam. Mondom, hogy lakhatsz te itt, mert már láttam máskor magasabb szférában is, szép napsütéses helyen. Ő csak mosolygott azon, hogy én szomorkodom. És ment rendezgetni az ágyakat. Volt ott elég sok ágy, mert dormitorszerű[17] nagy szoba volt. Ő törülte le a port az ágyakról. Egy vékony pokróc volt az ágyon, olyan műanyagnak látszott. A pokrócokat is lerázta. És kezdte sorba fektetni le az embereket. De csak hat ember volt, köztük volt az én mostohaapám is. Nagyon szomorúan nézett rám. Kérdem tőle: – Fáradt? Mondom: – Feküdjön le. – Igen – mondja –, fáradt vagyok, most jöttünk haza a munkából, egész nap követ hordtunk talicskával. Így ő le is feküdt és a többiek is.

[17] hálószoba

Mondja a bátyám: – Te nem fekszel le? Te is fáradtnak látszol. Feküdj le ide az én ágyamba. És elbeszélgetünk, gondoltam. – Jó, legalább kipróbálom a túlvilági ágyat. De tényleg fáradt is voltam. Az ágy nem volt kemény, a pokróc sem volt nehéz és hideg. Gondoltam, ez is műanyag. Néztem a falakat, vastagon volt rajta a sötét por. Kérdem a bátyámat, nem lehetne itt egy kicsit kimeszelni. Ha engeded, én mindjárt meg is csinálnám. Ezt nem lehet, mondja ő, mert ez jelképe az ő nem tiszta házas életüknek. Egy percig sem lenne tiszta, bármily takarítás után. De hogy vagy te itt köztük? Te nem éltél tisztátalan életet. Ő csak nézett rám és mosolygott. Mondja: – Én vagyok köztük a felügyelő. Én vigyázok rájuk. Látod, itt van a mostohánk is. Régen itt vagyok köztük. Te tévesen gondolkoztál rólam. Azt hitted, valahol saját magamnak élek, a művészek szférájában. Bár fel tudok odáig emlékedni, voltam is ott. Te tévesen mondtad a fiamnak, hogy én ott vagyok. De hol volna akkor az önfeláldozás, a szeretet törvénye, ha ezt tennénk. Egymásért áldozatot kell hozni. Bizony, itt nem élünk családi életet, se nem szórakozunk. De igyekszünk követni Krisztus Urunkat, aki szintén ott lehetne a mennyországban, az ősfényben, és mégis itt él ezen a naprendszeren, és itt rendezi a mi életünket. Bizony, van dolga őneki is elég. Mi is igyekszünk egy kis áldozatot hozni, és ott hagyjuk saját szféránkat. Ahol pedig nagyon jó lenni. De én szívesen vagyok itt, itt van, látod, mostohánk is. Viszem őket dolgozni, hozom pihenni, etetem őket, és vigyázok rájuk. Nyugodtan alhatnak, én vigyázok, viszem őket az isteni tiszteletre is ünnepnapokon. Viszem őket találkozni azokhoz, akiket szeretnek. Hogy te ezt meglásd, azért kértem a te védszellemedet, hogy hozzon ide, hogy lásd a valóságot.

Látom a fiaimat is, ha rám gondolnak, mert úgy vagyunk alkotva, hogy ezt megérezzük. Te és a húgom is gyakran gondoltok rám. És így látom a ti küzdelmes életeteket, de szükséges a küzdelem, mert úgy erősödik a lélek. Mert küzdelem nélkül nincs haladása a léleknek. Azért alakult úgy az élet, hogy ez meglegyen. Adjon a mi Atyánk nektek erőt a küzdelemhez. Szeretettel búcsúztam el az én jó testvérbátyámtól.

Álom

Anyámon már rajta van az a fluidikus erő, mellyel összeköthetné magát a testtel. Ezt nehéz elviselni. Most 1971. nov. 1., halottak napjának éjjele van. Ahogy megyek keresztül a szokott helyeken, látom, nagy a forgalom. Ez is, úgy látszik, találkozási nap, amikor a család együtt lehet, férfi is és nő is. Eszembe jutott anyám, abban a percben már éreztem, vezetve vagyok hozzá. Bementem egy ajtón, anyám ott aludt egy ágyban. Még voltak többen is a szobában, ott volt a mostohánk is. Észrevett engem, odajött, megcsókolt, örült nagyon nekem. Engem nagyon bántott valami, mert anyámat láttam az ágyban aludni, de az ágy mellett volt egy szék, azon is ő ült. Mondtam ezt a mostohánknak, de ő üresnek látta a széket. Ment is anyámat felkölteni, mondta: – Itt van Erzsike is. Anyám felébredt, abban a pillanatban üresnek láttam a széket. Anyám szomorú volt, mondta: – Nem bírtam még most sem megszületni. Mindig olyan helyre kerülök, ahol nem kell gyerek, és elküldik. Én tudom, hogy ez büntetés énrajtam. Mert a barátnőm bábaasszony volt, és aki bajban volt, azt én mind oda küldtem hozzá. Én nem kértem ezért semmit, csak jó szívből tettem. A sok csalódás beteggé tesz.

Ki tudja, mikor kerülhetek újra testbe. Én is bűnösnek éreztem magam, mert én is vittem oda egy lányt, aki bajban volt.

Közben eszembe jutott szegény volt férjem, gondoltam, meg kellene őt is látogatni ezen a napon. Elköszöntem anyámtól és a mostohámtól, mentem keresztül a cigányok szféráján. Nagy volt ott is a forgalom, de rend is volt, mert volt sok őr. Messziről láttam egy szép tiszta tavat, elég nagyot. Indultam oda, gondoltam, meg is fürdök. Szólt egy őr: – Hova akarsz menni, fürödni? Mondom: – Igen. Mondja: – Akkor ne menj arra, mert nincs ott víz egy szikra sem. Az csak látszólag van, ha oda érnél, az mindig távolodna tőled. A szomjas cigányok sem érik el soha. Ezt megértettem, hiszen láttam a víz nélküli kutakat. Akkor visszafordultam. Két cigány ember utánam akart jönni, rendreutasítottam őket alaposan. El is szaladtak. Így mentem tovább. Éreztem, vezetve vagyok, és elérkeztem egy munkahelyre, ahol sok kisebbszerű traktor volt, olyan hosszúkás, mint egy asztal. Sok férfilelkek voltak ott. Ott volt a férjem is. Nagyon szomorú és szótlan volt. Gondoltam, talán azért hozták ide, hogy most már dolgozni kellene neki. Mondom neki: – Ha nem akarsz borotválni, járjál egy ilyen kis traktor után, ne járjál újra céltalanul, mert féltem, hogy újra visszakerül a bolyongók közé. Ne menj a saját fejed után céltalanul. Nézd csak meg, milyen tökéletes ez a kis masina. Szánt is, vet is, ha megnyomunk egy kis gombot rajta. Ha nem akarsz borotválni, járj a kis gép után, az is munka, mert itt munka nélkül nem lehet meglenni. Akkor meglesz mindened, ami kell. De magántulajdon itt nincsen. Most nekem még menni kell, de majd én is ide jövök nemsokára. Te addig dolgozz, vagy itt, vagy másutt, mert másképpen baj lesz itten. Ő szomorúan nézett rám, nem szólt semmit sem. [...]

Álom Szent Péterről

Nagy sokaságot láttam egy helyen, én is odaálltam, vártunk valakire. Egyszer csak megjelent valaki, nem jött, csak megjelent a csoportnál, elég magasan ahhoz, hogy mindenki láthassa hófehér alakját. Mindenki azt hitte, Urunk, és azonnal, mint egy vezérszóra mindenki letérdelt. Mondta, álljatok fel: – Nem vagyok Krisztus, csak Péter vagyok, az ő tanítványa. És nem beszélt addig semmit, amíg mindenki fel nem állt. Szólt: – Egy éjjel történt, odajött hozzánk Nikodémus és kérdéseket intézett Urunkhoz az újraszületésről. Urunk hosszan beszélt erről, és mi, az ő tanítványai ugyancsak hosszan leírtuk úgy, ahogyan ő akkor mondta. De az emberek annyira lerövidítették ezeket a beszédeket, hogy már nem eléggé érthető. Mert ti tévesen úgy gondoljátok, ha vesztek úrvacsorát, vagy ha megkeresztelkedtek, akkor már újjá is vagytok születve. Holott tengernyi bűn nyomja a ti vállaitokat. Urunk ezt nem úgy tanította. De azt mondta, szükség néktek még újraszületnetek. Mert szükséges jóvá tenni a régi és újabb bűnöket és szükségesek a próbák, amit Urunk szavából lehet érteni, mert mondá azt is, szükségesek a botránkozások. De jaj a botránkoztatónak. Mert az, aki bajt és bánatot okoz másnak, az saját magának még nagyobb bajt csinál. Így szerzi meg azokat a bajokat ő saját magának az új földi életbe. Mert a bűnt jóvá kell tenni. De az a másik, aki a bajt elszenvedi és nem adja vissza a kölcsönt, de megbocsát, az már megállta a próbát, és amennyi bűnt ő megbocsátott, annyi bűn megy le az ő bűn terhéből, az ő hátáról. Tehát az a nyertes, aki eltűri, és meg is bocsátja az ő felebarát-

ja bűnét. Azért mondá Urunk, hogy áldjátok azokat, akik titeket átkoznak, és gonosz dolgot tesznek veletek. Urunk világosan megmondta, hogy nektek, bűnnel terhelt embereknek szükséges az újraszületés emberi testbe, mert csak emberi testben lehet jóvátenni azt, amit emberi testben vétkeztünk. Tehát szükséges az embernek újra születni. Ez a mi szavunk is, de ez a hosszú beszéd annyira le lett szűkítve, hogy félreértésre ad okot. Tehát újra mondom, én Péter, hogy nem elég csak megkeresztelkedni vagy úrvacsorát venni, vagy megbánni a bűnt, jóvá is kell azt tenni. És ezért a jóvátételért, ezért kell újra születni. Én, Péter, azt mondom, azért ti bánjátok meg a ti bűneiteket. De egyben hozzá is kell fogni a lelketek öntisztító munkájához. És akkor majd kaptok alkalmat ahhoz is, hogy mint vezeklő lelkek újra megszülessetek. És egyben a ti angyalaitoknak lesz arra gondja, hogy az adósság is ki legyen egyenlítve, kaptok próbákat és kísértéseket, mert ezek igazítják meg a vezeklő ember lelkét. Mert ezek a vizsgák. Mert nem elég mondani, hogy Uram, Uram, de cselekedni is kell Atyánk akaratát. A hegyi beszéd is le lett rövidítve. De aki azt betartja, már közeledik szívével Istennek országához. Azért újra mondom, hogy nektek, szegény, bűnnel terhelt embereknek szükséges újra megszületni. Mert a ti bűnös érzéseiteket nem mossa le semmilyen víz, vagy étel és ital, nem tisztít meg, csak tettekkel kell bizonyítani a ti lelketek jóra való hajlamát, és tettekkel kell fizetni az adósságot is, csak úgy lehet szabadulni tőle. Még kaptok ehhez a lelki tisztításhoz egy kis időt és alkalmakat. De már nem lesz még kétezer év. Éppen ezért igyekezni kell a terhek kiegyenlítésével, mert lassan közeledik az az idő, amikor jön az ítélet. Vagyis átalakulása lesz az egész naprendszernek, az összes bolygó új beosztást kap. De ezeket az időket senki élve nem éri el testben, azután lesznek a lelkek külön, kiválasztva. Aki hisz, és úgy is él, az üdvözül, aki pedig nem, az elég baj lesz annak. A hit nagy segítség a lélek tisztításához. Mert az érzés sugárkörének tisztának kell lenni. És e körsugár csak úgy tisztul meg, ha követi Urunkat. Ő tanított, és példát is mutatott, az ő szavai a törvény szavai. És azért éltek itt ti mind, hogy megtanuljátok a törvényt. És tisztítsátok meg lelketek érzésvilágát minden önző és bűnös ösztönöktől. Mint mondá ő, a mi Urunk, a tiszta szívűek meglátják az Atyát. Tehát előbb semmiféleképpen nem. És ha nem keresitek szívvel-lélekkel, vagyis nem tisztítjátok meg érzésvilágotokat az önzéstől, és nem hiszitek Istennek országát és annak igazságát, a törvényt, akkor nem is találjátok meg semmiféle külső formában. Csak a ti szíveitekben érezhetitek meg Istennek országát és annak az igazságát. Ha szívetek nem önző és bűnös érzésekkel van tele, akkor megérezhetitek szívetekkel Istennek országát, mert onnan vezet a ti utatok felfelé Istenhez, a ti szíveiteken keresztül. Ezért mondá Urunk a fenti mondást: a tiszta szívűek meglátják Istent, vagyis megérzi a szív Istennek boldogító szeretet érzését, az áhítat szent érzését. Azért tisztítsátok szívetek érzését, ezzel keresitek Istennek országát és annak igazságát, a többi mind megadatik nektek. Én mondom ezt, Péter.

Ezt a hosszú beszédet csak azért tudtam leírni, mert azonnal hozzáfogtam írni, és mivel van médiumi tehetségem, újra csak hallottam és éreztem a Szent Péter hosszú beszédét.

Ezt a tehetséget már Urunk is bebizonyította, mondván, hogy ne gondolkozzatok előre, hogy mit fogtok mondani majd a törvény előtt, mert nem ti lesztek azok, akik szólnak, de a Szentlélek. Éppen ebben áll a médiumi tehetség, hogy saját önmagunk

érzéseit igyekezünk leküzdeni és átadni érzéseinket az idegen befolyásnak, ez a médiumitás. [...]

Álom

Egy üvegházban dolgoztam. Mondta a kertész, hogy forgassam a földet. A föld olyan puha volt, mint a hamu és fekete. Csak kapával kellett csinálni. És egyszer csak láttam, hogy bejött az ajtón másodmagával. Az egyiken fehér ruha volt, világoskék gallérral és ugyanolyan keskeny csík a csuklóján. A ruha hosszú volt és olyan, mint az apostoloké. Akkor odajött a kertész hozzám, hogy: – Menjek oda köszönni a fehér ruhásnak, mert az a főkertész. Odamentem, és szól a főkertész: – Megismersz, lányom? Nem nagyon ismertem, hamar, de ahogy beszélt, mindjárt ráismertem, láttam, hogy ő az én Lajos bátyám. És így meg van szépülve. Mondja: – Magamra vettem ezt a ruhát, el vagyok jegyezve máris az üvegtenger szellemei közé, akik az igazságért haltak meg. Én is meg fogok halni az eljövendő új életemben. Mivel tisztán és törvényesen éltem az én családom körében. Most már készülök erre az utamra, amely nem lesz könnyű, de mégis boldogan megyek a többiekkel együtt, akik még régen megalapították ezt a tant. Most majd újra megalapítjuk. De új köntöst, új nevet veszünk fel, nem a régit. Mert mi Krisztus követői leszünk. Mind felvettük ezt a ruhát. De ezt a ruhát senki nem fogja látni rajtunk, csak mint rendes, közönséges emberek leszünk a földön. Erős bennem és bennünk az elhatározás. Új utat kell törjünk, és ezért szenvedni is fogunk, de az nem baj, csak meg ne inogjunk a hitben és a kísértésben. – De – mondom –, hogy van az, Lajos bátyám, hogy a szellemvilágban minden van, ami a Földön, és mégis nem lehet látni az embereknek ebből semmit sem. – Az igaz, hogy az emberek nem láthatnak semmit, pedig a szellemvilág is csak anyag. És még erősebb és maradandóbb, mint a földi anyagok. Mert a szellemvilág anyagai, vagyis atomjai már nem bánthatók, mint a földi anyagok, azért nem láthatók. Emberi, vagyis anyagi szemmel nem látható a szellemi, csak az anyagi – így van elválasztva a két világ egymástól. De a szellem látja az embert, mintegy ködbe burkolva. De az ember álmában láthatja a szellemi világot, az ő szférájabelit.

Én kezdtem volna sírni arra gondolva, hogy Lajos bátyám majd szenvedni fog. Mondja ő: – Ne sírj, lányom, mert meg lesz ehhez a munkánkhoz az erőnk is, ennek meg kell lenni. Megyünk mi, az utolsó óra munkásai. Sokan megyünk, és megadja az erőt a mi Urunk, az Úr Jézus.

Ez álmot akkor láttam, amikor utolsó óráit élte az ő felesége. Lehet, az üvegház neki lett elkészítve, és meg is halt kilencvennégy éves korában. Egész életében, majdnem haláláig dolgozott. Nagyon szeretett dolgozni, szép nagy családot nevelt fel, azonkívül is, hogy dolgozott a kertészetben, példás családi életet éltek a nagy család körében. [...]

Másik álom

Később újra csak a nagy házat kerestem. Gondoltam, éjjel van, itt kell legyen az én férjem. Ezt a nagy házat ismertem már jól. Ami nem is egy ház, inkább sok ház körben, egyemeletesek, egy nagy csoportnak irányító központja és pihenő- és dolgozóhelye. Gondoltam, ilyen helyen elférne nem is egy, de több borbélyműhely.

Gondoltam, jó volna tenni valamit, hogy kivegyem a férjemet a nem neki való munkából. De az öregasszonytól félek. De attól a főnöktől, aki adta a kenyeret, nem félek. Bementem az ismert ajtón, a lépcsőháznak a jobbra levő harmadik ajtója a nagy teremben. Előadtam a kérésemet, mondtam: – Itt van az én férjem, nagyon ügyes borbély és nagyon szeretne borotválni itten, és én is segítenék neki, én is borbély vagyok. És kérnék egy szobát. – Jól van – mondja –, adok. Mindjárt intett két embernek, hogy adjanak szobát és rendezzenek el mindent. Megköszöntem neki nagyon boldogan, hogy ilyen hamar eleget tett kérésemnek. Mentem a két ember után, bár szellemek voltak azok is. De mégis embernek néztek ki, a ruha és kabát, nadrág, éppen mint az emberek.

Olyan nagy helyiséget adtak, hogy beillett volna kávéháznak, de nem szóltam semmit. Ablak helyett két nagy ajtó volt rajta, de ajtó nélkül, jelképesen oda volt téve két nagy függöny, de nem az ajtóra, csak úgy, mintha az ajtó tárva-nyitva volna. De nem volt sötét. Hoztak székeket is, és kaptam segítséget két lányt. Ők mindjárt jöttek hozzám, és megcsókoltak. Nekem is fehér kabát, a férjemnek is. Én fel is vettem, a lányokon is volt. Még a férjem nem volt ott. Akkor szóltam a két embernek, hogy hozzák ide a férjemet. A pihenőszobában van, Hiris János. Mert ő a mester. El is mentek mind a ketten és hozták a férjemet. Ő nagyon meg volt ijedve. – Ne félj – mondom –, mert ez lesz a mi üzletünk, és kaptunk két segédet is. És akkor mindjárt jött be az ajtón egy nagyhajú ember. Mentem fogadni. A két ember otthagyta a férjemet, én hívtam az egyik lányt dolgozni. Persze, nem tudott a lány, csak ott ügyetlenkedett. A férjem nézte nagyon, és nézett engemet, hogy hogy nem csinálom én. Én gondoltam, jobb lesz nem csinálni. A lányt otthagytam és jöttem-mentem, ide-oda, és rendezgettem ott a többi széket. És még jöttek is be, és többen álltak az ajtóban is. Közben néztem a lányra és a férjemre is. Egyszer csak megsokallta a lány munkáját, odaszaladt, és kivette a lány kezéből a szerszámot, fehér kabát nélkül. Én hamar odamentem, levetettem az én fehér kabátomat és mondom: – Nesze csak az én kabátom, én felveszem a másikat. Felvette szegény, és nem égette, akkor mindjárt dolgoztunk, a lányok csak tanulók voltak. Most már szegény férjem jobb kedvű, hogy újra borotválhat. Igaz, hogy már azelőtt is tették volna őt borotválni, de nem akart. Ő csak tanyát akart csinálni, azért égette azután a fehér kabát. Hála Istennek, most már jól van aránylag, és én is sokszor vagyok ott, és dolgozom. Úgy látszik, csak nő ott is a haj és szakáll. Ezért a segítségét hála legyen Istennek, mert nincs örökös bánat.

Most már abbahagyom az álmok írását, nem azért, mintha nem volna még elég, de már végére járok a könyvnek és legalább egy verset szeretnék leírni még a sok-sokból, amit írattak velem. Csodálatos álmaim nem nagyon tetszenek senkinek. Mert jobb szeretné azt mindenki, hogy látná halála után az angyalokat, akiket nagyon jónak tart. Úgy is van az. Az is igaz, hogy jók, bűn nélküliek. De a törvényt be kell neki tartani. Nem szabad szemet hunyni a bűn előtt, a törvényt ők is betartják. De mi, szegény földi emberek nem nagyon tartjuk be a törvényt. És ha, mondjuk, már nem teszünk jelenleg már semmi bűnt, akkor is lehet sok régi ezredévekbeli tartozás, amelyet jóvá kell tenni, ez lesz a mi jobb időszakunk. Ki tudja, hogy majd hányszor

születünk, halunk, hány emberöltőt, amikor is jönnek a sorozatos próbák, mint Jóbnak. Ez lesz aztán a mi vezeklő utunk, mert vezekelni kell. Tehát én álmom szerint jártam a szférákat, voltam a tűzben is, de leginkább az alacsonyabb szférákban jártam, az otthonom nem a magas szféra, még csak az a nagy épület, ahol már láttam rokonságot is és sok barátot. Tehát, valószínű, odatartozom, annak dacára, hogy ebben az életben nem okoztam semmi kárt tudtommal senkinek. De eltűrtem, ha más okozott nekem, mert én békességre akarok törekedni. Azért én úgy gondolom, hogy így van jól, ahogy van. Mert így mindenki megtalálja a helyét, és vannak iskolák, és semmi büntetés nem tart örökké, csak bizonyos ideig. A tűzből is kijön mindenki, és kezdhet új életet. És még enni is lehet, nagyon kicsit, de WC-t sehol nem láttam, mert van ugyan anyagcsere, de csak annyi, mintha az orrunkat fújjuk, és mire földet ér, már elöszlik. Tehát még az istállók is állandóan tiszták, mert eloszlik minden, a por pedig ahol van, annak kell lenni.

Kortárs látók és gyógyítók

A transzcendencia megtapasztalása iránti felfokozott, erőteljesen individuális jellegű vágyakozás a kortárs vallásosság egyik legjellemzőbb formája, az alternatív spiritualitás[1] alapvető sajátsága. A New Age eszmeiség szerint az ilyen jellegű élmények, tapasztalatok kiemelt szerepet játszanak a „legbelsőbb/valódi én" megismeréséhez vezető egyéni spirituális fejlődésben.[2] Ebben a kontextusban *transzcendens élmény*nek számít mindennemű, a természetfeletti világgal történő kommunikáció, illetve azzal összefüggő tapasztalat, amely egyaránt történhet látomás, jelenés, álom, meditáció, spontán vagy indukált transz keretében.[3] A vallástudományok fogalomtárán – egyelőre – kívül eső, de a néprajzi, antropológiai szemléletű megközelítésekben[4] már polgárjogot nyert kifejezés használata esetünkben mindenképp indokolt, hiszen beszélgetőtársaim számára is jól értelmezhető, sőt e tapasztalatok meghatározására a leginkább alkalmasnak vélt fogalomról van szó.

Az itt közölt beszélgetésekben napjaink mágikus szakértői, látók és gyógyítók idézik föl tehát egyéni *transzcendens élményeiket*. Mindkét beszélgetőpartnerem a szűkebb környezete és saját maga által is különleges képességűnek tartott középkorú asszony. Egyrészt gyógyító erővel, másrészt látó képességgel rendelkeznek,

[1] „Az alternatív spiritualitás fogalmával a valláskutatók az erősen szekularizált posztindusztriális társadalmak bizonyos közösségi és egyéni vallási megnyilvánulási formáit jelölik. A vallási megnyilvánulások igen széles spektrumát öleli fel: beletartoznak a különböző újpogány hitrendszerek (újboszorkány mozgalmak, neosámánok stb.), a komplementer medicina egyes elemei (például az energetikai gyógyászat, így a *reiki* is), továbbá az új ezoterikus kultuszok (az ezoterikus angyalkultusz, a Földanya kultusza stb.)" Kis-Halas 2007, 401.

[2] A New Age vallásosság pszichológiáját vizsgálva Miguel Farias kiemeli, hogy az önmagunk felfedezését, mélyebb megismerését célul tűző „expresszív individualizmus" a New Age követők egyik legjellemzőbb attitűdje (Farias 2006, 106).

[3] Néhány példa: Németh Sándor, a Hit Gyülekezetének tagja írásában a „természetfeletti megnyilatkozása" értelemben használja, vö. http://www.epa.oszk.hu/00800/00804/00070/4900.html; egy keresztény szellemiségű blogban (virtuális napló) a „metafizikai vagy vallásos élmény", az „Abszolút vagy Isten megélése", „részesülés Krisztus értelméből" meghatározások olvashatók, vö. http://blogol.hu/comment.php?log=156070; a fogalom használatos még a drogfogyasztás során fellépő pszichedelikus élmény szinonimájaként is, lásd http://www.astronet.hu/index.php?apps=cikk&cikk=38950; http://www.napkut.hu/naput_1999/1999_02/028.htm;http://hu.wikipedia.org/wiki/Trip#Vall.C3.A1sos_.C3.A9s_transzcendens_.C3.A9lm.C3.A9nyek.

[4] Peti Lehel Jánó Ilona moldvai látóasszonnyal kapcsolatban beszél transzcendens élményekről (Peti 2008a, 354).

mivel álomban, álomlátomásban, meditációval elért transzban vagy spontán látás során látják (vagy érzékelik) a természetfeletti szféra lakóit (halottakat, szenteket, angyalokat, egyéni őrző- vagy segítőszellemeket, helyek szellemeit) és egyéb transzcendens entitásokat, „energiákat". Mindazonáltal, csupán egyikük (Zita) praktizáló gyógyító és látó. A másik beszélgetőtárs (Anikó) látó képességeit csak időnként veszik igénybe egy helyi mágikus, ezoterikus közösség, az ún. *reiki-klub* összejövetelein.

A *reiki* gyógymód az energiagyógyászat egyik válfaja: a gyógyító a mennyei eredetűnek vélt energiát (magát a *reikit*) először saját testébe áramoltatja, majd kezének érintésével a beteg megfelelő testrészébe irányítja. A gyógyító képességet rövid tanfolyamok abszolválása, és az azokat egyenként lezáró, többlépcsős beavató rituálé-sorozat után lehet elnyerni.[5] Beszélgetőtársaim közül Zita már évekkel ezelőtt megszerezte a gyógyításra, és a beavatások elvégzésére is feljogosító, legmagasabb szintű, ún. *avató-mester* fokozatot, míg Anikó „egyszerű" beavatottként csupán önmaga és közeli hozzátartozói gyógyítására képes.

Bár az említett közösséget a helyi első reiki-tanfolyam résztvevői, a mai *avató-mesterek* hívták életre, a csoport jelenlegi tagjait inkább a kortárs spiritualitás legkülönfélébb megnyilvánulásai iránti nyitottság és érdeklődés köti össze. A változó létszámú, kb. 20–25 tagú csoportban – a 10–12 állandó tagon kívül – folyamatos a fluktuáció. A klubtagok havi rendszerességgel tartott összejövetelein a teázással kísért kötetlen beszélgetéseket változatos programok egészítik ki: egyszerűbb, közösen végzett szertartások (pl. segítő angyalok küldése valakihez, angyalok megidézése valamely konkrét cél érdekében, tudakozódás valamely jövő- vagy múltbeli eseményről, közös meditáció, kapcsolatfelvétel elhunyt hozzátartozóval); spirituális témájú film megtekintése és megvitatása; egymás aurájának „megnézése" és elemzése a csoport erre szakosodott, látó képességű tagjai és speciális auramérő eszközök segítségével.[6]

A transzcendens tapasztalatok megszerzésére kiváló alkalmat nyújtanak a klub által néhány éve rendszeresen megszervezett közös kirándulások, amelyek nem titkoltan a tagok spirituális épülését (is) szolgálják.[7] Kedvelt célpontjaik a „pozitív energiákkal telített" színterek, mint a hagyományos Mária-kegyhelyek (pl. Med-

[5] A *reiki*-beavatásról részletesen lásd Kis-Halas 2007.

[6] Tanya Luhrmann tanulmányából kiderül, hogy a mágikus csoportok a londoni nagyvárosi miliőben is szinte ugyanígy szerveződnek és működnek, vö. Luhrmann 1991, 29–38.

[7] Az alternatív spiritualitás kontextusában is megjelenik az út, utazás, zarándoklat mint a lelki, szellemi fejlődésnek – a középkori zarándoklatok óta ismert – metaforája, de határozottan individuális színezettel. A modernitás szociokulturális környezetében az egyén folyamatosan keresi a saját „spirituális ösvényét", amely valahol „félúton húzódik a klasszikus értelemben vett vallásosság, valamint a modernitás kínálta változatos életvezetési módok és szubkultúrák között", írja Bowman–Sutcliffe 2000, 4.

jugorje, Csíksomlyó), vagy az újabb keletű spirituális zarándokhelyek (pl. Dobogókő), mivel itt – Marion Bowman szavaival élve – „közelebbi a kapcsolat evilág és túlvilág között".[8] A kirándulásokat követő klubösszejövetelek legfontosabb momentuma az egyénileg vagy közösen átélt transzcendens élmények felidézése. Tulajdonképpen e kötetlen beszélgetések keretében formálódik a természetfeletti tapasztalatokhoz adekvát szókincs, a beszédmód, újabb és újabb értelmezések születnek. Az individuális élményből kollektíven kialakított narratívum születik, amely aztán beépül az egyéni és a közös elbeszélés-repertoárba. Mindezzel azt kívánom érzékeltetni, hogy az alábbiakban közölt történetek nem csupán a kutatói érdeklődés generálta helyzetekben hangoznak el, sőt, ellenkezőleg: a kortárs spirituális diskurzusok szerves részét alkotják.

Mindazonáltal – a téma népszerűsége ellenére –, beszélgetőtársaim számára még mindig a közeli hozzátartozók, illetve a velük azonos érdeklődésű közösség (a reiki-klub tagjai) jelentik az ilyen jellegű tapasztalatok nyilvánosságának elsődleges színterét. Több éve tartó ismeretségünk biztos háttere kellett ahhoz, hogy számomra is megnyíljanak és megosszák velem élménytörténeteiket. Bizalmuk megőrzése érdekében a történetekben szereplő valamennyi nevet megváltoztattam, a téma szempontjából irreleváns, személyes tartalmú részeket kihagytam. Előre egyeztettem velük a felvétel tényét, célját, a rögzített szöveg további sorsát. Beszélgetéseink nyitókérdése: „Meséld el a transzcendens élményeidet!" adta meg a fő csapásirányt, amelyre az egyes epizódokat felfűzték. Fontosnak tartottam, hogy kérdéseimmel inkább támogassam, semmint erőteljesen befolyásoljam, vagy megváltoztassam a beszélgetések menetét. A hallgató, befogadó passzív szerepére törekedtem inkább, hogy nagyobb teret hagyjak elbeszélőimnek a természetfeletti megtapasztalásával kapcsolatos egyéni elképzelései, értelmezései számára. Egyúttal azonban – bár nem szándékosan – megteremtődött a hagyományos kutató–adatközlő viszonyon túl egy másodlagos, ám beszélgetőtársaim számára már ismerős diskurzus is, amely a beavatásra/tudásra vágyó útkereső és a (spirituális) tanító (guru) között zajlik, és alapvetően jellemzi a New Age vallásosságot.[9]

Az első beszélgetésben jól kitapinthatóan jelentkezik ez a szereposztás: Anikó, a látó, Zita beavatottja, folyamatosan igényli a jelenlévő Zita segítségét, magyarázatait a valószínűleg már sokszor felidézett történésekkel kapcsolatban. Érzékletes képet nyerünk arról, miként jön létre az útkereső (Anikó), a „tanító" (Zita) közötti, továbbá a mágikus közösségben (reiki-klub) folyó diskurzusokban a halottakkal és angyalokkal kommunikáló látó-specialista Anikó alakja.

[8] Glastonbury kapcsán, lásd Bowman 2005, 159.

[9] Elfogadtam az ebben a szituációban egyedül lehetséges szerepet: magam is tanulóvá, útkeresővé váltam.

A második beszélgetésben elhangzó történetek, események maga szabta sorrendje – saját bevallása szerint – a látó-gyógyító Zita „spirituális fejlődésének" kronológiáját követi. A hosszú elbeszélés-füzérben a transzcendens élmények alkotják e „spirituális ösvény" mérföldköveit. A különösen lényegesnek vélt momentumokat Zita egy sajátos feljegyzés-gyűjteményben összegezte, s ezt hívta segítségül a beszélgetés közepe táján, amikor a felvételt – kérésére – rövid időre megszakítottuk. Ekkor vált csak világossá, hogy e sajátos spirituális napló nem pusztán tények, intuíciók, események rögzítésére szolgál. Vezetése során fokozatosan alakult ki Zitában az a fajta fogékonyság, amellyel a körülötte levő világot újfajta, a mágikus gondolkodáshoz nagyon hasonló éberséggel kezdte figyelni, s egyre gyakrabban fordult elő, hogy bizonyos jelenségeket jelekként, a transzcendens jelzéseiként értelmezett. Luhrmann esetéhez hasonlóan a spirituális napló vezetése tehát közvetve elősegítette a transzcendens élmények gyakoribbá válását.[10] (Kis-Halas Judit)

Első beszélgetés

1. [a gyűjtőhöz]: Kérdezzél!

Jó. Akkor azt akartam kérdezni, Zita, amiről a múltkor is beszéltünk: hogy ha elmesélnéd, hogy mi ennek a története. Most a fiadat is említetted...

2.: A Zoliról is?

Igen, igen, az egészet. Hogy hogyan kezdődött. És én arra is emlékszem, hogy akkor meséltél, hogy az édesapáddal is volt egy hasonló élmény; meg hogy különleges lakásban laktatok, hogy ott is volt valami, valaki üzent... [2. végig helyesel: igen, igen]. *Na, ezeket, ha el tudnád mesélni, az nagyon jó lenne.*

2.: Hát én, amit..., amikor kaptuk ezeket az üzeneteket, én akkor nem is tudtam, hogy miért félek én ebbe a lakásba, tudod. És sokkal később jöttem rá, hogy ott lakik valaki, és én, mi vevők vagyunk erre, és a fiam is. A férjem az nem félt, de mi mind a ketten féltünk. És utána kezdődött ezzel a kis képpel, hogy feliratok jöttek ki. És akkor jöttem rá, hogy mi azér' félünk ebbe a házba, mer mi vevők vagyunk rá, hogy érzékeljük azoknak a jelenlétét. Én nem láttam, csak féltem.

1. És este előjött...

És csak este?

2.: Csak este. És képzeld, volt olyan is, hogy a padlásfel-... mer emeletes családi ház van, ilyen padlásteres, és télen lezártuk, és képzeld, össze-vissza volt firkálva az a funérlemez, amivel le volt zárva, és hát a gyereket is megkérdeztem, hogy: – Te, Zoli, ezt te firkáltad így össze? Mintha össze lett volna kaparva. De úgy képzeld el, mint egy

[10] Tanya Luhrmann terepmunkája során „álom-naplót" vezetett, és hasonló tapasztalatokról számol be, vö. Luhrmann 1989, 319.

ilyen vastagabb zsírkréta, olyan barna, és csak így össze-vissza firkálsz, és közbe ki is volt kapirgálva belőle. Aztán mondja a gyerekem, hát ilyen kicsi volt még [mutatja a kezével a magasságát], hogy: – Nem, mama, hát én semmi ilyet...És akkor rájöttem, hülye vagyok, hát ezt hogy csinálhatta [volna]. Mert ha a lépcsőn megy fel, akkor csak egy darabig éri el. Én se értem volna el arrébb. És az egész össze volt firkálva. És így, így, ahogy rakom össze a mozaikokat, rengeteg olyan, szóval... Volt, hogy én ülök a nappaliba, és kopogtak, és én kiszaladok, kinyitom az ajtót, és nincs senki. De nekem ez föl se tűnt, tudjátok, hogy ez valami olyasmi lehetett. És utána jelent meg ez a szöveg, hogy „anya", akkor ez, hogy Kis..., Kis Anna [kérdőn 2.-ra néz], asziszem az volt ráírva. De olyan gyönyörű betűvel, a két kezdőbetű, mint a kódexekbe. Tudod, milyen az?

1.: És mindig a fia fényképén.

2.: És mindig a fiam fényképén. Ilyen nagyobb K-betűvel. Pontosan az a cirádás. Én nem tudtam, hogy ez micsoda. És akkor próbáltunk, ugye, reiki-klubot[11] tartani, hogy hát segítsünk neki. Mer akkor már kezdtem reiki-klubba járni, és mondták, hogy ilyen eltévedt valaki lehet, aki itt maradt, hogy valami miatt úgy eltévedt szegény. És akkor néztük, hogy egy... Én egy ilyen idősebb nénit láttam akkor, meg azt hiszem, a többiek is valahogy úgy látták.

Igen?

2.: De azt hiszem, nem tudtunk rajta segíteni, mert már nagyon régóta itt volt, mintha így mondták volna a .... De érdekes. Onnét elköltöztem, mert elváltam. És ahol laktam [a válás után], ott, képzeld el, hogy egy nyolclakásos társasház, én ott egyedül soha nem féltem! Meg a lánykoromba se féltem. Csak kimondottan ebbe a házba, ahol a férjemmel éltem együtt. Igen. És akkor utána volt ez az élményem, hogy apukám, amikor meghalt, hogy... Mondjam el?

Igen, igen, mert ez is nagyon érdekes.

2.: Tudod, amikor meghalt, akkor mindent nekem kellett intézni, mert anyukám meg a nővérem nagyon odavoltak. És képzeld, álltam a konyhában, tudod, és valahogy, ahogy így támasztottam a fejem, és sírtam – akkor mertem csak sírni, amikor ők pihentek, hogy én legyek az erősebb –, és képzeld el, hogy láttam apukámat bejönni. De csukott szemmel! És odajött hozzám, és így megsimogatott, és mondta, hogy: – Ne sírj, kislányom, okos legyél, legyél erős! És, tudod, úgy fölkaptam a fejem, mondom: – Apu, te itt vagy? De, de az is nagyon érdekes volt, tudod, hogy nem volt lába. Végig láttam, de, a... a sziluettjét. Egy az egybe láttam az alakját. De olyan volt, mintha úgy bekúszott volna hozzám. [1.: Mert így járnak.] Meg még éreztem is, ahogy megsimogatott. És akkor így mondta, hogy legyek erős. És akkor utána nem találkoztam vele egy darabig. Hanem jó pár hét után jött egyszer, abba..., ahogy mondtam, hogy elköltöztünk egy társasházba, és egyik reggel megjelent, és akkor mondta, hogy: – Hát, kislányom, lejárt az időm. El kell mennem. Tudom, hogy te most már sínen vagy. Akkor elmondta, hogy a mama is megnyugodott már; hogy a nővéremmel nem tud mit

[11] A reiki leggyakrabban kézrátétellel történő, energia-áramoltatáson alapuló ezoterikus gyógyászati rendszer. Elsajátítása tanfolyamokon történik, alkalmazásához beavatás szükséges. Bővebben lásd Kis-Halas 2007; 2008, 244–245.

kezdeni. Szóval így, [nevetve] így valahogy felsorolta, és így elköszönt. Mer el kell neki menni, tudod? És úgy még, még meg is kérdeztem, hogy hát: – Hova kell neked menned? De erre nem válaszolt semmit. Akkor másnap, mikor tusoltam este. Hát az is olyan érdekes volt. És csak tusolok, tusolok, és egyszer csak érzem, hogy ott van az apukám. És így hátrafordultam, azt hangosan megkérdeztem tőle, hogy: – Papa, te még mindig itt vagy? Tudod? Mer aszittem, hogy tényleg elment. [Nevet] És így hangosan... És akkor mondta, hogy: – Hát, ja, még egy-két napom azér így van. Szóval nem konkrétan gondolta akkor ezek szerint, hogy többet nem. Képzeld, azóta se nem álmodtam vele, se nem láttam, semmit se! És álmomba találkoztam a legjobb barátjával, akit én is nagyon szerettem, ő előbb halt meg egy kicsit, és álmomba megkérdeztem tőle, hogy: – Nem tudod, hogy hol az apukám? Mer hogy nem látom sohase. És csak úgy mosolygott és nem szólt egy szót se. Érdekes. Úgyhogy őneki most vagy vissza kellett születni...[12] Én nem tudom, hogy ez hogy van. Vagy, vagy... vagy már egyáltalán nem kell neki visszaszületni, és valahová elkerült. Nem tudom. De valami ilyen érzésem van. És akkor... mikor meg a fiam meghalt. Hát akkor aztán nagyon nagy, ilyen... élményeim, meg érzéseim voltak. Meg hát őt... egy az egybe, őt még akkor is láttam, amikor meghalt.

Abban a pillanatban is?

2.: Ööö előtte halt már meg, de még a baleset helyszínén láttam, mert ott lehettem. És ott is láttam, hogy ott van, és oda is mehettem hozzá, és elköszönhettem tőle. Holott én tudtam, hogy nem úgy köszönök el tőle, hogy ő most ott fekszik, a teste, hanem hogy ott van. Csak annyi, tudod, hogy odamentem elköszönni. És akkor is egy akkora lelkierőt kaptam, hogy az... azt el nem tudom mondani, hogy az is mi volt. És akkor, mikor hazamentem, utána egy-két napra rá volt ez, hogy megjelent így a Zoli egy az egyben. Feküdtem a tv előtt és, képzeld el, hogy olyan volt, mintha így, belém szállt volna. Mintha rám feküdt volna, és egy az egybe úgy valahogy belém szállt. Akkor megpróbáltam kinyitni a szemem, mert éreztem, hogy ez... hogy ez így működik. Valahogy azt is éreztem, mintha bennem lenne. S akkor, ahogy kinyitottam a szemem, úgy éreztem, mintha az ő szemével néznék, tudod? És akkor már gondoltam, hogy, na, itt most már kezd gáz lenni, most már kezdek meghülyülni [az utolsó szót nevetve mondja]. Itt valami nem stimmel [nevet, 1. is]. És azóta, mióta ezt megcsinálta velem, nekem akkora energiám van, hogy az valami hihetetlen!

1.: Nekem erről az jutott eszembe, hogy tudod, hogy ti duálok vagytok?

2.: Hát elképzelhető.

1.: Tudod, mik a duálok?

2.: Mi nagyon ragaszkodtunk egymáshoz. Miköztünk akkora szeretet volt akkor, hogy azt én el nem tudom mondani. Én el nem tudom mondani.

1.: A duál, az kétfelé lett választva, ugye? És mindig a, a... duálok keresik egymást. Ellentétes természetűek, de, de mégis nagyon kellenek egymásnak, mer ketten egyek.

[12] Az kortárs ezoterikus diskurzusokban a reinkarnációs újjászületés általános megfogalmazása. Az általánosan használt *visszaszületés*sel azonos értelemben használt *leszületés* kifejezés egy vertikális tengely menti, felső túlvilágot sejtet, ahol a halál bekövetkeztekor a testet elhagyó lélek a következő inkarnációra várakozik.

És valószínű, hogy így ezt az erőt, vagy ezt a tudatot átadhatta ezzel neked, nagyon ez a gondolatom, tudod?[13]
2.: Hihetetlen. Szóval, tudod, azt érzem, hogy sugárzik kifelé, hogy akkora energiám van. Régen is már volt, hogy úgy éreztem, hogy van egy kis plusz, de azóta, azóta... Mintha néha látnám is magamat, tudod, ahogy így sugárzok kifelé. Nem tudom, hogy ez mi, de valahogy így érzem. S akkor utána, tudod, volt olyan, hogy csak úgy ücsörögtem, tévéztem, s akkor néztem, hogy: – Jaj, Zoli, itt vagy!? Megjöttél? És egy az egybe láttam, ugyanúgy ott ült.
[2. itt hosszasan mesél arról, hogy ő és nem túl bőbeszédű fia szavak nélkül is jól megértették egymást. Ezt ma már a fia különleges képességeként, a gyermekektől szokatlan bölcsesség egyik jeleként könyveli el. Sőt, fejtegetése végén arra a következtetésre jut, hogy az ő sorsát tulajdonképpen már életében a fia tartotta a kezében, aki bölcs tanácsaival minden nehéz helyzetében megsegítette.]
Akkor volt olyan élményem, hogy... Az valami nagyon érdekes volt, hogy Eros Ramazottit hallgattam. Azt nagyon szeretem, mert annyira szárnyal a hangja, meg olyan [...]. Meg én a zenét nagyon szeretem, ami olyan igazán szép, mer úgy érzem, hogy [...] A Demjén volt az egyik kedvencem, mert annak is olyan a hangja, mint aki a mennyben énekel. És ezt az Eros Ramazottit feltettem, és valami olyan volt, mintha felrepültem volna, nem tudom, érdekes volt. És akkor megjelent a Zoli, de úgy képzeld el, mintha egy angyal jelent volna meg, olyan formában. Megmutatta a szárnyát. Megmutatta, hogy hogy tud röpülni. Mindig mondta nekem, hogy ehhez hozzátartozik... Ő mindig azt mondta nekem, hogy megyek haza röpködni. Hát mindig úgy viccelődtem vele, hogy: – Jaj, persze, a szárnyaidat bontogatod! Állandóan ezzel volt elfoglalva, meg a csillagokkal, meg a holddal, meg, meg folyamatosan ilyenekkel. Na és nem egyszer mondta nekem, hogy: – Látod, anyukám, nem hitted el! Megmutatom, hogy hogy tudok röpülni! És akkor, tudod, én nem is tudom, hogy... Életemben nem láttam a fiamat olyan boldognak, ahogy ott repült. És még két fiú volt vele. És akkor azt mondta, hogy övelük dolgozik legtöbbet. És hogy ha tud, mindig velem van, mindenben segít. Azt mondta, erről a földről neki egyáltalán nem hiányzik semmi. Egyké emberrel, emberhez jár, akit szeret, ahhoz mindig elmegy. És hogy ha nem tud jönni, akkor majd mindig küld nekem segítséget. És akkor bemutatta ezt a két srácot. És az egyik egy nagyon jóképű fekete fiú volt. [Nevet, 1. is.] Az úgy valahogy előrébb volt egy kicsit, azt jobban láttam. De azok is angyalok voltak. A másik meg egy ilyen

[13] A *duálok/duálpárok/ikerlelkek* megjelölés ebben az értelmezésben olyan emberpárokra vonatkozik, akiknek lelke egy utópikus, múltbéli aranykorban (pl. a bibliai Édenben, vagy Atlantiszon) egy testben lakozott, s akik azóta folyton egymást keresik, hogy újból egyesülhessenek. Nem nehéz felfedeznünk a hasonlóságot a Platón *Lakomájában* Arisztophanész szájából elhangzó aetiológiai elbeszéléssel a szerelmi vágy *(Eros)* születéséről: Zeusz egyetlen kardcsapással férfivá és nővé osztotta az androgünt, vö. *Összes művei* I. 1994, 969–974. A lakomabeli történetet a *duálpárok/ikerlelkek* teóriájának egyik fontos legitimációs alapjaként szerepeltetik a témával foglalkozó könyvek és a világhálós portálok vonatkozó cikkei is, pl. www.letkutatas.hu/?page=kitero&id=55, www.globenet.hu/teozofia/Olvas/41_Szerelem.html, www.ronnastar.com/hungarianDec06.htm.

szőkésebb hajú. És nekem olyan érzésem volt, hogy ők is balesetben haltak meg. Ezt nem mondták nekem, tudod? De valahogy egy az egyben úgy éreztem, hogy... Ezt most így nem tudom. De ezt a két fiút azóta nem láttam.

Pont ezt akartam kérdezni tőled, Anikó.

2.: Őket vele nem láttam azóta. Csak a gyerekemet, a Zolit.

S ő akkor rendszeresen jár hozzád, azt mondtad?

2.: Ő rendszeresen jár hozzám, igen. Csak tudod ezér nem értem, hogy akkor így angyalként láttam. Mert nekem ezt is mondta a Zoli, hogy ... olyan, nem úgy mondta, hogy olyan küldetésben vállal részt. Valahogy olyan érdekes szavakkal mondta: hogy az a lehetőség adatott meg neki. Valahogy olyan érdekesen fejezte ki magát: hogy ő mindig velem lehet, amíg én meg nem halok. És hogy az a feladata, hogy az ég és föld között kell neki működnie. Na most hát ezt én úgy gondolom, hogy talán lelkeket szállítanak... Nem tudom, így konkrétan nem mondta, tudod, hogy neki mi a dolga. Csak azt mondta, hogy nagyon sok dolga van. És azt is mondta, hogy nagyon fut... [1. valamit közbeszól, de nem érteni.] És azt is mondta, hogy figyeljek oda, mert lehet, hogy hírt adnak ... [...] egyikről. És azt mondta, hogy iszonyatosan sok a dolguk. És öööö, valami úgy jött ki nekem, hogy szükség van a tiszta emberekre, az igazán tisztákra, nekem így..., ahogy magyarázta, mert hogy valami, valami készül, valami feladatuk van. Csak hát... És akkor képzeld el, hogy mindig nézte a csillagokat, meg a holdat, meg mi lehet a hold túloldalán. Meg amikor picike volt, alig beszélt, de a holdra azt mondta, hogy „hol", a csillagra meg azt, hogy „tiaman". Még azt se mondta, hogy asztal, vagy szék, de ezt a kettőt már tudta mondani. Ezt is úgy kitekerte, de mondta. És akkor megkérdeztem tőle, hogy: – És, Zoli, a csillagok közt vagy? Vagy valahol a csillagban? És akkor azt mondta, hogy: – Hát, azt nem mondhatom meg neked. Hogy ezt nem szabad elmondani. Akkor az élettársam meg úgy van vele, hogy ő meg az illatát érzi folyton.

De ez az illat, ez a dezodor, amit használt? Azt lehet érezni?

2.: Nem, nem. Hanem...

1. [közbeszól]: Az embernek az illata.

2.: Valahogy van egy olyan... Volt egy a Zolinak egy olyan jellegzetes illata. Nem a parfümje, vagy a dezodorja. Bement a lakásodba, akkor én azt éreztem, hogy olyan Zoli-illat van.

Értem.

2.: Ezt nem tudom neked most így elmondani.

Értem, az a jellegzetes emberi illata.

1. [Egy angyalokról szóló könyvben lapozgatott eddig s most megtalálta a keresett részt]: A születési événél fogva [Zoli], az angyali-, arkangyal életpályánál ő a Mihály arkangyal új energiájával, ugye, az arkangyalokhoz tartozó csoportba tartozó lélek... [halk] Hát őneki csak a védelemben van egy része, érted? Ő a Mihály arkangyal katonája. A Jóé.

[2. közben helyesel. Ezután olyan emlékeket idéz föl a fiáról, amelyek mind azt bizonyítják: már kora gyermekkorától fogva szokatlanul önzetlen, figyelmes, jólelkű volt.]

2.: Ja. És akkor mondom, az a kis barátja is, az is mondja, hogy ő is látja mindig [Zolit]. Ez volt a legjobb barátja. Óvodás koruk óta együtt voltak. És ő még mondogatja

is nekem, hogy olyan érdekes, hogy anyukáját nem látja, hanem csak a Zolit. Hogy avval ő beszélgetni is tud, de az anyukájával nem. Ezt nem tudom, hogy működik.
1. [magyaráz]: Mert azok, akik ilyen magas hierarchiában vannak, kapkodó[?] lelkek, mind a Mihály arkangyal kara, azok úgy, ahogy... úgy is meg tudják sokszorozni magukat, egyszerre vannak több helyen, tudod? És ő, ő éppen, ahol lennie elrendelt, több megjelenik... több, tehát egyszerre többször meg tud több helyen jelenni, ezér egy bizonyos részét ő el tudja hozzád küldeni. Ezért tud mindig jönni. Kisebb, kisebb... Ott is vannak hierarchiák, tudod? Tehát, akinek még tanulási foka van ott is, azok, azok nem tudnak annyit szaladgálni. Nem tudnak olyan könnyen eljönni. Ez így van.
S azon túl, hogy megjelenik neked, és beszél, valami mást is csinál? Mármint mondtad, hogy repül is? Valami mást is szokott? Üzenetet hoz? Vagy amit mondtál, amikor elalszol este, és kéred a segítséget, akkor az valahogy rajta keresztül jön? Hogy érzed?
2.: Igen. Hát énszerintem igen. Hát tudod milyen az élet? Annyi bántás éri az embert, meg munkahely, meg satöbbi. És tuti, hogy segít rajtam. Én mindig úgy érzem, hogy velem van, és segít. Valami segítséget gondolati úton mindig kapok, az biztos. De én valahogy ezt már régebben is éreztem. Régen is, tudod, mindig görcsöltem, hogy, jaj, hogy lesz, mint lesz, és megoldódott. Úgy az utolsó pillanatokba, vagy napokba. S így magamtól jöttem rá, hogy mi a fenének görcsöljek, mikor eddig mindig minden megoldódott, és úgy van, ahogy van. És erre ébredtem rá, igen. Hát akkor, lehet, hogy nekem segít valaki föntről, vagy hogy működik? És tudod, akkor elkezdtem evvel foglalkozni. Aztán valahogy, biztos, hogy működik, hogy van az embernek valami védőangyala, vagy ilyen van valami ott. És ha tényleg így van, akkor... Hát, úgy látszik, én erre nagyon vevő vagyok. Én már láttam egyébként több helyen, aki így...
1.: Na ezt akartam. Igen, mert látó vagy. Más lelkeket is.
2.: Láttam már mást is, igen. Például, amikor ide költöztünk, többször is láttam egy öreg bácsit feljönni a lépcsőn. Olyan hajlott, idős bácsit. És a Zsolti [2. élettársa] édesanyját már többször láttam. És őt viszont már az élettársam is látta.
1.: Gondolatban megkérdezed, hogy ki ez!
2.: Bár a Zsoltinak mondtam már ezt.
1.: Nem mondta?
2.: Nem tudom, nem kérdeztem.
1.: Kérdezd már meg, hogy ő itt lakott valamikor! Vagy miér jött ide?
2.: Nem tudom, ez egy új épület, tudod.
1.: De jó, de előtte volt ott épület.
2.: Persze. Hát a Zöldkert Étterem volt.[14] Nem tudom, hogy ott lakott-e valaki régen.
1.: Hát ezelőtt, azelőtt is lehetett ott valami. Valószínűleg régen itt maradt valaki, aki

[14] A szóban forgó étterem egy részét állítólag azért bontották le, mert az udvarán álló hatalmas platánok egy nyári viharban rádőltek az épületre és a kerthelyiségben mulatozó lakodalmasokra. Többen – köztük a menyasszony is – súlyosan megsérültek. A tragédiába fúlt lakodalom emlékezete a lokális történelem momentumait őrző narratívumkészlet részeként él tovább Harkányban és környékén. Az egykori vendéglő telkén épült föl néhány éve az a lakópark, ahol Anikó és élettársa is élnek.

nem tud elmenni. [Megkérdezed] Hogy kér-e valami segítséget, tudom is én. Segíthetek neki?

2.: Hát, ha ezt eddig tudom, akkor megkérdezem, ha látom. Most már igen.

1.: Nem ijedsz meg?

2.: Ééén? Én már abszolút nem ijedek meg. Én már semmitől nem félek.

1.: Nem bántanak?

2.: Engem nem is akarnak. Én régen féltem ott a Petőfibe [Petőfi utca]. De amikor már bekerültem a reiki klubba, és éreztem, hogy ott van megin az a valaki, mikor főztem a konyhába, akkor már így hátranéztem, hogy: – Jaj, itt vagy megin?, és köszöntem neki, és csináltam tovább a dolgomat. Úgyhogy most már nem félek. Van, amikor ülök a szobába, és úgy érzem, hogy tele van a ház. [Nevet.]

1.: Sose vagyunk egyedül.

2.: Igen.

Szólni nem szólnak hozzád?

2.: Nem, nem.

Nem jeleznek valahogy, vagy intenek, vagy megérintenek?

2.: Nem, nem, nem. Egyedül Zolival meg apukámmal volt ilyen, ilyen élményem. Meg ezzel a két baráttal, hogy ők mintha bemutatkoztak volna.

Igen, igen.

2.: Ez szerintem a Zoli részéről csak egy ilyen bizonyítás volt felém, hogy... hogy ő jól van ott, hogy nyugodjak már meg.

1.: És azt mondta is még, hogy figyeld a jeleket!

2.: Ja, és ezt is üzente, hogy nagyon figyeljek a jelekre. De nem mondta konkrétan, mik azok a jelek. Nem voltak gondolom... [1. közbevág]

1.: Hát mennyi megy el, mennyi fiatal! Tehát miért történik ez a dolog? Ez például arra jel, nem?

2.: Ühüm. Az biztos.

1.: A dimenzióváltásra.[15] Hiszen ezért akarta, hogy gyere a klubba, és hogy ilyenekkel is foglalkozzunk.

[15] A *dimenzióváltás* a kortárs ezoterikus eszkatologikus elképzelésekben gyakran felbukkanó, 2012-re prognosztizált esemény. Bekövetkeztekor a Föld a jelenlegi, negyedik dimenzióból a magasabb rendűnek vélt ötödikbe lép, s ezzel egy új korszak veszi kezdetét. Az eljövendő aranykorhoz közelebb vivő ötödik dimenzió, amely „fényt, szeretetet, békét hoz az arra érdemeseknek", azonban csak úgy érhető el, ha minden egyes ember a magából kibocsátott pozitív energiával megemeli a Föld energiaszintjét, hogy az egy „magasabb rezgésszámon" mozogjon. Az „energiaszint-emeléshez" a Mihály arkangyal vezette angyali seregek és a hozzájuk csatlakozó, jó halottakból lett angyalok (mint a történeteinkben szereplő Zoli és társai) is hozzájárulnak, a velük való együttműködés tehát mindenképp üdvös. A dimenzióváltást – mint minden eszkatologikus eseményt – jelek előzik meg: ilyen jelként értelmezi például Zita a közelmúltban történt számtalan balesetet is, amelyek fiatal, életerős emberek földi életének vetettek véget. Szerinte e fiatalok lelkeiből angyalok lesznek, akik a különböző angyali rendekhez csatlakozva segítik hátrahagyott szeretteiket. Vö. pl. www.dimenziovaltas.hu/html/aloldal.html, www.astronet.hu/index.php?apps=cikk&cikk=34833.

2.: Ő vezetett ebbe a klubba is. Folyamatosan ő küldött, hogy: – De, menj el, mer ez jó neked. És ő is jött. És nem csinált ám semmit, csak hallgatott. Félreült, és hallgatott.
1.: Kívülről részt vett, és jókat derült néha.
2.: És akkor mondta, hogy: – Jó lesz, jó lesz, anyukám, csak gyere, jó ez. És ha nem mentem, akkor meg fel volt háborodva, hogy [érthetetlen szavak]. Nagyon szerette őket is [ti. a siklósi szellemgyógyászattal foglalkozó kis csoport vezetőjét, Marikát és családját], úgyhogy szerintem őhozzájuk is jár, tuti. Mer a Marika is mondja, hogy nagyon sokszor látja a Marival is.
1. [sóhajtva]: Jaj, Istenem, ez...
2.: Hát igen.
És olyan még nem volt, hogy valaki megkeresett volna, hogy ő is látott valakit, vagy valamit, és segíts neki, hogy mi volt ez, hogy magyarázd meg?
2.: Nem, nem volt. Nem, mert tudod, én igazából ide a reiki-klubba járok, és itt majdnem mindenki vevő valamire. És akkor így, így nem...
1.: [a gyűjtőhöz, magyarázatképp]: Az Anikó vendégekkel foglalkozik. Jönnek-mennek a csoportok Harkányban, és ott nem igazán merül föl ilyen téma egy üdülési turnus alatt, érted? Úgyhogy a baráti köre, az ismerősei köre tudják, hogy ezt tudja.
2.: Azok meg mind ilyen beállítottságúak.

[2. a munkájáról mesél.]

Mesélted, hogy fiaddal volt olyan, hogy megjelent álmodban.
2.: Álmomban kétszer jelent meg. Egyszer autóval. Azzal az autóval, amivel karambolozott. És annyi kép volt, hogy láttam az autót. De még talán a kerekét se láttam. Igazán nem. Hanem csak az ablak részét, úgy az elejét. És tele volt fiatalokkal. És vigyorogtak, és mentek az autóval. Ez volt.

Utána meg az az álmom volt, hogy csengettek és szaladtam ki. Azt hittem, a Zsolti jött meg, a párom. Ez álmomban volt. És így kinyitottam az ajtót, hogy jaj, örülök, és ott állt a Zoli. És akkor annyira meglepődtem, hogy felébredtem. És olyan mérges voltam magamra [félig nevetve – félig bosszúsan mondja], hogy most mér ébredtem fel! Akkor vissza akartam aludni, hogy álmodjak tovább vele, de akkor meg már nem sikerült. [Mindhárman nevetünk.]
Ez a két ilyen történt álmomba.

[Itt egy közelmúltbeli álomról esik még szó, amelyben a kisgyermek Zoli szerepel.]

2.: Én megkérdeztem tőle, hogy az apjához is eljár-e. Mert nem szerette őt. Vagyis hát a maga módján, így mondom inkább. És azt mondta, hogy igen, de ... Jaj, várj, hogy is mondta? Hogy „végig kell járnia a kikövezett útját". Ennyit mondott. És utána nem is volt hajlandó beszélni róla többet. Úgyhogy szerintem oda nem is nagyon jár.

1.: Hipertanításon[16] van. Biztos.
2.: Hát akkor van még feladata az életbe!
1.: Ez tanítás. Hipertanításon van.
És amikor megjelenik neked, akkor a hangja az ugyanolyan, mint amikor élt?
2.: Igen, csak olyan, mintha valahogy úgy... Úgy, amikor régen is ... mikor csak ültünk, és mindent megbeszéltünk. Ez ilyen... hullámhosszok működnek. De a hangja ugyanaz.
Viszont, hogy ha így látom, akkor érdekes, hogy néha ebbe a ruhába látom, néha abba a ruhába látom. Azér gondoltam már én néha, hogy talán ez ilyen elképzelés, hogy ez ilyen pszichés módon jön valahogy, de...
1.: Anikó, nem gondolsz rá, és egyszer csak ott van.
2.: Persze.
1.: Tehát ez nem így, hogy te most gondolsz rá, és odaképzeled, oda vizualizálod. Ezért, ezért... Akkor van az, hogy te fantáziáddal megteremted magadnak, oda vizualizálod. Rágondolsz a képére, vagy az alakjára. Az az, amikor megteremted magadnak. Amikor végül is arra gondolsz, hogy tettem-e bele sót, és ott áll melletted, akkor te nem... Érted. Hogy ez egész más. [2. végig helyesel.]
Én is úgy gondolom, hogy ez más.
1.: Úgyhogy ez az ember, amikor még van benne egy kis egó.[17] Hát persze, hogy van! Amíg élünk, addig is van. Ez ugyanúgy a részünk. Ez nem baj, nem baj! De, ez így van. Így működünk mi. [2. végig hümmögve helyesel, bólogat.]
És azok a ruhái vannak rajta, amiket életében is hordott?
2.: Igen.
Azokat látod?
2.: Igen, azokat váltogatja. Hol ebbe, hol abba. És akkor látom, tudod, ahogy ül. Hosszú haja volt. Van, amikor össze van fonva hátul. Van, amikor előrelóg. Ezt [zavartan elneveti magát] egyszerűen nem tudom.
És ugyanúgy... Nekem mindig csak ilyenek jutnak eszembe, ne haragudj!
2.: Persze, hát csak kérdezz!
Szóval csak kinyitja az ajtót és bejön? Vagy hirtelen – ahogy Zita mondta – csak ott áll? Vagy az ablakon keresztül, vagy ...?
2.: Neem. Úgy, ahogy az előbb is, amikor Zita ott ült [mutat Zita székére], akkor a Zoli ott ült [egy üresen álló székre mutat]. Ennyi. Egyszerűen csak látom, hogy itt van. Nem, nem nyitotta az ajtót. Csak úgy megjelent. Meg nem is utalt arra, hogy na, most itt van, vagy hogy hol van, hanem odanéztem a Zitára és láttam, hogy ott van, és mosolygott, hogy na, akkor most ez így jó.

[16] Zita, a népszerű ezoterikus értelmezéssel egyezően – és teológiai szempontból nagyon leegyszerűsítve – azonosítja a hinduizmus, buddhizmus, taoizmus *karma* fogalmát az emberi sorssal. E sajátos olvasat szerint az ember életei során át mindaddig szembesül ugyanazon problémával, amíg azt tökéletesen meg nem tudja oldani. A lélek tehát folyamatosan tanul, Zita szerint nemcsak a saját tapasztalataiból, hanem az angyaloktól és más, a transzcendens szférába tartozó szellemi vezetőktől és segítőktől is.

[17] *Az egó / egózás* itt *önzés* értelemben szerepel.

1.: Jót mosolyog rajtunk.
2.: Igen, igen. És tudod, hogy hányszor kapok dicséretet? Ha valamit csinálok, mer általában...most nem dicsérem magam, de én jó embernek gondolom magam. Nem szoktam ártani másoknak. Aki meg olyan, azzal meg nem foglalkozok, elkerülöm. És akkor olyan sokszor megdicsér. Mondja, hogy: – Anyukám, nagyon jól csináltad! Meg, hogy: – Jól van anya, ezt így kell csinálni! Jó úton vagyunk!
Képzeld el, hogy amikor a Zsolti, az élettársamnál voltunk. Úgy a halála után egy-két héttel. Azok főztek nekem húslevest, meg pesztráltak, mer azér odavoltam rendesen. *[halkan]* Persze.
2.: És ott ücsörögtem, és megjelent az ajtóba és azt mondta nekem, hogy: – Ez most már a te családod is. És ezekre is kell vigyáznod. Képzeld el, ahogy ezt így mondta, hogy olyan, olyan... Mintha ez lenne nekem most a feladatom, tudod? Hogy ezt most tűzzem ki célnak, hogy igenis, hogy ők is most már a családom, és törődnöm kell velük is. De ezt is, tudod, azzal az ő kis stílusával, ahogy szokta. [Nevetve:] A Zita, az ismerte! Olyan kis tőmondatokat mondott, és akkor avval mindent megmagyarázott.
1.: Azért ez rend ám, hogy így tud segíteni. Nem tud minden eltávozottunk így segíteni. Ez egy rend ám a másik oldalon. Úgyhogy lehetett a végén a másságát érezni.

[2. olyan gyermek-és ifjúkori eseményeket, emlékeket idéz föl a fia életéből, amelyek mind Zoli különleges egyéniségét, rendkívüli intelligenciáját mutatják meg. Mintha előre jelezték volna nem evilági-mivoltát, sőt, előrevetítették volna „rendkívüli halott" sorsát.]

2.: És azt még el kell neked mondanom, hogy én voltam izé, előző életembe. Kíváncsi voltam arra, hogy én mi voltam régen. És hát én nagyon megdöbbentem, mert abban az életemben, ahova visszavittek, ugyanaz a férjem volt, akitől elváltam. Hát egy nagyobb darab volt, erősebb, de ugyanez volt, egy az egybe. A szüleim is azt mondták, hogy hozzá kell férjhez mennem. És a Zoli volt az én nagypapám. És őt szerettem egyedül. A szüleimet azér nem szerettem abba a világba, mer – ugyanaz volt az anyukám, ugyanaz volt az apukám –, rákényszerítettek erre a házasságra. Mert hogy ehhez, ehhez kellett hozzámennem. És egyedül a Zoli volt, a nagypapám, aki megértett engem. És én mindig a tengerpartra mentem le, és ott szomorkodtam, hogy mindenki szeret, hogy... Tudod, jártunk hintóval, meg mindenfelé. Nagyon szerettek az emberek, és mégis boldogtalan voltam. És abba is haltam bele. A bánatba. Mint ahogy kiderült. Mert oda is el kellett menni, hogy na, meghalok, meg felállok a Szentháromság elé, hogy mi a ..., hogy milyen tanulságot vonok le abból az életből.[18] És akkor arra azt mondtam, hogy nem szabad egy embert ennyire bekorlátozni, [nevetve] mint ahogy engem bekorlátoztak. Ez volt a tanulság. És egyedül a Zolit sajnáltam abba a

[18] A szellemgyógyászatban alkalmazott regressziós hipnózisban megélt élményeit idézi fel itt Anikó. Az elmúlt életekben tett utazások rendre azzal végződnek, hogy – többek között – a páciensnek meg kell vallania bűneit a Szentháromság színe előtt. A gyógymódról részletesen lásd még a 11. jegyzetet.

világba. És képzeld, annyira sírtam, hogy a Marika alig tudott visszahozni. Hallottam, hogy mondja: – Gyere vissza, gyere vissza. De még hozzá kell tennem, hogy jött a fiam is. Ide. Ott ült a Marika mellett, és ő is segített neki, állítólag. És akkor kérdezte a Mari, hogy: – Hát akkor miért, ha nem jó volt, akkor miért akarsz ott maradni? Hát gyere! És mondtam, hogy [nevetve]: – De a Zolit annyira sajnálom otthagyni. Idősebb korába láttam, de ilyen szerzetesi ruhába. Barna valami volt. [Ez utalás a Zoli jellegzetes külsejéről korábban elmondottakra: görnyedt háttal, öregemberesen járt, és szinte mindig csuklyás felsőrészt viselt.] És mindig csak figyelt. Kiállt az ajtóba, és mindig csak figyelt. És egyszer sírtam neki. Mondtam, hogy: – Jaj, én ezt az embert nem szeretem. Mer olyan vidám, fiatal voltam! És úgy nem volt kedvem az életemet... Hozzá kellett mennem. És akkor azt mondta, hogy [oktató hangsúllyal]: – Tudod, kislányom, ez a kötelességed, neked ez a feladatod. Szabályok vannak az életbe. Neked azt be kell tartani. Sajnos ide születtél. S ilyeneket. És akkor ennyi volt ez az életem. Szóval valamikor mi már biztos, hogy voltunk pár.

1.: Ez egyértelmű.

2.: Igen. És tudod, elmentem még egy másik életembe. Mer – arra gondoltam –, ha ugyanez az anyám, ugyanez az apám, meg a fiam van benne, meg a volt férjem, mondom, akkor ez most hogy működik? Mer izgatott, hogy lehet, hogy akkor most ez ilyen képzelet, vagy valami. De a másik életembe meg egész mások voltak a szereplők. Ott az anyám sem volt, a Zoli sem volt. Ott egész más volt a helyszín, meg mindenki. Mer olyan férjem volt, akit életembe nem láttam még. Szeretném is látni, [nevetve] mer jó fej pasi volt! De azt is elhagytam! Ja. Úgyhogy a Zolival nem volt kapcsolatom, biztos. Ja. Így körülbelül, így működik. Nem tudom, van-e kérdésed. Most aztán elmondtam mindent!

1.: Nem baj. [Magyaráz a gyűjtőnek:] Van ilyen köztünk, aki csinál ilyen előző életekbe való visszavezetést is. A regressziós dolgokat.

2.: És képzeld el, hogy az én fiam ott volt, és megkérdeztük tőle, hogy: – Hát Zoli, te nem akarod? És mondta, hogy nem. Ő nem tud koncentrálni. Tudod? És föl se fogtuk utána. És utána gondolkodtunk a Marikával is, hogy tényleg nem tud koncentrálni? Aki annyira kikapcsolt, érted? Ha most itt ülnénk négyen, és őt nem érdekli az, amiről beszélsz, ő kikapcsolja az agyát, és kész. Csak annyi, hogy itt van. Úgyhogy ott már át lettünk vágva, mer ő tudott legjobban koncentrálni, csak föl se tűnt. És azt mondja a Marika: – Megőrültél...[1. a szavába vág]

1.: Azt mondja a Marika: – Hát nem gondoltál arra, hogy egyből lebukik?

2.: Nem. Mer a Marival közösen láttuk azokat a dolgokat, ahol én voltam. Azt mondta, hogy hát azt neki nem lehetett megcsinálni. Mer hogy akkor kiderülnek a turpiságok. Eszembe se jutott, tudod? De én be is vettem, hogy hát ő [nagyon nevetve] nem tud koncentrálni. Aki néha csak úgy fizikailag volt ott. Aztán hogy hol volt, azt nem tudom. Szoktam neki kérdezni, hogy: – Na most, most merre jársz? Most akkor egy kicsit visszajött, aztán megin valahol egész máshol volt. Ja.

[Anikó ismét Zolival kapcsolatos emlékeit idézi, amelyek a témánk szempontjából nem lényegesek. Zita ezért visszatereli őt az eredeti kerékvágásba.]

1.: Énnekem az jutott eszembe, hogy Dobogókőről egy pár dolgot...
2.: Igen?
1.: Amit láttál, például...
2.: Azt, mikor meditáltunk?
1.: Azt.
2.: Vagy melyiket?
1.: Mer én már bevezettem ezt a ööö... Juditnak. [Utalás korábbi beszélgetéseinkre.] *Igen. Mesélte nekem Zita.*
1.: Bizonyos dógokat mondtam belőle. Azt, hogy a ..., a meditáció közben mi szeretet-energiát hoztunk magunkkal. Az, amit te láttál, meg éreztél akkor.
2.: Hát egyrészt, én általában, tudod, úgy vagyok, ha meditálunk, akkor én, hát... [nagyon halkan és gyorsan, hadarva] valamikor látom a Szűz Máriát, valamikor látom a Jézust, valamikor látom úgy, hogy mintha a Szentháromság lenne, de így, így nem tudom megint. De, de ezek közül valakit biztosan szoktam látni, elég gyakran. Ott például, amikor ott voltunk, ott rengeteg angyal volt körülöttünk. És akkor úgy működik ez az egész – én legalábbis így látom –, hogy föntről mindig kapunk egy ilyen sugárba egy fehér energiát. Ezt úgy képzeld el, mintha egy csőbe így jönne le, és be vagyunk borítva. És amikor már valahogy feltöltődünk, akkor meg valami olyan, mintha egy ilyen spirálisan elkezdene forogni. Valahogy én úgy érzem. És ez általában fehér meg narancssárga. S akkor szoktam néha színeket látni közbe, meg alakokat. De itt Dobogókőn angyalokat láttam, de rengeteget. De, de ezek nem olyan, nem olyan angyalok voltak, hogy mintha személyek lettek volna. Hanem valami olyan, mint amiket így a képen látunk: olyan, olyan fehérebbek, mint mi. [Zita valamit nagyon halkan mond.]
2.: Ja, valami olyasmi. És akkor is...
1. [közbeszól]: Ember alakú fények.
2.: Ühüm. És akkor, tudod, mondták, hogy mintha valami dimenziókapu, vagy mi volt ott, én nem tudom, hogy mi kinyitottunk volna valamit.[19] Olyan, olyan érdekes volt. Mer ott is olyan spirális körbe kezdett el forogni. És, és az olyan nagyon szép volt. Fényes. Ilyen fénybe láttam azt a hölgyet, aki ott ült középen. És az arca, az hasonlított magára, csak egy nagyon nagy madarat láttam. És mondtam is neki. Utána elmeséltem az élményemet, hogy mit láttam. De olyan... úgy képzeld el, hogy olyan, ilyen nagyon nagy volt. A madárnak az arca egy kicsit hasonlított őrá. Mintha úgy

[19] A fogalom a science fiction és a fantasy műfaj, valamint a szerepjátékok szótárából került át az ezoterikus diskurzusokba. A *dimenziókapuk* az eredeti kontextussal megegyező értelmezésben a különböző tér és idődimenziókban való mozgást teszik lehetővé. A különleges energiákkal telítettnek vélt természeti helyszíneken (pl. a Dobogókő melletti erdei tisztáson) vagy mesterséges objektumok (pl. templomok, kápolnák, keresztek, egyéb keresztény szakrális építmények) környékén, mintegy a szakrális térben elvégzett, ritualizált cselekvések által (pl. körben ülve végzett meditáció, előzetes böjt stb.) „nyithatók meg". A megnyílt dimenziókapun át energia áramlik ki: segítségével látomások, jelenések közepette gyógyulás, tudásszerzés, megvilágosodás következik be. Ezt az energiát számos egyéni beszámoló az Anikóéhoz hasonló, spirálisan áramló fény formájában írja le.

rá lehetett volna ismerni valahogy. Nem tudom, hogy működik. És akkor utána beszéltünk Zitával, mer mondtam, hogy én még ilyen nagy madarat így nem láttam. Nem tudom neki elmondani, hogy mi.

1.: Turul.

2.: És akkor Zita mondta, hogy valószínű, hogy ez az lehet. Nekem ez eszembe se jutott.

1. [közben]: Hát persze, turulmadár.

2.: Tudod? Hasonlított a sólyomra, meg a sasra.

1. [közben]: Persze, turulmadár, turulmadár.

2.: De sokkal nagyobb volt, és nem tudtam hova tenni. De még láttam ezeket a tollait is a nyakán.

Ragadozó madárhoz hasonló?

2.: Igen, igen. Nagyon érdekes volt. Meg szép volt. [...]

1.: Meg gondolom, hogy az, többen is ezt látták.

És ott Zoli nem jelent meg, Dobogókőn? Vagy oda nem ment el veled?

2.: Ott nem láttam.

Nem láttad.

1.: És mondd el mit kaptunk! Hogy valaki koronát tartott a fején.

2.: Szerintem mindenki koronát kapott.

1.: Mindenki? Úgy tudom, kettő volt. Mindenki koronát kapott?

2.: Szerintem igen.

1.: De ki? Ki volt? Ki látta a koronát?

2. [mentegetőzve]: Valaki mondta, hogy nem kapott kettő. De én azt nem tudom, hogy azt, azt kire értette, hogy nem kapott kettő.

1.: Más feladatot kapott [ti. az a két ember, akinek nem volt koronája].

És milyen koronák voltak ezek? Olyan, mint egy abroncs, vagy glória, vagy királyi korona?

2.: Hát nem tudom. Ez olyan, mint egy királyi korona. Én legalábbis így láttam. Olyan bilétákkal a tetején. Például, ahogy a mesefilmekbe van, mondjuk, ugyanolyan. Csak olyan fényes, tudod, és ott a fejed fölött libeg, mint valami glória. Én nem tudom, hogy ez mi? [Zitára néz.]

1.: [nem érthető]

2.: Olyan bogyókák vannak rajta.

[Anikó ezután elmeséli, hogy kezének gyógyító erejét is a fia révén fedezte föl, s ez vezette el őt később Zitáék reiki-klubjába.]

2.: Én, például, láttam olyat is, hogy azt el nem tudom neked mondani, hogy milyen élmény volt. Olyan fénycsóvát, ami... Utána jöttem rá, hogy ez a templomokba van. Tudod olyan, mintha, mit tudom én, a Zita körül... Egy nő ült az irodába, tudod? És nem tudtam hirtelen, hogy hova tegyem. Ez már jó régen volt. Egy hatalmas nagy ilyen arany valami volt körülötte és abból ilyen arany valami vibrált, tudod. Az olyan tömény volt. Az nem olyan, mint... Nem úgy láttam, mint, mit tudom én, látok egy szellemet vagy valakit, hogy ott olyan ködösen látom meg a formáját. Hanem azt

olyan töménynen, tudod, olyan sűrűn. És emlékszem... És nem láttam a nőnek az arcát, hanem csak szürkeséget.

1. [közbeszól]: Ez a nő egy élő nő volt?

2.: Igen. És minden megszűnt körülötte csak ezt a ..., ezt a bazi nagy fényt... Egy ekkora [kezével mutatja] és ilyen, ilyen ekkora csóvák jöttek ki belőle! És akkor mikor ez így elmúlt... Ez elég sokáig tartott. Ez itt volt az irodába néhány éve. És csak néztem, és mondom, most nem tudom, hogy mit látok. Tudjátok, hogy ha ilyet lát az ember, nem tudja, hova rakja. Meg akkor még nem is voltam reikin meg semmin ilyesmin. És akkor elmúlt. Próbáltam így hunyorgatni [nevet], hogy ezt most hogy lehet, meg úgy nézni, tudod, lássam még egyszer. És azóta nem láttam ilyet.

1.: És azzal a nővel azóta találkoztál?

2.: Találkoztam, de nem vagyok olyan jó viszonyba. Nem egy ilyen pozitív nő. Abszolút nem, sőt... [Az előbbi mondatokat egyre halkabban mondja, a végén már alig érthető. Majd újra hangosan beszél.] Én gondoltam, hogy ez talán valami jel ő irányába. De nem az ő irányába volt jel. [Csóválja a fejét, hümmög, kisebb csönd.] Nem, nem is olyan beállítottságú, mint mi. Meg semmi. Úgyhogy nem tudom, hogy miért pont őnála láttam. Aztán lehet, hogy csak annyi, hogy ő ült ott és valami volt előtte, és azt láttam. Nem tudom. De nagyon ... [annyira halkan suttog maga elé, hogy nem érthető]

1.: Én azt gondolom, valószínű, hogy te az ő segítőjét láthattad.

2.: [Nagyon halkan leheli.] Nem tudom.

1.: Érted? Nem az ő szelleme, az ő segítőjét láthattad. Az lehetett ilyen...

2.: Utána gondolkodtam, tudod, hogy hol láthattam ilyet. És akkor úgy később jutott eszembe, hogy a templomokba van ilyen festmény, vagy... ahol ezek a sugarak jönnek ki az emberből. Vagy én nem is... tüzek, vagy valami ilyesmik.

1. [suttogva a gyűjtőhöz]: Egy kicsit tartsd ide! [ti. a magnetofont] Szellemek, segítők bizonyos életállapotba vannak velünk. Változik időközönként, tudod? Most vagy az, hogy egy ilyen nagy segítséget kapott. Lehet, hogy már ő is változott, ezáltal.

2.: Lehet. Hát nem tudom. Csak egyszer láttam. Érdekes volt, és nagyon szép volt. És akkor utána is próbáltam nézni, de nem láttam ugyanolyat.

1.: De nem kell.

2. [nevetve]: Hát igen! Csak tudod, úgy szerettem volna, hogy valahogy új...-ra visszacsinálni, hogy még lássam.

1. [közben]: Igen, igen. Nem lehet akarni.

2.: De azóta nem láttam. Azokat a pöttyöket látom. Azt nagyon sokat látom, ahogy így jönnek föntről a hullócsillag-félék.

Azt mesélted, emlékszem.

2.: Az úgy jön. Néha, mikor így hullik rám, Meg néha itt villan föl, ott villan föl. Nagyon sokat van. De, de ezt nem láttam többet.

1.: Állítólag valami ezerféle formába tudnak megjelenni [az angyalok]. Tehát meg tud úgy fizikaiba. Jön egy angyal, amikor szükséged van, és ad egy ilyen információt. Ez egy angyal. Eltűnik. Soha az életedbe nem láttad, és nem is fogod többet látni. Tehát így is meg tud egy angyal jelenni. Aztán meg tud így fény formájában. Rendes fény-

ben is. Most énnekem volt egy olyan ismerősöm, aki azt mondja, hogy éjjel fölébredt, és akkor hallja, hogy a férje fölébredt. A férje, már jött vissza a vécéről, és azt mondja neki a férje, hogy: – Te láttad, amit... láttad, hogy mi volt itt a szobába? Azt mondja: – Nem. Miér, mi volt? – Hát itt állt egy ember alakú fény. Egy fehér fény, teljes ember alakú. Na, ez az ember, ez soha nem... egy idős ember, az soha nem foglalkozott ilyennel. Nem lehetett tőle ilyent hallani. Azóta se. És ő látta, a felesége nem látta. Érted. Tehát így is jönnek-mennek. Tehát rengeteg, rengeteg minden van. Nézd, amiket így, mint ahogy a Judit is írja, könyvet, ugye? Rengeteg tapasztalat és rengeteg megjelenési forma van. Mindenkinek más. Sok hasonló is van.

2.: Például a Zsoltitól, a Zsoltitól, egy olyat kérdeztem... – ő az én ... párom, a jelenlegi élettársam –, akinek a nagypapája... nem volt apukája, és a nagypapája, az meghalt. És nagyon kíváncsi lett volna, hogy a Zoli találkozik-e vele. És úgy próbáltam kérdezni tőle, hogy: – Nem találkoztál a Zoli [helyesen: Zsolti] nagypapájával? És mondta, hogy: – Nem. És ezt úgy, nem tudom, megjegyezte, vagy nem tudom... [Zita halkan közbeszól: Zsolti, s erre reagál Anikó, javítva az elszólást:] Zsolti nagypapájával. És képzeld el, egyszer csak jött, és mondta, hogy: – Megtaláltam a Zsolti nagypapáját! Azt mondta, hogy: – Jól van, de sokkal feljebb van. Ennyi. De, hogy hol van, hogy mi az a feljebb, azt nem mondhatta meg. Semmi mást nem mondott.

1. [közbeszól]: Lehet, hogy...

2.: Csak ennyit, hogy sokkal feljebb van, és jól van.

1.: Te tudod, hogy hova tartozol?

2.: Én nem.

1.: Nem néztük ezt meg? Dehogynem!

2.: Hát nem tudom, Zita. Én nem emlékszem rá. [Zita nekiáll, hogy a megfelelő könyvekből kikeresse, Anikó a születési dátuma alapján melyik főangyal csoportjába tartozik.]

Nekem csak az jutott eszembe Anikó, hogy a párod is látja időnként a Zolit, meg a barátai is. És a párodnál is ugyanígy jelentkezik ő, mint ahogy nálad? Ebben a fizikai testéhez hasonló formában?

2.: Igen. Ezt a... például, amikor bemutatott ööö... bemutatta, hogy hogy tud repülni, együtt hallgattuk ezt a Ramazottit, és mind a ketten feküdtünk. És csak úgy elkezdtük. És utána ő elmesélte ugyanazt, amit én. És így akkor váltva mondtuk egymásnak, és ő is ugyanazt látta, amit én. Csak ő nem látja így többször a Zolit, mint én.

1.: Ő ritkábban...

2.: Ő ezt sajnálja. Igen, ő ritkábban látja. Énszerintem ott mi akkor akkora transzba estünk attól a zenétől. Hogy mondom, én is annyira felszabadult voltam, hogy szabályosan jókedvem volt. Meg olyan nevethetnékem volt, hogy ilyen boldog a gyerekem. Meg hogy ezek a fiúk ilyen vidámak. És hogy milyen jó helyen van. És a Zsolti ugyanezt a fílinget[20] érezte. Ő is ezt mondta, hogy ez egy felszabadult érzés volt.

1.: Anikó, te mikor születtél?

2. [Zitához, kiáltva, mert Zita távolabb áll, és a könyvei között keresgél]: Ötvenhét, tizenegy, tizenöt. [Halkabban] Nyolc óra öt perckor.

[20] érzést

Az aszcendensedhez kéne.
2.: Hát igazándiból ennyi az élményem.
Ez egy gyönyörű élmény.
2.: Hát ez gyönyörű, megmondom őszintén. Úgyhogy én hálát is adok ezér, hogy nekem ez a lehetőség megvolt, hogy találkozhassak vele. Mer sok ember, tudod, aki ezt nem tudja, vagy nem hisz benne, akkor az képes belebetegedni. Holott, hát szerintem sokkal jobb nekik ott fenn.
1.: Tudnak segíteni rajtunk.
2.: Mert azt mondják, az igazság odaát van. Most jó, az ... Én még mindig nagyon padlón vagyok. Már úgy fizikailag. Tehát a lénye, meg a hiánya, tudod. De akkor, mikor kezdek magamra találni, akkor mindig rájövök, hogy hát ez az én saját önzőségem, mer én akarom magamnak. Csak annyi, hogy én szeretném látni, holott hát nekem tisztába kell lennem vele, hogy ott őneki jobb helye van, mint itt. Mer ő igazán itt nem érezte jól magát.
És mondta is, hogy ő itt nem érzi magát jól?
2.: Ezt érzem.
Vagyis ezt így érzed is rajta?
2.: Ezt éreztem is meg mondta is. Mondom, azt mondta, hogy erről a földgolyóról semmi nem hiányzik neki, csak az az egy-két ember, aki szeretett.
Akit szeretett.
2.: Igen. (Siklós-Máriagyűd, Baranya megye)[21]

Második beszélgetés

Tehát kétezerben történt először az... Egyedül voltam itthon... Elég ez a hangerő szerinted?
Igen, jó lesz.
Na, kétezerbe történt először az, hogy, hogy házimunka közbe itthon képek villantak be a tudatomba. Olyan..., egy pillanatra, hogy láttam, hogy a férjemnek be van a feje kötve. Megrázom a fejemet: mi a csoda ez? Hogyhogy be van kötve a feje? Nem értem. Egy-két lépés múlva még egyszer. S olyan fura érzés, ilyen... olyan, olyan különleges érzés, hogy „most én ezt akarom?" vagy mér jut ilyen eszembe? De nem gondolkodtam semmin. Tehát nem úgy jutott eszembe, mint az, hogy mit tudom én, elmegyek a bótba. Ez csak úgy bevillant. Nem, nem értettem. És két hét múlva Horvátországba volt, és egyszer csak kapok este tíz órakor egy telefont, hogy eszméletlen a férjem, hozzam ki a tébé-kártyáját, gyógyszerét. Van egy enyhe cukra, kettes fokú cukra. Hogy viszik a kórházba. Úgy hozzák át a határon, hogy a határőrnek azt mondták, hogy részeg és elaludt, közbe eszméletlen volt. Mer akkor nem engedték volna át a határon, tudod? És amikor megkaptam a telefont, abba a pillanatba, Judit, tudtam,

[21] 54 éves nő (1) és 50 éves nő (2), Kis-Halas Judit gyűjtése, 2007.

hogy ezt a képet kaptam meg! Hogy ez nekem egy üzenet volt. És egy végtelen nyugalom szállt meg. Más... Valamikor ilyenen ideges lettem volna, érted?
Hát hogyne.
És most egy különleges nyugalom... Az se egy mindennapi érzés volt, tudod? Emlékszem nagyon rá, hogy esett az eső kint. Nem tudtam, se tébé-kártyáját, semmi mást fogni, csak egyedül a cukros gyógyszerét. És ahogy én átöltöztem, már itt állt az autó. Mer átjöttek Szabolcsnál [Drávaszabolcs] a határon, amikor akkor szóltak. Beszálltam az autóba hátra, férjem mellé, és vittek a Honvéd Kórházba bennünket. Próbáltam vele beszélni: nem tudott beszélni. Ööö szemét nem tudta nyitva tartani. Egy-egy hangot... Hanggal reagál csak a kérdéseimre. Akkor megfogtam a kezét, és mindjárt energiát adtam neki. Mire beértünk a Honvéd Kórházba, hát kiderült, hogy nem oda tartozunk, nem oda kellett volna. De hát mondtam, hogy valamit csináljanak, hát mentő nélkül nem merjük ilyen állapotba vinni. Nagyon böködték, ütötték-vágták, csípték, kérdezték. Akkor meg tudta mondani azt, hogy mi a neve, de azt nem tudta, hogy milyen nap van, vagy hogy hol van, hol volt. Hát kiderült, hogy egy elég... Tehát infúziót kellett adni, valamilyen kis kiszáradás ne legyen, vagyis kezdődött. Akkor mondtam, hogy időszakosan van cukra. Nem állandó, nem kell neki mindig gyógyszert szedni. Azt mindjár megnézték. Akkor öööa gyógyszereit ott fogták, bead-, abból adtak neki be. De nem maradhatott ott, mert nem voltak fölszerelkezve. Akkor el kellett menni... Hívtak mentőt. És az idegklinikára. Ott meg kiderült – mindenféle vizsgálat után, meg beszélgetés után –, hogy CT kell, mer valami a fejébe lehet, hogy agyból indul ez ki. Egyre azt akarták elmondani, hogy iszik. Hát, mondom, nem. Biztos, hogy nem. Ha vezet, akkor meg főleg nem. Elég az hozzá, hogy akkor mentővel még egyszer elszállítottak bennünket a Négyszázágyasba, ott megcétézték. S mire visszaértünk... Ugye, ez már hajnali három óra volt. Akkor azt mondta az orvos, hogy egy vérömleny van egy jó nagy helyen, s az a vérömleny elnyomja az agyat, és ezért van ez a... Összevissza jár keze-lába összefüggéstelen, és nem tud beszélni, mert pont azt a részt nyomja el. Elég az hozzá, hogy meg kell műteni. És hát ő nem képes arra, hogy nyilatkozzon, ezért nekem kell aláírni. Kérdeztem, hogy van más mód. Hát nincs. S mire számíthatok? Azt mondták, hogy csak akkor tudják meg, ha fölnyitották. Na, hát szóval akkor én aláírtam mindent. És végül is reggel hat óra lett, mikor bevitték a műtőbe. Addig előkészítették. De amíg mi itt mentünk kórházról-kórházra. Ugye említettem, hogy esett az eső? Egy különleges gömbbe voltunk. Egy forró gömbbe. Úgy éreztem, hogy életembe ilyen nyugodt nem voltam. Ilyen helyzetbe! Az egész olyan volt, mintha álomszerű lett volna. Ő érezte, hogy fogom a kezét. Érezte, hogy ott vagyok. Néha mosolygott. Akart valamit mondani, de nem tudta. De egy... Ő se fázott, biztos, hogy nem fázott. Pedig egy vékony ing volt rajta. A nővére, mindenki pulóverbe, kabátba. Mi meg egy fény-, mi meg egy forró gömbbe voltunk, olyan melegünk volt. És az a különleges nyugalmi érzés! Én akkor sejtettem, hogy ez nem egészen földi. Most már biztos vagyok benne. Mert azóta már többször éröztem ilyen energiát. Hogy ez, ez a védőangyal. Én azt úgy gondolom, hogy a védőangyalnak élet-... Tehát, hogy ha valaki az... az életútjába valami betegség, vagy bármi meggátolja, tudod, akkor ő megvéd. Tehát amíg nem fejezted be az életnek a munkáját, addig nem jöhet közbe. Ez csak figyelmeztetés volt.

Végül is kiderült, hogy ő két héttel azelőtt ő beütötte a műhelybe a fejét. Úgy, ahogy az asszonyok a konyhaszekrénybe, tudod? Így odakapott. Kész. Se nem vérzett, semmi! Bekattant egy ér, és befele kezdett el szivárogni. És ő, mikor elment Horvátországba mondta, hogy nagyon fáj a feje. Nagyon fáj. Akkor már mindent csináltam neki. Végül is gyógyszerrel ment el. Kénytelen volt gyógyszert beszedni. És körülbelül száz kilométert vezetett, úgy, mintha robot lett volna. Nem emlékszik az útra, a mai nap nem emlékszik. És arra ébredtek fel az utasai, hogy lemennek az útról. És akkor mondták, hogy: – Na, most azonnal hagyd abba! Úgyhogy a kórházba is azt mondták neki, hogy: – Mária kötényébe vót, azt tudje-e? Ilyet megúszni! Gyakorlatilag azért nem maradt semmi következménye, mert az agyhártya és a csont között volt ez a vér. Tehát ő is végig védelem alatt volt. Na most ez, amikor ő fölébredt az intenzív osztályon, az utolsó emléke az volt, hogy beszállnak az autóba és jönnek az úton. És utána magához tér, és látja, hogy egy kórházba van. Keresett föliratokat, hogy, aszondja, hogy: – Magyarországon vagyok, vagy Horvátországban? Semmit nem tudott. Hát ő is azt mondta, hogy: – Tudom ezt az utat Pulától. A százötven kilométert. Hogy milyen út. Hogy én ezt így, tudatlanul le tudtam vezetni, hogy semmi baj nem lett? Itt olyan védelem kellett, hogy legyen! Na, azóta Mihály arkangyal utazik! Azóta rendszeresen. Ő is alkalmazza. Hívja.

És hát én próbáltam kérdezni, hogy: – Érezted azt a meleget, amibe voltunk? Azt mondja, ő nem emlékszik arra, azt mondja. De... Ő nem, ő soha... Végig nem volt félelemérzete, vagy olyan rosszérzete. Mondom: mosolygott [nevetve]. Tehát így kezdődött valahogy énnekem.

Aztán nemsokára egyszer utána egy bizonyos lelki problémám volt. Egy... Hát a családdal, kivel nem, ugye? Valamelyik gyerekemmel. Nem ez a lényeg. Az a lényeg, hogy én imádkoztam. Kértem Máriát, hogy segítsen. Ő is anya: értsen, értse meg! És valahogy álomba, vagy érzésbe valahogy küldjön énnekem olyan, olyan képet, vagy, vagy olyan gondolatot, hogy... amiket úgy hallottam, meg olvastam, hogy, hogy mik vannak. Hát és akkor így kezdődött, hogy rövid időn belül, talán egy-két héten belül rá, hogy én ezt így kértem őszintén, tiszta szívből. Valamelyik hajnalba... tudom, hogy elvoltam én a vécén, visszamentem, és mielőtt elaludtam volna, érzékeltem egy különleges energiát magam körül. Ez olyan, olyan érzés volt, mint hogyha nem vagyok egyedül, van itt valaki. Tehát ott, mintha ott volna valaki. És, öö, de már majdnem alszok, csak egy, egy kis gondolat, hogy mi ez. És akkor, ahogy az ember... csukott szemmel, félálomba egy olyan kék, örvénylő energiát láttam, ami így rám borult, az egész testemre. És egy pillanatra megijedtem, hogy mi ez. De tényleg csak egy pillanat volt! És megszállt közbe egy nyugalom. Megin csak az a, az az érdekes nyugalom. És biztonságérzet. [Közben telefoncsörgés: Zita belépő férje felveszi.] Tehát akkor ennek... a kék energia, mikor beborított, el tudtam utána aludni.[22] Nagyon jót aludtam reggelig. De másnap nagyon érdekes volt. Izgatott, kíváncsi voltam, hogy mégis mit

[22] Ugyanerről az élményről egy korábbi alkalommal így szólt: „A fejem körül megjelent Mária kék színe, bal felől. Először a Jézushoz fohászkodtam. Ez a kék engem beborított. Rengeteg energiát kaptam. Aztán, ahogy jött, elment." (2006. okt. 4.)

szólnak hozzá olyanok, akiknek sok ilyen élményük volt. Felkerestem egy ismerősömet. És hát, ugye, a [érthetetlen szó]-ba álltunk, és hárman-négyen voltunk, mer még egy ilyen ööö angyalt, [nevetve] úgynevezett angyalt hívott oda, aki meg nagyon jól érzékeli az energiákat. Gyújtottunk egy szál gyertyát, és beszélgettünk, és elmeséltem, hogy mi történt. És olyan különleges csoda történt, hogy amikor én beszéltem, a gyertyaláng mindig így lobbant. Elhallgattam: megállt. Más beszélt: gyönyörűen, simán égett. És akkor megszólalt a, a látó: – Igen, a gyertya jelez. Gyertyán keresztül jeleznek, hogy úgy történt, ahogy gondoltad. Hogy energiát kaptál a problémára. És akkor hát jött az a lúdbőr, ami szokott azóta is jönni a baloldalt [nevetve] amikor valami olyan történik. Égi... Ez egy ilyen jel nekem. Hát, nagyon érdekes volt.

Az angyal ott nem jelent meg újra? Vagy nem jelent meg senki? A látó nem látott mást, csak ezt a jelet látta?

Mindnyájan láttuk a lángot. Azt mi mindnyájan láttuk.

Aha.

Az olyan külön... Ő mondta, hogy itt van a, itt van az angyalod, és az a gyertyával jelezi, hogy...

Mert ezt nem mesélted.

Nem? A gyertyával jelezi, hogy így történt. Ahogy én elhallgattam... Judit, olyan érdekes volt! A mai nap emlegessük. Most mosolygunk, hogy milyen. Első tapasztalatok voltak ezek. Valami hét évvel ezelőtt, há gondold el! Milyen izgi volt nekünk! [nevetünk]

Aztán ugye, hát reikitanár vagyok és ... mesterire avattam. Mesterire az már a harmadik fokozata... egy ismerősömet. A kettesen volt nálam, az elsőn nem. Meg erre a mesterire jött. És elkezdtem a beavatási szertartást csinálni. Ott is égnek a lám-.. a gyertyák. Mindig három kis gyertyát szoktam gyújtani. És képzeld el, hogy elkezdtem, egy-két percen belül elaludt az egyik gyertya. Soha ilyen nem történt. Mivel én nem látok, csak érzek, az egésznek olyan..., nem volt az a méltóságos hangulata, mint ahogy szokott lenni. Nem volt éppen olyan jó érzés. És... Mindegy, folytattam a szertartást, de gondolatba kértem segítséget, védelmet. És biztos vagyok benne, hogy már több mozdulatot tettem meg, és egyszer kigyulladt ugyanaz a gyertya. Úgyhogy, a felétől végig égett a gyertya: a segítséget megkaptam. És amikor vége volt a beavatásnak, akkor azt mondta ez az illető, akinek volt a szertartása, hogy: Képzeld el, hogy láttam egy alakot – azt mondja – aki olyan csúnyán nézett, de elment. Valószínű, hogy volt ott valaki, akinek nem tetszett ez. Tehát ez is egy nagyon érdekes tapasztalat volt.

És kiderült, hogy ki volt az? Elmondta utána?

Nem

Nem konkrét személy volt?

Nem, nem. Valami a szellemvilágból, akinek...Vagy erre [nevetve] kóbászolt, vagy nem tetszett neki ez a mesteri beavatás. De akkor kértem segítséget, és a gyertya kigyulladt, és az az alak eltűnt. Ő nem lát különben. Ő akkor kapta meg ezt. Ezt látta az egész szertartásból. Csak ezt, hogy valaki itt áll, és nézi. – Ez nem szimpatikus – azt mondja. Egy arcot látott. Az jött neki képbe.

Melletted állt?
Nem. Ővele szembe állt! Igen.
Most láttam is, hogy itt mutattad [Zita ugyanis a szoba egy pontjára mutat közben: a háttérben levő alkóv festményeire.]
Ez így történt.
Nem, hogy nem hinném el, hanem csak azért...
Kaptad a jelet. Azért! Persze. Nem vetted észre, hogy ott is megmozdult valami. Leesett valami.
De igen, igen.
Persze, persze. Nehogy azt hidd, hogy ez véletlen!
És most ne haragudj, hogy mégis kérdezek. Amikor valaki mást avattál, történt valami hasonló?
Soha, soha!
Soha senkivel, csak vele.
Csak ővele. Mindig olyan jó volt inkább. Jó érzés. Szépeket láttak, vagy színeket. Vagy ha nem láttak, akkor jó érzések jöttek. Énnekem is jó érzés volt csinálni. Ez, ez, ez... egy egyedi eset volt. Ezzel tudom magyarázni, hogy nem... Talán nem tetszett valakinek ez a beavatás.
És a segítséget ilyenkor kitől kéred?
Mindig Mihály arkangyalt hívom. Igen.
Annak ellenére, hogy nem vagy katolikus, igaz?
Teljesen mindegy ez mindenkinek. Ez teljesen mindegy.
Mindenkinek segít.
A reformátusoknál is van. Ez nem vallástól függő. Őt kértem, hogy ... Hát tudod, ő a védő harcos a karddal. Ő mindig mindenbe megvéd. Vagy Jézust szoktam.
Hát akkor gondolati úton jöttek még ilyen felismerések inkább. Nem tudom, ezt is mondjam?
Igen, igen.

Tehát ugye van nekünk egy reiki-klubunk, ahol vagyunk olyan tizennégyen. És az egyik alkalommal elkezdte mesélni, hogy olyan különlegeset látott az égen. És ugye az van írva, hogy „az utolsó időkbe jeleket kaptok. Figyeljetek! Nézzétek az eget!" Meg ilyenek. És azt mondja, hogy autóval ment, és le kellett állni az út szélére. Hála Istennek, vele volt az unokája meg a lánya. És mondta, hogy: Most nézzetek föl ti is az égre, és mondjátok meg, hogy mit láttok, mert nem hiszem el, amit látok! Fölnéztek az égre, és felhőből egy hatalmas hal volt kirakva. De olyan hal, hogy a szeme pupillája, uszonya, minden pikkelye. Rajzolni nem lehet szebbet! És mondják, hogy ez egy hatalmas hal, egy gyönyörű hal, hogy ilyen. Há azt mondja: – Akkor mégse hibbantam meg, tényleg egy. És mi lehet ez a hal. És, és ott a klubba csak nézzük egymást, és nem tudtuk, hogy mi ez a hal. És rá egy hétre körülbelül utaztunk mi Erdélybe. Hát én ott má éltem. Arra ott rájöttem. Tehát ott énvelem több ilyen kis csoda történt. És a buszba sorba mindenki aludt. Esett az eső ahogy átértünk a határon, még nem voltak hegyek. Elég búskomor idő volt. És nagy csendbe haladtunk előre. És magamba néztem a felhőket. És tiszta egyöntetű szürke volt! Semmi rajz. És az jutott

eszembe, hogy milyen érdekes, hogy a Marika kapta ezt a képet. Hogy mi lehetett ez a hal? Hogy milyen csodálatos! És ezen így morfondírozok magamba olyan mélyen. Hogy milyen nagyszerű dolog, hogy milyen jó lenne rájönni. És abba pillanatba bejött: hát a hal a kereszténységnek a jele! Szimbólum volt. Én ez tudtam, és ott a klubba eszembe nem jutott volna! És akkor egy olyan belső mosoly ment végig bennem, hogy hát, íme itt a felismerés! Hogy egyik megkapta a képet, a másik megkapta hozzá a felismerést. És ahogy haladtunk, úgy elérkeztünk Békás-szorosba. És ott a férjem... Én mindig mástól kapok, különben. Mindig mástól kapok. Információt, üzenetet. És nálam ál össze. Talált egy keresztet. Annyian elmentek mellette! Egy olyan gyönyörű kis keresztet! Hibátlan kis keresztet. Azt mondja: – Ezt neked találtam. Na, mondom, itt van a halra a kereszténység: megkaptam a keresztet. A bizonyítéknak, hogy jól gondoltam. Abba a pillanatba ez a gondolat jött össze, ez állt össze bennem. Ez egy olyan csodálatos érzés volt. Nnna. Hát akkor. Most kicsit kapcsold le!

[Korábbi spirituális tapasztalatairól, transzcendens élményeiről Zita feljegyzéseket készített. Ezeket hozza, s a segítségükkel idézi föl a történteket.]

Várjál, megvan. Meg még egy van itt. Jó?
Jó.
Akkor mondom. Elmentem szellemgyógyászatot tanulni. Pszichotronikára, úgy hívják. Ez a Csontos Vili.[23]
Igen.
És ott a, a, a szellemi gyógyításra való beavatás egy meditáció. Én nem vagyok egy gyakorlott meditációs. Jobban mondva nem volt-, nem tudtam addig. Azt gondoltam, hogy nem tudtam, mer nem is próbáltam. És, hát ott egy nagyon csodálatos meditációt csináltunk. Szegedről volt itt a Dékányné, az Irénke, nagyon ügyes tanítónő. És [sóhajt] ott meditációba hallottam bagoly-, gyönyörű bagolyhangot. Tisztán huhogott nekem a baloldalon, a fülembe. És, há megint csak úgy voltam, hogy szünet volt, hogy megkérdeztem: – Ti hallottatok valamit? – Nem. Ugye, hát ugye, akkor leesett, hogy milyen hülyeséget kérdeztem. Mindenki magának egyedit hall és tapasztal. És akkor mondtam, hogy: – Segítsetek megfejteni, mi a bagoly! Hát a bölcsesség. És akkor én úgy gondoltam, hogy ez bölcs dolog volt, hogy itt vagyok. Ez nekem szól. Ez a bagoly nekem jelzi. Bagolyhangon. Én úgy gondoltam, hogy a szellemi vezetőm talán így tudatta velem. Ez is egy kis tapasztalat. [Kuncog.]

[23] A *szellemgyógyászat* vagy *pszichotronika* elnevezésű gyógymódot Csontos Vilmos találta fel, őt tartják a módszer elsőszámú apostolának. A szellemgyógyászatban együttesen vannak jelen samanisztikus, keresztény és a keleti vallásokra jellemző képzetek. A gyógyító a testéből kiküldött lelkével kíséri el a beteg – testéből „kihívott" – lelkét az ún. Hipertéri/Mennyei Kórházba/Mennyei Jeruzsálembe, ahol a bűnbánattal történő megtisztulás után az angyalok/„mennyei orvosok" végzik el a szükséges beavatkozásokat a beteg ún. *szellemtestén*. Ez a valódi testtel megegyező felépítésű, de nem anyagszerű test, testi alteregó. A fizikai testbe visszatérő lélek ezután „átírja" a *szellemtesten* már helyreállított funkciókat a beteg fizikai testébe, amelynek ezután meg kell gyógyulnia. Vö. Kis-Halas 2008, 273–274.

Jópofa, nem?
Amikor a szellemgyógyászattal gyógyítottál, mondtad, ugye, hogy ezt nem nagyon szoktad alkalmazni, vagy csak különleges esetben. De bagollyal kapcsolatos tapasztalatod nem volt több?
Semmi. Csak ez az egy, a beavató meditáció. Így van. Így van.
Különleges.
Hát igen. Olyan tiszta bagolyhangot!
Mások, esetleg, valamilyen más állatot említettek?
Nem. Igazából nem nagyon szokták elmesélni. Mer olyan fölemelkedett állapotba voltunk akkor ott. Én kérdeztem rá. A barátnőmet, hogy mi lehet ez. Mer nem ugrott be. Lehet, hogy később beugrott volna. Hát, hiszen a mesékbe is benne van, hogy a bölcs bagoly, ugye? Összeállt volna, csak nem bírtam ki! [Nevet.] Igen. Hát ez történt.
Na, most kapcsold ki, mer most itten nem tudni, hogy mi jön. [A följegyzésekben lapozgat.]

Kétezer hatban voltunk Medjugorjéban a klubunkkal. És, hát mivel én nem vagyok egy olyan ööö vallásos neveltetésű, vallásos életű emberke, de azért hallottam a katolikusoktól, hogy ez a hegy megmászása, zarándokút megmászása ez azér úgy szembesíti, stációk, az embert azzal, hogy hol tart. Hát volt nagyon különös érzetem a, körülbelül a harmadik stációnál. Egy olyan rám törő sírásérzés jött. És egyszerűen tudtam, hogy valami földi síkon még le kell rendeznem az életem, de nagyon. De sikerült végigjárni, ööö, minden baj nélkül mindnyájunknak. És azt is hallottam, hogy a templomtéren minden nap a lemenő napba kell nézni, mer napcsoda van. Tehát mindenki megkapja a neki szóló üzenetet. És első alkalommal, mikor voltam, akkor néztem a többiekkel együtt a napba, lemenő napba. És számomra a napból egy rózsaszínsárga, örvénylő, egy ilyen út jött felém. Majd a napból liliából kijött egy női alak és a kis-, kisded volt a karján. És hát ez... ezt valami nagyon jó volt látni, hogy megmutatta magát nekem.

Aztán mikor másodszor voltunk – mer kétszer voltunk –, akkor pedig a napból bolygók jöttek ki. Ööö körülvették, lila, lilába jöttek, öt, öt bolygó jött ki. Második nap pedig a Napból jobbra is, és baloldalra is két-két bolygó. Nagyon érdekes volt. Ugyanakkorák voltak. Nem a szemnek a káprázata ez, mer az... Mi voltunk tizenhatan, és mindnyájan mást láttunk. Tehát, nem hiszem, hogy a szemünk annyira más, hogy... Nagyon érdekes volt, és nagyon jó érzés jött hozzá. Ez az érzés, ez... inkább úgy mondhatnám, hogy egy ilyen belsőséges meleg, és egy olyan bizonyosság-érzet, hogy ez neked szólt, ezt te kaptad. Nyugodt. Nyugodtság. Béke-érzés.
És máshol? Megtapasztaltatok ilyet, mint ez a napcsoda?
Áá, soha.!
Mert vannak, akik itt Gyűdön is láttak már ilyet, úgy hallottam.
Én, én nem tudom. Mi próbáltuk. Mi elmentünk a klubbal, nem jött be semmi. Itt dimenziókapu van fönt a Fájdalmasnál.[24] Itt is vannak nagyon szép dolgok meditációkba. Itt aurát tudunk látni, például ott a szabadtéri kápolnába [helyesen: oltár].
Igen?

[24] Vö. 7. jegyzet. A máriagyűdi Pieta szoborról van szó.

Igen. Ott nagyon szépen lehet. Oda aki beáll, nagyon szépen lehet látni auráját.
Igen?
Igen.
Ott, ami ott fenn van?
Igen, igen. S többen járnak oda ki. Meg nagyon jók az energiák. Ide nagyon sokan járnak megnyugodni. Nagyon jók az energiák. Például, én nem vagyok látó, de egyik látó azt mondta, hogy templom bejáratánál két akkora hatalmas, zöld angyal áll! Akik vigyáznak rá.
És a zöld az a...
Gyógyít.
Az a gyógyítók színe, ugye?
Így van, így van. Hát tudod a csodás gyógyulásokat? A pestisből. Hát ennyi.
[...]
Általába a hajnali órákba érzek. Érzem azt, hogy gondolat jött.[25] Volt, volt olyan időszak, hogy féltem, még régebben. Akkor kértem a, a, az angyalomat, szellemi vezetőmet, hogy fogja meg a kezemet. Éreztem az energiáját. Na. De, egyik nap hajnalba – mindig hajnalba érzékelek –, öö, tudtam, hogy, hát nem vagyok ébren. De valahogy éreztem, hogy úgy vagyok. Szóval annyira nem is aludtam mélyen. És egyszer csak hirtelenjébe, egy olyan vákuumszerű érzést éreztem, mint hogyha úgy, úgy hogy is mondjam... úgy száguldanék, repülnék. De az nem, nem volt nyomasztó. Egy olyan, olyan érdekes repülési érzetet. És egyszer csak egy gyönyörű utcán voltam. Nem így fizikai testbe, de tudtam, hogy az én vagyok. Fényes. Nagyon szép tiszta fényes, világos volt. Kőépületek. És nagyon gyorsan haladtam a kanyargós utcákon, hosszan. Kő-, emeletes nagy épületek. Ragyogó tiszta égbolt. Nagyon szép hely volt. Olyan béke, olyan, olyan béke és fény. És jött az a gondolat is, hogy ez, ez, ez egy különleges hely egy különleges érzéssel. De hát ugye, az is bejött, hogy ha kilépne valaki, akkor én hogy megijednék itt. És azonnal elmúlt a kép! [Sajnálkozik] És utána fölébredtem. És rögtön tudtam, hogy testen kívüli élményem volt! Mert tudom, hogy a testem nem volt ott. Csak a tudat, a szellem. És ez a vákuum-szerű érzés ez, öö, ilyen, ilyet még nem tapasztaltam. Nem emlékszem rá. Holott hallottam, hogy gyerekkorba nagyon sok van. És, hát, próbára tettek, de hát bejött a félelem. És megszűnt a kép. Pedig mik-, miket nem tapasztalhattam volna! [Sóvárogva.] Vágyok rá. Komolyan.
Akkor nem ismétlődött meg ez a dolog?
Áááá. Ezt nem lehet akarni! Ezt nem lehet!
Tudom.
Én rá nem gondoltam, hogy nekem ilyenem lesz! Szerintem én egy, egy próbára lettem, hogy ... bírom-e már. Én úgy gondolom, hogy ez egy pró-... Akartak talán valamit mutatni, de még van bennem félelem. Volt bennem. Hát ez is mikor volt már? Több mint egy éve. Biztos több mint egy éve.
És ilyenkor a szellemi segítőid veled vannak?

[25] Egy más alkalommal így fogalmaz: „Mielőtt tudatszint emelkedés van, mindig volt olyan, mintha itt lenne valaki *jelenlétre* [ti. természetfeletti lény/energia/entitás jelenlétére] ébredtem. Az egész testem körül így [mutatja a kezével] hullámzik. (2006. okt. 4.)

Biztos, biztos.
Érzed őket?
[rázza a fejét] Nekem eszembe se jutott. Ott abszolút nem jutott ilyen eszembe. Belül úgy tudom, úgy... Inkább másoknak úgy mondom, hogy „soha nem vagy egyedül". Tehát ott se.
Nem érzékeltem.
Csak arra gondoltam, tudod, hogy ott vagy, hogy féltél ebben a különleges élményben, hogy akkor nem gondoltál-e arra, hogy most jöjjön oda valaki, segítsen, ha mellettem áll, nem fogok félni, és akkor lehet, hogy tovább bírom itt?
Áááá. Ez pillanatok műve! Nem. Nagyon érdekes volt.
És az a hely? Te voltál már egy hasonló helyen korábban?
Soha.
Soha nem is voltál hasonló helyen. Nem is hasonlít semmihez ez a hely.
Nem. Soha. Nem is láttam ilyet képet soha. Semmit.
És amikor már itt feküdtél újra, akkor úgy érezted, hogy most már olyan fizikai vagy?
Nem. Ja, azt, hogy...! De. Úgy fölébredtem, és rögtön tudtam, hogy testen-kívüli élményem volt! És utána mondtam, ó de kár, hogy így megijedtem és nem mehettem tovább! Vajon hová kerül...? Kíváncsivá tett. S várom. Hogy legyen.
Talán újra lesz. Reméljük, hogy lesz!
[kacagva]: Reméljük! Reméljük!
Ha nem akarod olyan nagyon, akkor biztos... vagy amikor nem számítasz rá...
Nem, ezt se akartam! Ezt se akartam, rá nem számítottam rá! Úgy időnként próbára teszik ám az embert. Igen.
És ezzel kapcsolatosan éreztél olyat, hogy most öööö... tehát amikor mondtad, hogy például ez volt, ez az energia, vagy amikor érzel néha, ugye, energiákat, itt volt valami olyan, hogy utána megváltozott valami az életedben?
Nem.
Tehát nem lett az, hogy valami új képesség, tapasztalat...?
Nem. Nem. Talán inkább ööö már nem, már nincs bennem annyi félelem. Igen. Talán több részről fel tudtam oldani. Hát annyiféle dologba van az emberekbe félelem, tudod? Nem csak ilyen dologba, másba is. Megfelelni ennek-annak. Jó.
Akkor leállítom.
Állítsd le! (Siklós-Máriagyűd, Baranya megye)[26]

[26] 54 éves nő, Kis-Halas Judit gyűjtése, 2007.

Bibliográfia

Apolito, Paolo

1998 *Apparitions of Madonna at Oliveto Citra: Local Visions and Cosmic Drama* (transl. W.A. Christian Jr.) University Park, Pennsylvania State University Press.

Arbman, Ernst

1963 *Ecstasy or Religious trance. In the Experience of the Ecstatics and from the Psychological Point of View* I–III. Uppsala, Svenska Bokförlaget Norstedts.

Atkinson, Jane Monnig

1987 The Effectiveness of Shamans in an Indonesian Ritual. *American Anthropologist* 89/2: 342–355.

Ács Géza – Pilling János – Zatik István

1992 *Meghaltam és élek. Halál közeli élmények.* Budapest, Medicina.

Badone, Ellen

2007 Echoes from Kerizinen: Pilgrimage, Narrative, and the Construction of Sacred History at a Marian Shrine in Northwestern France. *Journal of the Royal Anthropological Institute* 13: 453–470.

Bahtyin, Mihail

1988 A beszéd műfajai. In Kanyó Zoltán – Síklaki István (szerk.): *Tanulmányok az irodalomtudomány köréből.* Budapest, Tankönyvkiadó, 246–282.

Barna Gábor

1981 Totenseher im ungarischen Volksglauben. *Műveltség és Hagyomány* XX: 177–189.

1985 Búcsújáróhely a Básti-hegyben. In Ujváry Zoltán (szerk.): *Gömör néprajza* I. Debrecen, KLTE, 163–177.

1990 *Búcsújáró és kegyhelyek Magyarországon.* Budapest, Panoráma.

1998a Az álmok szerepe Orosz István életében. In Pócs Éva (szerk.): *Eksztázis, álom, látomás. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről I./ Budapest, Balassi Kiadó – Pécs, University Press, 340–350.

1998b Egyéniségkutatás a magyar vallási néprajzban – Bálint Sándor „Egy magyar szentember". In Barna Gábor (szerk.): *Szentemberek – a vallásos élet szervező egyéniségei.* Szeged, Néprajzi Tanszék – Budapest, Magyar Néprajzi Társaság, 26–36.

2001 Búcsújáró körzetek – kulturális övezetek. In *Búcsújárók. Kölcsönhatások a magyar és más európai vallási kultúrákban.* Budapest, Lucidus Kiadó, 35–54.

Barna Gábor (szerk.)
1998 *Szentemberek – a vallásos élet szervező egyéniségei.* Szeged, Néprajzi Tanszék – Budapest, Magyar Néprajzi Társaság.
Bálint Sándor
1942 *Egy magyar szentember. Orosz István önéletrajza.* Budapest, Franklin Társulat.
1944 *Boldogasszony vendégségében.* Budapest.
1977 *Ünnepi kalendárium. A Mária-ünnepek és jelesebb napok hazai és közép-európai hagyományvilágából* I–II. Budapest, Szent István Társulat.
Bálint Sándor–Barna Gábor
1994 *Búcsújáró magyarok. A magyarországi búcsújárás története és néprajza.* Budapest, Szent István Társulat.
Benz, Ernst
1969 *Die Vision. Erfahrungsformen und Bilderwelt.* Stuttgart, Ernst Klett Verlag.
Bereton, Derek P.
2000 Dreaming, Adaptation, and Consciousness: The Social Mapping Hypothesis. *Ethos* 28/3: 379–409.
Bihari Anna
1980 *Magyar hiedelemmonda katalógus.* /Előmunkálatok a Magyarság Néprajzához 6./ Budapest, MTA Néprajzi Kutató Csoport.
Bitel, Lisa M.
1991 In Visu Noctis: Dreams in European Hagiography and Histories, 450–900. *History of Religions* 31: 39–59.
Bosnyák Sándor
1980 *A moldvai magyarok hitvilága.* /Folklór Archívum 12./ Budapest, MTA Néprajzi Kutatócsoport.
1992 Az ördögök szabadon jártak. Száz gyimesvölgyi rege. *Örökség* 1: 10–24.
2000 A lészpedi látóleány, aki Isten csókját hordozza az arcán. *Kharon* IV/1–2: 62–90.
Bourguignon, Erica
1973 Introduction. In: *Religion, Altered States of Consciousness and Social Change.* Columbus, Ohio State Unversity Press, 3–38.
Bousset, D. W.
1901 Die Himmelsreise der Seelen. *Archiv für Religionswissenschaft* IV: 136–169, 229–273.
Bowman, Marion
2005 Ancient Avalon, New Jerusalem, Heart Chakra of Planet Earth: the Local and the Global in Glastonbury. *Numen: International Review for the History of Religions* 52/2: 157–190.
Bowman, Marion – Sutcliffe, Steven (ed.)
2000 *Beyond New Age. Exploring Alternative Spirituality.* Edinburgh: Edinburgh University Press.

Burke, Peter
1997 The Cultural History of Dreams. In *Varieties of Cultural History*. Ithaca–New York, Cornell University Press, 23–42.
Chadwick, Nora
1968 Dreams in Early European Literature. In Carney, James – Greene, David (eds.): *Celtic studies. Essays in Memory of Angus Matheson 1912–1962*. London, 33–50.
Christian, W. A., Jr
1987 Tapping and Defining New Power: The First Month of Visions at Ezquioga, July 1931. *American Ethnologist* 14/1, Frontiers of Christian Evangelism. (Feb., 1987), 140–166.
1992 *Moving Crucifixies in Modern Spain*. Princeton, New Jersey: University Press.
1996 *Visionaries: the Spanish Republic and the Reign of Christ*. Berkeley: University of California Press.
1998 Six Hundred Years of Visionaries in Spain: Those Believed and Those Ignored. In Hangan, M. P. – Moch, L. P. – Te Brake, W. (ed.): *Challenging authority: the historical study of contentious politics* (eds) Minneapolis: Univeristy of Minnesota Press 107–119.
2008 Az ördög Ezkiogában. In Pócs Éva (szerk.): *Démonok, látók, szentek. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben. /Tanulmányok a transzcendensről VI./* Budapest, Balassi Kiadó, 445–475.
Cohn, Norman
1993 *Európa démonai. A boszorkányüldözés története*. Budapest, Corvina [Europe's Inner Demons. An Enquiry Inspired by the Great Witch-Hunt. New York, Meridian Books 1975].
Csoma Gegely
2000 *Varázslások és gyógyítások a moldvai csángómagyaroknál*. Pomáz, Kráter.
Csókás Ferenc
2004 Fejezetek Bény község vallásos életéből. In S. Lackovits Emőke – Mészáros Veronika (szerk.): *Népi vallásosság a Kárpát-medencében* 6. Veszprém, Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága, 85-109.
Csőgör Enikő
1998 *Tordatúr hiedelemvilága*. Kolozsvár, Kriterion.
Czövek Judit
1987 *A halottlátók a magyar néphagyományban*. /Studia Folkloristica et Ethnographica 21./ Debrecen, KLTE Néprajzi Tanszék.
Davidson, Hilda R. Ellis
1989 Introduction. In Davidson, Hilda R. Ellis (ed.): *The Seer in Celtic and Other Traditions*. Edinburgh, John Donald Publishers, 66–78.

Delatte, Armand
1932 *La catoptromancie Grecque et ses dérivés*. Paris, Libraire E. Droz – Liège, Impr. H. Vaillant-Carmanne.
Dinzelbacher, Peter
1981 Vision und Visionsliteratur im Mittelalter. Stuttgart, Anton Hiersemann.
1984 Jenseitsvisionen – Jenseitsreisen. In Martens, V. – Miller, U. (Hg.): *Epische Stoff des Mittelalters*. Stuttgart, 61–80.
1987 The Way to the Other World in Medieval Literature and Art. *Folklore* 97: 70–87.
Diószegi Vilmos
1958 *A sámánhit emlékei a magyar népi műveltségben*. Budapest, Akadémiai Kiadó.
Dodds, E. R.
1971 Supernormal Phenomena in Classical Antiquity. *Proceedings of the Society for Psychical Research* 55. (Part 203), 189–237.
Eggan, Dorothy
1949 The Significance of Dreams for Anthropological Research. *American Anthropologist* 51/2: 177–198.
1952 The Manifest Content of Dreams: A Challange to Social Science. *American Anthropologist* 54/4: 469–485.
1955 The Personal Use of Myth in Dreams. *The Journal of American Folklore* 68 (No. 270): 445–453.
Ellis, Hilda R.
1968 *The Road to Hel. A Study of Conception of the Dead in Old Norse Literature*. Cambridge, Greenwood Publishing Group. [1943]
Erdélyi Zsuzsanna
1998 A látomásformulák szerepe az archaikus népi imádságokban. In Pócs Éva (szerk.): *Eksztázis, álom, látomás. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben*. /Tanulmányok a transzcendensről I./ Budapest, Balassi Kiadó – Pécs, University Press, 405–432.
Ewing, Katherine P.
1990 The Dream of Spiritual Initiation and the Organization of Self Reprezentations among Pakistani Sufis. *American Ethnologist* 17/1: 56–74.
1994 Dreams from a Saint: Anthropological Atheism and the Tremptation to Belie. *American Anthropologist* 96/3: 571–583.
Fallóskút
2005 *Fallóskút. Jelenések a Mátrában*. /Csodák Könyve 9./ Budapest, Masszi Lap- és Könyvkiadó Kft.
Farias, Miguel
2006 A Psychologycal Study of New Age Practices and Beliefs. *Journal of Alternative Spiritualities and New Age Studies* 2, 105–115.

Fehérváry Magda
1993 A debrődi Szent László-forrás szerepe a helyi néphagyományban. In Liszka József (szerk.): *„Csillagok, csillagok, szépen ragyogjatok..." Tanulmányok a 65 éves Ág Tibor köszöntésére.* Komárom–Dunaszerdahely, Lilium Aurum Kiadó, 189–222.
Fettich Nándor
1959 A Júlia szép leány balladáról. *Ethnographia* LXX: 61–76.
Findeisen, Hans
1957 Schamanentum dargestellt am Beispiel der Besessenheitspriester nordeurasiatischer Völker. Stuttgart, W. Kohlhammer.
Finucane, Ronald C.
1982 *The Appearances of the Dead. A Cultural History of Ghosts.* London, Junction Books.
Gacsályi Gábor
1985 A látomások szerepe a mai gyülekezeti életben. In Dankó Imre – Küllős Imola (szerk.): *Vallási Néprajz 1. Református néphagyományok.* Budapest, ELTE Folklore Tanszék, 260–272.
Gagyi József
1998a *Jelek égen és földön. Hiedelem és helyi társadalom a Székelyföldön.* Csíkszereda, KAM.
1998b A máréfalvi szentasszony. In *Jelek égen és földön. Hiedelem és helyi társadalom a Székelyföldön.* Csíkszereda, KAM, 21–38.
1998c Rejtezők, jósok a Sóvidéken. In Pócs Éva (szerk.): *Eksztázis, álom, látomás. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről I./ Budapest, Balassi Kiadó – Pécs, University Press, 81–89.
2004 Csodák, millenarizmus. A székelyföldi falusi társadalom reagálásai. In Gagyi József: *A krízis éve a Székelyföldön 1949.* Csíkszereda, Pro-Print Könyvkiadó, 232–258.
Gatto, G.
1979 Le voyage au paradis: La christianisation des traditions folkloriques au Moyen Age. *Annales E. S. C.* 34: 929–942.
Gál Péter József
1999 *Idvezlégy, kegyelmes Szent László kerály, Magyarországnak édes oltalma.* Érd, Örökség Könyvműhely.
Griffin, Emory A.
2001 *Bevezetés a kommunikációelméletbe.* Budapest, Harmat.
Grynaeus Tamás
1974 Engi Tüdő Vince: a legenda és a valóság. *A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve* 1972/73: 155–183.
1991 „Látomások" – túlvilági élmények a mai magyar szájhagyományban. In

Erdélyi Zsuzsanna (szerk.): *Boldogasszony ága. Tanulmányok a népi vallásosság köréből.* Budapest, Szent István Társulat, 143–180.

1998 A megváltozott tudatállapotok pszichiátriai értékeléséről. In Pócs Éva (szerk.): *Eksztázis, álom, látomás. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről 1./ Budapest, Balassi Kiadó, 213–228.

Gurevich, Aaron

1992a Oral and Written Culture of the Middle Ages: Two 'Peasant Visions' of the Late Twelth to the Early Thirteenth Centuries. In Howlett, Jana (ed.): *Historical Anthropology of the Middle Ages.* Cambridge, Polity Press, 50–64.

1992b Perceptions of the Individual and the Hereafter in the Middle Ages. In Howlett, Jana (ed.): *Historical Anthropology of the Middle Ages.* Cambridge, Polity Press, 65–99.

Gurevics, A. Ja.

1987 *A középkori népi kultúra.* /Társadalomtudományi Könyvtár/ Budapest, Gondolat.

Halbwachs, Maurice

1925 *Les cadres sociaux de la mémoire.* Paris, Librairie Félix Alcan.

Harsányi István

1985 Adalékok Látomás-irodalmunk történetéhez – Gaál György próféta. In Dankó Imre – Küllős Imola (szerk.): *Vallási Néprajz 2. Protestáns egyházi források, kutatók, hagyományok.* Budapest, ELTE Folklore Tanszék, 190–217.

Hála József

2006 Adalékok az Ipoly és Garam menti gyógyforrások és szent kutak ismeretéhez. In *Ásványok, kőzetek, emberek. Történeti és néprajzi dolgozatok.* Budapest, MTA Néprajzi Kutatóintézete, 168–202.

Henningsen, Gustav

1988 *A boszorkányok ügyvédje. A baszk boszorkányság és a spanyol inkvizició* (1609–1614). Budapest, Kossuth Kiadó. [The Witches Advocate: Basque Witchcraft and the Spanish Inquisition (1604–1614). Reno, Nevada, 1980].

Hollan, Douglas

1989 The Personal Use of Dream Beliefs in the Toraja Highlands. *Ethos* 17/2: 166–186.

Holm, Nils G.

1982 Ecstasy Research in the 20th Century – An Introduction. In Holm, Nils G. (ed.): *Religious Ecstasy.* Based on Papers read at the Symposium on Religious Ecstasy Held at Åbo, Finland, on the 26th–28th of August 1981. /Scripta Instituti Donneriani Åboensis XI./ Stockholm, Almquist & Wiksell, 7–26.

Honko, Lauri
1962 *Geisterglaube in Ingermanland.* /Folklore Fellows' Communications 185./ Helsinki, Academia Scientiarum Fennica.
Hufford, David J.
1982 *The Terror, That Comes in the Night.* An Experience-Centered Study of Supernatural Assault Traditions. Philadelphia, University of Pennsylvania Press.
Hymes, Dell H.
1979 A nyelv és a társadalmi élet kölcsönhatásának vizsgálata. In Pléh Csaba (szerk.): *Beszédaktus – Kommunikáció – Interakció.* Budapest, Tömegkommunikációs Kutatóközpont, 213–263.
Jádi Ferenc – Tüskés Gábor
1986 A népi vallásosság pszichopatológiája (Egy hasznosi parasztasszony látomásai). In Tüskés Gábor (szerk.): *„Mert ezt Isten hagyta..." Tanulmányok a népi vallásosság köréből.* Budapest, Magvető Könyvkiadó, 516–556.
Katona Lajos
1907 Túlvilági látomások kódexeinkben. *Akadémiai Értesítő* 500–507.
Kálmán C. György (szerk.)
2001 *Az értelmező közösségek elmélete.* Balassi Kiadó, Budapest.
Kemecsi Lajos
1994 Teherhordás emberi erővel a Gerecse vidékén. In *Paraszti élet a Duna két partján II.* Tatabánya.
2004 A tardosi Mária kegyhely. In S. Lackovits Emőke (szerk.) *Népi vallásosság a Kárpát-medencében* 6. II. kötet. Veszprém, Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság, 195–204.
Kemecsi Lajos – Hála József
2002 Tardosi adatok Szűz Mária tiszteletéhez. *Ethnographia* 113: 275–287.
Keszeg Vilmos
1997 *Jóslások a Mezőségen. Etnomantikai elemzés.* Sepsiszentgyörgy, BON AMI könyvkiadó.
1999 *Mezőségi hiedelmek.* Marosvásárhely, Mentor Kiadó.
2002a Egy látomás. Az esemény, a reprezentáció és az ítélkezés. In *Homo narrans. Emberek, történetek és kontextusok.* Kolozsvár, KOMP-PRESS Korunk Baráti Társaság, 28–59.
2002b Történetek a lüdércről. In *Homo narrans. Emberek, történetek és kontextusok.* Kolozsvár, KOMP-PRESS Korunk Baráti Társaság, 60–104.
Kieckhefer, Richard
1988 Imitation of Christ: Sainthood in the Christian Tradition. In Kieckhefer, Richard – Bond, George D. (ed.): *Sainthood. Its Manifestations in World Religions.* Berkeley – Los Angeles – London, University of California Press, 1–42.

Kientsch, Walter
1978 Comprehansion and Memory of Text. In Estes, W. K. (ed.): *Handbook of Learning and Cognitive Processes.* Vol. 6. Hillsdale, Lawrence Erlbaum Associates, 57–87.
Kilborne, Benjamin J.
1981a Pattern, Structure, and Style in Anthropological Studies of Dreams. *Ethos* 9/2: 165–185.
1981b Moroccan Dream Interpretation and Culturally Constitued Defense Mechanisms. *Ethos* 9/4: 294–312.
Kis-Halas Judit
2007 „Fejtetőmön arany fénygömb." Az első lépések a reiki ösvényén. Beavatás egy ezoterikus gyógyászati rendszerbe. In Pócs Éva (szerk.) *Maszk, átváltozás, beavatás. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről V./ Budapest: Balassi Kiadó, 400–420.
2008 „Ha eljönnek az angyalok..." Angyallátók, esszénusok, beavatottak a mai magyar New Age mozgalmakban. In Pócs Éva (szerk.) *Démonok, látók, szentek. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről 6./ Budapest: Balassi Kiadó, 243–278.
Klaniczay Gábor
1998 A boszorkányszombat ördögi látomása a vádaskodók vallomásaiban. In Pócs Éva (szerk.): *Eksztázis, álom, látomás. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről I./ Budapest, Balassi Kiadó – Pécs, University Press, 284–306.
Kleinberg, Aviad M.
1990 *Prophets in Their Own Country. Living Saints and the Making of Sainthood in the Later Middle Ages.* Chicago – London, The University of Chicago Press.
Komáromy Andor
1910 *Magyarországi boszorkányperek oklevéltára.* Budapest, Magyar Tudományos Akadémia.
Komoróczy Géza
1995 Rangjavesztett tudomány. Álomfejtés az ókori Mezopotámiában. In Uő: *Bezárkózás a nemzeti hagyományba.* Budapest, Osiris, 47–82.
Kóka Rozália (közreadja)
2006 *„Beteljesítem Isten akaratját..." A lészpedi szent leány látomásai.* Fontes Ethnologia Hungaricae III. Budapest, L'Harmattan – PTE Néprajz Tanszék.
Kőváry László
1857 *Száz történeti rege.* Kolozsvár.
Kristóf Ildikó, Sz.
1998 Jákob rózsafája vagy frusztrált antropológusok? Az értelmezés hatalmáról és korlátairól. *Tabula* 1/1–2: 60–83.

Kríza Ildikó
1998 „Ifjú Mátyás király olyan álmot látott..." Az álom műfajformáló szerepe. In Pócs Éva (szerk.): *Eksztázis, álom, látomás. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről I./ Budapest, Balassi Kiadó – Pécs, University Press, 395–404.
Krupa András
1998 Az álmok az alföldi szlovákoknál. In Pócs Éva (szerk.): *Eksztázis, álom, látomás. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről I./ Budapest, Balassi Kiadó – Pécs, University Press, 380–392.
Krúdy Gyula
1925 *Álmoskönyv.* Budapest, Athenaeum.
Kulcsár-Szabó Zoltán
2000 A „korszak" retorikája (A korszak- és századforduló mint értelmezési stratégia). In Bednarics G. – Bengi László – Kulcsár-Szabó Ernő – Szegedy-Maszák Mihály (szerk.): *Az irodalmi szöveg antropológiai horizontjai.* Budapest, Osiris Kiadó, 90–105.
Küllős Imola
1991a Borku Mariska, egy parasztpróféta tevékenysége és hatása a Kárpátalján. Esettanulmány. In Dankó Imre – Molnár Ambrus – Küllős Imola (szerk.): *Vallási Néprajz 5. Jubileumi kötet. Tanulmánygyűjtemény a Doktorok Kollégiuma Egyházi Néprajzi Szekciója tevékenységének 10. évfordulójára.* Debrecen, 339–362.
1991b Egy református parasztpróféta Mária-látomásai. In Benedek Katalin – Csonka-Takács Eszter (szerk.): *Démonikus és szakrális világok határán. Mentalitástörténeti tanulmányok Pócs Éva 60. születésnapjára.* Budapest, MTA Néprajzi Kutatóintézet, 441–454.
1998 Egy XX. századi parasztpróféta látomásai, és hatásuk a Kárpátalján. In Pócs Éva (szerk.): *Eksztázis, álom, látomás. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről I./ Budapest, Balassi Kiadó – Pécs, University Press, 100–112.
Küllős Imola – Sándor Ildikó (közreadja)
2009 *Két kárpátalji parasztpróféta szent iratai.* Fontes Ethnologiae Hungaricae V. Budapest, L'Harmattan–PTE Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszék.
Kürti László
1998 A Mindenség Királynője. A medžugorjei látomások antropológiája. In Pócs Éva (szerk.): *Eksztázis, álom, látomás. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről I./ Budapest, Balassi Kiadó – Pécs, University Press, 174–190.
Lantosné Imre Mária
1990 Öltöztetős Mária-szobrok Magyarországon. In *Néphit, népi vallásosság a mai Magyarországon.* Budapest, 49–61.

2000 Szűz Mária gyógyító forrásai. In L. Imre Mária (szerk.): *Népi vallásosság a Kárpát-medencében* III. /Dunántúli Dolgozatok (D), Néprajzi sorozat 3./ Pécs.
Lattas, Andrew
1993 Illness, Dreams and Death as Political Languages in West New Britain. *Man* 28/1: 51–77.
Lecouteux, Claude
1987 *Geschichte der Gespenster und Wiedergänger im Mittelalter.* Köln–Wien, Böhlau Verlag.
Le Goff, Jacques
1977 Les rèves dans la culture et la psychologie collective de l'Occident médiéval. In *Pour un autre Moyen Age.* Paris, Gallimard, 299–306.
1981 *La naissance du Purgatoire.* Paris, Gallimard.
1984 The Learned and Popular Dimensions of Journeys in the Otherworld in the Middle Ages. In *Understanding Popular Culture. Europe from the Middle Ages to the Nineteenth Century.* Berlin – New York – Amsterdam, 19–37.
Lehoczky Tivadar
1887 Beregmegyei boszorkány-perek. *Hazánk, Történelmi Közlöny* VII: 296–306.
Lengyel Ágnes
1998a Népi unio mystica a vallásos ponyvairodalomban. In Pócs Éva (szerk.): *Eksztázis, álom, látomás. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről I./ Budapest, Balassi Kiadó – Pécs, University Press, 454–472.
1998b Halottlátó Lőrinciben. In Barna Gábor (szerk.): *Szentemberek – a vallásos élet szervező egyéniségei.* Szeged – Budapest, JATE Néprajzi Tanszék – Magyar Néprajzi Társaság, 188–204.
2004 A vallásos néphit mai jelenségei – Mária hívei a Mátrában 2003 tavaszán. *Ethnographia* 125: 63–81.
2005 „Figyelmezteti Mária gyermekeit..." – Világvége jövendölések az ezredfordulón a népi vallásosság szövegeiben. In Barna Gábor (szerk.): *Idő és emlékezet. Tanulmányok az időről az ezredfordulón.* Szeged – Budapest, JATE Néprajzi Tanszék – Magyar Néprajzi Társaság, 67–80.
2007 „Magyar keresztút" – A népi történelemszemlélet sajátos megnyilvánulása napjainkban (Balassagyarmat – Nyírjes). In Szemerkényi Ágnes (szerk.): *Folklór és történelem. Folklór a magyar művelődéstörténetben.* Budapest, Akadémiai Kiadó, 390–403.
Lengyel Ágnes – Limbacher Gábor
1997 *Népi vallásosság a Palócföldön.* Balassagyarmat, Palóc Múzeum.
Lestyán Sándor
1940 *Jóskönyv, álomfejtés.* Budapest, Officina.

Lettenbauer, W.
1951 Russische Visionsliteratur im 19. Jahrhundert. *Byzantinische Zeitschrift* 44: 397–407.
Le Vine, Sarah
1981 Dreams of the Informant about the Researcher: Some Difficulties Inherent in the Research Relationships. *Ethos* 9/4: 276–293.
Lewis, I. M.
1971 *Ecstatic Religion. An Anthropological Study of Spirit Possession and Shamanism.* Harmondsworth, Penguin.
Lévy-Bruhl, Lucien
1931 *Le surnaturel et la nature dans la mentalité primitive.* Paris, F. Alcan.
1938 *L'expérience mystique et les symboles chez les primitifs.* Paris, F. Alcan.
Liestøl, Knut
1946 *Draumkvæde. A Norwegian Visionary Poem from the Middle Ages.* /Studia Norvegica 3./ Oslo.
Limbacher Gábor
1989a A népi kultúra becses emléke. In *Balassagyarmati Honismereti Híradó.* Balassagyarmat, 108–120.
1989b Búcsújáróhely a Szentpéterhegyen. *Nógrádi Történeti Évkönyv* 367–388.
1991 Máriácska káponkája. Vázlat a népi unio-mystica egyik tárgyi megjelenéséről I. *A Nógrád megyei Múzeumok Évkönyve* XVII: 215–283.
1993 Mária-káponkák és az öltöztetős Mária-szobrok kultusza Nógrádban. *Néprajzi Értesítő* LXXV: 181–205.
1994a Gyógyítóasszony a Karancs-hely lábánál a 20. század utolsó évtizedében. *Nagy Iván Történeti Kör Évkönyve* 1994. Néprajz. Balassagyarmat, 201–230.
1994b Palócföldi kis-kápolna, tárgyai tükrében. *Ház és Ember* 9. Szentendre, 135–160.
1997 Kiemelkedő egyének a palócföldi népi vallásosságban: Gyógyítóasszony Nógrádban a XX. század végén. Doktori értekezés, kézirat. Palóc Múzeum Néprajzi Adattár 1154–1997.
1998a „Magyarországnak egy külön védőszentje" – Szurdokpüspökiből. In Barna Gábor (szerk.): *Szentemberek – a vallásos élet szervező egyéniségei.* Szeged, Néprajzi Tanszék – Budapest, Magyar Néprajzi Társaság, 160–187.
1998b A népi unio mystica mint a vallási néprajz értelmezési szempontja. In Pócs Éva (szerk.): *Eksztázis, álom, látomás. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről I./ Budapest, Balassi Kiadó – Pécs, University Press, 191–210.
2001a Kápolnák és kápolnagondozók Nógrádban. In S. Lackovits Emőke – Mészáros Veronika (szerk.): *Népi vallásosság a Kárpát-medencében* 5. Veszprém, Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság, II. 403–417.

2001b Túlvilági élmények a hasznosi Szenthelyen. In Pócs Éva (szerk.): *Lélek halál, túlvilág. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről II./ Budapest, Balassi kiadó, 193–209.

2002 *Hazaszeretet, magyarságtudat a népéletben.* Balassagyarmat, Palóc Múzeum.

2003 *Kereszténység és államiság Nógrád megye ezer éves történetében.* Balassagyarmat, Palóc Múzeum.

2004 A csoda hagyományozódása egy öltöztetős Mária-szobor esetében. In Pócs Éva (szerk.): *Áldás és átok, csoda és boszorkányság. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről IV./ Budapest, Balassi kiadó, 94–118.

2005 Jelenések Mária eljegyzése évköri ünnepén. In Barna Gábor (szerk.): *Idő és emlékezet. Tanulmányok az időről az ezredfordulón.* /Szegedi Vallási Néprajzi Könyvtár 14./ Budapest, Kairosz Kiadó, 133–150.

Lincoln, Jackson Steward (ed.)

1970[1935] *The Dream in Primitive Cultures.* Baltimore, The Williams & Wilkins Company.

Lixfeld, Hannjost

1972 Die Guntramsage (AT 1645 A). Volkserzählung vom Alter Ego in Tiergestalt und ihre schamanistische Herkunft. *Fabula* 13: 60–107.

Locke, Ralph G. – Kelly, Edward F.

1985 A Preliminary Model for the Cross-Cultural Analysis of Altered States of Consciousness. *Ethos* 13/1: 3–55.

Lohmann, Roger Ivar

2000 The Role of Dreams in Religious Enculturation among the Asabano of Papua New Guinea. *Ethos* 28/1: 75–102.

Lovász Irén

1998 „Az elme hallja, nem a fül." Egy asszony látomásainak antropológiai megközelítése. In Pócs Éva (szerk.): *Eksztázis, álom, látomás. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről I./ Budapest, Balassi Kiadó – Pécs, University Press, 156–173.

2002 *Szakrális kommunikáció.* Budapest, Európai Folklór Intézet.

Luhrmann, Tanya M.

1989 *Persuation of the Witch's Craft. Ritual Magic in Contemporary England.* Cambridge (Mass), Harward University Press.

2004a Metakinesis: How God Becomes Intimate in Contemporary U. S. Christianity. *American Anthropologist* 106/3: 518–528.

2004b Yearning for God: Trance as a Culturally Specific Practice and Its Implications for Understanding Dissociative Disorders. *Journal of Trauma & Dissociation* 5/2: 101–129.

2006 Learning Religion at the Vineyard: Prayer, Discernment and Participation in the Divine. *The Religion & Culture Web Forum* 1–15. Forrás: http://marty-center.uchicago.edu/webforum/092006/index.shtml

MacDermot, Violet

1971 *The Cult of the Seer in the Ancient Middle East. A contribution to current research on hallucinations drawn from Coptic and other texts.* London, Welcome Institute of the History of Medicine.

MacQueen, John

1989 The Saint as Seer: Adomnan's Account of Columba. In Davidson, Hilda Ellis (ed.): *The Seer in Celtic and other Traditions.* Edinburgh, John Donald Publishers, 37–51.

Magyar Zoltán

1998 *Szent László a magyar néphagyományban.* Budapest, Osiris Kiadó.

2001 *Torna megyei népmondák.* /Magyar Népköltészet Tára I./ Budapest, Osiris Kiadó.

2002 *A mindentudó fű. Zoborvidéki mondák és hiedelmek.* Dunaszerdahely, Lilium Aurum Kiadó.

2003 *A csángók mondavilága. Gyimesi csángó népmondák.* /Magyar Népköltészet Tára III./ Budapest, Balassi Kiadó.

2004a *A herencsényi mesemondó. Herencsényi mesék, mondák és tréfás elbeszélések.* /Magyar Népköltészet Tára IV./ Budapest, Balassi Kiadó.

2004b *Bucsek József mesél. Kiskovácsvágási mesék és mondák.* /Gömör néprajza LIX./ Debrecen, Debreceni Egyetem Néprajzi Tanszék.

2005 *Népmondák a Kis-Küküllő mentén.* Marosvásárhely, Mentor Kiadó.

2006a *Népmondák a Medvesalján.* Dunaszerdahely, Lilium Aurum Kiadó.

2006b *Lüdérc vőlegény. Póra Péter meséi – Gyimesfelsőloki népi elbeszélések.* Budapest, Kairosz Kiadó.

2007 *A Szilágyság mondahagyománya.* /Magyar Népköltészet Tára VII./ Budapest, Balassi Kiadó.

2008 *Népmondák Erdély szívében. Alsó-Fehér megye mondahagyománya.* /Magyar Népköltészet Tára VIII./ Budapest, Balassi Kiadó.

Magyar Zoltán – Varga Norbert

2007 *Amikor még szűk vót a világ... Mondák és hiedelmek Fülek vidékén.* Dunaszerdahely, Lilium Aurum Kiadó.

Manga János

1962 A hasznosi tömegpszichózis. (A búcsújáróhelyek és a „hasznosi csoda" összefüggései.) *Ehnographia* LXXIII: 353–383.

Markle, Gerald E. – McCrea, Frances B.

1994 Medjugorje and the Crisis in Yugoslavia. In William H. Swatos, Jr. (edited

by): *Politics and Religion in Central and Eastern Europe. Traditions and Transitions.* United States of America: Greenwood Publishing Group, 197–207.
Meinardus, Otto F. A.
1971 A Critical Examination of Collective Hallucinations after the Six Days' War int he Middle East. *Ethnomedizin* 1/2: 191–208.
Meisen, Karl
1935 *Die Sagen von Wütenden Heer und Wilden Jäger.* /Volkskundiche Quellen 1./ Münster.
Menefee, Samuel Pyeatt
1989 Dead reckoning: The Church porch watch in British society. In Davidson, Hilda Ellis (ed.): *The Seer in Celtic and Other Traditions.* Edinburgh, John Donald Publishers, 80–99.
Meseguez, Pedro S. J.
1963 *Das Geheimnis der Träume.* Innsbruck – Wien – München: Tyrolia Verlag.
Moldován Domokos
1993 „Ha megyek látomásba..." [filmforgatókönyv 1984–85] In Halász Péter (szerk.): *„Megfog vala apóm szokcor kezemtül..." Tanulmányok Domokos Pál Péter emlékére.* Budapest, Lakatos Demeter Egyesület, 131–146.
Molnár Ambrus
1998 Három református népi látomás és egy bibliai jövendölés. In Pócs Éva (szerk.): *Eksztázis, álom, látomás. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről I./ Budapest – Pécs, Balassi Kiadó – University Press, 100–112.
Molnár Ambrus – Szigeti Jenő (szerk.)
1984 *Református népi látomásirodalom a XVIII. században.* Budapest, A Magyarországi Református Egyház Zsinatának Tanulmányi Osztálya.
Moody R. A.
1983 *Élet az élet után.* Budapest, Ecclesia. [Life After Life, Covington, 1975].
Moser, Dietz-Rüdiger
1977 Die Tannhäuser-Legende. Eine Studie über Intentionalität und Reception Katechetischer Volkserzählungen zum Buß-Sakrament. *Supplementum-Serie zu Fabula. Reihe B: Untersuchungen,* Bd. 4. Berlin.
Mód László – Simon András
2002 „Így támad egyre jobban híre a Mária-látásnak..." A radamosi Mária-fa és mai kultusza. In Lackovits Emőke – Mészáros Veronika (szerk.): *Népi vallásosság a Kárpát-medencében* 6. II. Veszprém, Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság, 205–212.
2005 „Vannak, valóságosan vannak, akik látták..." A radamosi Mária-jelenés. In Barna Gábor (szerk.): *Idő és emlékezet. Tanulmányok az időről az ezredfordulón.* Budapest, Kairosz, 151–165.

2008 „Nem tudom testvér, ha olvasod írásomat..." Egy kultuszhely formálódása a narratívumok tükrében. In Pócs Éva (szerk.): *Démonok, látók, szentek. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben. Tanulmányok a transzcendensről* VI. Budapest: Balassi Kiadó, 476–483.

Nabhan-Warren, Kristy

2005 *The Virgin of El Barrio. Marian Apparitions, Catholic Evangelizing and Mexican American Activism.* New York and London, New York University Press.

Nora, Pierre (dir.)

1986 *Les Lieux de mémoire* I–III. Paris, Gallimard.

Novák József Lajos

1913 Adatok Bény község néprajzához. *Néprajzi Értesítő* XXIII: 32–67.

Pais Dezső

1949 *Reg.* /Magyar Nyelvtudományi Közlmények 75./ Budapest.

Palkó Julián OFM – Orbán Márk OFM

2000 *Mátraverebély-Szentkút Kegyhely és a Nagyboldogasszony Bazilika.* A Szentkúti Ferences Rendház.

Papp Bernadette

2004 „Szent levél, melyet a mi Urunk Jézus Krisztus csudálatosképpen ő földén lakó népéhez küldött." Az istenanya pokoljárása és más apokrif iratok egy ponyván. In Barna Gábor (szerk.): *Rítusok, folklór szövegek.* /Szegedi Vallási Néprajzi Könyvtár 13./ Budapest, Paulus Hungarus – Kairosz, 1–15.

Parker, Adrian

1975 *States of Mind: ESP and Altered States of Consciousness.* London, Malaby Press.

Patch, Howard Rollin

1950 *The Other World According to Descriptions in Medieval Literature.* New York, Odeon Books. [Cambridge, Massachusetts 1950]

Peti Lehel

2005 Vallási mozgalom a Bákó környéki falvakban. In Kinda István – Pozsony Ferenc (szerk.): *Adaptáció és modernizáció a moldvai csángó falvakban.* Kolozsvár, Kriza János Néprajzi Társaság, 157–192.

2007 Kollektív látomások a moldvai csángó falvakban. *Tabula* 10/1: 95–111.

2008a A lélekmentő. Katasztrófaélmény és imitatio Christi egy csángó asszony látomásaiban. In Pócs Éva (szerk.): *Démonok, látók, szentek. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről VI./ Budapest, Balassi Kiadó, 534–552.

2008b Vallási interferenciák és látomások: csángók a szőkefalvi Mária-jelenésen. In Uő.: *A moldvai csángók vallásossága. Hagyományos világkép és modernizáció.* Kisebbségkutatás Könyvek, Lucidus Kiadó, Budapest, 129–146.

s. a. Krízishelyzeteket artikuláló vallásos tartalmú álmok egy moldvai csángó településen.

Petschel, Günter
1971 „Freunde in Leben und Tod" (AaTh 470). *Fabula* 12: 111–167.
Petzoldt, Leander
1985 *Der Tote als Gast.* /Folklore Fellows Communications 120./ Helsinki, Academia Scientiarum Fennica.
Pick, Daniel – Roper, Lyndal
2004 Introduction. In Pick, Daniel – Roper, Lyndal (eds.): *Dreams and History. The Interpretation of Dreams from Ancient Greece to Modern Psychoanalysis.* New York, Brunner–Routledge, 1–22.
Platón
1984 Állam. (Ford. Szabó Miklós.) In *Összes művei* II. Budapest, 5–710.
Pogány Péter
1978 *A magyar ponyva tüköre.* Budapest, Európa Könyvkiadó.
Posonyi Erzsébet
1942 A Tar Lőrinc-monda és a Szent Patricius purgatóriumi víziók keletkezése. *Magyarságtudomány* I: 195–224.
Power, Rosemary
1985 Journeys to the Otherworld in the Icelandic Fornaldasögur. *Folklore* 96: 156–175.
Pozsony Ferenc
1991 Látomások a vallásos közösségek életében. In S. Lackovits Emőke (szerk.): *Népi vallásosság a Kárpát-medencében* I. Veszprém, 184–194.
1998 Látomások a moldvai csángó falvakban. In Pócs Éva (szerk.): *Eksztázis, álom, látomás. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről I./ Budapest – Pécs, Balassi Kiadó – University Press, 72–80.
2006 Jánó Ilona látomásairól. In Kóka Rozália (közreadja): *Beteljesítem Isten akaratját... A lészpedi szent leány látomásai.* /Fontes Ethnologia Hungaricae III./ Budapest, L'Harmattan – PTE Néprajz Tanszék, 223–229.
Pócs Éva
1983 Tér és idő a néphitben. *Ethnographia* XCIV: 177–206.
1986 Tündér és boszorkány Közép- és Délkelet-Európa határán. *Ethnographia* XCVII: 177–256.
1992 A boszorkányszombat és ördögszövetség népi alapjai Közép-Délkelet-Európában. *Ethnographia* 103: 28–88.
1997a *Élők és holtak, látók és boszorkányok. Mediátori rendszerek a kora újkor forrásaiban.* Budapest, Akadémiai Kiadó.
1997b A magyar halottlátó és a keresztény Európa. In S. Lackovits Emőke (szerk.): *Népi vallásosság a Kárpát-medencében* 2. Veszprém – Debrecen, Laczkó Dezső Múzeum – KLTE Néprajzi Tanszék, 25–41.

1998 Transz és látomás Európa népi kultúráiban. In Pócs Éva (szerk.): *Eksztázis, álom, látomás. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről 1./ Budapest, Balassi Kiadó, 7–57.

2005 „Tündéres" és „Szent Ilona szerzete", avagy voltak-e magyar tündérvarázslók? In Csörsz Rumen István (szerk.): *Mindenes Gyűjtemény I. Tanulmányok Küllős Imola 60. születésnapján.* /Artes Populares 21./ Budapest, ELTE BTK Folklore Tanszék, 289–308.

2006 Jánó Ilona és az újkori magyar látomások. In Kóka Rozália (közreadja): *„Beteljesítem Isten akaratját..." A lészpedi szent leány látomásai.* /Fontes Ethnologia Hungaricae III./ Budapest, L'Harmattan – PTE Néprajz Tanszék, 230–251.

2008 Szőkefalva/Seuca. Egy új kegyhely új üzenetei. In Pócs Éva (szerk.): *Démonok, látók, szentek. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről VI./ Budapest, Balassi Kiadó, 484–504.

Ring, Kenneth

1984 *Heading toward Omega. In Search of the Meaning of the Near-Death Experiences.* New York, William Morrow and Company, Inc.

Roznik Rajnér

1939 *Szentkúti könyv.* Vác.

Róheim Géza

1920 Lucaszék. In *Adalékok a magyar néphithez* II. Budapest, 29–227.

Rumelhart, David A.

1988 Megjegyzések egy történetsémáról. In Kanyó Zoltán – Síklaki István (szerk.): *Tanulmányok az irodalomtudomány köréből.* Budapest, Tankönyvkiadó, 330–340.

Sabom, Michael B.

1982 *Recollections of Death. A Medical Investigation.* /Corgi Books/ London, Transworld Publishers.

Salamon Anikó

1987 *Gyimesi csángó mondák, ráolvasások, imák.* Budapest, Helikon Kiadó.

Salo, Matt, T.

1974 The Structure of Finnish Shamanic Therapy. Disszertáció: New York University at Binghamton (kézirat a Finn Irodalmi Társaság könyvtárában, Helsinki).

Sándor Ildikó

1998 Próféta és hívei Nagydobronyban. In Pócs Éva (szerk.): *Eksztázis, álom, látomás. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről I./ Budapest – Pécs, Balassi Kiadó – University Press, 147–155.

Schank, Roger C. – Abelson, Robert P.

1977 Forgatókönyvek, tervek, ismeretek. In Kanyó Zoltán – Síklaki István (szerk.): *Tanulmányok az irodalomtudomány köréből.* Budapest, Tankönyvkiadó, 367–377.

Schmëing, Karl
1943 *Zur Geschichte des Zweiten Gesichts.* Eidetische Grundlinien. /Schriften des Niedersächsischen Heimatbundes NF 13./ Oldenburg, Stalling.
Schmitt, Jean-Claude
1987 A látomások a középkorban. *Világosság* 28: 252–262.
1994 *Les revenants. Les vivants et les morts dans la société médiévale.* Paris, Gallimard.
Schram Ferenc
1970 *Magyarországi boszorkányperek 1529–1768* I–II. Budapest, Akadémai Kiadó.
Schwarzer, J.
1882 Visionslegende. *Zeitschrift für deutsche Philologie* 13: 338–351.
Siikala, Anna-Leena
1982 The Siberian Shaman's Technique of Ecstasy. In Nolm, Nils G. (ed.): *Religious Ecstasy.* Based on Papers Read at the Symposium on Religious Ecstasy Held at Åbo, Finland, on the 26th-28th of August 1981. Stockholm, Allmqvist and Wiksell, 103–121.
Simon János
1978 Monda Jézus nyomáról. *Szécsényi Honismereti Híradó* 2: 70.
Simpson, Jacqueline
1966 Otherworld Adventures in an Icelandic Saga. *Folklore* 77: 1–20.
Spearing, A. C.
1976 *Medieval Dream-Poetry.* Cambridge, Cambridge University Press.
Sperber, Dan
2001 *A kultúra magyarázata. Naturalista megközelítés.* Budapest, Osiris.
Stewart, Charles
1997 Anxiety, Experience, and the Limits of Social Constructionism in Modern Greek Dream Narratives. *American Ethnologist* 24/4: 877–894.
2004 Introduction: Dreaming as an Object of Anthropological Analysis. *Dreaming* 14/2–3: 75–82.
S. Sárdi Margit
1998 Jóslat és álomlátás XVII–XVIII. századi erdélyi emlékíróinknál. In Pócs Éva (szerk.): *Eksztázis, álom, látomás. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről I./ Budapest – Pécs, Balassi Kiadó – University Press, 475–487.
2008 Jó és rossz a 18. századi látomásokban. In Pócs Éva (szerk.): *Démonok, látók, szentek. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről VI./ Budapest, Balassi Kiadó, 436–454.
Szacsvay Éva
1998 Mária-látomás Mezőkövesden (1883). In Pócs Éva (szerk.): *Eksztázis, álom, látomás. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmá-

nyok a transzcendensről I./ Budapest – Pécs, Balassi Kiadó – University Press, 123–130.
Szentmihályi Mihály
1797 *Folyó vízzé nevelkedett kiskút... Az az: Mátraverebélyi... Pusztában levő Sz. Kútnak eredetéről, ottan lött történetekről, és a' Boldog, mindenkor Szűz Máriának e' Szent helyen való tiszteletéről írott könyvetske...* Pesten, Füskuti Landerer Mihály betűivel.
Szepes Mária
1989 *Álomszótár. Tervezzük meg álmainkat.* Budapest, Háttér Lap- és Könyvkiadó.
Szigeti Jenő
1998 Török Susa álombéli látásai 1825-ből. In Pócs Éva (szerk.): *Eksztázis, álom, látomás. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről I./ Budapest – Pécs, Balassi Kiadó – University Press, 113–122.
Szigeti Jenő (közreadja)
2006 *Protestáns népi látomások a XVIII. századból* I. /Fontes Ethnologiae Hungaricae II./ Budapest, L'Harmattan – PTE Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszék.
Takács György
2004 *Kantéros, lüdérc, rekegő. Hárompataki csángó hiedelemmondák.* Budapest, Magyar Napló.
Tánczos Vilmos
1992 A moldvai csángók pünkösd hajnali keresztútjárása a Kis-Somlyó hegyen. In Asztalos Ildikó (szerk.): *Hazajöttünk. Pünkösd Csíksomlyón.* Kolozsvár, Gloria Könyvkiadó, 40–45.
Tedlock, Barbara
1981 Quiché Maya Dream Interpretation. *Ethos* 9/4: 313–330.
1991 The New Anthropology of Dreaming. *Dreaming* 1/2: 161–178.
Terestyéni Tamás
1992 Szövegelméleti tézisek. In Petőfi S. János – Békési Imre: *Szemiotikai szövegtan 4. A verbális szövegek szemiotikai megközelítésének aspektusaihoz.* Szeged, JATE, 7–33.
Thomas, Keith
1971 *Religion and the Decline of Magic. Studies in popular beliefs in sixteenth and seventeenth century England.* London, Weidenfeld&Nicholson.
Tuzin, Donald
1975 The Breath of a Ghost: Dreams and the Fear of the Dead. *Ethos* 3/4: 555–578.
1989 Visions, Prophesies, and the Rise of Christian Consciousness. In Michele Stephen – Gilbert Herdt (eds.): *The Religious Imagination in New Guinea.* New Brunswick: Rutgers University Press, 187–208.

Tüskés Gábor – Knapp Éva
1998 Egy dunántúli parasztasszony álomelbeszélései az 1980-as években. In Pócs Éva (szerk.): *Eksztázis, álom, látomás. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről I./ Budapest – Pécs, Balassi Kiadó – University Press, 366–379.
Vargyas Lajos
1963 Keleti párhuzamok Tar Lőrinc pokoljárásához. *Műveltség és Hagyomány* V: 37–52.
V. Kovács Sándor (szerk.)
1985 *Tar Lőrinc pokoljárása. Középkori magyar víziók.* Budapest, Szépirodalmi Könyvkiadó.
Voigt Vilmos
1972 Eksztázisirodalom. In Király István (főszerk.): *Világirodalmi Lexikon* II. Budapest, 1024–1025.
1996 Középkori látomások és a látomások megjelenése a XV–XVII. századi magyar irodalomban. In Küllős Imola – Molnár Ambrus (szerk.): *Vallási néprajz 8. Ökumenikus tanulmányok.* Debrecen, 11–31.
1997 Egy „ámító". Órás András Ugocsában. In Küllős Imola – Molnár Ambrus (szerk.): *Vallási Néprajz 9. Kárpátalji tanulmányok.* Budapest, 73–92.
1998 Órás András extázisban (1690). In Pócs Éva (szerk): *Eksztázis, álom, látomás. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről I./ Budapest – Pécs, Balassi Kiadó – University Press, 93–100.
1999 Drábik Miklós és jövendöléseinek sorsa (fejvétel, kézlevágás, nyelvkitépés, megégetés, hamvak szétszórása). In Küllős Imola (szerk.): *Vallási Néprajz 10. Tanulmányok Dankó Imre tiszteletére.* Budapest, 207–218.
2006 Túlvilági látomásainkra utaló nyomok a 17. és 18. századból. In Ekler Andrea – Mikos Éva – Vargyas Gábor (szerk.): *Teremtés. Szövegfolklorisztikai tanulmányok Nagy Ilona tiszteletére.* /Studia Ethnologica Hungarica VII./ Budapest, L'Harmattan – PTE Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszék, 388–407.
2008 Kájoni János és Felvinczi György meg a magyar látomásszövegek. In Pócs Éva (szerk.): *Démonok, látók, szentek. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* /Tanulmányok a transzcendensről VI./ Budapest, Balassi Kiadó, 421–435.
Wallace, Anthony F. C.
1956 Revitalization Movements. *American Anthropologist* 58/2: 264–328.
Watson, Lawrence C. – Watson Franke, Maria-Barbara
1977 Spirits, Dreams, and the Resolution of Conflict among Urban Guajiro Women. *Ethos* 5/4: 388–408.

Winkelman, Michael James
1986 Trance States: A Theoretical Model and Cross-Cultural Analysis. *Ethos* 14/2: 174–203.
1990 Shamans and Other „Magico-Religious" Healers: A Cross-Cultural Study of Their Origins, Nature, and Social Transformations. *Ethos* 18/3: 308–352.
Wood, Juliette
1989 Prophecy in Middle Welsh Tradition. In Davidson, Hilda Ellis (ed.): *The Seer in Celtic and Other Traditions*. Edinburgh, John Donald Publishers, 52–65.
Zakariás Erzsébet
1994 Útmenti keresztek Baróton. *Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve* 2. Kolozsvár, 168–179.
Zaleski, Carol
1987 *Otherworld Journeys. Accounts of Near-Death Experience in Medieval and Modern Times*. Oxford – New York, Oxford University Press.

Dreams and Visions from the 20th-21st Centuries I.

A Textbook

Edited by Vilmos Keszeg, Lehel Peti and Éva Pócs

Contents

Előszó (Foreword)	7
Látomások kegyhelyeken (Visions at shrines)	51
Kollektív látomások, álmok (Collective visions and dreams)	154
Szent látók (Holy seers)	164
Halottlátók (Seers of the dead)	352
Álomnaplók, látomásnaplók (Diaries of dreams and visions)	410
Kortárs látók és gyógyítók (Contemporary seers and healers)	512
Bibliográfia (Bibliography)	539

FONTES ETHNOLOGIAE HUNGARICAE VI.

PTE NÉPRAJZ-KULTURÁLIS ANTROPOLÓGIA TANSZÉK

Az álmok, látomások két kötete a 20. század második felében és a 21. század elején gyűjtött látomás- és álomszövegeket tartalmaz. A tematikusan elrendezett szöveggyűjtemény kiegészül látókra, illetve a látók technikáira, valamint az álom- és látomás-látás alkalmaira, rituális előkészületeire vonatkozó elbeszélésekkel is. Gazdag anyagot képviselnek az álom- és látomáslátók saját feljegyzései (ezek között is sajátos színfolt egy-egy új vallási mozgalom, felekezet képviselőjének „látomás-naplója").

A szerkesztők fő intenciója az volt, hogy a szakma és a nagyközönség számára bemutassák, hozzáférhetővé tegyék a folklorisztika egy eddig meglehetősen mostohán kezelt területének az újabb gyűjtések révén igen terjedelmessé növekedett, változatos, gazdag szöveg-anyagát, forrásanyaggal szolgáljanak a folklorisztika és általában a kultúra-kutatás minden ágazatának művelői számára.

Az első kötet kegyhelyekhez és szent látókhoz kötődő keresztény víziókat és a halottlátókkal kapcsolatos elbeszélés-anyagot, valamint írásban feljegyzett álmokat, látomásokat mutat be; a második kötet a mindennapos, bárki által megtapasztalható álmokra és látomásokra összpontosít. A keresztény szentekről, Krisztusról, Szűz Máriáról és az angyalokról szóló elbeszéléseket éppúgy felöleli, mint a halottakhoz, túlvilághoz, az ördöghöz, valamint a néphit démonaihoz (szépasszonyhoz, lidérchez, boszorkányhoz) kötődő álmok és látomások narratívumait.

A kötetek szerkesztői:

Keszeg Vilmos (1957) a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Magyar Néprajz és Antropológia Tanszékének tanszékvezető professzora. Kutatási területe: kortárs mitológiák, narratológia, biografikus szövegek, írott kultúra. Utolsó könyveiből: *Aranyosszék népköltészete. Népi szövegek és kontextusok. III.* (Marosvásárhely, 2004); *Egy Hir Adás a' Késő Maradékhoz. 1720. századi erdélyi toronygombiratok* (Marosvásárhely 2006); *Alfabetizáció, írásszokások, populáris írásbeliség* (Kolozsvár, 2008).

Peti Lehel (1981) a kolozsvári Nemzeti Kisebbségkutató Intézet (ISPMN) munkatársa, kutatási területe a moldvai és erdélyi falvak társadalmi és vallási élete. Könyve: *A moldvai csángók vallásossága. Hagyományos világkép és modernizáció.* (Budapest, 2008).

Pócs Éva (1936) a Pécsi Tudományegyetem Néprajz Kulturális Antropológia Tanszékének professzor emeritusa. Kutatási területei: néphit, népi vallás, európai mitológiák, mágikus költészet, szakrális kommunikáció, samanizmus, boszorkányság. Utolsó könyveiből: *Magyar néphit Közép- és Keleteurópa határán.* (Budapest, 2002); *"Vannak csodák, csak észre kell venni." Néphit, népi vallás és vallásos folklór Gyimesben.* (Szerk., Budapest, 2008) *Démonok, látók, szentek. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben.* (Szerk., Budapest, 2008)

ISBN 978-963-236-198-7

4300 Ft

L'Harmattan